Digitized by Google

A. 69.

Digitized by Google

Digitized by Google

A.69

Digitized by Google

Digitized by Google

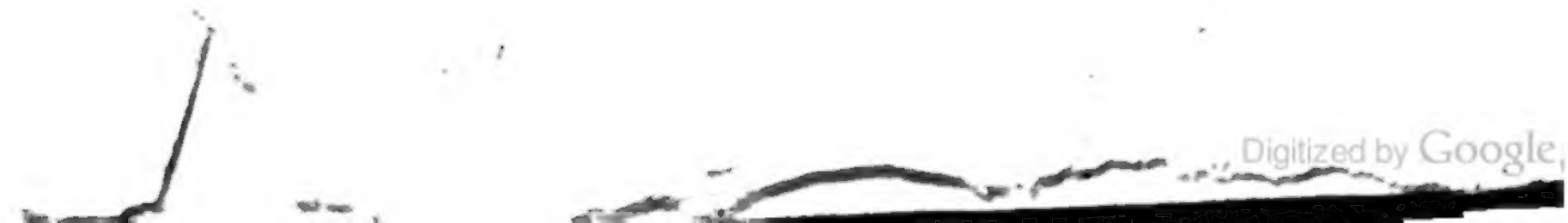
Digitized by Google

ANTIFEBRONIUS VINDICATUS

SEU

SUPREMA ROMANI PONTIFICIS POTESTAS

ADVERSUS

JUSTINUM FEBRONIUM EJUSQUE VINDICEM THEODORUM A PALUDE

Iterum adſerta, & confirmata.

PARS IV.

CÆSENÆ

MDCCLXXII.

APUD GREGORIUM BLASINIUM SUB SIGNO PALLADIS.
SUPERIORUM FACULTATE.

Digitized by Google

Misereri licet nostræ ætatis laborem, & præsentium temporum stultas opiniones congemiscere, quibus patrocinari Deo *humana creduntur, & ad tuendam* Christi *Ecclesiam ambitione sæculari laboratur.*

S. HILARIUS

Libr. contr. Arrian. vel Auxent. Mediolan.

Digitized by Google

PRÆFATIO.

DUm diſſertationes hæ noſtræ ſub prælo ſunt, duo prodierunt libri, quorum ut primo diſſertationis primæ capite propoſita *Febroniani* operis hiſtoria quoad fieri poteſt, abſolutiſſima ſit, mentionem aliquam a nobis poſtulare lectores videntur.

Primo hic titulus eſt: Ennodii Faventini *de* Romani *Pontificis primatu adverſus* Juſtinum Febronium *Theologico*-hiſtorico-critica *diſſertatio*. Faventiæ ex typographia Archiana 1771. 4. Tribus autem partibus conſtat, quarum prima *de primatus S.* Petri *Apoſtoli inſcribitur*; ſecunda *de primatu* agit *Romani Pontificis*; tertia *oſtendit*, Romanum *Pontificem Eccleſiæ & cuivis Synodo auctoritate præcellere*. Auctorem porro operis ferunt P. CAROLUM TRAVERSARI ex illuſtri Ordine Servorum B. M. V. virum eruditum, cujus potiſſimum ſtudio factum eſt, ut *Faventiæ* litterarius quidam cœtus ad *Febronii* confutanda dogmata inſtitueretur. Qua in re juſto honorificentius cum *Febronii* libro actum eſſe nemo non intelligit. In *Angliæ* Academia *Cantabrigienſi* primum, deinde in *Oxionenſi* novam ad Cardinalis *Roberti Bellar-*

mini controverſias ſi fieri poſſet refellendas prælectionem inſtitutam fuiſſe novimus, nec miramur. At *Febronii* opus *Faventiæ* factum fuiſſe, ut novus cogeretur litteratorum hominum conventus, qui in eo refutando deſudaret, vix ipſos Proteſtantes probaturos crediderim.

Non certe probabit *Carolus Fridericus Bahrdt* Lipſienſis Catechiſta, quem primum in *Febronium* diſtrinxiſſe calamum (*T. I. Antifebr. vindic. p. 7.*) retuli. Hic enim quum ſe in appendice quarta primi voluminis a *Febronio* acriter reprehenſum vidiſſet, nuperrime dialogum *Gallico* ſermone vulgavit, quo nihil ad infirmandam ſiquam haberet, *Febronii* auctoritatem efficacius potuit excogitari. Prænotatur libellus iſte: *Jugement d'un Ecrivain Proteſtant touchant le livre de* Juſtinus Febronius. *Troiſieme edition corrigée, & conſiderablement augmentée*. Labia doloſa, in corde & corde locuti ſunt. Pſ. XI. a Leipſic MDCCLXXI. 8.

Ex hoc autem *Bahrdt* libro duo noſſe injucundum non erit. Scripſeram (*T. I. p. 4.*) *Gallico Febronianum* opus expreſſum fuiſſe ſermone, idque ex ipſo hauſeram *Febronio* qui ea de re gloriatur (*T. II. pag. 23.*) Audi jam ex *Bahrdtio* quis ſit *Gallicus Febronii* interpres

„ Quant a l'Abbè du V** [*inquit pag.* „ 70.] je ne ſai par ou il eſt ſavant, ſi „ non

„ non par la traduction de votre livre, ni „ ſi cette traduction eſt une marque bien „ certaine d' un grand ſavoir . . . . Je ne „ puis (*pag.* 71.) m' empécher de vous fai- „ re remarquer, que c' eſt un enthouſiaſte „ du prémier ordre . . . . Vous ſavez les „ affaires, que ſa traduction lui a attirée. „ Pourquoi citer un fanatique auſſi outré, „ que celui-là " ? Quis tamen crederet ? Hic *Febronio* multo verecundior fuit . Quamobrem etſi *Romanæ* Curiæ infenſiſſimus [præf. pag. IV.] ait : *j' ai crû devoir adoucir les expreſſions* TROP DURES, *& omettre entièrement des ſorties* TROP VIVES *contre la Cour de* Rome . Proh ! pudor !

Aliud quoque eſt, quod ex *Babrdtii* libello huc conferam . Fateor , nonnihil me pupugerant , quæ in diario Encyclopedico [menſe Julii 1770.] in *Febronii* commendationem legeram , illudque præſertim , quod ad meum quoque *Antifebronium* pertinebat : *Les critiques de* Febronius *ſont plus injuſtes que ſolides , & plus injurieuſes que ſavantes*. Verum recreavit animum *Babrdtius* , qui in hæc *Bullionienſis* cenſoris verba ait (pag. 74.) *il ne ſauroit en donner des preuves ; & il nous conſte* (o præclarum librorum judicem !) *qu' il n' a lu aucun de ces critiques*. Sed & illud ex *Babrdtio* (p. 70.) noſſe placuit : *ces pretendus applaudiſſemens* (Febroniani operis) *ſe reduiſent aux eloges de quelques nouveaux*

Philoſophes, & d'UN JOURNALISTE CONNU PAR SON IRRELIGION. Quid enim ab hujuſmodi hominibus expectandum! Deo enimvero gratias maximas ago, quod in horum reprehenſionem incurrerim, ac porro ſim incurſurus. Hæc hactenus.

CON-

CONSPECTUS

DISSERTATIONUM

HOC VOLUMINE CONTENTARUM.

DISSERTATIO IX. *De cauſſis a* Febronio *confictis, cur Primatus jura contra primigeniam Chriſti Domini inſtitutionem a Romanis Pontificibus adaucta fuerint, atque adeo injuſte ampliſicata.* pag. 1

CAPUT I. *Veterumne Canonum collectores* Romanis *Pontificibus, eorumque adſeclis augendæ Primatus poteſtatis occaſionem præbuerint? Aliqua de Occidentalis Patriarchatus juribus cum juribus Primatis minime confundendis.* ibid.

CAPUT II. *Alias auctæ Pontificiæ auctoritatis cauſſas* Febronius *proponit*; meritum *nempe* ſanctitatis & eruditionis gloriam, quæ *Romanos* Pontifices ſæpe ornarunt; *item* nomina Rectoris Paſtoris & capitis Eccleſiæ univerſæ, quæ ſummo Pontifici tribuuntur. *Eas hoc capite perpendimus*, &

& ad Febronii *inſtitutum inanes oſtendimus.* pag. 16

CAPUT III. Febronius *quæ Pontificii Primatus conſectaria ſunt, auctæ hujus amplitudinis cauſſis adcenſet. In his ea* Innocentii III. *lex judicibus lata, ut judicent*, ſicut in ſimilibus caſibus ſummus Pontifex judicavit. *Num* Romani *civilem majorum dominatum etiam in ſacris imitentur.* 28

CAPUT IV. *Quid* de vulneribus per decretales *Iſidori* diſciplinæ Eccleſiaſticæ *ſi* Febronio *credimus, inflictis ſentiendum ſit? Inſignes iſtius hominis hallucinationes deteguntur.* 38

DISSERTATIO X. *De abuſibus a* Febronio Romanæ *Curiæ obiectis.* 54

CAPUT I. *Inter abuſus* Romanis *a* Febronio *obiectos non infimum locum habet Cardinalium amplitudo cum Epiſcoporum, quos ille* Romæ INCIVILITER TRACTARI *queritur, dignitate collata. Hujus adcuſationis falſitas. Alia in Eminentiſſimos Patres a* Febronio *temere dicta.* ibid.

CA-

CAPUT II. Auri cupiditas Romanæ Curiæ passim a Febronio exprobratur: iniqua ejusmodi adcusatio gravissimis momentis depellitur. pag. 71

CAPUT III. *Legitimæ Ecclesiarum libertati* Roma *non adversatur: sed num legitima libertas sit, ad quam* Febronius Germaniam *excitat, dubitari merito potest.* Gallicarum *libertatum consequutionibus, itemque quam semper experti sunt,* Romanorum *Pontificum indulgentia* Germani *a* Febroniana *amplectenda libertate avocantur.* 102

CAPUT IV. *Religiosorum cœtuum ab Episcopali auctoritate immunitas, aliaque ejusmodi privilegia, quæ inter* Romanæ *Curiæ abusus a* Febronio *percensentur, nec æquitatis fines prætergrediuntur, & multis nominibus in publicam universalis Ecclesiæ utilitatem cedunt.* 154

CAPUT V. *Alia a* Febronio Romanæ *Curiæ objecta vitia percensentur, de illisque judicium fertur. Ubique sui similis Auctor deprehenditur, malevolus scilicet, ac fallax summorum Pontificum obtrectator.* 222

DIS-

DISSERTATIO XI. *De ſubſidiis ad vindicandam Eccleſiaſticam libertatem Epiſcopali cœtui a* Febronio *propoſitis*. pag. 240

CAPUT I. *Epiſcopis* Febronius *duo cum primis ſuadet*. 1. *ut nativa jura defendant*. 2. *ut dimiſſa jura recipiant*. *Verum utrumque aut nihil ad rem facit, aut viam ſchiſmati latiſſimam pandit*. ibid.

CAPUT II. *Juſne Epiſcopis ſit in* Romanorum Pontificum *Conſtitutiones inquirendi, earumque, ſi libeat, retinendarum*. 258

CAPUT III. *Maximum* adverſus abuſum Eccleſiaſticæ poteſtatis remedium Febronius *collocat* in apta inſtructione populi. *Adverſarii calliditas retegitur; tum ex nuperrima* Tricaſtini *Epiſcopi Paſtorali inſtitutione, quæ ex* Gallico *idiomate latine redditur, oſtenditur, quantum ille* in apta inſtructione populi *ſuggerenda aberret a vero*. 274

CAPUT IV. *Quid de Generali Concilio ad* Febronii *mentem* LIBERO *ſentien-*

tiendum ſit ? Num ſaltem vindicari Eccleſiaſtica libertas poſſit a Nationalibus Conciliis, quæ ad imminuendam Romani Pontificis *auctoritatem coguntur ?* pag. 287

CAPUT V. *Abſona & ſchiſmatica de non metuendis* Romanis *cenſuris* Febronii *decreta confutantur.* 304

DISSERTATIO XII. *De aliis ad* Eccleſiaſticam *reſtituendam libertatem* Febronianis *adminiculis.* 313

CAPUT I. *Nihil in Eccleſiaſticis cauſſis Principes poſſunt, quod tuitionis, ac protectionis Eccleſiaſticæ fines prætergrediatur : id autem poteſtatis peram a* Febronio *ad diſciplinam pſeudo-*Iſidorianam *reformandam pertrahitur.* ibid.

CAPUT II. *De Pontificiis Bullis non ante divulgandis, quam Principibus placuerit,* Febronii *dogmata cum iis conferuntur, quæ hoc de argumento* Benedictinus Zallwein *ab eodem* Febronio *ſæpe non ſine laude appellatus diſſerit ; aliqua ad hæc confirmanda adduntur.* 339

CA-

CAPUT III. *Pauca de appellationibus ab abuſu contra* Febronium, *qui iterum cum* Zallweinio *comparatur.* 367

CAPUT IV. Febronius *ut* Romana *Curia coerceatur, appellationes ad generale Concilium iterum urget; ſed præter quam quod quæ ſibi ſuper earum cum novitate, tum improbitate oppoſueram, intacta prorſus relinquit, a ſanioribus* Germanis, *atque adeo ab ipſis* Gallis, *quorum tamen auctoritate ſe protegit, infeliciter diſſentit.* 387

CAPUT V. *Quæ de ſubtrahenda* Romano *Pontifici obedientia pluribus in locis præſertim vero in epiſtola de hoc ipſo argumento ſcripta* Febronius *ingerit, veluti fallaciarum plena, quinimmo ſchiſmatica exploduntur.* 408

Ex commiſſione Illuſtriſſimi, ac Reverendiſſimi Joan Bap. Bartolucci Spoletenſis Vicarii Generalis hujus Civitatis Cæſenæ vidi, ac approbavi omnia, quæ in ſcriptis in hoc Libro inveniuntur ſub Titulo = *Antiſebronius Vindicatus, ſeu ſuprema Romani Pontificis poteſtas adverſus Juſtinum Febronium ejuſque Vindicem Theodorum a Palude iterum aſſerta, & confirmata*.

Simon Fidelis Taurinus Exam. Syn. ac Reviſor. &c.

Die 4. Maii 1772.

Imprimatur

J. B. Bartolucci V. Generalis.

Ex commiſſione Admodum Reverendi Patris Magiſtri Thomæ Benedicti Marcheſii Vicarii S. Officii Cæſenæ perlegi, atque approbavi omnia quæ ſcripta inveni in hoc Libro, cujus Titulus = *Antiſebronius Vindicatus, ſeu ſuprema Romani Pontificis poteſtas adverſus Juſtinum Febronium ejuſque Vindicem Theodorum a Palude iterum aſſerta, & confirmata* = illumque prælo dignum eſſe, utpote Catholicæ Fidei, morumque Sanctitati nullimode repugnantem.

Jo. Franciſcus Antonius Sabbatani Religionis Tertii Ordinis Sancti Franciſci Definitor Provincialis, Examinator Generalis, ac S. Officii Cæſenæ Conſultor.

Imprimatur

Fr. Thomas Benedictus Marcheſi Vic. S. Off. Cæſenæ.

DISSERTATIO IX.

De cauſſis a Febronio *confictis, cur Primatus jura contra primigeniam Chriſti Domini inſtitutionem a* Romanis *Pontificibus adaucta fuerint atque adeo injuſte amplificata.*

CAPUT I.

Veterumne Canonum collectores Romanis *Pontificibus, eorumque adſeclis augendæ Primatus poteſtatis occaſionem præbuerint? Aliqua de Occidentalis Patriarchatus juribus cum juribus Primatis minime confundendis.*

I. POSTQUAM præcipua quædam Pontificiæ juriſdictionis capita, quæ *Febronius* inter adſcititia, atque adeo per nefas uſurpata jura adnumerat, ad Primatus naturam, inſitamque poteſtatem pertinere hactenus demonſtravimus, ſupervacaneum fortaſſe videri poſſet in cauſſas inquirere, a quibus *Febronio* injuſtam hancce

jurium amplificationem arceſſere placuit. Hanc tamen diſputationem non illibenter ingredior; ea enim, quæ ſuperioribus diſſertationibus adſeruimus, hinc mirifice confirmatum iri intelligo. Equidem quum noſmetipſi inter tot tantaſque temporum viciſſitudines ſæpe in Pontificiæ auctoritatis uſu variatum fuiſſe non diffiteamur, ſi hujuſmodi varietatum cauſſas perſcrutari *Febronio* libuiſſet, gratias illi de ſuſcepto labore ageremus. Verum dum ex uſus varietate ipſam ſupremæ poteſtatis indolem plane mutatam, ſummaque Epiſcopalis cœtus injuria adauctam colligit, queriturque, cauſſaſque præterea tam noxiæ commutationis perſequitur, fallitur certe, proborumque hominum indignationem in ſe convertit. Parcendum tamen facilius erudito viro fuiſſet, ſi quæ adverſus ipſum hac ſuper re in *Antifebronio* diſceptaveram (1), diluenda ſibi ſumpſiſſet; tunc enim veritas mutua hac ingeniorum concertatione clareſceret. Verum ille ſui ſemper ſimilis eadem oberrat chorda, ſe mihi ſatisfeciſſe ratus, ſi meis argumentis nihili habitis, aut certe diſſimulatis interritus ſuas illas nænias repetereret.

II. Aliquid tamen, fateor, addidit, quod in ſuperiore opere prætermiſerat, ſed illud quam ridiculum, atque ab omni veritatis ſpecie alienum! Audiamus. Hanc igitur theſim

(1) *T. I. Piſaur. edit. diſſ. III.*

ſim iterum ſtatuit(2): *Patriarchalia* Occidentis *jura Primatialibus , non ſine gravi perturbatione Eccleſiaſticæ diſciplinæ* Romæ *confunduntur*. Quei autem id probat? *Orientalium* Patriarcharum jura percenſet: tum ait (3): „ Pone nunc Patriarchæ *Occidentis* eadem vel „ ſimilia fuiſſe privilegia , quæ *Orientalium*; „ minora etenim aut reſtrictiora haud fue„ rint: quid naturale magis , quam ut ex„ ſtincto Patriarchæ *Romani* nomine & ti„ tulo , hujus jura credantur & reddantur „ Primatui propria. Tolle jam hæc *Patriar„ chalia* privilegia ; quid *Primati univerſali* „ in *Occidentem* æque ac *Orientem* ſupererit „ aliud , quam jus illud univerſalis inſpe„ ctionis & directionis, de quo ejuſque ad„ nexi *Cap. II.* actum eſt“ . Quam belle! quam acute! Tum enimvero perinde ac ſi jactata hujuſmodi jurium confuſio extra omnem dubitationis aleam poſita eſſet , duas illius potiſſimum cauſſas in medium adfert. Ac primam quidem ex ipſa *Dionyſii Exigui* collectione repetit . “ Etenim , inquit (4) „ poſtquam hæc collectio, teſte *Caſſiodoro* , „ *Dionyſii* coævo, a *Romana* Eccleſia tanquam „ genuinus Canonum Codex recepta eſſet , „ . . . neque amplius diſtingueretur , quæ„ nam ex Epiſtolis, in hunc Codicem re-

(2) *T. II. pag.* 388.
(3) *ibid. pag.* 389.
(4) *ibid. pag.* 387.

„ latis, ad aliarum Ecclesiarum Episcopos
„ scriptæ fuissent a Papa tanquam *Primate*
„ universalis Ecclesiæ, quænam ab illo qua
„ *Patriarcha Occidentis*, quæ denique a *Metro-*
„ *politano* suburbicarum Ecclesiarum, quip-
„ pe quæ posteriores Ecclesiæ multo stri-
„ ctiore vinculo nectebantur & dependebant
„ a *Romana* Sede, quam reliquæ *Occidentis*,
„ & multo magis *Orientis* Ecclesiæ; alio
„ namque stylo Pontifices ad has scribe-
„ bant, alio ad illas, quarum Episcopi *Ro-*
„ *mæ* suam consecrationem adcipiebant,
„ quas proinde *Romani* suis usibus legibus-
„ que volebant subijcere. Porro hæ epistо-
„ læ in unum Codicem Canonum collectæ
„ dabant ideam potestatis ubique æqualis,
„ & tantum non absolutæ". Alteram vero
causſam his verbis proponit (5): " Eo au-
„ tem facilior certiorque in Ecclesia fuit
„ occasio Patriarchalia jura cum Primatia-
„ libus confundendi, immo utraque fere
„ pro libitu extendendi, quod impia *Mabo-*
„ *meti* lege per *Orientem* prævalente, cessa-
„ rit exercitium Patriarchatuum *Constantino-*
„ *politani*, *Alexandrini*, *Antiocheni* & *Hie-*
„ *rosolymitani* solo remanente illo *Romani*
„ Præsulis, cui deficiente omni competito-
„ re, seu legitimo contradictore, facile fuit
„ sibi quamcumque spiritualem Monarchiam
„ adtribuere, idque per orbem universum."
III.

(5) *ibid. pag.* 389.

III. Ego autem hominem heic mihi videor longe a ſemita aberrantem. Ea *confundi* dicuntur, quæ diſiuncta a ſe invicem quum ſint, perperam commiſcentur; non illa, quæ ita comparata ſunt, ut eadem uni eidemque multis nominibus conveniant. *Romano* enimvero Pontifici ut *Occidentis* Patriarchæ jura congruunt, quæ ceterorum ſunt Patriarcharum; ſed eadem illa, excellentiori quadam ratione eidem ut univerſæ Eccleſiæ Primati ita conveniunt, ut non omnia, qvæ univerſalis Primatis ſunt, ad illum ut Patriarcham pertineant (quum hæc multo plura ſint ac præſtantiora) omnia tamen, quæ in illo ut Patriarcha ſpectari poſſent, eidem ut Primati ſint omnino adſcribenda. Rem ut explicem, aliqua de Patriarchatu *Romano*, de quo ſæpe mentionem injecimus ſunt accuratius enucleanda. *Romanus* Pontifex idem & Patriarcha eſt, & Primas, & Metropolita, & Epiſcopus. Epiſcopus quidem Urbis *Romæ*, in qua Presbyteros ſolos ordinat, & reliqua munia obit Epiſcopi; Metropolita vero Provinciam *Romanam*, Primas *Italiam*, Patriarcha univerſum *Occidentem* regit (*6*). Quia tamen ſimul ſupremus eſt

(*6*) Univerſum, inquam, *Occidentem*, ut a *Sirmondo* in *cenſura de Eccleſiis ſuburbicariis*, a Scheleſtratio *Antiquit. illuſtr. T. II. diſſ. VI. cap.* 3. atque a P. Bianchi *T. V. P. I. pag.* 129. *ſeqq.* demonſtratum habes: ut audiendi non ſint, qui aut ſuburbicariarum regionum, aut ſolius *Italiæ*, aut etiam *Italiæ* & *Illyrici* finibus Romanum Patriarchatum concludunt.

omnium apex, & κεφαλη κεφαλων, ut a *Theodro Studita* appellatur (7) eadem ut ſuperioris ordinis Pontifex exequi omnia poteſt, quæ Epiſcopis in ſua civitate, Metropolitis in ſua Provincia, Primatibus in ſua diœceſi, Patriarchis in ſubjectis diœceſibus exercere licet. Nullum enim eſt jus, ſingulis hiſce gradibus competens, quod ſupremus ille univerſalis Primatus non complectatur, atque adeo ſibi ſubiiciat. Quamobrem *Romanæ* Eccleſiæ Præſulem ante *Nicolaum* I. ſæculi IX. Pontificem fortaſſe non invenias, qui Patriarchæ nomen adſciverit, immo quum id *Græcis* Scriptoribus familiariſſimum fuerit, *Latini* illud parce admodum uſurparunt. Quatuor tantummodo Patriarchas, *Orientis* ſcilicet S. *Gregorius* M. agnovit in litteris ad *Brunechildem Francorum* Reginam, ubi eorum, qui a *Chelcedonenſis* Synodi decretis diſcedebant, ignorantiam percellit: *ſed ita* inquit (8) *illos erroris labes imbibit, ut ignorantiæ tuæ credentes univerſam Eccleſiam atque* OMNES QUATUOR *Patriarchas, non ratione, ſed malitioſa mente tantummodo refugiant.* Sed illud multo luculentius, quod *Johanni* defenſori *Hiſpanias* adeunti, ut *Hiſpanorum* Antiſtitum conatum infringeret, *Stephani* Epiſcopi a provinciali licet aliena Synodo dejecti appellationem a Canonibus, Ec-

[7] *ep. III. ad* Leon.
[8] *lib. VII. ep.* 5.

Ecclesiæque more dissentaneam esse caussantium, in mandatis dedit (9). Imperiales Constitutiones recitat, quibus Episcopi trahi vetabantur ad aliud, quam ad Metropolitæ vel Patriarchæ judicium; tum addit: *Contra hæc si dictum fuerit quia nec Metropolitanum habuit, nec Patriarcham, dicendum est, quia a Sede Apostolica, quæ omnium Ecclesiarum mater est, caussa hæc audienda, ac dirimenda fuerat*. Facilis erat *Gregorio* responsio, se totius *Occidentis*, atque adeo *Hispaniarum* Patriarcham esse, haberique debere. Ea tamen *Gregorius* non utitur, immo Patriarchale jus seponit, & ad unius *Sedis Apostolicæ* provocat auctoritatem. Scilicet Apostolicæ Sedis eximius quidam est Principatus, quo qui pollet, frustra sibi de inferioribus dignitatibus plauderet, easque obiiceret aliis colendas. Qua in re *Gregorio Leo* item *Magnus* præiverat, quum enim *Anastasio Thessalonicensi* in *Illyrico*, quod Pontifici ut *Occidentis* Patriarchæ parebat, suas vices detulisset, id a se factum ait (10), *ut curam, quam universis Ecclesiis principaliter* EX DIVINA INSTITUTIONE *debemus imitator nostræ mansuetudinis adjuvares*; quod in epistola ad Episcopos Metropolitanos per *Illyricum* constitutos disertius exprimit his verbis (11):

(9) *lib. XI. ep. 56.*
(10) *ep. XIV. col. 685. Ball. edit.*
[11] *ep. V. col. 617.*

Et quia per omnes Eccleſias cura noſtra diſtenditur, exigente hoc a nobis Domino, qui Apoſtolicæ dignitatis beatiſſimo Apoſtolo Petro *primatum fidei ſuæ remuneratione commiſit, univerſalem Eccleſiam in fundamenti ipſius ſoliditate conſtituens, neceſſitatem ſollicitudinis, quam habemus, cum his, qui nobis collegii caritate junctis ſunt, ſociamus. Vicem itaque noſtram fratri & Coepiſcopo noſtro* Anaſtaſio . . . *commiſimus*. Quid clarius proferri a *Leone* poterat, ut non Patriarchalis juris, ſed Pontificii Primatus in partem a ſe *Anaſtaſium* vocatum demonſtraret? Ejus enim curæ, ut tertia quoque diſſertatione animadverti, quam *univerſis Eccleſiis principaliter ex divina inſtitutione* debebat, adjutorem, atque adeo ſollicitudinis quæ per omnes Eccleſias exigente Apoſtolicæ dignitatis Primatu diſtenderetur, ſocium *Anaſtaſium* appellat. Nihil autem horum in Patriarchalem curam ac dignitatem, quam Eccleſiaſtici juris omnes agnoſcunt, referri poterat. Nulla igitur heic eſt Patriarchalium ac Pontificiorum jurium pertimeſcenda confuſio; ſed *Romani* Præſules, ſiquæ ex ſuperiore univerſalis Primatus auctoritate agere ſe poſſe intelligebant, ad eam potius, quam ad inferiorem licet ad idem aptiſſimam, confugiebant, quemadmodum in exercitu Imperator, ſi peculiarem cohortis cujuſpiam, vel alæ Præfecturam in prælio ſubeat, ſe in iis ipſis quæ tunc ſtrenue geſſit, ut copia-

piarum omnium caput potius quam ut cohortis illius, vel alæ ductorem haberi vult, ac prædicari; & Reges, qui simul alicujus Provinciæ *Duces* sint, aut *Comites*, edicta, quæ pro illius administratione servanda proponunt, non *Ducis* aut *Comitis*, sed ampliore *Regis* titulo prænotare consueverunt. Quid enim inferioribus hisce dignitatum gradibus inhærerent, quum splendidior in promptu sit, qui ceterarum omnium jura non antecellat solum, sed veluti absorbeat?

IV. Quorsum ergo, inquies, in *Occidentis* Patriarchatu *Romanis* Pontificibus adserendo tanta contentio? Dicam quod res est. Id non ad potestatem spectat, sed ad potestatis usum. Nimirum quum *Romanæ* Ecclesiæ Pontifices ab alienis pervadendis juribus semper abhorruerint; Patriarcharum autem jura auctore de *Marca* (12) quem *Schelestratius* sequutus est (13), postulent, ut illis suarum diœcesium ordinationes, Synodi, ac relationes integræ sint, nisi aliter universæ Ecclesiæ necessitas, aut etiam utilitas poscat, potestatem, quam a Deo adceperant, hisce in rebus continuerunt, ut *Orientalium* Ecclesiarum regimen suis Patriarchis liberum relinquerent, eam exercere contenti, ubi quidquam illis in regionibus exlex seu corrigendum seu castigandum occurreret. Contra vero

(12) *lib. I. de Conc. cap. 6. n. 2.*
[13] *diss. VI. cap. IV.*

vero quum ſolus Patriarcha *Occidentis κατ' ἐξοχὴν* ſit Pontifex, in hac ſpeciali diœceſi Primatis poteſtatem exerit ampliſſimam, quin ullius Patriarchæ jura invadat. Itaque quæ *Orientales* Patriarchæ in ſuis diœceſibus faciebant, ea in *Occidente* Pontifex quoque *Romanus*, ſed non ex eodem, quo illi, auctoritatis fonte præſtabat; illi enim uno Patriarchæ jure, quod Eccleſiaſticum eſt, utebantur, hic præcipue Primatis, quod divinum eſt. Concilia equidem utrumque Primatis & Patriarchæ jus in *Romano* Pontifice ſejungere viſa interdum ſunt, uti *Nicænum* I. Verum illa non tam poteſtatis in eo rationem habuere, quam diœceſis, in qua Pontifex, licet univerſæ Eccleſiæ Primas non eſſet, proprio Patriarchæ munere fungi potuiſſet. Recte *Nicolaus* I. poſt *Bonifacium* item I. (14) ait (15): *ſi inſtituta* Nicænæ *Synodi diligenter inſpiciantur, invenietur profecto, quia* Romanæ *Eccleſiæ nullum eadem Synodus contulit incrementum: ſed potius ex ejus formæ, quod* Alexandrinæ *Eccleſiæ tribueret particulariter, ſumpſit exemplum*. Nempe *Nicæni* Patres vel ipſum *Occidentalium* diœceſium, tractum cui *Petri* ſucceſſores jus dicebant, conſiderantes venerati ſunt *privilegia Chriſti* a *Chriſto donata*, ut idem *Nicolaus* ajebat (16)

V.

(14) *ep. XIV. col.* 1037. Couſt.
(15) *ep. VIII.*
(16) *l. c.*

V. Somnia ergo ſunt, quæ *Febronius* de *Dionyſii Exigui* collectione comminiſcitur. Sed & alia in verboſa illa & confuſa argumentatione ſunt, quæ admonitore & correctore indigeant. Ait *Febronius*: " poſtquam „ hæc collectio, teſte *Caſſiodoro*, *Dionyſii* „ Coævo, a *Romana* Eccleſia tamquam genuinus Canonum Codex recepta eſſet, adeo, ut *Johannes* Papa II., qui anno „ 532. ſedebat, eo jam uſus fuiſſe intelligatur ex epiſtola ad *Cæſarium Arelatenſem* „ apud Harduinum *Concil. T. II. col.* 1115. „ neque amplius diſtingueretur, quænam ex „ Epiſtolis in hunc Codicem relatis, ad aliarum Eccleſiarum Epiſcopos ſcriptæ fuiſſent a Papa tamquam *Primate* univerſalis „ Eccleſiæ, quænam ab illo qua *Patriarcha* „ Occidentis, quæ denique a *Metropolitano* ſuburbicariarum Eccleſiarum ". Siſtamus heic parumper. Quæro, an quo tempore *Dionyſius* ſuam illam collectionem adornavit, iſthæc diſtinguerentur? Diſtingui tunc potuiſſe ſatis innuunt verba illa *poſtquam hæc collectio* & illa *neque amplius diſtinguerentur*. At quei factum, ut anno jam 532. quatuor tantum & triginta, poſtquam *Dionyſiana* collectio in vulgus exierat, annis non *amplius* illa *diſtinguerentur*? Undenam adeo, brevi annorum intervallo tanta cunfuſio? Velim & hoc *Febronius* mihi ediſſerat, qua demum nota, antequam ea collectio a *Romana* Eccleſia veluti

luti germanus Canonum Codex adciperetur, epiſtolæ illæ ſecernerentur? Nullam equidem video, niſi fortaſſe inſcriptionem, ut quæ ſuburbicariarum Eccleſiarum Epiſcopis inſcriptæ eſſent epiſtolæ, eæ a Papa uti a Metropolitano, quæ Antiſtitibus per *Italiam* conſtitutis, ab illo tanquam Primate, quæ ceterarum *Occidentalium* Regionum Præſulibus, ab illo veluti Patriarcha prodiiſſe dicerentur. At nimium fallax mihi eſt hocce diſtinctionis indicium quum (quod alibi monui) quæ ad unius Provinciæ Epiſcopos primo mittebantur epiſtolæ, eæ mox ad alias quoque regiones ab his ipſis Præſulibus dirigi ſæpe Pontificis juſſu debuerint. Neque porro hoc deſtituebantur ſigno, poſtquam *Romana* Eccleſia *Dionyſii* collectionem probaverat: quamobrem nihil cauſſæ erat cur etiam tunc diſtingui nequiverint. Hoc verius *Febronius* dixiſſet, non debuiſſe illas diſtingui. Omnes enim *Romanorum* Pontificum epiſtolæ ad quoſcumque demum miſſæ legantur, ſive Provinciæ *Romanæ*, ſive *Italiæ*, ſive aliarum regionum Epiſcopos, *Petrum* auctorem habent, *qui in omnibus adminiſtrationis ſuæ protegit, & tuetur hæredes* [17]. Quamobrem *auctoritates Apoſtolicæ Sedis* non ſemel, ut alibi obſervatum a nobis eſt; appellatas invenimus.

VI. Jam illud quoque quam pariter abſur-

(17) Zoſimus *ep. I. col. 625. Couſt. edit.*

ſurdum eſt, quod a deletis *Turcarum* imperio *Orientis* Patriarchatibus *Febronius* colligit. Qua in re non arguam, quod *impia* Mahometi *lege per Orientem prævalente ceſſaſſe illorum exercitium Patriarchatuum* adfirmet. Eos enim cum *Amortio* (18) rectius dixiſſet *quoad bona Patriarchalia* exſtinctos *ab Imperatore* Turcarum, *quoad poteſtatem ab hæreſi* vel *ſeceſſione ſchiſmatica in ſedibus ſtabilita*. Illud plane ridiculum, *quod id faciliorem certioremque velit in Eccleſia fuiſſe occaſionem Patriarchalia jura cum Primatialibus confundendi*. Errat *Febronius*. *Orientalium* Patriarchatuum exſtinctio *Romanis* Pontificibus occaſionem dedit Pontificiorum jurium in earum gentium bonum quoad liceret diligentius exercendorum; neque enim ut *Occidentis* Patriarchæ *Orientalibus* Eccleſiis pro auctoritate proſpicere potuiſſent. Id cl. *Amortio* (19) eſt *ordinare ſtabiliter novos Paſtores, ſicque titulo novæ inſtitutionis miſſionis, confirmationis, ſeu fundationis illos Patriarchatus aggregare Patriarchatui Occidentali*. Nolim ego inanem de nomine litem viro docto obmovere. Nam & ille id ad *Romanos* Pontifices ſpectare quum adſerat, *quia ad ſucceſſores* Petri *jure directionis pertinet gerere curam omnium ovium Chriſti illiſque modo meliori, quo poteſt, providere de idoneis Paſtoribus*, rem tandem ad Prima-

(18) *in Vindic. Juriſdict. Eccleſ. P. I. diſſ. III. prop. IV.*
(19) *l. c.*

matum confert. Eccleſiæ enim *Romanæ* Præſulibus cura *omnium ovium Chriſti* non eſt, niſi quod univerſi Chriſtiani Orbis ſunt in *Petro* conſtituti Paſtores. Hinc autem quæ jurium *Patriarchalium*, & *Primatialium* confuſio oriri queat præter *Febronium* videbit nemo. *At deficiente omni competitore, ſeu legitimo contradictore facile fuit* Romano *Pontifici quamcumque ſpiritualem Monarchiam adtribuere.* Itane? Verum quis quæſo abrogatis *Orientis* Patriarchatibus *Romani* Pontificis *competitor, ſeu legitimus contradictor* defecit? Iis, quæ in *Occidente* a Pontificibus gerebantur, umquamne *Orientales* Patriarchæ adverſati ſunt? In *Occidente* tamen præſertim *Patriarchalia* jura cum *Primatialibus* confuſa *Febronius* queritur. Sed ne in rebus quidem *Orientalibus* Patriarcharum ullus, niſi *Acacius* quiſpiam, aut *Photius*, *Romani* Pontificis auctoritati obſtitit. Legat *Febronius Genadii Scholarii* Patriarchæ *Conſtantinopolitani*, quem a. MCCCCLX. obiiſſe *Panvinius* tradit, *defenſionem* quinque capitum, *quæ in Sancta & Œcumenica* Florentina *Synodo continentur* Romæ excuſam a. 1579., inveniet[20] *Pontificem eſſe* Petri *ſucceſſorem, & Vicarium Salvatoris Noſtri Jeſu Chriſti, eumque* SOLUM *obtinere poteſtatem* OMNEM ECCLESIAM ABSOLUTE DIRIGENDI, ET GUBERNANDI, *ligandi, & ſolvendi, redarguendi, benedicendi, maledicendi, corrigendi*

ac

[20] *Cap. V. ſect. XVI. pag.* 144.

ac medendi; SOLUMQUE ILLUM *habere facultatem de fide, & Sacerdotio exquirendi*. Hi ſunt *competitores*, hi *legitimi contradictores*, qui everſis *Orientis* Patriarchatibus, defecerunt. Utinam horum plures in *Occidente* noſtro exſtarent! Fortaſſe quod Pontificis primatum in *Florentina* Synodo adeo luculenter expoſitum, confirmatumque omni convicionum genere laceſſant, non impune *Febroniani* ferrent, *id* enim *non a doctrina proficiſci* cum eodem *Gennadio* (21) intelligerent, *ſed ab animi pravitate, falſa & ſtulta præſumptione, & gloria inani, quam ex vulgi imperitia aucupantur*.

(21) *l. c. pag. 246.*

CAPUT II.

Alias auctæ Pontificiæ auctoritatis cauſſas Febronius *proponit*; meritum *nempe* ſanctitatis & eruditionis gloriam, quæ *Romanos* Pontifices ſæpe ornarunt; *item* nomina Rectoris, Paſtoris & capitis Eccleſiæ univerſæ, quæ ſummo Pontifici tribuuntur: *Eas hoc capite perpendimus, & ad* Febronii *inſtitutum inanes oſtendimus.*

I. REpulſis fractiſque novis conatibus, quibus *Febronius* ſummi Pontificis auctoritatem præter fas amplificatam ex Patriarchalium, atque, ut ipſe loquitur, *Primatialium* jurium confuſione, colligere nitebatur, de aliis, quas ipſe commentus eſt, tantæ adceſſionis cauſſis inſtauranda nunc eſt diſputatio. Prima illa occurrit, quam *Febronii* verbis in ipſo capitis titulo propoſuimus, *meritum ſanctitatis, & eruditionis gloria, quæ* Romanos *Pontifices ſæpe ornarunt*. Eamdem in primo opere cauſſam adtulerat. Repoſui ego (1) tam abeſſe, ut *Romanorum* Præſulum ſanctimonia præter jus Pontificiam dignitatem auxerit, ut quos illa ornabat, Pontifices ab omni falſorum jurium uſurpatione deterrere omnino debuerit. Quid ille?

Aliud

(1) Antifebr. T. I. *diſſ.* III. *Cap.* I. *n.* 4.

Aliud eſt, inquit (2), *Pontifices his dotibus abuti*, *aliud* populos *ſingularibus Superiorum meritis ad ampliorem erga eos venerationem & incircumſcriptam ſubmiſſionem trahi*. Sed meminerit, velim, ipſos illos Pontifices veluti ſuæ ſanctitatis fama in alienorum jurium perniciem abutentes a ſe in ſcenam fuiſſe protractos. Nam quonam ſpectabant, quæ de S. *Leone* M. dixerat [3], difficile haud illi fuiſſe, *a* Valentiniano *III. Imp.* [CUIUS ANIMUM QUO VELLET, INCLINABAT] *elicere edictum* Gallicanæ *Eccleſiæ conſuetudini derogans?* niſi ut S. *Leo* gratia, qua apud Imperatorem pollebat, abuſus intelligeretur. Sua iſta relegat (4): " *Leo* diſciplinam con-
„ tinua ſerie cuſtoditam prætergreſſus, ſuæ-
„ que Sedis amplitudini (quæ Sanctorum
„ etiam virorum infirmitas eſt) PIUS ÆQUO
„ STUDENS, in hoc negocio vel ab ipſo-
„ rum etiam *Sardicenſis* Canonum, quorum
„ maxime auctoritati incumbebat, ſanctio-
„ ne receſſit. Denique cernens, hoc ince-
„ ptum ſuum novum eſſe, & ſententiam
„ ſuam nullam in *Gallia* vim habituram,
„ pro ea, qua apud Auguſtum, tum *Romæ*
„ præſentem, pollebat auctoritate, a *Valen-*
„ *tiniano* III. Imp. reſcriptum impetravit ",
Nihilne in eo, qui ſuæ Sedis amplitudini

(2) T. *II. pag.* 389.
(3) T. *I. Cap. III. §. VI. n. 2. pag.* 181.
[4] *ibid. Cap. IV. §. XI. n. 2. pag.* 265.

plus æquo ſtudebat, *cernebatque*, *hoc inceptum ſuum* NOVUM *eſſe*, ac propterea ab Imperatore reſcriptum elicuit, ſuſpicari eſt ſin minus fraudis, ſaltem infeſtæ alienorum jurium occupationis ex Sanctitatis Suæ fama ſubreptæ? Fruſtra igitur, ut ſua dicta tueatur, nunc Pontifices excuſat, & ad populorum venerationem confugit. Hoc pedem referre eſt, non cum hoſte conferre.

II. Nec vero quidquam proficit, quum populos ſanctitatis, doctrinæque exiſtimatione ad *ampliorem*, immo & *incircumſcriptam ſubmiſſionem trahi* nos monet. Quid enim tanta populorum ſubmiſſio efficiet? Hoc demum, ut quæ ſancti illi, doctique Pontifices juſſerint, facilius ac reverentius excipiantur? At hinc nihil amplitudinis Pontificiis juribus adcreſcit; totum ad eorumdem jurium agnitionem, obſervantiamque deflectitur. Vel enim juſta ſunt, quæ a *Romano* Pontifice populis proponuntur, vel injuſta. Equidem quominus injuſta habeantur, obſtat Pontificum ſanctitas, cujus illos abuti opinione vel ipſe *Febronius* nunc negat. Verum ſi juſta ſunt, populorumne in *Romanæ* ſedis ſanctiones reverentia illas ultra æquitatis regulam exporriget? Illud certum, exploratumque, *Romanos* Pontifices quo ſanctiores, doctioreſque fuerunt, eo ferventiore ſtudio ſuæ Sedis jura explicuiſſe, ac vindicaſſe? *Julium* I. *Damaſum*, *Innocentium*, *Zoſimum*, *Boni-*

Bonifacium I., *Cœleſtinum* I., *Leonem* Magnum, *Gelaſium* I. *Agapetum*, *Gregorium* M. *Agathonem*, *Nicolaum* I. ſatis ſit indicaſſe. Plura, quæ ex eorum monumentis cum ſuperiore, tum novo hoc in opere ſæpe adtulimus, ac porro recitabimus, luculentiſſimo ſunt argumento. Vide quæſo, quanta *Zoſimus* gravitate *Africanos* Patres increpuerit, quanta *Leo* auctoritate *Gallicanos* Epiſcopos ad avitam ſuæ Sedis reverentiam traduxerit, quanta *Gelaſius* conſtantia *Orientales* Epiſcopos coercuerit, quanta Magnus *Gregorius* vi *Maximi Salonitani* audaciam fregerit, ac *Ravennatium*, immo & *Conſtantinopolitanorum* Antiſtitum conatibus obſtiterit, quanta *Nicolaus* I. animi firmitate cum *Hincmari*, ſociorumque Præſulum in *Occidente* novitates, tum *Photii* in *Oriente* niſus, arteſque repulerit. Nullus fortaſſe eorum, qui poſt *Iſidorianas* decretales *Petri* cathedram tenuerunt, ne *Gregorius* quidem VII, in vindicanda ſuæ Sedis dignitate tam incenſus ac vehemens fuit, quam illi. Credamne ego, tam ſanctos doctoſque Pontifices aut quæ genuina eſſent ſui Pontificatus jura non pervidiſſe, aut illa per ſummum nefas violaſſe, populoſque [quid Populos memoro? Epiſcopos dicere debueram] ſanctitatis, quæ inane revera nomen fuiſſet, opinione abreptos cœca quadam obedientia intolerandum jugum ſubiiſſe? Portenta iſthæc *Febronius Othentotis*,

aut *Pantagonibus* narret, non nobis *Italis*, aut ſuis *Germanis*.

III. Nihilo felicior eſt adverſarius, dum ita pergit (5): "Multum ſe fatigat *Zaccaria* „ *T. I. diſſert.* 2. *Cap.* 3. ut adverſus *Febro-* „ *nium* probet, quod & quo ſenſu, *Romanis* „ proficuo, *Romana* Eccleſia vocetur & ſit „ *Mater* ac *Magiſtra* univerſarum Eccleſia- „ rum: qua ratione Papa ſit *Rector*, *Paſtor*, „ *Caput* univerſalis Eccleſiæ. De nomine & „ titulo fruſtra diſputabimus; poſſunt enim „ hæc vocabula plures pati notiones, ſunt „ autem in illum ſenſum adcipienda, quo „ ea tum Papæ tum *Romanæ* Eccleſiæ adcom- „ modata fuere, non autem quam late patere „ poſſent". Heic veri aliquid ineſt, neque enim Pontifex ita univerſæ Eccleſiæ Rector eſt Paſtor, & Caput, ut Chriſtum, qui ejuſdem Eccleſiæ primus, & maxime neceſſarius Rector eſt, Paſtor, & caput, excludat. Neſcio tamen, quid hinc colligere poſſit noſtris decretis adverſum. Ait ille: "eſt „ ſane *Romana* Eccleſia *Catholica & Apoſtoli-* „ *ca*, eſt *Mater* & *Magiſtra*, quia ab Apoſtolis „ *Petro* & *Paullo* fundata, quia *ab illa in* „ *omnes venerandæ communionis jura dimanant*, „ ut loquitur Epiſtola Concilii *Aquileenſis* „ an. 381. apud Harduinum *T. I. col.* 837. „ quia tenet Cathedram *Petri*, atque eo ti- „ tulo eſt Eccleſia principalis præ omnibus „ Ec-

(5) *T. II. pag.* 390.

„ Ecclesiis Catholicis, *unde unitas sacerdota-*
„ *lis exorta est* juxta S. Cyprianum *lib. I.*
„ *epist.* 3. *ad* Cornel. *Pap.* Sed quid inde
„ ad finem a *Zaccaria* intentum"? *Quid inde?*
quod *Romanæ* Ecclesiæ primatus sit supremæ jurisdictionis in universam Ecclesiam. Hanc in rem eas Ecclesiæ Romanæ prærogativas in *Antisebronio* percensui (*6*). Num inanis ista collectio fuit? Ea omnia *Febronius* expendat, quibus horum nominum vis est ibi a me illustrata, tum *nihil inde* sequi *ad finem* a me *intentum* pronunciet. At ille continenter addit. "Nos ei dicemus, quod di-
„ vus Bernardus *lib. IV.* de *Consider.* *Cap.*
„ 7. dixit *Eugenio* Papæ: *Consideres ante om-*
„ *nia sanctam* Romanam *Ecclesiam cui Deo*
„ *auctore præes*, *Ecclesiarum* MATREM *esse*
„ *non* DOMINAM: *Te vero non Dominum, sed*
„ *unum ex ipsis*: Dicemus ei, dum de Pa-
„ pa tamquam de *Capite* Ecclesiæ agitur,
„ cum S. *Gregorio* Magno, *S.* Petrum *sanctæ*
„ *universalis Ecclesiæ primum membrum esse*;
„ Paullum, Andream, Johannem *esse alio-*
„ *rum alios populorum Capita*, *omnesque Ec-*
„ *clesiæ membra esse sub capite Christo Do-*
„ *mino*". Verum non erat, cur ista mihi reponeret. Noveram illa, ac præterea noveram *Calvinum* (*7*), eadem *Gregorii* verba Catholicis Pontificiæ auctoritatis vindicibus

(6) *T. I. diss. II. cap. III.*
(7) *Lib. IV. Instit. cap. VII. §. 22.*

objeciſſe; quod num *Febronio* glorioſum ſit, ipſe viderit. Ceterum, ut a *Bernardo* exordiar, nec pudet *Febronium* *Bernardi* verba reddere, quum nullus ipſi infenſior, quam *Bernardus*? *Febronius* negat *Romanorum* Pontificum univerſum Chriſtianum orbem eſſe diœceſim: id adfirmat *Bernardus* [8] qui ait: *ſunt quidem & alii Cœli janitores, & gregum Paſtores, ſed tu tanto glorioſius, quanto & differentius utrumque præ ceteris nomen hereditaſti. Habent illi ſibi adſignatos greges, ſinguli ſingulos, tibi univerſi crediti, uni unus.* Vult *Febronius* Epiſcopos æquali, qua ſummos Pontifices, poteſtate præeſſe. Negat hoc *Bernardus*, cujus hæc ſunt [9]: *nec modo ovium, ſed & Paſtorum tu unus omnium Paſtor.* Plenitudinem poteſtatis ineſſe *Romano* Pontifici inficiatur *Febronius*; eam agnoſcit *Bernardus*; *alii*, inquiens (10), *in partem ſollecitudinis, plenitudinem poteſtatis vocatus es.* Epiſcopos a *Romanis* Præſulibus deijci de ſua ipſorum Sede non poſſe *Febronius* contendit; contra *Bernardus* (11): *nonne*, inquit, *ſi cauſſa exſtiterit, tu Epiſcopo cœlum claudere, tu ipſum ab Epiſcopatu deponere, etiam & tradere Satanæ potes*? Mitto alia, quæ alibi ex *Bernardo* produximus. Quid ergo imprudens *Bernardum* appellat? Atqui ne eo quidem

(8) *Lib. III. de conſid.*
(9) *ibid.*
(10) *ibid.*
(11) *ibid.*

dem loco quidquam *Bernardus* habet, quod nobis adverſetur. Negat ibi *Romanam* Eccleſiam eſſe *dominam* aliarum Eccleſiarum; negat Pontificem eſſe *Dominum* Epiſcoporum. Ecquis noſtrum id adſerit? Fatemur immo omnes cum *Bellarmino* (12) *Romanum Pontificem vere omnibus præeſſe, ſed abſque dominandi libidine, ut paſtorem ſcilicet & patrem, qui non lucrum & honorem quærat, ſed commodum ſubjectorum, & ideo præter ceteros laborat, & ſerviat omnium utilitati*. Hoc erat, antequam *Bernardum* obijceret, *Febronio* videndum, num ſanctus Abbas veræ & univerſalis juriſdictionis Primatum ſummo Pontifici denegarit. Multo autem magis cavendum erat, ne eo ipſo loco, quem recitabat, *Bernardus* oppoſitum ſtatueret. Statuit enimvero, qui *Romanum* Pontificem paucis interjectis vocat *adſertorem veritatis, fidei defenſorem doctorem gentium, Chriſtianorum ducem...: Cleri ordinatorem, Paſtorem plebium... ultorem ſcelerum... malleum tyrannorum... legum moderatorem, canonum diſpenſatorem*. Quis nempe non videat hæc illi, qui ſuprema in univerſam Eccleſiam poteſtate præditus non ſit, convenire omnia nequaquam poſſe?

IV. Quod autem ad S. *Gregorium* adtinet, idem habeat reſponſum quod *Calvino Bellarminus* (13) dederat. " Aliquem eſſe caput totius

(12) *de Rom. Pont. lib. I. cap. IX.*
(13) *de Rom. Pont. lib. II. cap. XXXI.*

„ totius Eccleſiæ, dupliciter intelligi poteſt.
„ Uno modo, ut ita ſit caput, ut ipſe ſo-
„ lus ſit caput, & princeps; & ceteri om-
„ nes inferiores non ſint capita, nec prin-
„ cipes, ſed ſolum ejus Vicarii. Altero mo-
„ do, ut ipſe quidem ſit caput, ſed gene-
„ rale; ita ut non tollat inferiora particu-
„ laria, & vera capita: quomodo cauſſæ u-
„ niverſales, non tollunt particulares; &
„ quomodo in exercitu Imperator, non tol-
„ lit particulares duces legionum & cohor-
„ tium. Et quidem primo modo, ſolus
„ Chriſtus eſt caput omnium Eccleſiarum,
„ ſiquidem comparati ad Chriſtum omnes
„ ſunt Vicarii & adminiſtri, nec ullus dici
„ poteſt collega ejus, vel Coepiſcopus: &
„ *Petrus* hoc modo non eſt caput, niſi *Ro-*
„ *manæ* Eccleſiæ particularis. Solum enim
„ hujus Eccleſiæ eſt particularis & ſolus E-
„ piſcopus, & caput: cererarum autem par-
„ ticularia capita ſunt ipſarum Epiſcopi,
„ qui ſunt veri Principes; & *Petri*, non
„ Vicarii, ſed collegæ & Coepiſcopi: &
„ de hac ſignificatione agit hoc loco B.
„ *Gregorius*. Altero modo *Petrus* fuit, &
„ nunc eſt *Romanus* Pontifex, vere caput
„ omnium Eccleſiarum, ut ipſe idem *Gre-*
„ *gorius* his verbis docet *lib. II. epiſt.* 42.
„ *Apoſtolicæ Sedis reverentia nullius præſum-*
„ *ptione turbetur; tunc enim membrorum ſta-*
„ *tus integer perſeverat, ſi caput fidei nulla*

„ *pul-*

„ *pulſet injuria*. Et epiſt. 54. *Sedes Apoſto-*
„ *lica omnium Eccleſiarum caput eſt*."

V. Ad nomina, quibus ipſi Pontifices decorantur, *Febronius* delabitur; ſed ne heic quidem *proficit hilum*. Prætereo quæ de *Capitis* nomine adtingit; ſunt enim pauilo antea a nobis occupata; " *Rectoris* Eccleſiæ, „ inquit (14) nomen æque ambiguum eſt, „ ac tam de regimine, quod legibus tem„ peratur, univerſaliſque Eccleſiæ & Gene„ ralis Concilii judicio ſubeſt, adcipi po„ teſt, quam de eo, quod abſolutum eſt, „ atque a nemine dependet. Papa etiam in „ illo ſenſu *Rector* Eccleſiæ dicetur, quia „ vi ſui Primatus id juris obtinet, ut in „ Eccleſia univerſa Fidem tueatur, Canones „ ſervandos curet; at dici propterea non „ poteſt, quod ſupremam in univerſam Ec„ cleſiam & in Generale Concilium, quod „ eam repræſentat, auctoritate polleat. In„ terim quum hodie adhuc *Romani* his no„ minibus utantur ad extollenda ſua jura, „ & muniendas prætenſiones, quis mirabi„ tur eadem obſcurioribus ſæculis adſerendæ „ *Romanæ* Monarchiæ ſerviiſſe"? *Servierunt* enimvero, ſed *ſervire* debuerant. Quis enim, ut de *Rectoris* nomine tantum dicamus, quum apud *Ambroſium* legerit (15): *domus Dei eſt Eccleſia, cujus hodie* REGTOR *eſt Damaſus*,

(14) T. II. pag. 391.
(15) I. Tim. III.

ſuis, non ſtatim intelligat, ejus eſſe Pontificem in Eccleſiam poteſtatis qua in privata domo Paterfamilias, ut quemadmodum is non ſingulis domeſticis, ſed toti univerſim familiæ præeſt, ita & Pontifex Eccleſiam cum ſigillatim, tum univerſe adceptam ſuis legibus regat? *Febronio* ſatis eſſe haud poteſt, ejuſmodi nomina *adſerendæ* Romanæ *Monarchiæ ſerviiſſe*; hoc præterea eſſet ipſi demonſtrandum, injuria, & præter æqui, verique rationes ſerviiſſe. Quid? quod hæc nomina ſeparatim conſideranda non ſunt, ſed una ſimul, ceteriſque, quæ ad Primatus neceſſarias adfectiones, ac præcipue finem pertinere oſtendimus, conjungenda. Tum enimvero de eorum ſenſu judicare facillimum æque ac tutum erit. Exemplo rem declaro. Epiſcopus dicitur ſuæ *Eccleſiæ Rector*. Id ſtatim Præſidem indicat, qui leges diœceſanæ Eccleſiæ ferre poſſit, neque ſit ejus Synodicæ auctoritati obnoxius. Non negabit hoc *Febronius*. Quod ſi quis obijciat, *Rectoris nomen ambiguum eſſe*, ac tam *de regimine, quod legibus temperatur, univerſæque diœceſanæ Eccleſiæ, & ejus Concilio ſubeſt*, reſpondebit utique, ſi quid in illo nomine ambiguitatis lateret, id ab Epiſcopalis dignitatis inſtitutione, indole, finibus amoveri, hæc enim omnia poſtulare, ut præſtantiore illa, & obvia per ſe ſe ac veluti nativa ſignificatione id nominis uſurpatum

patum dicatur. Egregie ſane; unum hoc admonemus, ut iſthæc ad *Romanos* Pontifices, nomenque, quo donati ſunt, *Rectoris Eccleſiæ* referat.

CAPUT III.

Febronius *quæ Pontificii Primatus conſectaria ſunt, auctæ hujus amplitudinis cauſſis adcenſet. In his ea* Innocentii *III. lex judicibus lata, ut judicent*, ſicut in ſimilibus caſibus Summus Pontifex judicavit. *Num* Romani *civilem majorum dominatum etiam in ſacris imitentur?*

I. LEnem haſtenus me, facilemque præbui *Febronio* adverſarium, qui quum perhonorifica illa Eccleſiæ *Romanæ*, ſuiſque Pontificibus tributa nomina, Pontificiæ Majeſtati debita, ejuſque conſectaria adfirmare poſſem, eum tamen non redargui, cauſſas auctæ tantæ dignitatis, occaſioneſque in iis, quæ non fucatam illius amplitudinem, ſed legitimum ſive uſum ſive ornamentum præſeferunt, inepte ac maligne quærentem. Quoniam vero ille ſua iſthæc figmenta longius provehit, temperare jam mihi non poſſum, quin temere atque inconſulto nobis inſultantem cohibeam. *Nullum*, inquit ille (1) *certius, generaliuſque* (*medium* auctæ Pontificiæ poteſtatis) *fuit, quam illud quod* Innocentius III. in Cap. 19. X. de ſent. & re judic. *firmavit, declarando* ceteros judices *in quibuſcumque cauſſis* teneri judicare,

(1) *T. II. pag.* 392.

re, *ſicut in ſimilibus caſibus ſummus Pontifex judicavit* (2). At heic ſumitur, quod in quæſtionem cadit. Ille id ad *media auctæ Pontificiæ poteſtatis* refert; nos Pontificiæ poteſtatis uſum dicimus, quemadmodum enim Princeps, ita & Pontifex quod in aliquo negocio decidit non *per viam ſententiæ particularis, ſed veluti per modum legis univerſalis, jus utique in ſimilibus facit*, ut recte *Gonzalez* animadvertit (3). Heic enimvero indignatus *Febronius* exclamat (4): *Videat inprimis Jeſuita noſter, an alios, quam ſuos ſibique ſimiles inventurus ſit, qui propoſitam ab ipſo comparationem* Imperatoris *cum* Papa, *& abſolutæ perfectæque* illius *Monarchiæ ſæcularis ad Primatialem ac ſpiritualem* hujus *auctoritatem*. Si tamen pacato nonnihil animo me audierit, nihil heic aut paradoxi aut monſtroſi deliteſcere intelliget. Ac primum dabo unum non admodum mihi ſimilem, qui quod ipſe adeo horret, aperte indicat, Illuſtriſſimum nempe de *Marca* (5). Hic ſcilicet relationes, quas Apoſtolica Sedes

(2) Fallitur heic *Febronius*. Non hoc *Innocentius* III. declaravit, ſed jam vel lege vel uſu receptum ſumpſit; declaravit, *in cauſſis quæ ſummi Pontificis judicio deciduntur & ordinem juris, & vigorem æquitatis eſſe ſubtiliter obſervandum*; ea autem ratione id ſtatuit: *quum in ſimilibus caſibus ceteri teneantur ſimiliter judicare*. Vides hoc ab *Innocentio* ſumi; hinc autem alterum illud ſcite, juſteque collegit.

(3) *in lib. II. decret. Tit. XXVII. cap.* 19.

(4) *l. c.*

(5) de Conc. Imp. lib. I. cap. X.

des ab Epiſcopis adcipiebat cum relationibus comparat, quas Provinciarum Præſides ad Imperatores mittebant. Quo ſemel poſito haud equidem video, quid ſceleris ſit Pontificum ad eas *conſultationes* reſcripta cum Principum reſponſis conferre (6) vimque legis utriſque adhibere. Deinde Monarchicum eſſe Eccleſiæ regimen quum invictis argumentis demonſtraverim, meo veluti jure utens propoſitam a me comparationem tueri ac confirmare poſſum,

II. Sed ad alia nos *Febronius* vocat. *Poſtquam*, inquit (7) Romani *Sæculare imperium Urbis & adjacentis territorii* eccleſiaſtico *junxerant*, *non duxerunt ſibi probro ſed gloriæ*, *ut quum in civili non poſſent*, *ſaltem in gubernatione* ſacra, *conarentur ſequi veteres* Romanos, *quorum ambitio nonniſi ſubditos volebat & mancipia in univerſo orbe*. Audire mihi videor aliquem de *Wittembergenſi* ſchola doctorem, non Catholicum. Numquid *Romani nonniſi* ſubditos volunt in gubernatione ſacra, & *mancipia in univerſo orbe?* Hoc ſcio, Pontifices velle, ut a Chriſtifidelibus audiantur; at ſi hoc eſt velle *mancipia*, videat *Febronius* ne Chriſto id vitio vertere debeat, cujus ea ſunt: *Qui vos audit*, *me audit*. Sed cetera audiamus. *Debuiſſent illi ſibi potius pro exemplo ſumere*, *& nunquam ex animo dimit-*

(6) Vide P. Bianchi T. *IV.* 453. Sed hic mihi ſimilis eſt.
(7) T. *II. pag.* 393.

mittere primævum illum ſanctumque Urbis Clerum, qui ſcientia atque humilitate Chriſti Crucifixi ductus, horrori habuiſſet mundanum Curiæ *nomen, quo nunc illi, etiam* Eccleſiaſticis *gloriantur, malentes Principum ſæculi faſtum, non exteriore ſolum apparatu, ſed omnibus etiam animi facultatibus æmulari, quam ſequi humilitatem & charitatem diſcipulorum Chriſti*: Ex Jureconſulto fit repente *Febronius* concionator, & Deum immortalem! quam pius, quam ſuavis! Sed illud cum primis ſcire velim, quo *Germani* Epiſcopi nomine aut cauſſarum, quæ apud illos aguntur, cognitores, aut eos, qui ipſorum ſunt in miniſteriis, deſignent. Equidem & illos *Curiæ* nomine uti crediderim. Nec tamen priſcus *Germaniæ* Clerus *mundanæ Curiæ* nomen uſurpabat. Quidni ergo *Febronius* pro concione *Germaniæ* ſuæ Epiſcopos ſic adloquatur: *Deberetis vobis potius pro exemplo ſumere, numquam ex animo dimittere primævum illum, ſanctumque* Germaniæ *clerum, qui ſcientia atque humilitate Chriſti ductus horrori habuiſſet mundanum* Curiæ *nomen, quo nunc gloriamini, malentes Principum ſæculi faſtum, non exteriore ſolum apparatu, ſed omnibus etiam animi facultatibus æmulari, quam ſequi humilitatem, & caritatem diſcipulorum Chriſti*. Reſpondebit *Febronius*, *Germaniæ* Epiſcopos *Romanorum* exemplis corrumpi. At *Romanus* Pontifex non venaticorum canum gregibus, non muſicorum catervis, non tubicinum fidici-

dicinumque choris; non conviviis, non nobiliſſimis profanorum hominum veſtibus gloriatur; a ludis, a choreis a mulierum conſuetudine abhorret; ſacra curat, primuſque ceteris in tractandis ſanctiſſimis Religionis myſteriis exemplo præit. Qui *curiæ* nomen ab eo mutuati ſunt, iſtane certe *primævo illo ſanctoque* Germaniæ *Clero* digniſſima imitari certant? Novit *Febronius*; novimus & nos *Itali*, quamvis non exiguo locorum intervallo diſiuncti. Verum ut intelligat, non hæc a nobis infenſo animo *Germanis*, quos plurimi facimus, Epiſcopis exprobrari, in memoriam revocet, quæ de *Romani* Pontificis magnificentia *Ammianus Marcellinus* (8) vivente *Damaſo* litteris conſignavit. Haud ſe mirari ajebat ille, ſi tanta contentione (quanta tunc ob *Urſicini* adverſus *Damaſum* ſchiſma exarſerat) Romanus Epiſcopatus adpeteretur, *quum id adepti futuri ſint ita ſecuri, ut ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis inſidentes, circumſpecte veſtiti, epulas curantes profuſas, adeo ut eorum convivia Regales ſuperent menſas*. His certe temporibus ita *Romæ* effulgebat Pontificum ſplendor, ut ipſis etiam ampliſſimis magiſtratibus invidiam commoveret. Quare *Prætextatus* ille *Romanorum* nobiliſſimus, qui in *Græcia* Proconſulatum ſub *Valentiniani*, & *Valentis* Imperatorum ini-

(8) *lib. XXVII.*

initia gesserat, annoque CCCLXVIII. *Viventio* in Urbis Præfectura suffectus fuerat aliisque postea Magistratibus auctus fuit; hic, inquam, ipse talis tantusque *Prætextatus*; inquit *Hieronymus* [9], solebat ludens Beato *Damaso* dicere: *facite me* Romanæ *Urbis Episcopum & ero protinus Christianus*; ut plane adpareat, summo atque regali Christi Ecclesiæ Sacerdotio, regiam pariter magnificentiam fuisse conjunctam. Quæ, inquit *Spondanus* [10], *quum ab Ethnico Scriptore* Ammiano *carpantur, æque hæreticis recentioribus canino dente rabiosius corroduntur*. Num horum exempla *Febronius* imitari dicendus sit, ipse judicet. Ego id unum velim consideret, reddita a *Constantino* Magno Ecclesiæ pace statim *Romanos* Pontifices magnifico hoc adparatu, qui *Principum sæculi fastum æmulari* videbatur, sacram ipsorum dignitatem auxisse. Nam a *Damaso* ad *Melchiadem*, sub quo *Constantinum* Christianam fidem amplexum novimus, quatuor tantum Pontifices *Petri* Cathedram quinquaginta quatuor annis tenuerunt. *Silvester*, *Julius*, *Marcus*, ac *Liberius*. Quamobrem quum tantæ magnificentiæ auctor *Damasus* ipse non fuerit, cui certe *Ammianus* id exprobrasset, *Melchiades* vero uno tantum anno post ejeratam a *Constantino* Ethnicam superstitionem supervixe-

(9)

(10) *ad ann. 367. n. 4.*

rit, ſub *Silveſtro*, aliove ex indicatis *Damaſi* deceſſoribus exterior ille magnitudinis ſplendor *Romano* Pontificatui adcreverit, neceſſe eſt. Nondum autem *Romani ſæculare imperium urbis, & adiacentis territorii eccleſiaſtico junxerant*. Ii præterea, quos memoravi, Pontifices, uno *Liberio* dempto, tanta ſanctitate floruerunt, ut Eccleſiaſticis Sanctorum faſtis adſcripta eorum nomina fuerint; quin *Liberius* ipſe, etſi *Romano* Martyrologio inſcriptus non eſt, a *Beda* tamen, *Wandelberto*, aliiſque Martyrologiorum collectoribus inter ſanctos recenſetur, immo *ſanctæ memoriæ vir* ab *Ambroſio* (11) nominatur. Nec tamen ſe *humilitati & caritati diſcipulorum Chriſti* adverſari exiſtimarunt, ſi *Principum ſæculi faſtum exteriore illo apparatu non æmulari* ſolum, ſed *ſuperare* viderentur. Cur ergo eorum ſucceſſoribus *Curiæ* nomen licet *mundanum*, aucto præſertim civilis Imperii dignitate Pontificatu cooptare non licuerit, quin *humilitatem & caritatem diſcipulorum Chriſti* læderent, ac profligarent? (12)

III.

(11) *lib. III. de Virgin.*

(12) Hoc uſum argumento reperio *Ottonem Friſingenſem* in Prologo ad quartum ſui *Chronici* librum, ubi illud *Iſaiæ LX. Pro eo quod fuiſti abiecta, ponam te in ſuperbiam ſæculorum*, Eccleſiæ adcommodans ait. " Quum ergo Do-
„ minus multis tentationibus, ac perſequutionibus adtri-
„ tam vellet exaltare Eccleſiam perſonam potiſſimum, per
„ quam id habilius facere poſſet, elegit. Proinde *Roma-*
„ *norum* Imperatorem, ad quem tunc univerſus reſpicie-
„ bat orbis, ad id faciendum ordinavit . . . quidam Re-
„ li-

III. Verum heic me imprudentiæ *Febronius* adcuſat, " Heic iterum, inquit (13), inter-
„ cedit *Zaccaria cit. diſſert. III. Cap. I. n. 6.* inquiens: *Quos ergo exercitus Pontifices miſe-
runt adverſus* Janſeniſtas, *vel* Lutheranos *ab
„ ipſis damnatos? quos contra* Græcos, *de-
„ claratos in* Florentino *unionis inimicos? quos
„ contra* Hincmarum Remenſem *atque alios
„ Epiſcopos Pontificiis conſtitutionibus ſe ſub-
„ mittere renuentes?* Peſſime profecto Vir il-
„ le ſuæ cauſſæ conſulit. Equidem *Romani*
„ adverſus *Lutheranos* & *Calviniſtas* in *Gal-
„ liam, Germaniam, Angliam*, & in *Belgium
„ proprios* exercitus non duxerunt, quia non
„ habebant; ſed legenti hiſtoriam ſæculi
„ XVI. non poteſt non in oculos cadere,
„ quot & quantorum bellorum adverſus A-
„ catholicos illi fuerint auctores & fauto-
„ res. Relegat ſolum & huc referat *Muti-
„ nenſis* noſter Bibliothecarius quænos ſupra
„ *Cap. I. §. 3.* memoravimus, ex multis

„ ligionis obtentu; alii vero ſæcularis dignitatis . . . in-
„ tuitu hanc gloriam honoremque temporalem Sacerdoti-
„ bus Chriſti, quibus cœleſtis regni gloria promittitur,
„ non licere autumant, multaque hujus rei argumenta
„ monſtrant . . . quibus reſpondetur, quod mundiali di-
„ gnitate Dominus Eccleſiam honorare voluit . . . deni-
„ que credendum non eſt Chriſtum Eccleſiam ſuam, ſpon-
„ ſam ſuam, corpus ſuum, cui in arrham ſpiritum ſuum
„ dediſſe creditur, ſpiritu erroris decipi permiſiſſe, cui
„ ſpiritum veritatis contulerat. Præterea probatæ ſancti-
„ tatis viri inveniuntur, qui hæc habuiſſe, & cum his
„ regnum Dei adquiſiiſſe dicuntur."

(13) *T. II. pag.* 393.

„ pauca & intelliget, qualiter non propter „ *Religionem*, ſed propter prætenſam a *Ro-* „ *manis* Præſulibus *Monarchiam*, hi poſt tem- „ pora *Iſidori Mercatoris* in omnibus *Europæ* „ regnis, in *Germania*, bella & tumultus „ excitarint. “ Sed parcat *Febronius*; hæc extra cauſſam ſunt, cujus gratia ea a me dicta in *Autifebronio* fuerant. *Novum illud* [Iſidorianarum Decretalium] *ſyſtema non leviter roboratum fuiſſe per amplum dominium*, *& regimen temporale*, *quod* Romanæ *Eccleſiæ circa eadem tempora* adceſſit, *Febronius* pronunciaverat [14]. Ut iſta ſomniantis hominis ſpectra irriderem, veluti jocando quæſivi, quoſnam exercitus adverſus *Janſenianos*, *Lutheranoſque* ab ipſis damnatos conſcripſerint, quoſnam in *Græcos* ſtatutæ in *Florentino* Concilio unioni rebelles, quoſnam in *Hincmarum* alioſque Epiſcopos eorum Conſtitutionibus parere renuentes. Quam apta ad refellendum propoſitum hanc in rem a me argumentum ſunt illa, quæ ex *Febronii* libro nuper recitavimus! Fuerint per me licet *Romani* Pontifices tot in Acatholicos bellorum auctores, fautoreſque; (in quo tamen quid peccarint, non video, niſi fortaſſis ipſe cum impio *dictionarii critici hiſtorici* auctore *Baylio* ſentiat, non armis frangendam hæreticorum audaciam, ſed indulgentia tolerandam); *propter prætenſam ſuam Monarchiam* apud *Germanos*

(14) *T. I. cap. III. §. 10. pag. 208.*

manos, aliasque gentes *bella* & *tumultus excitarint* [quo tamen nihil falsius, quum nihil fere bellorum ac tumultuum in *Germania*, cæterisque Catholicæ *Europæ* regionibus *Romanorum* Præsulum gratia & auctoritate gestum sit, quod justa legitimæ auctoritatis, Canonum Sacrorum, occupatæ pontificiæ ditionis defensio invitis non extorserit]. Hoc quæro, num id *amplo dominio & regimini temporali*, *quod* Romanæ *Ecclesiæ* circa *Isidorianarum* decretalium tempora *adesset*, tribuendum sit *Romanis* Pontificibus ad novum *Isidorianarum* epistolarum systema corroborandum, illo abutentibus? Nisi ita esse efficiat, frustra hæc objicit, illud ea solum de caussa percunctanti, ut *amplum dominium*, *& regimen temporale*, quo *Romana* Ecclesia aucta fuit nihil ad novum *Isidorianarum* decretalium systema roborandum contulisse intelligeret. Sed ad ipsas *Isidorianas* Decretales transeamus.

CAPUT IV.

Quid de Vulneribus per decretales *Iſidori* diſciplinæ Eccleſiaſticæ *ſi* Febronio *credimus*, inflictis *ſentiendum ſit? Inſignes iſtius hominis hallucinationes deteguntur.*

I. QUæcumque eâ demum diſciplina fuerit, quæ poſt *Iſidorianas* decretales latiſſime pervulgata eſt, quum & *Romanis* Pontificibus probata ſit, & univerſæ Eccleſiæ uſu convaluerit, a nemine abſque temeritatis, immo & erroris nota reprehendi poſſe ſupra demonſtravimus. Alterum heic quæſtionis genus a nobis eſt pertractandum. *Iſidorianas* decretales magna ex parte confictas eſſe, aliquas etiam a collectore interpolatas extra controverſiam eſt, *adeo enim*, ut cum *Labbeo* loquar (1), *perſpicacibus viris deformes videntur, hoc ſaltem tempore, ut nulla arte, nulla ceruſſa, aut purpuriſſa fucari poſſint. Aquirrius* quidem Cardinalis, & non multos ante annos Carmelita *Liberius a Jeſu* earum patrocinium ſuſceperunt, ſed irrito certe conatu, ut contra *Liberium* oſtendit P. *Theodorus Maria Rupprecht* Ordinis *Servorum* B. M. [2]. Quinque igitur ad hiſtoricam quæſtionem pertinentia in diſceptationem cadere

(1) T. I. *Concil. pag.* 78.
(2) *in not. hiſt. ad univerſ. Jus Canonic.* T. I. *pag.* 257.

dere poſſunt; quis ſcilicet illarum auctor fuerit? quo primum tempore eas procuderit? quem ob finem eas confinxerit? Num *Romanis* Pontificibus adnitentibus ſuſceptæ illæ in Eccleſiæ ſint? an demum diſciplina per eas in magnam Eccleſiæ perniciem ſit immutata?

II. Quod ad duas priores quæſtiones attinet, illud poſt *Ballerinios* in *Antifebronio* (3) tam accurate, perſpicueque tractavi, ut nihil contra hiſcere auſus *Febronius* fuerit. Primo igitur auctorem non *Hiſpanum* hominem fuiſſe, ſed *Gallo-Germanum*, fortaſſe *Benedictum Levitam* oſtendi; deinde poſt annum 841. immo & anno circiter 846. in vulgus eam collectionem prodiiſſe conieci. Hæc firma ſunto, dum alia *Febronius* verosimiliora meis refutatis conjecturis proferat. Tertiam igitur adgrediamur quæſtionem de fine, quo larvatus impoſtor hanc ſuam collectionem divulgavit. Cl. *Paullus Joſephus Rieggier* (4) *Iſidorum* hunc ſibi ſcopum præſtituiſſe ait, ut *poteſtatem pontificiam ultra modum finemque proveheret*. Idipſum *Febronius* (5) repetit his verbis: *de doctrina heic non quæritur; hanc noluit corrumpere* Iſidorus, *ſed diſciplinam* EXTOLLENDO PAPAM SUPRA MODUM. Verum *Rieggerus Antifebronium*

(3) *T. I. diſſ. III. cap. 3.*
(4) *diſſ. de collectionibus Jur. Eccleſ. ante Gratian. cap. VII. pag. 46.*
(5) *T. II. pag. 305.*

non vidit, vidit *Febronius*: quei ergo tantam iterare calumniam potuit, iis prætermissis, quæ ex *Balleriniano* præsertim de *antiquis collectionibus* tractatu protuleram? Deus immortalis! quibuscum hominibus mihi res est! Audiat igitur *Ballerinios* (6), neque e calamo adeo falsam ineptam, atque ex graveolentibus quorumdam scriptorum fœcibus (7) criminationem sibi rursus patiatur ante excidere quam hæc dilucide solverit. "Quo „ spiritu, quo consilio *Pseudo-Isidorus* tot „ documenta confinxerit, omittendum non est. „ Non desunt, qui eum amplificandæ vel „ deferendæ auctoritatis *Romanorum* Pontifi„ cum studio ductum ad ea procudenda exci„ tatum fuisse arbitrantur. At falluntur ma„ nifeste. Licet enim in iis Apostolicæ Se„ dis amplitudo, & auctoritas pluribus com„ mendetur; non tamen hic impostoris sco„ pus fuit, nec eadem Sedes, cujus privile„ gia & jura quam plurimis sinceris & ve„ tustis documentis nituntur, illis apocry„ phis indigebat, ut Cardinalis *Baronius* ad „ *annum* 865. *num.* 8. notavit. *Pseudo-Isido„ ri* autem consilium longe aliud fuisse ex „ ipsa collectionis præfatione satis dignoscitur. „ Postquam enim indicavit documenta, quæ „ suæ collectioni erant inserenda, hanc eo-

„ rum

(6) T. III. S. Leon. *pag.* CCXX. *n.* 10.

(7) Horum aliquos in Antifebronio indicavi *p.* 302. addi poterant *Kecinius* in virulento hist. Eccles. compendio, aliique.

„ rum colligendorum rationem ſubiicit:
„ *Quatenus Eccleſiaſtici ordinis diſciplina in u-*
„ *num a nobis coacta atque digeſta, & San-*
„ *cti Præſules paternis inſtituantur regulis, &*
„ *obedientes Eccleſiæ miniſtri vel populi ſpiri-*
„ *tualibus imbuantur exemplis, & non malo-*
„ *rum hominum pravitatibus decipiantur. Mul-*
„ *ti enim pravitate & cupiditate depreſſi,*
„ ACCUSANTES SACERDOTES OPPRESSE-
„ RUNT. Et multis proſequitur in eos acri-
„ ter invehens, qui Epiſcopos accuſare au-
„ dent, ut *ſe per illos excuſent*; *vel eorum*
„ *bonis ditentur*: ac plura ejuſmodi judicio-
„ rum incommoda referens, illud urget,
„ non poſſe cogi Epiſcopos ad dicendam
„ cauſſam, ſi fuerint accuſati, & rebus ſuis
„ expoliati, aut gradu dejecti, & a ſede
„ pulſi, niſi prius fuerint reſtituti: additque
„ nonnulla de accuſatoribus & accuſationi-
„ bus reijciendis: quibus omnibus palam ſi-
„ gnificat, ſe ea potiſſimum mente colle-
„ ctionem confeciſſe, ut Epiſcopis, qui ac-
„ cuſabantur, proſpiceret. Id quidem in a-
„ pocryphis, quæ conflavit, documentis
„ multo clarius elucet. Eamdem enim ſem-
„ per de accuſatis Epiſcopis curam ac ſol-
„ licitudinem præfert; quumque Apoſtolicæ
„ Sedis auctoritatem prædicat eo ſemper
„ omnia refert, ut Epiſcopi accuſationibus
„ impetiti, & condemnati, ſi ſe gravatos
„ ſentiant, ad illam confugiant, quæ Syno-

„ do-

„ dorum ſententias retractare, & ſi juſtum
„ putaverit, irritas reddere poteſt. Idem
„ quoque conſilium maxime perſpicitur in
„ Capitulis *Hadriano* tributis, quæ ex apo-
„ cryphis præſertim epiſtolis decerpta, apo-
„ cryphorum documentorum veluti compen-
„ dium & compilatio vocari queunt. Ple-
„ raque enim illorum capitulorum eo ſpe-
„ ctant, ut ne Epiſcopi accuſari a quibus-
„ libet poſſint; nec, ſi accuſentur, accuſa-
„ toribus facile deferatur, ſed ex multis
„ cauſſis tum accuſatores repellere, tum ju-
„ dices liceat recuſare; ut Synodorum re-
„ tractentur judicia, & alia ejuſdem gene-
„ ris in apocryphis ſimiliter ingeſta, ex
„ quibus ſi omnia ad Epiſcoporum, qui ac-
„ cuſantur, expoliantur, deponuntur, pa-
„ trocinium, defenſionem atque præſidium
„ collata atque conficta credantur, nemo
„ jure poſſit revincere.“

III. Ad quartam nunc quæſtionem propero. *Iſidori* epiſtolas *ſubſidium ferente* Nicolao I. *introductas*, iterum audet *Febronius* adferere (8). Atque hæc quidem poſt *Petrum* de *Marca* ſententia ita obtinuit, ut non ſolum *Van-Eſpenius*, *Gisbertus*, *Zallweinius* (9) *Rieggerus* (10) aliique tranſalpini Scriptores *Nicolaum* pro illis acerrime pugnantem exhibeant,

(8) T. II. *pag.* 254.
(9) T. II. *pag.* 254.
(10) *diſſ. cit. pag.* 45.

beant, ſed ipſe quoque *Felerienſis* Epiſcopus *Bartholus* (11) *Nicolaum* I. illas ſuſcepiſſe, illis uſum eſſe, immo & eaſdem ab omnibus ſuſcipiendas mandaſſe adfirmet. Atqui certo certius eſt, ut ex ipſius *Nicolai* I. litteris in *Antifebronio* (12) palam feci, ante annum 863. nihil de *Iſidorianis* epiſtolis *Nicolao* innotuiſſe. Ipſe deinde aliquid de illis ex *Gallia* adcepit, quumque *Galliarum* Epiſcopos, *ubi ſuæ intentioni hæc ſuffragari conſpicerent, illis indeferenter uti* animadverteret, in eos ex his ipſis epiſtolis argumentum ſumpſit. Porro quum ad vim harum decretalium declinandam *Galliarum* Epiſcopi non exſtare illas in Codice Canonum reſpondiſſent; *Nicolaus* hanc eorum rationem confutare adgreſſus eſt in XLVII., quam ad illos anno 865. ſcripſit epiſtola. Vera itaque *Natalis Alexandri* ſcripſit (13) " *Nicolaum* e-
„ munctæ naris virum, & eruditum Ponti-
„ ficem, Epiſtolas veterum Pontificum,
„ quas apprime noverat ſuppoſititias, *directe*
„ propugnandas non ſuſcepiſſe, ſed hoc u-
„ num contendiſſe, *Gallicanos* Antiſtites ea-
„ rum auctoritatem inefficaci ratione impe-
„ tere. *Gallicani* enimvero Epiſcopi hac u-
„ na ratione illas reijcere videbantur, quod
„ in Codice Canonum non eſſent: quam

„ ra-

(11) *Juris Canon. Inſtit. cap.* XX. *n.* 15. *pag.* 145.
(12) *T.* I. *pag.* 290. *Piſaur. edit.*
(13) *in hiſt. Eccleſ. Sæc.* I. *diſſ.* XXI. *art.* I.

„ rationem, ut nullam oſtendat Pontifex, „ ita contra eos ad hominem argumentatur „ *Porro ſi ideo non eſſe decretales epiſtolas priſcorum Pontificum* Romanorum *admittendas* „ *dicunt, quia in Codice Canonum non habentur adſcriptæ; ergo nec* Gregorii *Sancti, nec* „ *ullius alterius ante, vel poſt ipſum fuit, eſt* „ *aliquod inſtitutum, vel ſcriptum recipiendum,* „ *eo quod in codice Canonum non habeatur ad-* „ *ſcriptum.... Sed quare multum immoremur,* „ *quum nec ipſas divinas Scripturas novi & veteris Teſtamenti jam recipimus, ſi iſtos duxerimus audiendos. Etenim newerum horum in* „ *codice eccleſiaſticorum canonum habetur inſertum* ". Hæc porro mirifice confirmantur ex octava *Nicolai* ad *Michaelem* Imperatorem epiſtola, licet enim ipſo illo anno 865. eam dederit, in eaque ſuæ Sedis privilegia ſtrenue propugnarit, nullum ex *Iſidorianis* documentis appellavit, ſed genuinas cum primis *Gelaſii* litteras. Hinc enim pronum eſt colligere, *Nicolaum Gallis* Epiſcopis non aliam ob cauſſam *Iſidoriana* decreta obieciſſe, quam quod quum illos ea recepiſſe noſſet, ſuis ipſorum armis eos adgredi conſultum duxerat; contra vero adverſus *Photium*, ejuſque Sectatores ab illis proferendis abſtinuiſſe, quod num genuina eſſent, ſubdubitaret. Exſtant hæc in *Antifebronio* diligenter perpenſa, atque illuſtrata: quod idcirco moneo, ut novo ſit Lectoribus argumento, quam nul-

nugatoria haberi debeat *Febroniana* defenſio.

IV. Præcipua ſupereſt de vulneribus ab *Iſidoriana* collectione diſciplinæ inflictis diſquiſitio. Hæc *Petrus* de *Marca*, hæc *Baluzius*, hæc *Fleurius*, hæc *Racinius*, hæc *Oberhauſerus* exaggerant, deplorantque. Iſtorum querelas *Febronius* refricat. Iterum ajo, quod capitis initio edixi: ut ut ab *Iſidorianis* decretalibus maxima veteri diſciplinæ illata eſſent vulnera, ſatis eſſe Catholico homini deberet, in re mutationi obnoxia, cujuſmodi eſt diſciplina, a *Romanis* Pontificibus, Eccleſiaque illis obtemperante novam hanc diſciplinam antiquæ fuiſſe ſuffectam. Addo autem nec novam, quæ poſtea obtinuit, *Iſidorianis* illis epiſtolis eſſe tribuendam diſciplinam, & falſo novitatis argui non pauca *Iſidorianæ* diſciplinæ capita. Enimvero, ut recte *Ballerinius* (14), " quod „ de novæ diſciplinæ introductione inferi„ tur, ſtultus quidem plane fuiſſet impoſtor „ ſi ſperaſſet ſuam collectionem adceptum „ iri ab hominibus, quæ novam omnino „ diſciplinam a ſui quoque ſæculi moribus „ & conſuetudinibus abhorrentem continc„ ret. Quod ſi quæcumque contra conſuetu„ dinem ingeruntur, etiamſi bona & utilia „ ſint, ipſa novitate perturbare ſolent; mul„ to magis de iis timendum erat, quibus „ diſciplinam per ſe optimam, & ſanctiori-

bus

(14) *l. c. n.* 11.

„ bus fultam legibus, longoque uſu ab om-
„ nibus receptam quiſpiam evertere & im-
„ mutare contenderet. Nulli autem tumul-
„ tus, clamores nulli auditi ſunt ob indu-
„ ctas decretales apocryphas, niſi in ea par-
„ te, quæ ad Epiſcoporum cauſſas & judi-
„ cia pertinet: de quibus aliqua apud *Hinc-*
„ *marum* leguntur & in epiſtolis *Nicolai I.* "
„ Forte, inquit idem *Ballerinius* (15), in ea
„ *Galliarum* parte, in qua eſt *Moguntia*, ubi
„ eas ſuppoſititias merces fuiſſe fabricatas
„ probabilius conjecimus, diſciplina in ipſis
„ propoſita, quoad rariores quoque caſus (ſi
„ qui nullo aliunde exemplo aut teſtimonio
„ fulcirentur aliquamdiu ante *Iſidorum* inva-
„ luerat S. *Bonifacii* Epiſcopi *Moguntini* o-
„ pera, qui Apoſtolica legatione præditus,
„ quantum Apoſtolicæ auctoritati deferret,
„ eamdemque obſervantiam in eam regio-
„ nem inducere ſtuduerit ex ejus epiſtolis
„ liquet. Vide inter ceteras ejus epiſtolam
„ 105. ad *Cudberthum* Archiepiſcopum *Can-*
„ *tuarienſem*, in qua aliquot præcipua diſci-
„ plinæ capita ab eodem S. Martyre & *Ger-*
„ *manorum* Apoſtolo iis in locis inſtituta,
„ ac in *Pſeudo-Iſidorianis* decretis poſtea re-
„ petita exhibentur. Idem quoque ſpiritus in
„ ſucceſſores ipſius *Lullum*, *Riculfum*, *Aut-*
„ *garium* tranſivit, ut ex aliis documentis
„ conſtat. Quod ſi *Pſeudo-Iſidorianæ* decretales
„ eam

(15) *de poteſt. Eccleſ. Summ. Pontif. pag. 197.*

„ eam disciplinam præferunt, quæ . . . jam-
„ diu ante saltem iis in locis vigebat, ubi
„ *Pseudo-Isidorus* illas condidit ; num æqua
„ sit illa reprehensio qua novæ disciplinæ
„ introductio ipsis decretalibus adtribuitur,
„ quivis intelliget. Negari tamen non posse
„ videtur, quin eadem disciplina latius fue-
„ rit propagata , & magis multo atque fa-
„ cilius inoleverit postquam eædem decreta-
„ les editæ ac divulgatæ fuerunt , & mox
„ in quibusdam concilis laudatæ, ac subin-
„ de etiam insertæ in collectiones *Regino-*
„ *nis*, *Burchardi* & aliorum, quæ ob suam
„ brevitatem ac methodum magno usui
„ fuere."

V. Dixeram præterea non pauca *Isidorianæ* disciplinæ capita falso novitatis argui. Nam in illis ipsis Episcoporum caussis atque judiciis de quibus *Galliarum* Episcopis cum *Nicolao* I. controversia fuit , quam multa in *Isidorianis* epistolis legere est veterrimæ disciplinæ . " Nonne inquit iterum *Ballerinius* (16), caussæ majores, quæ circa ac-
„ cusationes Episcoporum versantur , certis
„ antiquorum Pontificum decretis Apostoli-
„ cæ Sedi reservatæ, sine ejus adsensu defi-
„ niri non poterant?... Nonne Episcoporum
„ appellationes ad eamdem Sedem antiquis
„ canonibus & consuetudini, nec non pri-
„ matus juri innixas, probavimus? ... Ne
„ om-

(16) *T. III. S. Leonis pag. CCXXI. n. XX.*

„ omnes promiſcue recipiantur ad accuſan-
„ dum Epiſcopum cautum fuerat in Cano-
„ nibus Codicis *Africani* 128. 129. 130. &
„ 131. nec non etiam canone ſexto Conci-
„ lii C P. quem ex *Græco* Codice *Nicolaus*
„ I. laudat epiſtola octava. Epiſcopos eje-
„ ctos & ſuis rebus expoliatos non cogen-
„ dos ad judicium, niſi prius in ſuum gra-
„ dum reſtituantur, & omnia eiſdem ablata
„ redintegrentur colligitur antea decretum
„ ex Codice Eccleſiæ *Africanæ* C. 87. Hæc
„ & alia ejuſdem generis, quæ novæ diſci-
„ plinæ a *Pſeudo-Iſidorianis* decretalibus in-
„ ductæ tribuuntur legere licebit in epiſto-
„ lis 8. 9. & 38. *Nicolai* I. qui tamen ea
„ non ex illis apocryphis, quibus carebat,
„ ſed ex antiquioribus documentis confir-
„ mat: quemadmodum ante ipſum fecerat
„ etiam *Gregorius* IV. in epiſtola prima ad
„ Univerſos Epiſcopos, in qua *Aldrici Ce-*
„ *nomanenſis* cauſſam ſibi reſervat". Idem dic de aliis diſciplinæ capitibus, quæ *Febronius* recenſet (17), nimirum *ad* Romanam *Sedem contra primævum ſtatum, Sanctiſſimis Canonibus firmatum, noviter tranſiiſſe jus excluſivum erigendi novos Epiſcopatus, Confirmationem electionis omnium Epiſcoporum, & jus de earum valore cognoſcendi, criminoſorum Epiſcoporum depoſitionem, aliorum translationem jus dandi vel negandi veniam, cogendarum particula-*

(17) T. II. pag. 394.

cularium Synodorum, atque earumdem vel adprobandarum vel reprobandarum; & alia plura. Hæc enim quæ *Febronius nova* appellat, antiquiſſimi eſſe fere omnia ævi ſuperioribus diſſertationibus comprobavimus. Ipſum illud *jus dandi vel negandi veniam, cogendarum particularium Synodorum, atque earumdem vel adprobandarum, vel reprobandarum* antiquitatis ſuffragio non deſtituitur. Quod enim a *Julio* I. ad *Orientales* ſcriptum fuit: *an ignoratis hanc eſſe conſuetudinem, ut primum nobis ſcribatur, & hinc quod juſtum decernatur?* multo ante *Iſidorianas* epiſtolas adceptum novimus, ut abſque *Romani* Pontificis adſenſu vel nulla celebrari concilia poſſent, vel certe illorum acta auctoritate carerent. Teſtimonium valde antiquum in priorem illam ſententiam invenio apud *Socratem* (18) ex vetere *Epiphanii* Scholaſtici interpretatione (19): *Regula Eccleſiaſtica jubet, non oportere præter ſententiam* Romani *Pontificis Concilium celebrari.* Licet autem *græcus Socratis* textus vocem *Concilium* non exhibeat, eamdem tamen ſententiam continet, quæ ad Concilia pertinet: *Quum Eccleſiaſtica regula vetet, ne abſque conſenſu* Romani *Pontificis quidquam in Eccleſia decernatur*, utique in Conciliis, hæc enim regula *Antiochenæ* Synodi cauſſa in medium adfertur. *Epiphanii* vero interpretatio

(18) *lib. II. hiſt. cap. VIII.*
(19) *hiſt. tripartit. lib. IV. cap. 9.*

ſatis oſtendit, ne apud *Latinos* quidem id fuiſſe tam paradoxum, quam *Febronio* videtur. De altera porro *Julianæ* ſententiæ explicatione, qua Synodorum quarumcumque actis auctoritas demitur, niſi *Romani* Pontificis adſenſu firmentur, teſtem habemus *Sozomenum* (20), qui illam his verbis reddidit: *legem eſſe Pontificiam* (melius apud *Nicephorum Eccleſiaſticam*) *ut pro irritis habeantur, quæ præter ſententiam Epiſcopi* Romani *fuerint geſta*. *Julius* quidem de Epiſcoporum cauſſis loquitur, quæ inter majores cenſentur; ut de his propterea, non de quibuſcumque aliis Provincialium Conciliorum judiciis & cauſſis *Sozomenum* quoque par ſit intelligere. Verum id, quod in *Iſidorianis* epiſtolis tamquam novum *Febronius* inſectatur, nullas Synodos, nec ipſarum decreta, ſi Apoſtolica careant auctoritate, & confirmatione, rata eſſe poſſe; ad judicia potiſſimum de Epiſcopis pertinet, & ad *majores cauſſas*, de quibus alia atque alia antiquorum Pontificum decreta a *pſeudo-Iſidoro* memorantur, atque a *Febronio* carpuntur.

VI. Vulgaris quoque de *Iſidorianis* epiſtolis querela eſt a *Febronio* non ſemel iterata, Metropolitarum juribus eas plurimum detraxiſſe. Non negaverim. Sed illud primum animadverto, non ea ex veteris Eccleſiæ ſenſu fuiſſe Metropolitarum jura, ut cohiberi a Ro-

(20) *hiſt. Eccleſ. lib. III. cap. 10.*

Romano Pontifice minime possent. Vicariorum certe Apostolicorum in *Galliis Illyrico* aliisque *Occidentis* Provinciis auctoritas Metropolitanos aliquantulum coercuit. Nam illis neque inscio, vel invito Sedis Apostolicæ Vicario ordinationes habere (21) quod tamen præcipuum Metropolitarum jus fuit), neque ad Apostolicam Sedem suarum Provinciarum negocia absque ejusdem Vicarii arbitratu referre licebat (22). *Zosimus* quoque dum neminem qui ex *qualibet* Galliarum *parte sub quolibet Ecclesiastico gradu* Romam *venire contenderet*, *vel alio terrarum ire disponeret*, *non aliter proficisci* jussit (23), *nisi Metropolitani* Arelatensis *Episcopi formatas adciperet*, ceteris illarum Regionum Metropolitis nonnihil auctoritatis imminuit. *Bonifacius* quoque *Germanorum* Apostolus dum, *Petro* de *Marca* non dissentiente (24), morem induxit, quo Metropolitæ se *Romano* Pontifici obedientiam præstituros juramento pollicebantur, paullo arctioribus illorum potestatem finibus concluſit. An vero *Romani* Con-

[21] *Xystus* III. ep. VIII, T. I. Ep. R. P. Coust. col. 1263. *In Provincia sua jus habeant ordinandi : sed hoc inscio, vel invito, quem de omnibus volumus ordinationibus consuli, nullus audeat ordinare.*

(22) *Innoc.* I. ep. XIII, col. 817. *Quidquid eos ad nos necesse fuerit mittere, non sine tuo postulent arbitratu. Ita enim aut per tuam experientiam quidquid illud est finietur; aut tuo consilio ad nos usque perveniendum esse mandamus.*

(23) *ep.* I. *col.* 935.

[24] *lib. VI. cap. VII. num.* 7.

cilii ad *Gratianum*, & *Valentinianum* Imperatores epiſtolam præteream, licet alibi indicatam ? Quantum illa Provincialibus Synodis, ac Metropolitanis poteſtatis detraxit ! „ Quæſumus, inquiunt Concilii Patres (25), „ clementiam tuam, ne rurſus in plurimis „ cauſſis videamur oneroſi, ut jubere pietas „ veſtra dignetur, quicumque vel ejus, vel „ noſtro judicio, qui catholici ſumus, fue„ rit condemnatus, atque injuſte voluerit „ eccleſiam retinere, vel vocatus a ſacerdo„ tali judicio per contumaciam non adeſſe, „ ſeu ab illuſtribus viris præfectis prætorio „ *Italiæ* veſtræ, ſive a Vicario adcitus ad „ Urbem *Romam* veniat : aut ſi in longin„ quioribus partibus hujuſmodi emerſerit „ quæſtio, ad Metropolitani per locorum judi„ cia deducatur examen : vel ſi ipſe Metro„ politanus eſt, *Romam* NECESSARIO, vel „ ad eos, quos *Romanus* Epiſcopus judices de„ derit, contendere ſine dilatione jubeatur.“ Atque id quidem Imperatores Concilii precibus adnuentes, reſcripto ad *Aquilinum* Vicarium Urbis ſanxiſſe compertum eſt. Itaque qui Metropolitarum jura, ut *Pſeudo-Iſidoro* inſultent, ſacra, nec *Romanæ* Sedis poteſtati obnoxia ſibi confingunt, næ illi egregie falluntur. Deinde *Iſidorianæ* Decretales Metropolitarum quidem jura in iis, quæ ad Epiſcoporum judicia pertinent, infregere.

[25] *T. I. ep. R. P. col.* 527.

gere. Verum ut in *Antifebronio* indicavi (26), quod ad alia ſpectat, intacta illorum jura omnia ſunt, quæ etiam *Tridentini* Concilii auctoritas confirmavit. Illa vero ſplendidiora quidem fuerunt Metropoliticæ dignitatis indicia; eo tamen minus Metropolitæ illis ſe ſpoliatos dolere debent quod ad majores cauſſas ſpectent, in quas ſemper Apoſtolica Sedes præcipuum quoddam jus ſibi vindicavit.

[26] T. I. *Introduct. cap.* III. *pag. LIV.*

DISSERTATIO X.

De abusibus a Febronio Romanæ Curiæ *objectis.*

CAPUT I.

Inter abusus Romanis *a* Febronio *objectos non infimum locum habet* Cardinalium *amplitudo eum Episcoporum, quos ille* Romæ INCIVILITER TRACTARI *queritur, dignitate collata. Hujus adcusationis falsitas. Alia in Eminentissimos Patres a* Febronio *temere dicta.*

I. NOn ante hanc dissertationem ingrediar, quam egregium *Petri Ballerinii* locum describam. " Si quidam abusus, „ inquit Vir Cl. (1), ex aliqua ipsorum „ Pontificum culpa, quæ nulla ratione pos„ sit excusari, aliquando provenirent (quod „ tamen præsertim de superiore cujus ratio„ nes ignotæ, ab inferiori non est temere „ judicandum); non idcirco ex abusibus „ esset neganda potestas, quæ aliunde certa „ est; & ut initio monuimus, in origine „ ad divinum jus immutabile pertinet, nec „ ex abusibus fit irrita; multo autem minus „ ex abusibus esset neganda, si abusus non

ex

[1] *de potest. Eccles. pag.* 190.

„ ex ipſius Pontificis, ſed ex aliorum culpa
„ profecti in malum converterent, quod in
„ bonum fuit inſtitutum. Poteſtas ſiquidem
„ juriſdictionis in ædificationem & non in
„ deſtructionem tradita, etſi ex recto uſu
„ in ædificationem, ex abuſu autem (unde-
„ cumque proveniat) cedat in deſtructio-
„ nem; ipſa tamen per ſe abſolute conceſſa
„ dicenda eſt, ut ne ex abuſibus irrita fiat,
„ nec actus ex ea manentes, ex ipſa culpa
„ abutentium illiciti, nulli per ſe & irriti
„ habendi ſint. Id ab ipſo *Febronio* ceteriſ-
„ que adverſariis concedendum eſt, quippe
„ qui certam Epiſcoporum poteſtatem non
„ negabunt, nec actus ex ea profectos (ſi
„ lex irritans non impediat) adfirmabunt
„ irritos, quamvis & ipſi Epiſcopi proprio
„ vel alieno vitio ſua poteſtate abuti que-
„ ant. Summis poteſtatibus ſæculi certa quo-
„ que poteſtas eſt; nec tamen ex abuſibus
„ eadem poteſtas vocatur in dubium, nec
„ actus conſequentes irriti per ſe habentur
„ ne malo, quod ex ipſis abuſibus provenit,
„ addantur alia publica damna, quæ ſæpe
„ ex actibus irritis in innocentium quoque
„ detrimentum redirent. Ii quidem, qui
„ quocumque ex capite cooperantur abuſui,
„ illicite agunt at non omnes actus, qui
„ fiunt illicite, ſunt etiam irriti, unde vul-
„ gatum illud, *Multa facta tenent, quæ fieri*
„ *prohibentur*". Itaque non is ego ſum, qui

Romanos Pontifices, eorumque adminiſtros peccare non poſſe, totamque, quæ *Romæ* obtinet, agendi rationem omni vacare culpa contendam; aut etiam ſi quid in illis reprehendendum, turpi adſentatione commendem. Quam in *Antifebronio* (2) *Sadoleti* præſtantiſſimi Cardinalis (3) ſententiam cooptavi, eamdem heic libens inculco: Romana *vitia non probo: ſed ea tamen ad curandum dico eſſe faciliora, quam iniquitatem eorum, qui, ut hominibus detrahant, ipſa etiam divina inviolata eſſe non ſinunt*. Caveat tantummodo *Febronius*, caveant ejus ſimiles ne multo graviore abuſu aut imperantium vitia poteſtati ipſi inconſulto tribuant, vel ex illis hujus quoque denegandæ argumentum ſumant.

II. Atque hæc quidem de abuſibus dicta eſſe velim, qui imaginarii non ſint, ſed re ipſa exſtent, atque id nominis mereantur. Vereor autem, ne *Febronius* pro ſuo in *Romanam* Curiam odio ſæpe ſæpius cum ſpectris digladietur, atque abuſus ſomnians videat, quos nemo vigil agnoſcat. In his certe locum habet, quod de Epiſcopis a Pontifice inurbane tractatis queritur (4) his verbis. *Papa illos* (Epiſcopos) *licet* Fratres *nominet*, *abjecte tractat in ſua Curia*. *Eoſdem con-*

[2] T. II. *pag.* 442.
[3] *in orat. ad* German. *Principes*.
[4] T. II. *pag.* 128.

contra nativum ordinem Presbyteris & Diaconis Cardinalibus poſtponit; de quo in Tridentina *Synodo non immerito conqueſti ſunt Epiſcopi* Hiſpaniæ (5). Nam in tanta Epiſcoporum multitudine, rerumque, quæ Epiſcopos inter & *Romanam* Curiam quotidie aguntur, varietate fieri quidem poteſt, ut aliquis Antiſtitum non ea, qua par eſſet, urbanitate tractari conqueratur (an non enim id aliquando nobiliſſimis Principibus adcidit, qui ſummorum Regum aulas celebrant): Verùm ſi generatim loquamur, id oppido falſum eſt; nec ſiquando adcidat, tam Pontificibus, quam eorum adminiſtris tribuendum. Novi ego Epiſcopos non paucos, qui quum ſe a *Romana* Curia contemptim habere dolerent, ubi vel *Romam* profecti Pontificem ipſum adierunt, vel etiam ad eum litteras dedere, tantam experti ſunt comitatem quantam ne cogitando quidem adſequi potuiſſent. Verum in hac adcuſatione non eſt, cur diutius immorer. Gravior altera videri poſſet, qua Pontifex Epiſcopos *contra nativum ordinem Presbyteris, & diaconis Cardinalibus poſtponere* dicitur. Sed quum in generali Concilio *Lugdunenſi* I, a. 1244. Cardinales Presbyteri, deinde in Concilio *Lugdunenſi* II. a. 1274. uti & in *Florentino* ante Archiepiſcopos, & Epi-

[5] Quin etiam in operis indice veluti rem adprime notandam [*pag.* 634.] de Epiſcopis monet eos Romæ *inciviliter tractari*.

Episcopos sederint, nihil reluctantibus Episcopis, ac præterea in *Tridentina* Synodo *Hispaniæ* Episcopi, licet se Cardinalibus Presbyteris & diaconis postponi ægre ferrent, nihil adversus inductam jam consuetudinem a Patribus impetrarint, mirum est, *Febronium* ejusmodi querelas in medium adferre, & quam Episcopi detrectent, litem pro illis *Romano* intentare Pontifici voluisse. Quid? quod causæ; cur Episcopi Cardinalibus ordine licet inferioribus posthaberentur sane æquissimæ summis Pontificibus fuere (6).

III.

[6] Eas a *Bellarmino* adlatas a *Febronianis* animadversionibus in *Antifebronio* [*T.* II. *lib. V. cap.* 2.] vindicavi. Quamvis autem *Febronius* id ex more dissimulet, illas tamen heic iterum explicare non erit inutile Episcopos divino jure constitutos nemo est, qui ignoret. Sunt etiam, qui a Christo Cardinalium origines repetant. Hos inter *Manfredus* [*Cap.* 6.], & qui a *Febronio* rejici non possit, gravissimus Theologus, ac de utroque ejus opere optime meritus *Petrus Alliacensis*; ait enim [*T. I. oper. p.* 188.] *Status summi ac sacri Collegii Cardinalium fundatus est in Ecclesiastica Hierarchia subcœlesti, immediate a Christo, nec humana institutione, seu præsumptione potest destrui*. Sed licet summis Pontificibus sive *Cleto* quod *Anastasio* Bibliothecario [*in vitis Pontific.*] *Goffredo Viterbiensi* [*in Chronico*] & Cardinali *Albano* [*in Tract. de Card. q.* 3.] placuit; sive *Evaristo*, quod *Panvinius* & *Ansonellius* docuerunt; sive etiam *Silvestro*, ut *Mosconio* [*de Majorib. Eccles. P.* I. *cap.* 5.] visum fuit, Cardinalium institutio deberetur; non tamen esset, cur Episcopi se illis postpositos quererentur. Omitto titulos in Urbe fuisse ab *Evaristo* constitutos, *quasi diœceses propter baptismum, & pœnitentiam multorum, qui convertebantur ex paganis, & propter sepulturas Martyrum*, ut ait *Anastasius*, atque adeo Cardinales vel a primis temporibus fuisse duobus illis, quæ

III. Sed alia ſunt, quæ Eminentiſſimis Patribus *Febronius* obijcit. " Retulit, inquit (7), *Febronius Cap. VII. §. 9. n. 2.* ex „ *Nicolai* de *Clemangis* Tractatu *de corrupto* „ *Eccleſiæ ſtatu* Cardinalibus ſubinde centena & amplius beneficia, eaque nec parva „ vel tenuia, ſed omnium pinguiſſima & opti-

quæ ad ſolos tunc pertinebant Epiſcopos, muneribus functos, baptiſmi adminiſtrandi, ac pœnitentiæ *lapſis* imponendæ; quod ex illorum temporum perſuaſione Cardinalium dignitatem ad Epiſcopalem proxime adceſſiſſe non levi eſt argumento. Duo illa ſane graviſſima ac ſplendidiſſima, quæ a multis retro ſæculis ad ſolos Cardinales delata ſunt, officia tantum conſideremus.

Primum eſt, quo in *Romano* Concilio a. MLIX. a *Nicolao* II. ornati ſunt, in eos omni ſummi Pontificis eligendi jure translato; ſacrum ſcilicet Cardinalium Senatum in eligendo univerſi Chriſtiani orbis capite, Præſulum, Cleri, Imperatorum, Principum, & populi cujuſcumque vices obire. Alterum eſt, ut quod ad *Eugenium* III. ſcribebat S. *Bernardus* (*lib. V. de conſid. cap. IV.*), electi Pontificis in decernendis, curandiſque totius Eccleſiæ negociis *collaterales* & *coadjutores* ſint, illique adſint cum eo *orbem judicaturi*. Hæc omnia *Eugenius* IV. in celeberrima a. 1439. Conſtitutione (cujus initium : *non mediocri*) complexus eſt his verbis : *ſicut ſuper cardinem volvitur oſtium domus, ita ſuper hos Sedes Apoſtolicæ, totius Eccleſiæ oſtium quieſcit & ſuſtentatur. Et alia quidem dignitates, ut Epiſcopalis, & Archiepiſcopalis privatæ unius patriæ præſunt utilitati; iſta publicæ totius populi Chriſtiani: illæ unam dumtaxat regunt Eccleſiam; iſta cum Sede Apoſtolica univerſas . . .* Ipſos denique *Cardinales* decuit, *pro honoris & dignitatis eminentia ſine ulla dubitatione poſt caput Eccleſiæ, quod eſt Papa, ut contigua ſui corporis membra*, præ ceteris Eccleſiæ *membris ac partibus honorari*. Confer etiam *Benedictum* XIV. *de Synodo diœceſ. lib. III. cap. X.*

[7] T. II. *pag.* 533.

„ optima conferri (8). Hunc abuſum quo-
„ que notavit Cardinalis *Cameracenſis* in Ca-
„ nonibus reformandi Eccleſiam anno 1416.
„ in Concilio *Conſtantienſi* ſcriptis & huic obla-

(8) Ipſo illo capite VII. quod heic *Febronius* ſui vindex appellat, dixerat : " Dubito, an quod de immenſo „ omnigenorum beneficiorum a Cardinalibus obtineri & „ poſſideri ſolitorum numero queritur *Nicolaus* de *Clemangiis* hodie emendatum ſit. Sane vidi *Romæ* anno 1725. „ omnia per obitum Cardinalis *Franciſci* de *Aquaviva* vacantia Beneficia a *Benedicto* XIII. Pont. Max. defuncti „ nepoti, tunc Abbati, poſt etiam Cardinali, *Trojano* „ de *Aquaviva* ſimul & ſemel conferri ; erant autem numero *Centum* & *undecim* ". Audi nunc, quid ad hæc *Febronio* reſponderit Anonymus ex *Minorum Conventualium* Familia aliis editis libris clariſſimus in eo opere, cui titulum fecit : *Saggio compendioſo della dottrina* di Febbronio &c. (*P. I. Cap. V. pag.* 70.) " Se ſi voleſſe preſtar „ quella fede, che ſembrerebbe meritarſi queſto Scrittore, „ quando giuſta foſſe la eſtimazion grande, che di lui vien „ fatta, non ſi dovrebbe avere veruna eſitanza nel credere il racconto : e dall' altra parte qual più orrendo abuſo di queſto udir ſi può, conferire ad un ſolo un numero così eſorbitante di benefizj ? Io pure a dir vero reſtai per la meraviglia. Cercai perciò di avere la nota fedeliſſima delle proviſte Eccleſiaſtiche godute dal „ Cardinale *Trojano Aquaviva*, ed eccola limpidiſſima e „ ſicuriſſima, che tuttavia può confrontarſi ne' regiſtri „ della Dataria dai quali l' ho fatta traſcrivere. Nell' *Abruzzo* otto benefizj ſemplici godeva, cioè quello di S. „ *Giacomo*, S. *Felice*, S. *Giovenale*, S. *Martino*, S. *Savino*, S. *Salvatore*, S. *Elpidio*, S. *Arcangelo*, e queſti „ tutti rendevano la miſera prebenda di Scudi ottantaſette e mezzo. In *Toledo* aveva quello di *Cargabuca de Alcalà* di Scudi duecento ſettantadue e mezzo, e l' altro della Terra de *Alama* di Scudi cento ventidue e „ mezzo. In *Siguenza* il ſemplice de *Galle* di Scudi ſettanta. In *Conca* l' altro ſemplice de *Enrubia* di Scudi „ duecento ſeſſanta due. In *Abula* il Preſtimonio de *Baracos* di Scudi duecento novanta ſette e mezzo. In *Al-*

„ *bano*

„ tis apud Von der Hardt *T. I. Part. VIII.* „ ubi *Cap. 2. pag. 416.* ita memorat: *Circa ſtatum Cardinalium & aliorum Eccleſiaſticorum providendum eſſet, ut deinceps non tenerent illam monſtroſam & multipliciter ſcandaloſam beneficiorum multitudinem*". Hæc fortaſſe ſæculis illis exprobrari Eminentiſſimis Patribus poterant; nunc certe non poſſunt. Non negaverim equidem multis ſingulos frui *beneficiis*, uti vocant, & *penſionibus*; ſed non iis profecto, quæ *monſtroſa*, & *multipliciter ſcandaloſa* appellari a recto judice poſſint, niſi fortaſſis *Febronius* nihil præter victum eumque tenuem Cardinalibus ad ſuſtinendam ampliſſimam dignitatem præſto eſſe ex Eccleſiæ bonis debere contenderit. Equidem, pleroſque Cardinales crediderim ſuas opes non illibenter commutaturos cum non paucis *Febronianarum* regionum Canonicis, qui pluribus ſimul, iiſque pinguiſſimis

Cano-

„ *bano* il Priorato di S. *Paolo* di Scudi ottocento ſettanta „ cinque. Una penſione ſopra l' Abazia di *Cucurro* di „ Scudi cento. E finalmente in *Toledo* il Canonicato e „ Arcidiaconato di *Madrid* di rendita di Scudi ſei milla „ e trecento e ſettanta ſette. I benefizj ſono in tutti numero „ 16. per arrivare ai milantati 111. ve ne vogliono ben „ 95. tutti parti dell' eſagerante *Febbronio*. Se per tanto „ delle coſe da lui co' proprj occhi, come dice, vedute „ una così orrenda amplificazione egli fa, coſa poi dir „ dobbiamo di quelle, delle quali niuna teſtimonianza ci „ preſenta per autenticarli: o propone Scrittori oſcuri, e „ talvolta o colla ſola maſchera di Cattolici, o anche a„ pertamente Eretici, e giurati nimici della *Romana Se„ de?* "

Canonicatibus, ac præterea opulentiſſima quapiam præpoſitura ditantur. Utinam vero hi ſaltem tantam in pauperum ſubſidium pecuniæ vim erogent, quantum elargiri Purpuratis Patribus eſt uſitatum! Ut ut eſt, nemo hæc Cardinalibus minore obiicere confidentia debuerat, quam *Borealis* Jureconſultus, qui gentilium ſuorum mores ignorare non poteſt.

IV. Cardinalium dignitatem imminuit *Febronius*; eorum fortunis inſidiatus eſt; non id ſatis; nunc ampliſſimum cœtum in populorum ac Principum invidiam conatur adducere. Itaque primum carpit (9) *odioſam illam in nominatione Cardinalium (quin & in ipſius electione Pontificis) adceptionem perſonarum & nationum*; eamque in rem illud profert *Petri Alliacenſis* (10): " tollendus eſt
" deteſtabilis abuſus, a quo primo ſchiſma
" originem traxit, ſcilicet quod una natio
" ſive regnum, aliquando ultra, aliquando
" citra montes, in ſcandalum reſiduæ Chri-
" ſtianitatis, ita diu Papatum tenuit, ut
" poſſet dicere, *hereditate poſſideamus ſan-*
" *ctuarium Dei*. Quod quam deteſtabile ſit,
" præcipue in Papatu, oſtendit ille qui ait:
" *In veritate comperi, quod non ſit perſonarum*
" *adceptor Deus* &c. Item pro dicta provi-
" ſio-

(9) T. II. *pag.* 523.
(10) Apud Vondet Hardt T. I. P. VIII, *cap.* 2. *pag.* 914.

„ ſione eſſet ſtatuendum, quod de cetero
„ major pars Cardinalium non poſſet adſu-
„ mi de uno regno, ſive de una natione,
„ ſicut quandoque hactenus factum eſt, in
„ magnum ſcandalum plurimorum, ſed quod
„ de diverſis regnis & provinciis indiſtin-
„ cte JUXTA PERSONARUM MERITA ad-
„ ſumantur". O præclarum Apoſtolici Se-
natus reformatorem! Sed illud equidem ex-
plicari velim, quei (quod *Alliacenſis* edixe-
rat) *de diverſis regnis, & provinciis indiſtin-
cte juxta perſonarum merita adſumendi Cardi-
nales ſint*; neque tamen præter *Italos* ullus
ſacra purpura donandus ſit? Atqui id *Fe-
bronius* paullo poſt docet, qui damnati cu-
juſdam auctoris verba exſcribit, probatque
(11) ſcribentis: *l'anno del Signore* 1048. *ſot-
to* Damaſo *Papa cominciarono i Re di* Fran-
cia *a ſopportare che i Veſcovi di* Roma *creaſſero
Cardinali* Franzeſi, *e che dependeſſero da Papi,
il che fu una imprudenza troppo grande*. Si
enim imprudentes habendi ſunt *Galliarum*
Reges, qui Cardinalis dignitate *Gallos* inſi-
gniri permiſere; cenſet igitur hic Auctor,
Romanis Pontificibus, ubi quempiam ſive ex
Gallia, ſive ex *Germania*, ſive ex aliis ex-
teris gentium Cardinalem dicant, obſtare
nunc quoque Principes debere, ne & ipſi
imprudentiæ vitio laborent. *Itali* ergo tan-
tum ſupererant, immo & ſoli Eccleſiaſticæ
ditio-

(11) *ibid. pag.* 524.

ditionis homines, quos Pontifex Cardinales adſciſcat. Suos antea *Febronius* auctores inter ſeſe diſſidentes quæſo conciliet; tum de creandis Cardinalibus leges *Romano* Pontifici ferat. Num reſpondebit, imprudentiæ *Galliarum* Reges a ſuo illo auctore adcuſari non tam quod *Gallos* Cardinalibus adſcribi tulerint, quam quod eos Pontificibus obnoxios eſſe ſiverint? At quæram ex eo, an Cardinales deſignare Pontifex poſſit, qui ſibi devincti adprime ex ipſa eorum dignitate non ſint? Quod ſi hujuſmodi neceſſe eſt eos eſſe, imprudentiæ notam Principes non effugiunt, ſi quem ſibi ſubditum Cardinalem deligi patiuntur, quum id permittere nequeant, quin ſimul cum Pontificis partibus addictum eſſe conſentiant. Ceterum quominus *Petri Alliacenſis* votis Romani Pontifices in Cardinalium creatione ſatisfaciant, Principes cum primis obſiſtere *Febronius* noverit. Tanta enim eſt inter eos æmulatio, ut ſi fortaſſe unus aut alter *Gallus* præter morem Cardinalis renunciaretur, ceteri ſtatim Principes, ut totidem ſibi ſubjecti crearentur, non *meritorum*, ſed voluntatis, ſtudiorumque habita ſæpe ſæpius ratione, nec ſine Chriſtianæ Reipublicæ detrimento adlaborarent. Neque tamen dubito, quin ſi pari, qua *Itali*, contentione exteri *Romanam* Curiam frequentarent, operamque Summo Pontifici præberent, multo plures ex his inter

inter Cardinales cooptatos videremus. At numquid Pontifex, ut *Petri Alliacenſis* conſiliis obtemperaturus exteros evehat, *Italos* de ſe Eccleſiaque optime meritos negliget? Quod vero *Febronius* ſommos Eccleſiæ Pontifices ex ſolis *Italis* hereditario velut jure eligi indignatur, parum religioſum ſe prodit. Spiritui Sancto iraſcatur, qui ab *Hadriano* VI. nullum e tranſalpinis Cardinalibus Eccleſiæ præfecit. Nobis enim *Italis* ea fere eſt perſuaſio, Spiritum Sanctum ubi tandem Pontificis creatio imminet, Cardinalium animos ſuperno quodam adflatu agere, ut pæne quo ferantur, ignorent, in eumque, a quo paullo antea ſe perquam alienos ſentiebant, impetu potius quam conſilio ſuffragia conferant: quod quidem vel ea, quæ in Hadriani VI. electione contigiſſe ex Guicciardinio (12) *Spondanus* refert (13) palam faciunt. Ceterum quum *Romanum* Pontificem communem omnium Patrem eſſe, neque ullarum partium ſtudio abripi deceat, e re Principum eſt, ut *Italus* potius quam tranſalpinus aliquis Pontificatum indipiſcatur; in *Italo* enim animus nulli parti addictus ſumi facilius poteſt. Si quando idipſum Regibus diſpliceat, non eſt, cur tranſalpinos a Pontificatu amoveri debeant. Quum enim *Italia* in Provincias non noſtratibus tantum ſed exteris quoque Prin-

(12) *lib. XIV.*
(13) *ad ann. 1522. n. 1.*

cipibus ſubditas diſſecta ſit, ex *Italorum* Cardinalium cœtu eum eligi non difficile eſt, qui quod genere et ortu ad eorum ditionem pertineat, favere ipſis æque ac Cardinalis externus poſſit, quod vero majore in rebus agendis experientia ac dexteritate præſtet, melius altero norit.

V. Non diſſimile eſt, nullum ſcilicet, quod deinde *Febronius Romanis* Pontificibus crimen objicit. *Monarchiæ nimirum ſuæ columen ac firmamentum* Romam *a tranſalpinis Cardinalibus quærere, & obtinere* (14) adfirmat, atque in hanc rem ex damnato *Itali* ſcriptoris longe impudentiſſimi libro neſcio quam in Cardinales præſertim *Richelium*, & *Mazzarinium* declamationem recitat (15), quaſi hi, quum Chriſtianiſſimi Regis rebus præeſſent, de Regia dignitate *Romanæ* ambitioni devovenda cogitaſſent. Mihi vero, ut perridiculam hancce criminationem oſtendam, ſatis erit ea in medium adferre, quæ doceant, quanto *Romani* Pontifices ſtudio non ſemel curarint, ut quos Cardinales crearent, eos ab arctiore quovis Principum vinculo ſolutos haberent. Recito igitur longiuſculum, ſed adpoſitum *Thomaſſini* locum [16]. " Simul ac ad Apoſtolicæ Sedis faſti-
" gium provectus eſt *Urbanus* VI. anno 1378.
" ex-

(14) T. II. *pag.* 523.
(15) *ibid. pag.* 524.
(16) T. I. *lib.* II. *Cap.* CXIV. *n.* 11.

„ expreſſiſſime prohibuit, ne ullis penſioni-
„ bus Cardinales, vel Regi, vel Reipubli-
„ cæ ulli conſtringerentur, quod illud hinc
„ ſemper naſcatur, ut utilitas publica pri-
„ vatis poſthabeatur rationibus. *Quod ſuæ*
„ *intentionis non erat, quod aliqui ex dominis*
„ *Cardinalibus de cetero haberent penſiones ſeu*
„ *proviſiones, vel alia lucra illicita a Princi-*
„ *pibus, Communitatibus, vel alia quacumque*
„ *perſona, quia propter illa lucra negocia Ec-*
„ *cleſiæ male procedebant & procederent.* Rai-
„ nald. n. 101. *Martinus* V. vetuit, ne Car-
„ dinales adgrederentur, vel pergerent exer-
„ cere protectionem Regnorum, ut adfecti-
„ bus vacui & liberiores Pontificiis ſe con-
„ ſiliis & cauſſis dedant. *Protectiones Regum,*
„ *Principum, Comitum aliarumque perſonarum*
„ *ſæcularium non adſumant, adſumptaſque non*
„ *exerceant, ut liberius ipſi ſanctiſſime in con-*
„ *ſiliis, ac aliis actibus valeant adſiſtere.* Ibid.
„ n. 4. Ob protectionem autem Ordinum
„ Religioſorum vetuit quidquam doni vel
„ emolumenti proprii adcedere, quamvis
„ ſponte offerretur. *Pro ordinum Religioſo-*
„ *rumque, aut perſonarum particularium pro-*
„ *tectione nihil pecuniæ percipiant, etiam*
„ *a ſponte offerentibus.* Concilio autem
„ *Baſileenſi* anno 1436. prohibiti ſunt Car-
„ dinales in ſtudia partium ſcindi, aut Prin-
„ cipibus aliis adverſus alios ſe devovere;
„ permiſſi ſunt vero gratuitas gerere Prin-

„ cipum protectiones, sed & omnium pror-
„ sus hominum, maxime calamitosorum,
„ una stimulante ad hæc omnia caritate.
„ *Et quum ei, qui communis est omnium Pa-*
„ *ter, Cardinales adsistant personarum adce-*
„ *ptatores fieri, vel advocatos valde indecens*
„ *est. Propterea interdixit hæc Sancta Synodus,*
„ *ut tamquam Judices Collaterales partialita-*
„ *tem nullam adcipiant, etiamsi de terra*
„ *partiali originem ducant. Nec sint Principum*
„ *aut Communitatum, seu aliorum contra quem-*
„ *quam, cum pretio, vel sine, partiales Pro-*
„ *tectores aut defensores, sed exuti omnem pas-*
„ *sionem, in sedandis concordia, vel justitia*
„ *litibus Papæ adsistant, Principum autem &*
„ *quorumcumque, præsertim pauperum ac Reli-*
„ *giosorum, gratis & sine ullo quæstu promo-*
„ *vere justa negocia, tamquam caritatis opus*
„ *persuadet Sancta Synodus & commendat.*
„ *Sess.* 23. Protectiones Principum suscipi
„ vetuerat *Martinus* V. ut quas expertus e-
„ rat a privatis adfectibus studiisque partium
„ divelli non facile posse, *Basileensis* Sy-
„ nodus mitescere visa est, & protectiones
„ indulgere inveteratæ consuetudini, cui ob-
„ sisti jam non posset, sed eas præscribere
„ regulas, quæ si observentur, non erit, quod
„ quisquam huic indulgentiæ obloquatur.
„ Improbitati temporum indulgere visa est
„ ulterius aliquid *Lateranensis* Synodus sub
„ *Leone* X. anno 1514. patrocinia enim

„ hæc

„ hæc probavit, nec prorſus gratuita ut eſ-
„ ſent, expreſſit. *Seſs. 9.* Hujus decreti, &
„ *Baſileenſis* ſupra relati eadem ſententia eſt,
„ cum hoc dumtaxat additamento, ideo il-
„ lud heic adſcribere ſuperſedebo. Sæpiſsi-
„ me deſtomachatus eſt *Jacobus* Cardinalis
„ *Papienſis* in has protectiones molles &
„ adſentatorias, partibus, & Principum
„ voluntatibus plerumque ſervientes, magno
„ non tantum famæ, ſed & conſcientiæ di-
„ ſpendio. *Epiſt.* 40. 41. 127. 142. 148.
„ 182. 192. 280. 394. 488. 541. Et tamen ad-
„ commodate ille ad ſui temporis mores
„ loquutus eſt, non pro antiquæ diſciplinæ
„ inclementia. Nec enim omnino de mani-
„ bus Cardinalium excutit omnes Principum
„ largitates. Ex epiſtolis quibuſdam *Oſſati*
„ Cardinalis perſcipue declaratur, quam ve-
„ hementer cuperet *Clemens* VIII. non ſo-
„ lum ut nepotes ſui, ſed ut omnes pror-
„ ſus abſtinerent a quibuſcumque Principum
„ penſionibus; quam hoc impulſu Pontifi-
„ cis abhorrerent Cardinales ab iis adci-
„ piendis; denique quam ſedulo caveret
„ Pontifex, ne quem Collegio Cardinalium
„ adjungeret, niſi qui abſolutus eſſet, & li-
„ ber ab obſequiis Principum, nec antiqui-
„ us quidquam haberet, quam libertatem
„ Eccleſiæ: quamquam non arceret *Clemens*
„ a ſacra purpura eos, qui avito more a
„ Principibus nominarentur. *Oſſat. Epiſt.* 70.

„ 164. " Prodeat nunc in medium *Febronius*, & *quantum Cardinalitia dignitas* (ob tranſalpinorum Cardinalium ſtudia) *proſit ad ſuſtinendas Monarchiæ Papalis prætenſiones utcumque exorbitantes* (17), ex *Italico* illo tractatu, cujus tamen famoſum auctorem *Gregorium Leti* veritus eſt nominare, nobis obtrudat. Hoc unum illi obijcimus, numquam *Romanos* Pontifices, ne Cardinales ejuſmodi muneribus vel apud Principes, vel *Romæ* pro Principibus fungerentur, ſolliciros futuros fuiſſe, ſi tantum præſidii a Cardinalibus Regum negocia adminiſtrantibus in Pontificum Monarchiam derivaretur.

(17) T. II. *pag.* 524.

CAPUT II.

Auri cupiditas Romanæ *Curiæ passim a* Febronio *exprobratur: iniqua ejusmodi adcusatio gravissimis momentis depellitur.*

I. TOt inter crimina, de quibus *Febronius Romanam* Curiam insimulat, nullum sæpius inculcat, quam sacram auri famem. Horret animus ea recolere, quæ hac de re passim in utroque ejus opere leguntur (1). Quam iniqua hæc sit adcusatio, multis in *Antifebronio* ostendi [2]. Sed quoniam *Febronius* eamdem criminationem audacius innovat, eam quoque validius hoc capite repellemus. Incipiamus a *spoliis Cameræ Apostolicæ, quæ modum ditescendi infallibilem* vocat (3), & quæ in illis acriter insectandis peccat, percensеamus. Peccat igitur primum id juris in mortuorum spolia diu antequam *Roma* de eo cogitaret, ab Episcopis, atque ab Abbatibus usurpatum dissimulans, ne scilicet illis *modum ditescendi infallibilem*, seu quemadmodum mox ait *eamdem famelicam cogitationem* tribueret, solis eam servans *Romanis* Pontificibus. Peccat deinde ea reticens, quibus S. *Pius* V. a. 1567.

(1) *ut* T. II. *pag.* 556. & 623.
[2] T. II. *lib.* V. *cap.* III.
(3) T. II. *pag.* 556.

in Bulla: *Romani Pontificis Providentia* modum hujuſmodi ſpoliis præſtituit, declarans, nec Prælatos nec alios Beneficiarios teſtamento ſuo, ſi copiam impetraſſent teſtandi, poſſe legare; nec Collectores Cameræ Apoſtolicæ prætextu ſpolii poſſe capere ſacras veſtes, ſacra vaſa & libros Eccleſiæ, vel Capellæ; nec poſſe a Collectoribus occupari minuſcula mobilia Presbyterorum, & aliorum Clericorum, etiamſi ex bonis Eccleſiæ coempta eſſent, denique quibus Beneficiariis non eſſent ſaltem triginta Ducatorum auri reditus, eos ſpoliorum juri non ſubeſſe. A *famelica* ſcilicet illa *cogitatione* nimis aberat S. *Pius* V., immo, ut recte *Thomaſſinus* (4), " quibus vacabit hanc Bullam „ perlegere, ii facile complurima odorabun„ tur Eccleſiaſticæ antiquitatis veſtigia; po„ teſtatem teſtandi de bonis Eccleſiæ preca„ riam eſſe, & ſingulari indulgentia con„ ceſſam; conceſſam fuiſſe, ut piis locis, „ non ut cognatis aliqua legarentur; inve„ ctum eſſe ſpolii jus, ut obviam iretur „ clericorum teſtamentis præpoſteris, quibus „ bona Eccleſiæ ab Eccleſia abalienabantur, „ & veſtiments & vaſa ſacra Eccleſiarum „ multo minus etiam abalienari potuiſſe; „ denique ubi Beneficiorum reditus exiles „ & permodici erant, non eſſe moroſius de „ eorum ſuperfluis reliquiis litigandum ".

Quid

(4) T. *III. lib. II. cap.* 58. *n.* 13.

Quid: mirum, ſi iſthæc *Febronius* ſilentio prætereat? Peccat etiam, quod *Thomaſſinum* appellet, nec tamen apud eum legiſſe ſe indicet, quæ ex *Baronio* (5) in *Romanorum* Pontificum ejuſmodi ſpolia colligi jubentium defenſionem idem *Thomaſſinus* reddit [6] cum hac honoris præfatione: " Scitiſſime prorſus *Baronius* in Annalibus ſacris eos objurgavit Prælatos & Beneficiarios, qui de jure Papalium ſpoliorum conqueruntur, quum in eorum poteſtate ſit, ea ſe neceſſitate abſolvere, ſuis omnibus in pauperes, & per eos in æterna tabernacula transferendis, ut ſui officii eſſe non neſciunt. Ita enim ſtatuit ſumma pietate & doctrina Cardinalis. Exequutorem ſe & vindicem Canonum agere Pontificem *Romanum*, quum ſuos ſpolii Collectores ablegat, ut ne inulti ſint Canonum violatores Clerici, qui avaritiæ ſervierunt. *Ad ejuſmodi negociatorum potius dicendorum, quam clericorum avaritiam compescendam, quum ſegniores eſſent Epiſcopi legis vindices & ipſi interdum eodem morbo languerent; jure meritoque* Romanus *Antiſtes ad vindicandas hujuſmodi ex bonis Eccleſiæ partas ac male congeſtas opes, per Provincias conſuevit mittere exactores, quos vocant Collectores. De quorum importuna exactione quum*

[5] *ad ann. 397. n. 14.*
[6] *Cap. cit. n. 9.*

„ *um multi querantur, hoc facile vitabunt, &*
„ *prudenter arte deludent, qui bona Eccleſiæ,*
„ *quæ ſuperſunt, non congregarint, ſed paupe-*
„ *res erogarint. Habitantes enim in terra ſalſu-*
„ *ginis, pauperes ſcilicet clamorem non audient*
„ *exactores*". Sed de ſpoliis ſatis. In ipſam adcuſationis arcem invadamus.

II. Ea duobus potiſſimum continetur, quæ ex *Georgio Vicelio* (7) *Febronius* (8) *Romanæ* Curiæ exprobrat: *Aurum & argentum, quod* Petro *non erat, emungit ab omni natione* (en primum) *& hoc ad delicias ſæculi abutitur* (en alterum). Videamus ergo, num auri & argenti, quod Roma *emungit ab omni natione*, tanta ſit vis, quantam ſibi iſti confingunt, tum an illo ad *delicias ſæculi* abutatur, diſpiciemus. In quatuor veluti claſſes proventus, quos a Chriſtiano orbe *Roma* percipit, partiri poſſumus; *compoſitiones* vocant, *medias Annatas*, *quindennia*, *ac penſiones*; illarum vero duo quoque ſunt genera, quum aliæ *Matrimonialium diſpenſationum*, aliæ *Beneficiorum* cauſſa perſolvantur. Age quid inde *Romæ* ſingulis annis obveniat, videamus. Mihi ad manus eſt eorum omnium, quæ ab anno 1710. ad 1720. ex univerſi Chriſtiani orbis *compoſitionibus* percepta ſunt, indiculus ab *Antonio* de *Laurentiis Componendarum*, ut ajunt, adminiſtratore ſub-

(7) *in Eiencho abuſuum.*
[8] *T. I. Cap. VII. §. 5. n. 5. pag. 575.*

ſubnotatus. Ex priore illo *compoſitionum genere Romanæ* Curiæ obvenere ſcuta, ut dicimus *976430.* (9); ex poſteriore *867910.* (10)

(9) Summa pecuniarum, quæ Dataríæ Apoſtolicæ obvenerunt ex compoſitionibus diſpenſationum Matrimonialium in primo & ſecundo gradu ab anno 1710. ad 1720.

A. 1711.	3840.	
A. 1712.	22080.	
A. 1713.	13440.	
A. 1714.	5500.	
A. 1715.	23320.	
A. 1716.	43036.	
A. 1717.	14000.	
A. 1718.	9516.	05.
A. 1719.	9286.	
A. 1720.	29098.	
	173116.	05.

Summa proventuum ex Compoſitionibus diſpenſationum Matrimonialium in ſecundo aliiſque inferioribus gradibus.

A. 1711.	91638.	25.
A. 1712.	83622.	35.
A. 1713.	96228.	15.
A. 1714.	79438.	—
A. 1715.	71710.	10.
A. 1716.	78875.	15.
A. 1717.	91049.	95.
A. 1718.	58853.	85.
A. 1719.	67794.	60.
A. 1720.	84037.	95.
	803314.	35.

Utraque ſumma

	173116.	05.
	803314.	35.
efficit	976430.	40.

(10). Quantum vero putas *Hiſpaniis* eodem decennali intervallo *Romæ* perſolutum fuiſſe ſive ex annatis, ſive ex quindenniis, ſive ex penſionibus? Ex annatis *Beneficiorum non conſiſtorialium* ſoluta ſunt ſcuta 36065., ex qindenniis 24197. [11]; ex penſionibus 264786. [12]; quæ univerſe efficiunt ſcuta 325048. Quæ ex ditione *Veneta* ſingulis annis *Romam* quocumque titulo deferri poteſt pecunia, ea ſummam adtingit ſcutorum 12254.46. (13). *Berthierus* in *Gallicani* Cleri

(10) nempe

A. 1711.	70867.	55.
A. 1712.	102833.	10.
A. 1713.	78282.	85.
A. 1714.	95040.	75.
A. 1715.	83508.	50.
A. 1716.	108074.	80.
A. 1717.	126602.	80.
A. 1718.	90303.	85.
A. 1719.	52804.	15.
A. 1720.	59586.	60.
	867909.	95.

(11) Ita teſtatus eſt XXXI. Auguſti a. 1721. *Alexander* Abbas de *Turre* ſubcollector generalis *Cancellariæ*.

[12] Sub oculos mihi eſt chirographo ſubſcriptum hac de re teſtimonium *Jacobi Butii* Datariæ Apoſtolicæ ratiocinatoris 18. Auguſti 1721.

[13] Id facile colliges ex iis quæ ab anno 1745. ad totum annum 1754. decennio ipſo a *Venetis*, ceteriſque illorum ditioni ſubjectis ſoluta adcepimus; hinc enim quid ſingulis fere annis inde *Romæ* perceptura ſit, intelligimus.

Pro

ri historia (14) *Febronio* non diffitente (15) refert, *Annatas ex universo* Galliæ *regno* an-

	decennio	*singulis fere annis*
Pro dispensationibus Matrimonialibus		
In primo & secundo gradu	8075. 35.	807. 53. $\frac{1}{2}$
In tertio & ceteris gradibus	48897. 80.	4889. 75.
Pro Beneficiis per obitum vacantibus	8087. 75.	808. 75. $\frac{1}{2}$
Pro coadiutoriis & resignationibus cum pensionibus, indultis &c.	17893. 95.	1789. 39. $\frac{1}{2}$
Pro resignationibus absque pensione	3270.	327.
	86224. 65.	6622. 43. $\frac{1}{2}$

Adde his quæ quotannis ex ditione *Venetæ Secretariæ Brevium* provenire possunt, quod ex iis facile est colligere, quæ biennio inde persoluta sunt, nempe a. 1753. 4109.
a. 1754. 2835.

6944.

Singulis ergo annis supputari possunt scuta 3472.

Adde his præterea 1. pro *Brevibus dispensationum* quod ad ætatem Regularium spectat 100.

2. pro sumptibus, qui Secretariæ S. C. Indulgentiarum obtingunt 60.

3632.

Quæ

annuatim non importare ultra ducenta millia librarum ſcuta circiter 40000. Sed ad *Germaniam* adcedamus. Queritur *Febronius* (16) cum *Martino Meyr* Cancellario *Moguntino* in epiſtola ad *Æneam Sylvium* pridie Kal. Septembres a. 1457. perſcripta : *excogitantur mille modi , quibus* Romana *Sedes aurum a nobis , tanquam a barbaris , ſubtili extrahat ingenio: ob quas res natio noſtra quondam inclyta , quæ ſua virtute ſuoque Sanguine* Romanum *Imperium coemit , fuitque mundi domina ac regina , ad inopiam nunc redacta, ancilla & tributaria facta eſt : & in ſqualore jacens ſuam fortunam , ſuam pauperiem multos jam an-*

Quæ ſi addas ſuperioribus ſcutis - - - - - - - - - - - - - 8622. 43.

reddent - - - - - - 12254. 43.

Scio hinc detrahi nonnulla oportere . Nam ut alia mittam in iis , quæ ad Coadiutorias &c. pertinent , ſummam augent ſcutorum 2000. a. 1754. perſoluta pro extraordinaria *Utinenſis* Archiepiſcopatus erectione ; quod poſthac numquam eveniet . Placet tamen largiorem illum calculum ſervare , ne ad *Romanos* imminuendos proventus propendere videar.

(14) *T. XV. pag. XXXII.*
(15) *T. I. Cap. VII. §. 5. pag. 576.*
(16) *l. c. pag. 577.*

annos mœret. Juſtane ſit hæc querela videamus. " Annatæ, inquit P. *Biner* (17), in „ quadruplici conſiſtunt ſpecie. Primam con„ ſtituunt *communia ſervitia*, pendenda a Præ„ laturis *Conſiſtorialibus* ſic appellatis, eo „ quod a Pontifice conferantur in Conſiſto„ rio Cardinalium, rogatis eorum ſenten„ tiis. Tales Prælaturæ Conſiſtoriales in „ *Germania* ſunt, Archiepiſcopatus, Epiſco„ patus, aliæque Principales, tam Regula„ res, quam ſæculares Sedi Apoſtolicæ im„ mediate ſubjectæ, ut *Elvacenſis*, *Fuldenſis*, „ *Campidunenſis* &c. De jure pendi deberent „ dimidii fructus primi anni, prout *Boni„ facius* IX. conſtituerat; ſed ita moderate „ ſunt taxati, ut quinctam partem non ſu„ perent. Et ne quidem hæc portio tota „ ſolvi debet ab electo & confirmato Præ„ lato primo anno, ſed tantum dimidium, „ alterum vero dimidium anno ſequente. „ Si autem Prælatura bis eodem anno aut „ ſæpius vacaret, una tantum ſolvitur an„ nata; nec onus ſolvendi ad ſucceſſorem „ tranſit, ſi anteceſſor non ſolviſſet. Af„ fertque ſe Papa ad moderandam taxam „ per Commiſſarios in *Germania*, ſi alicu„ bi ſit nimia (18) . . . Alteram ſpeciem „ an-

(17) *Apparat. erudition. ad Juriſprud. P. VI. Cap. III. artic. VIII. §. 9. pag. 229.*

(18) Immo ſi electus ſit Princeps ſummus, aut Cardinalis, aut viventis Cardinalis ex fratre nepos, aut etiam ob

„ annatarum conſtituunt *ſervitia Minuta*: a-
„ liqua nempe penſio, quæ ultra ſervitia
„ communia, ex iiſdem Epiſcopatibus, &
„ Prælaturis Principalibus pendenda eſt, at-
„ que inter inferiores Miniſtros, ac Officia-
„ les Pontificis diſtribuenda. In tertia ſpe-
„ cie ſunt *Annatæ proprie ac ſimpliciter di-*
„ *ctæ*, dimidia nempe pars fructuum primi
„ anni, eidem Cameræ ſolvenda de ceteris
„ dignitatibus & Beneficiis inferioribus,
„ quæ Pontificis auctoritate conferuntur (19),
„ ſi eorum reditus annui 24. Ducatos ex-
„ cedant, ſecundum ejuſdem Cameræ ta-
„ xam; quæ ita moderata eſt, ut nullus
„ *Germaniæ* Canonicatus ultra 24. ducatos
„ ſit æſtimatus aut taxatus (quod etiam in
„ *Hiſpania* obſervatur; atque in *Gallia* &
„ *Belgio* conſuetudine obtineri teſtatur *Van-*
„ *Eſpen in I. E. V. p. 2. tit. 24. c. 4. n.*
„ 43.) Unde ex illis non ſolvuntur anna-
„ tæ; licet re ipſa annui proventus ultra
„ mille ducatos adſcondant. Solvitur tamen
„ mo-

ob aliquod munus Apoſtolicæ Sedis privilegiarius, ei *Romani* Pontifices, ut magna ex parte ſumptibus relevetur, *viam* quam dicunt *ſecretam* ſtatuere conſueverunt.

(19) Animadverte autem in ampliſſimis diœceſibus *Moguntina*, *Treverenſi*, *Colonienſi*, *Monaſterienſi*, *Conſtanienſi*, *Wormatienſi*, *Auguſtana*, *Salisburgenſi*, & *Herbipolenſi* nulla a *Romanis* Pontificibus ejuſmodi Beneficia nunc conferri; ſed illa quoque, quæ menſibus Apoſtolicis vacant, ab earum Archiepiſcopis atque Epiſcopis tribui: quo deinceps privilegio ceteri quoque gaudebunt *Germaniæ* Epiſcopi, quos ad Cardinalatum evehi contigerit,

modicum pro expeditione Bullarum. Quar-
„ tam ſpeciem conflant *Quindennia* ſeu *Quin-*
„ *denæ*, pars nempe dimidia fructuum unius
„ anni, eidem cameræ ſingulis quindecim
„ annis ſolvenda de Beneficiis quibuſdam
„ unitis, quæ numquam vacant (eo quod
„ ſint unita e. g. alicui capitulo, monaſte-
„ rio &c. quæ non moriuntur) aut de li-
„ beratis per ſpeciale privilegium a reſer-
„ vatione, quale adcepit Præpoſitura *Augu-*
„ *ſtana*: quæ propterea ſolvit quindennia".
Vel hinc multum immani illi auri a *Ger-*
mania Romam commeantis copiæ detrahi quiſ-
que prudens intelligit. Sed tamen ut rem
arctioribus terminis concludamus, annatas
Romanæ Curiæ ex *Germaniæ* Epiſcopatibus
extractas conſideremus.

III. Ad annum uſque 1724. pertexitur *Germanorum* Epiſcoporum ſeries in libro in-
ſcripto: *Hiſtoire Eccleſiaſtique d' Alemagne* ac *Bruxellis* edito ex *Franciſci Foppens* ty-
pographio. Ab eo igitur anno ad annum 1459. quo cum *Germanis* concordata *Nicolaus* V. confirmavit, revehamur, videamuſque quid annatæ 274. annis *Romæ* contulerint. Fingamus autem, ubi qualque Epiſcopales ſedes hoc annorum intervallo vacaſſe contigit, annatas ex toto ad taxationem, quæ *Cameræ Apoſtolicæ* libris inſcripta eſt, ſemper fuiſſe diligentiſſime perſoluras; quod ex iis, quæ ſupra adnotavimus, απισον, atque

adeo *αδυνατον* esse nemo non videt: fingamus tamen, ut cum *Febronio* liberaliter agamus. Quid demum lucri ducentis hisce & septuaginta quatuor annis ex *Germania Romani* adcepissent? Dicam paucis; tum ita esse ad oculum demonstrabo; Florenorum collegissent quindecies centena millia, ac præterea 60. 900. Quam subijcio tabellam, ea id palam faciet (20).

Germanicæ Ecclesiæ.	*Taxatio earundem.*	*Vacationes ab a. 1449. ad a. 1724. collectim sumptæ.*	*Taxationum pro omnibus vacationibus collectim sumptis summa.*
Argentoratum	2500.	11.	*Fl.* 27500.
Augusta Vindelicorum	800.	12.	9600.
Bamberga	3000.	22.	66000.
Basilea	1000.	15.	15000.
Breslavia	3000,	16.	48000.
Brexina	3000.	22.	66000.
Colonia	10000.	14.	140000.
Constantia	2500.	20.	50000.
Eidstadium	800.	13.	10400.
Frisinga	4000.	13.	52000.
Hildesbensium	1000.	16.	16000.
Leodium	7200.	12.	86400.
Moguntia	10000.	20.	200000.
Monasterium	3000.	20.	60000.
Olomucium	3500.	22.	77000.
Osnabrugum	600.	14.	8440.
Paderbona	100.	15.	1500.

Passa-

(20) Desunt in ea *Neostadiensis*, *Sabacensis*, & *Tergestinus* Episcopatus; sed hi nimis exiguarum sunt taxationum, ut hinc *Febronius* occasionem sumat altius conquerendi *Germaniæ* spoliis locupletari *Romanos*.

	tamdem.	*a.* 1449. *ad* 1724. *collectim ſumptæ.*	*omnibus vacationibus collectim ſumptis ſummis.*
Paſſavia	5000.	17.	85000.
Praga	2700.	11.	29700.
Spira	600.	15.	19000.
Ratisbona	1300.	21.	27300.
Salisburgum	10000.	19.	190000.
Treviri	10000.	15.	150000.
Tridentum	2000.	15.	30000.
Vienna Auſtriæ	1800.	23.	41400.
Wirceburgum ſeu Herbipolis	2300.	19.	43700.
Wormatiæ	1000.	21.	21000.
Flor.	91700.	453.	1. 560. 900.

Hi porro Floreni nongenti ſupra quindecies centena & ſexaginta millia, ſi ducenties ſeptuagies ſexies dividantur, reddent quotannis fere Florenos 5655. Quum autem Florenі quos *Cameræ* dicimus Scuto, & ſeptuaginta obulis ſinguli reſpondeant, *Germaniæ* annuatim *Romano* Pontifici ſolvet ſcuta 9613. 50. His autem adde *ſervitia minora* Miniſtris ac officialibus Pontificis pendenda, putari autem ſolent ſcuto uno ac triginta obulis in ſingulos Florenos: ſummam habebis in ſingulos annos ſcutorum 16965. a *Germanis Romæ* ſuppeditatorum. Quid heic quæſo tam immanis, ut *Romanos Germaniæ* direptores *Romam Germanorum* opum voraginem quamdam, & charybdim plenis buc-

eis appellare debeamus? Deme jam, quæ prorſus demenda eſse ſupra indicabam: vide quæſo, quo demum evadat tanta auri *Germanici* ingluvies!

IV. Hactenus vidimus, quantum auri & argenti, *quod* Petro *non erat*, *emungat* Roma *ab omni natione*; nunc in *delicias ſæculi*, ad quas illo a *Vicelio*, a *Febronio* abuti dicebatur, inquiramus. Primum igitur; in quas, credis, Lector, delicias inſumantur pecuniæ quæ ex matrimonialibus diſpenſationibus ducantur? Audi ex Cardinale de *Luca* (21).

„ De his emolumentis, nec quidem in o-
„ bolo Papa, ejuſque Camera, vel officia-
„ les & Miniſtri participant, neque intrant
„ in Bancum Depoſitarii generalis Cameræ,
„ in quo intrant omnes reditus Sedis, &
„ Cameræ Apoſtolicæ, ſed recta via ſingu-
„ lis quibuſque menſibus, totum id, quod ex
„ hujuſmodi componendis provenit, per of-
„ ficialem ad id deputatum, deponitur in
„ publica ſacra æde, ſeu Banco Montis Pie-
„ tatis, atque per idem Bancum pariter ſin-
„ gulis menſibus ſolvuntur Eleemoſynario,
„ aliiſque ad id deputatis, tam pro elee-
„ moſynis in Urbe diſtribui ſolitis, quam
„ pro ſtipendio & mercede Miniſtrorum S.
„ Pœnitentiariæ, qui gratis omnino ex-
„ peditiones concedunt, & pro ſubventio-
„ nibus plurium Collegiorum ultra montes

(22)

(21) *de offic. venalib. Cur. Rom. cap. IV. pag.* 22.

(22) pro ſervitio, & manutentione Fidei „ Catholicæ, aliiſque piis operibus. Et li„ cet de eo, quod ultra componendam ſol„ vi ſolet officialibus Cancellariæ pro ex„ peditione litterarum participare videatur „ Camera, mediante venditione officiorum, „ adtamen iſta modica participatio neque „ cedit in Papæ, vel Cameræ utilitatem, „ quoniam præfatæ componendæ non ſuffi„ ciunt pro jam ſtatutis & conſuetis elee„ moſynis, & ſubſidiis, ac piis operibus „ ideoque oportet ſingulis annis ſupplere „ ſcuta triginta millia circiter, ad quam „ ſummam, immo nec in dimidio adſcen„ dere poteſt dicta participatio, ideoque „ certum eſt, quod non ſolum Papa, ejuſ„ que Camera, nullum penitus lucrum, „ ne-

(22) In his præteriri non debent, quæ a *Gregorio* XIII. apud *Germanos* fundata fuere.

Sunt autem Seminaria

Fuldæ		2895. 75.
Dilingæ		1380.
Pragæ	quibus ſolvebantur	1380.
Olemucii	ſingulis annis ſcuta	1380.
Viennæ		1380.
Adde domum quæ *Studioſorum* vocabatur *Pragæ*		482.
		8897. 75.

Benedictus quidem XIV. hiſce reditibus Seminaria illa, uno *Dilingano* excepto, privavit. A *Gregorio* tamen XIII. ad *Benedictum* XIV. ea pecuniæ vis *Romæ* ad *Germanos* tranſiit. Num etiam *Germani Romanarum* opum voraginem dicemus? *Viceliis* & *Febroniis* ita loqui licet, non *Romanis*.

„ neque in obolo ex diſpenſationibus matri-
„ monialibus reportant, ſed quod potius no-
„ tabile ſentiunt damnum, ſupplendo aliun-
„ de id, quod deeſt, idque a quolibet, ictu
„ oculi, publice, & palam in ejuſdem Mon-
„ tis Pietatis libris publicis videri pro libi-
„ to poterit, quum omnibus pateant (23).
„ En præclaras ſane delicias!

V. Vin alias? Quæ in beneficialibus rebus compoſitiones ferunt, in ornatum urbis, ſacra ædificia, vel conſtruenda, vel ſarcienda, vel exornanda, alioſque cum publicos, tum privatos ſed neceſſarios uſus impenduntur (24). Mediæ porro Annatæ, & quindennia [penſiones enim ceteraque quæ vocant *ſervitia minora* in adminiſtrorum ſtipendium, pauperumque præſertim Eccleſiaſticorum ſubſidium cedunt] magna ex parte ad *Romanæ* Curiæ officiales, eorumque Collegia pertinent, ſuntquè emolumenta illis adſignata, ut ab eis perſoluta pecunia in officiorum emptione rependatur. Hæc enimvero Collegia non in ſummorum Pontificum utilitatem, ſed ad graviſſimas Apoſtolicæ Sedis levandas neceſſita-

(23) Immo in ſacro Pietatis monte tabella extat, cui ſinguli Pontifices ſub ipſius Pontificatus initium Chirographum adponunt, in eaque deſcriptas videre eſt eleemoſynas, quæ in ſingulos menſes erogantur.

(24) Hujuſmodi *compoſitionum* pecuniæ *Innocentio* XII. & *Clemente* XI. Pontificibus Curiæ *Innocentianæ* ædificandæ, itemque conſtruendo invalidorum hoſpitio deſtinatæ ſunt, nec tamen neceſſariis in hæc opera publica ſumptibus ſuffecere.

ſtrates conſtituta plerumque fuerunt. Exemplo ſit Collegium *Secretariorum Apoſtolicorum*, de quo ampliando quum *Innocentius* VIII. Conſtitutionem ederet, ait (25): " Nos autem, qui in ſuperiori anno, dum noſtra urbs, in qua cum *Romana* Curia etiam tunc reſidebamus, per nonnullas gentes armigeras hoſtiliter opprimeretur, pro illius ab oppreſſoribus hujuſmodi liberatione gravia ſubire compulſi fuimus onera expenſarum, ad quæ quum *Romanæ* Eccleſiæ facultates non ſufficerent, Mitram Pontificalem *Regnum* nuncupatam, & alia quamplurima ejuſdem Eccleſiæ Jocalia pretioſa, aurea, & argentea diverſis Mercatoribus dictam Curiam ſequentibus pro diverſis pecuniarum ſummis ad quantitatem forte centum millium ducatorum auri de Camera adſcendentibus pignoravimus, quæ quum commodo ex dictis Eccleſiæ proventibus jam exhauſtis redimi non poſſint, nos ſperantes, quod ſi ad officium eorumdem Secretariorum præter & ultra DD. ſexdecim, & octo Prælati, & in dignitate Eccleſiaſtica conſtituræ Perſonæ adſumerentur, & omnes ſimul pro redemptione Mitræ, & Jocalium prædictorum de eorum facultatibus uſque ad ſummam ſexaginta duorum millium, & quadringentorum florenorum Auri de Ca-

 " me-

(25) *Conſtit. XII.* §. 2.

„ mera perſolverent, & contribuerent, ad-
„ ſignarenturque eis etiam de novo conve-
„ nientia emolumenta, ex quibus juxta di-
„ gnitatis eorum exigentiam, eorum ſtatum
„ tenere poſſent, exinde non ſolum hujuſ-
„ modi urgenti neceſſitati prædictæ Eccle-
„ ſiæ ptovideretur, ſed etiam decori, &
„ venuſtati ejuſdem Curiæ Romanæ provi-
„ deretur". Neque omittam quid *Leonem* X. impulerit, ut a. 1515. IX. Kal. Auguſti Collegium inſtitueret *Cubiculariorum* & *Scutiferorum*, quod unum ex Collegiis eſt, quæ ex Annatis proficiunt. " Adtendentes igi-
„ tur, inquit Pontifex, oportuiſſe nos ſu-
„ perioribus diebus, quum videremus uni-
„ verſam *Italiam*, præcipue *Lombardiæ* Pro-
„ vinciam armis uſque adhuc conſtrepere,
„ exterarumque gentium potentiſſima caſtra
„ in eam adventare, ut niſi tempeſtive eis
„ occurreretur, ſecurum quidquam ſaltem
„ in ea Provincia, in qua ob Præſidis de-
„ fectum *Romana* Eccleſia florentiſſimis ci-
„ vitatibus *Placentia*, & *Parma* pluries ſpo-
„ liata fuit, remanere non poſſe exiſtima-
„ retur, exercitum, in quo mille & ſex-
„ centi circiter Cataphracti Equites noſtris
„ ſtipendiis militant ad DD: & aliarum no-
„ ſtrarum, & dictæ *Romanæ* Eccleſiæ Civi-
„ tatum, & Terrarum etiam in dicta Pro-
„ vincia tutelam, & inſolentium conatuum
„ repreſſionem inſtruere, & demum dilectum

„ Fi-

„ Filium, & ſecundum carnem Fratrem Pa-
„ truelem noſtrum *Julium* S. *Mariæ* in *Do-*
„ *minica* Diaconum Cardinalem cum dicto
„ exercitu Legatum de latere deſtinare, qui
„ ſi ſe occaſio offerat, non minus compo-
„ nendis Principum, & Principatuum hu-
„ juſmodi, quam rerum dictæ Eccleſiæ præ-
„ ſidio incumbat, ut pace, quam Deus pro
„ ſua pietate mittere dignetur inter Chri-
„ ſtianos, ſtabilita noſtra & eorum ſigna
„ contra Infideles in exultatione coruſcent,
„ quod non eſſe diutius differendum illæ
„ nos litteræ admonent, quibus nunciatum
„ nobis nuper eſt, immaniſſimos *Turcas* cha-
„ riſſimi in Chriſto Filii noſtri *Uladislai*
„ *Hungariæ* & *Bohemiæ* Regis illuſtris legio-
„ nibus profligatis, munitiſſimam apud *Bel-*
„ *gradum* arcem occupaſſe, penetraſſeque in
„ *Croatiam* &c.“ Tum addit: *ſe volentem in præmiſſis opportuna diligentia providere* indica-tum Collegium inſtituere.

VI. Cetera porro, quæ ex ejuſmodi Annatis, & quindenniis ducuntur, nonne neceſſarios ad publicum præſertim Eccleſiæ bonum ſumptus ſuppeditant? Atque utinam ſatis eſſent. Vide enim, Lector, quantam pecuniæ vim extraordinariæ quædam Chriſtianæ Reipublicæ neceſſitates a *Romani* Pontificis ærario extorqueant! Non ego heic immanes ſumptus memorabo, quos *Tridentinæ* Synodi celebratio, ac Legationes a Cardina-

dinalibus Religionis cauſſa interdum ſuſceptæ (26) poſtularunt ; ingentes quoque impenſas prætereo, quas conclavium diuturnitas exigit (27). Subſidia ſolum conſideremus, quæ *Romani* Pontifices Chriſtianis Principibus ad hoſtes Chriſtianæ fidei repellendos largiter ſubminiſtrarunt. De his audiendus primum *Cardinalis* de *Luca* in eo libro quem *de locis montium non vacabilibus* prænotavit (28); deinde alia nonnulla ex Apoſtolicæ Cameræ libris adijciemus, "Cir-
„ ca initia decimi ſexti ſæculi ſub *Clemente*
„ VII. pro ſubventionibus Imperatori præ-
„ ſtandis in bello defenſivo, adverſus arma
„ Im-

[26] Ut rem exemplis illuſtrem, Cardinali *Commendonio* pro legatione ad Imperatorem, & *Polonorum* Regem habita a. 1572. a die XVII. Auguſti ad diem XVII. Decembris præter quingentos aureos nummos (ad undecim julios putabantur) ſingulis menſibus perſolutos alia ſuppeditata pecunia fuit, in eamque legationem inſumpta demum ſunt ſcuta omnino 13306. 50. *Gallica* vero Cardinalis *Urſini* legatio a die 2. Octobris ejuſdem anni 1572. ad Majum anni inſequentis ſtetit ſcutis 7875. *Germanicæ* quoque Cardinalium *Mellinii* a 20. Maii ad Octobrem a. 1608. & *Ginetti* a 26. Junii a. 1636. ad Novembrem a. 1640. legationes magnam pecuniæ vim exhauſerunt; illa ſcilicet ſcuta 7875., hæc 169000. Ob oculos mihi eſt [ut hoc quoque exemplum addam] *Clementis* VIII. Chirographum 24. Aprilis 1596. ad Præſulem *Bartholomæum Ceſium*, quo Cardinali *Henrico Caetano* ad *Polonos* Legato ad Kalendas Julias Florenorum 150000. ac totidem ad Kalendas Auguſtas *Viennæ* perſolvi jubet aut ſi ita Cardinali placeret, 200000. *Viennæ*, 100000, *Cracoviæ*.

(27) Sic in conclave a. 1669. impenſa fuerunt ſcuta 161031. in conclave autem a. 1724. ſcuta 95208. 08.

[28] *Cap. VI.*

„ Imperatoris, vel tyranni *Turcarum*, oc-
„ cupare ſatagentis Civitatem *Viennenſem*, a-
„ liaſque illarum regionum partes, & ſic
„ ex cauſſa fidei, practicari cœpit uſus,
„ poſtmodum uſque ad præſens continuatus,
„ contrahendi æs alienum fructiferum, tan-
„ quam per ſpeciem cenſus conſignativi,
„ ſub nomine, ſeu vocabulo locorum mon-
„ tium, dictoque primo monti adtributum
„ fuit nomen a cauſſa, pro qua erectus
„ fuit, ideoque nuncupatus mons fidei, di-
„ ctaque prima erectio fuit in numero vel
„ quantitate locorum bismille, quæ impor-
„ tant ſcuta biſcentum millia, ſummam
„ tunc valde conſiderabilem, magnique in-
„ teruſurii, utpote ad rationem decem pro
„ centenario; ideoque mons ex eadem cauſ-
„ ſa Religionis, & expenſarum belli, par-
„ tim cum *Turcis*, & partim cum Infideli-
„ bus, ſucceſſivis temporibus ſub *Paullo*
„ tertio, *Sixto* quincto, aliiſque Pontifici-
„ bus, varias habuit additiones, adeo ut
„ de præſenti importet loca 49698. conſti-
„ tuentia quinquagies centena millia ſcuto-
„ rum, vulgo quinque milliones, eorumque
„ fructus plures reducti, juxta hodiernum
„ ſtatum ad rationem quatuor pro centena-
„ rio, important centena ſcuta biscentum-
„ millia, retroactis vero temporibus fru-
„ ctuum ſumma fuit longe major, ut etiam
„ in ſequentibus montibus ſequutum eſt.

„ Sub

„ ſub *Pio* quarto, ſubſidio *Galliarum* Regis
„ *Caroli* noni in bello cum hæreticis, &
„ pro defenſione Civitatis, & Status *Ave-*
„ *nionenſis*, & Comitatus *Venaiſini* adverſus
„ arma eorumdem hæreticorum, qui inibi
„ *Hugonotti* appellantur, erectus fuit Mons
„ Pius recuperationum nuncupatus, ac et-
„ iam idem erexit montes nuncupatos pri-
„ mi, & ſecundi ſuccurſus *Avenione* in nu-
„ mero, vel quantitate locorum decem mil-
„ lium circiter, importantium ſummam de-
„ cies centenorum millium ſcutorum, vul-
„ go unius millionis in ſorte, in fructu au-
„ tem juxta hodiernum ſtatum, & reductio-
„ nem centena ſcuta 40. millia. Quamvis
„ autem iſti montes non ſint hodie in re-
„ rum natura, eo quia ſub *Alexandro* VII.
„ extincti, vel ſuppreſſi fuerunt; nihilomi-
„ nus adhuc viget idem debitum, dum tran-
„ ſportati fuerunt ad novum majorem mon-
„ tem, ab eodem *Alexandro* erectum, cui
„ *Reſtaurati* nuncupatio adtributa fuit, i-
„ deoque effectus eſt idem, ut contingit et-
„ iam in aliis montibus, de quibus infra.
„ Sub Beato *Pio* V. pro impenſis confœde-
„ rationis cum Rege Catholico, & Re-
„ publica *Veneta* adverſus arma *Turcarum*,
„ tam pro defenſione Regni *Cypri*; quam
„ pro celebri claſſe maritima erectus fuit
„ mons nuncupatus ligæ, locorum biſmille,
„ alter nuncupatus Religionis in locis decem

„ mil-

„ mille, computato augmento facto per *Si-*
„ *xtum* V., qui duo montes important duo-
„ decim centena millia ſcutorum, quamvis
„ dictorum locorum montium venditio, eo-
„ rumque pretii erogatio integre ſub eodem
„ Pontifice *Pio* in dictam cauſſam ſequuta
„ non ſit, eo quia venditio ſub *Gregorio*
„ XIII., *Sixto* V., & *Gregorio* XIV. ſuc-
„ ceſſoribus, a quibus tamen reſpective pre-
„ tium in eamdem cauſſam fidei in genere
„ erogatum fuit, & præſertim ab ultimo,
„ in bello ſcilicet contra hæreticos in *Gal-*
„ *lia* præſertim in illa confœderatione, ſeu
„ liga, quæ *Sancta* nuncupabatur, iſtique
„ montes pariter hodie non ſunt in rerum
„ natura, utpote ſub eodem *Alexandro* VII.
„ ſuppreſſi, & translati in dictum montem
„ Reſtauratum, quod non tollit exiſtentiam
„ debiti. Idemque Beatus *Pius*, ex eadem
„ cauſſa belli in *Gallia* cum hæreticis, a-
„ liam fecit additionem monti Novennali
„ in numero locorum bis mille, dictuſque
„ mons adhuc exſtat, & ſic in totum in
„ locis quatuordecim mille, quæ important
„ ſcuta quatuordecim centena millia in ſor-
„ te, in fructu autem juxta præſentem ſta-
„ tum annua ſcuta 56. millia. Sub *Gregorio*
„ XIII. cujus magna pietas erga Catholi-
„ cam Religionem nimium nota eſt, tum
„ in erectionibus tot Collegiorum in Urbe,
„ & in diverſis regionibus pro conſervatio-

„ ne,

„ ne, & propagatione fidei Catholicæ, tum
„ etiam in magnis ſubventionibus datis in
„ *Gallia*, & in *Germania*, Principibus Ca-
„ tholicis adverſus hæreticos, ultra pecunias
„ obventas ex montibus per *Pium* V., ut
„ ſupra erectis, & alias ex ejus magna par-
„ ſimonia paratas, variæ factæ ſunt addi-
„ tiones montibus Cameralibus, & etiam
„ monti Populi *Romani* in quantitate loco-
„ rum decem mille circiter, quæ adhuc vi-
„ gent, quamvis ſub diverſis vocabulis, ut
„ ſupra, & ſic important in ſorte ſcuta de-
„ cies centena millia, vulgo unus millio in
„ fructu autem juxta hodiernum ſtatum an-
„ nua ſcuta 40. millia. Sub *Sixto* V., ex
„ dicta cauſſa ſubventionum in *Gallia* ad-
„ verſus hæreticos, aliiſque indigentiis,
„ concernentibus pariter fidem, facta fuit
„ erectio montis nuncupati *Camerarii* in lo-
„ cis 644. importans ſcuta in ſorte 64. mil-
„ lia in fructu ſcuta 2560. ſub *Clemente*
„ VIII. facta fuit additio dicto Monti No-
„ vennali locorum mille, importans ſcuta
„ centum millia in ſorte, pro ſubventione
„ data Imperatori in bello cum *Turcis*. A-
„ liaque additio dicto Monti Novennali lo-
„ corum 600. auri, quæ important pene a-
„ lia centum mille monetæ, & erectio mon-
„ tis nuncupati *Ungariæ* locorum 1650. im-
„ portantium ſcuta 200. millia circiter, ex
„ eadem cauſſa ſubventionis Imperatoris in

„ bel-

„ bello contra *Turcas* in *Ungaria* [29], &
„ ſic importat in totum ſcuta 800. millia
„ in ſorte; in fructu vero juxta præſentem
„ ſtatum in annuis ſcutis 32. millia, atque
„ debitum adhuc viget, quamvis ſub di-
„ verſo nomine, ex eadem cauſſa transla-
„ tionis factæ per *Alexandrum* VII. in di-
„ ctum Montem Reſtauratum. Sub *Paullo* V.
„ facta fuit erectio ſecundi montis Religio-
„ num in locis bismille importantium ſcu-
„ ta bis centum mille in ſorte: in fructu
„ autem ſcuta 8. millia pro ſubventione Im-
„ peratoris in bello cum *Bohemis* hæreticis
„ rebellibus, & cum Palatino, qui eorum
„ Regem ſe fecerant, & pariter iſte mons
„ transfuſus eſt in Reſtauratum. Sub *Ale-*
„ *xandro* VII. facta fuit erectio locorum
„ bismille in dicto monte Reſtaurato im-
„ portantium in ſorte ſcuta bis centum mil-
„ le, pro ſubventione data Imperatori in
„ bello cum Turcis in *Ungaria*, ſed ſequu-
„ ta fuit extinctio locorum mille cum pe-
„ cuniis obventis ex decimis ſpiritualibus,
„ ad hunc effectum impoſitis ſuper benefi-
„ ciis *Italiæ*, ideoque debitum remanet in
„ ſcu-

(29) Iis quæ de *Clemente VIII.* Cardinalis de *Luca* ait, lucem adfundit ejuſdem *Clementis VIII.* chirographum dedit illud Pontifex 5. Julii a. 1597. ad Præſulem *Ceraſium* Theſauri Apoſtolici præfectum, eumque jubet cum *Philippo Guicciardinio* paciſci, ut ſuo chirographo ab alio menſario numerari *Viennæ* Præſuli *Bonviſio* curaret in *Hungaricum* bellum impendenda Florenorum 180000. ſeu ſcutorum 185625.

„ ſcutis centum millibus in ſorte ; in fru-
„ ctu autem in annuis ſcutis 4. millibus .
„ Quare calculatis omnibus præfatis omni-
„ bus, ex cauſſa fidei contractis, de qui-
„ bus explicite conſtat, ſumma in ſorte
„ principali importat nonagies & quinque
„ centena millia ſcutorum, & ultra, vulgo
„ novem milliones cum dimidio; in fructu
„ autem annua ſcuta circiter 400. millia
„ parum minus. Hactenus de *Luca*.

VII. Addenda nunc ſunt alia, quæ idem *Alexander* VII. ceterique ejus ſucceſſores Chriſtianis Principibus ſuppeditarunt. Ac primum dicam quid Reipublicæ *Venetæ Romani* Pontifices largiti ſint. Nempe *Alexandrum* quidem VII. & *Clementem* IX. ab anno MDCLV. ad MDCLXX. *Venetis* contuliſſe invenio ſcutorum 2′ 107′ 834. 54., *Innocentium* vero XI. & *Alexandrum* VIII. ab anno MDCLXXXIV. ad MDCXC. 661′ 310. 25.; *Innocentium* quoque XII. ab a. MDCXCI. ad MDCXCVII. 755′ 233. 18. *Clementem* denique XI. ab anno MDCCXV. ad MDCCXVII. 656′ 601. 41. qui præterea *Fabricam*, ut ajunt, S. *Petri* ſolvere illis juſſit ſcutorum 360100. Itaque ab anno 1655. ad 1717. ab Apoſtolica Sede *Veneta* Reſpublica adcepit ſcutorum 4′ 541′ 079. 38. Quid vero Imperatori ? *Innocentius* XI. primum a. MDCLXXXIV. *Leopoldo* Auguſto contulit ſcutorum 624749. 59., deinde

ab

ab anno MDCLXXXVI. ad MDCLXXXIX. 480' 778. 10. tum *Innocentius* XII. a. MDC. XCI. ſcutorum 101000.; novem vero millia a. MDCXCVIII. *Carolo* autem VI. *Clemens* XI. ſcutorum quoque 314370. 0.½ ſummam habes 1' 430' 897. 69. ½ Eodem fere tempore cum Regi *Poloniæ*, tum *Jacobo Stuardio Anglorum* Regi ſubventum eſt; atque huic quidem *Innocentius* XII. a. 1692. largitus eſt ſcuta 55438. 72.½ illi vero cum *Innocentius* XI. ab anno MDCLXXXIV. ad a. MDCLXXXIX. ſcutorum 156' 598. 92., tum idem *Innocentius XII.* a. MDCXCII. 15777. 35. Collige jam omnia, & vide, quid & quantum ab anno MDCLV. ad annum MDCCXXVII. *Romani* Pontifices in Chriſtianos Principes collatum pecuniæ fuerit; ſcutorum nempe 6' 199' 792. 7. Iſtæ *deliciæ* ſunt, equidem, ut puto, haudquaquam *Lucullanæ*, aut *Apicianæ*, quas ſummi Pontifices auro argentoque *ab omni natione* emuncto ſibi compararunt.

VIII. Conferat jam, velim, æquo animo *Febronius* cum his Annatarum, Quindenniorum, penſionum, compoſitionum omnium, reditus, videatque, num multo verius quam Cardinalis de *Luca* a. 1682. (30), pronunciare hoc anno poſſimus, *quod illud aurum, quod a partibus ultramontanis, vel ultra ma-*

(30) *l. c. cap. VI. pag. 83.*

rinis ad Urbem, & Romanam *Curiam obvenit occasione expeditionum Datariæ*, & *Cancellariæ Apostolicæ*, *adeo magnificatum a malignis*, *vel ab indoctis*, & *non informatis*, IMPORTAT PAUCAS GUTTAS *comparatione fluminum auri per Sedem & Cameram Apostolicam profusi*; & *transmissi ad easdem regiones ultramontanas*, & *ultramarinas*. At inquiet *Febronius*, quod ex omni natione, ac præsertim *Germana* emungitur a *Romanis* aurum annuatim ad eos perferri; contra (31) *jam a triginta annis nullum fuisse bellum* Turcicum, *neque tale inita jam cum* Ottomannis *stabili & perpetua pace facile timeri*; *nullos proinde a multo tempore sumptus aut ad defensionem Christiani nominis*, *aut etiam ad repressionem Hæreticorum*, *ex ærario Pontificis impensos esse*, *tamen* Romæ *communem*, & *publicam esse querelam*, *hodie ibidem minus esse pecuniæ*, *quam fuerit ab omni nunc viventium hominum memoria*. Ita sit; verum quid interest, singulisne annis, an paucorum annorum intervallo isthæc *Romani* Pontifices christianis Principibus suppeditarint? Suppeditarunt tamen, & tanta largitate suppeditarunt, ut si quam *Venetorum* Reipublicæ pecuniæ vim illos impertitos vidimus, eam in annos CXVI., quot scilicet ab anno 1655. ad annum 1771. putantur, partiri libeat, tantumdem futurum sit, ac si annuatim *Roma* ad Venetos scu-

(31) *Febr. II. 494.*

cutorum circiter 39147. commeaſſent : ſi vero quam ut Cæſari , aut aliis Principibus conceſſam novimus in 88. annos qui ab anno 1684. ad hunc annum decurrerunt , dividere velimus , ſummam habebimus ſcutorum circiter 199' 64. : ſingulis annis reſpondentem. Quid? quod ſummos Pontifices quum tot centena millia in promptu habuiſſe vix credibile ſit , æs alienum contrahere debuerunt. Fingamus jam ea illos ſe ſe lege obligaſſe , ut dum ſors redderetur , e centenis ternos numerarent. Exiguumne Pontificii ærarii onus putabimus , tantam quotannis pecuniam ſolvere , quantam non graviſſima licet uſura depoſceret ? Tam magnæ ſortis uſura quadrans in ſingulos annos non minus ferret , quam ſcutorum circiter 144737. Nulla ſit uſura ; æs tamen alienum diſſolvendum reſtat. Quid ergo *Febronius* bellum cum *Turcis* a triginta fere annis conquieſcere , nullaſque adverſus hæreticos impenſas fieri cavillatur? Hæreticis ſcilicet aut *Turcis* opus eſt , ut Pontificium ærarium orbis ſubſidio indigeat , ubi tantum ſupereſt æris alieni , uſurarum tantum , quo *Romana* Curia ſe liberet ? Vere *Febronius* ait , *hodie* Romæ *minus eſſe pecuniæ , quam fuerit ab omni nunc viventium memoria* ; ſed non auri cupiditati id perridicule tribuat , verum *Romanorum* Pontificum in Religionem , ac Chriſtianam Rempublicam ſtudio , quo factum , ut ſuc-

ceſſoribus ſuis *Apoſtolicam*, ut dicimus, *Cameram* ære alieno pene demerſam relinquerent. Neque vero mihi Pontificiam ditionem obijciat. Hæc enim, ſi reditus ſpectemus, vel ab Eccleſiis *Moguntina*, *Salisburgenſi*, atque *Herbipolenſi* ut nonnullis viſum eſt, ſuperatur (32): ſin autem amplitudo conſideretur, ea Pontificatui eſt ornamento, non utilitati: quum quæ exinde percipiuntur, vix ſatis ſint ferendis Principatus oneribus. Equidem adfirmare non dubito, ſuperioribus ſæculis multo fuiſſe ditiorem *Romanam* Eccleſiam. Nam ampliſſimis apud omnes fere gentes latifundiis aucta erat, ac multiplicibus Principum ac populorum oblationibus in dies locupletabatur (33). Noſtris præterea temporibus ſacra, ut ita dicam, nationum vectigalia hæreticorum defectione, pactis conventis, politicorum præſidum ſimultate maxime ſunt imminuta. Quænam igitur injuſtior in *Romanam* Curiam adcuſatio fingi animo poteſt, quam *Febro-*

nianæ

(32) Exſtat in *Burgheſia* Bibliotheca Codex CLXXIV. epiſtolas continens a *Vigilienſi* Epiſcopo a. 1619. ſcriptas, quo *Coloniæ* commorabatur. In his epiſtola eſt 28. Octobris data, in eaque Præſul ille de *Germanis* queritur, quod ſemper inſtent pecuniaria a Pontifice ſubſidia expetere, quum tamen tribus illis, quas indicavi, Eccleſiis majores ſint reditus quam *Romanæ*.

(33) Hæc in *Antifebronio* vide adcurate expoſita (*T. II. lib. V. cap. III. pag. 438. ſeqq.*)

nisus illa *auri cupiditas?* nisi in iis, quæ & necessaria omnino sunt, nec tamen sufficiant, curandis diligentiorem quamdam in tanta temporum iniquitate sollicitudinem hoc nomine designare quis imprudentissime velit.

CAPUT III.

Legitimæ Eccleſiarum libertati Roma *non adverſatur: ſed cum legitima libertas ſit, ad quam* Febronius Germaniam *excitat, dubitari merito poteſt.* Gallicarum *libertatum conſequutionibus, itemque quam ſemper experti ſunt,* Romanorum *Pontificum indulgentiæ* Germani *a* Febroniana *amplectenda libertate avocantur.*

I. NOn aptius hoc caput exordiri poſſem, quam verbis Illuſtriſſimi *Podienſis* Epiſcopi in eo libro, quem alias appellavimus, prænotato: *defenſe des Actes du Clergè de France* (1). *Mendaces*, inquit, *noxiique libertatum* Gallicanarum *vindices*, *quos* Gallicanus *Clerus tunc* (anno 1682.) *deſignare voluit*, *nimio plus in dies augentur. Scriptores*, *quibuſcum certamus*, *principem inter eos locum*

[1] P. *II. pag.* 201. " Le nombre de ces faux & dan-
„ gereux partiſans des libertès de l'Egliſe *Gallicane*, con-
„ tre lesquels le Clergè de *France* voulut alors s' expli-
„ quer, ne s' eſt pas que trop accru de nos jours. L' E-
„ crivain que nous combattons y tient un des premiers
„ rangs; ſi cependant l' eſprit, qui l' anime, eſprit de
„ haine & de dechainement contre le Siege Apoſtolique,
„ qu' il peint de plus noires couleurs, contre tout le Cler-
„ gè qu' il ne traite pas mieux . . . ſi, dis-je, cet eſ-
„ prit n' eſt pas plus tòt celui des Hèrètiques ouvertement
„ ſeparès de l' Egliſe, que de ceux qui, renfermès dans
„ ſon ſein, gardent encore avec elle quelques mènage-
„ ments. "

locum obtinent, nisi tamen odium, & impotentis animi effrænatio adversus Apostolicam Sedem quam atris omnino coloribus pingunt, atque universum Clerum, in quem haud clementius agunt, spectare illos admonet ad hæreticos palam ab Ecclesia sejunctos potius, quam ad Fideles in ejus gremio etiamnum perstantes, qui aliquam sibi illius rationem ducunt habendam. Hæc fere in *Febronium* scripta a doctissimo Præsule existimarem; tanta illum inter, & Scriptores ab hoc indicatos est sententiarum consensio. *Febronius* scilicet inter Curiæ *Romanæ* abusus hunc sane præcipuum memorat (2), particulares Ecclesias *servitute*, æque quam dura, & *immerita*, *falsis principiis* Romanæ *jurisprudentiæ innixa premi* (3). Alibi autem dixerat (4): *scimus Curialistas* Romanos (*qui in actis publicis gravaminum* Gurtisani *passim vocantur*) *hujus ecclesiasticæ libertatis esse inimicos. Odiosum tamen*, inquit (5), *non est in re Ecclesiastica* libertatis *nomen Christiani ad libertatem vocati sunt: ubi Dei Spiritus, ibi libertas. Hæc mens Apostoli ad* Galatas IV. 31. " Itaque Fratres, non sumus

[2] T. II. pag. 555.

[3] Dixerat quoque in primo volumine cap. VIII. §. 2. pag. 639. Jure novo, *videlicet* Isidoriano, *& omnibus legibus ecclesiasticis, quæ huic tanquam basi innituntur, eandem Christi sponsam in non tolerandam servitutem redigi.*

(4) T. I. cap. VIII. §. 1. n. 1. pag. 639.

[5] T. II. pag. 548.

„ ancillæ filii, ſed liberæ, qua libertate „ Chriſtus nos liberavit &c. "

II. Quid dicam? Dicam, ut ab extrema hac ſententia exordiar, *libertatis Eccleſiaſticæ* nomen ſanctum eſſe per ſe ac venerabile; verum poſtquam eo Proteſtantes abuti cœpere, ut *αυτονομιαν* inducerent, ac *Queſnelliani* eamdem fere viam ineuntes Conſtitutionem *Unigenitus Gallicanis* libertatibus infenſam eſſe nequiter diſſeminarunt in vulgus (6) id nominis *Romanæ* Eccleſiæ ſuſpectum atque adeo inviſum evaſit. An non enim jure metuendum

(6) Temperare mihi non poſſum, quin quæ in Paſtorali Inſtitutione de *Gallicanæ* Eccleſiæ libertatibus hac de re 1733. adnotavit præclariſſimus *Maſſilienſis* Antiſtes heic adſcribam. " Le myſtere, *inquit ille pag.* 137., vous eſt a „ preſent dècouvert. Vous ſçavez, que ce grand mot de „ *Libertès*, dans la bouche de nos Adverſaires, ne ſignifie, a proprement parler, que l' independance abſoluë a „ l' egàrd de l' Egliſe de *Rome*, *la Mere & la Maitreſſe* „ *de toutes les autres Egliſes*; que le ſoulèvement contre „ ſes dèciſions, devenues celles de l' Egliſe univerſelle; „ que la revolte des ſecond Ordre contre les Evèques; „ que le mèpris pour les cenſures, & pour les excommunications, contre leſquelles, a l' exemple de tous les „ Hèretiques, ils veulent raſſurer les Fideles; que le renverſement enfin de l' ordre établi par Jeſus-Chriſt dans „ l' Egliſe. Et deja ſous ce mot myſterieux de *Libertès*, „ ſe produiſent impunement, chaque jour, des maximes, „ qui ſeroient a peine reçues a *Geneve*; qui d' abord auroient fait horreur dans le langage ordinaire, & avec „ leſquelles cependant tant des perſonnes commencent a ſe „ familiariſer. Une eſpece de haine pour le Pere commun „ des Fideles, & pour les Evèques, qui luy ſont unis, „ ſe manifeſte deja en bien des endroits, & l' on voit avec „ douleur, & avec effrois, que l' on eſt pervenu a inſpi-

„ rer

dum, ne Chriſtifideles quod *Paullus* Apoſtolus *Galatas* commonebat (7) *libertatem in occaſionem dent carnis?* Ceterum *Romanam* Sedem a legitima Eccleſiarum libertate opprimenda procul abeſſe, nullo negocio demonſtrabimus. Primum igitur cum illuſtriſſimo *Henrico Franciſco Xaverio* de *Belſunce Maſſilienſium* Epiſcopo (8) animadvertimus, in iis,

„ rer a bien des gens un èloignement, qui n' eſt que „ trop marquè, pour l' Egliſe de *Rome*. Dans quel autre „ Siecle a-t' on vù une ſi grande foule d' Ecrivains ven„ dus au menſonge & a l' erreur, pour rompre l' unitè & „ autoriſer le ſchiſme, employer tout ce que la mauvaiſe „ foy, & l' art de bien ècrire peuvent avoir de plus ſe„ duiſant?"

[7] *Gal. V.*

(8) *l. c. pag.* 60. " Nous n' en avons point de particu„ lieres touchant la Foy, & les moeurs: l' *Orient*, l' *Oc„ cident*, l' Univers entier, doivent ètre uniformes dans „ ces deux Chefs, parceque la Foy eſt eſſentiellement une, „ & que les principes des bonnes moeurs ſont par tout „ les mèmes. C' eſt dans la diſcipline ſeule, que ſe re„ marque cette varietè, qui fait une des beautès de la „ Sainte Epouſe de Jeſus-Chriſt". In eamdem ſententiam „ *Benedictinus Germanus*, *Martinus Gerbert* in libro *de communione poteſtatis Eccleſiaſticæ* ait [*cap. IX. pag.* 376.]. Quod „ res fidei adtinet, peculiares aliquæ libertates fingi non „ poſſunt ſecundum leges communionis hujuſce, qua col„ legium epiſcoporum ſuccedens Collegio Apoſtolorum „ numquam prærogativis ſuis excidet, quibus eccleſiam in „ vera fide paſcendam adcepit, nec ſoli *Gallicani* præſules „ ſingularem firmitatem habent, ſe ſe, ſi quid forte a *Ro„ mano* Pontifice adverſum ſanæ fidei proponeretur [*quod „ tamen fieri poſſe inficiamur*], opponendi: nec ejuſmodi „ oppoſitionis in rebus fidei exemplum adferre poſſunt „ *Galli*, quod nimirum Eccleſia univerſalis propoſitas ſibi „ a *Romano* Pontifice in quæſtionibus fidei definitiones „ non adceptarit; quod-quando eſſet factum, unitas ne„ ceſſa-

iis, quæ ad fidei dogmata, morumque regulas pertinent, nullam esse Ecclesiam, quæ peculiarem quamdam sibi libertatem adsciscere possit. In rebus tantum ad disciplinam spectantibus locus est hujusmodi libertati. Verum & heic distinctione opus est. Alia enim est omnium Ecclesiarum & universalis Ecclesiæ libertas, alia peculiaris singularum, seu particularium Ecclesiarum. Illam non male *Febronius* adserit [9] *proprie consistere in exemptione ab omni onere injusto, maxime autem a vinculo legis, quæ emanat a potestate non legitima, & omnes Ecclesias communiter gravat*. Id enim cum *Felicis* III. sententia adprime convenit in ea epistola, quam ad *Zenonem* Augustum dedit, primusque *Jacobus Sirmondus* nostræ Societatis Vir Cl. edidit in appendice Codicis *Theodosiani*. " Puto, [ita Sanctissimus Pontifex] quod vobis sine ulla „ dubitatione sit utile, si Ecclesiam Catholi- „ cam vestri tempore principatus sinatis *uti* „ *legibus suis*, nec *libertati ejus* quemquam per- „ mit-

„ cessario debuisset dissipari, nec illius centrum in eccle- „ sia *Romana* statui, ceu in cathedra pestilentiæ; periisset- „ que communio potestatis ecclesiasticæ secundum quam „ aliis quibuscumque ex collegio episcoporum cum Ponti- „ fice jus ac potestas est de caussis religionis judicandi ju- „ xta leges communionis, neutiquam secundum oppositio- „ nem cathedræ contra cathedram, atque judicio contra- „ dictionis: quum fides una sibique semper similis in Ec- „ clesia sit, neque circa eam major *Gallis* libertas, quam „ reliquarum gentium christianis præsulibus."

(9) *T. I. cap. VIII. §. I. pag.* 638.

„ mittatis obſiſtere quæ regni vobis reſtituit
„ poteſtatem. Certum eſt enim, hoc rebus
„ veſtris eſſe ſalutare, ut quum de cauſſis
„ Dei agitur, juxta ipſius conſtitutum re-
„ giam voluntatem Sacerdotibus Chriſti ſtu-
„ deatis ſubdere, non præferre, & ſacroſan-
„ cta per eorum Præſules diſcere potius,
„ quam docere, Eccleſiæ formam ſequi, non
„ huic humanitus ſequenda jura præfigere,
„ neque ejus ſanctionibus velle dominari,
„ cui Deus voluit clementiam tuam piæ de-
„ votionis colla ſubmittere, ne dum men-
„ ſura cœleſtis diſpoſitionis exceditur, eatur
„ in contumeliam diſponentis". Quamobrem etiam de *Marca* (10) *certiſſimam* eſſe *regulam* docuit, *quam* Felix *præſcribit*, *libertatem Eccleſiæ in eo verſari*, *ut* LEGIBUS SUIS UTATUR IN CAUSSIS DEI. At *Febronianam* hujus regulæ ad jus *Iſidorianum* traductionem ferre quis poſſit? Tale, inquit *Febronius* (quod ſcilicet *emanat a poteſtate non legitima*, *& omnes Eccleſias communiter gravat*) *per omnia eſt Jus* Iſidorianum .... *Quis autem vel modice ſapiens prætendet*, impudentiſſimo Nebuloni jus fuiſſe, *Eccleſiam ignoratarum eo uſque turpium legum dictatura gravare*; *at quis huic facultatem adimet*, *ſe*, *ut primum falſarium cum infami ſuo opere deprehenderit*, *in priſtinam libertatem vindicandi* (11)?

[10] *de Conc. lib.* III. *cap.* I.

(11)? O rem incredibilem! hæc non *Genevæ*, aut *Wittembergæ*, ſed *Treviris* ſcribi a Catholico homine potuiſſe. Num *Nebulones*, iique *impudentiſſimi* omnes a nono ſæculo *Romani* Pontifices, qui ad *Iſidoriani* Juris normam Conſtitutiones ediderunt? *Nebulones* Epiſcopi omnes, qui *turpibus* legibus ſe ſe ſubiecerunt? *Nebulones Tridentini* Patres, qui plurima ex *Iſidoriano* jure intacta voluerunt? Etenim *pſeudo Iſidoro* jus certe non fuit, *Eccleſiam ignoratarum eo uſque turpium legum dictatura gravare*; jus tamen certe fuit recenti Eccleſiæ, ejus Pontificibus, ejus Conciliis antiquo juri in rebus ad variam diſciplinam ſpectantibus novum ſufficere. Quare jus novum non *Iſidoro* tribuendum, ut ut *turpem* illius conſtituendi occaſionem eum dediſſe concedamus [quod tamen falſum antea demonſtravimus] ſed Eccleſiæ, quæ illud poteſtate ferendarum legum a Chriſto adcepta cooptans, confirmanſque ſuum effecit. Qui igitur hoc jus *a non legitima poteſtate* profectum, omnibus Eccleſiis longe graviſſimum, immo & *turpe impudentiſſimi nebulonis* opus vocare non dubitat, is *Romanis* Pontificibus, Conciliis, atque adeo univerſæ Eccleſiæ *legitimam* edendarum legum poteſtatem ineſſe neget, atque *impudentiſſimis Nebulonibus Iſidoriani* juris confirmatores Epiſcopos, Concilia *Petri* ſucceſſores adcenſeat,

[11] *T. I. cap.* VIII. §. I. *pag.* 638.

ſeat, neceſſe eſt. Non iſthæc erat *Felicis* III. mens, ubi illa quæ recitavimus, ad *Zenonem* conſcripſit. Hoc ille voluit, a politica poteſtate, ſpiritalem Eccleſiæ poteſtatem diſtinctam eſſe, neque illi *in cauſſis Dei* obnoxiam; ut enim ajebat *Goffridus Vindocinenſis* (12), *quando Eccleſia ſæculari poteſtati ſubijcitur, quæ antea Domina erat, ancilla efficitur, & quam Chriſtus Dominus dictavit in Cruce, & quaſi propriis manibus de ſuo ſanguine ſcripſit, chartam libertatis amittit.* Abſit ergo, ut Eccleſiæ libertas ab *Iſidoriano* jure ſublata dicatur, quum illo non ſæculari, ſed legitimæ ſui capitis poteſtati volens libenſque Eccleſia ſubiecta hactenus fuerit. Si quod vero grave onus *Romani* Pontifices Eccleſiis impoſuiſſe dicendi ſunt, non illud *Iſidoriano* Juri, quod in præcipuis iiſque moleſtioribus ſacrarum electionum judiciorum epiſcopalium, appellationum, idque genus ceteris capitibus vetuſtiſſimum eſt, & genuinis antiquitatis monumentis roboratum, ſed humanis adfectibus ipſo illo jure abutentibus, ſi æqui eſſe volumus, adſcribemus.

III. At *Gallicana* Eccleſia *Iſidorianum* jus reſpuit, atque antiquis tantum canonibus ſe regi patitur. Iterum dico, ac porro dicam: inane figmentum eſt, quod *Febronius Iſidorianum* jus novitatis arguit. Ceterum quod magis receptis ante *Iſidorum* moribus Gallicana

(12) *in opuſc. ad* Calixtum P. *cap.* 6.

cana Eccleſia uti malit, num libertas hæc eſt, quam aliæ invideant Eccleſiæ? Ex *Zallweinio* quem ſæpe appellat, id *Febronius* percunctetur. Prius tamen *Gallorum* libertates cum eodem *Zallweinio* candide exponamus. Duobus illæ potiſſimum fundamentis nituntur, *poteſtati Romanorum* Pontificum *moderatæ*, *& ad Canones antiquos*, ut ait *Fleuryus*, *reſtrictæ*, *& Regis prorſus independenti poteſtati*. Age nunc concluſiones, quæ ex utraque ſic explicata poteſtate a *Gallis* ipſis ducuntur, cum *Zallweinio* (13) ex eodem *Fleuryo* proponamus. " Ex poteſtate ergo „ Pontificis *mere ſpirituali* inferunt (*Galli*) „ Pontifici nihil prorſus licere in cauſſis „ ſæcularibus, iiſque, quæ temporalia vel „ a longe concernunt, prout mox videbi„ mus, dum de poteſtate Regis independen„ te agemus. Ex *moderata* vero inferunt, „ omnes leges Pontificias, Bullas, Conſti„ tutiones, Brevia, Reſcripta, Diſpenſatio„ nes dependere a confirmatione, promulga„ tione, & adceptatione Regum. *Inde*, lo„ quimur cum *Fleuryo*, *Regulæ Cancellariæ* „ *in* Francia *exulant*, *inde Bullæ Pontificiæ*, „ *ſi ordinarias*, *quibus proviſiones continentur*, „ *excipias*, *in* Francia *neque publicantur neque* „ *exequutioni dantur*, *niſi a Rege imperatæ* „ *& in Senatu examinatæ*. *Inde nec cenſuris* „ *Bullæ in Cœna Domini*, *quam Papa quot-*

„ *an-*

[13] T. IV. *q.* 3. *cap.* 2. §. II.

„ *annis die Viridium fulminat, nec Congregationis*
„ *S. Officii, h. e. Inquiſitionis* Romanæ *de-*
„ *cretis, nec Congregationis, quæ indicem li-*
„ *brorum prohibitorum adornat, nec ceterarum*
„ *Congregationum, quas Papæ ab hinc centum*
„ *annis conſilii cauſſa tum in ſpiritualibus,*
„ *tum in ſæcularibus inſtituerunt, auctoritatibus*
„ *movemur, quas veluti gravium doctorum*
„ *conſultationes reveremur, non ut judicum ſen-*
„ *tentias reformidamus. Inde diſpenſationes con-*
„ *tra jus divinum & naturale, contra decreta*
„ *Canonum, qui diſpenſationes prohibent, con-*
„ *tra conſuetudines & ſtatuta Eccleſiarum parti-*
„ *cularium a Sede Apoſtolica confirmata, nul-*
„ *las admittimus. Inde non ferimus, ut Papæ*
„ *inſtantiarum ordine turbato, appellationes o-*
„ *miſſo medio admittat, cauſſas a prima in-*
„ *ſtantia evocet, partes Romam citet ad proſequen-*
„ *das lites* Romam *devolutas. Equidem in col-*
„ *latione beneficiorum maxime novo juri col-*
„ *lum ſuppoſuimus, indulſimuſque Papæ præ-*
„ *ventionem aliaque Concordato inſerta, quo-*
„ *rum tamen plura oblivioni tradimus veluti*
„ *reſervata, quæ Concilio* Tridentino *diſpun-*
„ *cta ſunt, aliaſque innovationes eodem Concilio*
„ *abolitas procul habemus, ipſamque collatio-*
„ *nem pluribus conditionibus, quæ alibi igno-*
„ *rantur reſtrinximus. Non enim ferimus, ut*
„ *Papa extraneis in* Francia *vel beneficium confe-*
„ *rat, vel adſignet penſionem, quod in Hiſpania*
„ *invitis regni legibus audet: non poteſt ſine*

„ *Re-*

„ *Regis clerique conſenſu augere taxas beneficio-*
„ *rum, nec in beneficiis minoribus bullas nobis*
„ *obtrudere ſimplicibus ſignaturis, quæ minus*
„ *ſumptuoſæ ſunt, impertiendis.* Hucuſque
„ laudatus Auctor. En inquit heic *Zallwei-*
„ *nius*, poteſtatem Pontificis valde diminu-
„ tam, depreſſam, & ferme ad incitas re-
„ dactam. Hæc ne illa reverentia, illa ma-
„ gnanimitas, illa generoſitas, ille reſpectus
„ erga Sedem *Romanam*, de quo tantopere
„ gloriantur *Galli?* Ex poteſtate Regis a
„ *ſpirituali* prorſus *independente* veluti altero
„ libertatum fundamento præter ſupra re-
„ cenſitas idem *Fleuryus* ſequentes infert
„ concluſiones, quas ipſius verbis dare pla-
„ cuit: *Nos neutiquam credimus Papam, &*
„ *quæ jura civilia adficiunt, indulgere, veluti*
„ *ſpuriis natales, inteſtatis famam reſtituere*
„ *poſſe, ut hæreditates capere, munera publica*
„ *obire, aliiſque juris effectibus frui queant.*
„ *Nammos vero in* Francia *nec a populo ſpe-*
„ *cie eleemoſynarum petere, nec a Clero mutui*
„ *vel alio titulo exigere permittitur, niſi Rege*
„ *jubente & conſentiente Clero. Bonorum im-*
„ *mobilium alienationes eccleſiaſticas Papa per-*
„ *mittere nequit, niſi legibus regni conformes*
„ *ſint. Multo minus audiretur, ſi alienationem*
„ *imperaret, invitis Clericis. Nam bona* Deo
„ *conſecrata non deſinunt eſſe temporalia, quæ*
„ *ut conſerventur, publice intereſt. Similiter*
„ *perſonæ* Deo *conſecratæ non exuunt naturam*
homi.

„ *hominum, non civium Regi & poteſtati ſæcu-*
„ *lari in temporalibus ſubditorum licet inſignia*
„ *a Principe habeant privilegia, quorum abu-*
„ *ſu nimiaque extenſione majeſtas impeteretur.*
„ *Inde eccleſiaſtici, qui Regi a ſacris vel Con-*
„ *ſiliis ſunt, privilegio clericali tantum ratio-*
„ *ne functionum ſacrarum a Regis juriſdictione*
„ *exempti cenſentur. Inde Clerus ſine venia*
„ *Regis conventus agitare nequit. Inde nullus*
„ *Epiſcopus etiam a Pontifice vocatus ſine ve-*
„ *nia iter e regno ſuſcipere poteſt. Nam &*
„ *Epiſcopi noſtri ob eminentem dignitatem, &*
„ *maximos redituum proventus magnum in Re-*
„ *publica momentum trahunt, & Papa, qua*
„ *magnæ* Italiæ *partis Dominus, eſt Princeps*
„ *extraneus, cujus Conſilia a ſalute* Franciæ
„ *quam longiſſime abeſſe poſſunt. Inde denique*
„ *nemo extraneus vel beneficium poſſidere, vel*
„ *Monaſterium regere poteſt.* Huculque *Fleu-*
„ *ryus.* Nolim ego jam ulteriores conſe-
„ quentias ex dictis deducere. Sufficiat di-
„ xiſſe, jam ferme omnem diſciplinam ec-
„ cleſiaſticam poteſtati ſæculari eſſe ſubje-
„ ctam, & penitus ſubditam, atque ab il-
„ lius nutu, adnutu, & conſenſu omnia di-
„ ſciplinæ capita dependere, & hac ratione
„ Pontificem eſſe quaſi Vaſſallum poteſtatis
„ regiæ, ut jure dubitari poſſit, pluſne ju-
„ rium eccleſiaſticorum Proteſtantes adtri-
„ buant ſuis Principibus territorialibus,
„ quam *Galli* ſuis Regibus: præcipue ſi de

„ iis Proteſtantibus loquamur, quos vocant
„ *collegialiſtas*, qui in adſtruendis juribus ec-
„ cleſiaſticis Majeſtaticis ſunt valde parci.“

IV. Adcipe nunc *Zallweinii* aliquas ſuper his animadverſiones. “ Animadverſio 1. (14).
„ Eſto duo illa principia *Gallorum* in theſi
„ ſint vera, aut veriſſima, ita tamen ſunt
„ adcipienda, ut neutri poteſtati ob indivi-
„ duum nexum inter utramque fiat præjudi-
„ cium, utriuſque fines ita debent dirigi,
„ ne uni parti jura ferme omnia, alteri vix
„ aliquid juris adtribuatur, ſed potius ut
„ utrique ſua jura in ſalvo maneant, ſuus
„ honor, ſua gloria, ſua poteſtas illibata
„ conſiſtat, & ne Eccleſia ſubſternatur im-
„ perio, atque illius fiat vaſſalla. Æqua ſit
„ partitio, non *Leonina*, non injuſta, ſuum
„ cuique tribuatur, Deo, quæ Dei, & Cæ-
„ ſari, quæ ſunt Cæſaris. Sed num id fieri
„ exiſtimamus in ſyſtemate *Gallicano*? Non
„ ego jam loquor de rebus & cauſſis mere
„ temporalibus, de regimine pure politico,
„ quod privative ad Regem pertinere non
„ inficior, ſed de cauſſis & rebus mixti fo-
„ ri, ut inquiunt. Anne in his jura Pri-
„ matus conſervari exiſtimamus? In his fer-
„ me libere agunt *Galli*, ſtatuunt impedi-
„ menta matrimonii, annullant Profeſſionem
„ Religioſam, ætatem præſcribunt, diſpen-
ſant

(14) Ea apud *Zallwein* tertia eſt; ſed priores duas o-mitto, quod neceſſariæ non ſint.

„ ſant in ætate ad ordines ſuſcipiendos, ſal-
„ tem quando beneficia conferunt ex *jure*
„ *Regaliæ*, ſicut infra dicemus, judicant
„ privative de cauſſis clericorum mixti fo-
„ ri, recipiunt Canones Synodorum pro ſuo
„ arbitrio, reijciunt decreta Pontificum pro
„ ſuo libitu, omnes Bullas, Brevia, Con-
„ ſtitutiones & diſpenſationes ſuo ſubiiciunt
„ examini, quin tamen ipſi ſua quoque edi-
„ cta Regia, & leges in ſimilibus cauſſis
„ eccleſiaſtica jura reſpicientibus examini
„ Eccleſiæ ſubijcere dignentur. In certo
„ cenſu longe mitiores erga ſuam Eccleſiam
„ ſunt Proteſtantes, qui cauſſas Matrimo-
„ niales, aliaſque ad forum eccleſiaſticum
„ ex diſpoſitione juris Canonici pertinentes,
„ quod non ex integro dedignantur, ad ſua
„ Conſiſtoria remittere ſolent, id quod non
„ faciunt *Galli*.

„ Animadverſio II. Definiunt *Galli* ſuas
„ *libertates*, quod ſint *uſus juris antiqui jure*
„ *noviori temperati*. Eſt doctrina inconcuſſa,
„ uſum debere eſſe innocuum, moderatum,
„ non exceſſivum, non exorbitantem, non
„ debere degenerare in abuſum. Talis an
„ ſit uſus Eccleſiæ *Gallicanæ*, & non potius
„ abuſus, aliorum arbitrio relinquimus. Un-
„ de tot querelæ, tot gravamina Cleri *Gal-*
„ *licani* contra Parlamenta Regia, niſi quod
„ hæc ſuis juribus aburantur, omnes limi-
„ tes poteſtatis ſuæ perfringant, cauſſas om-

„ nes ad ſuum tribunal contra edicta etiam
„ regia violenter trahant, jamque in San-
„ cta Sanctorum manus iniicere, & cauſſas
„ etiam ſpirituales & ſacramentales, quas
„ *Galli* ipſi *ab appellationibus ab abuſu* eſſe
„ exemptas fatentur (15), ſibi ſubijcere non
„ reformident. Quare toties ſupplicavit Cle-
„ rus *Gallicanus* ſuo Regi, ut teſtatur *Fe-*
„ *vretius* (16), ut cauſſas, in quibus appel-
„ latio *ab abuſu* haberet locum, exprime-
„ ret? niſi quod Parlamenta cauſſas omnes
„ violenter ad ſuum traherent judicium.
„ Cautum, & proviſum eſt in ipſis Edictis
„ regiis, ut *appellationes ab abuſu*, non ni-
„ ſi *ab abuſu notorio*, in *cauſſis arduis*, &
„ *publicis* publicum concernentibus admit-
„ tantur. Sed numquid contrarium teſtatur
„ *Fleuryus* dicens: *Conveniunt omnes, abuſum*
„ *ſupponi notorium, & hoc remedium eſſe ex-*
„ *traordinarium non niſi urgente neceſſitate &*
„ *Reipublicæ bono adhibendum. In praxi ta-*
„ *men ab his regulis declinant, ſæpenumero in*
„ *cauſſis levioribus, Cleri querelis & regio*
„ *juſſu poſthabitis hujus generis appellationes*
„ *interponentes* (17). Vere dixit *Fleuryus*:
Regio juſſu &c. poſthabitis: nam eo jam ven.
„ tum eſt, ut Parlamenta regios juſſus pa-
rum

(15) *Prima regula*, ait Petrus de Marca lib. 4. cap. 2., *in cauſſis mere ſpiritualibus & in Sacramentorum adminiſtratione hæc appellationes non ſuſcipi.*

[16] *Tract. de abuſu lib. I. cap. 2.*

(17) *l. c.*

„ rum curent, Regum minas vilipendant,
„ & malint ſuſtinere exilia, quam regiis
„ juſſibus morem gerere. Hodierna expe-
„ rientia id abunde docemur. Quid dicam
„ de abuſu *Juris Regaliæ*, quo Reges pri-
„ mitus ſolummodo in percipiendis fructi-
„ bus Eccleſiarum vacantium uſi ſunt? quod
„ poſtea extenderunt ad decimas, dein ad
„ beneficia ſimplicia, poſtea etiam curata,
„ quin ad dignitates eccleſiaſticas quoque,
„ quidquid Pontifices, Clerus *Gallicanus*, E-
„ piſcopi & reliqui Clerici contradixerint.
„ Quid ſæculo primum elapſo inter Ponti-
„ fices, Clerum *Gallicanum*, Reges & Par-
„ lamenta agitatum fuerit, qua arte *jus Re-*
„ *galiæ* variis potius Arreſtis Parlamento-
„ rum, quam Edictis regiis ultra modum
„ contra regulas Cancellariæ non tantum,
„ ſed etiam Conſtitutiones Canonicas & Pon-
„ tificias fuerit protenſum, fuſe enarrat *Van-*
„ *Eſpen* (18), & inter alia ſic dicit: *quin*
„ *ſi ratio horum privilegiorum omni ſecluſo hu-*
„ *mano adfectu ſingillatim æqua lance libretur,*
„ *verendum, ne multorum una ratio fuiſſe reperia-*
„ *tur illa quam in ſua declaratione anni* 1682.
„ *agnovit Rex ipſe Chriſtianiſſimus, nimirum:*
„ *Parlamenti Regii* Pariſienſis *zelus & ordi-*
„ *narius adfectus pro augmentatione jurium Re-*
„ *giæ Coronæ, qui, ut ait Rex, ab aliquot*
„ *annis dedit nonnulla Arreſta, quæ non pa-*

[18] *Part.* II. *Tit.* 25. *cap.* 8.

„ *rum uſum Regaliæ extenderunt*. En quomo-
„ do *Van-Eſpen* hanc extenſionem Parla-
„ mento potius, quam Regi adſcribat!
„ cui eo major adhibenda eſt fides, quo
„ major *Van-Espenii* eſt adfectus pro dilatan-
„ dis finibus poteſtatis Parlamentorum. Quo-
„ nam uſque jus Regaliæ ultra omnem mo-
„ dum ſe extendat, & ferme omnes Cano-
„ nes ad hanc materiam pertinentes infrin-
„ gat, videre licet in *tractatu de jure Re-*
„ *galiæ* an. 1689. latine edito, ex quo non-
„ niſi pauca delibemus. Primo, ait Auctor
„ Anonymus, *Rex durante* Regalia *beneficio-*
„ *rum reſignationes in favorem tertii admittit*,
„ *penſiones a reſignantibus ex pacto conſtitutas*
„ *confirmat*, *immo in beneficiis per obitum va-*
„ *cantibus penſiones creat*, *ipſa beneficia cum*
„ *hoc onere confert*, *ætatis*, *aliorumque ad di-*
„ *gnitates & reliqua beneficia obtinenda a S.*
„ *Canonibus præſcriptorum veniam ſeu diſpenſa-*
„ *tionem concedit*, quæ tamen omnia a SS.
„ Canonibus eſſe prohibita & ſoli Pontifi-
„ ci eſſe reſervata, nemo ignorat. Prætereo
„ cetera a SS. Canonibus exorbitantia, quæ
„ *ex jure Regaliæ* Regibus *Galliarum* adſcri-
„ buntur, & a citato Auctore Anonymo ad
„ 24. capita reducuntur. Utrum jam hic
„ uſus juris ſit innocuus, moderatus, & non
„ magis *abuſus* dici mereatur, Sapientiorum
„ arbitrio dijudicandum relinquimus.

Animadverſio III. Dicitur hic uſus *juris*

an-

antiqui. " Vellem heic mihi in compendio
„ exhiberi illos *antiquos Canones*, illas in-
„ veteratas conſuetudines, & *mores* quibus
„ ſe inhærere gloriantur *Galli*. Equidem
„ multoties in ſuis libertatibus provocant
„ ad antiquos Canones, & *mores* e. g. in
„ appellationibus ad *futurum Concilium*, vel
„ etiam in appellationibus *ab abuſu*, qualia
„ exempla jam ſupra recenſuimus, uti ex-
„ emplum *Donatiſtarum Neſtorii*, aliorumque
„ ad Imperatores provocantium. Ceterum
„ illi ipſi Scriptores, qui ſimilia exempla
„ adferunt, libere fatentur, ea non eſſe ad
„ rem, & illas provocationes non fuiſſe
„ *appellationes*, ſed *ſupplicationes* eum in fi-
„ nem Imperatoribus oblatas, ut ſuis re-
„ ſcriptis per *judices delegatos* eoſque non
„ ſæculares, ſed eccleſiaſticos, aut per Sy-
„ nodos cauſſam revideri, retractari, & cor-
„ rigi juberent. Quid quod ipſi originem
„ harum appellationum ad ſæcula poſterio-
„ ra, decimum tertium & decimum quar-
„ tum referre non dubitent (19). Longe
„ major olim reverentia, reſpectus & ob-
„ ſervantia *Gallorum* erga *Romanos* Pontifi-
„ ces ac hodie. Olim *Galli* permittebant
„ fieri *relationes* ad *Romanum* Pontificem in
„ cauſſis fidei, diſciplinæ dubiis, & a Sy-
„ nodis, quia Reges *Galliarum* poſuiſſe obi-
„ cem legamus. Non legimus, quod Reges

(19) De his Vid. Pet. de Marca *lib.* VII. *cap.* 12. 13. & 14.

„ ſeſe oppoſuerint, dum ipſi Epiſcopi *Gal-*
„ *liarum* ſuas cauſſas ad *Romanam* Sedem
„ derulerunt, prout Epiſcopos *Arelatenſem*
„ *& Viennenſem* feciſſe legimus. Et quod
„ magis eſt, miſerunt Pontifices Pallia ad
„ Epiſcopum *Arelatenſem*, *Bonifacium Mo-*
„ *guntinum*, alioſque *Galliarum* Metropolitas,
„ conſtituerunt Vicarios Sedis Apoſtolicæ,
„ & tamen non legimus, quod Reges con-
„ tradixerint. Immo fieri permiſerunt Re-
„ ges, ut ſe Epiſcopi *Germaniæ* & *Galliæ*
„ novo, atque antehac inaudito fidelitatis
„ & obedientiæ juramento Pontifici obſtrin-
„ gerent, quamquam ipſos Metropolitas du-
„ bios hæſiſſe, an pallia recipere, & jura-
„ mento ſuam fidem obſtringere vellent,
„ legamus. Quid ſi hodie inconſulto Rege
„ Epiſcopi ſuas cauſſas ad tribunal pontifi-
„ cium deferrent, aut Pontifices in ſtatu
„ hierarchico Eccleſiarum *Gallicanarum* ali-
„ quid novare, novos honorum titulos diſ-
„ penſare, aut Epiſcopis novum onus ſine
„ præſcitu Regis injungere auderent? Olim
„ & antiquitus leges eccleſiaſticæ, illæ ſal-
„ tem, quas vocant *Capitularia*, fiebant in
„ *Comitiis*, ad quæ vocabantur tam Epiſco-
„ pi, & Prælati Eccleſiaſtici, quam Ma-
„ gnates & Comites Regni *Francici*: nunc
„ fiunt Edictis Regiis, & Arreſtis Parla-
„ mentorum, Epiſcopis & Clero *Gallicano*
„ non auditis. Olim ex præſcripto Cano-

num

„ num antiquiſſimorum ab Eccleſia *Gallicana*
„ receptorum cauſſæ clericorum qualeſcum-
„ que ab Epiſcopo, & Synodo Provinciali,
„ Epiſcoporum vero a Metropolita, & po-
„ ſtea a Synodo nationali dijudicabantur,
„ data ſolummodo in Synodo *Sardicenſi* E-
„ piſcopis facultate provocandi ad Pontifi-
„ cem, ut cauſſam *retractet*, & per *judices*
„ *delegatos* terminet, & illæ appellationes
„ *ab abuſu* penitus ignorabantur: hodie ta-
„ les cauſſæ ſub prætextu *abuſus* paſſim tra-
„ huntur ad Parlamenta. Olim Epiſcopi ha-
„ bebant pleniſſimam facultatem judicandi
„ de cauſſis Clericorum non tantum, ſed
„ etiam laicorum legibus & conſtitutioni-
„ bus Imperatoriis ſtabilitam, ita quidem,
„ ut laicis eſſet pleniſſima facultas arbitrio
„ Epiſcoporum ſubijciendi ſuas controver-
„ ſias. Hujuſmodi leges ſtatuerunt Impera-
„ tores *Conſtantinus* Magnus (20), *Arcadius*
„ & *Honorius* (21), *Valentinianus*, & *Juſti-*
„ *niamus* (22). Edictum *Conſtantini* in Co-
„ dice *Theodoſiano* deſcriptum verbis ampliſ-
„ ſimis renovavit *Carolus Magnus* (23), cu-
jus

(20) Vid. Sozom *lib.* II. *hiſt. cap.* 9.

(21) De Conſtitutione *Arcad. Vid. l.* VII. *&* 8. *Cod. de Epiſcop. audien.*

(22) Vid. Nov. 12.

[23] Vid. Capitul. Caroli M. *lib.* VI. *cap.* 281. ubi ſic legitur: *volumus, atque præcipimus, ut omnes ditioni noſtræ Deo auxiliante nobis ſubjecti tam* Romani, *quam* Franci, Alemani, Bojarii, Saxones &c. &c. *hanc legem* Theodoſianam *teneant*.

„ jus veſtigia ſequuti ſunt Imperatores, &
„ Reges alii, ſi paucos excipias uſque ad ſæ-
„ culum XIII. & XIV. Porro ampliſſima hæc
„ juriſdictio & juriſdictionis imperturbata poſ-
„ ſeſſio ſæculo jam XIII. paullatim diminui
„ cœpit, & labefactari, donec pene ad nihi-
„ lum quoad cauſſas non minus Clericorum,
„ quam laicorum fuerit redacta, ut vix am-
„ plius umbra illius ſupereſſe videatur. In-
„ cepere Magnates *Galliæ* in effuſiorem Ec-
„ cleſiæ juriſdictionem Sæc. XIII. impetum
„ facere, mutua fide ſe obſtringentes, eam
„ ſibi tota contentione vindicandi (24). Hi
„ ſucceſſive ipſos Reges in ſuam traxerunt
„ ſententiam, jamque Sæc. XIV. *Carolus* V.
„ cauſſas *reales* ſubtraxit Juriſdictioni Eccle-
„ ſiaſticæ. *Franciſcus* I. ultimam vix non
„ cladem intulit, quippe qui judicibus ec-
„ cleſiaſticis ſub mulcta pecuniaria arbitra-
„ ria diſcuſſionem actionum etiam *perſona-*
„ *lium* interdixit. Eo denique deventum eſt,
„ ut inſtar inconcuſſi principii adoptaretur,
„ quod bona temporalia & Clericorum &
„ & laicorum non tantum indubitanter ſint
„ juriſdictionis ſæcularis, verum etiam ju-
„ dices eccleſiaſtici cognoſcendi aut ſtatuen-
„ di de realitate bonorum ſint prorſus in-
„ capaces. De juriſdictione eccleſiaſtica in-

cri-

(24) Quos motus in Eccleſia excitaverint Nobiles ſub *Philippo Valeſio* enarrat *Thomaſſinus Part.* II. *lib.* III. *cap.* 112.

„ *criminalibus* quid dicam? Hanc non mi-
„ nus, quam civilem in puniendis quibuſ-
„ cumque laicorum etiam delictis per II.
„ ſæcula fuiſſe ampliſſimam, eamque in om-
„ nia prorſus delicta publica & privata ſe
„ quam latiſſime extendiſſe, pluribus oſten-
„ dit *Morinus*. Atque hæc ita ſe habere fa-
„ tentur ipſi Scriptores *Gallicani*, in ſpecie
„ *Thomaſſinus* (25), & jurium *Gallicanorum*
„ fautores ſummi, quibus jure optimo ad-
„ cenſeri meretur *Van-Eſpen*, qui hanc ma-
„ teriam fuſe tractat, & cauſſas profanas
„ de jure communi olim ad judicia eccleſia-
„ ſtica pertinentes recenſet (26). Olim Cle-
„ rici gaudebant ampliſſima immunitate &
„ *reali* & *perſonali*, prout loquuntur anti-
„ quiſſimi Canones, & leges Imperatoriæ
„ in utroque Codice, & in *Capitularibus*
„ *Francorum* contentæ. Sed quid hodie in
„ *Gallia*? & quidni dicere liceat etiam in
„ aliis provinciis? Juriſdictio Eccleſiaſtica
„ ferme redacta ad nihilum, immunitatis
„ Eccleſiaſticæ vix umbra ſupereſſe videtur.
„ Ceterum negari nequit, quod ipſi judices
„ Eccleſiaſtici utriuſque juriſdictionis tam
„ civilis quam criminalis reſtringendæ an-
„ ſam præbuerint, poſtquam a ſimplici, re-
„ gulis antiquioris diſciplinæ conformi mo-
„ do judicandi receſſerunt, & *proceſſum for-*
mu-

(25) Vid. idem Thomaſſ. *l. c. cap.* 101. *& ſeq.*
(26) *Jur. Eccleſ. univerſ. part.* 3. *cap.* I. *& ſeq.*

„ *mularium Romanorum* tot ſubtilitatibus,
„ formulis, reſtrictionibus & exceptionibus
„ plenum adſumpſerunt, atque in cauſſis
„ criminalibus jam inter forum in & exter-
„ num diſtinguere cœperunt [27].

De aliis antiquioribus diſciplinæ capiti-
„ bus quid dicam? Jus *Regaliæ* nec in pri-
„ ma, nec in ſecunda, nec a primordiis
„ tertiæ dynaſtiæ fuiſſe notum, immo ad-
„ verſari antiquis juribus Eccleſiæ, eſſe con-
„ trarium antiquis moribus in *Gallia* rece-
„ ptis, fuſe oſtendit Auctor Anonymus in
„ *tractatu* de jure Regaliæ antiquo (28).
„ Illud unicum ſimpliciter præterire nequeo,
„ quod in *Concordato Gallico* ſtatutum & con-
„ ventum lego, vi cujus jam Reges *Galliæ*
„ habent ampliſſimum jus nominandi Epi-
„ ſcopos ad Eccleſias, Præſules, Abbates,
„ & Abbatiſſas ad omnia ferme, ſi pauca
„ excipias, monaſteria. Quæſo! quis hæc
„ cum antiquis Canonibus in Eccleſia uni-
„ verſali, & *Gallicana* etiam receptis com-
„ binare audeat? Olim ex primitivæ Ec-
„ cleſiæ ad ſæculum XI. uſque continuata
„ praxi, conſuetudine & traditione jus eli-
„ gendi Epiſcopos pertinuiſſe ad Epiſcopos,

Cle-

(27) Vie. *Thomaſ.* & *Van-Eſpen* l. c. item Joh. Mor. *lib.* I. *de adminiſtr. Sacram. Pœnit. cap.* 9. & 10. ubi oſtendit per II. ſæcula forum externum non fuiſſe ſeparatum a foro interno. In quo tamen falli virum cl. docet P. Bianchi (*T.* III. p. 443. *ſeqq.*)

(28) *Lib.* I. *cap.* 2. *& ſeq.*

„ Clerum & populum, ac poſtea ſucceſſive
„ excluſo populo, & demum Clero extra-
„ neo fuiſſe devolutum ad Capitula, res
„ aliunde eſt notiſſima, etſi electionibus ſæ-
„ penumero intervenerint Imperatores & Re-
„ ges, & aliquando connivente Eccleſia E-
„ piſcopos nominaverint, quemadmodum a-
„ libi docuimus (29). Et en! jam in *Gallia*
„ penitus eſſe depreſſam hanc Eccleſiæ di-
„ ſciplinam, jura Capitulorum eſſe extin-
„ cta aut ſuſpenſa, jus nominandi ex Con-
„ cordato *Gallico* perveniſſe ad Reges in
„ hanc uſque diem lugent, & deplorant
„ *Gallicanæ* Eccleſiæ.

„ Nolim ego jam longius pertexere te-
„ lam, & pluribus oſtendere, libertates Ec-
„ cleſiæ *Gallicanæ* perperam audire *uſum ju-*
„ *ris antiqui* ſaltem quoad pleraque ſuæ di-
„ ſciplinæ Eccleſiaſticæ capita. Aſt opponi
„ mihi audio, quod *Galli* ipſi fateantur,
„ *uſum juris antiqui* apud ipſos eſſe tempe-
„ ratum per noviores Canones, mores &
„ jura particularia. Id quomodo factum ſit
„ jam videndum.

„ Animadverſio IV. Quum ſagaciſſimus
„ *Petrus* de *Marca* optime perſpectum ha-
„ beret, ex ſolo *uſu juris antiqui* libertates
„ Eccleſiæ *Gallicanæ* derivari non poſſe,
eaſ-

(29) Vid. *Tom.* III. *Quæſt.* I. *cap.* 3. §. 9. ubi animadvertimus, quod *Carolus* M. jus eligendi Clero & populo reſtituerit.

„ easque a jure antiquo quam longissime
„ aberrare intime perspiceret, idcirco con-
„ tra *Leschassierium* docuit, eas non in solo
„ *usu juris antiqui*, sed *per noviores Canones*
„ *moderati* consistere (30). Nomine *juris no-*
„ *vioris* communis *Galli* intelligunt Colle-
„ ctiones Juris Pontificii, Canones Conci-
„ liorum a Sæculo XII. usque nunc cele-
„ bratorum, potissimum Concilii *Constan-*
„ *tiensis*, & *Basileensis*. Jam vero vel Galli
„ has Collectiones, & Canones adceptarunt,
„ vel eos utpote suis libertatibus contrarios
„ adceptare recusarunt? si adceptarunt: er-
„ go eorum observantia & usus *libertas* dici
„ nequit, quum per hanc adceptationem se
„ juri pontificio potius subjecerint, quam
„ ab illius observantia se exemerint. Si
„ non adceptarunt; eo ipso de observantia,
„ & *usu juris novioris* tamquam de *libertate*
„ gloriari nequeunt, Aut fortassis nomine
„ *juris noviorrs* intelligunt sua jura particu-
„ laria, qualia sunt *Jus Concordati Gallici*,
„ *jura in Conventibus Cleri Gallicani condita*,
„ Edicta regia, Arresta Parlamentorum?
„ Atque in his potius *libertates* Regum, &
„ Parlamentorum, quam Ecclesiarum conti-
„ neri mox dicemus. Ceterum non adeo
„ multos esse Canones, & Decreta Ponti-
„ ficum in collectionibus novioribus Juris
„ Canonici, quorum observantia viget in
Gal-

[30] *lib.* III. *cap.* 6.

„ *Galliæ*, facile patet, ſi quis hodiernam
„ *Galliæ* praxim præcipue in materia bene-
„ ficiorum, proceſſus judiciarii, immunita-
„ tis Eccleſiaſticæ, privilegiorum cum no-
„ vioribus Canonibus & decretis compara-
„ verit.

„ Animadverſio V. Jure optimo dubita-
„ tur, an *libertates* Gallorum prætenſæ jure
„ dici poſſent & debeant *libertates Eccleſiæ*
„ *Gallicanæ*. Hanc difficultatem idem ſaga-
„ ciſſimus Archipræſul optime prævidit,
„ dum docuit nomine *Eccleſiæ Gallicanæ* non
„ ſolas Eccleſias, ſed integrum venire re-
„ gnum, prout ex poteſtate Eccleſiaſtica &
„ politica compoſitum (31). Demus iſtud
„ ſapientiſſimo Archipræſuli. Verum vicif-
„ ſim etiam ipſe nobis dabit, quod ſi no-
„ mine Eccleſiæ uterque Status Eccleſiaſti-
„ cus & Politicus veniat, ambo de *liberta-*
„ *tibus* ſi non æqualiter, ſaltem plurima ex
„ parte participare, & talis libertatum di-
„ viſio fieri debeat, ut neutra pars plus ju-
„ rium & libertatum deperdat, quam antea
„ habuerat, & una pars ſibi ſoli ferme om-
„ nes libertates adtribuat, alteram novo
„ vinculo in ſervitutem longe deteriorem
„ redigat, eique jura & antiqua, & nova
„ ex obtenta libertate noviter adquiſita vel
„ adquirenda ſurripiat. Hanc enim diviſio-
nem

[31] *lib.* II. *Cap.* I.

„ nem fore *Leoninam*, Jam ſupra animad-
„ vertimus.

Sed quid Jurium & *libertatum* Eccleſias
„ *Gallicanas*, earumque Præſules & reliquos
„ Clericos ex hac diviſione aut antiquorum
„ Jurium vindiciis fuiſſe conſequutos exiſti-
„ mamus? recapitulentur, oro, & obſecro,
„ quæ uſque nunc diximus. Deplorant Epi-
„ ſcopi ſuam Juriſdictionem mirum in mo-
„ dum depreſſam, Clerici ſuas immunitates
„ *reales* & *perſonales* penitus fuiſſe amiſſas,
„ Eccleſiæ ſuæ bona eccleſiaſtica vix non
„ ex integro *ſæcularizata*, Capitula & Mo-
„ naſteria ſuum jus ſibi præficiendi Epiſco-
„ pos & Præſules totaliter ferme extinctum.
„ Paucis: Præſules Eccleſiarum cum ſuo
„ Clero effecti ſunt Vaſſalli Regum vel po-
„ tius Parlamentorum, & ipſa Eccleſia tur-
„ bato & inverſo ordine facta fuit ancilla
„ Reipublicæ. Undenam tot lites & con-
„ troverſiæ inter Præſules Eccleſiarum, &
„ Reges *Galliæ*, inter Clerum *Gallicanum*,
„ & Senatum Regium, niſi ex depreſſione,
„ & ſuppreſſione Jurium eccleſiaſticorum?
„ Ultra ſæculum Præſules, Abbates, & re-
„ liquus Clerus *Gallicanus*, aliique viri do-
„ ctrina, pietate, & Religione conſpicui ſe
„ ſe velut murum æneum oppoſuerunt *Con-*
„ *cordato Gallico*, donec tandem majori vi
„ cedendum fuerit (32). Quid ſæculo ela-

pſo

(32) *Vid. Thom. 3. Queſt. 2. cap. 1. §. 13.* ubi fuſe de *Concordato Gallico* agitur.

„ pſo de *jure Regaliæ* fuerit diſputatum, &
„ actum, quis ignorat? Nihil contra Parla-
„ mentum regium Pontifices ſuis precibus,
„ ſuo patrocinio, ſuis litteris, nihil ipſi
„ etiam Reges in partes Eccleſiarum valde
„ inclinati efficere potuerunt. Quid circa
„ medium & reſpective circa finem ſæculi
„ elapſi, & initium præſentis ſæculi & no-
„ viſſimis temporibus in cauſſis *Janſenii*,
„ *Paſchaſii Queſnelli*, Bullæ *Unigenitus* actum
„ fuerit, quæ turbæ in *Gallia* excitatæ, qui
„ tumultus exorti in hodiernam uſque diem
„ nondum ſopiti, adhuc ſub cinere gliſcen-
„ tes, cum periculo proximo, ne erumpant
„ in publicum, quis ſatis edicere valeat?
„ Eouſque prævaluit exceſſivus Parlamento-
„ rum dominatus, ut ſuas manus admini-
„ ſtrationi Sacramentorum contra Canones
„ Eccleſiæ, contra tot Edicta Regia (33)
„ ingerere non erubuerint, nihil minas, ni-
„ hil exilia curaverint, & tandem ipſi Re-
„ gi cedendum fuerit. Qui plura de hac
„ controverſia ſcire deſiderat, legat *Acta*
Antiſ. Vind. T. IV. I pu-

[33] Hujuſmodi edicta Regia plura etiam noviora, quibus Parlamenta jubentur cauſſas ſpirituales & Sacramentorum remittere ad judices eccleſiaſticos, refert *Van-Eſpen Jur. Eccl. Univ. P.* III. *Tit.* 2. *cap.* I. licet ipſe ceteroquin cauſſis Parlamentorum mirum in modum favere ſoleat. Talia ſunt edictum *Franciſci* I. de an. 1530. aliud de anno 1610. & iterum de anno 1637. unde concludit: *Unanimi conſenſu receptum eſt cauſſas Sacramentorum eſſe mere eccleſiaſticas, & ad judicem eccleſiaſticum privative pertinere.* loc. cit.

„ *publica* Matthæi Pfaffii, *Inſtructionem Paſtoralem RR. DD.* Chriſtophori *de* Beaumont *Archiepiſcopi* Pariſienſis, quam celebris in *Germania* Theologus una cum *Brevi Apoſtolico SS. D.* Benedicti XIV. & variis aliis documentis ac ſcriptis ad præſentem in *Gallia* controverſiam ſpectantibus edidit in libro, qui inſcribitur: *de turbis* Galliæ *modernis*. Melius itaque has *libertates* dixeris *libertates Regum & Parlamentorum*, quam *Eccleſiæ Gallicanæ*. Judicet igitur æquus rerum arbiter, an Eccleſiæ *Gallicanæ* cauſſam ſufficientem habeant gloriandi de ſuis libertatibus, vel potius ſuam ſervitutem, quam excuſſo jugo papali, ut ajunt, ſubierunt, deplorandi, an, inquam, cauſſam habeant ſuum regnum vocandi *regnum libertatis*, cetera vero *regna obedientiæ* (34)". Hactenus *Zallwein*, quocum *Febronium* confligere & collidi ſinemus.

V. Ceterum hæc ſi vera ſunt, fruſtra *Febronius Germanorum* corda ſollicitat, ut a celeberrimis ſuæ Nationis cum *Nicolao* V. Concordatis in *Gallicanam* libertatem ſe adſerant. Atque id eo minus ſe obtenturum ſperet, quo majore in *Germaniæ* Præſules, totamque *Germanicam* gentem indulgentia *Romani* Pontifices ſemper ſunt uſi. Iterum prodeat *Zallwei-*

(34) Vid. Stryckius *de Jur. Popul. Princip. Evangelii cap.* I. §. *ult.*

weinius, ſuamque hac de re ſententiam pro-
„ mat.„ Qua, inquit (35), benignitate, &
„ animi magnanimitate egerint cum Præſu-
„ libus *Germaniæ*, immo & tota Natione
„ *Germanica*, atque eorum jura, ac libertates,
„ eorumque uſum ſobrium, modeſtum &
„ temperatum benigne habuerint, videamus.
„ Ad funeſtiſſima illa tempora reflectamus,
„ quibus Eccleſia cum Imperio erat colliſa,
„ & Pontifices cum Imperatoribus confligabant-
„ tur in cauſſa *inveſtiturarum per annulum &*
„ *baculum*. An non plerique, pauciſſimis
„ exceptis, *Germaniæ* Præſules Imperatoribus
„ contra Pontifices adhærebant, & quaſi in
„ ſchiſmate hærebant? Num propterea a Pon-
„ tifice ſuis juribus, ſuis prærogativis, ſuiſ-
„ que privilegiis fuere exuti? Id non tan-
„ tum pontifices non fecerunt, ſed etiam
„ illorum jura ſtrenue defenderunt, & ma-
„ chinationibus ſæculi ſe veluti murum æne-
„ um ita oppoſuerunt ut jure dubitari vale-
„ at utrum Metropolitæ & Epiſcopi ſua ju-
„ ra, privilegia, prærogativas conſervaturi
„ fuiſſent, niſi Pontificum auctoritate fuiſſent
„ ſuffulti: Equidem lex dura eſt, & ſatis rigi-
„ da, quod Epiſcopi *Germaniæ* adinſtar alio-
„ rum Epiſcoporum pro confirmatione, &
„ Conſecratione a Pontifice obtinenda *Ro-*
„ *mam* contendere, ſingulis quinquenniis *limi-*
„ *na Apoſtolorum* viſitare debeant. Verum aſ-
„ peritatem legis hujus ita temperarunt Pon-

(35) *T. IV. q. 3. cap. V. §. VI. pag. 440.*

„ tifices, ut Episcopi per Legatos, & Pro-
„ curatores & confirmationem obtinere, &
„ consecrationem Episcopalem ab alio Epi-
„ scopo ad id delegato adcipere, & visita-
„ tionem liminum peragere valeant. Cuinam
„ Ecclesiæ *Germaniæ* in adceptis ferre de-
„ bent, quod a *jure Regaliæ* jam liberæ exi-
„ stant, nisi *Romano* Pontifici? qui tandem
„ *Federico* II. persuasit, ut eidem solemni-
„ ter renuntiaret. Conquesti sunt Episcopi
„ *Germaniæ* in conciliis *Lateranensibus Constan-*
„ *tiensi*, *Basileensi*, & *Tridentino* contra fre-
„ quentiam appellationum ad *Romanum* Pon-
„ tificem, contra avocationes caussarum, tur-
„ bationes Instantiarum, & in his ipsis
„ Conciliis Pontifices medelam adtulerunt, &
„ appellationibus arctiores limites posuerunt.
„ Quid dicam de variis aliis *Germanorum* gra-
„ vaminibus? quæ *Germani* in Conciliis genera-
„ libus & particularibus, atque in ipsis Comi-
„ tiis Imperii iterato & sæpius obtulerunt?
„ An non hisce ferme omnibus tum in præfa-
„ tis Conciliis, tum denique in Concorda-
„ tis *Germaniæ* plurima ex parte fuit subven-
„ tum? Et licet Pontifices multa sibi stipulati
„ fuerint jura, quorum reservatio *Germaniæ*
„ debet adcidere difficillima, id tamen ægre fer-
„ re non debent, tum quod illud exigere
„ videatur debita reverentia, & dandum sit
„ aliquid *Primatui* in Pontifice residenti, tum
„ quod ipsorum etiam Episcoporum interfit,

ut

„ ut auctoritas Pontificis ſuſtentetur, illiuſ-
„ que *Primatus* ſingularibus prærogativis &
„ juribus per omnes mundi partes, Regna &
„ provincias emineat, & præfulgeat, atque
„ hæc ipſa præeminentia tot juribus ſuffulta
„ Eccleſiam univerſalem in ſuo Capite red-
„ dat illuſtriorem, & poteſtatem ſacram il-
„ lis, qui jura Eccleſiæ infringere adtentant,
„ efficiat magis honorabilem, & quodam-
„ modo magis formidabilem. Et quorſum
„ confugere ſolent, aut poſſunt Eccleſiarum
„ Præſules, ſi a poteſtatibus ſæculi premun-
„ tur, & ferme ſupprimuntur, niſi ad *Ro-*
„ *manum* Pontificem? a quo ſolo medelam
„ ſperare poſſunt, quippe quem ferme ſolum
„ religioſiores ſæculi Principes revereri, & ſuo
„ modo reverentialiter metuere ſolent. Con-
„ queſti ſunt non raro Eccleſiarum Præſules
„ contra ipſum Pontificem, quod in diſpen-
„ ſandis honorum titulis, concedendis exem-
„ ptionibus, indulgendis dignitatum inſignibus
„ e. g. in conceſſione Pallii & Crucis Ar-
„ chiepiſcopalis liberalior exiſtat cum ſuo,
„ ſuæ dignitatis, ſuarumque Eccleſiarum præ-
„ judicio. Et en! Pontifices aut conceſſiones
„ revocarunt, aut uſum ſimilium jurium re-
„ ſtrinxerunt, & ita circumſpecte egerunt,
„ ut nihil inde præjudicii in tertium quemcum-
„ que redundaret (36). Quod ſi tamen ali-

[36] Ut alia rei hujus exempla mittam, *Benedictus* XIV. in conceſſione pallii *Herbipolenſi* diſerte declaravit, ſe nullum velle *Moguntini* Metropolitæ juribus detrimentum inferre.

„ quoties querentibus & gravatis medelam
„ non tulerunt, id ex ſublimioribus cauſſis
„ eſſe factum credendum eſt. Ægre ſane non
„ ferunt Pontifices, quod Epiſcopi *Germaniæ*
„ paſſim illorum Bullas, & conſtitutiones
„ non recipiant, non promulgent reticeant,
„ & ſupprimant: & ita uſum jurium epiſco-
„ palium, & poteſtatis epiſcopalis non im-
„ pediunt, non turbant, non ſubvertunt,
„ etſi hanc pravim *Germaniæ* ignorare non
„ poſſint. Aliud adhuc gravamen *Germano-*
„ *rum* opportune mihi incidit. Conqueſti
„ ſunt *Germani* inter alia in Concilio *Con-*
„ *ſtantienſi* contra frequentiam & rigorem
„ *Excommunicationum*. Et en! Medelam tulit
„ *Martinus* V. in Concordatis cum Natio-
„ ne *Germanica* ad finem Concillii initis,
„ ſtatuens, neminem in *Germania*, niſi no-
„ torios percuſſores clericorum, pro excom-
„ municato vitando habendum, vel a divi-
„ nis arcendum eſſe *ex prætexſtu cujuſcumque*
„ *ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ a jure*
„ *vel ab homine generaliter promulgatæ, niſi*
„ *cenſura* vel *ſententia hujuſmodi fuerit in vel*
„ *contra perſonam, Collegium aut locum a*
„ *judice lata, vel denuntiata* SPECIALITER
„ & EXSPRESSE (37). Sæpius aliis natio-
„ nibus & ſpecialiter ex *Germania* fuere de-
„ latæ querelæ & gravamina ad Sedem *Ro-*
ma-

(37) Ita rem refert Auctor *Reflex. & Princip. melior de Juriſdict. Eccleſ. Part.* III. *propoſit.* XII. *pag.* 102.

„ *manam*, quod *Romæ* damnetur, qualificen-
„ tur, aut ſaltem Catalogo librorum pro-
„ hibitorum inſerantur libri ceteroquin bo-
„ ni, & utiles, qui tamen non ad palatum
„ Curiæ *Romanæ* ſunt ſcripti. Et en! *Bene-*
„ *dictus* XIV. magnus ille & ſapientiſſimus
„ Pontifex, cujus eruditioni adſurgit orbis
„ litterarius univerſus, in ſpeciali ſuo *Bre-*
„ *vi* deſuper dato novas pro S. *Congregatio-*
„ *ne Indicis* præſcripſit regulas poſthac obſer-
„ vandas, quarum præcipuas recenſet Auctor
„ *Reflexionum & principiorum meliorum de ju-*
„ *riſdictione Eccleſiæ* (38).“

VI. *Gravamina* tamen, ut loquitur, Gen-
tis *Germanicæ* neſcio quæ *Febronius* exagge-
rat nondum, ut ait ſublata. “ An, inquit
„ (39), obliteratum dici poteſt ſyſtema Cu-
„ riæ, in cujus ſequelam adhuc anno 1742.
„ in electione *Caroli* VII. Imperatoris Nun-
„ tius Apoſtolicus proteſtatus eſt, non poſ-
„ ſe citra ſummi Pontificis auctoritatem &
„ conſenſum novos Electoratus induci? ....
„ Poteſtne cum umbra veritatis dici, ſub-
„ latum eſſe gravamen, quod in litteris Col-
„ legii Electoralis de 19. Martii 1764. ad
„ *Joſephum* II. Regem *Rom.* his verbis le-
„ gitur: *Querelarum noſtrarum moles innititur*
„ *uſurpationibus Curiæ* Romanæ, *illiſque tur-*
„ *bationibus, quas ejus Tribunalia contra Ju-*

(38) *loc. cit.*
(39) T. II. *pag.* 516.

„ *risdictionem Ecclesiasticam* Germanicam, *&*
„ *contra judiciorum, ac processuum ordinem*
„ *moliuntur?* . . . An Curia mutavit sen-
„ tentiam, vigore cujus adhuc anno 1740.
„ *Benedictus* PP. XIV. ad Capitulum Ca-
„ thedrale *Leodiense* rescripsit, Pontificiam
„ potestatem Concordatis *Germaniæ* non ad-
„ stringi? Denique ut complura alia in Cor-
„ pore operis *Febroniani* enuntiata, hactenus
„ nec in minimo emendata, prætermittam,
„ eritne aliquis adeo effrons, qui sustineat,
„ cessare, *saltem in intentione & conatu Cu-*
„ *riæ*, omnia & singula gravamina in Art.
„ XIV. Capitulationis Cæsareæ descripta,
„ quæ ante tres modo annos augustissimus
„ *Romanorum* Imperator jurato promisit, se
„ impediturum, ne a *Romana* Curia *Ger-*
„ *manicæ* Nationi effective inferantur? Tam
„ parum *Romani* animum hac in parte *Ger-*
„ *manos* gravandi deposuisse videntur, ut
„ Nuntius *Doria* in memorata Electorali
„ diæta anni 1742. adversus eumdem arti-
„ culum XIV. tamquam auctoritati Pontifi-
„ ciæ præjudicialem, protestationem ad Acta
„ publica deponere non fuerit veritus".
Nihil equidem vidi hoc homine imprudentius, qui *gravamina* vigilans videt, veluti ludificæ φαντασιας terriculamenta vel in somniante irridenda. Quid enim magis absonum, quam Apostolico Nuncio vitio vertere adversus novos citra Pontificis consensum constitu-

tos

vos Electoratus conteſtatam denunciationem? Non exteri ſolum Scriptores, criticæ artis fama percelebres (40), ſed ipſi cordatiores *Germani* aliquid ad Electoralem conſtituendam dignitatem Apoſtolicam Sedem contuliſſe non diffitentur. Mitto Proteſtantes, quos hac in re nobiſcum ſentientes *Gewoldus* diligenter collegit [41]. Ipſi id Imperii Electores agnoverunt a. 1279. in epiſtola ad *Nicolaum* III. [42]. Eorum hæc verba ſunt: " Complectens ab olim ſibi *Romana* „ mater Eccleſia quadam quaſi germana cari„ tate *Germaniam*, illam eo terrenæ dignitatis „ nomine decoravit, quod eſt ſuper omne „ nomen temporaliter tantum præſidentium „ ſuper terram, plantans in ea Principes „ tamquam arbores preælectas, & rigans il„ las gratia ſingulari: illud dedit incremen-

tum

[40] *Pagius* Senior ad *ann.* 996. *n.* 11. *Certum tamen eſſe debet, jus eligendi Imperatores a* Romanis *Pontificibus Imperii inſtitutoribus emanaſſe.*

Pagius Junior in Breviar. Rom. Pont. T. II. in vita Greg. V. *Certum tamen eſt, tam ante, quam poſt ſeptenarium illum numerum Electorum in uſum vocatum,* Pontifices Romanos, *a quibus renovatum eſt* Imperium Occidentale, *jus ſuum illeſum conſervaſſe, & electiones aut reprobaſſe . . . Certum pariter eſt, jus eligendi Imperatores a* Romanis *Pontificibus emanaſſe.*

Nat. Alex. Hiſt. Eccleſ. ſæc. IX. & X. diſſ. XVII. q. unica: *Non negandum tamen, quin jus eligendi Imperatorem a Sede Apoſtolica quodammodo emanaverit.*

(41) *Comment. de Septemv. c.* 5. Confer etiam P. *Biner* in diſſertatione de *Bulla aurea cap.* 3. *P.* VII. *Apparat. ad Juriſprud. præſertim Eccleſiaſt.*

(42) Apud Raynald. *ad illum ann.* 1216.

„ tum mirandæ potentiæ, ut ipſius Eccleſiæ
„ auctoritate ſuffulti, veluti germen electum
„ per ipſorum electionem, illum, qui fræna
„ *Romani* Imperii teneret, germinaret “.
Teſtis etiam ſit *Albertus* Imperator, qui a. 1303. ad *Bonifacium* VIII. ſcribebat (43): „ Recognoſcens igitur, quod *Romanum* Im-
„ perium per Sedem Apoſtolicam de *Græ-*
„ *cis* translatum eſt in perſona magnifici
„ *Caroli* in *Germanos*, & quod jus eligendi
„ *Romanorum* Regem in Imperatorem poſt-
„ modum promovendum, certis Principibus
„ Eccleſiaſticis & ſecularibus eſt ab eadem
„ Sede conceſſum, a qua Reges, & Impe-
„ ratores, qui fuerunt, & erunt pro tem-
„ pore recipiunt temporalis gladii poteſta-
„ tem ad vindictam malefactorum, laudem
„ vero bonorum: pia devotione, & ſincero
„ corde profiteor, quod *Romanorum* Reges in
„ Imperatores poſtmodum promovendi per
„ Sedem eamdem, ad hoc potiſſime, & ſpe-
„ cialiter adſumantur, ut ſint Sanctæ Ro-
„ manæ Eccleſiæ advocati &c.“ Quid ergo mirum, ſi antiqua iſthæc ac teſtata jura *Romana* Sedes etiamnum ſibi vindicet? Nullus ſive ad ſanciendum fœdus, ſive ad pacem firmandam Principum conventus agitur, in quo cuique ad propulſanda, quæ ab eis pactionibus ſibi ſuiſque juribus metuat, incommoda non liceat de injuria adſeverare; quin

(43) *Apud eumdem* Raynald. *ad an.* 1303. *num.* 20.

quin alter alteri conteſtatam illam denunciationem, quamquam ſibi adverſantem, fortaſſis etiam obſturam crimini vertat. Una erit Apoſtolica Sedes, cui vitio tribuatur, quod nullo publicæ tranquillitatis detrimento temperate cuſtoditeque ſua jura tueri ſatagat? Atque hæc de primo, quod *Febronius* indicat, exaggeratque, *gravamine* dicta ſunto. Alterum ex litteris ducebatur, quas 19. Martii a. 1764. ad *Romanorum* Regem *Joſephum* II. Collegium Electorale dederat. At rem toti Imperio notiſſimam ignorare *Febronius* non potuit; ejus epiſtolæ auctores non alio ad illam ſcribendam argumento ductos fuiſſe, quam quod famigeratam quamdam cauſſam ad *Romanum* forum præter fas traductam exiſtimarent. Quamobrem ubi ea de medio ſublata controverſia fuit, ſcripto declarare non dubitarunt: *conqueſtiones* (eorum verba recito) *quæ generaliter in Epiſtola Collegii Electoralis ad Sacr. Cæſaream Majeſtatem ſcriptæ continentur, proceſſui hujus cauſſæ* UNICE *innitebantur; cujus gravamine ſublato, eas litteras ſine ullo effectu remanſuras*. Quid ergo epiſtolæ *Febronius* meminit ab illis ipſis, qui eam ſcripſerunt, revocatæ? quid *gravamine* objecit ſolum ad avertendam *Romanam* cauſſæ illius cognitionem veluti communem Oratorum locum in medium adlata?

VII. De *Benedicto* XIV. quod tertio loco adde-

addebatur, ignoſcat *Febronius* ſi ſuſpectum mihi eſſe dixero, niſi tanti Pontificis ſententia ipſis ejus verbis reddatur. Quid enim? Credamne ego, ampliſſimæ litteraturæ Pontificem latuiſſe, quid de *Germaniæ* Concordatis plures ejus deceſſores ſenſerint, atque decreverint? Egregiam nempe querelarum de infractis a *Romana* Sede ejuſmodi concordatis confutationem (vetus enim hæc eſt cantilena a male feriatis hominibus ſæpe iterata] ad Imperii ordines pridie kalendas Septembris a. 1457. miſit *Callixtus* III. [44]. Inde vero Concordatorum uſum urſere ſemper *Romani* Pontifices: ita *Clemens* VII. in Conſtitutione I. Julii a. 1534. edita (45) qua collationes beneficiorum *contra tenorem Concordatorum* factas, aut faciendas nullas eſſe declaravit; immo *Julius* III. in Conſtitutione (46) 14. Sept. a. 1554. diſerte fatetur, *quæ ex pacto conſtant*, uti Concordata hæc inter partes habere ſe adſerit, abſque partium conſenſu abrogari non poſſe. Similia legas in Conſtitutione *Gregorii* XIII. 6. Junii a. 1572. evulgata; in Brevi *Clementis* VIII. ad *Rudolphum* I. 15. Januarii 1603. miſſo in cauſſa *Bremenſis* Præpoſituræ; in motu proprio *Paulli* V. *Ex Paſtoralis officii* a. 1613.

(44) ejus ſynopſim lectu digniſſimam exhibet *Spondanus* ad hunc annum num. 4. & 5.

(45) Ejus initium: *Admonet nos*.

(46) *Decet Romanum*.

a. 1613. V. kal. Apr. (47); denique ne longior fim, in Brevi ab *Urbano* VIII. ad *Ferdinandum* II. ſcripto a. 1624. in cauſſa Præpoſituræ *Halberſtadienſis* (48). Fieri igitur nequit, ut doctiſſimus *Benedictus* XIV. cujus doctrinam omnes ſuſpicimus, Capitulo Cathedrali *Leodienſi abſolute* reſcripſerit, Pontificiam poteſtatem Concordatis *Germaniæ* non adſtringi. Id ad ſummam adfirmarit, quod *Chockierus*, *Gonzalez*, *Nicolarts*, *Branden*, *Laymannus*, *Schwarzius* (49) aliique magna conſenſione tradunt, ſummum Pontificem *de via extraordinaria & ex plenitudine poteſtatis ſe ſolo abſolute poſſe ex cauſſa boni publici, ſeu neceſſitatis Eccleſiæ Concordatis derogare*, quemadmodum derogavit Imperatoribus primas preces concedens. Verum nihil heic eſt, unde ne inique opprimantur, *Germanicæ* Eccleſiæ pertimeſcant. Neque porro quidquam eſt, quod ex conteſtata illa Apoſtolici Nuncii

(47) Apud Chockier *in Reg.* VIII. *Gloſſ.* XI. *n.* 24. ubi Pontifex in caſu proviſionis cujuſdam a Prædeceſſore ſuo cum expreſſa derogatione Concordatorum *Germaniæ prætenſæ*, declarat, *Nec ſuæ umquam mentis aut intentionis, nec Prædeceſſoris ſui fuiſſe, dictis Concordatis per proviſiones hujuſmodi derogare, aut in aliquo ledere ac litteras deſuper obtentas ſubreptitias, & obreptitias, ac præter, & contra Prædeceſſoris ſui, ſuamque intentionem, quoad derogationem Concordatorum habendas eſſe* pronunciat.

(48) Vide *Leodienſem* Canonicum *Nicolartſium* in *Praxi Beneficiaria ex Concordatis deſumpta* T. III. *dub.* I. §. 3. & P. *Ignatium Schwarz in Imperii Principe Eccleſiaſtico lineam* IV. *pag.* 15.

(49) *l. c. pag.* 18.

cii *de Auria* denunciatione ſibi metuant. Nam non eo illa ſpectabat, ut ne *Romana* Curia ab inferendis *Germanicæ* Nationi gravaminibus in ea *Capitulatione* contentis prohiberetur; (*Febroniana* hæc eſt hariolatio plena fraudis & malevolentiæ); ſed ut Apoſtolica Sedes ab impacta ſibi tot gravaminum calumnia vindicaretur. Nimirum a *Caroli* V. temporibus, quibus falſi Eccleſiæ emendatores, ut aliquam ſuæ ab ea ſeceſſionis cauſſam prætexerent, *Romanam* Sedem maledictis, & criminationibus veluti crudeliſſimam ceterarum omnium Eccleſiarum dominatricem inceſſebant, in Cæſaream capitulationem callide relatum fuerat caput de *Curiæ* Romanæ *gravaminibus*; quod deinde a. 1653. in *Ferdinandi* IV. capitulatione Proteſtantium, aliorumque etiam Catholicorum *Weſtphalicæ* Pacis compoſitionem nuper ab *Innocentio* X. damnatam fuiſſe ægre ferentium artibus, ſtudiiſque auctum repente fuit, inſcio Apoſtolico Nuncio, atque in duo capita [50] tributum. Ubi ad *Leopoldi* Imperatoris electionem deventum eſt a. 1658. *Sanfelicius Conſentinus* Archiepiſcopus, atque ad Procerum *Germanorum* conventum Apoſtolicus Nuncius omni niſu contendit, ut bina illa capita *Romanæ* Sedi injuria corrigerentur. Verum nimis feſtinanter ea electio maturata fuit, ut Nuncius illud, quod opta-

(50) Erant illa XVI. & XVII.

optabat maxime, adſequeretur. Hoc tamen impetravit, ut Electores de jactatorum gravaminum fallitate convicti ſcripto, quod ex *Moguntina* Curia emitti juſſerunt, conficta ea gravamina agnoverint, atque in nova capitulatione ſe capita illa emendaturos, atque adeo deleturos adfirmate receperint. Quæ hactenus dixi, ex ejuſdem *Sanfelicii* diario conſtant, quod a. 1717. *Neapoli* prodiit [51]. Quid ergo miratur *Febronius*, quid queritur, præſtantiſſimum ſummi Pontificis Nuncium a. 1742. quartum & decimum novæ Capitulationis Cæſareæ caput (quo prioris capitulationis XVI. & XVII. tontinebantur) abolendum conteſtato denunciaſſe? Num id factum, ut *Romana* Curia in *Germanicam* Nationem licentius ſæviret? an non potius, ut de antiqua pollicitatione Electores commonerentur, & Apoſtolicæ Sedi de tam atroci, diuturnaque injuria tandem aliquando ſatisfieret? (52). Pudeat igi-

tur

(51) Indicatam Electorum declarationem habes hujus *diarii pag.* 238. *ac* 240.

[52] At enim in Capitulationibus Cæſareis capita illa etiamnum exſtant. Non nego. Sed illud primum animadverti velim, quæcumque in *Germanicis* illis conventibus aguntur, properari omnia nihilque Electoribus antiquius eſſe, quam ut inter ſe de Electione conveniat, & publica Imperii, aut privata ipſorum negocia quam citiſſime expediantur. Quaptopter externis rebus perpendendis tempus & voluntas deeſt. Deinde uti politici viri pridem obſervarunt, in novis Capitulationibus non modo nihil

eorum

tur *Febronium* vaniſſimis hiſce commentis *Romanæ* Eccleſiæ inſultaſſe.

VIII. Hactenus de univerſalis Eccleſiæ libertate, ac de communi apud illam jure, ejuſque exceptionibus, quas univerſis Eccleſiis communes eſſe *Febronius* vellet. Ad peculiarem Eccleſiarum libertates quod attinet, duplex earum genus eſſe video, alterum jurium ac privilegiorum, alterum conſuetudinum. Ad illud libertatis genus pertinet Canon VI. *Nicæni* Concilii, ubi decernitur: *Antiqua* CONSUETUDO *ſervetur per* Ægyptum *&* Lybiam, *ut* Alexandrinus *Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem. Similiter autem & apud* Antiochiam *ceteraſque provincias ſuis* PRIVILEGIA *ſerventur Eccleſiis.* His autem numquam Apoſtolica Sedes derogavit, niſi publicum univerſalis Eccleſiæ bonum id poſtulaſſet. Id enim, ut ad *Proclum Conſtantinopolitanum* Xyſtus III. ſcribebat (53) *optimo convenit & Deo digniſſimo Sacerdoti, ut & ad ſe pertinentia qua poteſt cura cuſtodiat, & alios fratribus ſuis debita minime inquietare vel temerare ex aliqua parte permittat*, MODERATIOREM HO-

eorum umquam omiſſum eſt, quod ſuperioribus contineretur; ſed plures etiam addita, quibus Cæſarea poteſtas arctioribus ſemper finibus circumſcribatur, Electorum vero & Imperii Principum auctoritas magis magiſque amplificetur. Anne igitur qui hoc rerum recurrente ſtatu ad Imperii caput non habetur reſpectus, tum ad Eccleſiæ caput non haberi mirabimur?

(53) *ep.* IX. *col.* 1264 *edit Couſt.*

HONORIFICENTIAM *ſuam majore gloria ſervaturus, ſi nihil licere contra morem veterum adtentantibus ſinat*. Enimvero quantum S. *Leo* M. *Anatolii* conatibus obſtiterit, ne a *Nicænis* Patribus confirmata *Antiochenæ* & *Alexandrinæ* Sedium privilegia violarentur, notiſſimum eſt. Huc ſpectat, quod idem S. *Leo* ad *Maximum Antiochenum* ſcripſit (54): *Etſi diverſa nonnumquam ſunt merita Præſulum, jura tamen permanent Sedium: quibus etſi poſſint æmuli perturbationem aliquam fortaſſis inferre, non tamen poſſunt minuere dignitatem. Unde quum aliquid pro* Antiochenæ *Eccleſiæ privilegiis dilectio tua agendum eſſe crediderit, propriis litteris ſtudeat explicare, ut nos conſultationi tuæ abſolute & congrue reſpondere poſſimus*. Eadem fuit *Gregorii* M. ſententia; in epiſtola enim ad *Eulogium Alexandrinum* ait (55): *nec honorem eſſe deputo, in quo fratres meos honorem ſuum perdere cognoſco. Meus namque honor eſt univerſalis Eccleſia. Meus honor eſt, fratrum meorum ſolidus vigor. Tunc ego vere honoratus ſum, quum ſingulis quibuſque honor debitus non negatur*. Neque aliter eorum ſucceſſores ſe ſe geſſerunt; quin etiam quarumcumque Sedium jura ac privilegia ſtrenue adſeruerunt, ſæpe etiam amplificarunt.

IX. De conſuetudinibus nunc dicendum.

(54) *ep.* CXIX. Ball. *edit. col.* 1214.
[55] *ep.* 30. *lib.* VIII. Maur. *edit.*

Illud vero ſtatim moneo, ne turpem Eccleſiis ſervitutem imponi quis cenſeat, ut cuipiam alicujus Eccleſiæ conſuetudini obſtare *Romam* intelligit. *Licet enim*, ut *Gregorius* IX. ſapientiſſime monet (56), *longævæ conſuetudinis non ſit vilis auctoritas, non tamen eſt uſque adeo valitura, ut juri poſitivo* (quid ſi naturali? *debeat præjudicium generare, niſi fuerit rationabilis, & legitime præſcripta*. *Aſiatici* certe, qui luna XIV. Paſcha cum *Judæis* celebrabant, ac rebaptizantes hæreticos *Africani* antiquam ſuarum Eccleſiarum conſuetudinem prætexebant, utramque tamen non ſolum *Romani* Pontifices, ſed etiam Concilia improbarunt. Sed a *Germania* non diſcedamus. " Jure eligendi Epiſcopum Ca-
„ pitulis (apud *Germanos*) adſerto, inquit
„ *Benedictus* XIV. (57), inoleſcere cœpit
„ & uſus quaſdam ineundi pactiones con-
„ ventioneſque inter eligendum, & Cano-
„ nicos: quæ quamvis fortaſſe, quum pri-
„ mum invectæ ſunt, ad publicam referren-
„ tur utilitatem, optimumque regimen dioe-
„ ceſis, ac ipſius quoque principatus cum
„ Epiſcopali dignitate conjuncti; non ita
„ multo poſt in everſionem juris Epiſcopa-
„ lis, privatumque nonnullorum, & potiſſi-
„ mum electorum, commodum utilitatem-

que

(56) *Cap.* Cum tanto *de conſuetud.*
[57] *de Syn. diœceſ. lib.* XIII. *cap.* 13.

„ que deflexere . . . Claræ memoriæ *Caro-*
„ *lus* V. Imperator abuſum hunc expreſſe
„ detulit ad *Hadrianum* VI. Pontificem, da-
„ tis ad eum litteris anno 1522. . . . Vel
„ ſolæ communis Canonici juris ſanctiones
„ ſatis ſuperque fuiſſent, ut pronunciari tu-
„ to poſſet, hujuſmodi pacta; quamvis ju-
„ ramento firmata, damnabilia eſſe, & nul-
„ lo modo ſervanda". Quid ergo? Num conſuetudinis nomine toleranda? Minime vero. " Religioſi *Germaniæ* Epiſcopi ſuis in
„ Synodis diœceſanis, vel Provincialibus,
„ non prætermiſerunt memorata pacta quan-
„ tumvis jurata improbare, ſimulque defi-
„ nire, eadem nullo modo eſſe ſervanda:
„ quemadmodum videre eſt in Diœceſana
„ Synodo *Herbipolenſi* habita anno 1453.,
„ & in duabus Provincialibus Synodis, al-
„ tera *Colonienſi*, *Moguntina* altera, habitis
„ ſub *Paullo* III. Pontifice Maximo . . . .
„ Id ipſum præſtiterunt *Romani* Pontifices.
„ Et primo quidem *Martinus* V. uti ex eo-
„ dem libro habetur, Cardinali *Juliano*, ſuo,
„ & Apoſtolicæ Sedis Legato, in mandatis
„ dederat, ut *Sigiſmundi* Imperatoris preci-
„ bus ſtudiiſque obſecundans, irrita ac nul-
„ la pronunciaret pacta, quæ *Bambergenſis*
„ Epiſcopus cum ſuo Capitulo inierat, li-
„ cet is juraſſet, ſe promiſſa præſtiturum,
„ nec emiſſi juramenti abſolutionem petitu-
„ rum, quin immo nec ea quidem ſponte

„ oblata ſe umquam uſurum. Adceſſerunt
„ poſtmodum duæ *Romanorum* Pontificum
„ Conſtitutiones, in Bullarium *Romanum*
„ relatæ; S. *Pii* V. altera, cui initium *Du-*
„ *rum nimis & incommodum*, altera *Gregorii*
„ XIII. incipiens *Inter Apoſtolicas*, quæ ſæ-
„ pe memoratis pactis, ſeu capitulationibus
„ vim omnem & efficaciam ademerunt.
„ Quum *Clemens* VIII. Cardinalem *Madru-*
„ *tium* Legatum de latere miſiſſet ad *Ro-*
„ *dulphum* Imperatorem, inter ceteros abu-
„ ſus, quibus ipſi pro viribus conſulendum
„ demandavit, recenſitæ fuerunt capitulatio-
„ nes, & pacta, de quibus nunc occurit
„ ſermo . . . Capitulationes vero, quas Ca-
„ nonici *Colonienſes*, *Brixinenſes*, & *Uratisla-*
„ *vienſes*, cum ſuis Epiſcopis ante electio-
„ nem inierant, decretis ſuis obliterarunt,
„ proſcripſeruntque *Urbanus* VIII. *Innocentius*
„ X. & *Alexander* VII. ſummi Pontifices.
„ . . . Verum ſolemnior actus, quo abro-
„ gatæ fuerunt hujuſmodi Capitulationes,
„ quamvis juratæ, proculdubio eſt conſtitu-
„ tio ſel. record. *Innocentii* Papæ XII. Ete-
„ nim *Herbipolenſis* Epiſcopus anno 1678.
„ antequam eligeretur in Epiſcopum, cum
„ ſuis Electoribus in certa quædam pacta
„ convenerat, quorum obſervantiam jura-
„ mento pollicitus fuerat: ſed quum ſubin-
„ de datam juratamque fidem ſervare detre-
„ ctaret, eaque de cauſſa, acerrima lis, &

con-

„ controverſia excitata fuiſſet, compoſita il-
„ la fuit mediante concordia, ſeu tranſa-
„ ctione, quæ viguit ad vitam paciſcentis
„ Epiſcopi. Eo autem e vivis erepto, qu-
„ um in ſucceſſorem Epiſcopum electus fuiſ-
„ ſet *Johannes Godefridus* de *Guttemberg*, iſ-
„ que ſimiliter anno 1684: cum electoribus
„ quaſdam juraſſet capitulationes, ſubinde-
„ que ad Sanctam Sedem recurſum habuiſ-
„ ſet, ut a præſtiti juramenti vinculo ſol-
„ veretur; hujus rei examen Magno Magiſtro
„ *Theutonici* Ordinis delegatum primo fuit.
„ Renuente autem Capitulo jura ſua coram
„ eo deducere, cauſſa peculiaris Congrega-
„ tionis in *Romana* Curia deputatæ judicio
„ diſcutienda, dirimendaque commiſſa fuit:
„ pluribuſque ab anno 1692. & deinceps
„ editis reſolutionibus tandem *Innocentius*
„ Pontifex anno 1695. ſuam evulgavit Con-
„ ſtitutionem, incipientem *Eccleſiæ Catholicæ*,
„ quæ in illius Bullario legitur *num.* 51.
„ quæque ſummo omnium plauſu per *Ger-*
„ *maniam* excepta fuit . . . Per eam itaque
„ *Innocentius* Pontifex non ſolum præceden-
„ tes *Pii* & *Gregorii* ſuorum Prædeceſſorum
„ ſanctiones confirmat & innovat; ſed, ut
„ abuſum capitulationum, pactionum, con-
„ ventionum, concordatorum, ac ſtatutorum
„ radicitus evellat, pactiones & capitulatio-
„ nes ante electionem inter eligendum, &
„ electores iniri ſolitas, diſtinguit ab aliis,

„ quæ fiunt electione jam absoluta: & qui-
„ dem illas, quæ electioni præcedant, om-
„ nes omnino interdicit, nullasque ac irri-
„ tas fore declarat, edicens, ne ipsæ, quan-
„ tumvis juramento firmatæ, servari debe-
„ ant . . . Reliquarum autem, quæ electio-
„ nem subsequantur, exequutionem suspen-
„ dit, quousque supremo Sanctæ Sedis judi-
„ cio subjectæ, cognitæ, probatæque fue-
„ rint “. Videbuntur nonnullis *Romani* Pontifices *Germanicarum* Ecclesiarum libertatem hisce Constitutionibus violasse. *Hinc illæ lacrymæ*, inquit *Schwarzius* (58), *hinc illæ lites, atque querimoniæ, quæ dudum in* Germania *agitatæ, multis Pontificiis Constitutionibus, atque legibus compositæ, nihilo secius etiamnum valent eo magis, quo minus in hisce rebus* Germani *RR. PP.* leges *ferre possunt*. Nemo tamen prudens noxiam hanc libertatem debuisse a *Romanis* Pontificibus vindicari adfirmarit, sed potius cum eodem *Schwarzio* adversantem & repugnantem æquissimis hisce Apostolicæ Sedis legibus pervicaciam reprehendet.

X. Igitur dum de locorum consuetudinibus agitur, antequam ad insontem Ecclesiarum libertatem earum observationem pertinere pronunciemus, videndum, ne pravæ sint eæ consuetudines, ac cum receptis juribus

[58] *in dissert. de Capitulationibus Episcopor. Germaniæ* §. 20.

bus pugnent. Ubi iis nihil noxii insit, atque ad illud consuetudinum genus spectent, quod ἀδιαφορον dicimus, illud *Leonis* IX. obtinebit (59): *Scit Sancta* Romana *Ecclesia, quod nihil obsunt saluti credentium diversæ pro loco & tempore consuetudines, si illis canonica non obsistat auctoritas, pro qua eis obviare debeamus: unde nihil judicamus ei debere, vel posse resistere.* Idque eo magis *Romanis* Pontificibus cordi erit, si quid publicæ tranquillitati metuendum sit, consuetudine aliqua de medio sublata. Quid *Benedictus* XIV. egerit, quum sibi ab *Hispaniarum* Rege *Philippo* V. propositum fuisset, in *Castellæ*, *Legionis*, & *Indiarum* Regnis hunc morem ab immemorabili tempore inductum esse, ut Sabbathi diebus animalium intestina, ac extremæ partes, ut sunt pedes, alæ, & colla, comederentur; verum ad scrupulos omnes ex animis hominum timoratæ conscientiæ evellendos, auferendamque licentiosis occasionem edendi reliqua cum scandalo & derisione, optime factum fore, si prædictorum regnorum incolis tandem permitteretur quascumque animalium carnes diebus Sabbathi comedere; ex ipso discamus. "Nos, inquit „ (60), omnem opportunam diligentiam „ adhibuimus, ut & expositæ rei subsisten„ tiam plane compertam haberemus, & tu-

(59) *Cap.* Scit Sancta *distinct.* 20.
(60) *de Synodo diœcef. lib. XI. cap. V. n. 7.*

„ to ſtatuere poſſemus, an hujuſmodi peti-
„ tioni adnuendo, animarum utilitatibus
„ conſulturi eſſemus, aut potius aliquod i-
„ pſis detrimentum adlaturi. Quum autem
„ omnes, quorum fide, ac conſilio hac in
„ re uſi fuimus, in eam ſententiam conve-
„ nerint, ut ſatius eſſe judicaverint, id,
„ quod petebatur, concedere; ſiquidem ple-
„ rique jam publice & frequenter receptæ
„ conſuetudinis limites tranſgrediebantur;
„ idque malum non alia ratione corrigi
„ poterat, quam vel omnino interdicendo,
„ ne Sabbathi diebus extremæ & internæ
„ animalium partes comederentur, id quod
„ maximas in iis regionibus turbas excitaſ-
„ ſet; vel permittenda, ut ceteræ omnes
„ animalium partes ibidem prædictis diebus
„ comedi poſſent: nos datis ad Archiepi-
„ ſcoporum *Nazianzenum*, Apoſtolicum Nun-
„ cium per *Hiſpanias* conſtitutum, litteris
„ in forma Brevis ſub data diei 22. Janua-
„ rii anni 1745. eidem facultatem conceſſi-
„ mus, ut, veris exiſtentibus narratis, no-
„ ſtro nomine & auctoritate permitteret, ut
„ per eas regiones, in quibus adſerta im-
„ memorabilis conſuetudo vigere dignoſce-
„ retur, quæcumque animalium carnes die-
„ bus Sabbathi, alioquin jejunio non dica-
„ tis, comedi poſſent“. Tyranni ſcilicet,
ut ut *Febronius* reluctetur, non ſunt *Ro-
mani* Pontifices, neque peculiaribus locorum

Ec-

Eccleſiarumque conſuetudinibus ita inimici, ut nulla habita publicæ rei ratione evelli illas, ubi a *Romanæ* Eccleſiæ moribus diſſideant, præceptis, miniſque contendant. Abeſt hoc plurimum ab Apoſtolicæ Sedis indulgentia, ac moderatione. Optant illi quidem, ac Sanctis *Innocentio* I. (61), & *Leone* M. (62) ducibus optant, *quod a Principe Apoſtolorum* Petro Romanæ *Eccleſiæ traditum eſt, ac nunc uſque cuſtoditur, ab omnibus debere ſervari, nec ſuperinduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde adcipere videatur exemplum*. Nihilo tamen minus pro ſua æquitate, ac manſuetudine diverſas quoque conſuetudines patiuntur, quæ quum innocuæ ſint per ſeſe, abſque tamen publicæ tranquillitatis impendio aut etiam periculo auferri nequeant. Apage igitur injuſtum amittendæ libertatis metum, niſi Pontificiæ auctoritati modus ad *Febronii* mentem adhibeatur.

CA.

(61) *ep. ad* Decentium *col.* 856. *edit. Couſt.*

CAPUT IV.

Religioſorum Cœtuum ab Epiſcopali auctoritate immunitas, aliaque ejuſmodi privilegia, quæ inter Romanæ *Curiæ abuſus a* Febronio *percenſentur, nec æquitatis fines prætergrediuntur, & multis rominibus in publicam univerſalis Eccleſiæ utilitatem cedunt.*

I. DE Regularibus cœtibus ab Epiſcoporum auctoritate immunibus, Sedique Apoſtolicæ immediate ſubjectis in *Antifebronio* eatenus egi (1) quatenus ad vindicandam a *Febronii* cavillationibus *Romanorum* Pontificum poteſtatem neceſſarium videbatur. Quoniam vero adverſarius in ſuis illis graveolentibus *floribus* ad opus ſuum *ſparſis* adverſus *Antifebronium* omni pudore ſepoſito Regularia Inſtituta adgreditur, & quidquid conviciorum ac calumniarum in ea a *Guillielmo* de S. *Amore*, a *Ricardo Armacano*, ab *Eraſmo*, ceteriſque id genus nebulonibus excogitatum novimus, breviter complectitur, ut & illa, & Apoſtolicam Sedem populorum, Epiſcoporum, Principum, ſi fieri poſſet, odio obiiciat; paullo, efficaciorem eorum defenſionem mihi ineundam eſſe video; neque inutilem futuram ſpero etiam poſt nuperrimam præclariſſimi e *Minorum Conventualium*

(1) T. II. *lib. V. cap.* I. *a num.* 5.

lium Familia apologiam (2). Tria igitur *Febronius* ſtatuit. I. *Regularium exemptiones Monachis in præjudicium juris Epiſcopalis conceſſas fuiſſe* [3]. 2. *eas eſſe Regulari obſervantiæ noxias* (4): immo 3. *Sæcularibus Poteſtatibus graves* (5). Ad primum quod adtinet, antequam id ſumma Apoſtolicæ Sedis injuria poni oſtendam, placet *Franciſci Fontani* Regii Concionatoris in libello parum obvio (6) animadverſionem *Febronio* ob oculos ſtatuere. " Summopere miror, inquit vir do-
„ ctus [7], reperiri non paucos privilegia-
„ rios, & capitulares, qui peſſimo adfecti
„ animo inſurgunt, non ſecus atque Domi-
„ ni Curati, & alii nonnulli adverſus Reli-
„ gioſos. Næ, illi, quot quot hoc actitant,
„ riſum & commiſerationem mihi movent;
„ non enim quid agant, perpendunt, dum

arma

(2) in libro cui titulus: *Saggio compendioſo della dottrina di* Giuſtino Febbronio, *e confutazione della medeſima, aggiuntavi un apologia in favore de' Ceti Religioſi*, quæ operis altera pars eſt.

(3) *T.* II. *pag.* 495.

(4) *ibid. pag.* 498.

[5] *ibid. pag.* 501.

[6] Is titulus libri: *Reſponſio ad Quæſita cujuſdam primarii Prælati circa Hierarchiam Eccleſiaſticam, utrum Reverendiſſimi Domini Epiſcopi, aliique Prælati recte & utiliter perſonas Religioſas ex ordinibus a Sede Apoſtolica adprobatis in ſubſidium curæ animarum advocent, admittantque?* Excuſa ea primum fuit *Nancæii* idiomate *Gallico* anno 1625. juſſu deinde Reverendiſſ. D. *Davidis Gregorii Corneri Gottwicenſis* Abbatis latinitate donata, atque anno 1634. *Viennæ Auſtriæ* recuſa.

(7) *pag.* 113.

„ arma movent & ſubminiſtrant, quibus il-
„ li ipſi jugulentur. Quid enim obſecro
„ eorum conſervat capitulares conventus?
„ quis iis tantam ſubminiſtrat poteſtatem?
„ unde tot juriſdictiones in omnibus curiis,
„ & tribunalibus permultum exagitatæ &
„ oppugnatæ? unde tot indulta & exemptio-
„ nes, quibus copioſiſſime fruuntur? unde
„ permiſſiones & conceſſiones habendi in
„ ſuis Capitulis Decanum, aut aliquem a-
„ lium, qui Parochi fungatur officio? om-
„ nia hæc nonne ex benignitate Sedis Apo-
„ ſtolicæ, ex bullis, ex ſummis Pontifici-
„ bus, ex brevibus noſtrorum Regum, ut
„ taceam Concilia, ex quibus tanquam ex
„ fontibus quibuſdam profluunt? Quando
„ ergo Religioſis bellum indicunt, quid ſi-
„ bi volunt; quos adgrediuntur? quos im-
„ pugnant? nonne cogitandum eſſet, quod
„ dum hos proſternunt, ſeipſos perimunt,
„ & ſeipſos conceſſa exuunt auctoritate,
„ profundentes, & abijcientes benevolentiam
„ & gratiam, qua ſunt id quod ſunt? E-
„ gregium ſane honorem habent ſummis
„ Pontificibus, Regibus & ſuis anteceſſori-
„ bus, qui ſuis meritis, ac pietate obti-
„ nuerunt, & ſtudioſiſſime conſervarunt quid-
„ quid illi nunc in eo genere retinent pri-
„ vilegiorum “. Ubi iſthæc *Febronius* con-
ſiderarit, pacatiore forteſſis animo ad ea

quæ

quæ nunc in ſuorum dogmatum confutationem ſubiicio, perlegenda adcedet.

II. Nunc igitur primum moneo, ne amplius ſibi illud excidere patiatur *Monachos* ab OMNI *Epiſcoporum juriſdictione exemptos eſſe*. Nam non ſolum Monaſteria ex *Tridentini* Concilii decreto erigi *ſine Epiſcopi, in cujus diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta non poſſunt* (8), ſed etiam in illis degentes ut ut exempti Epiſcopis in multis diſciplinæ capitibus ſubſunt cum ex *Tridentinorum* Patrum ſanctione, tum ex *Gregorii* XIII. *Gregorii* XIV. *Clementis* VIII. *Paulli* V. *Gregorii* XV. *Urbani* VIII. *Alexandri* VII. *Clementis* X. *Innocentii* XII. Conſtitutionibus (9) immo ſi ejuſmodi monaſterium ſit, ut in eo quatuor ſaltem Sacerdotes, ac duo Laici non alantur, illud omnimodæ Epiſcopi juriſdictioni ſubiectum *Innocentius* X. voluit. Deinde vero quod ad ipſam rem adtinet, de qua nos inter diſceptatio eſt, velim illud animadvertat *Febronius*, ſpiritalem Principem eſſe *Romanum* Pontificem; quemadmodum ergo politici Principis eſt familias de ſe ac de patria bene meritas privilegiis ornare poſſe, eaſque non modo a communibus vectigalibus eximere, verum etiam a Præ-

(8) Trid. *ſeſſ. XXV. de Reform. cap.* 3.
(9) XLVII. recenſet *Fagnanus* apud *Thomaſſinum* [*T. I. lib.* 3. *cap.* 40.] Vide & indicatum ex *Minoribus Conventualibus* Anonymum [*pag.* 379, *ſeqq.*]

Præfectorum urbium, Præſidumque Provinciarum auctoritate exemptas ſuæ tantum juriſdictioni ſubiicere; ita ſupremo ſpiritali Principi jus eſſe debet, Religioſorum cœtuum ob res pro Catholica Eccleſia præclare geſtas præmiis adficiendorum, ac ſuæ propterea *immediatæ* poteſtati adſerendorum. Nam etſi Epiſcopi ejus Vicarii non ſunt, uti Præfecti Urbium ac Provinciarum Præfecti Urbium ac Provinciarum Præſides Regis Vicarii habentur, ad ſummum tamen Paſtorem ſpectat quemadmodum illorum ovilia aut coarctare, aut amplificare, ita & oves eis adſignare. Quid ergo vetat, quominus harum aliquot ſibi ſoli paſcendas ſervet? Atqui hoc demum eſt, quod Pontifex facit, dum Regularium cœtus uni ſibi ſubiectos eſſe edicit: oves illas minoribus Paſtoribus ſubtrahit, ſibique ſupremo univerſarum ovium Paſtori regendas adſciſcit. Neque vero id eſt Epiſcoporum jura invadere. Nonne ſæpe contingit, ut in alicujus Epiſcopi diœceſi, aut etiam principe urbe alterius Epiſcopi diœceſis ſe ſe exporrigat? Sic *Fæſulanus* Epiſcopus in *Florentina* ipſa urbe ſuæ diœceſeos particulam habet: ſic *Ravennatenſis* Archiepiſcopus & *Cervienſis* Epiſcopus in *Ferrarienſi* urbe ac prope ejus mœnia parœcias ſibi ſubiectas numerant. Num propterea *Florentinus*, aut *Ferrarienſis* Archiepiſcopus ſua lædi jura conqueretur? Minime vero.

ro. Id enim ad diœceſeos deſignationem, quæ ſuperioris juris eſt, omnino pertinet. Sed exemplum profero multo ad rem noſtram adcommodatius. Parochi intra Paroeciarum ſuarum fines unum aut alterum, aliquando plura Sanctimonialium cœnobia habent; fac illos de Epiſcopis queri, quod illa ab ipſorum regimine avulſa aliis Sacerdotibus in omnibus quæ ad Sacramentorum adminiſtrationem, ac ſpiritalem gubernationem pertinent, regenda tradant. Ridebuntur ſane; neque iniuria. Quum enim Epiſcopi ſint omnium intra diœceſim ovium ordinarii Paſtores, ita gregis ſui portionem Parochis cuſtodiendam credere poſſunt, ut ex illa ipſa aliquot oves demant, quas vel ipſi per ſe, vel per alios paſcant. Quidni igitur id ipſum ſupremo Chriſtiani ovilis Paſtori liceat, quin inferiores Paſtores illa tam ſibi, ſuoque muneri injuriam doleant?

III. Atque hæc majori in luce collocabuntur, ſi inſigne *Febronii* mendacium pateſiat. *Exemptio*, inquit (10), *Regularium omnibus fere Ordinibus communis, habet pro fundamento* Romani *Pontificis Monarchiam, & abſolutam poteſtatem in omnes diœceſes, ac jura Epiſcoporum, tamquam ſuorum in ſacro & univerſali regimine prætenſorum Vicariorum; quin & indirectam ſaltem Papæ poteſtatem in Principum jura*. Quid *indirecta* Papæ *poteſtas* in

(10) T. I. *cap.* VIII. §. 8. *n.* 9. *pag.* 621.

in Principum jura ad exemptiones Monachorum faciat, quis novit? Num *Afrıcani*, qui *Carthaginenſi* Epiſcopo omnia fere Monaſteria ſubiecerant, *indirectam* Eccleſiæ *poteſtatem* in *Principum jura* propugnarunt? Si ita velis, Capitulorum quoque ab Epiſcopis exemptiones *indirectam* Papæ *poteſtatem* in *Principum jura* ſumere fatendum erit. Cur ergo tot *Gallicanarum* Eccleſiarum Capitula etiam poſt denegatam a Cleri ſui Comitiis hancce Pontificis poteſtatem in ſuis exemptionibus perſtant? (11) Verum de quo loquor, mendacium iis verbis ſubeſt *tamquam ſuorum in ſacro & univerſali regimine prætenſorum Vicariorum*. Nihil hoc fraudulentius, nihil falſius dici poteſt. Sæpe de tanta in Apoſtolicam Sedem calumnia expoſtulavimus; expoſtulabimus ſemper. Epiſcopos nemo noſtrum *tamquam* Pontificios *in ſacro & univerſali regimine prætenſos Vicarios* habet; Eccleſiæ Paſtores, ac Principes, non Papæ, ſed Chriſti apud ſuos ex inſtituta, præceptaque ab ipſo

(11) Thomaſſinus (T. I. *lib.* III. *cap.* XLI. *n.* II. ait: *non eſt ergo quod miremur, ſi toties Capitula Cathedralia* Galliarum *interceſſerunt publicationi Concilii* Tridentini *in* Galliis, *quum in eo uſque adeo adciſa fuerint eorum privilegia. Quantumcumque ſponderent, & in ſe reciperent Epiſcopi, nequaquam jure Concilii uſuros ſe, ad Capitula ſibi rurſum ſubiicienda: ſuam poſſe viſi ſunt præſtare illis fidem, non ſucceſſorum.* Mirandum ergo potius erit, eadem illa Capitula ejus Concilii promulgationem nunc non urgere, ut adciſis ab eo privilegiis plaudant, quæ *indirectæ Papæ poteſtati in jura Principum* apud ſuos jam de medio ſublatæ favebant.

ipſo Chriſto poteſtate vices agentes agnoſcimus, ac colimus. Quamobrem Monarchicum Eccleſiæ regimen Ariſtocratia temperatum cum *Bellarmino* adſeruimus. Quamquam & alterum heic latet mendacium, haſce nimirum exemptiones ex pſeudo *Iſidorianarum* epiſtolarum jure omnes profluxiſſe. Dixerat enim vero paullo ſupra, ubi de ejuſmodi abrogandis immunitatibus actum *Tridenti* fuiſſe narraverat (12): " Sed pervicit Pon-
„ tificia eximentis fortuna ac poteſtas, eve-
„ nitque etiam heic, quod plerumque alias,
„ ſcilicet, ut in univerſalis illius Epiſcopa-
„ tus *Romani* effectibus & ſequelis inveni-
„ rentur & agnoſcerentur abuſus, atque in-
„ ordinationes, ſubſiſtente ſemper & intacta
„ manente eorumdem effectuum cauſſa; ex
„ quo nec dum detecta falſitate *Iſidoriana-*
„ *rum* Epiſtolarum, in decretum *Gratiani*
„ (quod omnibus pro jure erat) illapſarum,
„ *Tridentinis* Patribus vix poſſibile fuerit
„ debellare cum effectu univerſalem illum
„ & abſolutum Epiſcopatum Papæ, quem
„ *Romanarum* partium clientes omnibus mo-
„ dis politicis ſuſtinere laborabant, quoque
„ ſtabilito, reliqui Epiſcopi de jure ſuo
„ proprio læſo cum fundamento queri non
„ poterant ". Hoc ergo cum primis detecto mendacio univerſa *Febroniana* moles diſſicitur. Si enim ante *Iſidorianas* epiſto-

(12) *l. c. pag.* 602.

las *Romani* Pontifices ab Episcoporum jurisdictione monasteria exemisse comperiemus, cum supremus in omnes christiani orbis diœceses *Romani* Pontificis Episcopatus, tum legitimum ejus ad hæc elargienda privilegia jus confirmabitur. Atqui in *Antifebronio* (13) multa ejus rei exempla protuli, nempe I. *Gregorii* M. qui *Classense* primum Cœnobium a. 598. deinde a. 601. in *Romana* Synodo omnia saltem *Italiæ* Monasteria; *Honorii* I. qui a. 628. *Bobiense*; *Johannis* IV. qui a. 641. duo *Luxoviensia*; *Adeodati* qui a. 674. *Turonense S. Martini*, *Zachariæ* qui a. 751. *Fuldense* Episcoporum jurisdictioni subtraxit. *Stephanus* quoque II. (ut hoc addam) in privilegio suo Monasteria a *Fulrado* Abbate fundata exornavit, & *omnes*, inquit, *causas tuas*, *vel Cœnobii tui* PER SEDEM SACRATISSIMAM APOSTOLICAM RECLAMARE LICENTIAM HABEAS, *& proprietate tua in omnibus fruaris, dum rationes deducere malueris una cum Misso* Francorum *ad Sedem Apostolicam: & interim nullus te condemnet; potius autem, sicut vere Sacratissimæ Sedis Apostolicæ proprius familiaris, ab omnibus optimi vigoris honorem percipias: ipsaque venerabilia a te ædificata Monasteria* SUB DITIONE SACRATISSIMÆ SEDIS BEATI PETRI APOSTOLORUM PRINCIPIS *confirmata protectione Apostolica in omnibus ac tueantur, promulgamus.*

Quid

(13) T. II. *lib. V. cap. 2. pag. 397. seqq.*

Quid ad iſta *Febronius* ? " Non advertit ,
„ inquit (14), *Zaccaria* modernas exemptio-
„ nes alterius omnino generis eſſe , quam
„ primæ illæ in eo potiſſimum conſiſtentes,
„ ut Monachi neque de reditibus rationem
„ reddere Epiſcopo , nec permittere teneren-
„ tur , ut Epiſcopus ad ſacrum faciendum
„ veniret in oratorium clauſtrale , & mo-
„ naſticam ſolitudinem turbaret . . . Poſt
„ hæc multi Epiſcopi , Concilia , Reges ,
„ Monachorum pietate tacti , vel ipſi eam-
„ dem indulſerunt , vel ut *Romæ* exemptio-
„ nem impetrarent , auctores fuere . Fuit
„ harum exemptionum ſolus finis , ut Mo-
„ nachi diverſis vexationum generibus ſub-
„ traherentur . . . . Hactenus exemptiones
„ ad infringendam auctoritatem Canonicam
„ Epiſcoporum minime ſuffragabantur , . .
„ Neſcio ſane , qua fronte *Zaccaria* immu-
„ nitates & privilegia , monaſteriis a tem-
„ pore *Gregorii* M. uſque ad ſæculum X.
„ ſubinde conceſſa , quoad *ſubſtantiam* , quo-
„ ad *fontem* , quoad *juſtitiam* , & quoad *bo-*
„ *num ordinem* comparare velit cum iis ,
„ quæ deinde Monachos ab omni Epiſcopo-
„ rum juriſdictione exemerunt " . Sed nul-
lo hæc negocio repelluntur . Nam quod
ad veterum privilegiorum *ſubſtantiam* ſpectat,
non omnia antiquorum Pontificum privile-
gia eaſdem plane exemptiones Monaſteriis

(14) *T. II. pag.* 495.

contuliſſe haudquaquam diffiteor: fuerunt alia aliis ampliora. Etenim *Adeodatus Turonenſi* Epiſcopo *faciendæ* in S. *Martini* cœnobio *ordinationis*, *ac promotionis Sacerdotum*, *atque Levitarum*, *vel conficiendi chriſmatis licentiam* dederat; at ne conficiendi quidem chriſmatis Epiſcopo, in cujus diœceſi *Luxovienſia* S. *Columbani*, & S. *Mariæ* Monaſteria conſtituta erant, *Johannes* IV. reliquerat facultatem: in ejus enim diplomate pro *Luxovienſibus* Monachis legimus: *Chriſma igitur*, *vel quidquid ad ſacra myſteria pertinet*, *ſi a Patre Monaſterii fuerit poſtulatum*, A QUO PRÆVIDERIT SPIRITALE PATRE *cenſemus modis omnibus adnuendam*; in altero vero pro ſanctimonialibus exigua mutatione dicitur. A QUO PRÆVIDERIT, VEL ELEGERIT; SPIRITALI SANCTOQUE DEI SACERDOTE. Verum quæcumque demum ea fuerint privilegia, aliquid tamen Epiſcopalis juriſdictio detrimenti capiebat. Quæro jam: qua *Romani* Pontifices poteſtate id Epiſcopis inferrent? Non certe *Iſidoriana*, quæ nondum prodierat, ſed *Petri* immo Chriſti. Quidni igitur hac eadem poteſtate uti illis licuerit ad eximendos omnino ab Epiſcoporum auctoritate Regulares? Canones obſtant? Non putarim *Chalcedonenſes*, quos neque a *Romana*, neque ab *Africana* Eccleſia receptos novimus: quinam ergo? Sed obſtent. Hi ipſi Canones ſunt, qui omnem plane in Monachos

chos jurisdictionem Episcopis concedebant; potuere tamen Pontifices absque *Isidorianarum* decretalium præsidio his nunc in uno, nunc in pluribus Episcopalis auctoritatis capitibus derogare; cur in ceteris non potuerunt? At inquit *Febronius* [15] " Puncta „ exemptionis [in antiquioribus Pontificum „ diplomatibus] eo redeunt : 1. ut Episco„ pus promitteret, se eos ordinaturum Mo„ nachos, quos & quando Abbas & Con„ gregatio ipsi præsentaverit *Caus. XVI. „ Quæst. I. Cap.* 33. *& seqq.* 2. Ordinatis „ functiones in Monasteriis liberas fore. „ *Cit. Caus. & Quæst. c.* 21. *& seqq.* 3. „ Episcopum & alios Ecclesiæ ministros Mo„ nasterii bona & oblationes intacte reli„ cturos. *Caus. XVIII. Q.* 2. *c.* 5. " Fallitur: alia plura sunt, eaque Canonicæ Episcoporum auctoritati maxime adversantia. Mitto ordinationes, & Chrismatis confectionem, quas licet ad Episcopi dignitatem cum primis pertinentes, Johannes IV. *Luxoviensium* Monachorum & Sanctimonialium Episcopo denegavit. Quid ad Canonicam Episcoporum auctoritatem magis spectat, quam de subditorum cœnobiorum caussis cognoscere? Harum nihilominus cognitionem Episcopis, in quorum diœcesibus *Fulradus* Monasteria conderet, *Stephanus* II. ut vidimus, interdixit. Multo autem magis Episcopalis

(15) *T. II. pag.* 495.

auctoritatis eſt fontes corrigere. Atqui hoc quoque jus *Luxovienſium* Epiſcopo Johannes IV. ereptum voluit: „ Si autem, inquit in „ privilegii ſui diplomate, quod non optamus, Monachi in eodem Monaſterio conſtituti, tepidi in Dei amore, aut inſtitutis Patrum torpentes quandoque conſpiciantur exiſtere, ſecundum regulas Patrum „ ab Abbate, ideſt a Patre Monaſterii, corrigantur. Si autem & ipſe in torpore inſtitutæ Patrum Regulæ fuerit deprehenſus, „ in aliquam, vel ſiniſtram partem inclinatus, A SEDE APOSTOLICA, SUB CUJUS „ DITIONE CONSISTIT, CONSTITUIMUS „ CORRIGENDUM, nec enim cuique Epiſcopo damus licentiam ſub obtentu reprehenſionis aliquam in Monaſterio ſuam extendere ditionem, ſed ejus Capiti, ideſt „ Apoſtolicæ Sedi, pertinere cognoſcas “. Quid plura? Omni prorſus jure in *Bobienſe* Monaſterium Epiſcopos *Honorius* I. ſpoliavit: Petis, inquit Pontifex in privilegii ſui monumento *Bertulfum* Abbatem adloquens, „ Petis nos igitur, ut Monaſterio S. *Petri*, „ & *Pauli* in Eccleſia *Bobio* conſtituto, „ quo præeſſe dignoſceris, privilegia Sedis „ Apoſtolicæ largiremur, QUATENUS SUB „ JURISDICTIONE SANCTÆ NOSTRÆ ECCLESIÆ, CUI DEO AUCTORE PRÆSEDIMUS, CONSTITUTUS, nullius Eccleſiæ „ juriſdictioni ſubmittaris; pro qua re piis

votis

„ votis facilites, ac noſtra auctoritate, id, „ quod a tua dilectione expoſuimus, effe„ ctui mancipari, & ideo omnem cujusli„ bet Eccleſiæ Sacerdotem in prædicto Mo„ naſterio ditionem qualibet auctoritate, ne „ extendere, atque ſua auctoritate, niſi a „ Præpoſito Monaſterii fuerit invitatus, miſ„ ſarum ſolemnitatem celebrare omnino pro„ hibemus ". Neque aliter ſiquid video interpretari poſſumus ea *Gregorii* M. verba in Synodo *Romana* a. 601. *Neque audeant ibi* [Epiſcopi] *cathedram collocare, vel* QUANTAMLIBET *Poteſtatem habere imperandi, nec aliquam* ORDINATIONEM QUAMVIS LEVISSIMAM *faciendi*. Quidquamne amplius Monachi etiam Pſeudo-*Iſidoriano* juri confiſi expetere potuiſſent? Vides ergo neque perfricta, neque ærea me fronte fuiſſe, quod veteres cum recentioribus Monachorum immunitates compararim. Quæ de illarum *fonte, juſtitia* ac *bono ordine* addit *Febronius*, vel recentioribus adcommodari poſſunt, vel ne veteribus quidem. Harum finis fuit, ut *Monachi diverſis vexationum generibus ſubtraherentur*. At quis alius illarum finis, quam ut Regulares comparandæ perfectioni ſuæ, atque animarum ſaluti liberius vacent? Iuſtæ veteres fuere, quod *Romani* Pontifices illarum conceſſu non Epiſcoporum jura invaderent, ſed jus ſuum perſequerentur; æquiſſimum præterea fuit, ut qui Catholicæ

fidei amplificatores essent, divinarumque legum custodes, ac defensores, a Christi Vicario confoverentur. At quidquamne horum recentibus deest? Earum fons alius non fuit, quam *Romani* Pontificis primatus; idem & harum fons est. Nempe quemadmodum in illis, ita in his elargiendis ob publicum Ecclesiæ bonum facultates pro sua potestate circumscribit, Episcopis non propter illos, sed propter Ecclesiam concessas.

IV. Verum *Febronius* instat (16): "Nonne subitaneam Hierarchiæ mutationem & „ status Ecclesiastici vicissitudinem indicant „ amaræ illæ querelæ, quas irrumpenti malo mox objecerunt viri de Ecclesia præ„ cipue meriti? Quid aliud voluit *Bernar*„ *dus* quum scriberet: *Papam sic suis Eccle*„ *sias mutilare membris confundere ordinem*, „ *perturbare terminos, quos posuere Patres*: „ dum non veritus est *Eugenio* Pontifici a„ pertis verbis significare, *injustitiæ esse, sic* „ *sua Episcopis auferre jura; & non esse in* „ *potestate Papæ talia largiri*: dum ad eum„ dem refert, *clamare Ecclesias, se truncari,* „ *se dismembrari*. *Murmur*, inquit, *loquor & querimoniam Ecclesiarum*? Quot fere in his „ verba, tot recentis doloris ex insueto „ gravamine argumenta. Quid nisi novita„ tem in Ecclesia Dei ante non visam si„ gnificat *Richardus Cantuariensis*, quando ait,

(16) T. *II. pag.* 491.

„ ait, *Papam per exemptiones Monachorum a*
„ *juriſdictione Epiſcoporum eis contumaciam &*
„ *rebellionem præcipere*: dum queritur *Johan-*
„ *nes Sarisberienſis*, *Monachos effici* Romanæ
„ *Eccleſiæ filios*, *& quo ſibi plura impune li-*
„ *ceant*, *eos ſe a juriſdictione omnium Eccle-*
„ *ſiarum eximere?* An de privilegiis Mona-
„ chorum ante ſæculum X. & XI. ſimili
„ ſtylo ſcripſere viri ſancti, pii & docti"?
Ignoſcat mihi adverſarius, ſi eum non ſa-
tis privilegia cum privilegiis contuliſſe di-
xero. Nempe ſi quæ ſæculis X. XI. atque
adeo XII. pro Monaſteriorum immunitati-
bus *Romani* Pontifices diplomata edidere,
cum antiquioribus contendantur, eadem fe-
re illa eſſe comperiemus. Aliqua heic pro-
feremus. *Benedictus* VII. a. 981. diploma
dedit pro Monaſterio S. *Walarici*, illudque
Apoſtolicæ Sedi ſubijciens ait (17): *& ideo*
omnem cujuslibet Eccleſiæ Sacerdotum in præ-
fato Monaſterio ditionem, quamlibet habere au-
ctoritatem præter Sedem Apoſtolicam prohibe-
mus, ita ut niſi ab Abbate ipſius Monaſterii
fuerit invitatus, nec Miſſarum ſollemnia ibidem
quiſquam præſumat celebrare omni modo. Paul-
lo amplius privilegium eſt, quo *Benedictus*
VIII. a. MXIX. *Leonenſe* Monaſterium do-
navit (18). Præcipua in eo contenta heic
ad-

[17] Mabillon T. IV. *Annal. pag. 629. luc. edit.*
(18) Illud adtuli in Italica ejus Cœnobii hiſtoria a. 1765.
a me *Venetiis* vulgata *lib.* II. *pag.* 90.

adſcribo. " Per illam itaque auctoritatem,
„ quam Chriſtus Dominus Noſter beato *Pe-*
„ *tro* Apoſtolorum Principi, & Sanctæ Ec-
„ cleſiæ conceſſit, conſtituimus, & ordina-
„ mus, ut numquam locus ipſe, aut res ad
„ ipſum pertinentes præter Deo & Regi (ſic)
„ alicui ſubmittatur perſonæ, nulluſque mor-
„ talium præter regiæ poteſtatis culmen in
„ præfato Monaſterio aut in cortibus & Ca-
„ ſtellis &c. Nec non in ſervis Dei aut in
„ famulis utriuſque ſexus, ſive etiam in li-
„ beris ſuper terras ejuſdem monaſterii re-
„ ſidentibus aliquam ordinationem vel au-
„ ctoritatem, ſive poteſtatem aut juriſdi-
„ ctionem tenere, vel converſatione Mo-
„ nachorum impedire, ſeu moleſtiam infer-
„ re præſumat; aut in aliquibus locis ipſius
„ monaſterii diſtrictum habere vel judicare,
„ ſeu aliquod placitum abſque licentia Ab-
„ batis tenere, vel res Monaſterii invadere
„ aut quovis modo alienare &c. Sanctum
„ quoque Chriſma vel ſanctificationis oleum,
„ conſecrationis Monachorum vel Clerico-
„ rum famulorum & liberorum ſeu quid-
„ quid ad ſacrum Miniſterium pertinet a
„ quibuſcumque Præſulibus fuerint poſtula-
„ ta, gratis concedimus & ſine reprehenſio-
„ ne tribuenda. Conſecrationem vero Ab-
„ batis nobis noſtriſque ſucceſſoribus omni
„ tempore reſervamus ". S. vero *Gregorius* VII. in diplomate quod pro eodem *Leo-*

nenſi

nenſi Cœnobio a. 1078. dedit, alia nonnulla addidit, ſeu diſertius expreſſit (19).
„ Nec Epiſcoporum quemquam in præfato
„ Monaſterio ditionem aliquam habere per-
„ mittimus, & miſſas publicas præter Ab-
„ batis voluntatem illic agere prohibemus.
„ . . . Decimas atque primitias prædeceſſo-
„ rum noſtrorum auctoritate monaſterio ve-
„ ſtro conceſſas, nullatenus deinceps ab E-
„ piſcopis vel Epiſcoporum miniſtris per-
„ mittimus uſurpari. Chriſma, Oleum San-
„ ctum, Conſecrationes Altarium ſive Baſi-
„ licarum, Ordinationes Monachorum ſive
„ ceterorum clericorum totius Abbatiæ, qui
„ ad ſacros fuerint ordines promovendi a
„ quo malueritis Catholico adcipiatis Anti-
„ ſtite. Obeunte te nunc ejus loci Abbate,
„ vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus
„ ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu vio-
„ lentia præponatur, niſi quem fratres com-
„ muni conſenſu vel fratrum pars conſilii
„ ſanioris ſecundum Dei timorem & Beati
„ *Benedicti* regulam elegerint. Electus au-
„ tem ad *Romanum* Pontificem conſecrandus
„ adcedat (20)". Quid vero *Eugenius* III.
„ a. 1147. *Ferrarienſi* Monaſterio conceſſe-
„ rit, diſcimus ex ejus Conſtitutione a *Ma-*
billo-

(19) *ibid. pag.* 106.
[20] Similia invenies in aliis pro eodem Monaſterio diplomatibus *Urbani* IX. (*ib. pag.* 109.) *Callixti* II. (*p.* III.) *Innocentii* item II. (*p.* 114.) & *Eugenii* III. (*p.* 117.)

billonio edita (21). " In Parochialibus vero
„ Eccleſiis, inquit Pontifex, quas tenetis,
„ & in quibus beneficia adcipitis, Sacerdo-
„ tes eligatis, & Diœceſano Epiſcopo præ-
„ ſentetis, quibus ſi idonei fuerint, Epiſco-
„ pus animarum curam committat, ut de
„ plebis quidem cura Epiſcopo rationem
„ reddant, vobis autem pro temporalibus
„ ad veſtrum monaſterium pertinentibus de-
„ bitam ſubjectionem exhibeant. Sepultu-
„ ram quoque ipſius loci, & Sancti *Andreæ*
„ de *Caſtro-Nantonis* liberam eſſe ſancimus,
„ ut eorum, qui ſe illic ſepeliri deſidera-
„ verint, devotioni, & piæ voluntati, niſi
„ forte excommunicati vel interdicti ſint,
„ nullus obſiſtat. Prohibemus etiam, ut
„ nulli Epiſcoporum liceat ordinationes ali-
„ quas in eodem Monaſterio facere, & niſi
„ ab Abbate ipſius loci fuerit invitatus,
„ miſſas celebrare . . . . obeunte vero te
„ nunc ejuſdem loci Abbate, vel tuorum
„ quolibet ſucceſſorum, nullus ibi . . præ-
„ ponatur niſi quem fratres communi con-
„ ſenſu, aut fratrum pars conſilii ſanioris
„ . . . prævideriut eligendum. Electus au-
„ tem benedictionem a quocumque Epiſco-
„ po, prout ſibi placuerit, adcipiat . . De-
„ nique ſi contigerit, ut Abbas adcuſetur
„ de aliquo crimine non unius Epiſcopi ju-
„ dicio determinetur ſententia, ſed Provin-
cia-

(21) T. VI. *Annal. in Append. n. LV. pag. 659.*

„ cialis Concilii exſpectetur cenſura, aut „ forte ſi appellare maluerit Sedem Apo„ ſtolicam, res ad *Romani* Pontificis diffe„ ratur". Jam vero iſthæc cum antiquioribus diplomatibus comparemus. Quod indicavimus *Benedicti* VII. pro Monaſterio S. *Walarici*, idem omnino eſt, quod *Zachariæ* pro *Fuldenſi* Cœnobio datum a. 751. Cetera huc demum ſpectant 1. ut nulla in Cœnobia *Romanæ* Sedis ſubjecta diœceſanis Epiſcopis ſit auctoritas. 2. ut hi niſi ab Abbatibus invitati, Miſſas in Monachorum Eccleſiis celebrare poſſint. 3. ut nullas Monachorum, quibus propterea quemcumque voluerint, Epiſcopum adire liceat, ordinationes peragant. 4. ut Chriſma, Oleum Sanctum, Conſecrationes Altarium, atque Eccleſiarum, a quo maluiſſent, Catholico adciperent Antiſtite. 5. ut liberrima Monachis eſſet Abbatis electio. 6. ut Electus vel *Romam* adcederet a *Romano* Pontifice conſecrandus, vel a quolibet, quem deligeret, Epiſcopo benedictionem adciperet. 7. in *Alexandri* II. diplomate pro Monachis *Vindocinenſibus* (22) additur, *ut ſi quis contra eos cauſſari voluerit, Papæ præſentia requiratur*. 8. quod in *Eugenii* III. pro *Ferrarienſi* Cœnobio ſingulare eſt, ut Abbas ſi quo de crimine adcuſaretur, non *ab uno diœceſano Epi-*

(22) *a.* 1063. *apud* Mabillon. *Annal. pag.* 690.

Epiſcopo, ſed vel a Provinciali Concilio, vel *appellatione interjecta a* Romano *Pontifice ſententiam ferret*. Atqui iſthæc, [licet non omnibus Monaſteriis, quæ uni Apoſtolicæ Sedi obnoxia eſſent, etiam poſt X. ſæculum fuere communia] (23), in ſuperiorum ſæculorum diplomatis legimus. Primum quidem privilegiorum caput diſerte exhibent *Johannis* IV. pro *Lexovienſi* Monaſterio, & *Honorii* I. pro *Bobienſi* diplomata (24): alterum *Zachariæ* pro *Fuldenſi*, itemque *Johannis* IV. pro *Lexovienſi*, atque *Honorii* pro *Bobienſi* Conſtitutiones ſanciunt: tertium & quartum idem *Johannes* IV. *Theodorus* quoque pro *Bobienſi* (25) præcipiunt: quinctum omnia quæ ſuperſunt Apoſtolica hujus ætatis diplomata. Sextum in iiſdem *Johannis* IV. & *Theodori* Conſtitutionibus ſubobſcure indicatur. Septimum præter *Johannis* IV. diploma *Stephanus* II. pro *Fuldradi* Monaſteriis de-

cre-

(23) Sic ipſe *Eugenius* III. in Bulla pro *Conchenſi* Cœnobio apud *Mabillonium* (T. VI. *Annal. in app. num. LXVI.*) electum Abbatem a DIŒCESANO *Epiſcopo* petere benedictionem jubet. *Callixtus* autem II. a. 1120. Monachis *Vulturnenſibus* edixerat (*ibid. n.* XI. *pag.* 594.) *ut oleum ſanctum, & conſecrationes altarium, ſive baſilicarum*[1]. *ordinationes cujuſcumque profeſſionis vel ordinis Clericorum, ab Epiſcopis, in quorum diœceſibus eſſent, acciperent, ſi ea impendere gratis, & ſine gravitate voluerint*.

(24) Idem legitur in *Theodori* Pontificis pro eodem *Bobienſi* Cœnobio Conſtitutione, quam a. 643. datam *Ughellius* exhibet [*T.* IV. *Ital. Sacr. col.* 958. *recent. edit.*]

crevit. Idem privilegium *Theodorus Bobienſibus* conceſſit [26] his verbis: *nec enim cuidam Epiſcopo damus licentiam ſub obtentu reprehenſionis aliquam in ſupraſcripto Monaſterio ſuam extendere poteſtatem, ſed ejus capiti, ideſt Apoſtolicæ Sedi, ſi certo zelo Dei, & inſtinctu pietatis innititur, ſuis epiſtolis debebit ſuggerere &c.* Octavum denique qua parte *Romanam* Sedem Abbatis judicem ſtatuit, ad ſeptimum in antiquioribus conſtitutionibus, ut indicabam, contentum pertinet; qua vero ad Concilium Provinciale Abbatis crimen deferri jubet, *Febronio* Provincialium Synodorum vindici, improbari nequit. In viam redeo, ſi cui forte ab ea aberraſſe viderer. Quærit *Febronius an de privilegiis Monachorum ante ſæculum X. & XI. ſimili ſtylo* (quo *Bernardus* & *Richardi Cantuarienſis* nomine *Petrus Bleſenſis*) *ſcripſere viri ſancti, pii & docti?* Ego vero ajo, & hos ipſos *Bernardum*, & *Richardum* teſtes do. Si enim eadem fuere Monachorum, Abbatumque privilegia XII. ſæculo, quæ ante decimum, uti hactenus oſtendimus, an non quæcumque in illa invecti ſcripſere *Bernardus*, ac *Richardus*, ad hæc quoque referri par eſt? Videat ergo *Febronius*, quo jure *pii* iſti, *doctique* duumviri ſæculorum X. XI. & XII. privilegia averſati tantopere ſint, quum ipſe ſuperio-

(26) *apud* Ughellium *t. 5. col. 959.*

periorum ſæculorum privilegia eadem plane, quæ illa *ad infringendam auctoritatem canonicam Epiſcoporum Suffragata minime fuiſſe* fateatur (27). Aut igitur eos in benigniorem ſententiam pertrahendos eſſe, aut illis ipſis exemptionibus, quæ *ad infringendam auctoritatem canonicam Epiſcoporum minime ſuffragabantur*, tanto conatu obſtitiſſe *Febronius* dicat, oportet.

V. Animadvertat quoque *Febronius*, quam *Romani* Pontifices in Monaſteriis ab Epiſcoporum juriſdictione vindicandis auctoritatem exercuerunt, eadem plane non ſolum *Conſtantinopolitanum* Patriarcham in quamplurima Cœnobia uſum fuiſſe; ſed duo *Carthaginienſia* Concilia *Africæ* Primatibus adſeruiſſe (28). In his *Carthaginienſe* anno DXXXIV. ſtatuit: " Cetera vero Monaſte-
" ria etiam ipſa libertate pleniſſima perfru-
" antur: ſervatis limitibus Conciliorum ſuo-
" rum in hæc dumtaxat, ut quandocumque
" voluerint ſibi clericos ordinare, vel Ora-
" toria Monaſteriis dedicare; Epiſcopus, in
" cujus plebe, vel Civitate locus Monaſte-
" rii conſiſtit, ipſe hujus muneris gratiam
" compleat, ſalva libertate Monachorum:
" nihil in eis præter hanc ordinationem
" vindicans, neque Eccleſiaſticis eos condi-
" tionibus, aut angariis ſubdens. Oportet enim

[28] *T. II. pag. 496.*
(28) Conſer *Antiſebronium l. c. pag. 402.*

„ enim in nullo Monaſterio quemlibet E-
„ piſcopum cathedram collocare; aut qui
„ forte habuerint, habere: nec aliquam or-
„ dinationem, quamvis leviſſimam facere,
„ niſi clericorum, ſi voluerint habere: eſſe
„ enim debeant Monachi in Abbatum ſuo-
„ rum poteſtate. Et quando ipſi Abbates
„ de corpore exierint, qui in loco eorum
„ ordinandi ſunt, judicio congregationis e-
„ ligantur: nec officium ſibi hujus electio-
„ nis vindicet, aut præſumat Epiſcopus. Si
„ qua vero contentio, quod non optamus
„ exorta fuerit, ut iſta Abbatum aliorum
„ Concilio, ſive judicio finiatur: aut ſi
„ ſcandalum perſeveraverit, ad Primates
„ cujuſcumque Provinciæ univerſæ cauſſæ
„ monaſteriorum adjudicandæ perducantur
„ &c. “ An non qui iſta cum Pontificum *Romanorum* privilegiis, de quibus hactenus loquuti ſumus, diligenter contulerit, ſtatim intelligat, ea hujus Concilii verbis magna ex parte fuiſſe contexta? Ego vero etſi *Bernardi*, & *Petri Bleſenſis* magna apud me auctoritas eſt, impetrare tamen a me metipſo non poſſum, ut aut diſciplinam, quam *Orientalis* & *Africana* Eccleſiæ habuerunt innocuam, atque ſervarunt, ex eorum ſententia veluti Epiſcopali dignitati inimicam redarguam, aut *non eſſe in poteſtate Papæ talia largiri* conſentiam, qualia *Conſtantinopolitanis*, Patriarchis, & *Africanis* Primatibus licuiſſe

compertum eſt. Equidem ſi *Bernardum*, ac *Petrum Bleſenſem* iſta non latuiſſent, vix ſuſpicari poſſum, eos in ſua illa ſententia perſtituros, neque in Epiſcopos, qui ſua jura ad *Romanorum* Pontificum labefactandam auctoritatem perperam jactarent potius, quam in ſummos Pontifices, qui Monachis faverent, nequidquam obſtrepentibus Epiſcopis, juſta reprehenſione uſuros fuiſſe. Quamquam *Bernardo* alia fuit cauſſa cur in haſce exemptiones inveheretur. Animadverti igitur velim, quæ *Bernardus* ad Eugenium ſcripſit (29): *nonnulla tamen monaſteria, ſita in diverſis Epiſcopatibus, quod ſpecialius pertinuerint ab ipſa ſui fundatione ad Sedem Apoſtolicam pro voluntate fundatorum, quis neſciat? Sed aliud eſt, quod largitur devotio, aliud quod molitur ambitio impatiens ſubjectionis.* Vides heic a *Bernardo* non improbari Monaſteria, quæ licet *ſita in diverſis Epiſcopatibus, ab ipſa tamen ſui fundatione ſpecialius pertinuerint ad Sedem Apoſtolicam pro voluntate fundatorum*; improbare tamen debuerat, ſi Epiſcoporum jura hinc læderentur. Quod ſi nullum Epiſcopali juriſdictioni vulnus infligunt *monaſteria ſpecialius pertinentia ad Sedem Apoſtolicam pro voluntate fundatorum*, unde privilegia, quibus *Romani* Pontifices Monaſteria Epiſcopis olim ſubjecta in libertatem

(29) *de Conſid. lib. III. Cap. IV. n. 18.*

tatem adſerant, ſuæque Sedi vindicent, Canonibus adverſari efficies? Nihil enim quod ad hæc adtinet, quiſquam finget aut Epiſcoporum auctoritati, aut Monachorum pietati repugnans, quod in illis quoque reprehendere æquo jure non poſſis. Nam quod prius Epiſcopis paruerint, non ejuſmodi jus in illa Epiſcopis contulit, quod citra injuriam auferri uti a Concilijs, ita etiam a *Romano* Pontifice nequeat. Niſi hoc admittas, non poſſet Pontifex *novos* ordinare *Epiſcopatus* ubi *hactenus non fuerunt*, quod tamen eum poſſe *Bernardus* adfirmat [30], novorum enim Epiſcopatuum inſtitutio fieri nequit, quin ex diſſectis alienarum diœceſium partibus coaleſcat. Hoc unum ergo *Bernardus* reprehendit effrænem Abbatum Monachorumque *ambitionem*, qua ducti a *Romanis* Pontificibus iſtiuſmodi privilegia impetrabant, ſæpe etiam extorquebant. Nam quid ſi *Bernardum* ipſum pro Monachis ſuis privilegium, quo Epiſcopis in illos auctoritas non auferretur quidem, ſed tamen coerceretur, ab *Innocentio* II. impetraſſe oſtendero? At præſto ad id eſt *Innocentii* ipſius diploma inter S. Abbatis epiſtolas a *Mabillonio* vulgatum (31). In eo primum *Innocentius Bernardi* in *Romanam* Eccleſiam ſtudium extollit, deinde ait: *quamobrem*

(30) *Ep.* 131.
(31) *T. I. Oper. S. Bern. ep.* 352.

brem TUIS DESIDERIIS ADCOMMODANTES ADSENSUM *B.* Mariæ *Dei Genitricis Monaſterium, cui Deo auctore præſides, cum omnibus ad ipſum pertinentibus Apoſtolicæ Sedis patrocinio communivimus*, tum prohibet, *ne aliquis Archiepiſcopus aut Epiſcopus* Bernardum *vel ſucceſſores ejus, ſeu aliquem Abbatem* Ciſtercienſis *Ordinis niſi pro fide, ad Concilium vel Synodum venire compellat*; liberam præterea Monachis Abbatis fore electionem decernit; item *Converſos*, inquit, *qui Monachi non ſunt, poſt factam in* Ciſtercienſium Cœnobiis *profeſſionem nullus Archiepiſcoporum, Epiſcoporum vel Abbatum ſine veſtra grata licentia ſuſcipere, aut ſuſceptum retinere præſumat*, denique ab illis decimas *expeti*, vel *recipi* vetat. En privilegia, ſatis illuſtria, quæ Epiſcoporum auctoritatem in multis lædebant; neque tamen illa *Bernardus* ab *Innocentio* petere dubitavit. Quid igitur *Bernardus* redarguit? Iterum dico Abbatum, Monachorumque *ambitionem*. Hinc in opuſculo ad *Henricum Senonenſem*, quod in veteribus editionibus inter S. Abbatis epiſtolas locum habuit, en *Epiſtola XLII.* prænotabatur, de Abbatibus ajebat: " aperte in-
„ dicant quidam horum quid cogitent, dum
„ multo labore ac pretio Apoſtolicis ade-
„ ptis privilegiis per ipſa ſibi vendicant in-
„ ſignia pontificalia, utentes & ipſi more
"Pontificum mitra, annulo, atque ſandaliis.

„ liis. Sane ſi adtenditur rerum dignitas, „ hanc Monachi abhorret profeſſio. Si mi- „ niſterium, ſolis liquet congruere Pontifi- „ cibus. Profecto eſſe deſiderant quod vi- „ deri geſtiunt, meritoque non queunt eſſe „ ſubjecti, quibus jam ipſo ſe comparant „ deſiderio. Quid ſi & nomen eis conferre „ privilegiorum poſſet auctoritas, quanto „ putas auro redimerent, ut appellarentur „ Pontifices? Quo iſta, o Monachi? Ubi „ timor mentis? ubi rubor frontis? Quis „ umquam probatorum Monachorum tale „ aliquid aut verbo docuit, aut reliquit e- „ xemplo? Duodecim humilitatis gradus „ magiſter veſter ediſſerit, propriiſque di- „ ſtinguit deſcriptionibus. In quo quæſo il- „ lorum docetur, aut continetur, ut hoc „ faſtu delectari Monachus, has quærere de- „ beat dignitates "? Ex *Bernardo* ſumpta ſunt, quæ *Petrus Bleſenſis* ad *Alexandrum* III. *Cantuarienſis* Archiepiſcopi nomine ſcripſit. Quamobrem idem eſt de utroque ferendum judicium. Erat tamen aliud, quod *Richardum* pupugerat, nempe *Malmesburienſis* Abbatis audacia, ſuo Epiſcopo ſubeſſe detrectantis *eo ſolo adcepto, quod Abbas quaſdam exemptionis ſuæ litteras prætendebat, quæ in filo & bulla videbantur vitioſæ, ſtylumque* Romanæ *Curiæ minime redolebant, ideoque, & eas falſitatis Epiſcopus arguebat*. Quamobrem his verbis epiſtolam clauſit. "Scimus

„ equidem, quod ob quietem monaſteriorum
„ & Epiſcoporum tyrannidem has exemptio-
„ nes plerumque *Romani* Pontifices indulſe-
„ runt. Verumtamen in contrarium res ver-
„ ſa eſt. Monaſteria enim, quæ hoc bene-
„ ficium damnatiſſimæ libertatis, ſive apo-
„ ſtolica auctoritate, ſive, quod frequentius
„ eſt, *bullis* ADULTERINIS adepta ſunt,
„ plus inquietudinis, plus inobedientæ, plus
„ inopiæ incurrerunt . . . Si ergo *Malmes-*
„ *burienſis* Abbas, qui apud nos reputatur
„ arbor ſterilis, ficus fatua, & truncus in-
„ utilis, ad vos venerit, vel miſerit, vi-
„ tam & opinionem illius in libra juſtitiæ
„ adpendatis, nec illius admittatis privile-
„ gia, donec manifeſte liqueat ex collatio-
„ ne ſcripturæ, & bullarum, quo tempore,
„ & a quibus Patribus ſint indulta. Falſa-
„ riorum enim præſtigioſa malitia ita in
„ Epiſcoporum contumeliam ſe armavit ut
„ falſitas in omnium fere monaſteriorum ex-
„ emptione prævaleat, niſi in deciſionibus
„ faciendis judex veritatis exactor diſtrictiſ-
„ ſimus intercedat". *Johannes* quoque *Sa-*
risberienſis (32) Apoſtolicæ Sedis immunita-
tes carpebat; ſed qua de cauſſa? quod cari-
tatis obtentu, revera libertatis ſtudio pete-
rentur. *Ad Eccleſiam*, inquit, Romanam *con-*
fugiunt, quæ mater pietatis religioni conſuevit
pro-

(32) *Polycratici lib. VII. cap.* 21.

providere quietem. Implorant opem ejus, protectionis implorant clypeum, ne cujuſquam poſſint malignitate vexari, & ſe poſſint plenius exhibere, & charitatis exhibere manus, ne decimas dent, Apoſtolico privilegio muniuntur. Audiſtin? A perſolvendis decimis *Bernardus*, ut ſuum Monaſterium, ceteraque *Ciſtercienſia* Cœnobia eximerentur, poſtulavit: *Sarisberienſis* tamen hanc ipſam immunitatem reprehendit; utique ex fine, qui innocuus, atque adeo laudabilis *Bernardo* fuit, ſed aliis quos *Sarisberienſis* ſugillat, corruptus, depravatuſque.

VI. Alterius, multoque præſtantioris generis ſunt *Mendicantium* ordinum immunitates; eæ enim quum ad divini verbi prædicandi, excipiendarum Confeſſionum, a reſervatis caſibus abſolvendi facultatem potiſſimum referantur, ipſam Chriſtiani gregis paſcendi poteſtatem Epiſcoporum maxime propriam atque adeo præcipuam propius adtingunt. Sed illud *Febronius* animadvertere debuit, hæc privilegia a *Tridentinis* Patribus, ſequutiſque Pontificibus ita fuiſſe temperata, ut Epiſcopis nihil fere ſuæ auctoritatis decedat. Adpoſite ad hanc rem *Franciſcus Fontanus* in ea, quam ſuperius appellavi, reſponſione Epiſcopos adloquitur (33): „ quid magnitudini Regularium ineſt, quod

(33) *pag.* 128.

„ vel animum, vel oculos veſtros poſſit of-
„ fendere, qui etſi centies eſſent majores,
„ quam de facto ſunt, tamen eos quoties
„ vobis lubitum eſt ad pedes veſtros abje-
„ ctos videbitis? concionandum eſt? ad pe-
„ des veſtros proſtratos habetis; ſacri ordi-
„ nes ſuſcipiendi? en ad veſtros pedes ſup-
„ plices cernitis; petenda eſt poteſtas con-
„ feſſiones audiendi intra veſtram diœceſim?
„ iterum jacent ad veſtros pedes; neceſſaria
„ eſt aliqua extraordinaria, & peculiaris fa-
„ cultas ad abſolvendum a caſibus vobis re-
„ ſervatis? iterum ad veſtros ſe proijciunt
„ pedes; iis ad veſtras Reverendiſſimas do-
„ minationes adcedendum, vel ab iiſdem
„ recedendum eſt? continuo ad veſtros ſe
„ pedes proſternunt. Quæ quum ita ſe ha-
„ beant, timerine poteſt, ne ii, qui fere
„ continuo cum omni humilitate ante ocu-
„ los, & pedes vobis adſunt, vobiſcum de
„ magnitudine velint competere, & concer-
„ tare, vel certe animo deſignatum habe-
„ ant veſtram eminentiam deprimere, qu-
„ um inclinato ad veſtros pedes capite, in
„ ſingula momenta veſtrum nutum exſpe-
„ ctent". Præterea ſi *Romanis* Pontificibus Evangelicæ Fidei præcones, quocumque Eccleſiæ amplificatio, atque animarum bonum poſceret mittere integrum ſemper fuit; ſi ordinarii ſunt univerſæ Eccleſiæ

Pa-

Paſtores, ut alibi oſtendimus ; ſi pro ſuprema in Eccleſiam poteſtate potuerunt adſentiente, immo plaudente *Tridentina* Synodo graviora aliqua crimina ſibi reſervare; quid Epiſcopalium jurium violarunt, dum in Regulares ordines, quo facilius utiliuſque curandæ populorum ſaluti vacarent, ejuſmodi privilegia contulerunt ? At S. *Franciſcus Aſſiſias* filiis ſuis hoc præceptum teſtamento reliquit: *Præcipio Fratribus univerſis per obedientiam ; quod ubicumque ſint non audeant petere aliquam litteram in Curia* Romana (34). Non nego ; verum *Franciſcum* ſui interpretem videre *Febronius* apud *Wadingum* facile poterat [35]. Hæc ſcilicet Fratribus ſuis humillimus *Franciſcus: hoc itaque ſit nobis ſingulare privilegium, nullum privilegium habere, per quod elevemur in ſuperbiam, vel in quo confiſi velimus ulli præjudicium aut lites excitare: ſed ea tantum poſtulemus a Sancta Sede Apoſtolica, per quæ ejus fidem dilatare, Deo obſequium præſtare, & animas lucrari valeamus, cum Prælatorum bona venia, & ſancta pace populorum*. An qui Fratres ut ea *poſtularent a Sancta Sede Apoſtolica, per quæ ejus Fidem dilatare, Deo obſequium præſtare, & animas lucrari valerent*, hortatur, præcipere potuit, ut nullum omnino a *Romanis* Pon-

(34) Febron. *T.* I. *pag.* 609.
(35) *ad ann.* 1219.

Pontificibus privilegium impetrarent? At id *cum Prælatorum bona venia* fieri *Franciſcus* jubet. Ita eſt; verum hoc ad coercendum ſpectat prudentiæ legibus privilegiorum uſum, non ad cohibendam Apoſtolicæ Sedis in iis conferendis poteſtatem. Eapropter in Regula [36], *Fratres*, inquit, *non prædicent in Epiſcopatu alicujus Epiſcopi, quum ab eo illis fuerit CONTRADICTUM*. Non ait, *quum facultatem ab illo non impetrarint, ſed quum ab eo illis fuerit contradictum*. Nempe *Franciſco* ſumpta Epiſcoporum venia ſatis erat, quemadmodum S. *Bonaventura* animadvertit; at vero ubi palam obſtitiſſent Epiſcopi, prudentia poſcebat, ut Fratres a ſacris concionibus abſtinerent, ne ſcandalo id eſſet populis, urbibuſque perturbationi.

VII. Hactenus de Privilegiorum Apoſtolicorum jure. Nunc altera illa *Febronii* theſis ad examen vocanda, qua *exemptionem Monachorum Regulari obſervantiæ noxiam eſſe pronunciat* (37). Ac tria potiſſimum ſunt, quæ ſummam *Febronii* oſcitantiam, ineptiamque teſtantur. Primum igitur habeat, nihil ad enervandam olim Monachorum diſciplinam magis contuliſſe, quam quod Monaſteria Epiſcopis *immediate* ſubeſſent. Haud equidem miror eum, qui Jureconſultum ſe fin-

(36) *Cap.* IX.
(37) *T.* II. *pag.* 498.

fingat, iſthæc ignoraſſe : miror magis , *Benedictum Oberhauſerum* ; qui Monachus fuerit, eo imprudentiæ deveniſſe, ut tantæ abſurditatis auctor & teſtis eſſe potuerit , ubi ait (38): *certo certius recentiora inſtituta , & monaſteria ſe ſe a tanta neceſſitate & copia reformationum diſpenſare potuiſſent , ſi ſemper in antiqua ſubjectione Epiſcoporum perſeveraſſent* : EXEMPTIONE ENIM MAXIME PERDITA EST RES REGULARIUM. Sed hujuſmodi Scriptoribus haud ſibi fidendum tandem *Febronius* diſcat. *Exemptione maxime perdita eſt res Regularis* ? At exempta Monaſteria non erant, de quibus *Trosleyanum* Concilium a. 909. ibi tamen *Abbates laici cum ſuis uxoribus , filiis & filiabus , cum militibus & canibus morabantur , atque adeo in Monaſteriis Regularibus laici in medio Sacerdotum & cetorum Religioſorum , ut Domni ac Magiſtri reſidentes , velut Abbates de illorum vita , & converſatione ac regula ſibi penitus ignota , perverſo ordine dijudicabant* (39). Exempta Monaſteria non erant, de quibus *Toletana* Concilia III. & IV. ; illud tamen (40) querebatur: *cognovimus Epiſcopos per Parochias ſuas non ſacerdotaliter , ſed crudeliter deſævire*, idque præſertim in Monaſteria, hoc vero [41] ajebat : *nunciatum eſt præſenti Concilio , quod Mo-*

(39) *Conc. Trosl. Cap.* 3
(40) *Can. XX.*
(41) *Can. LI.*

Monachi Epiſcopali imperio ſervili operi mancipentur, & jura Monaſteriorum contra conſtituta Canonum illicita præſumptione uſurpentur; ita ut pene ex cœnobio poſſeſſio fiat, atque illuſtris portio Chriſti ad ignominiam, ſervitutemque perveniat. Exempta Monaſteria ante *Gregorium* M. non erant; ſanctus tamen Pontifex in *Romana* Synodo a. 601. profitebatur, *in pluribus Monaſteriis multa a Præſulibus præjudicia atque gravamina Monachos pertuliſſe.* Quamobrem quum ea de cauſſa *Gregorius* Monachos in libertatem adſerendos eſſe judicaſſet, Concilii Patres exclamarunt: *libertati Monachorum congaudemus: & quæ nunc de his ſtatuit Beatitudo veſtra firmamus.* Alia in hanc rem addi poſſent. Unum ſufficiat. Cl. *Mabillonius* (quocum an doctrina comparandus Monachus *Oberhauſerus*? collapſam octavo, atque ineunte nono ſæculo in *Galliarum* & *Germaniæ* Cœnobiis diſciplinam deplorat, dumque in tanti mali cauſſas inquirit, tres præcipue agnoſcit (42), Abbatum nimiam ſeveritatem in aliquibus Monaſteriis, nimiam in aliis indulgentiam, communem Abbatibus, & Monachis divitiarum cupiditatem, & quæ inde ſupremo ſic in ejus vitii pœnam diſponente Numine conſequi ſolet, Monaſteriorum inopiam. Suberant tunc enimvero Epiſcopis Monaſteria; nec

(42) Vide ejus Præfationem in ſæc. IV. *a. n.* 237.

nec tamen tantam ab his illi perniciem averterunt. Et patienter feram, mihi a *Febronio Oberhauſerum* obijci, qui *Exemptione* maxime *perditam eſſe rem Regularem* nihil tot ſæculorum experientia edoctus, nihil ampliſſimis in ſuos *Benedictinos* ab Apoſtolica Sede collatis beneficiis commotus, nihil erga *Tridentinam* Synodum reverentia tactus confidentiſſime effutit?

VIII. At quod huic malo remedium? Dicam equidem, & hinc alterum promam adverſus *Febronianam* in Regulares Ordines malevolentiam argumentum ſane ineluctabile. Ut primum *Benedictus Ananienſis* de inſtauranda Monaſtica diſciplina cogitavit, neceſſe viſum fuit, ut Monaſteria, quæ antea diſcreta ab invicem, & ſejuncta erant, in unum veluti corpus coaleſcerent, & ab uno generali Præfecto regerentur. Verum id tunc potius adumbratum fuit, quam perfectum. *Benedicto* enim terris erepto, qui unus tanto oneri par videbatur, paullatim ad antiquam Monaſteriorum disjunctionem Monachi deflexere. *Bernoni* cum primis, ceteriſque qui poſt eum *Cluniaci* floruerunt, ſanctiſſimis viris *Odoni*, *Majolo*, *Odiloni*, *Hugoni Magno*, & *Petro Venerabili*, id debuit Eccleſia, ut quum eo loco monaſticam diſciplinam reſtituerint, ea late per *Gallias*, *Germaniam*, *Hiſpaniam*, *Italiam* ipſam propagaretur, erectis Monachorum Congregationibus,

nibus, quæ multis uni veluti capiti obnoxiis Monaſteriis conſtarent, atque unius qui *Abbas Abbatum* nuncupari poſſet, conſiliis atque auctoritate gubernarentur. Ac *Cluniacenſi* quidem, quæ caſtigatioris diſciplinæ fons fuit, duo de viginti a *Gelaſio* II. ſubiecta monaſteria fuerunt [43]; ea autem lege ſubijciebantur omnia, ut *tyrones* & *Novitii* omnes, quemadmodum *Thomaſſinus* adnotavit (44), *intra primum admiſſionis ſuæ triennium* Cluniacum *convolarent*, *nec ante poſſent vel ordinari*, *vel celebrare myſteria*, *vel obedientia*, *ſeu officio clauſtrali*, *aut prioratu donari*. Quo factum, ut inſtauratæ diſciplinæ vigor per cetera Monaſteria facilius diffunderetur, atque ſolidaretur. At fruſtra hæc omnia fuiſſent, niſi Monaſteria *Cluniacenſi* Abbati ſubiecta ab Epiſcoporum juriſdictione *Romani* Pontifices vindicaſſent; tot enim fuiſſent moderatores, quot Monaſteria, neque ſumma Abbatis Generalis præfectura quidquam ad diſciplinam ſeu inſtaurandam, ſeu conſervandam contuliſſe,, ubi hæc Epiſcoporum arbitrio relinqueretur (45). Id ergo primum ſanctiſſimis *Cluniacenſibus* Abbati-

(43) *Gel. II. ep.* 5. Confer *Mabillonium* in Indice T. IV. & V. Annal. Benedict. X. *Cluniacum*.

(44) *T. III. lib. III. cap.* 28. *n.* 8.

(45) Vide quæ ex cl. P. *Bianchi T. IV. p.* 384. hanc in rem adduxi in *Antifebronio pag.* 406.

batibus cordi fuit, ut quæ ſuo eſſent Monaſterio ſubjecta cœnobia, ea ſub una eſſent *Romani* Pontificis poteſtate. Sic nempe diſciplinæ æquabilitas a capite in cetera membra dimanare, ſervarique certo poterat. Quod ſi præclariſſimi illi Monaſticæ vitæ inſtauratores, quum unus fere *Benedictinorum* Monachorum ordo floreret, ne turbarentur omnia, neceſſarium duxerunt, quid eos in tanta Religioſorum ordinum, qui poſtea inducti ſunt, diverſitate facturos fuiſſe putabimus? Quotus quiſque enim eſt, qui non intelligat, pauciſſimos tot inter Epiſcopos exſtare, qui tot ſanctorum inſtitutorum vim, officia, diſcrimina animo complectantur, ſuamque ita in omnia curam intendere accommodent? Nihil tale a *Romanis* Pontificibus metuendum. Præſto illis plurimi ſunt ex omni cœtu conſiliarii, quos audiant, præſto adjutores plurimi, quorum opera in abditioribus cujuſcumque ordinis regulis perſcrutandis utantur.

IX. Atque hac factum de cauſſa, quod omnium, quos poſt XII. ſæculum introductos ſcimus, Regularium ordinum inſtitutores ſuos *Romanæ* Sedi alumnos devoverint, ab Epiſcoporum juriſdictione ſubductos. Si *Febronium* audimus, de S. Franciſco aliqua oriri dubitatio poſſet; verum ſi ejus Regulam conſulamus, nihil dubitabimus. Hæc nimi-

nimirum ibi legimus (46): *Frater* Franciſcus *promittit obedientiam & reverentiam Domino Papæ* Honorio *ac Succeſſoribus ejus canonice intrantibus*, *& Eccleſiæ* Romanæ: *Et alii Fratres teneantur Fratri* Franciſco *& ejus ſucceſſoribus obedire*. Nulla heic Epiſcoporum mentio, quibus Fratres peculiari quadam ratione ſubijcerentur. Tertia hinc adverſus *Febronium* enaſcitur argumentatio. Si enim Sancti quique ſacrorum cœtuum inſtitutores, qui certe omnes ſtatutæ a ſe diſciplinæ apud ſuos perpetuitati quoad fieri poterat proſpicere ſatagebant, divino plerique Numine adflati leges ſodalibus ſuis ad Evangelicam perfectionem adcommodatiſſimas præſcripſere, eos arctiore quodam nexu cum una Apoſtolica Sede conjunctos voluerunt, ne Epiſcopis quidquam auctoritatis eſſet in ſuos præter jus a *Romanis* Pontificibus conſtitutum; fierine poteſt, ut tanta Religioſorum ordinum cum *Romana* Sede conjunctio corruptelæ fons ſit, ac ſacræ diſciplinæ pernicies. Cum *Oberhauſero*, ac *Febronio* conferantur tot *Cluniacenſes* Abbates, tot Mendicantium Ordinum conditores vitæ ſanctimonia ſpectatiſſimi, ac cœleſti luce perfuſi. Nos ego quid diſciplinæ integræ, incorruptæque ſervandæ aptius eſſet, ignoraſſe credam, ut illis adſentiar, *exemptione maxime perditam eſſe rem regularem*? Omnino telo hoc.

(46) *Cap.* I.

hoc uno *Febronii* chimæra confossa jacet. Quid enim insanire erit, nisi sit purioris disciplinæ scientiam, quam sibi *Febronius* adscribit, præclarissimis omnium virtutum magistris atque exemplaribus denegare? Neque vero quidquam *Febronius* agit, dum aut corruptos Regularium mores ex *Petri Ganisii* ad Cardinalem *Commendonum* epistola describit, aut exhibet *Parisiis deputatam per Regem commissionem . . . . . occupatam examinandis, & ad Regem pro conguo remedio referendis abusibus status Monastici* (47). Quid enim? Æquus ne rerum æstimator postulabit, ut quam uni *Romano* Pontifici Religiosi Ordines profitentur subiectionem, ea Regulares ipsos peccandi reddat exsortes, atque obfirmatos juratæ disciplinæ custodes? Minime vero, inquit *Febronius*; *sed vel non potuit, vel non voluit his malis mederi Pontifex; utrumque fructus exemptionis est; uti jam observavit S.* Bernardus. *Interim Ecclesiæ parum honorificum accidit, quod illius, id est, Præpositorum ejus, defectum in similibus disciplinaribus, conformiter ad mentem & spiritum Canonum, sæculares Potestates debeant supplere* (48). De Principibus alibi. Agamus nunc quod agimus. Quæro ex *Febronio*, quei factum sit, ut sæculo VIII. ac nono ineunte, quo scilicet

[47] T. II. *pag.* 499, *seqq.*
(48) *l. c. pag.* 501.

Monaſteria Epiſcopis ſuberant, Monaſticæ diſciplina eo uſque conciderit, ut S. *Benedictus Anianenſis Carolo* M. & *Ludovico Pio* uſus ſit ad eam reſtituendam adiutoribus? *Vel non potuerunt, vel non voluerant his malis mederi Epiſcopi: utrumque fructus ſubiectionis eſt. Interim Eccleſiæ parum honorificum adcidit, quod illius, ideſt Præpoſitorum ejus, defectum ... ſæculares Poteſtates debuerint ſupplere.* Miſeret me enimvero *Febronii*, qui ſuis ipſe telis configitur. Quamquam eſt, quod ad *Romanorum* Pontificum defenſionem maxime animadvertendum occurrit. Sæpe enim illos ejuſmodi mala ignorare contingit Epiſcoporum negligentia, qui in ſuis ad Apoſtolicam Sedem relationibus de Monaſteriorum ſuis in diœceſibus conſtitutorum ſtatu illam minime commonefaciunt. Sæpe etiam fit, ut Epiſcoporum, qui quum in Regulares ſuæ profeſſionis oblitos ut ut exemptos animadvertere poſſent, negligunt tamen incuria magis magiſque labantur. Certe *Tridentinum* Concilium (49) ſtatuit ut *Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra monaſterii degit, & extra ea ita notorie deliquerit, ut populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante, a ſuo Superiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum, ſevere puniatur, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat: ſin minus, a ſuo Superiore officio privetur, & delinquens ab Epiſco-*

(49) *Seſſ. XXV. de Ref. cap. XIV.*

piſcopo puniri poſſit. Immo iidem *Tridentini* Patres poſtquam optimas diſciplinæ regulas in Monaſteriis ſervandas propoſuiſſent, decreverunt (10), ut *ſi quid exequutioni mandatum non ſit, Epiſcoporum negligentiam Concilia Provincialia ſuppleant, & coerceant: Regularium vero Capitula provincialia, & generalia, & in defectum Capitulorum generalium, Concilia Provincialia, per deputationem aliquorum ejuſdem Ordinis provident*. Quamobrem diſciplinæ collapſio niſi injuſti ſimus non Regularium exemptionibus, ſed humanæ primum infirmitati, quam nullus ſtatus, conditio nulla ἀγχμαρτιτον facit, deinde Epiſcoporum negligentiæ adſcribetur, qui graſſantibus adverſus *Tridentinas* ſanctiones morbis remedium adferre prætermittunt.

X. Ceterum ad *Caniſii* epiſtolam a *Lagomarſinio* (51) editam (52) quod adtinet, nollem equidem factam ejus fuiſſe a *Febronio* mentionem. Quem enim auctorem, quem teſtem producere poterat, qui ſibi magis adverſaretur? " Qnum in Concilio *Tridentino* „ inquit *Febronius* (53), ubi de tollenda „ Monachorum exemptione agebatur, hi ad„ legarent, in ſuis reſpective ſuperioribus „ Regularibus plus habitare virtutis & in„ duſtriæ ad retinendos in officio ſibi ſub-

(51) quem *Longomarſinum Febronius* cur appellarit, non intelligo.

(53) *in notis ad Pegian. T. IV. pag. 406.*

(53) *T. II. pag. 499.*

„ jectos, quam in ipsis Episcopis, quibus „ tum Regulares subdi prætendebantur, a„ pertum dixerunt falsum. Potuisset eos de „ hoc arguere P. *Canisius* S. I. ipse ille, „ qui eo præcise tempore in aula *Viennensi* „ Monachorum exemptionem politicis argu„ mentis fulciebat. Ita autem die 23. Julii „ an. 1568. P. *Canisius*„; tum *Canisianæ* epistolæ particulam recitat, qua vir ille divinæ gloriæ longe studiosissimus prolapsam apud *Germanos* Monasticam disciplinam deplorat. Verum *Febronius Canisii* epistolam, cujus partem delibavit, merum recognoscat. Intelliget tandem, quam parum in *ipsis Episcopis habitaret virtutis & industriæ* ad *retinendos in officio* Regulares; nec nisi ab homine, qui cum bardis, stipitibusque sibi rem esse credat, testem adferri *Canisium* potuisse, quo falsitatis convincerentur, qui *in Concilio* Tridentino .... *adlegarunt*, *in suis respective Superioribus Regularibus plus habitare virtutis & industriæ ad retinendos in officio sibi subjectos*, *quam in ipsis Episcopis*, *quibus tum Regulares subdi prætendebantur*. " Ceterum, in„ quit *Canisius* (54), quod ad venerandos „ mihi semper Episcopos adtinet, etsi de „ his judicare meum non est, hoc mihi te„ stari liceat, quod justum piis dolorem ad„ fert, eos, lupis undique grassantibus dor„ mire magis, quam gregi suo pascendo advi-

[54] *l. c. pag. 409.*

„ advigilare. Ac parum esset fortasse, sa-
„ crarum & Ecclesiasticarum rerum penes
„ majores, & minores *Germaniæ* Prælatos
„ pergravem, & communem ignorantiam
„ reperiri: verum illud Ecclesiarum nostra-
„ rum perniciem alit, & auget vehementer
„ quod vix unus aut alter Theologus, vel
„ Canonista multis Episcopis etiam adjungi
„ soleat, qui vel ignorantes vel oscitantes
„ eos admoneat officii sui pastoralis &c. "
Hinc Episcopi erant, in quibus *plus habi-
tasse virtutis & industriæ, quam in superiori-
bus Regularibus ad retinendos in officio sibi
subjectos ex Canisii* sententia dicamus? Nec
Febronii vicem doleam, mirerque eum, quum
Pogiani a *Lagomarsinio* illustrati scripta legi
ab aliis posse non ignoraret, illorum, qui
prosterni *Canisii* testimonio, evertique ejus
causam viderent, judicium non formidasse?
Dicat nunc porro, quid *Canisius* adflictæ
Monasteriorum disciplinæ remedii excogita-
rit? Non certe *Febronianum* illud, quo Mo-
nachi Episcopis subijcerentur. Audiatur *Ca-
nisius* in illa ipsa quam *Febronius* appellare
audet, epistola differens. " Cogitabam igi-
„ tur [ita ille] hanc posse dari curam a
„ Pontifice Maximo Generalibus Ordinum,
„ sicuti vocamus, ut intra certum tempus
„ illi visitarent, ac reformarent quæ sunt
„ sui ordinis Monasteria, cum plena qui-
„ dem potestate reijciendi eos, qui obedien-

„ tiam ſuis ſuperioribus debitam negarent,
„ nullamque ſpem emendationis vitæ reli-
„ quam facerent . . . Sæpe cogitabam etiam
„ non eſſe permittendum, ut duo tantum,
„ vel tres Fratres in amplis Monaſteriis
„ prorſus ociarentur; & horas bonas in lu-
„ xu plerumque perderent: ſed PAUCOS IL-
„ LOS, qui neque regulam, neque ceremo-
„ nias ordinis ſui nunc ſervare volunt &
„ poſſunt, in amplo aliquo ejuſdem ordinis
„ monaſterio, quod bene conſtitutum eſſet,
„ cum multis aliis Fratribus conjungendos
„ eſſe ut ibi ſaltem, quæ ſunt ſuæ religio-
„ nis *eſſentialia*, ut vocant, pro ſuæ profeſ-
„ ſionis inſtituto ſervarent". Utinam no-ſtris quoque temporibus *Caniſiana* iſthæc remedia uſurparentur! Rem monaſticam du-bio procul nitori priſtino redditam gratula-remur, quin ad id Epiſcopos emendandis non ipſos ſemper multo emendatiores adhi-beremus. Verum ad tertiam *Febronii* theſim feſtinemus.

XI. Ea hæc erat tota quanta ad calum-niam, odiumque conficta: (55) *Exemptiones Monachorum ſæcularibus Poteſtatibus graves eſſe*. Ut quo iſta ſpectent, intelligas, heic dabo, quæ *Febronius* in priore volumine docuit.
„ Duriora equidem ſunt, inquit (56), atta-
„ men non *a politica* ratione vacua, licet a viro

(55) T. II. pag. 501.
(56) T. I. cap. VII. §. 8. n. 7. pag. 610.

„ viro Proteſtantium Sacris addicto prolata,
„ & certe ſcandalum generantia, proinde-
„ que Sanctæ Religionis noſtræ extenſionem
„ & incrementum, pro quo quotidie Deum
„ deprecamur, impedientia, quæ ſcribit *Tu-*
„ *bigenſis* Univerſitatis Cancellarius *Pfaffius*
„ libro *Gallice* edito ſub Rubrica, *Demon-*
„ *ſtration ſolide de la veritè de la Religion*
„ *proteſtante chap. V. §. 5. pag.* 181. ubi.
„ *Je m' ètonne, qu' un grand Seigneur puiſſe*
„ *ſouffrir ces gens-la, qui relevent immediate-*
„ *ment du Pape; ce Pontiſe ayant de cette*
„ *maniere une armèe dans tous les pais catho-*
„ *liques, toujours prète a ſuivre ſes ordres,*
„ *& qui mème ont deja aſſaſſinè tant de Prin-*
„ *ces, a cauſe qu' ils ètoit contraires a leur*
„ *interèt, croyant faire en cela une action ſain-*
„ *te & meritoire*. Supponamus tamen tantos
„ horrores extra omnem deinceps memoriam &
„ prudentum hominum metum procul aman-
„ dandos, & actu amandatos eſſe: rarius
„ enim ad extremos hos exceſſus devenitur,
„ utinam numquam! Interim per hoc non-
„ dum tollitur juſtus timor ſecretarum re-
„ lationum, occultarum machinationum con-
„ tra Principem, contra Statum, contra
„ Miniſtros, etiam contra unum alterumve
„ privatum, ubi agitur de intereſſe Curiæ
„ *Romanæ*". Pergit paullo poſt (57): Non
„ ex vano ſcripſit *Eraſmus* Roterodamus 1.

(57) *ibid. n. 9. pag.* 611.

„ vembris an. 1519. ad *Albertum Brandem-*
„ *burgicum* Cardinalem Archiep. *Moguntinum*
„ *num lib. XII. epiſt.* 10. *edit.* Baſileen. an.
„ 1540. atque ad communes tam *ſacras*
„ quam *civiles* noxas pertinet: *Mundus one-*
„ *ratus eſt tyrannide Fratrum mendicantium*,
„ *qui quum ſint ſatellites Sedis* Romanæ, *ta-*
„ *men eo potentiæ ac multitudinis evadunt, ut*
„ *ipſi* Romano *Pontifici*, *atque ipſis adeo Re-*
„ *gibus ſint formidabiles. His, quum pro ipſis*
„ *facit Pontifex, plus quam Deus eſt. In his*
„ *quæ facit adverſus illorum commodum, non*
„ *plus valet quam ſomnium*. Exemptio Re-
„ gularium, omnibus fere Ordinibus com-
„ munis, habet pro fundamento *Romani*
„ Pontificis Monarchiam, & abſolutam po-
„ teſtatem in omnes diœceſes, ac jura Epi-
„ ſcoporum, tamquam ſuorum in ſacro &
„ univerſali regimine prætenſorum Vicario-
„ rum; quin & indirectam ſaltem Papæ po-
„ teſtatem in Principum jura, ad quæ haud
„ dubie pertinet conſervatio Eccleſiaſticæ
„ Hierarchiæ a Deo, & Apoſtolis inſtitu-
„ tæ, per generalem vero exemptionem Re-
„ gularium, quam hi contra quoſcumque
„ tuentur, impugnatæ, ac everſæ . . . Ju-
„ rant omnes Monachi in ſtatuta, privile-
„ gia & jura ſuorum reſpective Ordinum -
„ & vovent obedientiam his juribus ac ſta-
„ tutis conformem. Horum, ut dixi, ani-
„ ma eſt immediata ad Papam ſubmiſſio

& huic

„ & huic reſpondens exemptio a juriſdictio-
„ ne Ordinarii. Sed nec habet quidem per
„ ſe loquendo ſæcularis poteſtas in illegali
„ hoc rerum ſitu & jurium confuſione me-
„ dia ad limitandam hanc obedientiam at-
„ que dependentiam, ad quam Monachus
„ ſolemni ſe voto adſtrinxit, idonea. Vin-
„ cula per Religionem contracta eis, qui
„ ſe illis ſubmiſerunt, numquam videntur
„ capacia temperamenti, ab aliena poteſta-
„ te dependentis; ſanctitas ſui principii ſa-
„ croſanctos ſemper reddet effectus in oculis
„ & corde eorum, qui hæc vota emiſerunt.“
Exemplis porro iſthæc in utroque opere con-
firmat (58). Tum in altero ſuam omnem
hac de re diſputationem concludit his ver-
bis (59): “Ex his tamquam a fortiori con-
„ cludetur, imprudentiæ eſſe, iis Religioſis
„ inſtructionem juventutis in ſcholis, & po-
„ pularium conſcientiarum directionem in
„ tribunali Confeſſionis committere, qui i-
„ pſi diriguntur ab extero Superiore, imbu-
„ to *Ultramontanorum* principiis abſolutæ Mo-
„ narchiæ Papalis, atque ab hac, tam in
„ cauſſa, quam in effectu dependentis om-
„ nis juris Epiſcopalis, indirectæ poteſtatis
„ Pontificiæ in temporalia Regum &c. Hæc,
„ inquam, principio, bono regimini æque
„ adverſa, ac in ſe ipſis falſa, Princeps ſa-
piens

(58) *T. I. pag. 623. & T. II. pag. 502.*
(59) *T. II. pag. 504.*

„ piens haud patietur animis ſuorum ſub-
„ ditorum inſtillari, & in eis radicari." [60]

XII. Equidem vix oculis meis credo, tot ac tam nefarias in Religioſos Ordines, aulamque *Romanam* criminationes, potuiſſe a Catholico homine litteris tradi: Quidquamne horribilius ab *Hoſpiniano* quopiam (61) exſpectandum erat? Hac certe omnia paucis ſed modeſtioribus verbis complexus eſt *Lutheranus Jabannes Georgius Walchius in Biblio-theca Theologica Selecta Senæ* edita a. 1762. (62): „ inter illa, quæ callide ad id excogitata atque inventa ſunt, ut imperium „ Sacrum Pontificis *Romani* firmamentum „ haberet, locum ſuum tuetur *vita monaſtica* cum Monaſteriis, illius agendæ cauſſa „ conditis. Inſtituti enim hujus eam eſſe „ rationem, exploratum habemus, ut illud „ multa adjumenta præbeat ad dignitatem „ Præſulis *Romani* conſervandam, ejuſdemque opes ac divitias augendas." Sed calumi-

(60) Hinc in Appendice IV. primi voluminis pag. 149. optimus noſter Jureconſultus ajebat: „ Faxit Deus aperiri „ oculos Principum, & Epiſcoporum, maxime per *Germaniam*, ne *Jeſuitis*, ſaltem ſolis, diutius confidant „ ſcholas; eſt ſoloeciſmus politicus multarum conſequentiarum: vel unum hoc conſiderandum relinquo. *An ſit e re patriæ noſtræ tales Religioſos præficere cathedris, qui numquam defendent patriam, & Epiſcopos patriæ contra Aulam* Romanam, *ſemper hanc contra illos*, & *totam patriam &c.* „

(61) Exſtant *Rudolphi Hoſpiniani Lutherani* Scriptoris impudentiſſimi de *Monachis* libri VI. *Tiguri* impreſſi a. 1588., tum locupletiores *Genevæ* a. 1609. & 1669.

(62) T. III. pag. 561.

lumniatorem repellamus. Duo igitur ſunt, unde Regulares Ordines, ſi *Febronio* credimus, rei publicæ & principibus metuendi maxime ſint, peculiaris eorum cum *Romana* Curia nexus, aut potius conglutinatio, qua fit ut ad ejus nutum parati ſint omnia moliri, perturbare omnia ... ac dogmata, quibus quum ipſi imbuti ſunt, alios quoque imbuere ſatagunt in ſummam quemadmodum Pontificiæ dignitatis amplificationem ita & Populorum, Principumque perniciem. Numquam equidem exiſtimaſſem futura tempora, ut arctior quidam cum *Romana* Sede nexus apud Catholicos Regum terriculum haberetur. Alia certe antiquis Patribus mens erat. *Quicumque*, inquit, *S. Hieronymus* in litteris ad *Damaſum* (63), *extra hanc domum agnum comederit, profanus eſt. Si quis in* Noè *arca non fuerit, peribit.... Non novi* Vitalem, Meletium *reſpuo, ignoro* Paullinum. *Quicumque tecum non colligit, ſpargit; hoc eſt, qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt.* Ac recte ſane, neque enim, ut ad *Cornelium* ſcribebat *S. Cyprianus* (64), *aliunde hæreſes obortæ ſunt, aut nata ſunt ſchiſmata, quam inde quod Sacerdoti* DEI *non obtemperatur. Nec unus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus judex vice Chriſti cogitatur, cui ſi ſecundum divina magiſteria obtemperaret fraternitas univerſa,*

(63) Ep. XV.
[64] Ep. 55.

verſa, nemo adverſum Sacerdotum collegium quidquam moveret &c. nemo diſſidio unitatis Chriſti Eccleſiam ſcinderet, nemo ſibi placens & tumens ſeorſim foris novam hæreſim conderet. Quo igitur quis cum *Romana* Sede conjunctior viveret, an non eum ab Antichriſti partibus, ab Eccleſiæ ſcindenda unitate, a nova condenda hæreſi magis alienum *Hieronymus*, & *Cyprianus* prædicaſſent. Hunc tamen *Febronius* publicæ tranquillitatis everſorem ſcelerumque molitorem Regibus, populiſque formidandum exhibet. O tempora! o mores! Quidni ergo in tantæ perverſitatis partem etiam vocentur Epiſcopi, qui Sacramenti vinculo *Romanis* Pontificibus adligantur? Hoſne etiam cum *Eraſmo* (65) *ſatellites Sedis Romanæ*, aut cum *Pfaffio* (66) *milites ad ſummi Pontificis nutum ſemper paratos, immiſſoſque Principum percuſſores* appellet? Ego vero cum *Hieronymo clamito*: *Siquis* ſeu Monachus, ſeu Epiſcopus *Cathedræ* Petri *jungitur*, MEUS EST (67), nec *Febronianas* criminationes metuo. Profecto niſi quis cum *Berengario Romanam* Eccleſiam eſſe velit *Eccleſiam malignantium*, *Concilium vanitatis*, *Sedem Satanæ* (68), quei umquam ex Monacho-

[65] *Lib. XII. Epiſt. X. apud* Febronium *cap. VII. §. 8. n. 9.*

(66) *Demoſtration ſolide de la verité de la Relig. Proteſt. Cap. X. §. 5. apud eumdem* Febronium *ibid. n. 7. pag. 616.*

(67) *Ep. 16.*

(68) *Apud Lanfrancum in lib. de Euchariſt.*

chorum, atque Episcoporum cum *Romanis* Pontificibus conjunctione tot in Rempublicam mala erumpere posse sibi persuadeat? Hoc tamen illæ in Monachorum immunitates *Febronii* querelæ potissimum spectant, ut *Romani* Pontifices, quibus illi arctissime conglutinantur, veluti tot iniquissimarum molitionum auctores, ac Reipublicæ pestes bonis omnibus odio sint atque detestationi, sed fortasse & illud *Febronius* vult, ut Religiosi cœtus penitus de medio tollantur. Ait ille (69): NON EX VANO *scripsit* Erasmus: „ Mundus oneratus est tyrannide Fratrum „ mendicantium, qui quum sint satellites „ Sedis Romanæ, tamen eo potentiæ ac „ multitudinis evadunt, ut ipsi *Romano* Pon„ tifici, atque ipsis adeo Regibus sint for„ midabiles. His quum pro ipsis facit Pon„ tifex, plus quam Deus est. In his quæ fa„ cit adversus illorum commodum, non plus valet quam somnium. „ Ridiculus quidem heic mihi atque impudens calumniator suus ille *Erasmus* est; præclaros scilicet habebit *Sedes Romana* SATELLITES, quibus *Romanus* Pontifex *non plus valeat quam somnium*. Verum si Regulares ordines *ipsi* Romano *Pontifici*, *atque* adeo *Regibus sint formidandi*, quid inde consequatur, nisi e re cum *Pontificum Romanorum* tum Regum esse ut abrogentur? At exempla sunt non tot quin plura,

[69] *T. I. pag. 621.*

ra, quibus aut *Pontifices coeca Regularium obedientia ad fines ſuos politicos uſos fuiſſe*, aut etiam Religioſos ex præconceptis *Romanorum* opinionibus contra Reges ſtetiſſe doceamur. Sint, per me licet (70). Id tamen *Fe-*

[70] Ceterum in iis ipſis quæ *Febronius* indicat exemplis non niſi ejus aut inſcitia, aut malevolentia factum, ut Monachos læſæ Regiæ Majeſtatis, & non tam cœcæ, quam nefariæ in *Romanos* Pontifices obedientiæ reos eſſe efficiat.

Primum exemplum adfert [T. II. *pag*, 502.] ex *Thomaſſino*, qui [T.III. *p*. III. *lib*. II. *cap*. 7. *n*. 3.] ait: „ A *Matthæo Paris* ad annum 1246. narratur, *tres Angliæ* „ Archidiaconos incredibilem quamdam pecuniæ vim cocervaſſe, præter immenſam quamdam mobilium opulentiam, & ex iis duos inteſtatos obiiſſe, quo factum „ fit, ut opes illæ ad laicos devenirent. Hoc reſcito voluiſſe Pontificem, ut ſucceſſiones hujuſmodi ad Sedem „ Apoſtolicam devolverentur, id ut expugnaret, *Dominicanorum*, & *Franciſcanorum opera uſus eſt*. Sed invictiſſime reſtitum a Rege eſt. „ Verum idem *Thomaſſinus* æquiſſimam fuiſſe Pontificis petitionem adſentitur; neque ſatis intelligo, cur licet *Dominicani* ac *Franciſcani* Epiſcopis, non *Romano* Pontifici ſubjecti αμετως fuiſſent, illis ad id uti apud Regem Oratoribus ſummus Pontifex non potuiſſet. An non quotidie videmus, Regum negocia apud Aulas etiam profanas ab Epiſcopis agi? an non ſæpe a Monachis fuere magno Regnorum commodo pertractata? Quid igitur heic *Febronius* habet, quod ad inconſultam quamdam noxiamque *Dominicanorum* ac *Franciſcanorum* in ſummum Pontificem obſervantiam referat?

Alterum exemplum ex *Hericourtii* libro *de Eccleſiaſticis* rebus promit, ubi [P. *I. col*. 105.] cautum legitur, ne divulgarentur quoddam Breve, *que le Pape* (Innocentius XI.) *avoit mis entre les mains du General des Jeſuites, avec Ordre de l'adreſſer au Provinciaux de ſon Ordre en France, pour le certifier veritable*. Sed tanta cautione opus non erat. Si vera ad eumdem *Innocentium* perſcripſit *Johannes Cerle* (*apud Sfondratum in Gall. vindic. pag*. 389.): „ Hujus (Regaliæ) præcipui fautores, Pa-

„ ter

Febronius habeat, ſi ex ejuſmodi factis argumentando quidquam colligitur, eodem ratiocinationis genere & Epiſcopos a *Romano* Pon-

„ ter Beatiſſime (horrens lugenſque dico) RR. PP. Societatis Jeſu cenſentur, & ſunt. Non mentior *Petro*, „ quem ſcio coram ſe mentientes verbi ſui mucrone aliquando interemiſſe. Hi enim privatis colloquiis, publicis profeſſorum prælectionibus, libris quoque in lucem editis, Regnantium in Rebus Eccleſiaſticis auctoritatem evehunt, & extollunt. Hi ſummos Pontifices, quorum conſtantia in vindicanda Eccleſiæ libertate omnium ſæculorum venerationem promeruit, tamquam aut plus æquo credulos, aut nimium in conſiliis præcipites, aut gerendæ rei parum idoneos ſpernunt, ſcommatis dicæriiſque proſcindunt. Non habent alios Regaliſtæ conſiliarios, patronos, amicos: per hos fit illis in Aulam aditus. Horum conſilio, ſuaſuque, multi quos antea religio impediebat, fractis tandem conſcientiæ repagulis, in beneficia Ragaliæ, ut mentiuntur, obnoxia impetu facto irruerunt. Ut non immerito quiſpiam dixerit, Regaliæ parentem eſſe Patrem *Ferrier*: nutritium, & educatorem Patrem de la *Chaiſe*: præconem Patrem *Maimburg*. defenſores & advocatos, atque adeo m lites, ceteros omnes Jeſuitas. „

Tertium ex vita *Stanislai* L. *Poloniæ* Regis profertur, in qua ea cyclicum *Clementis* XI. ad Regni illius Epiſcopos interdictum, ne illius Regis conſecrationi intereſſent, ad *Varſovienſem* Fratrem e *Minorum* Familia quo ad ſingulos Antiſtites tutius deferretur, miſſum *Romæ* fuiſſe perhibetur. Verum nihil heic quod improbent, invenient certe, qui pro Auguſto Rege adverſus *Stanislaum*, ejuſque vindicem *Svecorum* Regem ſtabant plerique *Poloniæ* Epiſcopi, atque exteri Principes. Fortaſſe hinc colligent, e re ſua eſſe, ut Monachi ſummo Pontifici obtemperent, ne legitimi Reges, cujuſmodi tunc erat Auguſtus, e ſolio inimici Principis armis ac populorum inconſtantia detrudantur. Nihil heic certe *politicorum finium Clementi* XI. adſcribi poteſt, qui id tantum ſibi ſtatuerat, ut legitimi Regis jura, ac *Polonorum* libertatem vindicaret. Quare Auguſtus Rex, ut in *Clementis* vita legimus, eum *ſtatorem ſuum*, *regnique ſui conſervatorem* appellare conſueverat.

Pontifice disjungendos, & Monachos Regibus ac Principibus utiles esse conficiam. Quis enim *Ludovico* XIV. *Galliarum* Regi in ea, quæ ipsi de Regalia cum *Innocentio* XI. erat controversia, magis obstitit quam *Alectensis* & *Apiamensis* Episcopi? (71) Contra vero nemo interdum pro Regibus acrius adversus *Romanos* Pontifices dimicavit quam Monachi: exemplo sint *Johannes Parisiensis*, & *Ockamus*: quorum uterque pro *Philippo Pulcro Galliarum* Rege in *Bonifacium* VIII. hic præterea pro *Ludovico Bavaro* in *Johannem* XXII. decertavit. Quid autem adtinet famosos *Paulli Sarpii* in *Paullum* V. pro *Venetorum* Republica libros, aut *Natalis Alexandri*

(71) Vide quæso documenta quædam ex *Gallico* in idioma *latinum* translata ad argumentum *Regaliæ* spectantia, quæ Abbas S. *Galli* D. *Cœlestinus Sfondratus* in *Galliæ vindicata* primæ de Regaliæ dissertationi subjunxit; cum primis autem (*docum. XXIII. pag.* 169.) *Actum appellationis ab Illustriss. & Reverendiss.* [Nicolao Pavillon] *Episcopo* Alectensi ad *Summum Pontificem*, *& Sacram Apostolicam Sedem interpositæ contra Eminentissimi Cardinalis* Petri de Bonzii *Archiepiscopi* Narbonensis *Constitutionem in favorem* Regalistarum *editam*, & (*docum* XLIII. *pag.* 341.) *Sententiam excommunicationis ab Illustriss. & Reverendiss.* Francisco Stephano *Episcopo* Apamiensi *contra* Guerin Palarin *Sacerdotem*; aliam item (pag. 343.) contra *Petrum Brau* [a 1680.] pronunciatam, quod Regaliæ titulo nescio quæ Beneficio admisissent; Actum quoque *in forma Epistolari* (*docum. XLV. p.* 351.) *expeditum*, quo idem *Apamiensis* Episcopus ostendit, *constitutiones suas circa punctum Regaliæ, & censuras in iis pronunciationes, præsertim vero excommunicationem contra* D. Palarinum *latam, non obstantibus sententiis, & contrariis Constitutionibus D. Archiepiscopi* Tholosani *validas firmasque esse*.

xandri prolixam pro *Regaliæ jure* dissertationem commemorare? An non etiam a Regularium claustris paucos ante annos libellus ille prodiit ignorantiæne an procacitatis plenior? mendaciorum certe, atque in *Romanam* Sedem blasphemiarum pleniſſimus, cui titulus: *Riflessioni sopra la Bolla della Cena?* A factis igitur abstinere *Febronius* discat, quæ & contrariis plerumque exemplis labefactari possunt,. & penitiores sæpe causas, ac circumstantias habent quam ut de illis tuto judicium feramus.

XIII. Urgebit tamen *Febronius*, quod unum illi revera cordi est ubi Monachi ab arctiſſimis illis cum *Romana* Sede vinculis tandem non solvantur, Principum salutem semper periclitaturam; ii enim ut *Romanæ* Curiæ deserviant populum cum in sacris concionibus, tum in scholis, atque adeo sacræ pœnitentiæ tribunalibus populum dogmatibus imbuere pergent, quæ *bono regimini æque adversa sunt, ac in se ipsis falsa* (72) *tamquam pugnantia cum principiis Hierarchiæ Ecclesiasticæ juribus subditorum utriusque status, & tranquillitate Regnorum*. O frontem hominis! Hæccine agendi ratio a Jureconsulto qui se Catholicum haberi velit, *Romanæ* Ecclesiæ tribuatur? ut & decreta *bono regimini adversa pugnantiaque cum principiis Hierarchiæ Ecclesiasticæ, juribus subditorum, & tranquillitate*

(72) T. II. pag. 505.

Regnorum diſſeminari in vulgus curet, atque in id per ſummam Religioſæ profeſſionis depravationem ſacrorum cum primis cœtuum alumnos intendere jubeat? Sed quænam ſunt ſcelerata iſthæc dogmata, quæ *Princeps ſapiens haud patietur animis ſuorum ſubditorum inſtillari, & in eis radicari?* Indicet nobis illa *Febronius*, ſuumque tandem virus evomat. *Principia ſunt*, inquit (73) *circa deſpotiſmum* Romanum; *circa abſolutam Monarchiam ſummi Pontificis, ejuſque per univerſum orbem dominandi poteſtatem, in ſpiritualibus quidem directe & immediate, in temporalibus vero indirecte; circa ejuſdem infallibilitatem, nec non præ generalibus Conciliis ſuperioritatem.* Verum ſi ad Pontificis *infallibilitatem, nec non præ generalibus Conciliis ſuperioritatem populis inſtillandam* Monachos darem, uti *Febronius* loquitur (74), eſſe *aures, oculos, & manus Romanæ Curiæ*, a qua *immediate* dependeat, quid Principibus, quid Regnorum tranquillitati metuendum? Nihil ſane. Nam ut recte de *Marca* animadvertit, Eccleſiarum libertati (adde & Regnorum tranquillitati) tam parum obeſt Pontificis *Romani* ασφαλια, & ſupra Generalia Concilia præſtantior poteſtas, quam parum noceat eorumdem Conciliorum generalium in definiendis fidei dogmatibus falli neſcia ſententia, ac ſuprema ſeu

(73) T. II. pag. 503.
(74) *Ibid.*

ſeu in edendis diſciplinæ decretis, ſeu in Eccleſiaſticis cauſſis dirimendis auctoritas. Ad *deſpotiſmum Romanum* quod adtinet, numquid *deſpotiſmus Romanus* eſt Canones & Eccleſiaſticam libertatem vindicare? Alium ergo *deſpotiſmum Romanum* non novi, nec alius inter Catholicos præter *Febronium* noſcet. At ſi *deſpotiſimus* hic eſt, *deſpota* erit *Febronii* ſententia S. *Leo*, qui adverſus *Anatolii* ambitionem, *Chalcedonenſia* decreta, & Imperialis aulæ conatus Nicænos Canones ſtrenue defendit; *deſpotæ Gelaſius*, *Hormiſdas*, ceterique Pontifices, qui *Acacianis* infracto animo reſtiterunt; deſpota S. *Gregorius* M. qui *Maximi Salonitani* audaciam fregit, reluctante nequidquam Imperatore. At *Febronius deſpotiſmi* nomine *abſolutam* intellexit *Monarchiam ſummi Pontificis, ejuſque per univerſum orbem dominandi poteſtatem, in ſpiritualibus quidem directe, & immediate; in temporalibus vero indirecte*. Heic tamen futilem & commentitiam *Febronii* calumniantis ampliſicationem video; *deſpotiſmum Romanum* non video. In hoc uno ſcilicet videtur ille ſpei ac fiduciæ ſuæ columen poſuiſſe, ut ficte & fallaciter *Romanæ* Curiæ inſidietur. De quo ego ſi vehementer indigner, quiſnam iniquus rerum æſtimator ut me reprehendendum putet? *Abſolutam* Pontificis *Monarchiam Pſeudolus* hic noſter *Pautino* mendacior vocat, quam divini ac naturalis juris

limitibus ita circumſcriptam dicimus, ut nihil poſſit, quod in *ædificationem* Eccleſiæ non cedat, nihil quod in *deſtructionem* vergat, nec præterea quum Canones in ædificationem Eccleſiæ ſint conſtituti; ab horum quoque norma niſi ſi expediat, aut neceſſe ſit, omnino ſolutam *Romanis* Pontificibus adſerimus Poteſtatem per univerſum orbem DOMINANDI ingerit, quæ ut *Ballerinii* verba cooptem, (75) *coercita intra limites ejus, quod in ejuſdem Eccleſiæ bonum & ædificationem referntr, quam aliena eſt a dominatu Monarchico potentiæ ſæcularis, quæ pro arbitrio & libitu quælibet ſibi vindicaret*. Quid fraudulentius? quid ad commune quoddam odium in Apoſtolicam Sedem concitandum adcommodatius?

XIV. At poteſtas eſt exercendæ per univerſam Eccleſiam juriſdictionis *in ſpiritualibus quidem directe, & immediate, in temporalibus vero indirecte*. Ita ſane inquiunt *Romani* Theologi. Verum alteram illam *in ſpiritualibus* poteſtatem is ſolum neget, qui Primarum *Petri* nonniſi honoris titulum ex hæreticorum commentis adſtruat; neque Epiſcoporum juribus quemadmodum a Chriſto conſtituta ſunt, aliquid inde decerpitur. Altera autem poteſtas *in temporalibus* ejuſmodi eſt, ut niſi ab ea, quam *Romani* Theologi & Canoniſtæ intelligunt, alia omnino per

ſum.

(75) *De Poteſt. Eccleſ. pag.* 180.

ſummam fraudem fingatur, Principibus inviſa eſſe jure non poſſit. Quid enim ea tandem eſt? quo ſpectat? Nihil ego diſſimulabo, non meam promens ſententiam, quam ferre præpoſitorum meorum interdicto prohibeor, ſed Romanorum Theologorum mentem adcuratiſſime exponens. „ Spiritualis „ poteſtas, inquit *Bellarminus* (76), non ſe „ miſcet temporalibus negociis, ſed ſinit „ omnia procedere, ſicut antequam eſſent „ conjunctæ, dummodo non obſint fini ſpi„ rituali, aut non ſint neceſſaria ad eum „ conſequendum: Si autem tale quid adci„ dat; ſpiritualis poteſtas poteſt & debet „ coercere temporalem omni ratione, ac via, „ quæ ad id neceſſaria eſſe videbitur. Ut „ autem magis in particulari explicemus hæc „ omnia: comparanda eſt poteſtas Papæ ſpi„ ritualis cum perſonis judicum, ſeu prin„ cipum ſæcularium, cum legibus eorum „ civilibus, & cum eorum foro & judiciis: „ Quantum ad perſonas, non poteſt Papa, „ ut Papa, ordinarie temporales Principes „ deponere, etiam juſta de cauſſa, eo mo„ do quo deponit Epiſcopos, ideſt, tamquam „ ordinarius judex: tamen poteſt mutare re„ gna, & uni auferre, atque alteri confer„ re, tamquam ſummus Princeps ſpiritualis, „ ſi id neceſſarium ſit ad animarum ſalutem, „ ut probabimus. Quantum ad leges non

[76] *De Rom. Pont. Lib. IV. Cap. VI.*

„ poteſt Papa, ut Papa, ordinarie condere
„ legem civilem, vel confirmare, aut in-
„ firmare leges Principum, quia non eſt ip-
„ ſe Princeps Eccleſiæ politicus: tamen
„ poteſt omnia illa facere, ſi aliqua lex
„ civilis ſit neceſſaria ad ſalutem animarum,
„ & tamen Reges non velint eam condere;
„ aut ſi alio ſit noxia animarum ſaluti, &
„ tamen Reges non velint eam abrogare..
„ . . . Quantum ad judicia, non poteſt Pa-
„ pa, ut Papa, ordinarie judicare de rebus
„ temporalibus. Recte enim *Bernardus Eu-*
„ *genio* lib. I. de conſider. dicit: *Habent hæc*
„ *infima & terrena judices ſuos, Reges, &*
„ *Principes terræ. Quid fines alienos invaditis?*
„ *quid falcem veſtram in alienam meſſem ex-*
„ *tenditis?* Item: *In criminibus, non in poſ-*
„ *ſeſſionibus poteſtas veſtra.* At nihilominus
„ in caſu, quod id animarum ſaluti neceſ-
„ ſarium eſt, poteſt Pontifex adſumere et-
„ iam temporalia judicia, quando nimirum
„ non eſt ullus, qui poſſit judicare; ut qu-
„ um duo reges ſupremi contendunt, vel
„ quando qui poſſunt, & debent judicare,
„ non volunt ſententiam ferre. Unde *Ber-*
„ *nardus* (77): *Sed aliud eſt*, inquit, *inci-*
„ *denter excurrere in iſta, aliud vero incum-*
„ *bere iſtis tamquam dignis tali, & talium in-*
„ *tentione rebus.* Et *Innocentius* III. Cap. Per
„ Venerabilem, qui filii ſint legitimi, di-
cit,

(77) *ad* Eugen. *lib.* I. *De conſid.*

„ cit, jurisdictionem temporalem solum ca-
„ sualiter Pontificem exercere“. Quid ve-
ro requiritur, ut hæc *animarum saluti necessa-
ria habeantur*? Regum depositioni, quæ præ-
cipuum Pontificiæ hujus Potestatis caput est,
insistamus. Ad eam postulant Romani Theo-
logi, ut exponatur Religio EVIDENTISSIMO
PERICULO [78]. Ut autem hujusmodi peri-
culo res Catholica objiciatur, non satis est,
Principem, quod ad se spectat, hæreticum
esse; deponi tantummodo potest, si *ille co-
netur pertrahere subditos ad suam hæresim, vel
infidelitatem (79). Si enim tales Principes non
conentur fideles a fide avertere, non existimo
posse eos privari suo dominio*. Neque ad de-
positionem continuo deveniendum, si aliter
corrigi possit. Quare *Suarez* in *defensione fi-
dei* (80), hanc esse in Pontifice potestatem
ait ad *coercendos temporales Principes iniquos*
ET INCORRIGIBILES; tum addit [81]: *Quan-
do solum vel principaliter agitur de emendatio-
ne Principis, qui peccavit, solent maxime Pon-
tifices censura uti, quia illa est propria medi-
cinalis pœna, de qua loquutus est Christus*
Matth. XVIII. (82) . . . *Quando vero non*

(78) *Bell. lib. cit. cap. VII.*, seu *extremis periculis*, ut loquitur *Gretserus in Resp. ad Edict. pag.* 100.

(79) *Bell. ibid. Suarez vero in defens. fidei lib. I. cap. I.*

(80) *lib. III. cap.* 23.

(81) *ibid. n.* 19.

(82) Cave credas, excommunicati a summis Pontificibus Principes posse ex *Romanorum* tantum Theologorum sen-

obſtante cenſura Rex contumax eſt & incorrigibilis in delicto, tunc graviores pœnæ adhiberi de-

ſententia. Idipſum certe conſentit Auctor *defenſionis declarationis Cleri* [*T. I. lib. I. ſect. II. cap. XXI.*]; neque hic de excommunicatione loquitur ad *Febronii* ſeu potius *Queſnelli* mentem intellecta, quæ ſcilicet vim non habeat, niſi juſta ab Eccleſia habeatur. Minime vero. Sane, inquit *Pſeudo-Boſſuetius*, *quum excommunicant* Romani *Pontifices*, *ſtat*, *valetque* STATIM IPSA VI SUA *adverſus contumaces ac rebelles* QUOCUMQUE LOCO POSITOS, *Excommunicatio*, *Deo ligante in Cœlis*, *quæ divinitus tradita poteſtate in terris ligata ſunt*.

Jam vero ex S. *Thomæ* ſententia (2. 2. q. XII. art. 2. c.) *quam cito aliquis denunciatur excommunicatus per apoſtaſiam a fide*, *ipſo facto ejus ſubditi ſunt abſoluti a dominio ejus*, *& juramento fidelitatis*, *quo ei tenebantur*. Neo ut *Alphonſum* de *Caſtro de juſta hæreticorum punitione* [*lib. II. cap. 6. 7. & 8.*] alioſque omittam, diſſentit P. *Bianchi* (*T. I. pag.* 225.) Hi nempe excommunicationem, qua Principes ob hæreſim percellantur, ab excommunicatione, qua illi ob alia crimina feriantur, diſtinguendam ajunt, & quamquam hanc concedant non eſſe ejus vis, ut ſtatim ſubditi ab eorum dominio abſolvantur, illi tamen tantam ineſſe vim volunt, ut quibus infertur, ii Regno confeſtim, & *ipſo facto* decidant. Graves tamen Auctores non deſunt, qui excommunicatos, niſi quid amplius in ſententia addatur, ex ipſa excommunicationis natura Regno ſtatim haud privari doceant. In his *Suarez* (*in defenſ. Fidei lib. VI. cap. 6. n°* 16.) diſerte ait: *Alter vero modus privationis per modum depoſitionis a Regno*, *vel ab alia temporali poteſtate*, *& conſequenter cum perpetua abſolutione ſubditorum a fidelitate*, *& obedientia civili*, *non eſt quidem effectus proprius*, *& intrinſecus excommunicationis majoris*, *ſi nihil amplius addatur*: & paullo poſt (*n.* 24.): *Excommunicatio ſola*, *& nuda non dat poteſtatem occidendi excommunicatum*, *nec privandi illum dominio rerum ſuarum*, *ſed ſola communicatione*. Hinc *Bellarminus* adverſus *Barclaium* (*cap.* 19.) *& ſi cenſuris*, inquit, *non movebitur* (Princeps), *& Eccleſiæ neceſſitas id requirat*, *liberabit* (Pontifex) *ſubditos ejus ab obedientia*, *eique imperium abrogabit*.

debent. Judicare autem, an Rex pertrahat ad hæresim, atque adeo an corrigi possit, nec ne, non ad populos illi subjectos pertinet, sed ad Pontificem, *cui*, inquit Bellarminus, *commissa est cura Religionis*. En quorsum tandem magnum hocce Regum terriculum tam frequenter a *Febronio* ostentatum recidat. Ubi hæc duo concurrant, summa Principum auctoritas, & inevitabile Catholicæ fidei apud aliquam gentem excidium censent *Romani* Theologi, supremum Ecclesiæ Pontificem tamquam universalem Pastorem extraordinaria quadam potestate præditum esse, qua Religionem Principis eam conantis evertere damno (83) incolumem servet. O infestam Principibus sententiam! Quam multos invenire erit, qui ab ea cavere sibi necessarium ducant! Equidem quod præteritis sæculis interdum contigit fieri rursus posse, non nego. Hoc tamen confidenter dico incredibilis cujusdam perversitatis esse sententiam, quæ tot intra limites coercita sit, ut nonnisi longissimo annorum, fortassis etiam sæculorum intervallo locum vel semel habeat, veluti Reipublicæ pestem, Principum perniciem, Regnorum calamitatem aversari, per ora hominum traducere, in maximum odium vocare? Fac tamen, eam ex om-

[83] Damnum Principis quum dico; cave eædem intelligas. Vide quæ *Bellarminus* adversus *Barclaium* hac de re disputat.

omnibus deinceps Academiis exulare; fac doctores omnes in alteram abire opinionem. Quid hinc demum *Febronius* obtinebit? Nihil plane, quod ad Principum ſecuritatem faciat. Nam minuſne verum erit, hanc omnium Theologorum fuiſſe ad XVII. ſæculum ſententiam? (84) & Clerum *Gallicanum* in ſua illa a. 1682. declaratione non decretum quod *ſpectaret ad fidem* quemadmodum *Boſſuetius* ipſe adfirmavit, ſed unam *opinionem* propoſuiſſe? Vt ergo occaſio ſe feret, putaſne populos, quos ferventiore Religionis ſtudio abreptos non humana ſolum, ſed ſæpe etiam divina jura perfregiſſe comperimus, antiquam ſententiam diffractis veluti quibus tenebatur compedibus non eſſe revocaturos? Atque utinam hujus limites non prætergrediantur! Verum in tanta juris Publici a Proteſtantibus mirum quantum corrupti apud nos (prob! dolor) celebritate quid non timendum? Nihil certe in iſtorum libris divulgatius, quam jus eſſe populis ſuæ adverſus Principem Religionis armis quoque ubi opus ſit, vindicandæ? (85) Nec vero facile ullus popu-

(84) In libro cui titulus: *Reſponce des vrays Catholiques* François *a l' avertiſſement des Catholiques* Anglois 1588. *p.* 328. " C' eſt une doctrine tres-ſalutaire, & preſervative de la Chreſtientè, & une COMMUNE opinion de TOUS les Theologiens, & interpretes de l' Ecriture Sainte, comme auſſi des Canoniſtes ". Confer P. *Bianchi T. I. lib. I. §. IX. ſeqq.*

(85) Audi, ut omittam *Van der Mullen* diſſ. *de ſanctita-*

populis perſuadebit, Chriſtum Religioni ſuæ non eo proſpexiſſe, ut ſi quis Regum illam fartaſſis evertendam adgrediatur, neque in Ec-

ſtitate ſummi Imperii civilis pag. 70. ſeqq. *Rechenbergium* diſſ. *de Religione armis defenſa*. *Noodtium* diſſ. *de Religione ab Imperio jure gentium libera*, audi, inquam, *Barbeyracium in Puffendorf*. *lib. VIII. cap.* 8. §. 5. *adnot.* 7. " Comme on ne ſcauroit prouver ni par les prin-
„ cipes du droit naturel, ni par l' Ecriture Sainte, que
„ les Souverains ſoient revetus du pouvoir d' empecher,
„ que chacun ne ſerve Dieu paiſiblement ſelon les mou-
„ vemens de ſa conſcience; il s' enſuit, que les Peuples
„ ont un droit auſſi naturel, & auſſi inconteſtable de de-
„ fendre leurs Religions par les armes contre un Souve-
„ rain, qui veut les contraindre d' y renoncer, ou leurs
„ en interdire l' exercice, que de defendre leurs vies,
„ leurs biens, & leurs libertez, contre les entrepriſes
„ d' un Tyran. Ce droit eſt même plus favorable, qu'
„ aucun autre; puis qu' il regarde le plus grand de tous
„ les interets & la plus forte de toutes les obligations,
„ ou plu-tot celle qui eſt le fondement, & la ſource de
„ toutes les autres, je veux dire, la neceſſitè indiſpensa-
„ ble, ou chacun eſt de ſuivre les lumieres de ſa con-
„ ſcience". Liceat heic aliqua adſcribere ex ſceleratiſſimo illo opere prænotato: *ſiſteme de la nature*, quod peculiari quodam confixionis genere CLEMENS XIV. præſtantiſſimus Eccleſiæ Catholicæ Pontifex pro ſingulari ſuo in Chriſtianam Rempublicam ſtudio nuper proſcripſit. Audi, & exhorreſce: " Les chefs qui nuiſent a la Societè per-
„ dent le droit de lui commander (*Tom. I. Cap. IX.*
„ *pag.* 144.) Les Souverains ſe ſont rendus les maitres
„ abſolus des Societès. Meconnoiſſant la vraie ſource de
„ leur pouvoir, ils ont prètendu le tenir du Ciel, n' è-
„ tre comptables qu' a lui de leurs actions . . . En un
„ mot ètre des Dieux ſur la terre (*ibid. pag.* 145.) La
„ crainte eſt le ſeul obſtacle que la Societè puiſſe oppo-
„ ſer aux paſſions de ſon Chef . . . . . Elle doit limiter
„ ſon pouvoir . . . . . parceque la fardeau de l' admini-
„ ſtration eſt trop grand pour ètre portè par un ſeul
„ homme . . . . . que l' ètendue de ſon pouvoir tendra
„ toujours mèchant [*ibid. pag.* 146.] "

Ecclesiæ, neque in subditarum illi gentium sit potestate ejus conatibus obviam ire: sed illud multo facilius, quam Ecclesiæ *Febronius* denegat, eam sibi populos facultatem per summum nefas adsciscere. Quanto igitur consultius Principum rebus vitæque est, si erepto populis de eorum fide judicio ab unius Ecclesiæ ac *Romani* Pontificis sententia salus eorum pendeat! (86) Monachis ergo, si sapimus

[86] Recte cl. P. *Bianchi T. I. pag.* 81. cum *Pseudo-Boſſuetio* differens ait: Ma poichè Monsignor *Bossuet* [Febronium *si placet substitue*] vede tanti mostri orribili, dove non sono, e duopo d' invitarlo a vederli; dove veramente sono, ed a considerar bene donde nascono, cioè dalla sua stessa opinione. Suppongasi pertanto, che i Popoli, e i sudditi di alcun Re Apostata dalla Fede, e persecutore della Religione sieno in persuasione, ch' egli per tal cagione non sia sottoposto alla podestà della Chiesa nel suo temporal dominio: sarà esso perciò sicuro? l' opinione de' Protestanti, e de' Cattolici, che lo fanno in ogni caso indipendente nella sua podestà dal poter della Chiesa basterà ella a reprimere l' ardore e il zelo de' suoi soggetti, sicchè non si credano obbligati a prender l' armi contro di lui per difesa della coscienza? Gli esempj funesti di tante guerre civili, di tante rivolte pericolose fatte contro i legittimi principi per causa di Religione, e in tempo che si predicava più che mai l' indipendenza della podestà Regale, non ci fanno avvertiti, esser così altamente impresso nella mente degli uomini il sentimento della Religione, che non v' ha chi non reputi cosa giusta armarsi per difenderla contro il Sovrano, che vuol distruggerla, e dove la debolezza delle forze non freni l' ardore de' popoli, nessuna cosa è valevole a raffrenarla? Onde è, che questa nuova opinione di Monsignor *Bossuet* fa strada a' sudditi ad arrogarsi sopra i Principi quell' autorità, ch' egli nega alla Chiesa, e ministra occasione ai mal contenti di rivoltarsi contro i loro Signori per

ogni

pimus Monachos dico, ut cum *Febronio* loquar, etsi non tam Monachorum, quam omnium ex omni cœtu doctorum sententiam hanc esse scio) non vitio vertendum, sed gratiæ agendæ, quod eam maxime opinionem tueantur, quæ in iis ipsis longe rarissimis casibus, ad quos solummodo pertinet, populorum arbitrio, igraviſſimo scilicet discrimini Principum fortunas, vitamque subducat.

CA-

„ ogni preteſto di Religione. Ma facciasi per lo contra-
„ rio, che rimangano i Popoli perſuasi, appartenere uni-
„ camente all' autorità della Chieſa il dichiarare, in qua-
„ li casi per motivo di Religione i Principi sieno caduti
„ dalle ragioni del Regno, e restino disciolti i sudditi
„ dal debito, o dal giuramento di fedeltà verso loro, o
„ senza queſta precedente dichiarazione non esser lecito a
„ i sudditi sottrarsi dall' ubbidienza de' loro Signori; cer-
„ tamente viene a frenarsi l' ardor de' zelanti, ed a to-
„ glierſi il preteſto a i mal contenti di giuſtificare le lo-
„ ro ribellioni col manto della Religione. Per la qual
„ cosa se si considera bene queſta sentenza, si conoscerà
„ esser tanto lontana dal recare alcun pregiudizio alla sa-
„ lute de' Principi, che piuttoſto mira alla lor sicurezza.“

CAPUT V.

Alia a Febronio Romanæ *Curiæ obiecta vitia percenſentur, de illiſque judicium fertur. Vbique ſui ſimilis Auctor deprehenditur, malevolus ſcilicet, ac fallax ſummorum Pontificum obtrectator.*

I. NUnc ſpicilegii inſtar alia vitia colligam, quæ a *Febronio Romanæ* Curiæ exprobrantur. Is autem erit mihi eorum refellendorum ordo, qui auctori fuit obijciendorum. Hoc igitur primum *Febronius* dolet [1], quod Papa malit audire Cardinales, & cum eis communicare conſilia, quam cum Epiſcopis, ac ſecundum primi voluminis appendicem adire nos jubet, ubi adſcito *Juſtiniani* nomine Curiæ *Romanæ* arcanum viſus eſt ſibi detegere (2). *Scis cur lubentius communicetur cum* Cardinalibus, *quam cum* Epiſcopis? *De ſtylo Curiæ illi ſunt* meri Conſiliarii, *quos ſequi non obeſt monarchiæ; ut Epiſcopi ſunt Conjudices: vota horum ſunt* deciſiva *non* conſultativa tantum: *hoc temperat ſane monarchiam, qua pura non erit conſultum Eccleſiæ* Magnum certe crimen! Scilicet ex Epiſcoporum ſententia judicandum erit *Romano* Pontifici, non ex ſua. Quod ſi falſum

(1) *T. II. pag. 9.*
(2) *T. I. App. II. pag. 6.*

ſum omnino eſt, quid quæſo hoſce judices ſummus Pontifex in conſilium adhibere vereatur? Quamquam nihil *Febronius* nobis ingerere poterat a veritate alienius, quam quod de Epiſcopis a *Romana* Sede inconſultis garrit. Exemplo ſit *Benedictus* XIV. qui vere de ſe ſcripſit (3): noverit quisque, num„ quam nos ii ulla diœceſi ſtatuiſſe, aut in„ dulſiſſe feſtorum dierum imminutionem,„ ſeu reductionem, nimirum, ut integro ma„ nente præcepto quoad Dominicos, reliquo„ ſque ſolemniores dies, audiendi Miſſam,„ & abſtinendi ab operibus ſervilibus, ceſ„ ſet, quoad reliquos minus ſolemnes, ob„ ligatio vacandi a ſervilibus operibus, per„ ſtante tamen onere audiendi Miſſam, niſi„ petentibus, & inſtantibus Epiſcopis, de„ quibus ea ſemper nobis fuit, eritque fir„ miſſima opinio, non ſolum eos divini cul„ tus ſtudioſiſſimos, ſed etiam optime con„ ſcios tum indigentiæ ſuorum diœceſanorum„ tum inobſervantiæ dierum feſtorum per„ ſuas reſpective diœceſes invectæ.„ Neque id ex *Benedicti* indulgentia factum. Generatim adſerere poſſum, aut in ordinariis, aut in extraordinariis Congregationibus de nullo agi negocio, quin Epiſcoporum, apud quos exorta ſit controverſia, inquiſitio, & ſuffragium ad Sacrum Senatum deferatur.

II. Aliud carpit in *Romana* Curia *Febro-*

nius

(3) *De Syn. Dioeceſ. lib.* XIII. *cap.* 18. *n.* 12.

nius (4), eam nempe Concilii generalis celebrationi *ſemper reſtitiſſe, ſemperque reſtituram*. Quam futiles fuerint hac de re querelæ, in mea ad *Antifebronium* introductione palam feci. *Confidebat* Tridentina *Synodus* (5) Romanum *Pontificem curaturum*, ut *vel evocatis ex illis præſertim Provinciis, unde difficultas orta fuerit, iis, quos eidem negocio tractando viderit expedire, vel etiam Concilii generalis celebratione* SI NECESSARIUM JUDICAVERIT, *vel commodiore quacunque ratione ei viſum fuerit, Provinciarum neceſſitatibus pro Dei gloria & Eccleſiæ tranquillitate conſulatur*. Antequam ergo *Febronius Romanam* Curiam hujuſmodi Concilii celebrationi *reſiſtentem*, immo & *ſemper reſtituram* exhiberet, nobis indicare debuerat, quinam Pontifices novi generalis Concilii celebrationem a *Tridentinæ* Synodi temporibus *neceſſariam* judicarint, ſed obſiſtentis ſuæ Curiæ conatibus ab ea urgenda deterriti fuerint. Saltem edicat nobis, quæ Natio, aliis ſive Regibus ſive Nationibus minime adverſantibus, generale Concilium petierit; repulsam autem a *Romana* Curia retulerit. Neque enim *Romanam* Curiam *Febronio* judice debuiſſe putaverim ſeditioſis, impiiſque *Queſnelliorum* clamoribus, qui generale Concilium adverſus Conſtitutionem *Unigenitus* appellarunt obaudire, tantumque ſcelus fovere. Sed fortaſſe

(4) *T. II. pag.* 25.
(5) *Seſſ. XXV. in Decr. de recip. & obſerv. decretis Conc.*

se ſibi a *Romana* Curia obtemperari *Febronius* vellet, qui Concilium generale habendum cenſet. Bono ſit animo; efficiat ille, ut omnes nationes, ac Chriſtiani Principes idem ſentiant, petantque; polliceor, in meque recipio *Romanam* Curiam non obſtituram. At hoc ἀδυνατον eſt. Vereor & ego, ne ſit; at num culpa *Romanæ* Curiæ? Nego iterum, pernegoque. Obſiſtet illa, ac juro obſiſtet, ubi Principes inter ſe diſſidentes viderit; dum enim hi de celebrando generali Concilio non conveniant, de illo cogitare res erit periculi plena. Principum igitur diſcordes ſententias componat; nihil habebit, quod non ſibi a Curia polliceatur. Ceterum mirandum non eſſet, ab ipſis *Baſileenſibus* Concilii initiis edoctos Pontifices Conciliorum convocationi non tam faciles ſe præbuiſſe, aut etiam præbere. " Non „ fruſtra, inquit *Benedictinus Gerbertus (6)*, „ tunc timebant ſuæ auctoritati Pontifices „ ex Conciliis, quando ea jam in commune ordinariumque tribunal ſingulis decenniis ſtatui videbantur, contra ſuum tribunal ac cathedram *novo quidem exemplo* „ communionique poteſtatis Eccleſiaſticæ tunc „ adverſo. Unde *Clementem* VII. dicere ſolitum ferunt, *Quemadmodum primis Eccleſiæ ſæculis conciliorum frequens celebratio* „ *Pontificiæ auctoritatis certiſſimum erat incre-*

[6] *de Commun. Poteſt. Eccleſ. cap. XII. pag. 488. ſeqq.*

„ *mentum ; ita his poſtremis temporibus pon-*
„ *tificiam majeſtatem nullo modo poſſe retineri,*
„ *aut vindicari in Conciliis : eamque ob rem*
„ *Pontifices hodiernos tantum operæ in decli-*
„ *nandis , quantum veteres in procurandis , &*
„ *habendis Synodis generalibus debere colloca-*
„ *re ?* Volvebat hæc animo tunc temporis
„ Pontifex , quando univerſus Chriſtianus
„ Orbis ad Concilii celebrationem ſuſpira-
„ bat , ac conglomerabat vota ; quod rapi-
„ do *Lutheranæ* ſectæ torrenti omnibus mo-
„ dis obſiſtendum eſſet , nihilque in medio
„ relinquendum , præſertim autem tam po-
„ tens ac præſens remedium , quod tam ſi-
„ niſtra præſumptione , praviſque præjudiciis
„ præpediri ſummopere dolendum fuerat : &
„ tamen timeri poterat , adhuc recenti in
„ memoria hærente diſſidio illo , ipſa Ec-
„ cleſiæ viſcera , ac primaria membra divi-
„ dente , atque communionem legitimæ po-
„ teſtatis inter ſummos eccleſiæ præſules
„ ſcindente a tempore ſchiſmatis magni uſ-
„ que ad ea fere tempora . Actum fuiſſet ,
„ niſi inſpiraſſet Deus cogitationes pacis ,
„ indidiſſetque conſilia meliora : quo factum
„ eſt , ut omni ævo celebratiſſima coaleſce-
„ ret *Tridentina* Synodus . . . . Recte igi-
„ tur ad veterem mentem antiqua conſilia
„ redierunt , quando avita ſtudia unitatis ,
„ communioniſque ſunt capta . Tuncque i-
„ terum utilitati , neceſſitatique proficua fuit

Con-

„ Concilii celebratio, quando vel induciæ
„ ad tempus fuerunt, ac ceſſatio inteſtini
„ illius belli inter ſummas Eccleſiæ pote-
„ ſtates juſtitiumque litigioſi illius fori,
„ quod judicia, judiceſque ipſos Eccleſiaſti-
„ cos inter ſe committebat. Attamen non
„ penitus ea ſimplicitas & felicitas hujus
„ ſupremi univerſaliſque tribunalis reſtitui
„ poteſt, qua olim tam cito conveniebant
„ Patres, brevique componebant, ac finie-
„ bant cauſſas, & negocia Religionis. Nul-
„ læ tunc de conciliis leges, & ſtata tem-
„ pora præterquam particularibus, generalia
„ extraordinaria erant remedia. At poſtea
„ lege cautum, ut ſingulis decenniis agerен-
„ tur, ſine omni fructu, effectu, & utili-
„ tate, quod in communione legitima po-
„ teſtatis eccleſiaſticæ nec fuerit lata, nec
„ ad eam intenta. Conſilium illius legis,
„ ut alia, ſuggeſſit *Johannes Gerſon*, ſic e-
„ nim is *in viagio Regis Romanorum* direct.
„ IV. lege ult. *concilium generale poteſt, &*
„ *debet conſtituere crebriorem generalium Con-*
„ *ciliorum celebrationem, quam retroactis tem-*
„ *poribus fuerint celebrata: ut de decennio in*
„ *decennium, præfixa futuris ſummis Pontificibus*
„ *iſta lege, quam tranſgredi non liceat.* At
„ occulte ſpiritus diviſionis contra pacem
„ ſe ſe inſinuabat. Spiritus autem S. eſt Spi-
„ ritus pacis, non diviſionis. "

III. Pergit *Febronius* exſcriptum *Tridenti-*

ni locum expendere (7) : " Secundum (*re-*
„ *medium*) numquam praticavit (*Curia* Ro-
„ mana) , quamvis id convenientiſſimum
„ foret ; ex quo per evocatos ex illa pro-
„ vincia , unde difficultas orta eſt , intelli-
„ gentes & prudentes viros facilius & ſe-
„ curius intelligi & ſtatui poſſet , qua ra-
„ tione , & interdum qua moderatione vel
„ modificatione decreti interpretatio facien-
„ da , & exequutio procuranda foret , ad-
„ tentis provinciæ illius moribus , populi-
„ que ingenio, quam ex ſolis iis Cardinali-
„ bus, aliiſque Prælatis, qui Curiæ *Romanæ*
„ opinionibus imbuti , & ſuæ nationis mo-
„ ribus dumtaxat adſueti ſunt ". Sic nem-
pe ſomniis ſuis optimus vir delectatur ,
& ex Jureconſulto factus repente dictator,
Romanæ Curiæ Præſulibus , Cardinalibus,
Pontificibus leges in judiciis ſervandas
præſcribit . Sed ubi tandem evigilaverit ,
ſe Magiſtro , aut legum latore haud egere
Romanos intelliget . Ecquod enim alicujus
momenti negocium ex diſſitis Provinciis ad
Curiam *Romanam* defertur, cujus procuran-
di gratia non ſtatim *Romam* inde patriarum
rerum peritiſſimi viri mittantur ? Nec ta-
men ſi deeſſent iſti, *Febronius* jure conque-
ri poſſet . An non enim inter Eminentiſſi-
mos Patres ſunt, qui quum ad exteras gen-
tes Apoſtolici Nuncii munere fungerentur ,
carum

(7) *l. c.*

earum mores ac consuetudines internoscere potuerunt? Præsules heic quoque degunt, aliique ex omni fere natione selecti viri, ex quibus quid facto opus sit, cognoscere liceat. Litteræ præterea commeant, nihilque ante decernitur, quam ex earum frequentato commercio quid in provinciis moliantur, exspectent, renuant, plane sit exploratum. Et *Romanis* succensebit *Febronius*, quasi ex suis tantum opinionibus, ac moribus vel difficillima exterarum gentium negocia expediant?

IV. Graviora sunt, quæ sequuntur. Primum ad *Coadjutorias*, quas dicimus, pertinet, *cum futura successione* in beneficiis, *nullam Curam animarum adnexam habentibus, & ubi nullus Coadjutus a Coadjutore exspectat aut exspectare potest adjutorium*. " Hanc, inquit „ *Febronius* (8) Coadjutoriarum speciem Ju„ ri Canonico in Titulo *de concessione præ„ bendæ & Ecclesiæ non vacantis* adversari, „ nemo negabit. Igitur ad dispensationis re„ medium recurrendum est, quæ *Romæ le„ vissime* conceditur". (9) Verum hæc *Febronius* non *Romanis*, sed *Westphalis*, & *Leodiensibus* inculcare debuerat. *Roma* enim in ejusmodi *Coadjutoriarum* Bullis adjutorii, quod Coadjutor Coadjuto adferre debeat, diserte meminit. Quod vero in *Germania*

(8) T. II. *pag.* 61.
(9) idem repetit *pag.* 406.

Capitulationes, ut ajunt, *Imperiales* obſtent, quominus Coadjutor Coadjuti muneribus fungatur, quid hoc ad Curiam *Romanam*? *Weſtphali*, & *Leodienſes*, a quibus tantummodo Coadjutoriæ peti ſolent, cur non ceterorum *Germaniæ* accolarum moribus vivunt? cur *Romanos* hiſce petitionibus fatigant? Cur illorum Epiſcopi honorificentiſſimas petitoribus teſtificationes litteris conſignant, *Romamque* mittunt? Ut has Pontifex adeipit, etſi vigente, quod indicabam, *Capitulationum Imperialium* interdicto petita Coadjutoria ad *exſpectivas* gratias a Tridentino Concilio proſcriptas ferme revocari videtur, illos tamen, qui petunt, ex Epiſcoporum teſtimonio tales ſumere poteſt, qui hac remuneratione virtutis digni ſint, atque ab illis diœceſibus ſine Eccleſiarum detrimento divelli nequeant. Quid ergo mirum, Pontifices hujuſmodi precibus adnuere? Num id *leviſſime* concedi dicendum eſt, quod tanta Epiſcoporum teſtificatione comprobatur? Hoc *Febronius* videat, ne Coadjutoriæ *leviſſime* petantur: at *leviſſime Romæ* concedi a veritate abhorret.

V. Alterum *Febronianarum* querelarum graviſſimum caput hujuſmodi eſt (10): " Non „ decipitur ſummus Pontifex, ſed ſe ipſum „ & alios decipit, quando eum iis, qui „ ſingulari erga Eccleſiam merito præditi non ſunt,

(10) T. II. *pag.* 62.

„ non ſunt, abſque informatione, bullarum
„ expeditionem aut earum ſaltem exequu-
„ tionem præcedente, diſpenſat *ſuper plura-*
„ *litate beneficiorum*. Neque hanc gratiam
„ ſalvat clauſula litteris his diſpenſatoriis
„ inſeri ſolita: *dummodo nulla harum Eccle-*
„ *ſiarum debito per hoc fruſtretur obsequio*.
„ Qualis circa hæc ſit practica, omnium
„ optime noverunt *Ubio-Colonienſes*. In ea
„ urbe, in qua ſunt decem & ultra Cano-
„ nicorum Collegia, ſic diſpenſati eunt in
„ una Eccleſia ad Matutinum, in altera ad
„ ſummum Sacrum, in tertia frequentant
„ veſperas; Miſſarum & reliqua Chori offi-
„ cia per ſubſtitutos erga levem retributio-
„ nem perſolvi faciunt. Hoc ſcit Pontifex,
„ vel ſaltem per ſuum eadem in Urbe re-
„ ſidentem Nuntium facile ſcire poteſt: At-
„ que ita *ambitioni & improbæ redituum Ec-*
„ *cleſiaſticorum congerendorum cupiditati* pandi-
„ tur via". Monſtra hæc ſunt, fateor; ſed illa unde nobis, niſi ex *Germania*? Ac majora quidem ea ferret, ſi *Febronianum* ſyſtema obtineret. Fac enim, *Germaniæ* Epiſcopis in propria cuique diœceſi liceat Eccleſiaſticas leges laxare; quiſnam erit, qui pluribus Beneficiis iis etiam diſſociabilibus non perfruatur? Nam nullus apud *Germanos* eſt, qui ſi ad altiorem Eccleſiaſticam dignitatem, ampliuſque beneficium provehatur, & illa quibus præditus eſt, quæcumque demum ſint

ſibi ſervare non ſatagat. Obſiſtit, credat *Febronius*, obſiſtit quoad poteſt *Roma*: ſed quid tum? ſtatim *Germaniæ* conſuetudines, ac libertates ſibi obiici videt, atque utcumque nitatur contra, indulgendum eſt tandem, ne pax interturberur. Ceterum quam ægro animo id ferat *Roma*, ignorare *Febronius* non poterat, cui ad manus fuit egregium *Benedicti* XIV. opus *de Synodo diœceſana*; ibi enim hæc legere eſt nullis umquam laudibus ſatis concelebranda (11) *Fel. Record. Prædeceſſor noſter* Clemens *Papa XII. quum ſapienter animadvertiſſet, ex eo quod uni eidemque perſonæ tot Epiſcopales Eccleſiæ permitterentur, eam ab Eccleſia Catholica utilitatem, quæ ſperabatur minime percipi, ex Paſtoralis officii ſui munere huic rei remedium aliquod cenſuit adhibendum. Itaque quum vidiſſet, plurium Epiſcopatuum conſequutionem ex earum litterarum conceſſione pendere, quibus* eligibilitas *indulgetur; quum ſcilicet hujusmodi Indultorum vigore, qui unicum habeat Epiſcopatum, & ad alium tranſire non poterat, niſi per ordinariam poſtulationis viam, faciliorem exinde ſemitam ſibi aperiret ad aliam Eccleſiam adſequendam: duo ſaluberrima decreta edidit; quorum altero, tamquam regula, uteretur in poſterum Congregatio Conſiſtorialis; altero autem Brevium Secretaria. Hæc typis impreſſa, quantum ſcire potuimus, quum nondum fuerint, optimum eſſe ducimus heic ea inſerere, ut*

[11] *lib.* XIII. *cap.* VIII. *n.* 7.

ut perpetua eorum memoria ſervetur, & ut exequutioni opportunæ mandentur; quum ea plurimum conferre poſſe putemus, niſi ad tollendam penitus, at ſaltem ad cohibendam in Germania *immoderatum in una eademque perſona Epiſcopatuum pluralitatem. Primum pro Congregatione Conſiſtoriali ſic habet:* "Sanctiſſimus Domi„ nus Noſter *Clemens* Papa XII. animadver„ tens, minime expedire, quod in *Germa„ nia*, etiamſi ſublimibus Familiis orti ſint „ tam facile concedatur diſpenſatio ad effe„ ctum retinendi ſimul tres, vel quatuor, „ ac etiam quinque Cathedrales Eccleſias, „ quarum Præſules temporali quoque domi„ natu potiuntur, præſertim quum experien„ tia compertum ſit, eas diœceſes ab hæreti„ corum erroribus magis eſſe immunes, qua„ rum ſingulæ ab uno gubernantur Epiſco„ po; hinc majorem deinceps circumſpectio„ nem in hoc adhiberi mandat, nec ſolum „ adtendi exempla, ſed peculiares perpendi ſin„ gulorum caſuum circumſtantias, habita ni„ mirum ratione temporum perſonarum, & „ Eccleſiarum: ita quidem, ut diſpenſatio„ num impertiendarum norma ſumatur po„ tiſſimum a majori Eccleſiarum ipſarum „ bono, ac utilitate. Quod ſi iis, qui ali„ cui jam præſint Eccleſiæ, juſtis de cauſſis „ a Sede Apoſtolica aut jam fuerit conceſ„ ſum, aut deinceps concedi contigerit In„ dultum eligibilitatis ad aliam, declarat

San-

„ Sanctitas Sua, non per hoc cenſeri debe-
„ re conceſſam diſpenſationem ad effectum
„ ſimul retinendi prædictam quoque aliam
„ Eccleſiam, poſtquam electio peracta fue-
„ rit; ſed antequam electio ipſa a Sede Apo-
„ ſtolica confirmetur, ſumma maturitate
„ eſſe examinandum, an utilitas, vel ne-
„ ceſſitas talium Eccleſiarum, & Catholi-
„ cæ Religionis tuendæ ratio poſtulet, im-
„ pertiri hujuſmodi diſpenſationem pro om-
„ nium retentione', vel potius in ejuſdem ele-
„ ctionis confirmationem poni oporteat de-
„ cretum de alia Eccleſia dimittenda. De-
„ clarat itidem Sanctitas Sua, non conve-
„ nire, ut indiſcriminatim, nulloque dele-
„ ctu & ſine cauſſæ cognitione, tribuatur Epi-
„ ſcopis facultas retinendi ſimul plures di-
„ gnitates, aut Canonicatus Cathedralium,
„ vel Collegiatarum Eccleſiarum, tam in
„ *Germania*, quam in *Poloniæ* Regno; per
„ hoc quippe divino cultui non mediocre
„ detrimentum adfertur, Eccleſiæ debitis
„ fraudantur obſequiis, & Eccleſiaſtica ſti-
„ pendia, quæ congruæ plurium Miniſtro-
„ rum Dei ſuſtentationi deſtinata ſunt, in
„ unam collata perſonam, incitamentum
„ præbent ad luxum. Mandat itaque San-
„ ctitas Sua, cautius, quam hactenus for-
„ ſan factum fuerit, hac etiam in re in po-
„ ſterum agi, & exemplis ſepoſitis, ſpecta-
„ ri in primis id, quod, juxta locorum,
„ Eccleſiarum, perſonarumque conditiones,

ad

„ ad ampliorem Dei gloriam expedire vi-
„ ſum fuerit. Ne autem ſaluberrimi hujus
„ moniti memoria obſoleſcat, vult Sanctiſ-
„ ſimus Pater, præſens hoc decretum adſer-
„ vari apud acta ſacræ Congregationis re-
„ bus conſiſtorialibus præpoſitæ, atque illud
„ ab ejuſdem Congregationis Secretario pro
„ tempore, quotieſcumque opportunum fue-
„ rit, in memoriam revocari eorum, qui
„ his de rebus conſilium Pontifici Maximo
„ daturi ſunt. Hac die *6.* Januarii anno
„ 1731." Hæc meditetur *Febronius*; tum *Romanis*, ſi poteſt, inſultet.

VI. Similia ſunt quæ de Matrimonialibus *diſpenſationibus* jactat (12). Ait *Febronius*, illas Sacris Canonibus adverſari. " Conci-
„ lium, inquit, *Tridentinum* vult eas dari
„ *raro* & *gratis*; in ſecundo autem gradu
„ non diſpenſari *niſi inter magnos Principes*
„ *& ob publicam cauſſam*. Hæc omnia vili-
„ penduntur *Romæ*: diſpenſatur cum quoli-
„ bet petente, etiam nulla ei ſuffragante
„ canonica cauſſa, dummodo non petat diſ-
„ penſari *gratis*; diſpenſatur eodem modo
„ quotidie in ſecundo gradu cum plebeiis,
„ etiam ſine cauſſa *privata*, ne dicam *pu-*
„ *blica*". Viden? ut falſa falſis adglome-
ret. Rem toti Urbi teſtatiſſimam dico: diſpenſationes in ſecundo gradu tam raro concedi, ut ſi cum illis, quæ denegatæ ſunt, in

(12) *T. II. pag. 64.*

in dieſque negantur, comparentur, vix aliqua earum habenda ſit ratio : quarum vero gratia facta eſt, eas non abſque adcurata cauſſæ cognitione, ac diligenti Eminentiſſimorum Fidei Quæſitorum, ſeu Sacræ Pœnitentiariæ diſquiſitione fuiſſe exoratas. Falſum & illud eſt (13) : *ſimoniacus occupavit beneficium, nulla huic cum* Simone *facienda eſſet gratia; aſt ſit ei: manet in beneficio ſimoniace obtento*. Falſum vero hoc dico, quod ſciam, conſtantem eſſe ſacræ, quam nuper appellavi, Pœnitentiariæ conſuetudinem, ut reſcribat: *prius dimittat*. En cujuſmodi abuſus ſint, quos *Romanæ* Curiæ *Febronius* obijcit, ſomnia, ſpectra, atque ægræ φαντασιας ludibria.

VII. Illud nunc in mentem venit, quod idem Auctor alio loco ait (14) : *Si itaque Papa ſuæ hac in parte obligationi minime ſatisfaciat, non erigendo novas cathedras, ubi eæ erigendæ eſſent . . . nihil magis naturale eſt, quam ut ii, quibus hæc jura originarie competunt, ad ea revertantur*. At quod heic non tam adfirmando, quam dubitando indicat, liberius in primo volumine edixerat (15) his verbis: *Forte ea de cauſſa Eccleſiæ utilius foret, priſtinam hac in parte diſciplinam reduci, quod non deſint, qui queruntur, a* Romana *Sede*

[13] *T. II. pag. 118.*
(14) *T. II. pag. 410.*
(15) *T. I. Cap. IV. §. 9. n. 2. pag. 259.*

tot non erigi novos Epiſcopatus, quot inſtitui poſtularent populorum ad veram fidem converſiones. Immo hanc in rem ex neſcio cujus larvati ſcriptoris libello (16) ſatis prolixum locum adtulerat. Ego vero non a *Romanis* Pontificibus, neque a Miſſionariis cauſſas, cur in Indiis, atque id genus Regionibus Epiſcopatus numero non augeantur, repetendas eſſe ſcio, ſed a Regiis admniſtris, qui politicis rationibus duci malunt, quam Religionis ſtudio. Enimvero Apoſtolicis apud Reges Nunciis non ſemel datum in mandatis fuit, ut de Epiſcopatibus hujuſmodi multiplicandis ſerio ac ſæpe agerent (17). Hæc ſatis eſſe poſſunt, ne quis ingenti illo abuſuum numero, quem *Febronius* Curiæ *Romanæ* temere objectat, perterreri ſe ſinat. Unum tamen non omittam. "Tanto autem „ major, inquit *Febronius* (18), convenit, „ ut circa hoc ſit ſollicitudo modernorum Pon-

(16) *Queſtions propoſées a l' Auteur de l' appel a la raiſon*.

(17) Eſt mihi præ manibus mandatorum libellus, quem *Tarſenſi* Archiepiſcopo, atque Apoſtolico apud *Hiſpanium* Regem Nuncio *Roſpilioſio* XXII. Auguſti a. 1644. *Franciſcus Antonius* Cardinalis S. *Onuphrii* nomine S. Congregationis *de propaganda fide* tradidit. Ejus autem libelli nonum caput iſtiuſmodi eſt; 9. *ſpeſſo dovrà raccordar alli Miniſtri Regii la moltiplicazione de' Veſcovi nell' Indie ſuddette, perchè ſono tanto grandi le Dioceſi, che non ſi poſſono da' Veſcovi viſitare, e per l' ordinazione de' Sacerdoti convien far viaggi longhiſſimi per preſentarſi alli Veſcovi*. Idem mox etiam inculcatur capite X.

(18) *T. II. pag.* 554.

„ Pontificum, quo probabilius eſt, exceſſum
„ poteſtatis ab eorum prædeceſſoribus exer-
„ citæ, atque prædictis corruptis fundamen-
„ tis innixæ, ſchiſmati tam *Orientali*, quam
„ *Occidentali* occaſionem dediſſe. Et de *Oc-*
„ *cidentali* quidem id probavit *Febronius Cap.*
„ *VI.* §. 15. De *Orientali* vero tempore Con-
„ cilii *Conſtantienſis* hoc, & juſte, opinaba-
„ tur Cardinalis *Cameracenſis* apud *Von der*
„ *Hardt T. I. P. 8. pag.* 416. & alii cum
„ eo. Ita enim ille *ibid. Neceſſaria erit re-*
„ *formatio & proviſio circa gravamina, quæ*
„ Romana *Eccleſia infert aliis inferioribus*
„ *Eccleſiis & Prælatis; & maxime in tri-*
„ *bus, de quibus conqueritur prælegatus frater*
„ Humbertus *de* Romana, *quondam Magiſter*
„ *quinctus Ordinis Prædicatorum in dicto Tra-*
„ *ctatu ſuo quem compoſuit tempore Concilii*
„ *generalis* Lugdunenſis, *ut in eo ſuper his*
„ *provideretur, ubi Parte II. Cap. II. dicit*
„ quod cauſſa diſpoſitiva ſchiſmatis *Græ-*
„ *corum* inter alias una fuit propter gra-
„ vamina *Romanæ* Eccleſiæ in exactionibus,
„ excommunicationibus, & ſtatutis “. Hac
de re in *Antifebronio* (19) ſatis differui, ne-
que actum agere adgrediar. Quoniam tamen
Ultrajectinam Eccleſiam *Febronio* maxime cor-
di eſſe intelligo, hoc illum moneo, ut vi-
deat, quei ſibi cum illa convenire poſſit.
Nam in actis, & decretis *ſecundæ* Synodi,
(quam cum *Clemente* XIII. *Pſeudo Synodum*

(19) *T. I. Introduc. cap. I. n. 2.* nos

nos appellamus) *Provinciæ Ultrajectenſis* Synodo delatum invenio libellum cui titulus: *Prècis d' un Acte de denonciation ſolemnelle faite a l' Egliſe &c.* de eo autem Synodi Procurator apud illos, quos ipſe *Patres* vocat, ſic loquitur (20): " Intra hos crimi-
„ nationis fines non ſe continet Denuntiator.
„ Totam ſchiſmatis *Græcorum* culpam in ſum-
„ mos Pontifices conijcit. Quem ſi audias,
„ *Eccleſia* Græca *ſemper amore pacis flagravit*;
„ *& ipſi ſunt Præſules* Romani, *a quibus non*
„ *tantum inter utramque Eccleſiam* (Græcam
„ *ſcilicet*, *&* latinam) *exorta eſt diſcordia*,
„ *ſed etiam interpoſiti obices*, *quibus perfecta*,
„ *quæ deberet inter eas eſſe*, *Communio ſub-*
„ *movetur*. Qui vel levem hiſtoriæ notio-
„ nem habeat, haud difficile intelliget,
„ quam falſa & inſana ſit tam inſolens cri-
„ minatio. Quo abripit denuntiatorem hic
„ erro "? Atque *Ultrajectenſis* Synodi Procuratori *Falſa*, *inſana*, *inſolens* criminatio viſa eſt, ea tamen *Febronius* delectatur maxime. Dixi ſatis, ut Febronium pudore ſuffunderem.

[20] pag. 49.

DISSERTATIO XI.

De Subſidiis ad vindicandam Eccleſiaſticam libertatem Epiſcopali cœtui a Febronio *propoſitis.*

CAPUT I.

Epiſcopis Febronius *duo cum primis ſuadet.* 1. *ut nativa jura defendant.* 2. *ut dimiſſa jura recipiant. Verum utrumque aut nihil ad rem facit, aut viam* ſchiſmatis *latiſſimam pandit.*

I. QUæ hactenus diſſeruimus, eo ſpectant, ut *Romani* Pontificis Primatum qualis a nobis adſtruitur, per ſe ſe Eccleſiaſticæ libertati nequaquam adverſari doceremus. Quamobrem neceſſe non eſſet, ut de ſubſidiis ad eam vindicandam a *Febronio* propoſitis diſputaremus, atque hac ipſa de cauſſa in *Antifebronio* ab ejuſmodi perpendendis ſubſidiis abſtinueram. Verum iſtorum examen quum a pluribus deſideretur, ac præterea utiliſſimarum hoc maxime tempore quæſtionum tractationem complectatur, libenter ſuſcipiam. Initium autem ab iis faciam, quæ ab Epiſcopali cœtu *Febronius* poſtulat. Ea porro quum multa ſint, quatuor capitibus diſcutiemus. Heic duo illa occur-

occurrunt, quæ omnium ita fons ſunt, ut etiam finis ſint cujus cauſſa facienda ſunt cetera. Id ergo primum *Febronius* Epiſcopos hortatur, ac monet, ut nativa jura ſtrenue defendant. (1) Quam in rem aliqua ex Patribus, & Conciliis collegit. Inutilis labor? Quis enim hoc inficiatur? Nemo certe, qui ſanæ mentis ſit. Hoc autem primo quærendum eſt, quænam *nativa* jura ſint, quorum defenſio ſit Epiſcopis ſuſcipienda. *Febronius* heic S. *Franciſcum Saleſium* appellat, qui ait (2): *id erit Deo glorioſum maxime, ut Epiſcopalis Ordo* PRO EO QUOMODO INSTITITUS EST, AC VALET, *agnoſcatur*. Non renuo; at ſtatim peto, *quomodo inſtitutus ſit, ac valeat?* Id niſi certum, ratumque ſit, fruſtra ſunt omnia. Scio equidem *Febronium* nobis continuo iura illa ingeſturum, quæ Papa Epiſcopis abſtuliſſe queritur (3), *deputationem liberam Miniſtrorum Eccleſiæ; propriam juriſdictionem in multos ſuorum diœceſanorum; jus excluſivum habendi tribunal ſacrum in ſuis reſpective diſtrictibus; abſolvendi quoſcumque rite diſpoſitos ab omnibus reatibus; diſpenſandi in quavis lege Eccleſiaſtica, ubi mens & anima legis relationem patitur & exigit; votum deciſivum in Conciliis generalibus*, poteſtatem, qua *in Synodis Provincialibus ſuo jure & libere*

(1) T. II. *pag.* 546. *ſeqq.*
(2) *lib.* I. *ep.* 30.
(3) T. II. *pag.* 32.

ſtatuta condant, atque eadem citra ſummi Pontificis auctoritatem publicent, & alia plura. At quid de hiſce juribus ſentiendum ſit, ex hactenus diſputatis nemo non videt. Sunt enim aliqua plane falsa abſurdaque, ut *jus* illud *excluſivum habendi tribunal ſacrum in ſuis reſpective diœceſibus* quo ſuprema, plena, immediata in ſingulas diœceſes *Romani* Pontificis poteſtas immo & Metropolitarum juriſdictio arceatur. *Nec tamen* ut cum *Gerſone* loquar (4), *plenitudo poteſtatis Papalis ſic intelligenda eſt immediate ſuper omnes Chriſtianos, quod pro libitu poſſit immediate juriſdictionem in omnes per ſe vel alios extraordinarios paſſim exercere. Sic enim præjudicaret ordinariis, qui jus habent immediatius, imma immediatiſſimum ſuper plebes ſibi commiſſas actus hierarchicos exercendi.* Verum ubi aut neceſſitas adeſt Epiſcopis munus ſuum negligenter obeuntibus, aut certa Eccleſiæ utilitas id poſtulat, negari ſummo Pontifici nequit ejuſmodi auctoritas, quæ cum *Febroniano* illo *jure excluſivo* ſtare omnino non poteſt. Cetera vero Epiſcoporum jura ea ſunt, ut ex ipſa Chriſti Domini inſtitutione *Romanis* Præſulibus ſubijci debeant, atque in horum ſit poteſtate quemadmodum Chriſtiana res poſcit, ea amplificare, aut etiam arctare. Quare ut alibi vidimus idem *Gerſo* ajebat (5): *ſtatus*

præ-

(4) *Conſid.* 2.
(5) *Conſid.* 3.

prælationis Epiſcopalis habuit in Apoſtolis & ſucceſſoribus uſum vel exercitium ſuæ poteſtatis ſub Petro, *& ſucceſſoribus ejus, tamquam ſub habente*, vel *habentibus plenitudinem fontalem Epiſcopalis auctoritatis. Unde & quoad talia minores Prælati ſubſunt Epiſcopis, a quibus uſus ſuæ poteſtatis quandoque limitatur vel arcetur: & ſic a Papa poſſe fieri circa Prælatos majores ex certis & rationabilibus cauſſis non eſt ambigendum.* Nam uti ſcite adverſus *Græcos* ſcribebat *Ratramnus Corbejenſis* Monachus (6), *ex antiquis monumentis cernimus, omnino Romani Pontificis auctoritatem ſuper cunctas Eccleſias Chriſti præeminere, ut omnes Epiſcopi illum habeant caput, & ad ejus judicium pendeant; quidquid in eccleſiaſticis negotiis diſponitur, ut ex ejus arbitrio vel maneat conſtitutum, vel corrigatur erratum, vel ſanciatur quodcumque fuerit innovandum.* Quid igitur tandem Epiſcopalium jurium defenſione *Febronius* obtinebit?

II. Cavere autem cum primis debet, ne quum Epiſcopis jura defendenda ſuadet, quæ a Chriſto Epiſcopatum inſtituente adceperunt, ea cum juribus inepte confundat, quæ illis Eccleſia, vel etiam Sedes Apoſtolica contulit. Hoc certe conſilio admodum indigere ipſum video. Ait enim (7): " Ne „ quis vero ſibi forte perſuadeat *Privilegii*

[6] *Contr. Græc. T. II. Spicileg. Acher. pag.* 147.
(7) *T. II. pag.* 547.

„ nomine heic venire gratias, favores, seu „ indulta *Romanorum* Pontificum, observan- „ dum venit .... quod præcipue in rem „ præsentem laudatus *Leo* Magnus *epist. X. Cap. 6.* scripserit: *Privilegium sibi debitum* „ *in alium transferre posse, noverit Episcopus* „ *non licere*. " In primo quoque volumine (8) dixerat: an non poterunt (Episcopi) „ etiam per se ipsos suarum Sedium, sui- „ que Ordinis jura, Canonicis nixa insti- „ tutis, contra quoscumque tueri, & vindi- „ care? Sic visum Episcopis in quadam Sy- „ nodo *Anglicana* anno 787. congregatis, „ apud *Harduinum Tom. III. col.* 2075. ubi „ Canone VIII. statuunt: *Ut privilegia an-* „ *tiqua a Sancta* Romana *Ecclesiæ Sede dela-* „ *ta* (idest, longo usu firmata, atque ita „ ab omnibus agnita & adceptata) *Ecclesiis* „ *omnibus conserventur. Siqua autem propter* „ *adsensum pravorum hominum contra canonica* „ *instituta conscripta sunt, avellantur* ". Num- quid enim *privilegia a Sancta* Romanæ Ec- clesiæ *Sede delata*, ut ut *longo usu firmata*, *atque ita ab omnibus agnita & adceptata* jura sunt, quæ ad Episcopatum *quomodo* a Chri- sto *institutus est*, referantur? non autem A- postolicæ Sedis beneficia? Privilegium vero a *Leone* M. indicatum, quod *præcipue in rem præsentem* observari *Febronius* jubet, quid a- liud erat, nisi Metropolitarum jus in Pro- vin-

[8] *T. I. cap. VII. §. 10. n. 3. pag. 635.*

vinciæ ordinationes? *Ordinationem ſibi*, inquit S. *Leo* (9), *ut ante jam diximus ſinguli Metropolitani ſuarum Provinciarum cum his, qui ceteros Sacerdotii antiquitate præveniunt, reſtituto ſibi per nos jure defendant. Alienum jus alter ſibi non audeat vindicare. Suis limitibus, ſuis terminis ſit unuſquiſque contentus; & privilegium ſibi debitum in alium transferre ſe poſſe, noverit non licere.* Metropolitica porro jura, multoque minus Provinciarum, in quæ exercenda erant, deſignatio divinis Epiſcopatus juribus a quoquam, niſi plane deſipiat, adcenſeri non poſſunt. Neque id eo dico, quod in his ipſis Sedium ſuarum *privilegiis* tuendis nolim Epiſcopos eſſe ſolertes; ſed ne Patrum dicta, quæ ad juris humani privilegia pertinent ad ea, quæ ſunt juris divini, deinceps *Febronius* perperam traducat.

III. Hoc interea certum ſit, *Romanos* Pontifices eas, quæ juris divini ſunt, facultates Epiſcopis intactas libenter relinquere, ut ſacri Antiſtites *Febroniana* ad ſuſcipiendam illarum defenſionem hortatione non egeant. Verum hoc potius videndum, ne contra Chriſti Domini mentem Epiſcopi ſua illa jura Pontificiæ poteſtati obnoxia nolint, atque injuria doleant, ſe in illorum uſu ab æquitatis legibus, ubi aliquando diſceſſerint, a *Romana* Sede reprehendi ac coerceri. Eo

(9) *T. I. Bull. edit. ep. X. col. 639.*

tamen potiſſimum *Febronius* ſpectat, qui incircumſcripta nobis Epiſcoporum jura obtrudit, eorumdemque jurium *fines & terminos in Concilio* Tridentino *agnitos*, *& tacite ſaltem probatos* quum ex *Iſidoriano* jure dimanarint, proterendos eſſe contendit. Id tamen quid eſt niſi ſchiſmati viam, eamque latiſſimam pandere? Quum enim Apoſtolica Sedes, atque adeo Eccleſia univerſa Jus *pſeudo-Iſidorianum* ex divina legum ferendarum ſibi credita poteſtate cooptaverit, improbare illud nequeunt Epiſcopi, quin cathedram adverſus cathedram erigant, atque a Cathedra *Petri* ſe ſe tandem divellant. Scilicet *Goffridus* Abbas *Vindocinenſis* temperanter *Goffrido Carnotenſi* ſcribebat (10): *Siquis igitur Apoſtolicæ Sedi, quæ leges Canonum dedit, in Canonum expoſitione contrarium ſentit, non ſapit quicumque ille eſt, ſed deſipit.* Hujuſmodi homines *Carnotenſis Ivo* atrioribus, nec minus veris coloribus pingit (11): *manifeſte contra Sedem Apoſtolicam caput erigitis, dum quod illa ædificat, vos quantum in vobis eſt, deſtruitis, cujus judiciis & Conſtitutionibus obviare*, PLANE EST HÆRETICÆ PRAVITATIS NOTAM INCURRERE, *quum Scriptura dicat, hæreticum eſſe conſtat, qui* Romanæ *Eccleſiæ non concordat.*

IV.

[10] *ep.* VXX.
(11) *ep.* VIII. *ad Richer. Senon.*

IV. Nec minus fallax eſt, & ad ſchiſma propellens, quod altero loco Epiſcopis *Febronius* inculcat, ut nempe quæ Pontifici libere dimiſerunt, ea Papæ, ſi ille eis abutatur, eripiant, ad ſeque iterum pertrahant (12). *Fallax* id dico. Quid enim ſi nullum indicari jus poſſit, quod Epiſcopi *Romano* Pontifici dimiſerint ipſi, licet cur ille non antea adhibita poteſtate uteretur, occaſionem fortaſſe dederint? Num id tam facile demonſtrabitur, quam facile adſeritur? Fac tamen aliqua eos jura ſummis Pontificibus dimiſiſſe. Nam in Antiſtitum eſt poteſtate ea recipere, quæ dimiſerunt? Id ſumit *Febronius*, id *Pereira* confirmat, ſed *Thomaſſinus*, quem tamen in hac ſententia ducem ac præmonſtratorem habuit uterque, negat ac pernegat. " Devolutione, inquit doctiſ-
" ſimus vir (13), ſemel partum jus perpe-
" tuum eſt. Nullum eſt poſtliminii jus,
" quo in priſtinam poteſtatem redintegre-
" tur, qui ſemel inertia, & ſupinitate ſua
" commiſit, ut ad ſuperiorem ea devol-
" veretur ". Id infra repetit, ac diſertius explicat his verbis (14): " Ubi jus
" ab inferiori ad ſuperiorem devolvi-
" tur, verbi gratia, a Capitulo ad Epiſco-
" pum, ab Epiſcopo ad Metropolitanum,

[12] *T. II. pag.* 324.
[13] *in Reſp. ad not. Script. Anon. in* 3. *p. not.* 9.
(14) *ad not.* 12.

„ a Metropolitano ad Primatem ; non ad-
„ cipit ab inferiori , non uſurpat in infe-
„ riorem ſuperior, non facit injuriam infe-
„ riori ſuperior, NON REPETERE POTEST
„ A SUPERIORE INFERIOR". Exemplum dat in Epiſcoporum translatione ; tum pergit: " Si autem hæc jura a Conciliis Pro-
„ vincialibus ad *Romanum* Pontificem devol-
„ vuntur, quia ſummus omnium vertex eſt;
„ perperam ergo infertur, quod ea ex ſe ſe
„ non habeat, quod ea uſurpet, quod con-
„ trario uſu poſſit amittere. Quæ enim il-
„ li adcumulantur jura, quia ſpiritalium
„ omnium *Poteſtatum* ſummus apex ipſe
„ eſt, an eo ipſo nomine ea obſcurari &
„ evileſcere exiſtimabis? Quin ex adverſo
„ ita argumentare: Si ceſſantibus toto orbe
„ terrarum Conciliis Provincialibus, in qui-
„ bus reſidebat poteſtas Provincialium, Ec-
„ cleſiarum tota in transferendis Epiſcopis
„ ad Summum Pontificem devoluta eſt au-
„ ctoritas, tamquam ad ſummum verticem
„ Epiſcopalis collegii, ergo hujuſmodi in-
„ ſtruxit ſuæ Eccleſiæ Caput, ejuſmodi ſibi
„ Vicarium ſuffecit Chriſtus, in quo tota
„ ſemper plenitudo poteſtatis reſideat, etſi
„ non totam ſemper exerceat, etſi eam ple-
„ rumque non exerceat, niſi ubi ceſſanti-
„ bus adminiſtris immediatis, vel Metropo-
„ litanis, vel Synodis, eam ipſammet ex
„ recepto uſu & vigore diſciplinæ exercere
cogit

„ cogit primæ Sedis dignitas, devoluta po-
„ teſtas, Chriſti caritas, Eccleſiæ utilitas,
„ neceſſitaſque. Iſtiuſmodi autem exercitium
„ poteſtatis ubi præſcriptum eſt, niſi con-
„ traria præſcriptione non tollitur. Si ne-
„ gligerent enim Pontifices, ſinerentque eam
„ transferendi Epiſcopos poteſtatem rurſus
„ exerceri a Conciliis Provincialibus, &
„ hunc uſum præſcribi; adſentirentur uti-
„ que ipſi huic mutationi diſciplinæ, quæ
„ eiuſmodi non poteſtatem, ſed poteſtatis
„ exercitium ad Concilia Provincialia rur-
„ ſus transferret. Sed apage has in futurum
„ ocioſas conjecturas". Nihil verius dici potuit. Hæc *Febronius* perpendat, videatque, quam abſurda Epiſcopis proponat, dum ut quæ dimiſſa ab eis Pontifici ſumit, jura recipiant, perſuadere nititur. At enim, qu-
„ um Epiſcopi conſentirent in varias reſer-
„ vationes Pontificias [ſi tamen *effective* conſenſerunt, & *in omnes* quidem) ita ut
„ per hoc ſe exuerent variis juribus & fa-
„ cultatibus, in quarum legitima poſſeſſio-
„ ne erant; non poterant alium ſibi pro-
„ ponere finem, quam *majus bonum*, tum
„ Eccleſiæ univerſæ, tum particularium ſua-
„ rum diœceſium; ſperantes ſe in *Romano*
„ Pontifice habituros promptum ac pruden-
„ tem œconomum, & proviſorem omnium
„ ſuarum neceſſitatum. Ceſſante hoc fine,
„ per ſe ſequitur, quod etiam ceſſent fatæ

„ reſervationes. (15) Hoc tamen nugari eſt, non argumentari. Unde enim ceſſaſſe hunc finem *Febronius* colliget? Ex *Norimbergenſibus* centum *Germanorum*, ſeu potius hæreticorum *gravaminibus*? Ex *Gerſonis* de turbatiſſimi ad diuturnum ſchiſma ævi ſui vitiis querimonia? ex nonnullorum, quas in tanta cum ingeniorum diverſitate, tum cauſſarum multitudine evitare vix poſſis, offenſionibus? Ineptum id omnino eſt, ac ludicrum. Sed finem illum ceſſaſſe tantiſper demus. Ceſſant ergo *fatæ reſervationes?* Noxias eas futuras video ego; ceſſaturas non video, niſi ipſe ſaltem Pontifex volens libenſque adſentiatur. Non enim Epiſcopi dum ſe exuiſſe juribus & facultatibus dicuntur, eam, quam ex Primatus ſui dignitate a Chriſto non haberet, auctoritatem ſummo Pontifici contulerunt, ſed ut quam aut numquam aut perraro, Eccleſiæ rebus pro temporum varietate ita poſcentibus exercuerat, poteſtate uteretur, compulerunt. An autem ceſſante ob aliquorum *Romanæ* Eccleſiæ Pontificum vitia Primatus fine, inſita Primatus jura ceſſabunt? Hoc quis futurum intelligat, niſi eam ob cauſſam ipſum ceſſare Primatum velimus, quem tamen perpetuum Chriſtus Eccleſiæ ſuæ dedit? Poſſet igitur Pontifex, ſi quæ a multis ſæculis *reſervationes* obtinuerunt, temporum vitio Eccleſiæ non in ædificа-

(15) *T. II. pag.* 324.

ficationem revera essent, sed in destructionem, posset inquam, illas pro suo in rem Christianam studio laxare. Nisi id faciat, frustra Episcopi de recipiendis auctore *Febronio* dimissis juribus cogitabunt. Quum enim ejusmodi *reservationes* nihil aliud sint, quam fines Episcopali potestati a suprema ac legitima Pontificis potestate positi, ejus tantummodo esse potest illos ampliare, cujus fuit eos constituere.

V. At inquit *Febronius* (16) " conveniunt „ omnes Theologi & Canonistæ, quod re„ servationes, quæ sunt juris humani & va„ riabilis cessent urgente necessitate, & „ quando recursus ad Romanum Pontificem „ redditur impossibilis aut admodum difficilis; *Cap. II. & 58. X. de sent. excommunic.* „ Sic impossibilitas moralis recurrendi ad „ Papam & necessitas providendi bono Ec„ clesiæ reddit Episcopis primordialia jura „ eorum characteri propria ". Hoccine Theologi, & Canonistæ docent? Minime vero. Nec reservationes in eo casu *cessare*, nec *reddi Episcopis primordialia jura eorum characteri propria* somniarunt Theologi & Canonistæ. Commenta hæc sunt eorum similia, quæ *Pereira* tradit, ubi abrupto cum *Romana* Sede commercio dispensare Episcopos adserit posse *in tutti li casi riservati anche privativamente alla Sede Apostolica, e ciò non per*

(16) *Febr. T. II. pag. 599.*

per preſunzione, o per Epicheja arbitraria, ne per giuriſdizione delegata, ma per una giuriſdizione ordinaria, ſebbene temporaria, ed interina (17). Hoc Theologi, hoc Canoniſtæ cum *Suario* (18) adfirmant, *tunc ex* RATIONABILI INTERPRETATIONE VOLUNTATIS PONTIFICIS *cenſeri Epiſcopum habere poteſtatem diſpenſandi*. Non ergo quod aut reſervationes *ceſſent*, *aut impoſſibilitas moralis recurrendi ad Papam & neceſſitas providendi bona Eccleſiæ reddat Epiſcopis primordialia jura eorum characteri propria*, ſed quod jure ſumitur Pontificis voluntas, ut rebus eo redactis diſpenſent Epiſcopi, hac illi facultate donantur. Longe celeberrimum axioma eſt, inferiorem nihil de ſuperioris lege per ſe ſe remittere poſſe. Quei ergo, niſi ad επιεικειαν, ſumptamque Conciliorum ſummiorumque Pontificum voluntatem confugiamus, in iis, quæ ab œcumenicis Synodis, ac *Romanis* Præſulibus conſtituta ſunt, poſſent Epiſcopi diſpenſare? Ipſæ *Romanorum* Pontificum diſpenſationes ad επιεικειαν a *Baſileenſi* Concilio in Synodica a. 1435. epiſtola revocantur (19). An aliud de Epiſcoporum diſpenſationibus prudenter opinabimur?

VI.

(17) *della Podeſtà de' Veſcovi pag.* 160.

[18] *de legib. lib. IV. cap. XIV. n.* 10. Confer Auctores ab eo indicatos, & Fragoſum *Regimin. Chriſt. Reipubl. T. II. lib. VIII. diſp.* 18. §. 9. *n.* 19. *& diſp.* 19. §. 5. *n.* 11.

(19) *Per Concilium autem ſtatuta*, inquiunt *Baſileenſes*,

in

VI. Sed video, quid cauſſæ ſit, cur *Febronius* falſum hocce de ceſſantibus reſervationibus, redditiſque Epiſcoporum primordialibus juribus decretum ſtatuat, ac Theologorum, & Canoniſtarum, ſi liceret, auctoritate tueri nitatur. Ad *Romanam* Curiam in officio continendam, cogendamque, ut pſeudo-*Iſidorianum* Pontificii juris ſyſtema, cui *nulla* jam *natio ſe ſe poteſt conformare ſine ſua & ſuorum popularium ruina* (20), tandem abdicet, ſuadet, ille, Principibus in ſceleſta illa, quam de *ſubtractione obedientiæ* Romano *Pontifici debitæ* inſcripſit, epiſtola, ut aliquam primo, omnem deinde ſi opus fuerit *Romano* Pontifici obedientiam ſubtrahant, nullumque populis ſibi ſubiectis cum *Romana* Curia commercio locum relinqui patiantur (21). Verum magna heic ſtatim difficultas oboritur, quomodo abſque populorum turbis *adminiſtretur reſervata?* Profecto ſumi hoc caſu Pontificis voluntas non poteſt; an enim Pontificem ad fovendam debitæ ſibi obedientiæ ſubtractionem ea de cauſſa ſan-

in nullo derogant ſuæ (Pontificiæ) *poteſtati, quin pro tempore, loco, cauſſiſque & perſonis utilitate vel neceſſitate ſuadente moderari, diſpenſareque poſſit, atque uti Summi Principis* epikeja, *quæ ab eo auferri nequit.*

(20) *pag.* 592.

(21) *Hoc*, inquit (T. II. *pag.* 595.), *operabitur talis obedientiæ ſubtractio, ut aut pro futuro neget, aut ſaltem ſuſpendat uſum & exercitium certorum jurium, in quorum poſſeſſione ſummi Pontifices nonniſi a paucis ſæculis exiſtunt, quæque Religioni & puriori diſciplinæ, ſi non officiunt, ſaltem nihil proſunt.*

ſancitam, ut ſui ipſe Primatus juribus cedere compellatur, conſentire, atque ut illa firmetur magis magiſque ac conſtabiliatur, Epiſcopis eorum, quæ ſibi ſervaverat, poteſtatem facere exiſtimabimus? Quid vero ſi Pontifex diſerte interdicat, ne Epiſcopi quidquam harum ſibi adrogent facultatum? Certe quum a. 1709. *Philippus* V. *Hiſpaniarum* Rex ejecto Apoſtolico Nuncio, vetitoque quocumque cum *Romana Curia commercio* Epiſcopis agendi formam præſcripſiſſet, *Clemens* XI. in encyclica ad Archiepiſcopos, & Epiſcopos *Hiſpaniarum* epiſtola 24. Auguſti ejuſdem anni perſcripta mandavit (22), ne *illis beneficiorum collationibus, diſpenſationibus etiam Matrimonialibus, recurſibus, appellationibus, aliiſque ſimilibus, quæ ab Apoſtolico tantum Nuncio cognoſci, expediri, atque agi conſueverunt, manum ullo modo adponerent; nullam enim*, inquit Pontifex, *in hujuſmodi rebus facultatem Vobis utcumque Epiſcopis &c. competere, aut per hujuſmodi abſentiam Nuncii noſtri devolutam fuiſſe, aut adcreviſſe declaramus, & nihilominus, ne ullus ſuperſit dubitandi aut interpretandi locus, & ad uberiorem cautelam, omnem vobis circa præmiſſa poteſtatem* PRORSUS ADIMIMUS, *irritum ac inane declarantes quiquid ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter*

(22) T. II. *Epiſtolar. & Brevium ſelectior. Clem. XI.* p. 566.

ter adtentare contigerit &c. (23) Vidit hæc *Febronius*. Igitur ut ſe ſe ab hiſce vinculis expediret, non ad ἐπιείκειαν, ſumptamque *Romani* Pontificis voluntatem quidquid in hujuſ-

(23) *Antonius Pereira* in eo libro, quem de Epiſcoporum poteſtate ſcripſit (p. 157. *Venetæ editionis*) de hoc *Clementis* XI. interdicto ita loquitur. *In fatti ſi racconta di* Clemente XI. (quam loquendi rationem quis probet, exſtantibus ea de re ipſius *Clementis* litteris?) *che nell' anno* 1709. *con un ſuo Breve indiritto a' Veſcovi di* Spagna *dichiarò nulle, e di niun valore le diſpenſe, e Provvedimenti da loro fatti nel tempo, che* Filippo V. *interdetto aveva a' ſuoi Vaſſalli ogni commercio con* Roma in temporalibus. Verum ſi *Pereira Clementis* vidiſſet epiſtolam, non actum tunc de *temporalibus* fuiſſe, ſed *Hiſpanis* QUODCUMQUE (igitur & *in ſpiritualibus*) cum *Romana* Curia, hoc eſt *cum ipſa vera Religionis arce* (immo igitur in *ſpiritualibus* cum primis; quid enim *vera Religionis arx* ad *temporalia*?) interdictum a Rege *Commercium* intellexiſſet. Addit mox *Pereira*: *dal che però non ſi può trarne argomento, ed eſempio anche con altri paeſi, mentre trattandoſi di coſe puramente ſpettanti alla diſciplina, e ſecondo lo ſtato delle coſe, ſecondo li differenti geni, e le diverſe intenzioni de' legislatori può valere ed approvarſi in un Regno ciò, che non vale, e non ſi diſapprova per un altro* (id generatim vere dicitur; ſunt enim caſus, in quibus ſumi poteſt Pontificis voluntas, ut ubi ad *Romanam* Curiam adceſſus minime pateat, diſpenſent Epiſcopi; at numquid ea Pontificis voluntas æquo jure ſumatur, ubi in Pontificiæ auctoritatis contemptum, atque adeo temerariam coercitionem omne cum *Romana* Curia commercium ex *Febroniana* ſententia interdiceretur?) *e... perche nel caſo della* Spagna *ſi ſupponeva proibito il commercio non nelle coſe ſpirituali, ma nelle temporali*. Id falſum eſſe jam vidimus. Sed quid quæſo *Pereiræ* in mentem venit, ut vetito in *temporalibus* cum *Romana* Curia commercio Epiſcopis non liceat diſpenſare; liceat interdicto in *ſpiritualibus*? Hoc ſane ex ejus ſententia planiſſime ſequitur. At ſi *Romanus* Pontifex Epiſcopis omnem ad ejuſmodi diſpenſationes facultatem adimere poteſt, ubi

hujuſmodi caſibus Epiſcopi poſſunt, revocavit, ſed ad reſervationes, quæ *ceſſant urgente neceſſitate, & quando recurſus ad* Rom. *Pontificem redditur impoſſibilis, & ad impoſſibilitatem moralem recurrrendi ad Papam, & neceſſitatem providendi bono Eccleſiæ, qua reddat Epiſcopis primordialia jura eorum characteri propria*. Ut autem lectores falleret, in ſuam hanc ſententiam *convenire* falſo jactavit *omnes Theologos & Canoniſtas*, qui ſentiunt quidem, poſſe in iſtiuſmodi caſibus Epiſcopos diſpenſare, ſed nonniſi ex επιεικεια, ſumptaque *Romani* Pontificis voluntate. Jamvero non intelligit, quo *Febronius* ſpectet. De ingerendo ſchiſmate, callide tamen, ſi fieri poſſet, velando cogitat. *Hæc ſunt*, cum *Cypriano* (24) ingemiſcam, *initia hæreticorum & ortus atque conatus ſchiſmaticorum male cogitantium, ut ſibi placeant, & præpoſitum ſuperbo tumore contemnant. Sic de Eccleſia receditur; ſic altare profanum foris collocatur, ſic contra pacem Chriſti, & ordinationem atque unitatem Dei*

omne cum *Romana* Curia in *temporalibus* commercium vetetur, non poterit, hoc in *ſpiritualibus* interdicto! Immo majore poterit jure. gravioris enim criminis rei ſunt, qui ne in *ſpiritualibus* cum *Romano* Pontifice Chriſtianis communicent, cavent, quam qui in temporalibus commercium vetant; Spiritualia enim ſunt, in quibus *Petrus* habuit a Chriſto ligandi ſolvendique poteſtatem. Chriſti igitur Conſiliis, *Petrique* Primatui manifeſtius adverſatur, qui commercium in *ſpiritualibus*, quam qui in *temporalibus* cum *Romana* Curia abrumpat.

[24] *ep. IV. al.* 3. *ad* Rogatian.

Dei rebellatur. Immo etiam rebellio obfirmatur omni abiecto ſchiſmaticæ ſegregationis metu, & Epiſcoporum juribus, quæ bono unitatis conſtituta fuerant, ad eam liberius diſſociandam inſigni abuſu collatis. Sed hac de re uberius ſequentis diſſertationis capite extremo dicturi ſumus.

CAPUT II.

Juſne Epiſcopis ſit in Romanorum *Pontificum Conſtitutiones inquirendi, earumque, ſi libeat, retinendarum?*

I. *Diverſæ gentes*, inquit *Febronius* (1) *diverſis moribus reguntur*." Papæ, inquit „ cl. *Barthel.* in *Adnot. ad Jus Can. lib. I. Tit.* „ 33. *pag.* 138. ſtrictius ſubjacent Epiſcopi *Italiæ*, qui omnes bullas indiſtincte recipere „ & exequutioni cum ſumma reverentia mandare debent. In *Germania* autem, quia „ ipſis in multis reſtituta, & jure poſtliminii reddita eſt primæva juriſdictio, non „ cœcam obedientiam, ſed rationabile præſtant obſequium; & ſi non ſint Bullæ in „ materia fidei vel morum, ſed in aliis materiis, & præcipue ſi tendant ad reſtringendam auctoritatem in Concilio *Tridentino*, & per Concordata ſub *Friderico* III. „ & *Nicolao* V. conceſſam, illas non ita paſſim recipiunt & publicant; unde multæ „ ex hac cauſſa non obligant. Magna tamen cum reverentia, & cautela in his caſibus agendum cum Pontifice, *Gallos* imitari oportet, apud quos, licet liberior exiſtat Epiſcopalis auctoritatis uſus, & eorum „ poteſtas fere revocata ſit ad primaevos

Ca-

(1) T. I. *Cap. IX.* §. 8. *n.* 5. *pag.* 745.

„ Canones, in quo eorum libertates conſiſtunt,
„ ſumma tamen cum reverentia agunt cum
„ Pontifice ec. " *Ex his inſimul colliges* Germanos *non magis quam* Gallos *ignorare* ſua *& univerſalis Eccleſiæ genuina jura, ac libertates*. Doceat ergo tandem magnus Jureconſultus *Febronius Germanos*, doceat *Gallos ſua & univerſalis Eccleſiæ genuina jura, ac libertates*. Docet enimvero. Audiamus qua par eſt reverentia *Germanorum*, *Gallorumque* doctorem. " Sancta Sedes, *in-*
„ *quit* (2), & ſacra dignitas primi Paſtoris om-
„ nem cultum noſtrum meretur: convenit, ut
„ ad ſervanda vera ejus jura & prærogativas ſi-
„ mus ardentes & Zeloſi; attamen caveamus,
„ ne in ſequelam, illius reverentiæ, quam le-
„ gitimæ auctoritati debemus, & profitemur,
„ ſimus miniſtri, & exequutores exceſſuum, ac
„ ſubreptionum; probemus ac revereamur cor-
„ ruptelas, quæ ex humana infirmitate in ſum-
„ mis Pontificibus æque ac aliis, invenire
„ locum poſſunt.... His de cauſſis compe-
„ tit Epiſcopis jus examinandi & retinendi
„ bullas Apoſtolicas. Hoc eis recte adſerue-
„ runt Patres Concilii provincialis *Colonien-*
„ *ſis* anni 1536. apud Hatzhemium *Concil. German.* T. VI. pag. 251. ubi, *quam im-*
„ *prudenter*, ajunt, PLERIQUE *diplomatis ac*
„ *diſpenſationibus per Sedem Apoſtolicam extor-*
„ *tis præter ſummi Pontificis mentem (qui*
„ *vult* ET DEBET *poteſtate ſibi conceſſa non*
„ *ad deſtructionem, ſed ad ædificationem uti*] abu-

[2] *T. II. pag.* 584.

„ *tantur, nullus eſt qui ignoret ... ſed quia pauci*
„ *ſunt, in quorum conſpectu eſt Deus, plerique ve-*
„ *ro qui* SACRA AUCTORITATE PRO SUA
„ LIBIDINE PASSIM ABUTUNTUR, *fit, ut*
„ *Lugdunenſis Concilii, ſub* Gregorio *X. cele-*
„ *brati non inſalubre decretum adverſus inſolen-*
„ *tiam ejuſmodi hominum in uſum revocare co-*
„ *gamur. Quo ſubnixi, cunctis, qui talibus di-*
„ *plomatis ſibi blandiuntur, neceſſitatem imponi-*
„ *mus litteras ſuas nobis exibendi, viſuris, num*
„ RITE IMPETRAVERINT, *ac* RECTE IMPE-
„ TRATIS UTENTUR. *Et ut quam maxime*
„ *robuſtæ ſint diſpenſationes iſtæ, curabimus ta-*
„ *men, ut* MENTI CANONIS, *ac ſummi Pon-*
„ *tificis ſatiſfiat.*„

II. Equidem niſi præter *Colonienſis*, aut etiam *Lugdunenſis* auctoritatem habet *Febronius*, quo jus Epiſcopis adſerat *examinandi & retinendi Bullas Apoſtolicas*, *Germani*, *Gallique* ignorare pergent, ſeu potius negligere *ſua & univerſalis Eccleſiæ* non *genuina*, ſed *Febroniana jura* ac *libertates*, atque in his *jus examinandi* & *retinendi Bullas Apoſtolicas*. Non ſunt illi tam pingui judicio, ut non intelligant, ſibi ab eo turpiter imponi, qui quod *Colonienſis* Provinciæ Patres *Lugdunenſis* Synodi decreto innixi de peculiaribus reſcriptis, aut mandatis ſanxerunt, id ad omnes indiſcrete Apoſtolicas Conſtitutiones temere transferat. Ac de ejuſmodi reſcriptis, aut mandatis ſi loquamur, non erat, cur *Febronius*

jus

Jus Epiſcoporum *Romanæ* Curiæ obijceret. Recolat tantiſper, quid de illis *Benedictus* XIV. tradiderit (3): „ in horum conceſſio„ ne, inquit doctiſſimus Pontifex, ſive ex„ peditione, nihil facilius eſt, quam ut ali„ quando Pontifices decipiantur vel falſa re„ rum enarratione, vel occultatione alicujus „ veritatis, quam ſi notam habuiſſent, num„ quam ea conceſſiſſent, aut mandaſſent, quæ „ alicujus vitii arguuntur. Verum in hiſce „ caſibus, quidquid ab eis per ſubreptionem, „ aut obreptionem impetratum eſt, ipſi „ haud inviti abrogant; uti apparet *ex Cap. ſuper litteris, de reſcriptis*: nec ullo modo „ ægre ferunt, ſi exequutores, quibus manda„ tum commiſſum eſt, exequutionem ſuſpen„ dant, atque interim adcuratas rei mittant „ notitias, quibus certiorem reddant Pon„ tificem, cur illius mandatum non duxerint „ exequendum. Celebris eſt decretalis *Ale„ xandri* III. *in Cap. Si quando, de reſcri„ ptis*, cujus hæc ſunt verba: *Sicut vir pro„ vidus, & prudens, & diſcretus, qualitatem „ negocii, pro quo tibi ſcribitur, diligenter „ conſiderans, aut mandatum noſtrum diligen„ ter adimpleas, aut per litteras tuas, quare „ adimplere non poſſis, ſufficientem, & ratio„ nabilem cauſſam prætendas; quia patienter „ ſuſtinebimus, ſi non feceris, quod prava no-*

(3) *De Syn. Dioeceſ. lib. IX. cap. 8. n. 2.*

„ *bis fuerit insinuatione suggestum*. Congruit „ sententia alterius Decretalis, nimirum *Cap.* „ *Cum teneamur, de præbendis*, ubi sequen- „ tia leguntur verba: *Si non potest ei sine* „ *scandalo provideri, æquanimiter sustinemus*, „ *si pro eo mandatum nostrum non duxeris exe-* „ *quendum*." Addere & illud *Benedictus* poterat ex *Innocentio* III. (4) ad *Vercellensem* Episcopum: *mandamus, quatenus si quando laicis* Vercellensibus *litteras super rebus præcipue, quæ forum sæculare contingunt, a Sede Apostolica contigerit impetrari, sublatoque appellationis obstaculo, decernas auctoritate nostra irritas, & inanes*. Ad hoc mandatorum genus spectat, quod *Ivo* in epistola ad *Willelmum Philippi* Regis dapiferum scribit: *Vidi enim litteras, quas misit dominus* Urbanus *Apostolicus ad omnes Archiepiscopos & Episcopos Regni sui, ut eum ad rationem mittant, & nisi resipuerit, Ecclesiastica eum disciplina ad emendationem venire constringant. Hæ quidem litteræ jam publicatæ essent, sed pro amore ejus* FECI EAS ADHUC RETINERI, *quia nolo Regnum ejus, quantum ex me est, adversus eum aliqua ratione commoveri. Hæc omnia volo, ut dicas Domino nostro Regi &c.* Quum tamen nihil omnino proficerent, divulgatæ tandem litteræ fuerunt.

III. Verum præter hæc Pontificum rescripta, & mandata Constitutiones sunt, quarum aliæ

(4) *Cap.* Licet *de For. compet.*

aliæ ad Fidei dogmata, aliæ ad diſciplinam pertinent. Quid juris Epiſcopi habeant in dogmaticas Apoſtolicas Sedis Conſtitutiones, & qua de illis ratione judicare poſſint, licet abſque diſſentiendi facultate, alio loco explicuimus. Quod autem ad diſciplinæ conſtitutiones ſpectat, duplex examinis genus inſtitui ſuper his poſſet, alterum de illarum æquitate, ac ſanctitate, alterum de earum utilitate. Primum illud maxime urgere *Febronius* debet. Nam Principes quoque ad retinendas *Romanorum* Pontificum Bullas hortatus id illis jus eſſe monet (5) defendendorum *ad ſtatus Eccleſiæ conſervationem, & bonum ordinem ſpectantium Canonum, inquam*, verorum, *non* ſpuriorum, *quos ingenti, ad nos uſque propagato, Eccleſiaſtici Ordinis, & diſciplinæ detrimento confinxit* Iſidorus; jacere queritur (6) *poſt infelices decretales* Iſidorianas *tot Sanctos Canones primorum Conciliorum plagam* memorat (7), *quam Eccleſiaſticæ diſciplinæ inflixere* Reſervationes cauſſarum Epiſcopalium, *factæ* Romano *Pontifici in vim ſpuriarum Decretalium*. Hoc igitur ab Epiſcopis maxime, quo ſibi conſtet, poſtulabit, ut in Apoſtolicas diſciplinæ conſtitutiones inquirant, num aliquid *Iſidorianæ* fæcis admixtum habeant. Fallitur tamen, neque a-

(5) *T. I. cap. IX. §. 8, n. 2. pag. 743.*
[6] *ibid. n. 3. pag. 744.*
[7] *ibid. n. 6. pag. 746.*

pud Epiſcopos propterea gratiam initurum ſe ſperet. Norunt enim ipſi, non majus ſibi jus in ejuſmodi conſtitutiones nunc eſſe, quam ante *Iſidorianas* decretales ſuis anteceſſoribus fuerit. Illi nempe, quod diſſertatione VI. vidimus (8), nullam in Pontificum epiſtolas auctoritatem ſibi adſciſcebant, ſed ut eas adcipiebant, ſervandas ſtatim proponebant, quemadmodum ab ipſis Pontificibus jubebantur. Immo id multo minus licere *Febronius* ipſe, modo ſibi conſtet, fateatur neceſſe eſt; quum amplior quædam in Epiſcopos poteſtas poſt *Iſidorianas* illas epiſtolas *Romanis* Pontificibus ex ejus ſententia adcreverit. Certe id Epiſcopi numquam ſibi adrogarunt. Nam & *Hincmarus*, ille, inquam in *Iſidorianis* decretalibus reſpuendis *Febronianorum* omnium anteſignanus in epiſtola quam ad *Nicolaum* I. ſuper Clericorum ab *Ebbone* ordinatorum cauſſa conſcripſit, (9), *ſimpliciter*, inquit, *& abſque ullo dolo in reſtitutione prædictorum* Fratrum, *poſtquam veſtram diſpoſitionem inde reſcivi, ex benevola mente conſenſi... ne contra veſtram juſſionem*, ac *diſpoſitionem agam modis omnibus devitare cupio, quod Apoſtolicæ Sedis decretis in omnibus parere deſidero*. Neque ſane aliter a quoquam Catholico Antiſtite fieri poteſt. Multæ enim Pontificum Conſtitutiones ſunt, quæ ad ſacros ritus, Sa-

(8) *Cap.* 1.
[9] *ep. XXVI. T. II. oper. edit. Sirmond.*

Sacramentorum administrationem, Clericorum vitam, ceteraque id genus quum pertineant, nihil, quod *Isidorianas* fraudes oleat, ne apud ipsos quidem Pontificiæ majestatis censores præseferre possunt, sed unam Primatus potestatem, & veterem illam disciplinam, quam ex *Romana* Ecclesia ad alias omnes, præsertim vero *occidentales*, Ecclesias æquabilem derivari S. *Innocentius* I. optabat. Ceteræ vero, quæ ad causas, judicia, atque Hierarchicum regimen spectant, a disciplina, quæ a legitima potestate post *Isidorianas* decretales convaluit, originem ducunt, nec tam *Isidoro* tribuendæ ab æquo homine sunt, ut alibi docuimus, quam *Romanis* Pontificibus in illis legum capitibus aut cooptandis aut innovandis *Petri* atque adeo Christi auctoritate utentibus, Ecclesiæque illorum vocem sequutæ. Quamobrem illis reluctari quid esset, nisi incircumscriptam Pontificum *Romanorum*, atque universæ Ecclesiæ in ferendis legibus potestatem suo judicio vana quadam, ac temeraria animi elatione subiicere?

IV. Fateor tamen, sub quartidecimi sæculi finem moribus apud aliquas gentes inductum fuisse, ut non ante Pontificum Constitutiones vim haberent, quam de illis Episcopi cognovissent. Verum hoc schismatis necessitas extorsit, nec sine ipsorum Pontificum facultate id ausi Episcopi fuere. Docet

id

id *Martini* V. in *Conſtantienſis* Concilio edita Conſtitutio (10) his verbis: " Sane dudum in exordiis peſtiferi, & antiquati „ ſchiſmatis jam per Dei gratiam exſtincti ad „ tollendum ſcandala, quæ propter exequutionem diverſarum litterarum, quæ ab „ iis, qui pro *Romanis* Pontificibus in diverſis obedientiis ſe gerebant, in nonnullis partibus oriebantur, *Urbanus* VI. in „ ſua Obedientia nuncupatus conceſſerit quibuſdam Prælatis, quod in eorum Civitatibus, & Diœceſibus non poſſet fieri exequutio aliquarum litterarum Apoſtolicarum, niſi prius hujuſmodi litteræ Prælatis ipſis, vel eorum Officialibus ad hoc deputatis exhiberentur, & per ipſos adprobatæ forent". Ad hoc deinde exemplum a. 1493. *Alexander* VI. *Ferdinando* V. Catholico *Hiſpaniarum* Regi, & *Iſabellæ* Reginæ conceſſit, ut quum falſas quaſdam Indulgentias apud *Hiſpanos* turpis quæſtus gratia evulgari contigiſſet, nulla deinceps ejuſmodi Indulgentiarum largitio Apoſtolica promulgaretur, quæ non antea a Locorum ordinariis, Apoſtolico Nuncio, ac majore Regis Cappellano viſa, & ab omni ſuſpicione immunis comprobata fuiſſet (11). Ceterum

[10] quæ inter *Martini* Conſtitutiones ſecunda eſt in Bullario novæ editionis T. I.

(11) Breve *Alexandri* VI. exſtat apud *Alphonſum Azevedo in Comment. ad leg. novæ Recompilat.* T. I. *lib.* 3. *Tit.* 6. *leg.* 37.

terum quum *Toletanus* Archiepiſcopus, *Novæque Carthaginis* Epiſcopus fraudum occupandarum obtentu, ne Apoſtolicas litteras non antea ab ipſis, eorumque ſucceſſoribus probatas Notarii adciperent, in Synodalibus Conſtitutionibus caviſſent, *Leo* X. a. MD. XVIII. Bulla *In ſupremo*, quam *Rebuffus* in Commentariis ad Bullam *Cœnæ* integram recitat, illas Conſtitutiones damnavit, præcepitque, ut *Judices, & Exequutores in litteris Apoſtolicis pro tempore deputati, ac Notarii & Tabelliones ſuper his requiſiti litteras ipſas Apoſtolicas ſine alicujus perſonæ cujuſcumque Eccleſiaſticæ, vel mundanæ dignitatis fuerint licentia vel conſenſu exequi poſſint, & debeant.*

V. Alterum quod propoſui, examinis genus id unum ſpectat, an in ſingulari aliqua Eccleſia Conſtitutionem quampiam Apoſtolicam divulgare expediat. Hoc enimvero Epiſcopis nemo negaverit. In tanta enim populorum, morumque diverſitate, quis fieri poſſe inficietur, ut quæ ceteris gentibus ſaluberrima omnino lex eſſet, eadem alicui nationi in ſcandalum aut exitium cederet? A nullo autem hac de re judicium propius, quam ad locorum Epiſcopos pertinet. Aliqua de hoc argumento in indicata diſſertatione VI. dedimus. Libet tamen ut id confirmem, partem epiſtolæ reddere, quam ad Archiepiſcopum *Vercellenſem* Apoſtolicum in *Germania* Nuncium *Moguntinus* Elector de

Bul-

Bullæ in *Cœna Domini* promulgatione a. 1584. perſcripſit. Dixit Febronius, & vere dixit (12), *Archiepiſcopum* Moguntinum *noluiſſe publicare ſæpedictam Bullam, eo quod prævideret, hac publicatione plus detrimenti, quam utilitatis, ſuæ Eccleſiæ obventurum.* Sed operæ pretium erit ex ipſius Archiepiſcopi litteris cauſſas audire, ne quis fortaſſe credat id Archiepiſcopo viſum fuiſſe, quod in ea Conſtitutione *Jura Imperii, & Vaſſallorum ejus*, ut idem *Febronius* garrit (13), *non tam in controverſiam, quam in damnationem vocarentur.* En Archiepiſcopi litteras. " Quod porro „ Apoſtolicas litteras hoc ipſo anno in die „ Cœnæ Domini lectas, earumque in hiſce „ partibus publicationem adtinet; quamvis Sanctiſſimi Domini Noſtri tum mandatis, „ tum conſiliis (quæ ſane ex optimo zelo, „ & nonniſi in totius Reipublicæ Chriſtianæ manifeſtam utilitatem profecta evulgataque omnino nobis perſuaſum habemus) „ lubenter pareamus, & obſequamur, & alias Suæ Sanctitati prout fidelem in Chriſto filium decet, promiſſam omnem ac „ debitam obedientiam obſervantiamque præſtare paratiſſimi ſimus. Verum enimvero „ quum multa in rei veritate & per ſe bona, adeoque ſumma cum ratione conſtituta, non tamen ubique & quovis tempore

(12) T. I. *cap. V.* §. 3. *n.* 5. *pag.* 254.
(13) T. II. *pag.* 427.

„ pore expediant; immo ſubinde quæ apud
„ quoſdam conſervationem, vel etiam re-
„ ſtaurationem rerum publicarum & Reli-
„ gionis, apud alios earumdem everſionem
„ cum ſummo miſerarum animarum detri-
„ mento cauſentur; ita ut ſi non in totum
„ iis ſuperſedendum, certe in commodiorem
„ opportunitatem merito differri deberent.
„ Ad eum modum in præſenti negocio,
„ hoc eſt mandata nobis publicatione litte-
„ rarum Apoſtolicarum, ſi Dominatio Ve-
„ ſtra diligentius ſecum perpendat, anne
„ prout res nunc (proh! dolor!) heic con-
„ ſtitutæ ſunt, evulgari commode poſſit,
„ & ex eadem evulgatione optatum fructum
„ ſperare, num potius aliud metuere debea-
„ mus: Inveniet profecto Dominatio ve-
„ ſtra, præterquam quod acerrimo ſtudio,
„ laboribus, & incredibilibus difficultatibus
„ ſubditi hoc loci in officio, & exercitio
„ Catholicæ Religionis propter vicina ma-
„ la contineantur, etiam cum Nobilibus,
„ Comitibus, Principibus, & Electoribus,
„ quibus undique circumſepti ſumus, con-
„ tra tenorem dicti præcepti Apoſtolici tam
„ Domini noſtri quam ſubditorum quotidie
„ ſuborientium diſceptationum cauſſa collu-
„ ctandum, & vel amicabili via, vel juris
„ res neceſſario tractandas & ſopiendas: im-
„ mo quum diœceſis noſtra ſat late in par-
„ tes quaſdam longinquas diffuſa ſit, ita ut

non-

„ nonniſi commeatu a Principibus & Ma-
„ giſtratibus, per quorum territorium ne-
„ ceſſario tranſmeandum eſt, eo pervenire,
„ vel noſtras mittere poſſimus, ſi juxta Bul-
„ læ, quod in ea legitur, præceptum, cum
„ illis tamquam hæreticis communicare, &
„ commeatum petere interdictum eſſet: Sub-
„ ditos noſtros, qui adhuc in Navicula ſunt
„ *Petri*, deſerere plane, aut certe nonniſi
„ cum evidentiſſimo vitæ diſcrimine exhor-
„ tari, & juvare liceret; ut taceamus quod
„ poſt multas ſatigationes vix auxilium im-
„ partitos nos, ſed magis oleum & ope-
„ ram perdidiſſe, dici tandem non iniuria
„ poſſet. Præterea notum eſt paſſim, quam
„ hiſce in partibus apud adverſarios nomen
„ *hæretici* exoſum ſit, habita nimirum (rati-
„ one) per ſtatus Imperii a. 1555. in Co-
„ mitiis *Auguſtanis* promulgatæ Conſtitutio-
„ nis Religionis, quam non modo dicti ſta-
„ tus, tum temporis ſed poſt etiam Princi-
„ pes Electores omnes adhunc uſque diem
„ non minus quam inter dictos Electores, ut
„ Electores fraternitatis ea Confederationum
„ vincula; Item pacta & conventiones tam
„ generalia quoad omnes, quam particularia
„ quoad quaſdam ad *Rhenum* juramento ſo-
„ lemni confirmarunt, & ſtabilierunt, non
„ quod in Principatibus ac dominiis cujuſvis
„ tam *Lutheraniſmus*, quam Religio Catholi-
„ ca ſine diſcrimine exerceri debeat, ſed ob

hoc

„ hoc maxime, ut relictis conviciis & in-
„ vasionibus pax publica in hisce fluctibus
„ diversarum opinionum servari, & hoc pau-
„ xillum quod supereſt contra externos simul
„ & internos invasores ab imminenti labe,
„ & contagione porro ulterius defendi pos-
„ set. Quod si nunc iis omnibus non adten-
„ tis, prout adversarii nostri dubio procul
„ interpretabuntur Constitutionem dictam,
„ & pacta Electorum infringere, labefacta-
„ re, denique promulgando ex diametro con-
„ traria mandata (hæc enim eorum est vox)
„ violare tentaremus, quam insanabili cla-
„ de, & incurabili plaga non modo diœce-
„ sim nostram una cum subditis adligeremus,
„ sed & diras flammas ac periculosas inva-
„ siones, impressionesque vicinis Principibus
„ & Nobilibus (quamtumvis numero exi-
„ guo) & vero reliquis Catholicis excita-
„ remus. Exemplo nobis sunt alia leviora,
„ quæ in rei veritate mera somnia, & vix
„ vento ad eos, qui occasionem sibi dari
„ adcipiendi aliquid gestiebant, perlata e-
„ runt. Durum est refricare vulnus, ac pro-
„ inde in specie declarationi supersedemus,
„ & norunt utcumque illi, qui vel heic a-
„ liquando degerunt, vel etiamnum degunt.
„ Res quidem prima fronte parvi momenti
„ quibusdam fortasse videtur, nec sane quo-
„ ad personam nostram difficultatem ullam
„ habet, non enim ignoramus etiam citra

hoc

„ hoc præceptum Apoſtolicum, quid nos,
„ & Chriſtianum quemlibet deceat, quin
„ vero multo magis meminimus, quid San-
„ ctitati Suæ debitæ obedientiæ ratione ju-
„ ravimus: ita ut quæ ad propagationem,
„ & conſervationem Religionis Catholicæ
„ *Romanæ* ſpectant (teſtis eſt Deus) non
„ minus curæ Nobis ſint, quam animæ pro-
„ priæ ab ea dependentis ſalus; ſed nego-
„ cium in receſſu & rei veritate gravius
„ eſt quam brevi epiſtolio explicare liceat,
„ & in ſumma ut verbo unico rem per-
„ ſtringamus, cur minus ad hujuſmodi a
„ Dominatione Veſtra nobis injunctam pu-
„ blicationem inclinemur, eamque debitæ
„ exequutioni mandandam in diœceſi noſtra
„ arbitremur, faciunt ſuprad. præcipue vero
„ partim ruentis alioquin & pereuntis *Ger-*
„ *maniæ* totius commiſeratio, partim offi-
„ cium ac pietas erga ſuam Sanctitatem,
„ & miſeros ſubditos, ut hac ratione haſce
„ ditiones cum ſubditis noſtris tot cladium
„ & procellarum impendentium fluctibus
„ nutantes in fide, atque obſequio retinere
„ queamus. Vehementer itaque rogamus
„ Dilectionem veſtram, ut haſce tam pro-
„ babiles, aliaſque complures rationes, quas
„ brevitatis cauſſa omittimus, paullo altius
„ animo revolvat, & quod præfatas litteras
„ Apoſtolicas evulgari propter tot tantaſque
„ difficultates mandare non potuimus, gra-
vius

„ vius non ferat, neque inobedientiæ, vel
„ animo alieniori, verum temporum injuriæ, & neceſſitati adſcribat, Noſque apud
„ Suam Sanctitatem pro ſua prudentia & candore animi, quando dabitur opportunitas, excuſet, quippe de cujus mente
„ non eſſe ſat ſcimus vel anſam majoribus exacerbationibus inter Catholicos & alios
„ (alioquin invicem ſat infeſtos) Principes
„ dare: vel parvulum ſuum Gregem, quem
„ adhuc ſuperſtitem heic habet, plane abijcere, & deglutiendum tradere.„

CAPUT III.

Maximum adverſus abuſum Eccleſiaſticæ poteſtatis remedium Febronius *collocat* in apta inſtructione populi. *Adverſarii calliditas retegitur; tum ex nuperrima* Tricaſtini *Epiſcopi Paſtorali inſtitutione, quæ ex* Gallico *idiomate latine redditur, oſtenditur, quantum ille* in apta inſtructione populi *ſuggerenda aberret a vero.*

„ I. PRimum, inquit *Febronius* (1), & „ efficaciſſimum medium adverſus hos „ abuſus conſiſtit in inſtructione populi circa veros fines ſuorum officiorum; circa „ genuinam originem & legitimas prærogativas *Romani* Primatus; circa reverentiam, „ quam ipſa ſumma Sedes debet antiquis „ Canonibus. Sed, quod maximum eſt, „ Paſtores ipſos, & cujuſcumque Reipublicæ ſeu Status Primores, præprimis inſtructos eſſe oportet circa antiquam Eccleſiæ „ diſciplinam, ejuſque Hierarchiam; circa „ jura Epiſcoporum. Horum maxime intereſt, ea noſſe ex fundo, & intime perſuaderi, quod in omnia jura Apoſtolorum „ ſucceſſerint". Verum uti ſapienter *Petrus Bal-*

[1] *T. II. cap. IX. §. 2. pag. 700.*

Ballerinius animadvertit (2), " inſtructio „ populi, qua omnibus explicentur cujuſ- „ que poteſtatis fines, quum in *Febroniano* „ ſyſtemate debeat oſtendere, quantum *Ro-* „ *mani* Pontifices ſibi uſurpaverint falſo ju- „ re invaſis Epiſcoporum & Metropolita- „ rum facultatibus; quis non videat quanto „ contemptui exponat Apoſtolicam auctori- „ tatem, ſi præſertim nigris coloribus & „ ſine juſtis vindiciis quædam facta, &

(2) *de poteſt. Eccles. pag.* 215. *Ballerinii* animadverſionem graviſſimo *Gallici* Præſulis teſtimonio confirmo. *Sueſſionenſis* Epiſcopus *Fitzjames* edita a. 1762. neſcio qua Paſtorali inſtitutione Collegas *Galliarum* Epiſcopos monuerat, ut de quatuor celeberrimæ Declarationis a. 1682. articulis Fideles ſegniter inſtruendos curarent. Quid ad hæc S. *Ponſii* Epiſcopus? In eo libro, quem prænotavit *Memoire ſur un ouvrage ayant pour titre:* „ Ordonnance & Inſtruction Paſtorale de M. l'Eveque de *Soiſſons* ec. „ ait (*pag.* 72.) I'aurais la deſſus bien de choſes a dire mais je me con- „ tente de faire remarquer dans le moment, qu' un Cate- „ chiſme, un Prône, un Sermon ſur les IV. Articles de „ 1682. ſur les lettres du Roi en forme d' edit dûement „ enregiſtrees, ainſi que la dèclaration du Clergè, ne laiſ- „ ſeroient pas de partitre ſinguliers; & une matiere bien „ nouvelle. Mais ne doit-il pas auſſi paroitre bien ſingu- „ lier, qu' un Theologien, un Eveque ordonne aux Cures „ de ſon diocèſe, de faire a leur Peuple des inſtructions „ ſur ces matieres, ſans les avertir au moins de prendre „ garde, a ne pas s' ècarter du reſpect & dela ſoumiſſion „ dûe au Saint Siège: & ne pas refuſer au Vicaire de Jeſus- „ Chriſt ſur la terre, les droits ſacrès que lui a confies le „ Sauveur du Monde, ſous pretexte de rendre a Cèſar cequi „ eſt du a Cèſar. De jeunes Vicaires, & peut-ètre bien des „ Curès pourroient s' y me prendre, & mettre dans leurs in- „ ſtructions de l' humeur en voyant que chez leur Eveque „ il y en a beaucoup. Tout cela n' annonce pas une gran- „ de cordialitè une grande ſoummiſſion, un grand reſpect „ pour le Siege Apoſtolique. „

„ principia quædam exorbitantia a nonnul-
„ lis incautis Scriptoribus, seu aulicis adu-
„ latoribus adserta populo proponantur „ ?
Id tamen *Febronio* placeret maxime, ut tandem in omnium contemptionem Apostolica Sedes incurreret. Vah ! fraudulentum, perniciosumque Scriptorem !

11. Populus igitur, inquiet *Febronius*, ab Episcopis apte instituendus non est ? Apage; sed quænam *apta* institutio sit, id enimvero est, quo nos inter non convenit. Qua ille in re *aptam populi instructionem* collocet, audivimus. Vidimus etiam multum abesse, ut ea *apta* haberi possit. Aliam igitur ut *apta* sit, dabunt Episcopi populis suis institutionem. Quamnam, quæris ? Non ab *Italo* Antistite adcipe, sed a *Gallo*. Non illiberter feram, ceterarum quoque gentium Episcopos, eamdem in erudiendis suarum diœcesium populis viam inire. Is est *Tricastinus* Episcopus, cujus Pastoralis institutio Jubilæi promulgandi caussa superiore anno 1770. edita ad meas manus devenit. Eam heic ex *Gallico* in latinum idioma a me versam exhibeo, extrema tamen parte omissa, quæ Jubilæum ipsum propius adtingit.

Man-

Mandatum Illuſtriſſimi Epiſcopi S. Paulli Tricaſtinenſis *pro Jubilæi publicatione, cum Paſtorali de inſtitutione Fidelium erga* Romanum *Pontificem officiis.*

„ *Petrus Franciſcus Xaverius* divina Pro-
„ videntia, & Sanctæ Apoſtolicæ Sedis au-
„ ctoritate Epiſcopus, & Comes S. *Paulli*
„ *Tricaſtinenſis*, Conſiliarius Regis in ſuis
„ Conſiliis &c. Clero ſæculari & Regulari,
„ omnibuſque noſtræ diœceſis Fidelibus ſa-
„ lutem & Benedictionem in Domino No-
„ ſtro Jeſu Chriſto.

„ Adnunciamus vobis, Fratres cariſſimi,
„ dies Gratiæ & ſalutis, per quos Eccleſia
„ omnem quam a Jeſu Chriſto adcepit, po-
„ teſtatem ad viam peccatoribus, qua ad
„ Deum perfecte revertantur, aperiendam
„ adhibebit.

„ Summus Pontifex CLEMENS XIV.
„ gratias, quibus ad Eccleſiam regendam
„ indiget, ſibi comparare percupiens om-
„ nium Fidelium auxilium petit, ut noſtris
„ votis ac precibus, jejuniis, eleemoſynis,
„ ceteriſque pietatis operibus veluti in u-
„ num coaleſcentibus a Dei miſericordia
„ quidquid ad hoc opus eſt, exoremus.
„ Propterea ut majore ad id nos efficacita-
„ te impellat, ſuorum deceſſorum exemplo
„ theſauros Eccleſiæ, quorum ſibi credita

„ eſt diſpenſatio, pandit, illiſque, qui ab
„ ipſo præſcripta impleverint, Jubilæum im-
„ pertitur.

„ Scitis enimvero, Fratres cariſſimi, Ju-
„ bilæum extraordinariam eſſe Indulgen-
„ tiam, qua peccator temporariæ pœnæ poſt
„ obtentam actualium criminum veniam ſi-
„ bi ſubeundæ remiſſionem conſequitur, ea-
„ que de cauſſa ſolemnioribus quibuſdam ce-
„ rimoniis, atque inſignioribus ſupra ceteras
„ Iudulgentias plenarias privilegiis diſtin-
„ ctam.

„ Verumtamen Jubilæi fructum percipere
„ haud poſſumus, niſi noſmet ſincera pœni-
„ tentia Deo conciliemus. Fierine poterit,
„ ut veſtrum aliquis corde contrito & hu-
„ miliato in gratiam cum Domino redire ne-
„ gligat, quum ab illo non ſolum (quod
„ ſæpe merueramus) non puniri, ſed etiam
„ tanta miſericordia vocari ad ſe & invita-
„ ri nos videat?

„ Spero equidem fore ut maxima ſollici-
„ tudine, gratoque animo tantam vobis ob-
„ latam a ſummo Pontifice gratiam ſuſcipia-
„ tis. Metum vero eſſe exiſtimo adrepta hinc
„ occaſione in iis, quos illi debetis, obſer-
„ vantiæ, obedientiæ, & amoris ſenſibus,
„ vos confirmare. Atque id eſſe officii no-
„ ſtri eo magis credimus, quo vehementio-
„ re ſtudio innumeros in vulgus diſſeminari
„ libros videmus, ut comptentus, rebelii,

atque

„ atque adeo indignationis in eos, qui Apo-
„ ſtolicam Cathedram tenent, inſperſis ſe-
„ minibus, vincula, quibus Sanctæ ipſi Sedi
„ colligamur, plane abrumpantur (3).

„ Quid enim aliud ſpectare poſſunt, qui
„ num Pontifex Jeſu Chriſti Vicarius ſit, in
„ controverſiam vocant? qui non alio illum
„ nomine deſignandum putant, quam *Epiſco-*
„ *pi primæ Sedis, primique inter pares Epiſco-*
„ *pi*: qui ei nonniſi honoris primatum ad-
„ ſcribunt; qui juriſdictionis quidem Prima-
„ tum in eo agnoſcunt, non tamen ex Chri-
„ ſti inſtitutione ſed ex una Eccleſiæ conceſ-
„ ſione profectum?

„ Quid aliud ſpectare poſſunt, qui illud
„ quum ſemper ingerant, Papam errori ob-
„ noxium eſſe, de obedientia tamen ei de-
„ bita numquam loquuntur? qui adfirmare
„ non dubitant *Gallicanam* Eccleſiam ab e-
„ jus auctoritate immunem eſſe? qui hanc
„ auctoritatem vocant *exteram quamdam pote-*
„ *ſtatem*, hanc autem poteſtatem Eccleſiæ
„ paci, Regnorumque tranquillitati inimi-
„ cam?

„ Quid aliud tandem ſpectare poſſunt,
„ qui numquam a commemorandis quorum-
„ dam ſuperioris ætatis Pontificum ſcanda-
„ lis, conſiliis, ac molitionibus abſiſtunt

(3) *Febronii* opus heic deſignari ſiquis diceret, aberra-retne coniectura?

„ (+); ceterorum vero, qui eos anteceſſere,
„ vel coſequuti ſunt moderationem, pieta-
„ tem, ſanctimoniam ſilentio obvolvunt,
„ quum tamen animos noſtros ab earum re-
„ rum, quas nonniſi ad punienda populorum
„ vitia Deus olim permiſit, recordatione
„ avocatos in horum exempla defigi maxi-
„ me deceret?

„ Si terreni Principes iniurias ſuis lega-
„ tis illatas veluti ſibi factas habent, gra-
„ viterque ulciſcuntur; ne dubitetis, quin
„ Chriſtus, quæ in ſuum Vicarium com-
„ mittuntur in ſui ipſius contumeliam adci-
„ piat, magnaque ſeveritate ſerius ocius ani-
„ madvertat.

„ Quod ad nos adtinet, veritates a ma-
„ joribus adceptas tamquam ad Catholicam
„ fidem maxime pertinentes diligenter ſer-
„ vemus, *Chriſtum* ſcilicet *in Eccleſia ſua*
„ *formam conſtituiſſe viſibilis Monarchiæ* (5),
cujus

(4) Confer cum his Febronii *Flores ſparſos* Cap. 1. §. 3. pag. 347. 369.

(5) Animum in hæc verba intendat *Febronius*; intendat etiam D. *Poullin* de *Lumina*, qui in libro inſcripto: *Uſages & Mœurs des Francois* pag. 124. de *Clodovæi* temporibus ſcripſit: „ Ce n' eſt pas qu' on n'eut aucun rapport
„ avec les Papes; la dignitè de leur Siege, la qualitè de
„ Vicaire de Jesus-Chriſt & de Chef de l' Egliſe ne leur
„ ètoit point conteſtee: on avoit recours a l'Egliſe de Ro-
„ me dans les occaſions extraordinaires, ou la Foi etoit
„ intereſſèe, comme a celles de toutes les Egliſes, qui
„ en conſervoit plus prècieuſement de dèpot. Les Eve-
„ ques des grands Sieges inſtruiſoient les Papes de leur è-
lection

„ *cujus caput eſt* Petrus ; *voluiſſe Chriſtum* ,
„ *ut S.* Petrus *ejuſque ſucceſſores ſui eſſent in*
„ *terris Vicarii* , *ipſumque qua caput eſt* , *exhi-*
„ *berent* ; *divino denique jure Papæ honoris ac*
„ *juriſdictionis Primatum congruere* (6) . Sunt
„ hæ veritates ex ſacris Scripturis hauſtæ ,
„ Generalium Conciliorum decretis conſi-
„ gnatæ , unanimi perpetuaque traditione ad
„ nos derivatæ , a Catholicis omnibus Ec-
cle-

„ lection , leur demandoient leur Cummunion & leur en-
„ voyoient leur Profeſſion de Foi , comme au centre de l'
„ Unitè Catholique ; mais ces rapports etoient *de charitè*
„ *ſeulement* : les Papes n' ignoroient pas , que leur Miſſion
„ n' etoit point differente de celle des autres Eveques ;
„ que lorſque Jeſus- Chriſt avoit donnè a *Pierre* les clefs
„ du royaume des Cieux , ainſi que le pouvoir de lier &
„ de dèlier , il s 'ètoit adreſſè *ègalement a tous* les Apotres
„ en ſa perſonne de ſorte que ces clefs & ce pouvoir regar-
„ doient tout le corps èpiſcopal , & chaque Eveque en
„ particulier , qui etoit le ſucceſſeur des Apotres dans la
„ portion du troupeau de Jeſus- Chriſt qui lui avoit ètè
„ confiè . Ils ètoient donc alors encore bien èloignès
„ *daſpirer a l' autoritè ſupreme , qu' ils ſ' attribuerent de*
„ *puis* „ (nempe ſub Carolo Magno . „) le fut pendant
„ le Regne de ce Prince , *inquit ille pag-* 223. qu' a for-
„ ce d' intrigues , de ſubtilites , & d' entrepriſes ; ils vin-
„ rent a bout de ſe faire regarder *comme les Monarques de*
„ *la Hièrarchie Eccleſiaſtique* & de s' elever ainſi au-deſ-
„ ſus des autres Evèques , leurs Confreres & leurs coopè-
„ rateurs dans l' Apoſtolat , qui ne furent plus alors , que
„ des Miniſtres ſubalternes , qui ſe virent obligès de rece-
„ voir leur Miſſion , & d' exècuter les ordres de celui , *qui*
ſ' etoit conſtituè leur Maitre . „ Vide quo abducat inſanum illud , quod hodie obtinet , inſectandorum *Romanorum* Pontificum Cacoethes .

(6) in epiſtola ad Regem a 31. Præſulibus anno 1731. ſcripta ſuper I. Advocatorum conſultatione in *Ebredunenſe* Concilium .

„ cleſiis, præcipue vero a *Gallicana* con-
„ ſtanter defenſæ (7).

„ Agnoſcamus igitur ſemper *Romanum* E-
„ piſcopum veluti S. *Petri* ſucceſſorem, Je-
„ ſu Chriſti Vicarium, communem Fide-
„ lium Patrem, viſibile caput hujus Eccle-
„ ſiæ, extra quam ſalus non eſt, eumque
„ religioſa reverentia, vera obedientia, ſin-
„ cero & filiali amore proſequemur.

„ Religioſa quidem reverentia, ſuperna
„ quippe eſt ſive rationem ſpectes quæ ad
„ illam movet, ſive rem, in qua verſatur.
Ne-

(7) Hæc eruditiſſima ſcripturarum, Conciliorum, Patrumque indicatione Cl. Præſul confirmat. Nos quum ea ipſa teſtimonia alibi adtulerimus, heic omittemus, quæ ad Eccleſiam *Gallicanam* ſpectant, deſignare contenti. Sunt „ autem: Procès verbal de 1682. pag. 202. Lettre circu-
„ laire del' Aſſemblèe de 1657. du 17. Mars. Procès Ver-
„ bal de l' Aſſemblèe de 1660. pag. 588. Proces Verbal de
„ 1682. pag. 312. & 313. Sermon prechè par M. *Boſſuet*
„ a l' Aſſemblèe de 1682. Aſſemblèe de 1700. dont l' ex-
„ trait eſt rapportè au I. tom des mèmoires du Clergè
„ pag. 415. Cenſure de Courayer par les Cardinaux Ar-
„ cheveq. ec. en 1727. pag. 35. defenſio declarationis Cle-
„ ri Gallicani part. I. lib. I. cap. I.

„ *Nec* minus *certum eſt unum eſſe jure divino ſummum*
„ in *Eccleſia* Chriſti *militante Pontificem cui omnes Chri-*
„ *ſtiani parere tenentur.* Sacra Facultas Pariſ. in cenſura
„ contra *Lutherum* 18. Januari 1542. & in cens. 19. Maii
„ 1683. & in declar. anni 1617. contra *Marcum Anto-*
„ *nium de Dominis*. *Il n' y a* point *de Catholique, qui ne reco-*
„ *nnoiſſe & qui ne rèvère dans le Pape une Primautè rè-*
„ *elle dedroit divin non-ſeulement d' honneur & de de-*
„ *prèſèance, mais encore d' autoritè & de Juriſdiction ca-*
„ *nonique ſur tous les Eveques, & ſur les Conciles parti-*
„ *culiers.* Rouſſeau de Lacombe Juriſprudence canonique
„ Verbo *Pape Sect.* 2. *n.* 2. d'Hericurt *loix canoniques part.*
„ *I. cap.* 4. „

„ Neque enim nobis ſummi Pontifices co-
„ lendi ſunt ob peculiaria cujuſque orna-
„ menta, aut civilem eorum Principatum;
„ ſed tamquam Jeſu Chriſti Vicarii.
„ Quaproter quemadmodum nulla hac in
„ terris eminentior dignitas eſt, ſi ad eam
„ fidei oculos adijciamus, ita nemo eſt cui
„ major adhibenda ſit reverentia, quam *Ro-*
„ *manus* Pontifex. Maximi ejus præſtan-
„ tiam faciamus; nullam prætermittamus
„ occaſionem, qua noſtram erga eum obſer-
„ vantiam teſtemur; nihil nobis aut opere
„ aut verbo elabatur, quo everti illa, aut
„ infirmari poſſit.

„ Obedientiam deinde illi debemus in
„ omnibus, quæ ad Religionem pertinent,
„ cujuſmodi dogmata ſunt, cultus, Sacra-
„ menta, Miniſtri altaris, Religioſarum So-
„ cietatum vincula, ac Conſtitutiones &c.
„ Eccleſia in gremium ſuum non niſi eos
„ ſuſcipit, qui ſummo Pontifici *veram obe-*
„ *dientiam* ex præſcripta a *Pio* IV. formula
„ jurati promittant; ut hanc *Boſſuetius* me-
„ rito *fidei teſſeram* appellarit (8). Enim-
„ vero ſi Epiſcopi dum conſecrantur Pon-
„ tifici obedientiam jure jurando ſinguli
„ pollicentur (9); nec licet Fidei judices
ſint,

(8) *defens. declarat. Cleri* Gallic. P. I. lib. I. cap. I.
(9) *quod quidem ſacramentum eſt nanque ſubiectus fidem*
Prin-

„ ſint, jus tamen ſibi adrogant Pontificia-
„ rum deciſionum eatenus examinandarum,
„ ut ſuo eas judicio ſubijcere audeant (10),
„ ſed dum Apoſtolicam Conſtitutionem ad-
„ cipiunt, obedientiam Pontifici exhibent,
„ unaque ſimul judicis auctoritate fungun-
„ tur (11); an non æquum maxime ſit ut
„ omnes utriuſque ſexus Fideles illi pa-
„ reant, ejuſque decreta ſingulari animi de-
„ miſſione ſuſcipiant?

„ Sincerum denique ac filialem ſummo
„ Pontifici amorem debemus. *Paullus* Apo-
„ ſtolus poſtquam nulli in eos, qui nobis
„ pares ſint, deeſſe nos officio, jufſerat,
„ nos monitos voluit, ut illos qui Chriſti
„ nomine, & auctoritate præſunt, non re-
„ verentiæ ſolum, & obedientiæ teſtifica-
„ tione proſequamur, ſed etiam *habeamus*
„ *abundantius in caritate propter opus illorum*
„ (12) ac ſollicitudinem, qua noſtram de-
„ bent ſalutem curare. Quodnam ergo amo-
„ ris officium ſummo Pontifici non exhi-
„ beamus? Eſt is communis omnium Fide-
„ lium pater. Quamobrem cura, quam ex
„ Chriſti inſtitutione, omnibus præſtat Ec-
„ cleſiis, in aſſiduas illum ſollicitudines,

ac

Principi obbligat, ſed quo Filius ſpirituali Patri obedientiam profitetur. Collect. des Procès Verb. du Clergè T. III. pag. 665.

(10) *Lettre de M. le Card. de* Noailles *au Pape du* 29. *Juin* 1711.

(11) *Memoires du Clergé T. VI. pag.* 1022.

(12) 2. *Teſt. V.* 23.

„ ac multiplicia negocia, eaque moleſta ma-
„ xime & operoſa conijcit; omnia Chriſtia-
„ norum ſcandala, lapſus, vitia ejus ani-
„ mum dolore adficiunt; in ſcandali aucto-
„ res vehementi ſtudio incenditur; ſimul
„ tamen ad erigendos lapſos, ſalvoſque,
„ qui periclitantur, præſtandos advolat.

„ Magno equidem ſolatio nobis eſt, quod
„ vos his ipſis permotos ſenſibus noverim.
„ Me tamen fallaciæ, conatuſque, quos un-
„ dique adhiberi video, ſollicitant, anguntque.
„ Vos ergo etiam atque etiam obte-
„ ſtamur, ut omnes ſermones, libros, ope-
„ ra, unde in *Romanum* Pontificem reve-
„ rentia, obedientia, atque amor infirmari
„ poſſit refugiatis. Si ſummum Pontificem
„ veluti Patrem habebitis, non modice vos
„ tangent, quæ illi inferuntur injuriæ mul-
„ toque minus audebitis ipſi eum damnare,
„ in eum licenter loqui, de eo judicare.
„ Ab his certe omnibus eo majore cura
„ abſtinebitis, quo magis Dei hominumque
„ judicia inter ſe differunt, atque in horum
„ reprehenſionem facile cadit, quod illi
„ probatur maxime. Verum hanc in rem
„ exemplum proferam, ſed adeo illuſtre ac
„ luculentum, ut eo res plane conficiatur;
„ exemplum, inquam S. *Thomæ Cantuarien-*
„ *ſis*, qui non Fidei, ſed Eccleſiæ juribus
„ ſe victimam præbuit. Audite quid de eo

Boſſuetius habeat (13): *Quo magis cauſſa, quam Sanctus hìc Martyr tuebatur, dubia & ambigua politicis profaniſque hominibus viſa eſt eo manifeſtius ſupremi Numinis providentia pro illo ſtetit cum ſuppliciorum, quibus in* Henricum II. *Sancti Præſulis perſequutorem animadvertit, acerbitate, ac ſingulari ejuſdem Principis pœnitentia, quæ una divinam potuit iram placare; tum miraculis adeo illuſtribus, ut non modo* Angliæ, *ſed &* Galliarum *Reges ad Sancti Sepulcrum adduxerint &c.*

Hactenus præſtantiſſimus *Tricaſtinus* Epiſcopus. Felices enimvero populos, qui ejuſmodi inſtitutionem a ſuis Antiſtitibus habent! Id ſatis erit, ut exploſa *Febroniana* commenta, atque Apoſtolicam Sedem priſtino apud omnes gentes honori quam citiſſime reſtituram videamus.

C A.

[13] *hiſt. des Variat. T. I. lib. VII.*

CAPUT IV.

Quid de generali Concilio ad Febronii *mentem* LIBERO *ſentiendum ſit? Num ſaltem vindicari Eccleſiaſtica libertas poſſit a Nationalibus Conciliis, quæ ad imminuendam* Romani *Pontificis auctoritatem cogantur?*

I. QUam horrenda ſint *Febronii* dogmata, ut eum vel quid agat neſcientem, vel pudoris expertem oporteat eſſe, qui iſta ſerio tueri, ac propugnare non timeat, multa quæ in hiſce noſtris diſſertationibus hactenus protulimus, docere potuerunt. Sed quæ diſcutienda etiamnum ſunt, id apertius commonſtrabunt. Schiſmaticum nempe larvati hujus Jureconſulti virus ut tandem ſuis e latebris evolutum magis adpareat, atque exſtet, me effecturum confido. An non enim Schiſmaticum habeatur *Fobronianum* illud de generalis Concilii neceſſitate decretum: *deſideramus* (1) *tale Concilium, cujus partes & dotes deſcripſimus* Cap. VI. *ſcilicet, ut Papa illud congregare recuſante, poſſit nihilominus & debeat convocari, & adunari ab aliis .... Deinde, ut ſit liberum, & Pontifex ſe ejuſdem deciſionibus agnoſcat ſubiectum*. En quo demum ſpectaret *Febronius*, dum & Concilio potiorem Pontificia pote-

(1) *T. I. Cap. IX. §. 3. pag. 709.*

poteſtatem ineſſe, & ab aliis, quam a ſummis Pontificibus, cogi generalia Concilia poſſe, nec iſta eorum aut (quod ipſe ait) *præſidio*, aut confirmatione indigere ſtatuebat. Paullatim animos ad ακεφαλον Concilium comparare homo veteris diſciplinæ retinentiſſimus nitebatur. Numquid a *Nilo* quopiam *Theſſalonicenſi*, aut *Marco Epheſio* pejora exſpectaremus? *Romanam* Curiam Conciliorum generalium celebrationi ſæpe obſtiſſe *Febronius* queritur, atque adeo obſtituram deinceps ominatur. Querimoniam ſupra retulimus (2); omen dolentes adcipimus. *Julianus* Cardinalis *Cæſarinius* in ea epiſtola, quam ad *Eugenium* IV. ut a diſſolvendo *Baſileenſi* Concilio dimoveretur, perſcripſit, nihil eorum omittens, quibus a Pontificis animo omnem conculcandæ a Patribus Pontificiæ auctoritatis timorem diſcuteret, *tamen*, uti *Gerbertus* animadvertit (3), *imprudens ipſe Cardinalis veritati litare debuit, faſſus, ejuſmodi formidine infeſtante, nullum olim futurum fuiſſe ut cogeretur Concilium*. „ Forſitan, *inquit* (4), quod præjudicetur auctoritati ſummi Pontificis in aliquibus, non „ puto aliquem debere conſentire contra canonicas ſanctiones, decretaque Sanctorum „ Patrum, nec Spiritus S. illud permittet. „ Numquam fuiſſet celebratum aliquod Concilium,

(2) *diſſ. X. cap. V. num.* 2.
[3] *de Commun. poteſt. Eccleſ. cap. XII. pag.* 492.
(4) *Jul. epiſt. ad Eug. IV.*

„ cilium, ſi hujuſmodi timor invaſiſſet cor-
„ da Patrum noſtrorum, ſicut invadit no-
„ ſtra “. Quid ergo *Julianus* dixiſſet, ſi Concilio celebrando hanc poni conditionem vidiſſet, ut *Pontifex ſe ejuſdem deciſionibus agnoſcat ſubiectum*? Cogendumne umquam exiſtimaſſet hujuſmodi Concilium? At inquit *Febronius* (5): *his obiectionibus, ſeu veritus declamationibus, jam ex jure obviatum eſt. Qui cum Eccleſia* Gallicana (*quæ Catholicæ Eccleſiæ columen eſt & munimen*) *conformiter ad decreta ſæcri Concilii* Conſtantienſis, *univerſale Concilium ponunt ſupra Papam, deſinent omnia illa mirari* [ponebat tunc *Julianus* Cardinalis, nec tamen celebratum iri Concilium ſperabat). *Et Pontifex ſic bono Eccleſiæ ſerviens, illudque ſuis, non juribus* divinis, *ſed meris prætenſionibus præponens, eorum quidem, qui ejus throno circumſtant, id eſt adulatorum, nec non Monachorum, lucrum ex hac confuſione captantium, criſim patietur, bonorum econtra & doctiorum laudem merebitur*. Sed hoc opus, hic labor erit: Pontifexne ſibi perſuadeat, non *de juribus divinis, ſed de meris prætenſionibus* agi? Quid ſi contra infringi jura divina certus ſit, *meraſque* eſſe *prætenſiones*, quas qui Concilium ſupra Pontificem extollunt, in medium adferunt? nec Concilium cogi velit, niſi antea ſe

[5] *T. II. pag. 744.*

Pontificis poteſtati obnoxios fore Epiſcopi polliceantur?

II. Celebretur tamen Concilium, inquiet *Febronius*. Nimirum eam Concilio conditionem ſtatuit, cui numquam conſenſuros eſſe Pontifices intelligit, ut minus inviſum ſit Concilii ακεφαλε nomen, omni interturbati Concilii in reluctantibus Pontificibus hærente culpa. Tum vero cetera, quæ indicavimus, dogmata incautis inſtillantur, poſſe Imperatores aut etiam Cardinales & Epiſcopos Concilium vel repugnante Pontifice indicere, poſſe alios a Papa Synodo præeſſe, poſſe abſque Sedis *Romanæ* confirmatione hujuſmodi Concilii decretis robur adſeri. Atque hæc quam falſa ſint, ac cum perpetuo Eccleſiæ ſenſu pugnantia, alibi oſtendimus. Nunc illud unum videamus, ſchiſmati hinc viam parari longe latiſſimam. *Galli* quo ipſo tempore acerbæ inter *Bonifacium* VIII. & *Philippum Pulcrum* ſimultates fervebant, ita Pontificem adloquebantur (6). *Non habet congregari Concilium generale. Eſtis enim vos, Pater Sanctiſſime, Jeſu Chriſti Vicarius, totum corpus Eccleſiæ repræſentans, qui claves regni cœlorum habetis. Nec congregatum totum generale Concilium ſine vobis, & niſi per vos poſſet cognoſcere.* „ Hactenus ſcilicet, ut *Gerberti* „ verba uſurpem (7), communis mens, com-

[6] *Hiſt. du differ. de Boniſ. & Phil. n. 74.*
[7] *de comm. pot. Eccleſ. cap. XIII. pag. 512.*

„ communiſque obſervantia, nemine repu-
„ gnante, iſta fuerat, ut jure *acephalum*, di-
„ ceretur corpus, nec ſatis Eccleſiam re-
„ preſentans in Concilio œcumenico orba-
„ tum capite ſuo: quin nec univerſalis, œ-
„ cumenicaque communio Sanctorum, ac le-
„ gitimæ poteſtatis Eccleſiaſticæ haberi ac
„ concludi poſſet, niſi cum reliquo corpo-
„ re caput eſſet compaginatum conſociatum-
„ que in concilio generali. Quum ecce ti-
„ bi, poſtquam forum contentioſum inter
„ judicia judiceſque ſummos eccleſiaſticos
„ eſt inſtitutum, atque ex metaphyſica po-
„ tius, quam ſupernaturalibus principiis, le-
„ gibus evangelicis, ac traditione, theolo-
„ gia, juſque canonicum informari cœpit,
„ excogitari cœperunt varii caſus metaphy-
„ ſici, quibus Concilium abſque Papa con-
„ gregari poſſit, non modo in ſchiſmatis
„ caſu, ſi Papa ſit dubius, ſed etiam extra
„ ſchiſma, ſi ſit hæreticus, ſi detentus, ſi
„ mente captus, ſi aperte ſimoniacus, ſi ea
„ moliatur, quibus univerſam peſſumdet Ec-
„ cleſiam &c. univerſimque ſi Papa nolit,
„ aut nequeat præeſſe Synodo, aut etiam ſi
„ juxta Patrum ſuffragia nolit concludere
„ Synodum: tunc Patres in Synodo ſeden-
„ tes ex Communione Sanctorum legitime
„ inita definire, & ſtatuere valeant; Ut
„ habet *Johannes Gerſon*. At qualis eſt hæc,
„ in principiis *Gerſonii* communio Sancto-

„ ram? certe non in legitima poteſtate Ec-
„ cleſiaſtica in ſummis Eccleſiæ paſtoribus
„ judicibuſque a Chriſto immediate inſtitu-
„ tis, ſed in ipſa Eccleſia immediate au-
„ ctoritatem a Chriſto habente, quam Con-
„ cilium generale congregatum repræſentet,
„ continuoque auctoritatem Papæ virtuali-
„ ter, ſuppletive, eminenter, & architecto-
„ nice complectente: ut adeo ad ſuam uni-
„ tatem conſervandam rite valeat ſe ipſam
„ ad generale Concilium congregare. Hæc
„ eſt illa unionis, communioniſque ratio a
„ *Gerſone* potiſſimum excogitata, & exco-
„ cta: qui tamen tres tantum caſus, ſed
„ infinite ſe ſe protendentes, ſtatuit: pri-
„ mus ſi ſede vacante occurreret hæreſis,
„ vel alia Eccleſiæ perſequutio: ſecundus ſi
„ in caſu neceſſitatis, aut manifeſtæ utili-
„ tatis Papa eſſet furioſus, hæreticus, aut
„ alias ad hoc inutilis, aut inſufficiens, vel
„ ſi ſuper hoc requiſitus concilium convo-
„ care recuſaret, aut damnabiliter negli-
„ ret: tertius ſi plures eſſent contendentes.
„ Addit in his, & ſimilibus caſibus abſque
„ auctoritate Papæ non ſolum poſſe, ſed &
„ debere Eccleſiam generale Concilium ce-
„ lebrare. Quum in Concilio *Conſtantienſi*
„ lex lata ſit, ut ſingulis decenniis Conci-
„ lium cogeretur generale, Seſs. XI. Con-
„ cilii *Baſil.* ſuperadditum, ſi forſan Pon-
„ tifex ſingulis decenniis cum effectu con-

voca-

„ vocare detrectet, aut negligat, jus con-
„ vocandæ Synodi ad Eccleſiaſticos devolvi,
„ qui de jure vel de conſuetudine generali-
„ bus conciliis intereſſe conſueverint, idque
„ abſque ulla publicatione, aut indictione
„ neceſſaria ex parte *Romani* Pontificis. In-
„ tegram hanc ſeſſionem poſtea ſuam fece-
„ runt, atque exſcripſerunt, qui ſecundo
„ ſub *Julio Piſis* concilium indixerant præ-
„ ter *Romanum* Pontificem hac uſi licentia
„ . . . . Novo hoc exemplo (8) conſtitit,
„ quam ſit perverſus amaritudinis zelus,
„ quamque non ſolum numquam proſit, ſed
„ etiam plurimum obſit, quovis prætextu
„ cathedram contra cathedram erigere, uni-
„ tatem, & communionem eccleſiaſticam
„ ſolvere, centrum unionis deſerere, in ca-
„ put cenſuram ſtringere, ac rebellare, re-
„ gnum eccleſiæ in ſe dividere, eccleſiam
„ contra eccleſiam ſtatuere, unam catholi-
„ cam, & apoſtolicam dirimere, & ad con-
„ ciliabulum redigere. Hæc vehementi ora-
„ tione Seſs. II. Conc. Lateran. proſequu-
„ tus eſt *Thomas Cajetanus*, tunc generalis
„ *Dominicanorum*, poſtea celeberrimus Car-
„ dinalis poſito themate illo apocalipſeos lo-
„ co: *Vidi civitatem ſanctam* Hieruſalem *no-*
„ *vam deſcendentem de cœlo*. Ubi oſtendit,
„ verba hæc nullo modo *Piſanæ* Synodo
„ quadrare poſſe: *Quæ unius*, inquit, *tan-*

(8) *ibid. pag.* 524.

„ *tum ſit gentis, & nationis, vel potius di-*
„ *midiatæ nationis, immo nullius gentis: non*
„ *enim ſancta aut legitima eſt, quando a ſan-*
„ *ctitatis candore receſſit, ut ad ſordes eorum*
„ *adcederet: eoque tanto plus adcedit, quanto*
„ *magis & Petrum Eccleſiæ & Papam Concilio,*
„ *& ſummum, verum, ac certum Domini no-*
„ *ſtri Vicarium ſuo conciliabulo ſubiicere, &*
„ *ita naturam ipſius, ac rationis ordinem per-*
„ *vertere, & filios patri, & membra capiti,*
„ *& ſervum domino, & militem duci, &*
„ *paſtori gregem præficere conatur. Nec nova*
„ Hieruſalem *illi Eccleſiæ convenit, quod nec*
„ *pacem habeat, nec ordinis tranquillitatem:*
„ *quem ordinem confundere, & ſubvertere ni-*
„ *titur: utpote quæ contra* Romanam *Eccle-*
„ *ſiam togata, armataque bella commovit. Hæc*
„ *itaque nunc* Piſana *novitas* Conſtantiæ *tunc*
„ *ortum habuit, & evanuit:* Baſileæ *repullu-*
„ *lavit, & exploſa eſt, atque his etiam tem-*
„ *poribus, ſi vos viri eritis, interibit: que-*
„ *madmodum ſub* Eugenio *IV. ſummo maxime*
„ *hujus Sedis Pontifice repreſſa eſt: neque enim*
„ *de cœlo deſcendit, atque ob id diuturna non*
„ *eſt.* „

III. Viden? quid demum ſit Concilium, quod adverſus *Romani* Pontificis ſententiam cogatur. Multo autem magis hæc locum habent, ſi Concilium de Pontifice quidquam ſtatuere, ejuſque dignitatem imminuere velit. „ Non heic pugnaciter urgeo, inquit idem

„ Ger-

„ *Gerbertus* (9), qui fuit din pervagatiſſimus
„ canon Synodo etiam, ac tot doctorum ſti-
„ patus ſuffragio, primam ſedem non judi-
„ cari a quoquam, aliorum hominum cauſ-
„ ſas Deum voluiſſe per homines terminare,
„ ſed ſedis iſtius præſulem ſuo ſine quæſtio-
„ ne reſervaſſe judicio. Una *Symmachi* cauſ-
„ ſa ſuppeditat integros nobis tractatus in
„ hanc rem, eoſque ſcriptos integræ natio-
„ nis, atque Eccleſiæ *Gallicæ* quidem nomi-
„ ne. Verum eſt, tunc de oecumenico Con-
„ cilio actum haud eſſe: at quæ in medium
„ adducunt momenta, bene ponderanda ſunt,
„ ne quid incautius agatur, quod Eccleſiæ
„ unitatem in centro unitatis laceſſat, con-
„ tra prærogativas *Petri*, quæ ſunt inviola-
„ biles, & perennes: atque pro talibus ſem-
„ per agnitæ, & prolatæ, quotieſcumque
„ cauſſæ aliquid ſubeſſe viſum fuit, aut oc-
„ caſio judicii ejuſmodi, ſub *Damaſo*, *Sixto*
„ III. ante *Symmachum*, poſtea vero ſub
„ *Pelagio* I. *Leone* III. *Paſchali* II. &c. In
„ cauſſa poſtremi, quem nominavimus, ni-
„ mirum *Paſchalis* II. quum ab Archiep.
„ Lugd. provinciæ *Senonenſis* Epiſcopi ad
„ Concilium vocati eſſent, etſi ipſe *Paſcha-*
„ *lis* id ageret, & Concilium vellet, per
„ *Ivonem* (10) *Carnotenſem* celeberrimum tunc
„ temporis canonum doctorem inter alia re-

„ ſcri-

(9) *Cap. XIV. pag.* 540.
(10) *Ep.* 238.

„ ſcripſerunt Præſules: *Ad hæc non videtur*
„ *nobis utile conſilium, ad ea concilia conveni-*
„ *re, in quibus non poſſumus eas perſonas, con-*
„ *tra quas agitur, condemnare, vel judicare:*
„ *Quia nec noſtro, nec ullius hominum proban-*
„ *tur ſubeſſe judicio...* Excuſamus *innocentiam*
„ *noſtram, qua & principales eccleſiæ claves*
„ *nolumus ſua poteſtate privare; quæcumque*
„ *perſona vices Chriſti habeat, niſi manifeſte*
„ *ab evangelica veritate diſcedat.* Congrega-
„ tum equidem eſt Concilium oecumenicum,
„ & adnitente ipſo, nihilque recuſante *Pa-*
„ *ſchali*; nec quidquam contra reverentiam,
„ dignitatem, & auctoritatem illius actum.
„ Quomodo nimirum in Concilio oecume-
„ nico VIII. Canone ultimo in Synodis uni-
„ verſalibus Sedis Apoſtolicæ cauſſæ tractan-
„ dæ ſunt præceptæ. *Porro ſi Synodus uni-*
„ *verſalis fuerit congregata, & facta fuerit*
„ *etiam de Sancta* Romanorum *Eccleſia quæ-*
„ *vis ambiguitas & controverſia: oportet ve-*
„ *nerabiliter, & cum convenienti reverentia de*
„ *propoſita quæſtione ſciſcitari, & reſolutionem*
„ *adcipere, aut proficere, aut profectum facere,*
„ *non tamen audacter ſententiam dicere contra*
„ *ſummos ſenioris* Romæ *Pontifices...* Quod ſi ergo
„ cauſſa aliqua de Summis Pontificibus in
„ conciliis agitanda ſit, quum ipſius præci-
„ puæ ſint in illis partes, nec ſine eo agi
„ poſſint, fruſtra conciliorum auctoritas cum
„ Papæ poteſtate legitima contenditur, atque

„ illa

„ illa huic ſuperior ſtatuitur, contra leges
„ communionis in poteſtate eccleſiaſtica,
„ præſertim in Conciliis oecumenicis exer-
„ cenda. Quæ ſi deſit, fructus omnis inter-
„ cidit, ac robur decretorum.„

IV. „ Non facimus (ut cum *Gerberto*
„ differere pergam) non facimus (11) Pon-
„ tificem abſolutum Monarcham, ut Epi-
„ ſcopi conjuncti quamlibet in Synodum
„ oecumenicam tantum ut conſiliarii non
„ veri judices ſedeant, qui decreti ro-
„ bori ac firmitati ex communi conſenſione
„ nihil addant. Hoc legibus communionis
„ legitimæ in Synodis obtinentis, atque illi
„ Chriſti ſententiæ ad concilia relatæ adver-
„ ſatur: *Ubicumque fuerint duo vel tres con-*
„ *gregati in nomine meo, ibi ſum in medio eo-*
„ *rum*. In nomine Chriſti congregantur,
„ qui in caritate & unitate aſſociantur; cen-
„ trum autem unitatis eſt Pontifex, ut adeo
„ indicium præbeat, fuiſſe in nomine Chri-
„ ſti concilium celebratum, ſi centro huic
„ unitatis Cathedræ *Petri* cohæreat: *Ut omnis*
„ *quæſtio, quæ ſunt Hincmari verba* (12), *ad*
„ *eam relata judicio, & ſuæ confirmationis de-*
„ *ciſione finem adcipiat*: atque irretractabi-
„ lem decreta Synodi vim nanciſcantur, ſe-
„ cundæ auctoritatis locum poſt canonicos

„ libe-

(11) *Ibid. Cap. XV. pag.* 558.
[12] *Epiſt. ad Carol. Regem operi de Prædeſt. præfixa.*

„ libros tenentes, ut habet *Ferrandus* (13). „ Hoc ergo eſt ſecundnm leges communio„ nis eccleſiaſticæ, ultimatum Synodi veræ „ oecumenicæ criterium, ſupremorum judi„ cum conſenſus, cum Sedis Apoſtolicæ con„ firmatione conjunctus. *Male geſtam Syno„ dum*, inquit, *Gelaſius* (14), *a bene geſta Synodo tota merito Eccleſia non recipit, & „ præcipue Sedes Apoſtolica non probavit. At „ bene geſtam Synodum cuncta recepit Eccleſia, „ ac maxime Sedes Apoſtolica probavit. Et Nico„ laus* Pontifex quadam ad Imperatorem epi„ ſtola, cui applaudit lectæ Synodus VIII. „ *Ad ejus etenim* (traditionis Apoſtolicæ) „ ait, *integritatem obſervationis multoties con„ ventus fuit SS. Patrum, a quibus & de„ liberatum, ac obſervatum exſtitit, qualiter ab„ ſque* Romanæ *Sedis*, Romanique *Pontificis „ conſenſu nullius inſurgentis deliberationis ter„ minus daretur*. „ Qui ergo Concilium petit, a quo vel invitus leges adcipiat Pontifex, ſuiſque juribus exſpolietur, legitimam communionem diſſociat, vinculum præſcriptæ caritatis diſſolvit, centrum unitatis dimovet, membra a capite disiungit, ac ſchiſma in Eccleſiam infert. *Baſileenſe* in *Eugenium* IV. & quod antea indicavi, in *Julium* II. *Piſanum* Conciliabulum luculento hanc in rem exemplo eſſe poſſunt.

V. Nec

(13) *Epiſt. ad Pelag.*
(14) *Epiſt. ad Epiſc. Dard.*

V. Nec minus exitiosum esset, quod ex Conciliis Nationalibus, adcersit *Febronius* recuperandæ Ecclesiasticæ libertatis adminiculum. Vel ipsi *Galli*, quorum tamen exemplis *Febronius* maxime utitur, ultro fatentur, ut recte *Ballerinius* animadvertit (15), „alia „ quævis Concilia, quæ non sit oecumenica, jurisdictionem non habere in summum „ Hierarcham, quem cuique personæ, seu „ concilio particulari, etiam amplioris regionis, & ex pluribus provinciis coacto, „ quod universalem Ecclesiam non repræ„ præsentat, nec totius Ecclesiæ jurisdictionem continet, jure universalis primatus „ superiorem agnoscunt; nullus siquidem „ inferior in superiorem suum jus habet, „ aut habere potest. Neque aliter sentire „ queunt, qui in hac materia *Constantienses* „ Synodi Patres duces suos præferunt, atque „ sequuntur. Hi enim cum ex una parte solis Conciliis generalibus, quæ universam „ Ecclesiam repræsentant, jus in summos „ Pontifices adserunt celebribus ejusdem Synodi decretis actionum IV. & V., tum „ ex parte altera Act. VIII. propositionem „ 41. *Johannis Wicleffi*, *Non est de necessitate salutis credere* Romanam *Ecclesiam supremam inter alias*, censura *erroris* notarunt; „ *pro quanto negarit primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares*. Pri-

„ ma-

(15) *In proem. libri de potest Eccles. pag. XXII.*

„ matum qui ex catholica doctrina tribuen-
„ dus est *Romanæ* Ecclesiæ; eique præsiden-
„ ti *Romano* Pontifici, non esse meri ordi-
„ nis & honoris, sed præcipue jurisdictionis,
„ propriæ & personalis solius *Petri* & suc-
„ cessorum ejus supra, catholicis quoque
„ adversariis concedentibus, probatum fuit.
„ De primatus ergo jurisdictione adcipienda
„ sunt *Constantiensium* Patrum verba in me-
„ morata censura, ita ut *erroris* notam adfi-
„ xerint *Wicleffianæ* propositioni 41. quate-
„ nus negaret summis Pontificibus primatum
„ jurisdictionis, seu jurisdictionem propriam
„ *super alias Ecclesias particulares*. Hinc in eam-
„ dem *Constantiensium* censuram *Bossuetus* (16)
„ animadvertit: *En ut Ecclesias particula-*
„ *res . . . . . Pontifici submiserint*; additque
„ exinde *Gallicanos* cum *Gersone* illa sumpsis-
„ se, *dandam esse supremam & plenam Ponti-*
„ *fici potestatem sed in comparatione ad fide-*
„ *les singulos*, & (17) *ad particulares Eccle-*
„ *sias*: quod idem est ac profiteri, Ecclesias
„ particulares, seu particularium Ecclesiarum
„ Concilia, quæ non ita repræsentant uni-
„ versam Ecclesiam, uti repræsentatur a Con-
„ ciliis oecumenicis, subjici *supremæ & ple-*
„ *næ* potestati Pontificum, nullumque in eo
„ jus

[16] *Lib.* 5. *al* 9. *defens. declarat. Cler. Gallic. c.* 15. *n.* 1. *p.* 416. *novis edit.*

[17] Vide, si placet, eumdem *Bossuetum Lib.* 1. *de. sensionis*, nunc in Appendicem novæ editionis traducto *n.* 3. *pag.* 9.

„ jus ac poteſtatem habere. Hac de cauſſa
„ (18) *Lib.* 10. *defenſionis* al 15. c. 20. ex-
„ preſſe docuit: *Sit ergo profecto* NOBIS E-
„ TIAM AUCTORIBUS Romani *Pontificis ſa-*
„ *croſancta majeſtas. Nulla eam Synodus par-*
„ *ticularis judicare audeat*. Hoc pariter ſenſu
„ malos quoque Pontifices (19) *non ſubeſſe*
„ *particulari* concilio adfirmavit *Lib. II. Cap. V.*
„ illudque vulgatiſſimum axioma, *Prima Se-*
„ *des non judicatur a quoquam*, ne ſuæ &
„ adverſariorum noſtrorum ſententiæ obſit,
„ ita (20) interpretatur, ut valeat *de Ro-*
„ *mana & particularibus Synodis* tantum, non
„ autem de generali, cui ſoli memorata
„ *Conſtantienſia* decreta ceterique adverſarii
„ catholici poteſtatem in Summos Pontifi-
ces tribuunt (21). „ Quamobrem quum
Pius IV. a Nationali Concilio, quod ex
conventus *Fontebellaquei* ſententia celebran-
dum fuiſſe inaudierat, Regem *Galliarum*
dimovere conaretur, reſpondiſſe Regem
Spondanus narrat (22), *ſibi decretum eſſe*,
ſe-

(18) *Tom.* 2. *pag.* 224. Conſer infra notam ſubijcien-
dam n. 21.

[19] *Ibid. pag.* 260.

(20) *Laudat. Lib.* 10. *al* 15. *c.* 20.

[21] Hac de cauſſa idem *Boſſuetus* Lib. 10. defenſionis c. 12. pag. 240. adfirmare non dubitavit: *Sedes Apoſtolica tametſi ſubjecta eſt univerſali Eccleſiæ, eamque repræſentanti concilio generali; tamen ſuprema eſt reſpectu ſingularum Eccleſiarum, quemadmodum tradit, non modo ſchola* Pariſienſis, *verum etiam ipſum* Conſtantienſe *Concilium, ut ſæpe diximus,*

[22] *Ad an.* 1560. *n.* 17.

ſeque, regnumque ſuum in Eccleſiæ Catholicæ unione conſervare; neque de Concilio Nationali cogitaſſe, niſi ad devios in viam reducendos, promptiori remedio quam ex longiſſima Generalis expectatione: neque vero Nationale aliquam vim aliunde habiturum, quam a Sede Apoſtolica & Pontifice: illudque, ubi primum Generale convocatum foret, mox deſiturum, & in unum cum Generali corpus coaliturum: ac propterea rogare Pontificem, ut Legatum mitteret in Galliam, *cum auctoritate congregandi omnes Epiſcopos ad turbas Religionis componendas* (23). Age jam, edicat nobis *Febronius*, Concilia Nationalia quorum celebrationem urget, poteruntne decreta condere, quibus contra Pontificium jus, & diuturnam poſſeſſionem antiquum jus, ſeu Epi-

[23] Ait *Febronius* (*T. I. cap. IX. §. IV. n. 1. pag.* 713.): „, in ſæculis ignorantiæ, quum non eſſet, qui reſiſteret prætenſionibus & moliminibus *Romanorum* Pontificum, hi legatos ex *Italia* in *Galliam*, *Germaniam*, „ aliaque Regna mittebant, qui Nationalibus Synodis „ præſiderent. Ceſſavit hæc diſciplina, ex quo compertum „ fuit, *Ultramontanorum* molitionibus modum ponendum, „ & ad hoc obtinendum Nationalium Præſulum Conventum eſſe medium ceteris opportunius. Tales Nationales „ conventus a Regibus *Galliæ*, quoties id e re viſum, „ coactos fuiſſe adverſus Cenſores ſuos egregie probavit Natalis Alexander *hiſt. Eccleſ. T. V. pag.* 198. *ſeq. edit. Pariſ.* „ In his res ad priorem ſtatum reſtituta eſt, quum unus „ ex Epiſcopis Regni Synodo præſideret„. Cur ergò Rex ipſe a Pontifice Legatum petiit, qui Epiſcopos in Concilium cogeret? Sed fortaſſis ſæculum *ignorantiæ* ſextum quoque & decimum *Febronius* appellabit, ut minoris *Trideminæ* ipſius Synodi decreta eo ſæculo edita habeantur.

At

Epiſcopalium facultatum uſus inſtauretur? Si neget, cui bono congregentur? ſi adfirmet, uti adfirmare omnino debet, inſto: Edentur ne iſta decreta adſentiente, & confirmante, an diſſentiente & improbante Pontifice? Adſenſurum iſtiuſmodi decretis Pontificem haud ſibi *Febronius* perſuadeat. Diſſentiet ergo. Quid tum? Si Nationalium Synodorum Epiſcopi edita a ſe decreta non urgeant, quid facta ea fuiſſe Eccleſiæ libertati proderit? ſi urgeant, atque ad illorum normam Pontificis jura exigi velint, en communio Epiſcopos inter & Papam abrupta, en ſchiſma, atque eo pejoris exempli, quod particularium Eccleſiarum ſit, jus ſibi in ſupremum Eccleſiæ caput contra omne fas adrogantium.

CA.

At ſequente ſæculo in *Gallicani* Cleri Conventu a. 1682. quum Regaliæ juri *Romæ* adverſaretur, de Nationali celebrando Concilio cogitatum fuit, cui certe Pontificis Legatus minime interfuiſſet. Non nego; ſed grates Deo ſint, quod *Gallicani* Epiſcopi in ipſo illius controverſiæ æſtu reverentiam erga Apoſtolicam Sedem non penitus abiecerint; immo ne poſtea quidem quam ad celebrem illam a. 1682. declarationem devenerant, eam *Febronians* audacia preſſerint. Sin aliter factum, rem plane ad ſchiſma deductam doleremus.

CAPUT V.

Absona & schismatica de non metuendis Romanis *censuris* Febronii *decreta confutantur.*

I. INtelligit *Febronius*, suos ad Episcopalem ordinem in *Romanam* Curiam commovendam conatus irritos fore, si censurarum metu percellantur. Ut igitur tam infesto eos timore liberet, monet illos, *neque in his publicis, & justis caussis* Romanam *excommunicationem metuendam esse*. " Hæc inquit (1), ut liget, legitima esse debet. " Scimus, omnem excommunicationem, " nisi grave præcedat peccatum, nullam es- " se; hoc autem supponi nec potest, nec " debet in iis, qui de reducenda sana disci- " plina, & moribus instituto Christi con- " formibus, *Serio* cogitant, huncque in fi- " nem apta remedia in medium proponunt, " & in usum redigunt ". Idipsum sæpe iterat in sua defensione (2). Unum tantum ex hac locum profero. " *Roma*, inquit (3) " parum tolerans, etiam cum justissimis " mediis atque modis impetitur, censura- " rum & excommunicationum fulminibus " se suaque prætensa jura, seu possessiones tueri

[1] T. I. *cap. IX. §. 7. n. 8. pag. 734.*
[2] T. *II. pag. 34. 36. 573. seqq.*
(3) T. *II. pag. 610.*

tueri amavit. Verum non antiqua ſolum „ Eccleſiæ Patrum doctrina, ſed neoterica „ etiam Canonum *Romæ* probatorum Col- „ lectio nos admonet: *quod ſi quiſquam fide-* „ *lium fuerit anathematizatus injuſte, potius* „ *ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur* „ *injuriam*, apud Gratianum *Cauſ.* XI. *Quæſt:* „ 3. *Can.* 87. ſcilicet judicio eorum, qui „ præſunt Eccleſiæ, ab hac non poteſt de- „ pelli & foras mitti, *niſi* (ut conſtanter „ adſerit S. *Auguſtinus* contra Parmenian. „ *lib. III. Cap. 2. n. 14.*) *ſit talis ut etiam* „ NOMINETUR, *ideſt famoſus appareat: ut poſſit* OMNIBUS *digniſſima videri, quæ in eum* „ *fuerit anathematis prolata ſententia.* „

II. Heic autem primo notari velim, Canonem hunc ad anathema quod injuſtum ſimul ſit, atque invalidum, ut Canoniſtæ loquuntur, eſſe omnino referendum. Injuſta enim eſſe excommunicatio poteſt, quæ valida tamen ſit, cujuſmodi ea eſſet, quam quis legitima quidem de cauſſa ſervatoque Canonum ordine, ſed ex odio ac malevolentia inferret. Ceterum ſuper injuſtis excommunicationibus aliam Patribus, quam *Febronio*, fuiſſe mentem invenio. *Is autem*, inquit S. *Gregorius* M. (4), *qui ſub manu Paſtoris eſt, ligari timeat vel juſte*, VEL INJUSTE; *nec Paſtoris ſui judicium temere reprehendat ne etſi* INJUSTE *ligatus eſt, ex ipſius*

(4) *hom. XXVI. in* Joh.

tumidæ reprehenſionis ſuperbia, quæ non erat, fiat: Concinit *Gregorio* S. *Nicolaus* M. in epiſtola ad Epiſcopos, & Clericos Patriarchatus *Conſtantinopolitani* ſcripta de *Gregorio Aſbeſta Syracuſarum* Archiepiſcopo excommunicationem, qua a S. *Ignatio* Patriarcha perculſus fuerat, veluti injuſtam, nullamque negligente. Quare ait: *Prælati judicium ſemper inferioribus formidandum eſt, ne ſi ei non obedierint, licet ab eo fortaſſis* INJUSTE *ligentur, ipſam obligationis ſuæ ſententiam ex alia culpa, id eſt ex inobedientia mereantur*. Idque adeo pervulgatum erat, ac firmum, ut a. MLXXXII. in Concilio *Quinctilinburgenſi*, cui Rex quoque *Erimanaus* interfuit, ſancitum fuerit (5), ut *quicumque ab Epiſcopo ſuo nec officio nec communione privato excommunicatus eſſet*, ETSI INJUSTE, *nullatenus tamen reciperetur ad Communionem, niſi abſolutus Eccleſiaſtico more*. Adeo Patribus perſuaſum erat, Excommunicationis quoque *injuſtæ* rationem habendam.

III. Obgannientem videor mihi audire *Febronium*, agere ſe de *Romanæ* Curiæ (6) cenſuris, de his vero aliter quam de Epiſcoporum excommunicationibus ſentiendum. Scilicet (7) *Eccleſia* Romana, *quæ propter Pri-*

(5) *Can. IV.*

(6) Nihil ineptius in re præſenti eſt diſtinctione Papam inter & Curiam *Romanam*, non enim a Curiæ, ſed a *Romani* Pontificis auctoritate excomunicatio vim habet.

(7) Febr. T. *I. Cap.* III. §. *I. pag.* 169.

Primatum ſui Antiſtitis eſt centrum unitatis, *cujuſque Epiſcopus ceterorum omnium* Caput *conſtitutus eſt, ut ſchiſmatis tollatur occaſio, alias Eccleſias ſæpe excomunicabat: ſcilicet, ut quiſquis alius Epiſcopus Epiſcopum, aut Eccleſiam, ſive vicinam, ſive longiſſime diſſitam; abſque ulla juriſdictionis ſpecie, vel umbra*; non ut Epiſcopus ſibi ſubditum. At hocce paradoxum, quo *Romani* Pontificis primatus plane evertitur, meminerit *Febronius*, fuiſſe a me in *Antifebronio* certiſſimis argumentis convulſum (8): dixi *Romani Pontificis primatum Febroniano* hoc paradoxo *everti*. Nempe ut *Ballerinius* animadvertit (9),

„ ſicuti olim concedebatur communio reci-
„ piendo alios etiam non ſubditos in com-
„ munionem; ita excommunicatio, quæ
„ communioni opponitur, reipſa nihil erat
„ aliud niſi aliquem a ſua communione ex-
„ cludere: quod quum fieri poſſet etiam in
„ eos, qui ſubditi non ſunt, & in quos
„ nulla eſt proprie dicta juriſdictio; hinc
„ excommunicationem non eſſe effectum ju-
„ riſdictionis *Febronius* ſcripſit. Tunc vide-
„ licet tantum ab Epiſcopis actum juriſdi-
„ ctionis proprie dictæ excommunicando
„ exerceri præſumit, quum aliquem ſubdi-
„ tum a ſua communione repellunt, non
„ vero quum in alienos ſententiam fe-

 runt.

[8] T. I. *diſſ.* III. *cap.* 2.
[9] de *poteſt. Eccles. pag.* 217.

„ runt. Ita porro *Febronius* ex falſo ſui ſy-
„ ſtematis principio *Romano* Pontifici ſub-
„ ditos negat, qui aliis Epiſcopis ſubijciun-
„ tur: quod evertit ipſam primatus natu-
„ ram, qua idem Pontifex jure divino &
„ juriſdictione proprie dicta tamquam ſum-
„ mus paſtor præſidet ſingulis & omnibus
„ tum Epiſcopis tum ovibus gregis domi-
„ nici „. Adde huic paradoxo aliud non minus exitiale ſuper exſtrui, illud ſcilicet, quod cum in *Antifebronio*, tum hoc in opere diſſertatione ſexta diſieci, nimirum Pontificis excommunicationes nullius roboris eſſe, niſi ab Eccleſia probentur. Quum enim *Febronius* jus *Romani* Pontificis in eos, qui aliis Epiſcopis ſubijciuntur deneget, fieri non poteſt, ut Pontificia excommunicatio vim habeat, niſi jus, quo per ſe caret, Epiſcoporum ſuffragiis adſenſuque obtineat. Hinc vero mirum non eſt, metuendas ipſi non eſſe ejuſmodi excommunicationes, quas ab Epiſcopis, ſi eum audiant, numquam probatum iri ſibi non inani fortaſſis conjectura perſuadet. Verum quum hæc omnia falſitatis, erroriſque convicta ſint, quis ſui officii tam immemor ſit, ut *Febronianis* hiſce præſtigiis illudi ſibi patiatur, ac Pontificiarum cenſurarum metum abijciat?

IV. Quid vero ſi in cauſſas, ob quas *injuſtæ* hæ *Febronio* videntur, adcuratius inquiramus? Hoc in argumento *Balterinius*

tam

tam ſapienter verſatus eſt, ut omnem cuſque diligentiam præverterit. Pauca igitur addam iis, quæ doctus vir hac de re diſſeruit his verbis [10]. „ Injuſtam (*Febronius*) „ cenſuram atque excommunicationem eſſe „ exiſtimat illam,' qua Papa Epiſcopalium „ (aut metropoliticarum) prærogativarum „ debitam reſtitutionem impedire niteretur, „ Hæc vero ratio ut vim haberet, vide, „ quam multa probanda eſſent omnino certa, quæ tamen, nec probavit, nec probare potuit *Febronius*: ex præmiſſis autem „ in hiſce *Vindiciis* patere arbitror omnia „ potius eſſe penitus falſa. Probandum ſcilicet eſſet „.

1. Supremam *Romanorum* Pontificum poteſtatem non eſſe veræ ac propriæ juriſdictionis, quæ omnes omnino Fideles ſibi immediate ſubjiciat.

2. „ Summis Pontificibus jus nullum eſſe in limitandis, ſibive reſervandis quibuſdam Epiſcoporum facultatibus, quæ „ licet in origine Epiſcopis competant jure „ divino, quoad uſum tamen & exercitium „ in bonum Eccleſiæ ſubordinatæ ſunt juriſdictioni Summorum Pontificum, & eatenus pertinent ad diſciplinam, quam „ Chriſtus Eccleſiaſticæ auctoritati diſponendam reliquit „.

3. „ Eoſdem Pontifices, quum eas facultates

(10) *l. c. pag.* 220.

„ tates limitarunt aut reſervarunt, quæ ex
„ antiqua diſciplina competebant Epiſcop is,
„ nulla ratione quantumvis juſta potuiſſe ei-
„ dem diſciplinæ derogare, & novam in-
„ ducere, quaſi diſciplina antiqua mutatis
„ licet circumſtantiis locorum vel temporum
„ immutabilis ſit; Pontificum autem ſupre-
„ ma poteſtas ita ſubſit auctoritati antiquo-
„ rum non tam generalium quam particu-
„ larium Synodorum, in quibus veteris di-
„ ſciplinæ Canones fuerunt conditi, ut nul-
„ la juſta de cauſſa potuerint aliter diſpo-
„ nere, & conſtituere. „

4. „ In materia ejuſmodi facultatum Epi-
„ ſcopalium, quæ quoad iſtarum uſum &
„ exercitium eſt materia mutabilis diſcipli-
„ næ, nullam vim habere potuiſſe Epiſco-
„ porum ceſſionem, aut conſuetudinem,
„ nullam item vim deduci poſſe ex præ-
„ ſcriptione, nullam ex ipſis nedum parti-
„ cularibus, ſed neque ex generalibus Con-
„ ciliis, quæ a multis ſæculis hanc diſci-
„ plinam receperunt, ac ex ea canones e-
„ didere.

5. „ *Pſeudo-Iſidori* decretales, quæ ſuppo-
„ ſititiæ ſunt, totam vel potiorem cauſſam
„ dediſſe mutandæ, ac inducendæ novæ di-
„ ſciplinæ; hanc autem, quæ a pluribus
„ ſæculis viget, etſi confirmatam non ſo-
„ lum conſuetudine diuturna, ſed etiam
„ Conciliorum adprobatione, & decretis ei-

dem

„ dem cohærentibus, non conſtituere legi-
„ timum jus, quod jure ſervari, defendi,
„ & vindicari poſſit. „

6. „ Abuſus, qui in hac diſciplina oſten-
„ ſionem pariunt, ipſi novo juri, & non
„ potius vitio abutentium eſſe tribuendos,
„ nec poſſe illis remedium adponi, niſi re-
„ ſtituendo Epiſcopis, ac *Metropolitis* anti-
„ quum ſuarum facultatum exercitium &
„ uſum, quaſi ſub iiſdem pares abuſus abu-
„ tentium culpa nequeunt induci, vel etiam
„ majores. „

7. „ Pontifices etiam Sanctos & doctos,
„ qui hoc novum jus retinuerunt, ſine ju-
„ ſta cauſſa, & injuſte retinuiſſe, nec an-
„ tiquum Epiſcopalium aut Metropolitica-
„ rum facultatum uſum reſtituiſſe Epiſcopis,
„ ac Metropolitis abſque gravi injuria &
„ culpa; etiamſi id non fecerint, vel eo
„ quod jus ſuum tot rationibus munitum
„ judicaverint legitimum, vel quod in eju-
„ ſmodi reſtitutionem majora ſcandala va-
„ riis ex capitibus oritura, & maxime ca-
„ venda metuerent. „

8. „ Hæc omnia & ejuſdem generis alia
„ niſi *Febronius* vel alius quiſpiam apte pro-
„ bet; quis injuſtitiæ damnare poteſt illas
„ cenſuras, quibus Pontifices ſuam poſſeſſio-
„ nem, ſuumque jus vindicandum exiſti-
„ ment? Quis eas tuta conſcientia poſſe
„ negligi atque contemni jure ſuaſerit? Ne-

„ mo negarit, posse quempiam contra abu-
„ sus præstare & urgere remedia licita : at
„ num remedium licitum erit censurarum
„ contemptus, qui Apostolicæ auctoritatis
„ contemptum bono publico exitialem in-
„ volvit atque inducit? Si in conflictu po-
„ testatum ac jurium ubi res esset maxime
„ dubia, superioris jus prævalere deberet
„ juri iuferioris, qui in usu & exercitio
„ suarum facultatum superioris potestati na-
„ turali ac divina lege debet esse subordi-
„ natus; quanto magis id dicendum, ubi
„ agitur de jure summi Pontificis, cujus
„ potestas inferendis censuris, & in limi-
„ tandis Episcoporum facultatibus certa est;
„ nec ipsarum censurarum justitia pro vin-
„ dicando eodem Pontificio jure, ejusque
„ possessio diuturna revocari potest in du-
„ bium, quin & pertinaci resistentia & con-
„ temptu impetatur summa ejus potestas in
„ conservationem unitatis, ac in totius Ec-
„ clesiæ bonum maxime necessaria? „

DIS-

DISSERTATIO XII.

De aliis ad Ecclesiasticam restituendam libertatem Febronianis *adminiculis.*

CAPUT I.

Nihil in Ecclesiasticis caussis Principes possunt, quod tuitionis, ac protectionis Ecclesiasticæ fines prætergrediatur: id autem potestatis peram a Febronio *ad disciplinam pseudo-*Isidorianam *reformandam pertrahitur.*

1. *Febronio* quum nihil eorum, quibus Pontificia potestas penitus labefactetur, omittendum sibi duxerit, parum fuit illam Episcopis gravem ac violentam exhibere, nisi in eam Principum quoque auctoritatem seditiose concitaret. Quamobrem postquam nescio quæ ex *Æneæ Sylvii* epistola ad *Casparem Schlickium* (1) recitaverat, addidit continenter (2): *quod Principibus Ecclesiæ amantissimis (quibus a Conciliis & ab Ecclesia custodia & exequutio Canonum verorum utique, non falsorum, demandata est)* & Æneæ Sylvio *viro* . . . . tiara *Pontificia digno, aptum visum fuit extinguendo schismati, quare non sit idoneum extirpandæ male radici,*

(1) *ep. LIV.*
(2) T. I. *Cap. IX.* §. 6. *pag.* 722.

ci, quæ graviſſimo omnium ſchiſmati hodieque perduranti, ortum dedit, juri ſcilicet Iſidoriano, *cujus falſitas jam aperta eſt, & reſtituendo anteriori vero?* Auctorem ſuæ ſententiæ, atque adeo vindicem mox adfert *Duarenum celeberrimum*, ut ait, *Jureconſultum*, (ſed addere debuerat cum *Bostio Eppone* (3) *Calvinianum*) cujus hæc ſunt (4): *Magiſtratus diſciplinam Eccleſiaſticam* CONSTITUIT, AC REFORMAT. Hæc quidem in priori operis volumine *Febronius* tradidit. In altero vero pœna audacior factus ait (5): „ Quot & „ quanti viri inde a ſæculo XI. pro gloria „ Domus Dei contra mundanas & politicas „ *Romanæ* Curiæ artes, illi inimicas, de„ certarint, nemo eruditorum ignorat, & „ acta publica loquuntur . . . . . *Febronius* „ ad adſequendum ſalutarem hunc finem „ ſimpliciſſima methodo uſus eſt, ſcilicet „ ſola naturali & ſana ratione (Gallis *Bon„ ſens*) SS. Canonibus adplicata ſeu adcom„ modata. Ad hanc lancem examinata, & „ velut unum ſub conſpectum poſita Curia„ liſtarum principia cum ſuis practicis ſe„ quelis, quæ & quas viri illi ſingulatim „ ac ſparſim memorant & taxant, ea talia „ merito, & quaſi neceſſario adparent, ut non

(3) Confer Antifebronium T. I. *Introduct. cap. V. n.* 7. *pag. CXVI.*
(4) *lib. I. cap.* 5.
[5] *T. II. pag.* 151.

„ non poſſint non omnium prudentum men-
„ tes percellere, *Romanos*, ſi ad ſe ipſos
„ ſerio reflectant, rubore perfundere, de-
„ mum ſæculi Principes convincere peſſima-
„ rum pro Religione, & pro Populo ſe-
„ quelarum inde naſcentium. Equidem illi
„ ſemper duræ cervicis ſunt; at quum hi,
„ pro jure officio ſuo, uno quaſi animo
„ cœperint manum rei efficaciter admove-
„ re, ſpes eſt magna, futurum ut, velint,
„ nolint illi, Eccleſia ſuæ dignitati reſti-
„ tuatur. Quid ſeditioſius? Hinc alibi
„ iſtis, inquit (6), „ in caſibus Epiſcopi
„ & Principes tamquam nati SS. Canonum
„ protectores non debent Eccleſiam & ſa-
„ cratiſſima ejus jura indefenſa relinquere.
„ Quis enim ferat, ut propter prætenſiones,
„ & opiniones, quas ſibi *Romani* proprias
„ facere amant, Eccleſia ſuam ſuperiorita-
„ tem amittat? Hæc ille.

II. Nunc vero ut turbulentum hunc Scriptorem, qui Curiæ *Romanæ* adulatores acriter inſequitur Principum ipſe adſentator longe perditiſſimus, tandem compeſcamus, primum quæ Principum in Eccleſiaſticis rebus poteſtas ſit, oſtendendum erit, neque enim ii ſumus, quos *Febronius* exhibet, Regiæ Majeſtatis aut hoſtes aut contemptores, ut nihil in Eccleſiaſticis cauſſis Principes poſſe præfracte contendamus: veremur illam,

(6) *ibid. pag.* 222.

lam, colimus, obſervandam prædicamus; iis tantum finibus coercendam volumus, quos Principes ipſi, niſi *Febronianis* quorumdam conſiliis callidiſſime circumducerentur, ſibi pro ſua pietate ac Religione ſtatuerent. Deinde legitima hac quam Principibus adſeremus, poteſtate *Febronium* ad deſperatiſſimæ cauſſæ ſuæ defenſionem nequiſſime abuti demonſtrabimus. Ad primum igitur quod adtinet, explicari illud ſatis, ac definiri nequit, niſi antea conſtet, quid Principes juris in ſacra non habeant. Ego vero ne plus æquo *Romanæ* Curiæ in re tanti momenti addius videtar, *Petri* de Marca doctiſſimi viri, nec certe in *Romanas* partes proclivioris, quam par ſit, ſententiam propono, ac cum *Franciſco Antonio* de *Simeonibus* (7) tuendam adgredior. Ita igitur vir ille eruditus in libello, quem a. 1646. *Barcinone* edidit, reduditque *Baluzius* in *Prolegomenis* ad opus de *Concordia Sacerdotii & Imperii*. „ Inſpiciendum ergo eſt, inquit de *Marca* (8), „ abſque ullo veteris legis præjudicio, an „ Principibus Chriſtianis poſt conſtituram a „ Chriſto poteſtatum diviſionem aliquid liceat circa res ſacras & eccleſiaſticas? Antiquitatis ſententiam abunde expreſſit Synodorum ille Præſes *Oſius Cordubenſis*, „ dum *Conſtantium* Principem, qui ſe diſce-

(7) *de Rom. Pontif. judicaria poteſt.* T. II. *cap.* XXI.
(8) *pag.* LV. *Robert. edit.* 1724.

„ ſceptationibus eccleſiaſticis immiſcebat,
„ officii ſui graviter admonet iis verbis,
„ quæ retulit *Athanaſius*. *Tibi Deus*, inquit,
„ *imperium commiſit, nobis, quæ ſunt Eccle-*
„ *ſiæ, concredidit. Et quemadmodum, qui tu-*
„ *um imperium malignis oculis carpit, contra-*
„ *dicit ordinationi divinæ; ita & tu cave,*
„ *ne, quæ ſunt Eccleſiæ, ad te trahens magna*
„ *criminis obnoxius ſias. Date, ſcriptum eſt,*
„ *quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei, Deo,*
„ Elegantiſſimo verſantur in hoc argumen-
„ to *Gregorius Nazianzenus* orat. XVII. *Iſi-*
„ *dorus Peluſiota lib. III. epiſt. CCXLIX.*
„ Syneſius *epiſt. LIII.* Chryſoſtomus *homilia*
„ XV. *ad* 2. *Cor.* Quare certiſſima eſt illa
„ regula, quam *Felix* ſummus Pontifex,
„ ex mente antiquorum Patrum Principi-
„ bus ſequendam proponit, ſcilicet, illis
„ nihil *in cauſſis Dei* relictum præter obſe-
„ quii gloriam. In epiſtola ad *Zenonem* da-
„ ta; *Certum eſt*, inquit, *hoc rebus veſtris*
„ *eſſe ſalutare, ut quum de cauſſis Dei agitur,*
„ *juxta ipſius conſtitutum regiam voluntatem*
„ *Sacerdotibus Chriſti ſtudeatis ſubdere, non*
„ *præferre, & ſacroſancta per eorum præſules*
„ *diſcere potius, quam docere, Eccleſiæ formam*
„ *ſequi, non huic humanitus ſequenda jura*
„ *præfigere, neque ejus ſanctionibus velle do-*
„ *minari, cui Deus voluit clementiam tuam piæ*
„ *devotionis colla ſubmittere; ne, dum menſura*
„ *cœleſtis diſpoſitionis excedituſ, extur in con-*

tume-

„ *tumeliam diſponentis*. Quibus addi poteſt
„ famoſus ille *Gelaſii* I. locus relatus in
„ Capitularia *Caroli* & *Ludovici*, ut vicem
„ legis publicæ in *Gallia* obtineret, quem
„ *Gratianus* non omiſit. „

„ III. Sed quum tractatio iſta (pergit
„ Illuſtriſſimus Præſul) in duo ſumma ge-
„ nera dividatur, nempe in ea negocia,
„ quæ regulam fidei, & in ea, quæ diſci-
„ plinam reſpiciunt, per partes eſt diſcu-
„ tienda. Sane nullam penes Principes ſpi-
„ ritualem auctoritatem eſſe, in confeſſo
„ eſt apud omnes, quum ligandi & ſolven-
„ di poteſtatem & paſcendarum ovium cu-
„ ram *Petro* præcipue & Apoſtolis ceteris
„ Chriſtus tribuerit, & iis, quos ipſi hujus
„ miniſterii participes futuri eſſent. In quo
„ nulla Regum mentio: quibus hæc pote-
„ ſtas adſeri non poteſt, quæ omnem natu-
„ ræ ordinem exſuperat, niſi diſertiſſime
„ illis a Deo collata ſit. Chriſtus quidem,
„ quum Eccleſiam ſuam inſtitueret, Regum
„ dignitatem non læſit, ſed eam quoque
„ non auxit. Quare Principes chriſtiani de
„ rebus fidei controverſis leges ferre non
„ poſſunt; quum hæc poteſtas Eccleſiæ di-
„ ſtributa ſit, cui, ut columnæ fidei chri-
„ ſtianæ prædicatio ſecundum Scripturarum
„ & veteris traditionis tenorem innititur.
„ Quod apertiſſime profeſſi ſunt ipſi Prin-
„ cipes, ut in re apertiſſima argumentis

con-

„ congerendis non ſit opus. Unde quum *Va-*
„ *lentinianus Senior* interpellatus eſſet ab *Hy-*
„ *patiano*, Epiſcoporum *Orientalium* legato,
„ pro reſtauranda fide, quam *Conſtantius* peſ-
„ ſumdederat, reſpondit, teſte *Sozomeno*
„ lib. VI. *ſibi*, *qui unus e laicorum numero*
„ *erat*, *non licere*, *ſe ejuſmodi negociis interpo-*
„ *nere*. Ceterum quod verbo teſtatus ſfue-
„ rat, reſcripto conſtituit, nempe fidei cauſ-
„ ſas a Sacerdotibus eſſe judicandas. Exce-
„ ptione hujus legis uſus eſt S. *Ambroſius*,
„ quando recuſabat de fide cum *Auxentio*
„ diſputare in conſiſtorio Principis lib. V.
„ epiſt. XXXV. *Nec quiſquam*, inquit, *con-*
„ *tumacem me judicare debet*, *hoc quum adſe-*
„ *ram*, *quod Auguſtæ memoriæ pater tuus non*
„ *ſolum ſermone reſpondit*, *ſed etiam legibus*
„ *ſuis ſanxit*, *in cauſſis fidei vel Eccleſiaſtici*
„ *alicujus ordinis eum judicare debere qui nec*
„ *munere impar ſit*, *nec jure diſſimilis*. *Hæc*
„ *enim verba reſcripti ſunt*. *Hoc eſt*, *Sacer-*
„ *dotes de Sacerdotibus voluit judicare*. Idem
„ *Ambroſius* vehementi oratione ſacrilegium
„ iſtud a mente Principum diſpellit. *At*
„ *certe ſi vel ſcripturarum ſeriem divinarum*,
„ *vel vetera tempora retractemus*, *quis eſt*, *qui*
„ *abnuat in cauſſa fidei*, *in cauſſa*, *in quam*
„ *fidei*, *Epiſcopos ſolere de Imperatoribus Chri-*
„ *ſtianis*, *non Imperatores de Epiſcopis judi-*
„ *care*? Mox: Si *conferendum de fide*, *ſacer-*
„ *dotum debet eſſe iſta collatio*, *ſicut factum*
eſt

„ *eſt ſub* Conſtantino *Auguſtæ memoriæ Prin-*
„ *cipe, qui nullas leges ante præmiſit, ſed*
„ *liberum dedit judicium Sacerdotibus. Theo-*
„ *doſius Junior Gandidianum* Comitem Syno-
„ do *Epheſinæ* intereſſe juſſit *ea lege &*
„ *conditione, ut cum quæſtionibus & controver-*
„ *ſiis, quæ circa fidei dogmata incidunt, ni-*
„ *hil quidquam commune habeat. Nefas enim*
„ *eſt, eum qui Sanctiſſimorum Epiſcoporum ca-*
„ *talogo adſcriptus non eſt, eccleſiaſticis nego-*
„ *ciis & conſultationibus ſe ſe immiſcere.* „

IV. " Si agatur de diſciplina canonica,
„ ejus cognitio Synodis debetur, non autem
„ magiſtratibus, aut etiam ipſis Principi-
„ bus. Unde *Athanaſius* Concilium *Tyrium*
„ graviter exagitat ex eo capite, quod uni-
„ verſæ Eccleſiæ erat notiſſimum, ſcilicet
„ in judicia eccleſiaſtica nihil Imperatori
„ licere. *Si iſtud judicium Epiſcoporum*, in-
„ quit, *quid commune cum eo habet Imperator.*
„ Hæc eſt ſententia ejus reſcripti a *Valenti-*
„ *niano* editi, cujus verba ſuperius ex *Am-*
„ *broſio* retulimus, *in cauſſa fidei vel eccle-*
„ *ſiaſtici ordinis*, judicium competere ſacer-
„ dotibus, id eſt, in fidei & diſciplinæ ne-
„ gociis. Cauſſæ enim *eccleſiaſtici ordinis* ad
„ eas quæſtiones pertinent, quæ canonicæ
„ dicuntur, ut conſtat ex *Hincmaro*, qui lo-
„ cum *Leonis* I. ubi eadem verba uſurpan-
„ tur, egregie interpretatus eſt in opuſculo
„ *quinquaginta quinque capitum capite decimo.*

„ Hæ ſunt eccleſiaſticæ conſultationes, a
„ quarum cognitione laicos ſubmovit *Theo-*
„ *doſius* II. in epiſtola ad Synodum *Epheſi-*
„ *nam* ſuperius laudata. Sententia iſta, quam
„ tuemur, in Concilio *Chalcedonenſi* expli-
„ cata eſt a *Cecropio*, uno e tribus Epiſco-
„ pis miſſis ad vocandum *Dioſcorum* Epiſco-
„ pum *Alexandrinum*, qui judicio Synodi
„ ſtare nolebat, niſi cognitioni intereſſent
„ judices a Principe delegati. Inanem vero
„ hominis ſpem his verbis repulit *Cecropius*:
„ *quando canonicæ quæſtiones examinantur, ne-*
„ *que judices neque alios laicos intereſſe oportet.*
„ Quod ipſe quoque *Juſtinianus* diſerte fate-
„ tur; Novella LXXXIII. Et *Baſilius* Im-
„ perator in adlocutione ad octavam Syno-
„ dum act. X. *laico cuicumque*, inquit, *nulla*
„ *ratione de Eccleſiaſticis cauſſis diſputandi,*
„ *fas eſſe dico.* Quibus præiverat *Marcianus*
„ Imperator, qui exemplo ſuo docuit quid
„ ſequi debeant in poſterum Principes,
„ quando clericorum & monachorum diſci-
„ plina conſtituenda eſt. Etenim quum Mo-
„ nachorum erga Epiſcopos cultum & obe-
„ dientiam, monaſteriorum cum conſenſu
„ Epiſcopi ædificationem, clericorum a ſæ-
„ cularibus negociis ſeceſſionem, & in ſibi
„ adſignatis Eccleſiis aſſiduam & ſedulam
„ adminiſtrationem *Marcianus* conſtitui vel-
„ let, quia plane hæc capita eccleſiaſticos
„ ordines adtingunt, a quibus publicam au-

„ ctoritatem *Valentinianus Senior* ſubmove-
„ rat, de his noluit legem ferre, ſed ſa-
„ tius eſſe putavit, ut Synodi decreto ſta-
„ tuerentur. Protulit hæc capita *Marcianus*,
„ quæ relecta publice a *Berociniano* in Ca-
„ nones Concilii iiſdem verbis relata ſunt,
„ act. VI. *Diviniſſimus, & piiſſimus Dominus*
„ *noſter ad ſanctam Synodum dixit: Quædam*
„ *Capitula ſunt, quæ ad honorem veſtræ reve-*
„ *rentiæ vobis ſervavimus decorum eſſe judi-*
„ *cantes, a vobis hæc regulariter potius for-*
„ *mari per Synodum, quam noſtra lege ſan-*
„ *ciri*. Hinc eſt quod de ritibus, ceremo-
„ niis, ſacramentis, cleri functione, condi-
„ tionibus, cenſura & diſciplina canones a
„ Conciliis, & decreta a Pontificibus Ro-
„ manis tamquam de materia ſibi ſubjecta
„ frequentiſſime edantur, & vix ulla pro-
„ ferri poſſit conſtitutio veterum Princi-
„ pum, quæ hac de re lata fuerit, ex me-
„ ro poteſtatis ſæcularis imperio". Hacte-
„ nus de *Marca* (9).

V.

(9) Quod quum ita ſit, non injuria ait appellatus de *Simeonibus pag.* 73. ſe magnopere mirari, " *Baluzium*,
„ in editione operis de *Concordia Sacerdotii*, & *Imperii*
„ poſt Auctoris mortem adornata, novis argumentis erro-
„ res, a Magiſtro ſuo jam depoſitos, magis, magiſque
„ confirmare voluiſſe; quum potius illos corrigere debuiſ-
„ ſet ſecundum ea, quæ in libello *Barcinone* edito, faſ-
„ ſus fuerat: præſertim quum in eadem ſententia ad obi-
„ tum uſque *Marcam* perſeveraſſe ex eo intelligamus,
„ quod numquam tomum ſecundum ejuſdem operis, quem

ante

V. Hanc reſipiſcentis *Petri* de *Marca* ſententiam ex iis, quæ in *Chalcedonenſi* Concilio geſta ſunt confirmat cl. *Franciſcus Antonius* de *Simebnibus* (10). *Tyrius* Epiſcopus primis Eccleſiæ ſæculis toti *Phœniciæ* tamquam Metropolitanus præerat. " Sed quum „ regionem hanc in duas Civiles Provin„ cias *Theodoſius* II. diviſiſſet; *Euſtathius* „ *Berytenſis* Epiſcopus in præjudicium *Tyriæ* „ Eccleſiæ ſibi unam ex illis ſubijcere ſtu„ duit; adnitente potiſſimum Imperatore, „ qui reſcriptum ſuum hac de re a quadam „ *Conſtantinopolitana* Synodo confirmandum „ curavit. Interea quum *Chalcedonenſis* Sy„ nodus haberetur; *Photius Tyri* Epiſcopus „ Eccleſiæ ſuæ jura vindicandi occaſionem „ prætermittere nolens, Concilio libellum „ obtulit. Quo lecto; quum Judices ex *Eu„ ſtathio Berytenſi* quæſiviſſent, *quid ad hæc* „ *adlegaret*, reſpondit: *Jubete* Photium *di„ cere, utrum ſecundum Canones moveat, an ſe„ cundum leges?* His auditis, *Photius* dixit: „ *Quod vetuſtum morem ſtuduerit evertere* Eu„ ſtathius *religioſiſſimus Epiſcopus, interrogen„ tur Domini, & Sanctiſſimi Epiſcopi. Ego* „ *enim a regulis non diſcedo, nec volo typos* „ *Patrum evertere, ſed poſtulo, ne illa jura*

X 2 *ever-*

„ ante libelli editionem fere abſolverat, publici juris fa„ cere voluerit. Is tamen, prout a *Baluzio* vulgatus fuit, „ plura adverſus Eccleſiaſticam poteſtatem continet, quæ „ ſicco veſtigio pertranſiri non poſſunt."

(10) *l. c. pag. 99.*

„ *vertantur*. Ad hæc & ſimilia Judices in-
„ terloquuti ſunt : *Sacratiſſimo Domino Orbis*
„ *placuit* NON JUXTA SACRAS LITTERAS
„ heic Imperialia reſcripta deſignantur) AUT
„ PRAGMATICOS TYPOS RES SANCTISSIMO-
„ RUM EPISCOPORUM PROCEDERE, *ſed*
„ *juxta regulas a S. Patribus latas*, OMNI
„ IGITUR CESSANTE E SACRIS PRAGMA-
„ TICIS DEFINITIONE, CANONES DE HOC
„ CAPITULO EDITI LEGANTUR. Quoties
„ igitur Judices interrogarunt Epiſcopos,
„ *utrum eis placeret, ex Canonibus Patrum*
„ *hujus cauſſæ quæſtionem examinari, an e ſa-*
„ *cris Pragmaticis*, toties Synodus exclama-
„ VIT: CONTRA REGULAS NIHIL PRAGMA-
„ TICUM VALEBIT CANONES PATRUM TE-
„ NEANT. Sed ſi in illa tantum cauſſa hoc
„ ſtatutum fuiſſe Novatores credentes, in
„ aliis ſecus judicandum eſſe contendunt;
„ eos iidem Judices convincant : nam iis
„ rogantibus, an *Cecropio* Epiſcopo, peren-
„ ti, *ut ſine contradictione* CESSARENT, EA,
„ QUÆ IN DETRIMENTUM CANONUM A
„ QUIBUSDAM FACTA SUNT *in omni Pro-*
„ *vincia*, *Canones autem per omnia tenerent*,
„ Concilium adſentiretur; Epiſcopi omnes
„ exclamarunt: *omnes eadem dicimus*: UNI-
„ VERSA PRAGMATICA CESSABUNT CA-
„ NES TENEANT, *& hoc a vobis fiat*. His
„ dictis Judices concluſerunt : *Ex ſententia*

Sanc-

„ *Sanctæ Synodi in omnibus quoque aliis Pro-*
„ *vinciis* CANONES TENEANT. "

V. " A *Chalcedonenſibus* Patribus, ut idem
„ de *Simeonibus* obſervat, minime diſſenſe-
„ runt *Italiæ* Epiſcopi qui *Romam* ſub *Sym-*
„ *macho* Papa anno 502. convenerunt. Nam
„ quum recitata in Concilio fuiſſet lex,
„ quam *Baſilius* Præfectus Prætorio, & Pa-
„ tricius de rebus Eccleſiaſticis *Odoacris* Re-
„ gis nomine poſt *Simplicii* obitum, vacan-
„ te Sede, promulgaverat; omnes, eam nul-
„ lius roboris eſſe adſeverarunt; præcipue
„ *Laurentius Mediolanenſis* Epiſcopus, cujus
„ hæc ſunt verba: *Iſta ſcriptura nullum* Ro-
„ manæ *Civitatis potuit obligare Pontificem;*
„ *quia non licuit* LAICO STATUENDI IN ECCLE-
„ SIA .... HABERE ALIQUAM POTESTATEM,
„ *cui obſequendi maxet neceſſitas, non auctoritas*
„ *imperandi*. His ſimilia *Petrus Ravennas*
„ Antiſtes decrevit in hæc verba: *Scriptura,*
„ *quæ in noſtra Congregatione vulgata eſt,*
„ *nullius eam viribus ſubſiſtere manifeſtum eſt;*
„ QUIA NEC CANONIBUS CONVENIT, ET A LAICA
„ PERSONA CONCEPTA VIDETUR. In eamdem
„ ſententiam loquitur *Eulalius Syracuſanus*
„ Epiſcopus: *Scriptura quæ in Sacerdotali*
„ *Concilio recitata eſt, evidentiſſimis documentis*
„ *conſtat invalida. Primum quod contra Pa-*
„ *trum regulas a laicis, quamvis religioſis,*
„ QUIBUS NULLA DE ECCLESIASTICIS FACULTA-
„ TIBUS ALIQUID DISPONENDI LEGITUR UMQUAM

„ ADTRIBUTA FACULTAS, *facta videtur*. His
„ auditis; Synodus in hunc modum *Symma-*
„ *chum* ſummum Pontificem adloquuta fuit:
„ *Nec apud nos incertum habetur hanc ipſam*
„ *ſcripturam nullius eſſe momenti, quam etiamſi*
„ *aliqua poſſet ſubſiſtere ratione, modis omni-*
„ *bus in Synodali Conventu provida Beatitudinis*
„ *Veſtræ ſententia enervari conveniebat, & in*
„ *irritum deduci; ne in exemplum remaneret*
„ PRÆSUMENDI QUIBUSLIBET LAICIS, QUAMVIS
„ RELIGIOSIS, VEL POTENTIBUS, IN QUACUMQUE
„ CIVITATE QUOLIBET MODO ALIQUID DECERNE-
„ RE DE ECCLESIASTICIS FACULTATIBUS, *quo-*
„ *rum ſolis Sacerdotibus diſponendi indiſcuſſe a*
„ *Deo cura commiſſa docetur*. Clariſſimis his
„ verbis tenebras offundere nequeunt No-
„ vatores. Nam qua ratione demonſtrabunt,
„ licuiſſe Imperatoribus reſcripta in cauſſis
„ Eccleſiaſticis concedere; quando iis in
„ hujuſmodi rebus *obſequendi manet neceſſitas*
„ *non auctoritas imperandi*, vel aliquid *in*
„ *Eccleſia ſtatuendi*“? Neque ſane id miran-
dum. Quum enim, ut ejuſdem de *Simeoni-*
bus dicta uſurpem (11), “ evidens ſit Chri-
„ ſtum ea verba, quibus Eccleſiaſticam po-
„ teſtatem inſtituit non ad Imperatorem,
„ non ad Reges, ſed ad *Petrum* principali-
„ ter, deinde ad Apoſtolos direxiſſe; ideo
„ Catholici omnes in eo conveniunt, ut
„ ſummo Pontifici primum, utpote Petri
Suc-

(11) *l. c. pag. 75.*

„ Succeſſori, deinde Epiſcopis, Presbyteris-
„ que *cum proportione*, *& proportionata diſtri-*
„ *butione*, ut Theologi ajunt, non vero Im-
„ peratori, Regibuſque illa collata fuerit.
„ Reſtat igitur, ut ab Eccleſia privilegium,
„ de quo ſermo eſt, Principes impetraſſe
„ adſeveretur. Id duobus modis poterat e-
„ venire, primo, ſi conſuetudine commu-
„ niter recepta, & ſaltem tacito ſummi
„ Pontificis, Epiſcoporumque conſenſu com-
„ probata, Imperatores hujuſmodi reſcripta
„ conceſſiſſent; ſecundo ſi *Romanus* Ponti-
„ fex, vel alicujus Generalis Concilii Ca-
„ non, Sedis Apoſtolicæ conſenſu robora-
„ tus, ea concedendi illis facultatem tri-
„ buiſſet. Sed perſpectum habemus, ut vi-
„ dimus, ſummum Pontificem, Præſuleſque
„ potius reprehendiſſe, quam laudaſſe Im-
„ peratores, quando Eccleſiaſticis negociis
„ ſe immiſcere voluerunt: quis igitur ne-
„ get, conſuetudine poteſtatem illam mini-
„ me niti "? Concludamus ergo cum *Petro* de *Marca* (12) ſententiam iſtam in dubium adduci non poſſe, in quam Principum æque ac Synodorum vota conſpirant, nempe ſoli Eccleſiaſticæ juriſdictioni ſubditas eſſe tum fidei, tum diſciplinæ Eccleſiaſticæ contraverſias.

VII. Objcit *Febronius*, (13) *Juſtinianum*

(12) *l. c. pag. LVII.*
(13) *T. I. Cap. IX. §. 6. n. 3. ſeq.*

plures de Ecclesiasticis rebus leges edidisse; sugillatque *Baronium*, qui *Annales Ecclesiasticos gustus* Romanæ *Curiæ* (num *gustum* Curiæ *Magdeburgensis* captare debuerat.?) *plene adcommodatos scribens* Justinianum *carpere tentarit, quasi non sine temeritate manum altaribus admovere, & sacra tangere ausus fuerit*. Sed hoc *Febronii* argumentum occupaverat de *Marca*. En ejus verba (14): Sequutus „ quidem hac in parte leges publicas vide„ mus, sed non antecessisse, juxta mentem „ *Justiniani*, qui Novella LXXXIII. ait, „ ipsas leges post canones, & ad illos fo„ vendos edi. Quod discrimen si adcurate „ expendissent neoterici quidam, non adeo „ se absurdis opinionibus implicuissent, qui„ bus auctoritatem Principum ultra limites „ a Deo præscriptos porrigunt. Sane etsi „ leges ecclesiasticis & spiritualibus rebus „ indicere, non contineatur intra fines re„ giæ potestatis, attamen canonicas consti„ tutiones suis etiam legibus tueri, ex offi„ cio Principes tenentur, ut docet *Augu„ stinus* ep. L. CLXIV. CLXVI. & alibi, „ unde *Sixtus* in epistola ad *Johannem An„ tiochenum* ait eleganter *cœlestem* Regem „ *fœderatos habere*, *Reges terrarum*. *Leo* I. „ epist. LXXX. ad *Leonem* Imperatorem in „ eam sententiam: *Debes incunctanter adver„ tere*, inquit, *regiam potestatem tibi non so-*
lum

(14) *l. c. pag. LVI.*

„ *lum ad mundi regimen, ſed etiam maxime*
„ *ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatum, ut au-*
„ *ſus nefarios comprimendo, & quæ bene ſunt*
„ *ſtatuta defendas, & veram pacem iis, quæ*
„ *ſunt turbata, reſtituas.* Alibi idem Ponti-
„ fex profitetur (nempe epiſt. XXXIII.)
„ *res humanas aliter tutas eſſe non poſſe, niſi*
„ *quæ ad divinam confeſſionem pertinent, &*
„ *regia & Sacerdotalis defendat auctoritas.*“
Sed & alia in eamdem rem præſto ſunt teſtimonia. Primum appellabo *Iſidoram Peluſiotam* (15): *Ex Sacerdotio*, inquit, *& Regno rerum adminiſtratio conflata eſt: quamvis enim permagna utriuſque differentia ſit (illud enim velut anima eſt, hoc velut corpus); ad unum tamen, & eumdem finem tendunt, hoc eſt ad hominum ſalutem. Quapropter quum Judaicæ res initium ſumebant, Sacerdotium ut magis neceſſarium, inſtitutum eſt, ſac perdiu duravit. Poſtquam autem, quum carni addictiores, atque craſſiores eſſent, Regnum poposcerunt; illud ipſis conceſſum fuit: quippe quod utiliſſimum eſſet, atque* EORUM, QUI SACERDOTIO MINIME PAREBANT, PECCATA COERCERET, *atque reſtringeret.* Reges igitur, ut S. *Iſidorus Peluſiota* docet, judicare, vel ſtatuere de rebus Eccleſiaſticis nequeunt, ſed tantum in exequutionem Eccleſiaſticarum legum *coercere* ſua auctoritate debeat eos, qui *Sacerdotio minime parent*. Similia aliter *Iſidorus Hiſpalen-*

[15] *lib. III. ep. 249.*

lenſis, inquam tradit (16): *Principes ſæculi nonnumquam poteſtatis adeptæ culmina tenent, ut per eamdem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſticam muniant. Ceterum intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi ut quod non prævalet Sacerdos efficere per doctrinæ Sermonem, poteſtas hoc imperet per diſciplinæ terrorem. Sæpe per Regnum terrenum cœleſte Regnum proficit, ut qui intra Eccleſiam poſiti contra fidem & diſciplinam Eccleſiæ agunt, rigore Principum conterantur, ipſamque diſciplinam, quam Eccleſiæ utilitas exercere non prævalet, cervicibus ſuperborum poteſtas principalis imponat, & ut venerationem mereatur, virtute poteſtatis impartiat.* Luculenta quoque ſunt, ac diſerta de *Marciano* Imperatore *Facundi Hermianenſis* verba (17): *Ecce* Marcianus *Princeps, verus Reipublicæ Pater, & verus Eccleſiæ filius*, SACERDOTALIUM NON PRÆVIUS, SED PEDISSEQUUS DECRETORUM. Et paullo infra: *Cognovit ille, quibus in cauſſis uteretur Principis poteſtate, & in quibus exhiberet obedientiam Chriſtiani. Et ideo, ne impius, atque ſacrilegus videretur, poſt tot Sacerdotum ſententiam opinioni ſuæ nihil reliquit.* Et poſt pauca: *Ob hoc itaque vir temperans, & ſuo contentus officio*, ECCLESIASTICORUM CANONUM EXEQUUTOR ESSE VOLUIT, *non conditor, non exactor*, Et demum concludit: *His autem,*

[16] *de ſumm. bon. lib. III. cap.* LIII.
(17) *adverſus tria Capit. lib.* XII. *cap.* 3.

tem, atque hujuſmodi rationibus, & exemplis Auguſtæ memoriæ Marcianum *commonitum, atque edoctum fuiſſe credibile eſt, ne Imperii ſibi commiſſi decorem alieni officii uſurpatione fœdaret*. Quid aliud eſt dicere, Imperatorem *Reipublicæ Patrem, & Eccleſiæ Filium, Sacerdotalium decretorum non prævium ſed pediſſequum eſſe*; quam docere Principibus de rebus tantum publicis, non vero de Eccleſiaſticis, decernere fas eſſe? *Qui niſi impii, & ſacrilegi* videri velint, *Imperii decorem alieni officii uſurpatione fœdare* non debent. Quod certe eveniret, ſi *Canonum conditores exactoreſque*, non vero *exequutores*, eſſe vellent. Eodem ſpectabat S. *Gregorius* M. dum ait [18] *poteſtatem cœlitus datam eſſe, ut Cœlorum via largius pateat, ut* TERRESTRE REGNUM CŒLESTI REGNO FAMULETUR. Huc etiam pertinet *Gunthramni* Regis præceptio, poſt Synodum *Matiſconenſem* II. edita, in qua hæc habentur: *Convenit ergo, ut juſtitiæ, & æquitatis in omnibus vigore ſervato,* DISTRINGAT LEGALIS ULTIO JUDICUM, *quos non corrigit canonica prædicatio Sacerdotum*. Sed nemo clarius explicavit, quid Princeps in rebus Eccleſiaſticis poſſet, quam *Conſtantinus* IV. Nam teſte S. *Gregorio* II. in epiſtola ad *Leonem Iſaurum*, Imperator ille, *interpoſito jurejurando*, ad *Romanum* Pontificem in hunc modum ſcripſerat. *Neque cum illis tamquam Im-*

[18] *lib. III. cp. 65.*

Imperator ſedebo, aut imperioſe loquar; ſed tamquam unus ex illis, & PROUT STATUERINT PONTIFICES, EGO EXEQUAR; *& eos, qui recte loquuntur, admittemus; eoſque, qui male loquuntur, expellemus, & exiliis relegabimus.* In eamdem denique ſententiam loquitur *Galliæ* Rex *Carolus Calvus* apud *Lupum Ferrarienſem*; ait enim (19), *ſe fideliter tenere, quod Rex Regum, idemque Sacerdos Sacerdotum, qui ſolus potuit Eccleſiam regere, quam redemit, poſtquam humanitatem ſuam in Cœlum evexit, ſemper cum ſuis futurus divinitate, poteſtatem ſuam ad eamdem gubernandam Eccleſiam in Sacerdotes diviſit, & Reges; ut,* QUOD SANCTI DOCERENT PONTIFICES, ET IPSI IMPLERENT, ET IMPLERI FACERENT DEVOTISSIMI REGES.

VIII. " Tuitio ergo illa, ut iterum de
„ *Marca* loquitur (20), quam Principes Ca-
„ nonibus impertiuntur, *at tutores & vin-*
„ *dices vetuſtatis*, quemadmodum loquitur
„ *Juſtinianus* alicubi, canonum ſententiam
„ aliquo pacto egredi non debet. Alioqui
„ irritum eſt & inane, quodcumque Prin-
„ cipis edictum adverſus canones in rebus
„ eccleſiaſticis latum. Hæc eſt libera illa
„ vox Synodi *Chalcedonenſis*, in quam Pa-
„ tres a judicibus interpellati ſimul omnes
„ eruperunt: *Contra regulas pragmaticum ni-*
hil

(19) *ep. LXXXI.*
[20] *pag. LVII.*

„ *bil valebit. Regulæ patrum teneant*. Quod „ Synodi decretum *Marcianus* ed. &o ſuo firmavit anno CDLIV. in L. *Privilegia* C. de Sacroſ. Eccleſ. *Omnes pragmaticas ſanctiones, quæ contra Canones eccleſiaſticos interventu gratiæ & ambitionis elicitæ ſunt, robore ſuo & firmitate vacuatas ceſſare, præcipimus*". Leo quoque ſapiens [21], *ſi*, inquit, *ſacrorum decretorum ſanctio ad res civiles tranſiens, in illis ſæpe plus auctoritatis, quam ipſæ civiles, de iiſdem rebus tractantes leges habet*; quanto magis SACRA DECRETA IN SUIS REBUS CIVILIBUS LEGIBUS PRÆVALEBUNT?

IX. Prodeat nunc *Febronius*, & a Principibus petat, ut Eccleſiaſticam diſciplinam *reformet*. An eorum, qui tueri diſciplinam Eccleſiaſticam debent, eſt etiam eam *reformare*? Id enimvero, qui micam ſalis habeant, ejus eſſe tantummodo, cujus ſit illam conſtituere, conſentient. Numquid vero qui Canonum exequutores & vindices ſunt, ſeque agnoſcunt, diſciplinam conſtituere audebunt? Hoc, ſi ſapit *Febronius*, uni Eccleſiaſticæ poteſtati tribuet. Hanc igitur unam *reformandæ* quoque diſciplinæ præficiat, opus eſt. Nec minus fallitur, dum *cuſtodiam Canonum* Principibus adjudicat. Defenſionem ſi dixerit, nos ſibi conſentientes habebit; at *cuſtodiam* a majoribus noſtris iis ſolum, qui Canones condere poſſint,

(21) *Conſtit.* 74.

ſint, Eccleſiæ nimirum miniſtris (22) adſcribendam eſse didicimus. At enim Canones tueri dum Principes debent, utique *veros* defendant, oportet; *pſeudo-Iſidorianos* igitur omni, quo veros Eccleſiæ adſerent, ſtudio repellent. Itane? Verum cujus eſt veros a falſis Canones ſecernere? Principum ne? an Eccleſiæ? Eccleſiæ certe, cujus quum ſit Canones ſervandos proponere, eſt quoque de eorum veritate dijudicare. Exſpectent igitur Principes, dum Eccleſia a *pſeudo Iſidorianis* Canonibus ſe deceptam fateatur; tum *veros* pro ſua tuitionis poteſtate defendant. At ſi Eccleſia a tot retro ſæculis illos ut ut origine falſos cooptavit, ſuaque legum condendarum poteſtate munivit, quo jure Principes antiquam diſciplinam revocabunt, *Iſidoriana* rejecta? Hoccine eſset ſequi Eccleſiam? hoccine canones exſequi? hoccine Sacerdotio parere an potius ſacerdotalibus præire decretis, recenti Eccleſiæ legum edendarum facultatem negare, diſciplinam imperio ſubijcere? (23) Quid ergo, inquiet *Febronius*, quid tot Principibus fiet, qui poſtremis hiſce temporibus leges edidere quamplurimas adverſus *Romanas* cenſuras Bullaſque? Nimia erga Principes noſtræ præſertim ætatis reverentia tangor, ut

(22) Confer. cl. P. Bianchi T. *IV. pag.* 410.

(23) Illud ſæpe miratus ſum, hujuſmodi conſilia ab iis ſuggeri, qui quum de *Romano* Pontifice agatur, nihil niſi Ca-

ut quæ ab illis acta ſunt, & a *Febronio* oſtentantur, improbare ipſe apertius audeam. Habeo tamen, qui me in ſcopuloſo plane loco ver-

Canones prædicant, illique laxandarum legum poteſtatem tribuunt innumeris pœne nominibus circumſcriptam. Ad eumdem ſcopulum impegere *Gallicani* Præſules a. 1682. Declararunt illi *Apoſtolicæ poteſtatis uſum moderandum per Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia conſecratos*; ſed quo tempore id declararunt? Rem ſane incredibilem dicam, veriſſimam tamen: illo tempore, quo *Innocentius* XI. adverſus Regaliæ jus pro Canonibus invicto animo decertabat, ipſi vero Canones, magna licet Eccleſiæ ſuæ ſervitute, relaxandos contendebant. Digna eſt quæ ex *Sfondrati Gallia vindicata* heic reddatur epiſtolæ, quam ad Cleri *Gallicani* comitia idem *Innocentius* XI. dedit XI. Aprilis ejuſdem anni, inſignis particula. Ceterum, inquit Pontifex [*Gall. vindic. diſſ. I. §. 8. docum. LIX. pag. mihi* 452.] " ultro admittimus, & laudamus conſilium relaxandi Canonum diſciplinam, pro temporum neceſſita-
„ te, ubi fieri id poſſit ſine fidei, & morum diſpendio. Immo addimus cum *Auguſtino*: *Toleranda aliquando pro*
„ *bono æquitatis odio habenda ſunt: neque eradicanda zi-*
„ *zania, ubi periculum ſit, ne ſimul etiam triticum eradicetur*. Id ita tamen adcipi oportet, ut in aliquo
„ tantum peculiari caſu, & ad tempus, & ubi neceſſitas
„ urget, licitum ſit ſicuti factum eſt ab Eccleſia; quum
„ *Arianos* & *Donatiſtas* Epiſcopos, ejurato errore, ſuis
„ Eccleſiis reſtituit, ut populos, qui ſequuti eos fuerant,
„ in officio contineret. Aliud eſt, ubi diſciplina Eccleſiæ
„ per univerſum ampliſſimi regni ambitum, ſine tempo-
„ ris termino, & cum manifeſto periculo, ne exemplum
„ latius manet, labefactatur, immo evertitur ipſius diſci-
„ plinæ & hierarchiæ Eccleſiaſticæ fundamentum, ſicut e-
„ venire neceſſe eſt, ſi quæ a Rege Chriſtianiſſimo in ne-
„ gocio Regaliæ nuper acta ſunt, conniventibus, immo
„ etiam conſentientibus vobis contra ſacrorum Canonum,
„ & præſertim generalis Concilii *Lugdunenſis* auctoritatem,
„ contra notam jam pridem vobis in ea re mentem no-
„ ſtram, & contra ipſam juris jurandi religionem, qua
„ vos Deo, *Romanæ*, veſtriſque Eccleſiis obligaſtis, qu-

um

verſantem ſuſtentet. Is eſt *Podienſis* Epiſcopus in libro inſcripto. *Defenſe des Actes du Clergè de* France *concernant la Religion*. Ait ergo (24) novum non eſſe Imperatores non a lai-

„ um Epiſcopali charactere imbueremini, hæc Sancta Se-
„ des exequutioni inandari, & malum invaleſcere, diu-
„ tius differendo permitteret, ac non ea Nos, pro tradi-
„ ta divinitus humilitati noſtræ ſuprema in univerſam Ec-
„ cleſiam poteſtate, ſolemni more, prædeceſſorum noſtro-
„ rum veſtigiis inhærentes, improbaremus; quum præſer-
„ tim per abuſum Regaliæ non ſolum everti diſciplinam
„ Eccleſiæ res ipſa doceat, ſed etiam fidei ipſius integri-
„ tatem in diſcrimen vocari facile intelligatur ex ipſis re-
„ giorum decretorum verbis, quæ jus conferendi beneficia
„ Regi vindicant, non tamquam profluens ex aliqua Ec-
„ cleſiæ conceſſione, ſed tamquam ingenitum, & coævum
„ regiæ coronæ. Illam vero partem litterarum veſtrarum
„ non ſine animi horrore legere potuimus, in qua dicitis,
„ vos jure veſtro decedentes, illud in Regem contuliſſe:
„ quaſi Eccleſiarum, quæ curæ veſtræ creditæ fuere, eſſe-
„ tis arbitri, non custodes; & quaſi Eccleſiæ ipſæ, & ſpi-
„ ritualia earum jura poſſent ſub poteſtatis ſæcularis ju-
„ gum mitti ab Epiſcopis qui ſe pro earum libertate in
„ ſervitutem dare deberent. Vos ſane ipſi hanc veritatem
„ agnoviſtis, & confeſſi eſtis, dum alibi pronuntiaſtis:
„ *Jus Regalia ſervitutem quamdam eſſe, quæ in eo præ-*
„ *ſertim, quod ſpectat beneficiorum collationem, imponi*
„ *non poteſt, niſi Eccleſia concedente, vel ſaltem conſen-*
„ *tiente*. Quo jure vos ergo jus illud in Regem contuli-
„ ſtis? Quumque ſacri Canones diſtrahi vetent jura Ec-
„ cleſiarum; quomodo ea vos diſtrahere in animum indu-
„ xiſtis, quaſi eorumdem Canonum auctoritati derogare li-
„ ceat vobis? “

(24) *Part.* I. *pag.* 49. “ L'antiquitè nous apprend, que
„ des Edits d'Empereurs, l'Ectèſe d' *Heraclius*, & le
„ Type de *Conſtant*, n' ont pas evitè l' anathème. Il
„ faut croire, qu' une ſageſſe divine, qui diſcerne infail-
„ liblement les circonſtances, & peſe dans une balance
„ droite les inconvenients & les avantages, ſuggera ces
„ condamnations. Le motif, qui en eſt venu juſqu' a

„ nous,

a laicis ſolum conſiliariis, ſed etiam ab Epiſcopis ſacræ dignitatis ſuæ temeratoribus in fraudem inductos legibus pragmaticiſque ſanctionibus ſubſcribere, quarum virus ubi tandem agnoſcant, execrentur ipſi, ac deletas omnino velint. Id enimvero in re præſenti eo facilius locum habet, quod de juriſdictione, atque auctoritate agitur, cujus nec terminos ita definire ut omnis dubitatio peni-

„ nous, eſt que les Empereurs n' avoient fait, que prè-
„ ter leur nom a ces Edits, dont les diſpoſitions avoient
„ ètè dictées par des Prelats *Orientaux* partiſans declarès,
„ ou fauteurs ſectets de l' herèſie. C' eſt que *Heraclius*
„ reconnut en ces termes rapportès par M. l' Abbè *Fleury*
(Hiſt. Eccleſ. lib. 38. n. 54.) *l' Ecthеſe n' eſt pas de moi ;*
„ *je ne l' ai ni dictée, ni commandée. Mais le Patriar-*
„ *che* Sergius, *l' ayant compoſée cinq ans avant que je re-*
„ *vinſſe* d' Orient, *me pria, quand je fus a* Conſtantino-
„ ple, *qu' elle fut publiée en mon nom avec ma ſouſcri-*
„ *ption, & je me rendis a ſa priere. Maintenant voyant,*
„ *que c' eſt un ſujet de diſpute, je dèclare a tout le Mon-*
„ *de que je n' en ſuis pas l' auteur.* Le Concile de *Latran*
„ prèſidè par le Pape Saint *Martin*, ou le Type de *Con-*
„ *ſtant* fu anathematiſè, n' en imputa tout le venin, qu'
„ a *Paul* Patriarche *Monothèlite* de *Conſtantinople*. L' E-
„ gliſe voyoit, que les Inſtigateurs, & les veritables Au-
„ teurs de ces loix Imperiales ne ſe contentoient pas de
„ les ſouſcrire eux-mèmes, pour y ajouter le phantome
„ de l' autoritè eccleſiaſtique, mais qu' ils employoient
„ les ruſes, les menaces, les violences pour en multiplier
„ les ſouſcriptions dans le Clergè, & dans l' Etat Mona-
„ ſtique, & qu' ils tendoient ainſi le piege le plus dan-
„ gereux a la ſimplicitè des Fidèles. Il n' ètoit plus
„ temps alors de conſulter les regles d' une prudence or-
„ dinaire. Il falloit envelopper dans la mème condamna-
„ tion & les ecrits, ou les defenſeurs de l' Hèrèſie l' en-
„ ſeignoient ſous leur propre nom, & ceux ou pour mie-
„ ux l' ètablir, ils avoient abuſè du nom & de la on-
„ fiance des Empereurs.

tus auferatur, pronum eſt, nec amplitudini quidquam decedere conſultum, nihil præterea a Jureconſultis, a Theologis ipſis qui ſua quærunt, non quæ Jeſu Chriſti, ingeri ſibi frequentius Principes audiunt, quam *Romanæ* Curiæ uſurpationes.

CAPUT II.

De Pontificiis Bullis non ante divulgandis, quam Principibus placuerit, Febronii *dogmata cum iis conferuntur, quæ hoc de argumento* Benedictinus Zallwein *ab eodem* Febronio *ſæpe non ſine laude appellatus diſſerit; aliqua ad hæc confirmanda adduntur.*

I. POſtquam *Febronius* Principum eſſe Pontificiæ auctoritatis coercitionem generatim docuerat, aliqua ſingulatim percenſet, quibus hæc ipſa Principum poteſtas exe„ ratur. „ Tutum *igitur*, & commodum, „ immo promptius remedium, ad recuperan„ da jura ſacra per ignorantiam, & ſuper„ ſtitionem (*& mirabimur*, Romam a Luthe„ ranis *ſuperſtitionis inſimulari?*) deperdita „ deprehendit *ille*[1] in PLACITO REGIO, cu„ jus legitimus uſus in pleriſque Regnis ac „ provinciis viget, ita ut ſine eo nullum „ Rescriptum, decretum, Mandatum Con„ ſtitutio, Bulla, Breve, aut quæcumque lit„ teræ *Romanæ* exequutioni tradi valeant. „ Receptus eſt ejus uſus in *Gallia*, *Hiſpania* „ *Luſitania*, *Sabaudia*, regnis *Neapolis*, & „ *Siciliæ*, *Belgio*, & certo modo in *Germa-*

(1) *T. I. Cap. IX. §. pag. 740.*

„ *nia* (2); immo olim in *Anglia*, dum ef-
„ fet Catholica, vigore famoſæ legis *Præ-*
„ *munire*. Eſt hoc jus Placiti pars juris Ma-
„ jeſtatici, cui eſſentialiter inhæret. Quum
„ enim Principibus vigore ſupremi ſui mu-
„ neris cura & conſervatio publicæ tranquil-
„ litatis, ſine perſonarum & cauſſarum diſ-
„ crimine, incumbat, iique proinde auctori-
„ tatem habeant ſuper actiones externas,
„ etiam Eccleſiaſticas, quatenus exinde Rei-
„ publicæ incommoda aut perturbationes e-
„ venire poſſunt; hinc ad eorum officium
„ pertinet, inquirere in omnia, quæ aliun-
„ de in eorum terras inferuntur & per ſe
„ vel conſtitutos ad hoc Magiſtratus diſpi-
„ cere, ne quid invehatur, aut exequutioni
„ mandetur, quod in publica commoda va-
„ leat impingere". Id ipſum in ſua defen-ſione inculcat his verbis (3): " Non ſolum
„ autem *Epiſcopis*, ſed & ſæcularibus *Prin-*
„ *cipibus* competit jus Bullas Pontificias an-
„ te earum publicationem inſpiciendi, &
„ pro re nata aut ſuo *Placito* muniendi, aut
„ eas, ſi ſtatui publico minus convenientes
„ viſæ fuerint, retinendi: de hoc tempora-
„ lium Poteſtatum jure ita fatur *Stokmans*
Tract.

(2) Quæ de univerſali apud has gentes Placiti Regii jure heic a *Febronio* dicuntur, vel falſa ſunt, vel plus æquo amplificata. Confer opus inſcriptum: *Ragioni della Sede Apoſtolica nelle preſenti controverſie colla Corte di* Torino T. I. P. II. *pag.* CX. *ſeqq.*

(3) T. II. *pag.* 586.

„ Tract. de Jure Belgarum circa Bull. Pon-
„ tif. recept. pag. 167. *Populo his moribus*
„ *ab omni memoria adſueto, exemplis tam il-*
„ *luſtribus domi inſtructo, tot rationibus &*
„ *nationum conſenſu ſuffulto, atque adeo adſti-*
„ *pulatione ipſius Pontificis munito; qui nunc*
„ *Bullas quaſvis in acie Campi Floræ pro-*
„ *mulgatas pro legibus obtrudi poſſe volunt ſi-*
„ *ne Placito Principis, ſine examine Conſilio-*
„ *rum Regiorum; idque proceribus* Romanæ
„ *Curiæ blandiloquentia ſua confidenter incul-*
„ *cant: eos ego neque probos cives eſſe ajo,*
„ *quod præſentem Reipublicæ ſtatum, & res*
„ *bene compoſitas conturbent; neque bonos* Ro-
„ manis *conſiliarios; ſuggerentes conſilia. in*
„ *præſens ſpecioſa, eventu turbida, & effectu*
„ *caſſa futura* (4). Paucis his lineis plus boni ſenſus ineſt, quam centum paginis Zaccariani multiloquii (5).

(4) Supra *pag.* 543. eadem de re loquens *Van-Eſpenii* Tractatum de *Promulgatione legum Eccleſiaſticarum* appellat.

(5) Gaudeo enimvero, mihi non ineſſe *bonum ſenſum*, quem in *Stockmanſius Febroniut* laudat. Nimirum *Innocentii* X. decreto XXIII. Aprilis 1654. proſcriptus eſt *Stockmanſii* liber; immo jam 14. Januarii ejuſdem anni *Matritenſium* Quæſitorum Fidei cenſuram ſubierat, quæ hujuſmodi eſt.

„ *Joſephus de Rivera* Secretarius Concilii Sacræ genera-
„ lis Inquiſitionis: Notum facio Illuſtriſſimum D. *Jacobum*
„ de *Arce Reynoſo* Epiſcopum, Inquiſitorem generalem in
„ regnis & dominiis ſuæ Majeſtatis, tum illius Conci-
„ lium, & dominos ſanctæ generalis Inquiſitionis, quum
„ præceſſiſſet cenſura qualificatorum per decretum datum

„ 7.

II. Quoniam igitur *Febronius* a meo *multiloquio* abhorret, *Zallweinium* inducam hoc de argumento diſceptantem. Num hunc quoque eruditiſſimum *Benedictinum*, quem ſæpe ſæpius nobis obijcit, inſani cujuſdam *multiloquii* adcuſabit? Licebit tamen mihi pro re nata aliqua adijcere, in quibus etſi *breviloquus* eſſe conabor, vix tamen *multiloquii* reprehenſionem evitaturum me ſpero; *Febronio* enim quantum experientia comperi, *multiloqui* ſunt, qui ejus cauſſæ incommodant. Primum igitur quid *Zallweinius* de *Van-Eſpenio* ſenſerit audiamus. " Hortamur, „ inquit (6), Catholicos, ut hunc Auctorem caute legant, qui ſane exceſſivus eſt „ in extenſionis hujus *Placiti Regii*, & jure „ optimo illis Scriptoribus adnumerari meretur,

„ 7. hujus menſis & anni, juſſiſſe ſiſti ſibi, & prohiberi „ ex toto per edicta in forma ordinaria duos tractatus, „ quorum alteri titulus: *Jus* Belgarum *circa Bullarum Pontificiarum* receptionem, alteri vero: *Defenſio* Belgarum *contra* „ *evocationes ad peregrina judicia*, utrumque ſine nomine „ auctoris, impreſſoris, loci aut anni impreſſionis, eo „ quod continent *propoſitiones erroneas, quæ ſapiunt hæreſim, & modum loquendi hæreticorum, temerarias in materia graviſſima, ſcandaloſas, & injurioſas auctoritati* „ *ſpirituali Eccleſiæ reſpective*: & in obſervantiam dicti „ decreti miſſæ ſunt litteræ ad Inquiſitores horum Regnorum, ut eas mandent exequutioni. In cujus fidem, ex „ mandato Illuſtriſſimæ ſuæ D. huic præſenti ſubſcripſi, „ & ſignavi ſigillo generalis Inquiſitionis *Madriti* 14. Januarii 1654. "

Apage jam *Stockmanſii bonum ſenſum*; eum abnuo, ejero, execror.

[6] *T. I. pag.* 105.

„ retur, qui, ſicut diximus, muſcas cap-
„ tant, de umbra diſputant, intereſſe poli-
„ ticum etiam imaginarium ante oculos
„ habent, atque hac ratione poteſtatem Ec-
„ cleſiaſticam ferme ad incitas redigunt;
„ e contra politicam ultra ſuos fines quam
„ longiſſime extendunt“. Quam diſtat a *Febroniano Zallweiñianum* de *Van-Eſpenio* judicium! Vereor equidem, ne *multiloquus Febronio* videri noſter quoque *Benedictinus* incipiat. Sed quoniam eum hoc in argumento ducem nobis præſtituimus, illum *Febronius* loquentem patienter ferat. “ Quantum
„ ad illud *Placitum Regium* (7), ſi rem bene examinemus, comperiemus, quod omnes diſcordiæ circa receptionem Bullarum
„ & Decretorum exortæ inde ſuam trahant originem: quod ſciant & Doctores & Magnates, hoc *Placitum Regium* ex ſuggeſtione Politicorum eſſe ſuſceptum. Ex
„ hoc ipſo enim audaciores fiunt, ut omnia decreta, quæ ſuo palatui non ſapiunt,
„ ſugillare, carpere, & vilipendere non curent. Certe in illis provinciis, in quibus *Placiti Regii* uſus non viget, nihil
„ tale umquam aut raro fuit auditum. Fœtus politicorum eſt iſtud *Placitum Regium*,
„ qui adulandi, placendi, atque juriſdictionis & propriæ & ſuorum Principalium
„ ampliandæ ſtudio, & fortaſſis occulto li-

(7) *ibid. pag. 279.*

, vore, invidia, & odio, quo in auctori-
, tatem Eccleſiaſticam feruntur, neſcio, quæ
„ pericula, præjudicia, & damna bono pu-
„ blico metuenda fingunt, & ſuis Principibus
„ ſub ſpecioſiſſimis rationibus ante oculos
„ ponunt."

III. Hæc ne perperam dicta videantur, ſunt a nobis uberius explicanda, ac confirmanda. *Fœtum Politicorum* Auctor *Placitum Regium* dixit; ſed addere omnino debuit extremis tantum ſæculis editum. *Stockmanſius* eo loci, in quo tantum *boni ſenſus Febronius* deprehendit, egregie fallitur, dum *Populum* Placiti Regii *moribus ab omni memoria adſuetum* vocat. Feralis ejus ſchiſmatis, quod ab *Urbano* VI. ad *Conſtantienſe* Concilium Eccleſiam crudeliſſime dilaceravit, tempore vetuſtior non eſt iſthæc *memoria*. Indicent *Febronius*, *Stockmanſius*, *Van-Eſpenius* & ſi qui ſunt id genus alii Regiæ dignitatis adſentatores, vel unum ex tot Imperatoribus, Principibuſque rerum ante illud ſchiſma potitis, indicent, qui Apoſtolicas litteras ſuo, ut evulgarentur, conſenſu indigere contenderit. Quæ lex, aut rei, de qua agebatur, natura, aut tumultuum, qui inde timeri poterant, cauſſa cum Reipublicæ ſtatu conjunctior, quam *Siriciana* illa, qua Majores Clerici ab uxoribus abſtinere jubebantur. *ab omni Eccleſiaſtico honore*, ni parerent, *Apoſtolicæ Sedis auctoritate*

deje-

dejecti, atque a *venerandis adtrectandis myſteriis* perpetuo prohibiti (8)? Neque tamen cuiquam in mentem venit, Principis, ut ea promulgaretur, exſpectandum adſenſum? Idem de ceteris Pontificum, ac Conciliorum legibus dicas, quæ ad *Urbanum* VI. prodierunt. Sed quod gravius eſt, in magnis illis, quæ a nono ſæculo ad quartidecimi initia *Romanis* Pontificibus cum Imperatoribus Regibuſque fuere, diſſidiis Apoſtolicas in hos Conſtitutiones in ipſo eorum imperio regniſque promulgatas novimus, quin de Regio placito ad illas infirmandas cogitaretur (9). *Philippus* quidem *Pulcher* in maxima illa cum *Bonifacio* VIII. controverſia cavit, ne ullæ ejus Pontificis litteræ in Regnum deveherentur, *cuſtodibus ubique adpoſitis*, ut in *Spondani* Annalibus legimus (10); non autem promulgari illas in *Galliis* abſque ſuo adſenſu non poſſe edixit. Idem a. 1164. cum *Alexandro* III. geſſerat *Henricus Angliæ* Rex, non enim ejus litteras nullius futuras roboris, niſi ſibi, aut Proceribus ſuis probarentur, arbitratus eſt, ſed *ſæviſſima*, ut idem *Spondanus* ait (11) *edicta per omnes ſibi ſubjectas Provincias promulgavit, nempe ut omnes portus diligentiſſime cuſtodi-*

reti-

(8) *ep.* I. *ad Himer. Tarrac.*

[9] Confer opus ſupra indicatum, cui titulus: *Regioni della Sede Apoſtolica &c.* T. I. P. II. *pag.* XCI. *ſeqq.*

(10) *ad ann.* 1301. *n.* 7.

[11] *ad ann.* 2164. *n.* 10.

rentur, ne litteræ interdictionis ſummi Pontifi-cis .... in Angliam *deferrentur*. Quanto facilius Regio negato adſenſu Pontificias Conſtitutiones eludere Reges ii potuiſſent! Sed nondum res politica ad eam abſolutionem perducta erat, quam poſterioribus tandem ſæculis obtinuit. Nempe ſuborto *Clementis* VII. adverſus *Urbanum* VI. ſchiſmate, quod deinde ad *Martinum* V. in *Conſtantienſi* Synodo electum perduravit, ne ab Antipapis eorumque adſeclis fraudes impune admitterentur, ipſi *Urbano*, quemadmodum in ſuperiore diſſertatione adnotabam, viſum fuit perneceſſarium, ut de Conſtitutionibus Apoſtolicis, an legitimæ forent, atque a vero Pontifice proficiſcerentur, Epiſcopi ante judicarent, quam exequutioni demandarentur. Principes quoque, ne populi a pſeudo-Pontifice deciperentur, cavendum ſibi duxerunt Bullarum examine. Quamobrem, ut in vita *Caroli* VI. *Galliarum* Regis narrat *Johannes Juvenalis Urſinius*, quam a. 1381. Rector *Pariſienſis* Academiæ ad Profeſſorum, ceterorumque conventum quaſdam *Urbani* VI. litteras legendas detuliſſet, Dux *Andegavenſis* ob pupillarem *Caroli* ætatem Procurator Regni qui *Clementis* VII. partes ſequebatur, graviter Rectori indignatus eum comprehendi juſſit, non fuiſſe prætexens ab illo *Urbani* litteras Regi antea exhibitas: quod ipſum tamen hiſtoricus *Ducis in Academiæ Rectorem*

rem violentiæ adſignat. Adeo explorata res erat, non potuiſſe ob hanc cauſſam in Rectorem veluti ſontem jure animadverti. Eadem de cauſſa apud *Luſitanos*, teſte *Garzia* de *Reſende* in Chronico *Johannis* Regis (12), moribus inductum tunc fuit, ut de Brevibus ceteriſque *Romanis* litteris ab Archicancellario cognoſceretur. Exſtincto tamen ſchiſmate ubique ad antiquam conſuetudinem paullatim reditum fuit. Nam non ſolum Epiſcopis *Martinus* V. quam *Urbanus* VI. ipſis indulſerat, de Conſtitutionibus Apoſtolicis cognoſcendi facultatem eripuit, ſed etiam *Carolus* VII. *Galliarum* Rex apud *Fevretum* (13) a. 1424. edicto ſanxit, ut *Romano* Pontifici deinceps ſua uti poteſtate, *tam in Beneficiorum collatione, quam in Juriſdictionis Apoſtolicæ executione modo & forma, quibus fel. mem.* Clementis VII. & Benedicti XIII. *temporibus uſus fuerat, & aliis quibuſcumque uſibus*

(12) *Cap. LXVI.* " Coſtumavaſi anticamente in queſti „ Regni, che tutti i Brevi e Reſcritti, Lettere, e Bolle, „ che venivano da *Roma* non ſi faceſſe di eſſe coſa alcu„ na, ſe non erano prima vedute, ed eſaminate dal Can„ celliero Maggiore, e quelle, che trovava eſſer vere, e „ direttamente ſpedite, dava licenza, che ſi pubblicaſſero, „ e che aveſſero eſecuzione, e queſto era con ſano, e buon „ riſpetto, per isfuggire la falſità, di modo che le Parti „ non riceveſſero doloſamente perdita, e danno. E prin„ cipalmente perchè in tempo di ſciſma eſſendovi piu di „ un Papa, come molte volte ſi vidde, non ſi aveva da „ obbedire in queſti Regni, ſe non al Padre Santo di Re„ *ma*. " Ita ille

[13] *Traité de l'abus lib. I. cap. IV.*

uſibus & mandatis. In *Hiſpania* vero idem fuiſſe ſervatum indubio argumento eſt *Alexandri* VI. quam in ſuperiore diſſertatione indicavimus, Conſtitutio, qua a. 1493. *Ferdinando* V. & *Iſabella* petentibus Indulgentias omnes cum antea conceſſas tum poſtea concedendas ſuſpendit, *donec per loci ordinarium, in cujus Civitate & diœceſi pro tempore publicabuntur, prius & deinde per noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ prædictæ Nuntium in partibus illis tunc exiſtentem, ac Capellanum majorem eorumdem Regis, & Reginæ conſilio exiſtentem per eos ad id deputandum bene, & diligenter, an ſint veræ litteræ Apoſtolicæ, viſæ & inſpectæ fuerint*. Si enim *Hiſpaniarum* Regibus in more poſitum fuiſſet, ut Apoſtolicas Conſtitutiones ſuo examini ſubijcerent, numquam id ab *Alexandro* poſtulaſſent, ſed ſuo jure quemadmodum in aliis, ita in his quoque Apoſtolicæ Sedis litteris uſi fuiſſent; multoque minus in legibus, quas de hujuſmodi Indulgentiis ediderunt, earum cognitionem *vi Alexandrinæ Conſtitutionis* præcepiſſent (14). *Luſitani* quidem conſuetudinis, quæ in ſchiſmate obtinuerat, retinentiores fuere; ſed poſteaquam *Innocentius* VIII. a. 1486. *Johannem* Regem de illa abolen-

(14) Vide ipſam legem apud *Alphonſum Azevedum* T. I. *lib.* 3. *tit.* 6. *leg.* 37.

bolenda graviter monuit (15) piiſſimus Rex, ut ait in ejus chronico *Garzias* de Reſende *per ubidirli come Prencipe Cattolico & per compiacerli fece tutto, come lo mandarono a chiedere. Di che*

(15) Ipſas *Innocentii* ad Regem litteras adcipe.

Joanni Portugalliæ Regi illuſtri.

„ *Innocentius &c.* Cariſſime &c. Olim ſel. record. *Sixtus* „ Papa IV. Prædeceſſor noſter immediatus per ſuum Nun- „ tium, deinde per proprium Curſorem Celſitudinem tuam „ monuit, ut revocaret quædam ſtatuta, quibus nonnulli „ Reges *Portugalliæ* jamdudum contra libertatem Eccleſia- „ ſticam uſi fuerant, ipſaque Celſitudo tua tunc utebatur: Cui cum Majeſtas tua reſpondiſſet, miſſuram ſe „ ſuper his ad eum, ſuperſedit in ulteriore proviſione Prædeceſſor noſter prædictus. Poſt paucos poſtea dies diem „ clauſit extremum. Nos vero, quibus in ea re nulla „ alia excuſatione, aut informatione opus erat, quippe „ qui ſtatuta prædicta, dum in minoribus eſſemus, experti fuimus, cauſſam ſanctumque propoſitum Prædeceſ- „ ſoris noſtri præfati, audito adventu Oratorum tuorum, „ ex quibus ſtatuta prædicta jam revocata fuiſſe intelligere ſperabamus, proſequi ac contiuuare diſtulimus.

„ Quum vero coram nobis Oratores præfati fuere, ni- „ hilque in mandatis ad Nos a te in hoc ſe habere dixerunt, doluimus profecto pro gravitate rei, pro con- „ ſcientia tua, pro expectatione noſtra: doluit ipſum quo- „ que ſacrum *Romanorum* Cardinalium Collegium. Neque „ potuimus (credat nobis Majeſtas tua] ſine difficultate „ ipſum Collegium adducere, ut differremus in re tam a- „ perta contra Eccleſiaſticam libertatem pro hujus Sanctæ „ Sedis, ac noſtro honore providere, quod Oratores præ- „ fati ad tuam Serenitatem reverterentur, ipſam de noſtra „ ac Sacri Collegii prædicti mente, juſtitia, arque hone- „ ſtate verbo pleniſſime informaturi, qui interfuerunt, & „ audiverunt in ſecreto noſtro Conſiſtorio, quam gravia, „ & deteſtanda ſtatuta hæc ipſi Collegio viſa ſunt: Neque „ poſſumus, fili cariſſime ſatis mirari, quod Reges *Portu-* „ *gallia*, quorum plurima exſtant pro fide Chriſti egregie „ geſta, qui inrer alios *Catholici* appellari volunt, non „ formjdent cenſuras, ac pœnas in Bulla, quæ in *Cœna* *De-*

che il Papa ed i Cardinali ebbero molto piacere, & molto contento, & con molte lodi li mandarono a rendere molte gratie, e di poi

SINO

„ *Domini* in eos, qui talia audent, publice, ne quis i-
„ gnorantiam prætendere poſſit, legi conſuevit, contentas.
„ Quia vero ideo Nos Deus licet immeritos Eccleſiæ ſuæ
„ Sanctæ, ac huic Sanctæ Sedi præfecit, ut ejus hono-
„ rem, dignitatemque tueamur, vigilemuſque ſuper com-
„ miſſum nobis gregem: hortamur Serenitatem tuam, quam
„ ex corde diligimus, monemus, atque requirimus [jam
„ enim non dolemus ſolum, ſed compatimur tot afflictis,
„ qui ad nos clamant, quod litteræ Apoſtolicæ in Can-
„ cellaria tua retinentur) diſtricteque] quoniam ignoran-
„ tiam Majeſtas tua adlegare jam minime poteſt [[in vir-
„ tute ſanctæ obedientiæ præcipiendo mandamus, ut ſta-
„ tutum illud, quo continetur, ne quis Tabellio, aut No-
„ tarius etiam Apoſtolicus cuique Judici aut perſonæ ul-
„ las litteras Apoſtolicas publicare, intimare, aut præ-
„ ſentare, niſi primo impetrata a tua Celſitudine licen-
„ tia, audeat: addita pœna, ſi inſtrumentum quod eas
„ præſentaverit parti, ad quam ſpectat, quovis modo de-
„ derit: aliud præterea cujus vigore Officiales tui litteras
„ [quas vulgo *tuitivas* appellant] in cauſſis beneficiali-
„ bus concedere, ac de dictis cauſſis ſe intromittere præ-
„ ſumunt, revocet, caſſet, irritet, & annullet. Ut au-
„ tem intelligamus, quid Oratorum tuorum reditus, quid
„ monita noſtra profuerint, ſciamuſque quid acturi ſumus,
„ tuamque, cujus etiam rationem reddituri ſumus, con-
„ ſcientiam ſpectet, volumus, ut infra ſex menſium ſpa-
„ tium a die, quo Oratores prædicti ad tuam Celſitudi-
„ nem redierint, computandum abſque ulla dilatione, aut
„ nora nos per litteras, aut Nuntium certiores tua Majeſtas
„ reddat, quod dicta ſtatuta revocaverit, ac caſſaverit, ut
„ præfertur: ſin minus cauſſa jamdiu commiſſa eſt; pen-
„ det adhuc; fuit ſæpe tua Celſitudo monita: Exſpecta-
„ mus plus fortaſſe, quam debemus: prout de jure proce-
„ dere, & providere neceſſe nobis erit. Datum *Romæ* a-
„ pud Sanctum *Petrum* &c. die 3. Februarii 1486. anno
„ ſecundo.“

SINO AL PRESENTE *si è fatto così* (16). Politicorum deinde artibus effectum est, ut quod ob schismatis caussam cœptum erat, eo deinde sublato intermissum, apud multas gentes revocaretur. Hæc Regii Placiti initia sunt, obscura illa quidem, nec satis glorioſa; ea tamen, ut nisi cœci omnino esse velimus, nihil illud ad Regiæ dignitatis constitutionem spectare videamus. Quis enim sibi umquam persuadeat, sæculo primum quarto decimo inclinante, iterumque labente sæculo XVI., alibi etiam serius, Reges Principesque sua jura agnovisse; ceteros præteritorum sæculorum Imperatores, Reges, Aulicos tam bardos fuisse, ut quod præcipuum quoddam Majestatis decus, atque adeo præsidium esset, aut ignoraverint, aut etiam neglexerint? sed ad *Zallweinium* redeamus.

IV. " Res profecto mira, quod solæ le-
" ges Ecclesiasticæ, & Bullæ Pontificiæ
" tam sint periculosæ, ut *Placeto Regio*, &
" judicio Politicorum subjacere debeant,
qui

(16) Hinc intelligis, qua fide hæc omnia *Febronius* dissimulaverit, dum ait (*T. I. pag.* 741.) " Quum anno
" 1486. *Johannes* II. *Lusitaniæ* Rex ad instantiam *Roma-*
" *ni* Pontificis usum videndi & examinandi litteras Apo-
" stolicas abolere proposuisset, Status Regni se se oppositu-
" re; remonstrantes: *non licere Regi tale jus a se abdica-*
" *re in præjudicium regni & subditorum*; ita referente
" *Augustino Manuel* in vita *Johannis* II. lib. IV. " Regni quidem proceres *se se opposuere*; sed frustra; quod *Febronius* callido silentio præteriit.

„ qui bonum Eccleſiæ parvi habentes ſolum
„ bonum politicum ex principiis non raro
„ Pſeudo-Chriſtianis, & rationibus futilibus,
„ ſæpe ſæpius a ſiniſtra paſſione agitati ob
„ oculos habent. Quæſo ſi Imperatores Ec-
„ cleſiaſtici, quos *poſuit Chriſtus regere Ec-*
„ *cleſiam Dei*, ſuum quoque *Placetum* urge-
„ rent, quoties Decreta emanant Politica,
„ quæ non raro Statui Eccleſiaſtico ſunt
„ præjudicioſa, libertatibus Eccleſiæ inimi-
„ ca, juriſdictioni Pontificum & Epiſcopo-
„ rum adverſa; immo aliquoties ipſa San-
„ cta Sanctorum invadunt, quid dicturi fo-
„ rent? " Quod heic *Zallweinius* pſeudo-politicis obijcit, multo ante illum animadverterat inſignis apud *Luſitanos* Canonum Doctor *Oliva*, cujus hæc ſunt [17]: " Et-
„ iam ſummus Pontifex poſſet per Conſti-
„ tutionem generalem præcipere, ut nullum
„ reſcriptum gratiæ impetratum a Principe
„ ſæculari exequutioni demandaretur, niſi
„ prius apud Epiſcopos præſentetur, & exa-
„ minetur, utrum contra Eccleſias, ſeu ju-
„ ra earum, vel Sedis Apoſtolicæ, aut in
„ præjudicium ſpiritualis poteſtatis aliquid
„ contineat, quia non minor, ſed major
„ eſt ejus poteſtas ad hoc, quam Principis
„ ſæcularis ad illud". Verum heu! (pergit *Zallwein*) "quidquid contradicant Epiſcopi,
„ reclament Pontifices, cedendum eſt præ-
poten-

(17) *de For. Eccleſ. part. I. q. 22. n. 19.*

„ potentiæ Magnatum. Sola *Ratio ſtatus po-*
„ *litici* inſtar imperioſæ *Saræ* dominatur:
„ dum e contra *Ratio Status Eccleſiaſtici*
„ velut humilis *Agar* ſervire cogitur“. Vin audire, quo iſta ſervitus provehatur? *Febronius* loquatur (18): CERTUM *itaque*, ET OMNIBUS NOTUM *eſt*, bullas dogmaticas *in* Gallia *ſub lege & obligatione Placiti contineri*. Hericourt Part. I. cap. 15. n. 8. *Idem & in* Belgio *ab antiquo receptum eſſe probat* Van-Eſpen. Atqui quod *Febronius certum* dicit, *certo* falſum eſt (19), & ABUSUS a *Zall-*

(18) T. II. *pag.* 542.

[19] Recolantur quæ ex Paſtorali documento Card. de *Biſſy* a. 1725. pag. 234. adtuli in Antifebronio *Introd. cap. IV. pag. LXVII.* “ Que les ſix Eveques (appellans, „ *quibus* Febronium *addemus*) apprenent au jourd' hui, „ puiſqu' en defendant *Vaneſpen* ils ont paru l' ignorer, „ qu' une des maximes fondamentales de la Monarchie, „ & de nos libertès, eſt, que l' autoritè ſpirituelle, & la „ temporelle ſont parfaitement diſtinguées dans leur ob- „ jet, & dans leurs fonctions. De mème donc que les „ loix des Princes, pour le gouvernement temporel, n'ont „ pas beſoin d' etre confirmées par l' autoritè Eccleſiaſti- „ que, auſſi les deciſions dogmatiques n' ont pas beſoin „ d' etre confirmées par la Puiſſance ſeculiere . . . . . Au „ reſte nous ſommes bien èloignès de croire, que les Prin- „ ces ne ſoient pas en droit de veiller, que dans la pu- „ blication, & dans l' execution des decrets dogmatiques, „ il ne ſe gliſſe des clauſes contraires a leur autoritè. Si „ par malheur, on y inſeroit de la ſorte, qui peut leur „ refuſer le droit d' empècher l' obſervation de ces clauſes? „ Mais auſſi ils ne ſe ſont jamais arrogè le droit de re- „ tarder ou de dèfendre l' execution des dècisions faites „ ſur le dogme, lorſqu' elles ſont reçues, ou approuvèes „ par les Evèques. Les Parlemens ſe ſont plus d' une fois

reglès

weinio appellatur, iſque *præcipuus*, quem *Van-Eſpen* tantopere tuetur, docendo quod *Placetum Regium* requiratur non modo, quando agitur de promulgatione decretorum, quibus libri aliqui proſcribuntur; verum etiam pro caſu, quo decreta etiam dogmatica ſunt promulganda. Conſtitutiones profecto, quibus *Bajum* atque *Janſenium*, eorumque propoſitiones *Romani* Pontifices confixere, in *Galliis* abſque ullo Regii Senatus adſenſu receptæ, evulgatæque fuerunt. Quid quod *Cabaſſutius* diſerte tradit [20] decreta fidei ea eſſe, *ut iis ligentur quicumque privatim illorum habent ſufficientem notitiam*, *quamvis*

„ reglès ſur ce principe. Dans l' enregiſtrement des Bul-
„ les, ſouvent ils ont ordonnè, qu' elles fuſſent obſervèes
„ dans leur reſſort, quant a la deciſion. Pour les clau-
„ ſes de ces Bulles, qui leur paroiſſoient contraires a nos
„ libertès ils ont dèfendu d' y avoir egard. Que ſi des
„ Princes, dont le zele pour la Religion, & la ſoumiſ-
„ ſion a l' Egliſe ſont connus, exigent, que les decrets
„ dogmatiques leur ſoient montrès avant l' èxecution, la
„ precaution eſt ſage. Ils veulent s' aſſurer, que nulle
„ des clauſes de ces decrets dogmatiques, n' eſt capable
„ d' altèrer l' union, qui doit ètre entre les deux puiſſan-
„ ces. N' eſt-il pas juſte, que l' Egliſe, pour la conſer-
„ ver, cette union ſi avantageuſe au ſacerdoce & a l'Em-
„ pire, ait ſur cela pour les ſouverains, toute la dèferen-
„ ce, qu' ils peuvent attendre d' elle? Mais s' ils s' exi-
„ geoient, cette dèference, dans le deſſein d' empècher
„ l' execution d' une deciſion dogmatique, comme il pour-
„ roit arriver aux Princes Hèrètiques, ou Idolatres, nos
„ adverſaires eux mèmes, diſpenſeroient-ils en ce cas les
„ Evèques, de procurer l' execution de la dècision, & les
„ peuples de s' y ſoumetre?"

[20] *Jur. Canon. Theor. & Prax. lib. I, cap. IV. n. 6.*

vis neque in Provinciis promulgata, neque publice recepta fuerint . . . . & qui in Provincia diſſita certo ſciret, unum aliquod fidei decretum fuiſſe Romæ *ad valvas Apoſtolorum publicatum, hoc ipſo illi adquieſcere ſufficienter teneretur.*

V. Sed nequis *Zallweinium Romanis* partibus hac ſaltem in re nimis addictum fuiſſe obganniat, in medium adferam quæ celebres duo *Belgæ* Doctores de eodem argumento tradiderunt. Primus prodeat *Franciſcus* Zypæus (21). Quærit ille, an *Conſtitutiones Apoſtolicæ in* Belgio *effectum habere non poſſint, niſi prævio Principum Placito?* Quid autem reſpondet? „ Profecto, inquit, ſi res „ ut ſe habet, examinetur, ad nullius Conſti„ tutionis, legiſve Eccleſiaſticæ promulgatio„ nem placito principali opus eſſe judicabit, „ qui non ex præjudicata aliqua opinione, „ ſed ex vero ſtatuere volet: nulla enim Edi„ cta id mandant quoad leges, Conſtitutioneſve „ Apoſtolicas, ſed quoad reſcripta tantum „ privatis data, eaque non omnia, ſed be„ neficialia tantum. Quæ enim reperiuntur „ in libro Edictorum ſub rubrica *de cauſſa* „ *beneficiali*, omnia tam narrativis verbis, „ quæ impulſivam, & finalem cauſsam ea„ rum Conſtitutionum continent, quam diſ„ poſitivis, ſonant de proviſionibus benefi„ cialibus“. Quam in rem edicta ſuæ Regionis, Pragmaticaſque ſanctiones accuratiſ-

[21] *Analyſ. Jur. Pontif. lib. I. Tit. Conſtitut. Tom. II.*

ſme percenſet. Addit mox. "Saltem ex
„ his liquidum eſt, Edicta ea omnia non-
„ niſi ad Beneficialia, & abuſus circa ea
„ porrigi, non vero ad curſum impedien-
„ dum Conſtitutionum Apoſtolicarum, quæ
„ pro ſalubri regimine Eccleſiæ maturis, &
„ repetitis deliberationibus ad tollendos
„ abuſus cum magno decore Domus Dei,
„ incremento politiæ Eccleſiæ, & augmen-
„ to juſtitiæ ſæcularis promulgantur. Bene-
„ ficialia porro diplomata ſubreptione, gra-
„ tia, & ſordibus ſæpe obtinentur, ut in-
„ commoda in his frequentia eſſe poſſint,
„ non in illis, adeoque diſpar de utriſque eſt
„ ratio judicandi. Sic qui hiſtorias noſtras
„ ſcripſerunt de inhibitionibus hujuſmodi
„ circa beneficialia meminerunt, neque ul-
„ terius. In reſcriptis ſane juſtitiæ, quæ nec
„ complectitur Edictum anni 1574., diſpen-
„ ſationibus matrimonialibus ſuper ætate,
„ aliiſque ordinum Sacrorum impedimentis
„ & ſimilibus, nec uſus quidem, ſeu pe-
„ tendi placiti praxis obtinuit, ut ſit ha-
„ ctenus poſt integrum ſæculum a primis
„ Edictis lapſum, & amplius ne quidem in
„ Concilio *Brabantiæ* eſſe videtur formulare
„ placiti aliud, quam pro Bullis Beneficia-
„ libus.„ Pergit *Zypæus*: „ At vero non ne-
„ nemo dicet; uſus habet, ut Placitum pro
„ quocumque diplomate petatur. Jam in prin-
„ cipio dixi, me ſeponere præjudicatum

hunc

„ hunc, ſi non errorem, at opinionem. Et
„ diſputare, an Edictum aliquod ſit, quod
„ hnnc uſum firmet, & non eſſe demonſtra-
„ vi. Sed quod plerique, qui *Romæ* aliquid
„ adcipiunt, placitum petant, fit, quia
„ ad nomen Fiſci, & minas ingentium
„ mulctarum omnes privatim horrent, nec
„ ob ſumptum paucorum aureorum, quo
„ placitum petatur, evitandum vult aliquis
„ quæſtionem univerſalem, ſeu omnium ſu-
„ am privatam ſolius facere; diſputare, in-
„ quam, num egeat placito, an non? Sed
„ hæc ſingulorum in re ſua agendi ratio ip-
„ ſi univerſæ juriſdictioni Eccleſiæ præjudi-
„ cium inferre non poteſt: ut & tota peten-
„ di placiti ratio, ſi non fit in gratiam,
„ non præjudicium Eccleſiæ, atque Reipu-
„ blicæ, omni jure ratione, atque poteſtate
„ deſtituitur.„ En igitur ut exigendi Regii placiti ratio in *Belgio* uni innitatur ſacræ auri fami, quam *Febronius* in *Romana* Curia tantopere execratur (22). Alter *Belga Peckius*

 eſt,

(22) Equidem ſcio aliter *Van-Eſpenio* viſum fuiſſe. Ita enim ait (*de Promulg. leg. p.* II. *cap.* I. §. I.): " Unius „ vero Regii placiti uſus ſuper diplomatibus, Bullis, & „ Reſcriptis e Curia *Romana* emanantibus, adeo notorius „ jam pridem apud *Belgas* fuit, ut & exteri Scriptores de „ hoc tamquam de re notoria ſcribant: Atque inter alios „ *Ludovicus Guicciardinus* nobilis *Florentinus* in deſcriptio- „ ne *Belgii* de hoc uſu ita ſcribit; *Quod ad res Eccleſia-* „ *ſticas attinet, eaſdem fere habet cum Pontifice Maximo* „ *Princeps in hac ditione conventiones, quas in Regno* Gal- „ liarum *Rex; nec Beneficium ullum, nec gratiam poteſt*

„ con-

eſt, inſignis olim in magno *Belgii* conſilio conſiliarius: acrius ille in hanc conſuetudinem

„ *conferre; nec expedire in hanc Terram diplomata, aut* „ *quid aliud tale, quod effectum ſortiatur abſque Principis,* „ *vel Conciliorum ejus placito, atque conſenſu*“, idque „ etiam *Huberti Loens*, & *Bertrandi Loth* teſtimonio con„ firmat. Verum mendacia mendaciis *Van-Eſpenius* adglomerat; *Loenſius* enim, & *Lothius* nonniſi de Beneficialibus diplomatibus, quemadmoddm *Zypæus*, loquuntur; ipſe contra ad omnes Apoſtolicas Conſtitutiones Regio placito ſubijciendas eorum utitur auctoritate. *Conventionem* deinde indicat, quæ nulla unquam fuit, nec eſſe potuit. Quis enim *Romanos* Pontifices tanta ſibi fingat animi imbecillitate; ut generale ejuſmodi privilegium, quo omnes plane Apoſtolicæ Sedis Conſtitutiones, ne dogmaticis quidem exceptis, a Regiis Miniſtris examinentur in maximam ejuſdem Sedis contemptionem, diſciplinæ infirmationem, Fidei ipſius periculum, indulgeant? Deinde ſi id conventione pactum, quid ergo ex Regio jure idem Placitum *Van-Eſpenius* adcerſit? Tandem quei factum, ut *Guicciardinium* hujus rei teſtem adpellet, quem falli incompertum habere non potuit? Eaſdem fere habere *Belgii* Principem cum Pontifice Maximo conventiones *Guicciardinius* ait, quas in Regno *Galliarum* Rex; tum addit, *nec Beneficium ullum nec gratiam poteſt* (Pontifex) *conferre &c.* Atqui Beneficialia diplomata ea cum primis ſunt, quæ in *Gallis* a Regio placito immunia eſſe, ac ſemper fuiſſe conſtat; extantque ea de re diſerta *Pariſienſis* Senatus decreta 9. Maii a. 1703. & a. 1730. Confer *Hericourtium leg. Eccleſ. Gallic. T. I. cap. XV. §. 7.* & opus antea indicatum, inſcriptumque *Ragioni della Sede Apoſtolica &c. T. I. p. II. pag. CXII.* Vel ergo non eædem ſunt conventiones, vel [quod *Belgæ* negant] Beneficia poterit Pontifex in *Belgio* quoque quemadmodum in *Galliis* conferre, quin Placitum Principis ad munienda illorum diplomata poſtuletur. Viden? quas in ambages inconſulta quædam temeritas, ac *Romanæ* Sedis proculcandæ libido *Van-Eſpenium* conjecerit! Sed ut *Van-Eſpenius* manifeſtius refellatur; libet exſcribere quæ *Euſtachius Janſenius* in epiſtola altera ad *Joh. Chriſtianum Erkelium Coloniæ* a. 1713. edita hanc in rem adcurate congeſſit [*cap. XVII. pag. 274. ſeqq.*]

„ Imploratum eſt, *inquit*, aliquando auxilium Brachii „ ſæcularis od coercendos refractarios Bullarum dogmaticarum

nem invehitur his verbis: *Quam consuetudinem, & multas alias ejusdem farinæ non posse jure satis defendi puto, & quæ libertati Eccle-*

Z 4 *sia-*

„ carum, sed non requisitum *Placetum* ad earum promul-
„ gationem, ita *Morillonius* ad Cardiualem *Granvellanum*
„ scripsit 21. Decemb. 1567. agens de Bulla *Pii* V. contra
„ *Baium*. *J' en ay parlé a M. de S.* Bavon, *a fin qu' il*
„ *soit prevenu, si d' avanture opus esset brachio, n' estant*
„ *autrement besoin in iis, quæ sunt justitiæ d' aucun* PLA-
„ CET.

„ Episcopus *Tornacensis* 7. Jan. 1658. ad Inter-Nuntium
„ ita scripsit: *Decreta* Sacr. Cong. *spectantia ad librorum*
„ *prohibitionem*, SEMPER *fuisse continuo publicata, & in*
„ *lucem edita*, NUMQUAM *viso Placito Regio*.

„ Archi-Ep. *Camerac.* 9. Octob. 1643. *Decretum Sedis*
„ *Apostolicæ, quo errores D.* Michaelis Bay *olim condemna-*
„ *ti sunt, fuit sine litteris* Placiti *Regii publicatum*.

„ *Engelbertus* Episcopus *Namurcensis* anno 1643. 8. O-
„ ctobris hæc ad Inter-Nuntium scripsit: *Ad hanc diem*
„ SEMPER VIDI LIBERE PUBLICARI *Bullas absque*
„ PLACETO, *quæ Apostolicas Beneficiorum provisiones non*
„ *concernunt*. *Non capio, quì* nonnulli *velint, vel possint*
„ *sustinere opus esse* PLACITO pro publicatione Ballarum
„ *quæ mere* DOGMATICA *fidei continent, quas* CERTUM
„ EST *ballanus indiscriminatim, & sine contradictione fuis-*
„ *se per totum* Belgium *publicatas, & receptas uti fuere*
„ Piana & Gregoriana, *de quibus est sermo*."

" Archi-Diac. Namurc. 26. Julii 1658. *Le Bulle contre*
„ Jansenius *a icy esté publiée avant aucun* PLACET."

„ *Antonius Triest* Episcopus *Gandavensis* 1653. ad *Leo-*
„ *poldum* Archi-Ducem scripsit: *le* PLACET *ne doit avoir*
„ *lieu, si non ès provisions beneficiales*.

„ Unde Concilium Status in consultatione 29. Octobris
„ 1647. signata *Boissebot vidit*, ita habet: *Respectu* PLA-
„ CETI *sua Majestas a duobus circiter annis decidit* Ma-
„ driti *hanc difficultatem, cum matura causse cognitione, &*
„ *postquam jussisset videri & examinari consultationes horum*
„ *Conciliorum* (Privati & Brabantini) *super illa re decla-*
„ *rando, quod pro hac Bulla* (Urb. VIII. in *Eminenti*, in
„ qua prohibetur liber *Jansenii* (*concernente pure articu-*
„ *los fidei & Religionis, non foret opus* PLACETO.

Dissi-

ſiaſticæ plurimum adverſantur, & proinde non valent apud juſtos & Catholicos Judices, qui timorem Domini habent, licet forte valeant apud eos, apud quos quidquid lubet, licet, & qui Ecclesiaſticæ

„ Difficultate iterum mota circa publicationem decreti „ de 6. Septembris 1657. ſupera relati : Rex Catholicus „ *Philippus* IV. ad Marchionem de *Caracena*, tum *Belgii* „ Præfectum reſcripſit his verbis. *Mon Couſin: ayant veu* „ *votre lettre du 3. d' Avril dernierement paſsè reſponſive* „ *a la mienne du 1. Fevrier antecedant, ſur les plainte* „ *du Nonce de Sa Sainteté concernant la publication d' un* „ *Edict de ſa dite Sainteté, prohibitif des certains livres* „ *& ecrits de la doctrine condamnée de* Janſenius *avec les* „ *deux conſultes* DES CONSEILS PRIVE' ET DE BRA- „ BANT *jointes a votre dite lettre*, ET LE TOUT BIEN „ CONSIDERE', *attendu même, que la matiere, dont* „ *il s' agit*, EST PUREMENT DOGMATIQUE, N'E- „ STANTS LES PLACETS REQUIS, QU' EN MATIE- „ RE BENEFICIALE ET LITIGIEUSE ENTRE PAR- „ TIES, *j'ay bien voulu faire cette, a fin que ſans ſortir* „ *du ſtile, de ce que par de la s' eſt accoutumé de faire en* „ *autres occaſions de ſemblables matieres, vous permettiés,* „ *que le dit Edict ſoit publié de la même ſorte que par* „ *mon ordre ont été publiées les autres Bulles de ſa Sain-* „ *teté touchant leivres de* Janſenius. *A tant mon Couſin,* „ *Dieu vous ait en ſa Sainte garde.* De Madrid *le* 13. *de* „ *Juin* 1659. „

„ Quid adhuc quæritur ?

„ Hæc declaratio, in qua non recte dicitur [*quod Re-* „ *gi Catholico fuerit obreptum*] prorſus peremptoria eſt. „ Supremus Monarcha declarat, *Placita non requiri, niſi* „ *in materia beneficiali & litigioſa inter partes*; idque non „ leviter ſed prævia conſultatione *Concilii privati & Bra-* „ *bantini*, & præmiſſa matura deliberatione *le tout bien* „ *conſideré* : inſuper rationem addit ; *Attendu que la ma-* „ *tiere, dont il s' agit, eſt purement dogmatique*. Ex quo „ conficitur, non ſolas definitiones Fidei, ſed & *prohibi-* „ *tiones librorum* [quale hoc decretum erat] ex declara- „ tione Regis cenſeri *Bullas dogmaticas* & exemptas a „ *Placeto*. Denique decernit, ut permittatur decretum de

„ 6. Se-

cleſiam oderunt, eamque Principibus Sæcularibus libenter in omnibus ſubijcerent, confuſionem paſſuri (adrigat heic aures *Febronius*, et totis artu-

„ 6. Septembris 1657. publicari ; *de la même ſorte, que* „ *par mon ordre ont été publiées les autres Bulles de ſa* „ *Sainteté touchant les liures de* Janſenius. Adeoque ejus „ defenſoribus nullum ex hac parte ſupereſſe effugium. „

„ Iterato Rex *Philippus* ſcripſit anno ſequenti 12. Au- „ guſti 1660. ad eumdem *Belgii* Gubernatorem : *Quum* „ *tibi ſcripſiſſemus* 31. *Julii anni proxime elapſi ad inſtan-* „ *tiam ejuſdem Nuntii probare me, ne impediretur publi-* „ *catio dictæ Bullæ, eo quod eſſet* IN MATERIA DOG- „ MATICA, *in qua materia cenſui*, OPUS NON ESSE „ PLACETO, *atque ut dicto Internuntio & favorem & operam impenderes, qua publicatio opus haberet.* „

„ Porro *Belgii* Gubernator ad Concilia ita ſcripſit : *vi-* „ *ſis ac per ſuam Majeſtatem examinatis, quæ ex opinione* „ *veſtra exhibuiſtis* DE PUBLICATIONE *Conſtitutionis* „ *ſuæ Sanctitatis, quæ prohibentur nonnulla folia, tracta-* „ *tus, & ſcripta ſpectantia ad quinque propoſitiones da-* „ *mnatas ex doctrina Epiſcopi* Janſenii : *Significamus in-* „ *tentionem ſuæ Majeſtatis non eſſe, ut ipſe expreſſis verbis* „ *ſuis nobis ſcripſit, ut velit ad publicationem conſtitutio-* „ *num dogmaticarum a ſua Sanctitate emanatarum neceſſa-* „ *rium eſſe litteras* Placiti *obtinere. Quare, quum ſuffi-* „ *cienter adpareat, dictam conſtitutionem dogmaticam eſſe,* „ *ordinamus nomine, & ex parte ſuæ Majeſtatis, ne mo-* „ *veatis, aut interponatis difficultatem quamcumque adver-* „ *ſus publicationem illius conſtitutionis, aut aliarum, quæ* „ *ejuſdem naturæ ſe poſſent offerre, quum viſæ & cognitæ* „ *fuerint eſſe tales* : Atque interea &c. *Bruxellis* 10. dec. „ 1659.

„ Propter hanc poſtremam clauſulam : *Quum viſæ &* „ *cognitæ fuerint eſſe tales, vuës & reconnuës être telles* „ (quæ tamen non habetur in ipſo Decreto Regio ſupra „ relato, ſed heic in Belgio addita eſt) uſus habet, ut „ Bullæ Pontificiæ exhibeantur Miniſtris Regiis, qui diſ- „ piciant, an aliquid contineant juribus Regiis aut Patriæ „ privilegiis adverſum, quo cognito abſque ulla ſignatu- „ ra de *viſa*, aut alio diplomate, quod proprie *Placetum* „ vocant, libere publicantur. „

„ Mul-

artubus contremiſcat') *in magno illo die, quum ad judicandum eos veniet cujus ſponſam hoc contempſerunt & injuria adfecerunt* (23). Hinc vel ipſi celebriores apud *Hiſpanos* Regiorum jurium propugnatores *Franciſcus Salgado*, et *Didacus Covarruvias* eam conſuetudinem emollire ſtudent, cavendumque ſummopere ajunt, ne niſi arctiſſimis circumſcribatur limitibus, in maximum cadat animarum diſcrimen (24). Immo *Cenedo*, etſi Placitum Regium Reipublicæ utiliſſimum prædicat, non tamen illud in Regia jura referre audet, ſed optimum fore ait, ſi Principes ab Apoſtolica Sede PRIVILEGIUM impetrarent, ut *literæ*, *citationes*, *& aliæ omnes Bullæ obtentæ a Romano* Pontifice, antequam exequtioni mandentur in par-

„ Multum autem intereſt inter *inſpectionem & Placeta-*
„ *tionem*: iſta nullam in ipſam Bullam auctoritatem tri-
„ buit, ſed meram ingerit notitiam; ſic inſpiciuntur offi-
„ cialium inſtitutiones, legatorum credentiales adventan-
„ tium ſeu tranſeuntium patentes, vel ſalviconductus etſi
„ inſpicientes nullam de illis ſcriptis diſpoſitionem habeant.
„ *Placetum* vero eſt quaſi confirmatio decreti, quæ & de-
„ penderet a voluntate placetantis, & ſine qua Decretum
„ nullius foret roboris, quod in *dogmaticis* locum habe-
„ re non poteſt. „

Stockmanſium nunc & *Van-Eſpenium*, per me licet, *Febronius* appellet; nihil equidem illorum *bono ſenſu* movebor, quos mendacii tot monumenta redarguunt.

(23)

(24) Adi Salgadum *de ſupplic. ad Sanctiſs. p. I. c. II. n. 27. ſeqq.* & III. itemque de *Reg. Protect. p. 2. cap. 2. n. 25.* Didacum vero Covarruvias *in quæſtion. practic. q. 35. num. 6.*

partibus, examinentur a Regiis tribunalibus (25).

VI. Neque *Febronius* tantam iſtorum in Regio Placito non tam circumſcribendo, quam metuendo conſenſionem contemnat. *Romanum* enim Pontificem in omnibus Chriſtiani Orbis ditionibus atque Provinciis jus paſcendi ſibi a Chriſto creditum exercere liberrime poſſe, quin politicæ juriſdictioni obnoxius ſit inficiabitur nemo, qui divini Primatus finem perſpectum habeat. An *Petro* dictum a Chriſto: *paſce oves meas quo loco & quoad tibi per Principes, eorumque Magiſtratus licuerit?* Minime vero. Nulli heic limites. *Paſce oves meas*. Num *Petro* dictum: *Quodcumque, Principibus eorumque adminiſtris indulgentibus, ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis?* Nihil minus: *Quotcumque ligaveris ſuper terram erit ligatum & in cœlis*; generatim & infinite dictum. Neque vero aliter fieri potuit, quum id bono unitatis fuerit conſtitutum. At ſi Apoſtolicæ Conſtitutiones non ante vim, effectumque ſortiri poſſent, quam a Principibus probarentur, ubi illa gregis Chriſtiani paſcendi libertas? ubi illa *quodcumque ligandi* poteſtas, quam Chriſtus in *Petro Romanis* Pontificibus contulit, adſeruitque? Præterea quis non intelligat; poſita hujus *Placiti* neceſſitate Eccleſiaſticam Poteſtatem Politicæ ſubdi? quum tamen Politicam

[25] *in collect. n. V. de decretal.*

ticam potius in iis, quæ ad ſpiritale regimen ſpectant, eccleſiaſticæ obnoxiam eſſe, quæ ſuperiore capite adtulimus, Patrum Pontificumque teſtimonia doceant, & ratio ipſa conſentiat? Sed & ipſa imperantium in Placito Regio exigendo diſſenſio quantis ſacram poteſtatem anguſtiis premit. Altero in Regno Beneficialia diplomata Principis conſenſum præſtolantur: in altero immunia hæc ſunt, non alia: apud *Gallos* ex Regio a. 1639. edicto Pontificia diplomata Epiſcopis exhiberi deberent, qui ad Regem de illis intra triduum referrent; in *Hiſpaniis* Regio Prætori, ita tamen, ut ſi hujus auctoritate eorum exequutio quandoque differtur, ac ſuſpenditur, *Maximus Chriſti Vicarius Covarruvia* teſte (26) *interim certior fiat, quot & quantis adficiatur incommodis, et gravaminibus Reſpublica iſta propter multa, quæ ab ipſo falſis precibus, & ſuggeſtionibus impetrantur, quæ minime Sanctiſſimus Pontifex eſſet conceſſurus*. Sæpe ſæpius Regum adminiſtri quaſi vadum tentaturi exiguum quid juris ſibi deposcunt; ad ſumma mox convolant (27).

vero

(26) *queſt. practic. q. 35. num. 6.*

[27] Hue ſpectat, quod a 1596. ad *Olivarium* Neapoli Proregem *Clemens* VIII. ſcribebat, *eſſer tanto lontano dal vero, che* l' exequatur *ſia immemorabile, che ſi ſa beniſſimo il principio, e quando fu principiato, che colore gli fu dato, e con che occaſione. Si ſa che il principio fu per le Chieſe Cattedrali ſole; ſi ſa che prima non ſi notava: ſi ſa quando ſi cominciò a notare, prima in una cartuccia, e poi come ſi ſia andato dilatando dai Miniſtri, e da' Conſi-*

glie,

Quid interim in tanta morum diverſitate agant *Romani* Pontifices? quam ineant viam, ut Apoſtolico muneri ſatisfaciant? Et credemus, Chriſtum Eccleſiæ ſuæ regimen plane incertum non tam Pontificum quam laicorum hominum voluntati dimiſiſſe? Male enim vero de Chriſto, ejuſque in Eccleſiam ſuam ſtudio ſentiat, oportet, qui ſecum ita ſtatuat. At Chriſto rei quoque publicæ tranquillitas cordi eſſe debuit. Quis negat? Verum quid illa periclitetur, niſi in Apoſtolicas conſtitutiones imperium Principes exerceant? An non ſatis illi conſultum, ſi imperantibus liceat, quemadmodum certe licet, ſi quid diſcriminis jure metuatur, Epiſcopos in conſilium vocare, auditiſque illorum ſententiis *Romanum* Pontificem de iis, quæ timentur, incommodis certiorem facere, atque ab illo exſpectare præſidium? Sed nimirum, ut cum *Zalliweinio* hoc caput concludam (28), „ ſi tantum haberent curæ „ zelantes iſti pro decretis politicis, ne in „ bonum publicum impingant, quantum pro „ decretis Eccleſiaſticis, longe melius con„ ſultum foret *Rationi Status Politici*. Si „ modo aliqui Politici, de quibus pene cer„ ti ſumus, quod in nulla alia re tantum „ curæ & diligentiæ impendant, quantum „ bo-

gli, i quali ſe aveſſero l'occhio ſolo a quello che conviene, e non a dilatare ſempre le fimbrie in pregiudizio della Giuriſdizione Eccleſiaſtica, non laboraremus.

(28) L. 1. *pag.* 378.

„ in excogitandis rationibus externe ſpecio-
„ ſis, interne occulto veneno plenis: qua-
„ tenus hoc modo poteſtas Eccleſiaſtica in-
„ fringatur, & e contra Politica amplietur,
„ hanc vel illam legem Eccleſiaſticam, de-
„ cretum & prohibitionem Pantificiam in
„ Rationem Status Politici impingere adſe-
„ rant, ſatis eſt, ut ipſorum judicium ve-
„ lut oraculum Delphicum adoretur (29). „

CA-

(29) De his plura vide in opere ſæpius citato, quod prænotatur: *Ragioni della Sede Apoſtolica T.* 1. p. 1. tum etiam apud Cardinalem *Alsbon* in opuſculo inſcripto: *Rappreſentanza alla M. C. e C. di* Carlo *VI. ſopra la moderna pretenſione del Regio Collaterale di voler eſaminare, e dare il Regio* exequatur *ad ogni genere di Bolle, e lettere della Sede Apoſtolica*, & Illuſtriſſimum *Bellugam* in libello ſupplici ad *Philippum* V. *Hiſpaniarum* Regem [§. *IV. num.* 53. *ſeqq.*] quibus addi poteſt Braſchius de libertate Eccleſiæ (T. II. *cap.* 37. *ſeqq.*)

CAPUT III.

Pauca de appellationibus ab abuſu contra Febronium, *qui iterum cum* Zallweinio *comparatur.*

I. ALiqua nunc de appellationibus, quas *Galli ab abuſu* nuncupant, dicenda mihi eſſe video. Eas *Febronius* (1) *medium* vocat *depellendorum abuſuum Curiæ* Romanæ, *in* Gallia *quotidianum & optimo jure ubique uſurpandum*. „ Hunc morem, inquit *Zallwe-* „ *einius* (2), ex primitiva Eccleſia derivat „ *Hericourt*, ex illis nempe provocationibus, „ quæ ſat frequentes fuere, dum illi qui ſe „ læſos vel a Pontificibus, vel Epiſcopis, „ vel Synodis querebantur, ad ipſos provo- „ carunt Imperatores, a quibus non raro „ dabantur judices, aliquando convocaban- „ tur Synodi. „ In hanc ſententiam abit noſter *Febronius*, dum ait (3): „ Hoc jure „ ſemper uſi ſunt Principes in negociis Ec- „ cleſiaſticis, ex quo Eccleſia in Imperio „ eſſe cœpit, immo & ab ipſa Eccleſia ſæ- „ piſſime moniti ſunt & rogati, ut in ſui fa- „ vorem eo ſuo jure uterentur .... Hinc „ eſt, quod vel primis ſæculis videamus ab „ Imperatoribus reparatas injurias per Cano- „ num

(1) T. I. *Cap.* IX. §. 10. *pag.* 765.
(2) T. IV. *pag.* 327.
(3) L. c. *pag.* 766.

„ num violationem in Judiciis Eccleſiaſticis
„ illatas. Sic docet P. de *Marca* de *C. S.*
„ *&* I. *Lib. IV. Cap.* 2. & probat exemplo
„ S. *Athanaſii Alexandrini*, & *Conſtantini*
„ Imp. *Athanaſius* ſcilicet a judicio adver-
„ ſum ſe in falſa Synodo *Tyria* reddito Au-
„ guſtum appellavit, *Princeps vero appellatio-*
„ *nem ſuſcepit, & partibus diem dixit, qua*
„ *ſe in Conſiſtorio ſuo ſiſterent*, ſunt verba
„ Illuſtriſſimi *Pariſienſis* Archiepiſcopi *l. c.*
„ *n.* 4. qui & exinde rem geſtam ex fide
„ hiſtoriæ narrat, *ut omnibus*, inquit, *pa-*
„ *teat, hanc appellationem ejus generis eſſe,*
„ *quæ hodiernis appellationum tamquam ab abu-*
„ *ſu formulis adprime reſpondet*. „ Sed cum
Illuſtriſſimi de *Marca*, tum *Febronii* pace
dictum ſit, hæc vetera monumenta nihil
habent cum *Gallicanis* appellationibus com-
mune. Quid enim hæc ſunt niſi provoca-
tiones, ut loquitur *Van-Eſpen* (4) *non a ju-*
dice inferiore ad ſuperiorem, ſed a judicio Ec-
cleſiaſtico ad Parlamentum Regis ſeu ipſum Re-
gem, tamquam abutente ſua poteſtate & juriſ-
dictione contra jura, quorum tuitio & defenſio
Regi incumbit. Porro ex *Athanaſii* ad *Con-*
ſtantinum perfugio, aliiſque ſimilibus origi-
nem appellationum ab abuſu non poſſe de-
rivari niſi remotiſſime, „ inde eſt manife-
„ ſtum, inquit *Zallweinius* (5), quod tales
„ pro-

(4) *Jur. Eccleſ. Univ. Part.* III. *Tit.* 10. *cap.* 4. *n.* 22.
(5) *L. c. pag.* 326.

„ provocationes nonniſi ſimplices reviſiones,
„ & retractationes pro ſuo habuerint ſcopo,
„ vim appellationis neutiquam, & fuerint
„ ſimiles illis ſupplicationibus, & provoca-
„ tionibus, vi quarum provocantes ad Im-
„ peratores reſcripta imperatoria obtinebant
„ ad judices delegatos eum in finem, ut hi
„ cauſſas reviderent, & retractarent. De
„ quibus agitur in jure Codicis tam *Theo-*
„ *doſiani*, quam *Juſtinianei*.„ Sed quod gra-
vius eſt, in cauſa civili, non autem Eccle-
ſiaſtica & ſpiritali ad *Conſtantinum Athana-*
ſium confugit, eaque de cauſſa, ut ſe contra
externas injurias ſecurius muniret. Is enim,
ut recte *Duvallius* animadvertit (6), „ ho-
„ micidii ſ, ſacrilegii, reique frumentariæ
„ adcuſatus, quæ crimina ei ab *Euſebianis*
„ iniquiſſime imponebantur ad Imperatorem
„ *Conſtantium* provocavit, quod ipſemet
„ tota ſua Apologia teſtatur', & præſertim
„ his verbis: *Præclari* Euſebiani *ut verita-*
„ *tem, ſcriptaque ſua obliterent, nomen Syno-*
„ *di ſuis actis prætexunt, quum res ipſa ne-*
„ *gocium Imperatorium, non Synodale haberi*
„ *debeat, quippe ubi comes præſideat, & mi-*
„ *lites Epiſcopos ſuo ſatellitio cingant, & Im-*
„ *peratoria edicta, quos ipſi volunt, coire com-*
„ *pellant*. Ab hac igitur violenta ſententia,
„ & quæ via facti procedebat, & cui ſe-

[6] De *diſcipl. Eccleſ.* P. III. *queſt. V. pag.* 382. *Pa-riſ. edit.* 1614.

„ rendæ comes præfuerat, ad Imperatorem
„ *Conſtantinum Arbanaſius* provocavit, quod
„ *Alexandrina* Synodus his verbis aperte
„ teſtata eſt. *Quum nihil culpæ in commini-*
„ *ſtro noſtro* Athanaſio *reperirent*, *comiſque*
„ *ſua vi imminens plura contra* Athanaſium
„ *moliretur*, *Epiſcopus comitis violentiam fugiens*
„ *ad religioſiſſimum Imperatorem adſcendit*, *de-*
„ *precans & iniquitatem hominis & adverſa-*
„ *riorum calumnias*, *poſtulanſque*, *ut legitima*
„ *Epiſcoporum Synodus indiceretur*, *aut ipſe*
„ *ſuam audiret defenſionem* (7). „ Quod ſi
hanc fuiſſe Eccleſiaſticam cauſſam dare-
mus, id unum colligi cum *Zallweinio* in-
de poſſet, „ quod provocationes ad Impe-
„ ratores revera in uſu primitivæ Eccleſiæ
„ fuerint, non ut ipſi forent judices in
„ cauſſis Eccleſiaſticis, ſed ut qua Exequu-
„ tores & Cuſtodes Canonum ſuam aucto-
„ ritatem interponerent, judices darent,
„ cauſſas Synodis committerent, & ponde-
„ re auctoritatis ſuæ juſtitiam ſuſtentarent.
„ Hæc quam longiſſime diſtare ab appella-
„ tionibus ab abuſu, in quibus Parlamenta
„ Judices ſupremi, & obſervari debent for-
„ malia appellationis, quis non perſpiciat?„

II. Nimium hujuſmodi appellationes quo ſenſu a *Gallis* uſurpantur, a primævæ Ecclesiæ moribus abhorrent, ut ex illa earum origo

(7) *Conſer P. Bianchi T. IV. pag. 632.*

origo adcerſiri poſſit. *Sardicenſis* Concilii Patres audiamus in epiſtola ad *Alexandrinam* Eccleſiam. *Quamobrem*, inquiunt, *preces ad Religioſiſſimos, & amantiſſimos Dei Imperatores retulimus, ut illorum humanitas eos, qui adhuc graviter laborant, & adfligantur, relaxari jubeat, conſtituatque*, NE QUIS JUDICUM, QUI PUBLICA SOLUM CURARE DEBENT, AUT CLERICOS JUDICET, *aut ulla ratione in poſterum ſub prætextum Eccleſiarum quidpiam contra Fratres moliatur*. Quid vero de *Hilario* dicam? *Conſtantium* ille ita adloquebatur (8): *Provideat & decernat Clementia ſua*, UT OMNES UBIQUE JUDICES, *quibus Provinciarum adminiſtrationes creditæ ſunt*, AD QUOS SOLA CURA, ET SOLICITUDO PUBLICORUM NEGOCIORUM PERTINERE DEBET, *a religioſa ſe obſervantia abſtineant*, NEQUE POSTHAC PRÆSUMANT, ATQUE USURPENT ET PUTENT SE CAUSSAS COGNOSCERE CLERICORUM. Hæc ſane verba commentario non indigent; ſed ne illa quidem *Andegavenſis* Concilii, quod a. CCCC. LIII. habitum fuit (9): *Primum, ut contra Epiſcopale judicium* CLERICIS NON LICEAT *proſilire; neque inconſultis Sacerdotibus ſuis*, SÆCULARIA JUDICIA EXPETERE: Si non licebat clericis *ſæcularia judicia expetere*; quo jure in Eccleſiaſticis cauſſis Imperatorum re-

(8) *in Conſtit. lib. I.*
(9) *Can. I. apud Sirmond. T. I. Conc. Gall. pag.* 116.

ſcripta impetrare potuiſſent? Enimvero ut *Andegavenſis* hic Canon diligentiſſime obſervaretur, *Gallicani* Patres ſummo ſtudio providerunt. Quamobrem *Leo Bituricenſis*, aliique duo Epiſcopi, qui eidem Concilio interfuerant, ad Epiſcopos Provinciæ *tertiæ* in hæc verba ſcripſerunt: *Tantam ſæculi Poteſtates circa Sacerdotalem ordinem reverentiam prævalere voluerunt, ut etiam ii, quos ſub Imperiali nomine terris Divina Providentia præeſſe præcepit, jus diſtringendorum negociorum Epiſcopis juxta divalia conſtituta permiſerint ... Cenſaimus itaque*, UT QUICUMQUE, *prætermiſſo Sacerdote Eccleſiæ ſuæ*, AD DISCEPTATIONEM VENERIT SÆCULARIUM, SACRIS LIMINIBUS EXPULSUS, *a cœleſti arceatur altario* (10). Ad has Canonicas leges præſcriptum illud a *Juſtiniano* novimus (11): *Si Eccleſiaſticum ſit delictum, egens caſtigatione Eccleſiaſtica, Deo amabilis Epiſcopus hoc diſcernat, nihil communicantibus clariſſimis Provinciæ Judicibus. Neque enim volumus* TALIA NEGOCIA OMNINO SCIRE (quanto ergo minus quod *Galliarum* Senatus ſibi vindicant, *judicare*) CIVILES JUDICES. *Quum oporteat, talia eccleſiaſtice examinari, & emendari animas delinquentium per Eccleſiaſticam multam, ſecundum ſacras*, & DIVINAS *regulas, quas etiam noſtræ ſequi non dedignantur leges*. "Quod Ju-

(10) *ibi. pag.* 119.
(11) *Nov.* 83.

„ *Juſtinianus* expreſſit in forma legis, idi-
„ pſum, inquit *Zallweinius* (12), eloquenter
„ declaravit Imperator *Baſilius* in ſua ora-
„ tione ad octavum Concilium œcumeni-
„ cum: *Non datum eſt*, inquit, *laicis aut*
„ *iis, qui civilibus officiis mancipantur, ſecun-*
„ *dum Canonem dicendi quidquam penitus de*
„ *eccleſiaſticis cauſſis: opus enim hoc Pontifi-*
„ *cum, & Sacerdotum eſt* (13). Nolim ego
„ heic recenſere Reges *Galliarum* antiquio-
„ res, *Carolum* M., *Ludovicum Pium*, alioſ-
„ que, qui quam alieni fuerint a mente ſuo-
„ rum ſucceſſorum, cauſſas eccleſiaſticas ad
„ ſua fora trahentium, pluribus oſtendit *Chri-*
„ *ſtophorus* de *Beaumont* Archiepiſcopus *Pa-*
„ *riſienſis* in ſua inſtructione Paſtorali ad
„ ſuum Clerum paucis abhinc annis data
„ (14). “

III. Sed quid opus eſt in antiquitatem inquirere? *Petrus* de *Cugnieres* libertatis Eccleſiaſticæ inſectator, dum ad *Philippum Valeſium*, adverſus Eccleſiaſticos judices querelas ſæculo XIV. deferret, diſerte [15] fatebatur, *nullum a Curia Prælatorum appellare ad Curiam Regiam*. Ait quidem de *Marca* (16) non de appellatione *ab abuſu*, ſed de

(12) *l. c. pag.* 328.
(13) Baſil. *Imp. in VIII. Synod. generali apud Harduinum* Tom. 5. Concil. pag. 920.
(14) *Vid.* Tract. de Turbis Galliæ modernis *Aug. Vindel. editæ. an.* 1757.
(15) *art. XIV.*
(16) *de Conc. lib.* IV. *cap* 19. *n.* 5.

ſimplici & mera appellatione Petrum loquutum fuiſſe, *quaſi*, inquit *Charlaſius* (17), *vox magis odioſa rei ab altera voce ſignificatæ odium minuere poſſit, aut verba mitiora veram injuriam abſtergere*, aut *Petro* (addo ego) difficile foret paucas illas voculas *niſi ab abuſu* ſubjungere, ſi hujuſmodi appellatio tunc obtinuiſſet. " Ac revera, inquit idem *Charlaſius* (18), in libro inſcripto *Stylus Curiæ* „ *Parlamenti Pariſienſis*, licet prolixus ſit ti„ tulus de appellationibus, nulla reperitur „ neque *ſimplex*, neque tamquam *ab abuſu* „ a Judicibus Eccleſiaſticis ad ſæculares. „ *Maſuerius* (*Gallus* ſub *Carolo* VI. Jureconſultus) non ſolum teſtatur de facto, ſed „ etiam de jure. *A Judice Eccleſiaſtico*, inquit tit. de appel. §. 22. *non eſt appel„ landum ad Judicem ſæcularem. Johannes „ Galli* Advocatus Regius, qui Placita Se„ natus *Pariſienſis* uſque ad an. 1414. per „ quæſtiones digeſſit, idem variis Senatus„ conſultis probat. *Fuit*, inquit quæſt. 161. „ *ante longum tempus dictum per Arreſtum*, „ *Dominum* Johannem Lappoſtole *non eſſe*, „ *ut appellantem recipiendum*, *ab Officiali Cu„ riæ* Lingonenſis *ad Parlamentum; quia Cu„ ria Eccleſiaſtica non reſortitur ad tempora„ lem. Item fuit pariter dictum contra domi„ num* Guillelmum Creveil, *qui ab officiali Cu.*

(17) *de libert. Eccleſ. Gallic. lib. XII. cap. I. n. 4.*
(18) *lib. XII. cap. VI. n. 4.*

„ *Curiæ Eccleſiaſticæ Capituli* Lingonenſis *ap-*
„ *pellaverat ad Parlamentum* “ . Receptior apud ipſos *Gallos* opinio eſt, ex Pragmatica *Bituricenſi* a. 1438. ſanctione primam Appellationum originem repetendam [19). Paullatim tamen ad eas etiam poſt Pragmaticam illam ſanctionem deventum eſt. “ Antiquior appellatio tanquam *ab abuſu* , inquit laudatus *Charlaſius* (20) adſignatur a „ D. *de Marca lib.* 4. *cap.* 19. §. 4. nempe, quam interpoſuit Procurator Capituli „ *Pariſienſis* an. 1501. a decimæ indictione, „ quam *Alexander* VI. in *Gallia* exigi juſſerat. Sed ea appellatio primo dirigitur *ad* „ *præfatum Sanctiſſimum N. Papam melius* „ *conſulendum, vel conſultum, & Sacroſanctam* „ *Synodum univerſalem primo celebrandam* : „ quibus verbis fatetur appellans appellationem ad Eccleſiaſticum tribunal pertinere, „ nec per appellationis viam ad Principes „ recurrere debuiſſe “ . Nec præterea eſſe ejus temporis hunc uſum palam eſt, quandoquidem, ut idem *Charlaſius* adnotat, *Stephanus Aufrerius* Præſes in Senatu *Toloſano* ſub initium ſæcnli XVI. in *addition. ad reper. Clement.* I. de *off. ordinar. reg.* 2: *num.*

(19) Confer Illuſtriſs. *Faure Ambianenſem* Epiſcopum in libello, quem nomine Cleri *Gallicani* XII. Januarii a. 1666. *Pariſiis* coacti Regi obtulit pag. 470. & *Ebredunenſem* Archiepiſcopum *Tencinium* in Paſtorali Inſtructione adverſus XI. Advocatos pag. 34.

[20] *lib. XII. Cap. I. n. II.* Confer eumdem eodem *lib. XII. Cap. 6. n. 4.*

30. mirabatur, qui poſſent legitimæ haberi appellationes, *de quibus*, inquit, *ſæpenumero dubitavi, ubi fundari poterant in jure*; ſed & tunc Judices de illis judicium ferre verebantur. Subjungit enim idem *Aufrerius*; *Numquam tamen audivi, neque vidi, niſi ſemel, quod ſuper meritis hujuſmodi cauſſarum appellationum fuerit pronunciatum: ſed dumtaxat vel appellationes annullari, aut quod appellantes non erant ut appellantes recipiendi, quia a Judice ſpirituali non eſt ad ſæcularem appellandum*. Inter Acta Cleri *Gallicani*, ſcilicet *tom. I. tit. 2. cap. 19. ult. edit.* continetur eruditiſſimus, & ſolidiſſimus Tractatus *de juriſdictione Eccleſiaſtica*, in quo appellationum ab abuſu origo, pragmatica ſanctione recentior demonſtratur, & eius eſſe quaſi partus abortivus; notaturque, *Ægidium* le Maiſtre Protopræſidem in Senatu *Pariſienſi* in collectione appellationum ab abuſu nullam anno 1533. antiquiorem retuliſſe; *Lucium* item in libro 2. *placitorum ſummæ Curiæ* in titulo *appellationum*, quæ a veluti abuſu nuncupatur, nullam habere, niſi ab anno 1537. Hæc *Charlaſius*. Paullo antiquiorem invenio ego a *Rebuffo* indicari, quæ 29. Junii a. 1526. interpoſita fuerit (21). Verum quid hoc ad appellationes iſtiuſmodi conſuetudinis vetuſtæ conſtabiliendas?

IV.

[21] *in Comm. ad procem. Concordat. pag. 54. edit. Paris. 1555.*

IV. Age quo iſtæ fundamento nitantur, conſideremus. *Rebuffus* eo loco, quem infra reddemus, duplex indicat, juris alterum, alterum privilegii. Neutrum tamen mea quidem ſententia ſatis firmum videbitur. Ac de jure ut primum dicam, quodnam quæſo jus eas innocuas probet? quum canonibus, & antiquioris Eccleſiæ dogmatibus, ut vidimus, adverſentur? jus tamen *Febronius* urget, tum quo Principes tanquam Canonum vindices eorum violationi obſiſtere (22), tum quo a novi Juris exequutione tutos præſtare Epiſcopos (23) debent. At per me quidem Principibus Canones tueri licebit, ſed nullus a me impetrabit, ut id nova, eaque certa, ac deteriore Canonum violatione fieri poſſe adſentiar. Quod ſi Canonibus graviter cautum eſt, ne Eccleſiaſticæ cauſſæ ad laicorum cognitionem deferantur, quæ iſthæc eſt *Febroniana* Canonum *cuſtodia* (ſi tamen Principum protectionis id nominis tribui fas eſt], Canones cuſtodes & vindices, eos penitus convellere, atque adeo proterere? Ad *novi* porro Juris exequutionem quod ſpectat, id antea *Febronio* probandum fuerat, eam Principes poſſe non *Romano* Pontifici ejus juris incommoda exponendo, ſed illud pro ſua auctoritate abrogando impedire. Dum vero nihil aliud profert, quam duas *Caroli Calvi*, ſeu

(22) *T. I. pag. 766.*
(23) *ibid. pag. 767.*

seu potius *Hincmari* ad *Hadrianum* II. epistolas, quibus *Romana Laudensis Hincmari* appellatio veluti Canonum disciplinæ contraria notatur, quid inde argumentando pro *Gallicanis* ab Ecclesiastico ad laicum tribunal appellationibus efficiet? Illud vero addendum, nullum exstare *Gallorum* Regum edictum, legem nullam, quæ laicis judicibus appellationes adcipientibus adsit. Quæ a Regibus *Galliarum* post *Franciscum* I. hac de re sancita sunt, appellationes introductas sumunt, non adprobant; immo id unum propositum illis videtur fuisse, ut quum de hisce abolendis appellationibus ad politicas rationes cogitare consultum non esset, eas tamen certis finibus coercerent (24). De jure igitur actum est. Sed ne privilegium quidem (quod saltem *Rebuffo* necessarium videbatur) ullum exstat appellationes confirmans. Novit id de *Marca*; quamobrem (25) ad *præsumptam Pontificis* [*Leonis* scilicet X. in concordatis condendis] *mentem* confugit. At irrito prorsus conatu. Urgere possem difertissimum *Tridentini* Concilii decretum (26): *Nefas autem sit sæculari cuilibet magistratui prohibere Ecclesiastico Judici, ne quem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem revocet* SUB PRÆTEXTU, *quod contenta in præsenti*

(24) Confer *Ambianensem* Episcopum l. c. & *Ebredunensem* Archiepiscopum l. item cit. pag. 35.
[25] *lib. IV. cap. XIX. n. 7.*
(26) *Sess. XXV. Cap. 3.*

ſenti decreto non ſint obſervata (en prætextum *abuſus*); *quum non ad ſæculares, ſed ad Eccleſiaſticos* HÆC COGNITIO PERTINEAT (27). Hinc enim ſatis colligitur, ſiquid antea *tacite* a *Romanis* Pontificibus fuiſſet hac ſuper re indultum, revocatum a Concilii Patribus fuiſſe, atque ex ea quidem ratione, in quam univerſa conſpirat antiquitas, *non ad ſæculares, ſed ad Eccleſiaſticos hanc cognitionem pertinere*. Sed ne *Petrus* de *Marca* *Tridentinum* Concilium receptum non fuiſſe obiiciat, *Leonis* Concordata conſulamus. Hæc ibi Pontifex (28)! *Quum omnium, quæ in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis agantur, notitiam non habeamus, conſuetudines, ſtatuta, ſeu uſus libertati Eccleſiaſticæ, & auctoritati Sedis Apoſtolicæ quomodolibet præjudicantia, ſi qua in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis alias quam in præmiſſis, exiſtant, non intendimus nobis & eidem ſeu in aliquo præjudicare*, SEU ILLA TACITE, *vel*

ex.

(27) *Van- Eſpenius*, ut ab hoc ſane permoleſto *Tridentini* Concilii Decreto ſe ſe expediat (*de Recurſu ad Princ. cap. III. §. 7.*) ait: *Judex Regius nequaquam cognoſcit de cauſſa principali, ſed unice de forma & ordine proceſſus, ſive de vi & violentia ſeu oppreſſione: ideſt ſolum inquirit, an Judex Eccleſiaſticus via facti, an vero ſervato juris ordine proceſſerit*. At *hæc* ipſa *cognitio*, illa eſt, quam *Tridentini* Patres ad ſæculares judices pertinere inficiantur. Quid enim ea vis eſt, & violentia, niſi lata non ſervato juris ordine ſententia? Si ergo ex *Tridentino* decreto ſæcularibus judicibus cognoſcere haud licet non *contenta in preſenti decreto* [ex Juris ordine] *ſint obſervata*, ne poterunt quidem iſti de vi ac violentia cognoſcere.

(28) *tit. XXIII. de perpet. ſtabilit. Concordat.*

expreſſe QUOMODOLIBET ADPROBARE. Quid ergo in mentem *Petro* de *Marca* venit, in *ceteris etiam articulis* (præter nominatos in Concordatis] *eam tuitionem extraordinariam, quæ in* Gallia ANTE CONCORDATORUM PUBLICATIONEM *vigebat*, (ad quam appellationes *ab abuſu* refert) *a ſummis Pontificibus* TACITE *fuiſſe conceſſam*? Demus eam in *Gallia ante Concordatorum publicationem*; atque adeo ante annum 1516. quo in *Lateranenſi* V. Concilio adprobata, & promulgata fuerunt, viguiſſe. Id falſum eſſe conſtat, niſi de quadam appellationum adumbratione loquamur; demus tamen. Atqui Pontifex diſerte negat, ſe conſuetudines, *ſtatuta, uſus libertati Eccleſiaſticæ, & auctoritati Sedi Apoſtolicæ præjudicantia* non intendere TACITE *vel expreſſe quomodolibet adprobare*. Quei igitur tuitionem illam extraordinariam ſummi Pontifices TACITE conceſſerunt?

V. Negabit fortaſſis de *Marca*, appellationes *ab abuſu* ejuſmodi eſſe, ut libertati Eccleſiaſticæ, & auctoritati Sedis Apoſtolicæ obſint. Sed facile a *Gallis* ipſis Scriptoribus erroris arguetur. Primum profero *Coſmam Guymierum* in Senatu *Pariſienſi* Conſiliarium & Inquiſitionum præſidem (29). Ait ille: *Quum autem Rex* Franciæ *ſit pugil Eccle-*

(29) *in præf. pragm. ſanct.* §. Quum itaque *in verb. libert.*

cleſiæ, & inter omnes Chriſtianos Chriſtianiſſimus, debet cuſtodire juriſdictiones, & libertates Eccleſiaſticas: ſed officiarii ejus in multis hodie turbant Eccleſiam in prædictis: ita quod, niſi Deus provideat, tandem juriſdictio, & libertates Eccleſiæ evaneſcunt, ſicut tempore Philippi *Regis de* Valeſio, Petrus de Cuneriis *putavit auferre juriſdictionem temporalem Eccleſiæ*. Qui autem egregias in hanc *Guymerii* Gloſſam notas ſcripſit *Philippus Probus* ſuum, contra illata Eccleſiaſticæ juriſdictioni damna ſtudium ſignificat, his *Guymierii* verbis; *officiarii ejus in multis hodie turbant Eccleſiam in prædictis, addens, a quibus adhuc non deſiſtunt, adeo quod Judices Eccleſiaſtici, nihil aut parum habent in juriſdictionis exercitio: quia illud fruſtatim per judices laicos fuit laceratum, & uſurpatum, ut patet experientia rerum magiſtra*. Sed Juriſconſultos dimittamus. In acta Cleri *Gallicani* relatus eſt [30] inſignis Anonymi Scriptoris *de juriſdictione Eccleſiaſtica* tractatus. In tertia autem ejus operis parte, quæ eſt *de appellatione tanquam ab abuſu* Auctor ſic loquitur. „ Or le plus grand mal, & la plus grande playe, que jamais l' Egliſe ait recuè en ſa „ juriſdiction & police, eſt l' appellation „ comme d' abus moyen inventè par les „ Officiers, pour attirer a eux toutes ſortes d' affaires contentieuſes, & des quelles ils

(30) *T. I. Cap. 9.*

„ ils n' ont nulle competence, n' y ayant
„ chose en tout l' Univers, a la quelle ne
„ puisse estre appliquè le pretexte & cou-
„ leur d' abus, pour faire venir a leurs
„ pieds les personnes Ecclesiastiques, de
„ quelque degrè, qu' elles soient, & met-
„ tre aux prisons, & aux fers cette ancien-
„ ne libertè, qui servoit d' ornement a la
„ *France*, & d' exemple a toute la terre.
„ C' est, ce qui a au dernier siecle depou-
„ illè l' Eglise *Gallicane* de son honneur &
„ autoritè, & ruinè sa disciplina. Ce qui
„ doit faire apprehender le renversement de
„ l' Estat, aussi bien comme nous voyon
„ la desolation de l' Eglise &c.

VI. Ut autem intelligas, quam vere ista dicantur, præter ea, quæ de Ecclesiasticis caussis laicæ potestati veterum Canonum atque adeo legum civilium jure constanter ereptis supra disseruimus, illud cum *Zallweinio* (31) observari velim, " tantum abesse,
„ ut *Galli* sanctioris disciplinæ ecclesiasticæ
„ regulas antiquiores observent, & judices
„ sæculares intra præstitutos terminos se se
„ contineant, ut potius omnes regulas ab-
„ jeciisse, omnesque terminos perrupisse vi-
„ derì queant. Ut nihil dicam de antiquis
„ Synodorum Canonibus, quibus ordinem
„ appellandi præscribere placuit, quem ta-
„ men *Galli* contemptim habent, & vilipen-
dunt,

(31) *ic. pag.* 363.

„ dunt, etſi perpetuo de obſervantia juris
„ antiqui glorientur. Sane ipſa Synodus
„ *Francofordienſis* auctoritate *Caroli* M. &
„ *Hadriani* I. congregata, & a *Gallis* plu-
„ rimi æſtimata providit, ne cauſſæ Cleri-
„ corum ante judicium Metropolitani ulti-
„ mum ad tribunal Regium, & quidem ad
„ ipſum Regem deferantur, quin olim hæc
„ cognitio fuerit permiſſa Comitibus, aut
„ Miſſis dominicis, ſed ſoli Conſiſtorio Re-
„ gis (32): quod ipſum in Novel. 6. *Ju-*
„ *ſtiniani* cautum legitur. Sed an has regu-
„ las in *Gallia* obſervari exiſtimamus? mi-
„ nime gentium, quum uſu forenſi introdu-
„ ctum ſit, ut mox ab ipſis ſententiis *in-*
„ *terlocutoriis* Epiſcoporum appelletur ab abu-
„ ſu, non exſpectato ultimo judicio, mul-
„ to minus exſpectata Metropolitani vel
„ ſupremi Pontificis cognitione, qui res
„ contra canones ab ipſis Epiſcopis judica-
„ tas ſaltem emendare ex ipſa Eccleſiæ *Gal-*
„ *licanæ* praxi antiqua potuiſſet: & quidem
„ ita, ut non jam ad ipſum Regem, ſed
„ ad Parlamenta *appellari ab abuſu* poſſit.
„ Profecto in hac re *Gallos* quam longiſſi-
„ me a purioribus Eccleſiæ univerſalis, &
„ ipſius *Gallicanæ* canonibus & regulis re-
„ cedere, atque hodiernam praxim difficil-
lime

(32) De hac Synodo, canone & auctoritate illius & antiqua Eccleſiæ *Gallicanæ* praxi vid. *Pet. de Marca lib.* 4. *cap.* 7.

„ lime cum antiquiori disciplina combina-
„ ri posse, fatentur sapientiores & mitiores
„ Scriptores *Gallicani*, illi etiam, qui se-
„ veriores libertatum suarum defensores &
„ vindices existunt, inter quos jure optimo
„ numerari meretur *Petrus de Marca*, qui
„ hanc praxim hac sola ratione defendi
„ posse existimat, quod sit apta abbrevian-
„ dis, & citius terminandis litibus, ait e-
„ nim: *sane praxis illa & fori tritura sola*
„ *remedii celeritate niti potest* (33)". Sed &
alia sunt, quæ in hisce appellationibus vi-
tia occurrunt. Etenim, ut monet *Charlasius*
(34), " tantum abest, ut dignitatis Episco-
„ palis Christianis omnibus tantopere reve-
„ rendæ, atque ab antiquis *Gallis* tanto in
„ honore habitæ, rationem habeant; ut in
„ hoc suam eminere dignitatem arbitrentur,
„ si Episcopos pro rebus etiam divinis &
„ Ecclesiasticis, ad se venire compellant.
„ Unde in aliquibus Senatibus pertinaciter
„ retinetur, quantumvis refragantibus Edi-
„ ctis Regiis (35), usus vocandorum in ju-
„ dicium Episcoporum ipsorum, non ad-
„ missis Procuratoribus Fiscalibus, quos il-
„ lic *Promotores* vocant, etiamsi de ordina-
„ tionibus vel sententiis mota sit contro-
„ versia, quam Præsules, ut Judices tantum,
quum

[33] *lib. IV. cap. XX. n. 4.*
[34] *lib. XII. cap. 3.*
[35] Edictum indicat *Ludovici* XIII. a. 1625.

„ quum ſua ipſorum nihil intereſſet, pro „ ſui officii munere tulerunt "'. Is quidem honor, inquit idem *Charlaſius (36)*, " adhuc „ Eccleſiæ defertur, ut appellationes *ab a-* „ *buſu* in magna Senatus Camera ventilen- „ tur, ut dicit *Fevretas* §. 22. & 23. Sed „ quis putet, honore illo poſſe compenſari, „ quas jam notavimus, injurias, & qua- „ adhuc notare poſſemus? Nam in hoc ips „ ſo §. 23. probat idem Auctor, appellari „ poſſe non ſolum a fulminatione, & exe- „ quutione, ſed etiam a publicatione Bul- „ larum, & earum exequutionem prohibe- „ ri quamvis nullus exſtet actus judiciarius „ circa illam exequutionem; §. 24. clauſu- „ lam, *appellatione ſubmota*, reſcriptis dele- „ gatoriis inſeri ſolitam, appellationibus ab „ abuſu non præjudicare ſcribit; §. 25. non „ poſſe ſuper his appellationibus in arbitros „ compromitti, aut inter partes componi; „ §. 25. poſſeſſionem triennalem nullatenus „ juvare. Vides quot adcidant ex illis ap- „ pellationibus incommoda Eccleſiaſticæ ju- „ riſdictioni " . Quid? quod eo deventum „ eſt, ut editis libris diſſeminetur in vul- „ gus, poſſe Senatum (37) tam laicæ quam Eccleſiaſticæ poteſtatis acta reformare (quod utique ad ipſam cauſſam pertinet, non ad unam violentiam); immo & *de cauſſis pu-*

(36) *l. c. cap. XI. n, 15.*
(37) *Memoire des XL. Advocats pag. 2.*

re ſpiritalibus cognoſcere (38). *Ergo*, inquit *Febronius* (39), *tollatur abuſus*, *& maneat uſus*, *donec* Roma *ſuos emendaverit abuſus*. Quam bene! ſed melius mea ſententia *Rebuffus*, ubi ſupremarum Curiarum privilegia percenſens (40) ait: *octavo cognoſcit de abuſu Judicum Eccleſiaſticorum*, *& alius Judex non poteſt cognoſcere*, *ut in Concord. in Rub. de protec. Concord. . . . . Et quatenus ei a jure conceditur*, *vel ex privilegio*, *ut plenius dixi in ordinationibus Regiis*, *non alias*, *ut eſt textus in ca. ſiquis a proprio*, *& ca. ſiquis Epiſcopus* 21. *quæſt.* 5. ALIOQUI, ET IS ABUSUS MULTOS DEDUCET AD INFEROS.

C A-

(38) *Requiſitoire de* M. Joly de Fleury *contre l'Inſtruct. Paſtor. de* M. *l'Archeveque de Paris* 1763.
(39) T. II. *pag.* 543.
(40) *in comm. ad proœm. Concordat. verb. ſummas.*

CAPUT IV.

Febronius *ut* Romana *Curia coerceatur, appellatione ad generale Concilium iterum urget: ſed præterquamquod quæ ſibi ſuper ea, rum cum novitate, tum improbitate oppoſuerat, intacta prorſus relinquit, a ſanioribus* Germanis, *atque adeo ab ipſis* Gallis, *quorum tamen auctoritate ſe protegit infeliciter diſſentit.*

I. APpellationibus *ab abuſu* provocationes ad generale Concilium, quas illæ inæquutæ ſunt, non immerito ſubjungimus. Has iterum *Febronius* inculcat tamquam *uſui & traditioni Eccleſiæ conformes* (1) atque utiliſſimum ad cohibendos *Romanæ* Curiæ Conatus, ſeu ut ipſe loquitur, *ad reprimendos exceſſus Pontificiæ auctoritatis* (2) ſubſidium. Dum *Febronium* confuraturus in *Antifebronio* de hujuſmodi appellationibus agere inſtitui [3], indulgentior fui quam par erat. Quum enim in *Febroniano* indice legiſſem, haſce appellationes *habere etiam locum in cauſſis fidei*, ac *Pelagianorum* exemplum indicato in loco (4) ad id comprobandum

(1) T. II. pag. 230.
(2) T. I. Cap. VI. §. 10. pag. 446.
(3) T. II. lib. IV. cap. 5.
(4) T. I. cap. III. §. 8. num. 4, pag. 195.

a *Febronio* adferri animadvertiſſem, diſſimulavi tamen, ne adverſarium, qui *Pelagianis* ſibi ducibus præſtitutis, a Conſtitutione *Unigenitus* appellantes abſolvere tacitus videretur, nimio pudore ſuffunderem. Verum heu! eumdem errorem aperte iterat, ac *Receſſui Imperii* tantum ſcelus mendaciſſime tribuere non formidat. " Natis, inquit (5), „ in *Germania* ſæculo XVI. turbis, Ordines Imperii *Catholici* non minus quam *Proteſtan-* „ *tes*, poſt bullas & deciſiones *Leonis* X. „ ſuper articulis religionis inter ipſos con- „ troverſis, ne ipſis quidem Summis Ponti- „ ficibus reluctantibus, voluerunt & ſtatue- „ runt, eaſdem quæſtiones retractari, & de- „ finiri in œcumenica Synodo eum in fi- „ nem convocanda. Sic illi concluſerunt „ in Receſſu Imperii de anno 1524. §. 28. „ in Receſſu Imperii 1529. §. I. & in R. „ I. an. 1530. §. 5. & 61. in R. I. an. „ 1532. Tit. I. §. 1. 2 ſeqq. in R. I. an. „ 1541. §. 4. in R. I. an. 1542. §. 128. „ in R. I. an. 1557. §. 9. " Non multus tamen hac ſuper re ero. *Febronio Gallos* tantummodo Epiſcopos cum Cl. *Soardio* (6) objiciam, ut ſaltem deinceps ab Eccleſia *Gallicana* pro ſe citanda verecundius abſtineat. " *Docet hiſtoria*, inquit Emin. de Biſſy, *Eccle-*

(5) T. II. *pag.* 466.
(6) *de Rom. Pont. auctorit. ex hodierna Eccleſ. Gallic. ententia libr.* II. *cap.* 5. *pag.* 52.

„ *Eccleſiam omnes contra dogmatica R. Ponti-*
„ *ficum decreta appellationes reprobaſſe, atque*
„ *eos veluti Hæreticos, & Schiſmaticos habuiſ-*
„ *ſe, qui eas interpoſueruut. Id generis ap-*
„ *pellationum nonniſi tria reperiuntur exempla.*
„ *Primum eſt* Pelagianarum *contra* Innocen-
„ tii I. & Zoſimi *decreta appellatio. Secun-*
„ *dum* Michaelis Cæſenatis *appellatio contra*
„ *Bullam* Johannis *XXII. Tertium* Lutheri
„ *contra* Leonis X. *Bullam appellatio* [7],
„ & in Epiſtola ad Epiſcopum *Ebroicenſem:*
„ *nullus ad nos uſque præter hæreticos a Bul-*
„ *lis Pontificis ad futurum Concilium provoca-*
„ *vit* (8). Auſcultemus Archiepiſcopum *Ca-*
„ *meracenſem* D. de S. *Albin*: *præter hæreti-*
„ *corum*, inquit, *tum veterum tum recentio-*
„ *rum nullum in antiquitate tota exemplum re-*
„ *peritur interpoſitæ appellationis ab aliqua*
„ *dogmatica Sanctæ Sedis conſtitutione ad fu-*
„ *turum Concilium generale (9)*. Audiamus

(7) *Docum. Paſtor. an.* 1728. *pag.* 59. " l' hiſtoire de
„ l' Egliſe nous apprend, qu' elle a rejettè tous les ap-
„ pels faits contre les Bulles dogmatiques, & qu' elle a
„ regardè comme hèretiques, & ſchiſmatiques ceux, qui
„ les ont formès. On n' en trouve que trois de
„ cette eſpece. Le prèmier eſt l' appel des *Pelagiens* con-
„ tre le decret d' *Innocent* I. & de *Zozime*. Le ſecond
„ de *Michel de Ceſene* General des *Cordeliers*, & de quel-
„ ques Religieux de ſon Ordre, contre la Bulle *de Jean*
„ XXII., & le troiſieme eſt l' appel que *Luther* a inter-
„ jettè contre la Bulle de *Leon* X."

(8) Il n' y a eu juſqu' a prèſent, que des Hèrètiques,
„ qui aient appellè des Bulles au futur Concile."

(9) *Docum. Paſtor. adverſus Conſultat. Advocat.* &c.

Pag.

„ *Senonenſem* Archiepiſcopum hæc *Bononienſi*
„ ſignificantem in prima ad ipſum epiſtola
„ Julianus Ecclanenſis, Johannes Hus, Mi-
„ chael Cæſenas, *atque* Lutherus, *ſoli ſunt*
„ *in Eccleſia Dei qui ſolemnia R. Pontificum*
„ *decreta erroris adcuſantes, hoc motivo ad*
„ *Concilium generale provocaverint* (10): *hæc*
„ *porro*, inquit eruditus Antiſtes *funeſta hæ-*
„ *reticorum exempla nedum appellationes excu-*
„ *ſare poſſint, eas immo Eccleſiæ Catholicæ*
„ *magis odioſas reddunt* [11]. Præter hæreti-
„ cos neminem a dogmaticis R. Pontificum
„ judiciis ad Concilium generale provocaſſe
„ pariter oſtendit Emin. *de Muilly Remenſis*
„ Archi-Præſul in docum. Paſtor. edito *au*
„ *ſujet de la Conſtitution Unigenitus* an. 1718.
„ (*pag.* 8.) atque hæc ſubjungit: *pudeat vi-*
„ *ros, qui Catholici haberi optant tam tetra*
„ *exempla ſectari, ſuaque pro defenſione ea*
„ *adhibere ſubterfugia, quibus uſi ſunt obſti-*
natio.

pag. 9. " Dans toute l' antiquitè on ne trouve aucun
„ exemple d' un appel d' une Bulle dogmatique èmanèe
„ du ſaint Siege au futur Concil genèral, que celui des
„ Hèretiques anciens & modernes. "

[10] Pag. 26. " *Julien d' Eclane*, *Jean Hus*, *Michel*
„ de *Ceſena*, *Luther*, ſont les ſeuls dans l' Egliſe de Dieu,
„ qui avant vous, & comme vous accuſant les Papes
„ d' ètre tombès dans l' erreur par des dècrets ſolemnels,
„ ayent ſur ce motif appellè au futur Concile. "

(11) Pag. 33. " S' il y a des exemples de vôtre appel
„ dans *Luther*, dans *Jean Hus*, dans *Michel* de *Ceſene*,
„ ou dans *Julien d' Eclane*, ce ſont des exemples funeſ-
„ tes, qui bien loin de l' excuſer, le rendent encore
„ plus odieux a l' Egliſe Catholique. "

„ *natiores hæretici* (12). Tandem ut quam-
„ plurimos alios eadem ſcribentes prætream, *appellatio ad futurum Concilium*, inquit Illu-
„ ſtr. *de Poncet* Epiſcop. *Andegavenſis* (13), „ *eſt via, quam ſoli patefecerunt hæretici, ab*
„ *Eccleſia ſemper deteſtationi habita, vel con-*
„ *tempta, atque ab omnibus Catholicis pietate*
„ *& intelligentia præditis ſemper reprobanda*
„ (14)". Quod ſi *Germanum* Theologum nec tamen *Jeſuitam Febronius* audire velit, *Gerbertum* conſulat in libro, quem *de communione Poteſtatis Eccleſiaſticæ* prænotavit (15). Plura hanc in rem a cl. *Benedictino* tradita inveniet. Pauca exſcribo. " Appellarunt,
„ inquit, (16) primum *Pelagiani*, at nihil
„ illis delatum: ſalva Sedis Apoſtolicæ au-

[12] " Quelle honte pour des perſonnes, qui ſont pro-
„ feſſion d' être Catholiques, de ſe règler ſur de ſi affreux modèles, & d' employer pour leur dèfenſe, les ſub-
„ terfuges dont les Hèrètiques les plus opiniatres ſe ſont
„ ſervi! "

[13] *In adprobatione 2. epiſtolæ* D. Vincentii Thuillier *Monachi* Benedict., *quæ refertur in ſecunda editione hujus epiſtolæ*. " l' appel au futur Concile eſt une route, que
„ les ſeuls Hèretiques ont trace, que l' Egliſe a règardèe
„ dans tous les tems avec indignation, ou avec mèpris,
„ & que tout Catholique èclairè, ou rèellement pieux
„ reprouvera toujours, "

[14] Legi quoque merentur Anonymi duo *Galli*, a quorum altero prodiit *diſſertation ſur l' appel interjettè de la Conſtitution* Unigenitus *au futur Concile General*, ab altero *diſſertation Theologique & Canonique ſur l' effet de l' appel interjettè de la Conſtitution* Unigenitus *au futur Concile general*.

[15] *Cap. XVI.*

[16] *ibi pagi 592.*

„ ſtoritate, & definitione. Conſtanter tunc
„ S. *Auguſtinus*, *Proſper*, alii jure damna-
„ tos, atque incaſſum ad Concilia provo-
„ cari tenuerunt .... Nihil obſtante ap-
„ pellatione pro hæreticis habiti *Pelagiani*,
„ Epiſcopi Sedibus dejecti, ac in exilium
„ amandati ſunt .... Non aliter poſtre-
„ mis hiſce temporibus adcidit, dum *Lu-*
„ *theranì* a Pontifice ad Concilium genera-
„ le tamquam ultimum judicium appella-
„ runt. Poſt bullas *Leonis* X. *Hadriani* VI.
„ & *Clementis* VII. publicatas ſtatim a Ca-
„ tholicis execrationi habiti, atque ut hæ-
„ retici proſcripti, ſuppliciiſque adfecti
„ ſunt. Nemo appellationi eorum deferen-
„ dum, multo minus ſuſpenſum exiſtimavit
judicium.„ Quamobrem mirum eſt Jurecon-
ſultum, qui quid appellatio ſit, ignorare non debuit, Concilii generalis adverſus *Lutheranos* petitionem ad appellationes traduxiſſe. *Receſſus Imperii* Concilium ut haberetur, urſerunt non quod *Lutheri* ad Concilium appellationem ratam haberent, ſed quod e re Catholica eſſe intelligebant, ut tanta Novatorum pervicacia generalis quoque Concilii auctoritate frangeretur. Quei ergo de appellatione ſomniat? Num *Romanos* Pontifices appellationi non fuiſſe reluctaturos credit, quum hoc ipſum *Leo* X. *Luthero* crimini verterit, quod a ſua Conſtitutione appellaſſet? Sed hactenus de appellatione a

dogma-

dogmaticis Pontificum Conſtitutionibus.

II. Alterum appellationum genus decreta, quæ in ſacri potiſſimum regiminis diſciplina verſantur, aut etiam graves quaſdam *Romanorum* Pontificum molitiones ſpectat. *Natalis Alexander* (17), & *Tournellius* (18) hujuſmodi appellationum exempla nonniſi a ſæculo XIII. repetunt. Multo antiquiora profert *Febronius* (19), nempe I. *Cæciliani Carthaginenſis*, cujus cauſſa judicio „ Concilii *Romani* ſub Papa *Melchiade* de„ ciſa, iterum peracta eſt in Synodo *Are„ latenſi*, anno 314. a *Conſtantino* coacta. „ 2. judicii, quod in Concilio *Sardicenſi* „ adverſus *Athanaſium* refricatum fuit poſt „ damnationes, in illum a Conciliis, *Ty„ rio*, & *Antiocheno*, decretas, & poſt ad„ miſſam hujus Sancti in Concilio *Romano* „ communionem. Idem factum in Concilio „ *Chalcedonenſi* erga *Theodoretum*, etſi *Leo* I. „ illi in communionem ſuſcepto Epiſcopa„ tum reſtituiſſet. Præterea *Græci* ſæculo „ IX. judicium contra *Photium* & ejus ad„ ſeclas, a *Nicolao* I. toties damnatos, in„ ſtaurari voluerunt in octava Synodo relu„ ctantibus licet *Romanæ* Eccleſiæ Legatis. „ Satisfecit *Græcorum* deſiderio Concilium, „ definiendo, ut refricetur judicium: *Statui-*

(17) *Diſſ. IV. in hiſt. Eccleſ. ſec. XV. & XVI. art. 3. num. 16.*

(18) *de Eccleſ.* T. II. *Pariſ. edit. pag.* 182.

(19) T. II. *pag.* 321.

„ *tuimus*, inquit Act. IV., *ut illi citentur*, „ *ac præsentes facta deferendi potestate judi-* „ *centur*, apud *Harduinum* Tom. V. col. 1042. „ Legati quidem reposuerunt, sibi liberum „ non esse *Romanorum* Pontificum judicia „ rescindere, ex eo præsertim, quod præ- „ sentibus *Photianis Romæ* reddita essent; „ sed discussio nihilominus & novum judi- „ cium locum obtinuit". Hæc ex *Petro* de *Marca Febronius* prompsit. Monitus tamen a PP. *Sangallo* & *Sappel* non admodum hi- sce provocationibus ipsum de *Marca* fidisse fatetur [20]; hæ enim judiciorum instaura- tiones potius fuere; neque veræ & propriæ appellationes dici possunt, *ex quo* in *illa ma- iore Synodo, in qua caussa instaurabatur, ite- rum præsideret idem Pontifex; quod est contra naturam ordinariarum appellationum*. „ Cete- „ rum, inquit „ (21), hanc qualemcumque ap- „ pellationis speciem, sicuti in proximioribus „ sæculis (quum ab extrajudiciali gravamine „ ut plurimum interponeretur) ita & in re- „ motioribus veram provocationem fuisse in- „ dubium est; omnis autem ad alium ju- „ dicem post primam sententiam provocatio „ fit ab inferiore ad superiorem. Scilicet *Petrus* de *Marca* sibi magis quam *Febronius* constat. An non enim *Febronius* Archiepi- scopum *Parisiensem* sequutus constare adfir-

mat

(20) T. II. *pag.* 232.
(21) *ibid. pag.* 233.

mat (22), *quod Concilia Provincialia* (multoque magis Patriarchalia) *ſuprema judicandi poteſtate*, A QUA APPELLARI NON POTERAT, *gaviſa ſint?* Recte igitur de *Marca*, ne ſibi adverſaretur, haſce provocationes ab appellationibus longe diverſas fuiſſe pronunciavit, quum indicatæ ſententiæ, quarum judicium in generalibus Synodis inſtauratum dicit, præterquam quod aliquæ Synodorum geſta damnarent, in *Romanis* Synodis latæ fuerint, & ab aliis nonnullæ præterea confirmatæ. Videat nunc *Febronius*, quid de ipſo ſentiendum ſit, qui quum ſupremam non ſecus atque de *Marca* Provincialium ac Patriarchalium Synodorum velit auctoritatem, eum tamen deſerat, ut provocari ab illis ad generales Synodos, contra quam *ſuprema* Conciliorum auctoritas ferat, vere potuiſſe ſtatuat.„ Fuere autem, ut „ *Zallwein* adnotavit (23], aliquoties hu„ juſmodi inſtaurationes permiſſæ ad procuran„ dam Eccleſiæ tranquillitatem. Hujus rei „ aptiſſimum exemplum habetur in cauſſa „ *Cæcilii Carthaginenſis*, quæ judicio Conci„ lii *Romani* ſub *Melchiade* Papa deciſa ite„ rum reaſſumpta eſt in Synodo *Arelatenſi* „ ex reſcripto *Conſtantini* coacta, eo colore „ quæſito a *Donatiſtis*, quod lite nondum „ plene inſtructa judicium nimis propere la-

tum

(22] T. II. *pag.* 443.
(23) T. *IV. pag.* 332.

„ tum eſſet. Alienum putabat *Conſtantinus* „ a diſciplina Eccleſiæ, res ab Epiſcopo *Ro-* „ *mano* judicatas refricare; ſed ſtudio pacis „ reſtituendæ nihilominus reſtaurationem ju- „ dicii in frequentiore Synodo *Donatiſtis* „ permiſit, ita tamen, ut non rejecti fue- „ rint judices, qui ſententiam *Romæ* tule- „ rant aliter, quam alias in judiciis appel- lationum fieri ſolet.„ Quare *Auguſtinus* de *Conſtantino* ajebat (24): *Dedit ille aliud* Arelatenſe *judicium*, *aliorum ſcilicet Epiſcoporum*, *non* quia *jam neceſſe erat*, *ſed eorum perver- ſitatibus cedens*, *& omni modo cupiens tantam impudentiam cohibere*. Immo ne provocationes quidem ab inferiore Judice ad ſuperiorem vocari poſſunt. Nam in hiſce cauſſarum recognitionibus non ſuperioris judicis ratio, ſed nova, eaque amplior, & adcuratior cauſſæ diſcuſſio ſpectatur. *Cœleſtii* cauſſam poſt *Innocentium* bis *Zoſimus* cum Clero *Romano* recognovit. Numquid heic etiam tribunalia duo alterum altero ſuperius confingemus?

III. Quocumque ſe *Febronius* vertat, nullum ante Fridericum II. inveniet interjectæ appellationis exemplum. Ac vel ipſa peſſimi hujus exempli novitas appellationes cordatis viris ſuſpectas omnino reddere deberet. Verum & alia ſunt longe graviſſima, quæ noxias illas declararent. Plura in *Antiſe-*

(24) *ep.* 43. *al.* 162.

tisebronio adtuli (25). Duo hæic tantum perpendamus. Appellationes hæ primum ad Concilium provocant. Age jam. Qui ad Concilium provocat, vel illud seorsum a Pontifice spectat, vel unum atque idem retur Pontificis, ac Concilii tribunal. Si illud dixerit, „ contra leges Communionis, „ uti *Gerbertus* scite animadvertit (26), in „ potestate Ecclesiastica cathedra adversus „ cathedram constituitur; tribunal alterum „ spectatur Rom. Pontificis, & Concilii „ inter se ex adverso positum, alia ac alia „ jura prosequens, ferramque contentionis „ ad scindendam Ecclesiæ unitatem recipro„ cans fori instar contentiosi, ac pulpiti, „ subselliique scholastici, ubi ex instituto „ more causidicorum adversæ partes colli„ duntur, actiones instituuntur, atque, quis „ causſam, ceu litigiosam, adversus alienam „ obtineat, superiorque sit, contenditur. „ Quod Christus Apostolis suis prohibuit, „ ne more gentium dominentur, estque „ adversum paci, ac unitati Ecclesiæ, com„ munionique potestatis legitimæ..... Ut „ adeo sicut idem tribunal, ita idem judi„ cium sit in communione potestatis Eccle„ siasticæ, & si quando dubii aliquid, aut „ ambiguitatis ob hoc movetur, suspicioque „ maligna exoritur, restaurato judicio, num„ quam

(25) L. c. n. 3. pag. 374. sqq.
(26) L. c. pag. 587.

„ quam contraria ſententia (in rebus fidei),
„ prodit; „ in iis vero quæ facti ſunt, no-
vo inſtituto examine, ipſe Pontifex ſenten-
tiam ſuam vel temperari, vel etiam emen-
dari libens volenſque patiatur. Quod ſi ve-
ro Concilium non ſit aliud a Pontificio tri-
bunal, „ appellatio a Pontifice, inquit
„ *Duvallius* (27), erit ad ipſummet Ponti-
„ ficem, quod certe eſt omnino ridiculum,
„ niſi forte velis, fieri appellationem a Pon-
„ tifice *per ſubreptionem*, ut ajunt præoccu-
„ pato, & non ſatis informato ad eum me-
„ lius informatum. Verum hoc non eſt pro-
„ prie appellare, ſed fraudem ex priori ju-
„ dicio factam retegere & declarare: ſicque
„ emendationem prioris judicii procurare.
„ Non eſt autem opus, ut pro hac fraudis
„ factæ declaratione, ad Concilium recur-
„ ratur, quum eam ipſimet judici, aperire
„ ſufficiat. „ Deinde *Febronius* appellari
vult ad *futurum* Concilium. Quid autem
hoc *futurum Concilium* niſi commentitium
tribunal, quod neque exſtat, neque fortaſſis
noſtra ætate exſtabit. Quapropter ſi ad illud
provocationes admittimus, quid hinc exſpe-
ctandum, niſi ut *remaneant*, quemadmodum
Pius II. in Conſtitutione adverſus has ipſas
appellationes edita adfirmabat, *impunita ſce-
lera, nutriatur adverſus primam ſedem rebellio,
liber-*

[27] *De ſupr. Rom. Pont. in Eccleſ. poteſt. P. IV. quæſt. poſtrema pag. 625.*

libertas delinquendi concedatur, & omnis Ecclesiastica disciplina, & Hierarchicus ordo confundatur? Hoc argumentum in *Moguntino* conventu *Rodulphus Wormaciensis* Decanus adversus *Dyetherum Moguntinum* Archiepiscopum maxime urgebat his verbis, quæ *Johannes Gobelinus* in Commentariis rerum memorabilium *Pii* II. (28) refert. *Quem appellasti Judicem? quem provocasti tuæ causæ cognitorem? Futurum Concilium*, dicis, *appellavi: & ubi est futurum Concilium? ubi sedet? ubi tribunal ejus requiremus? Pulcra inventa, ut impunita sint scelera, ut liceat sine metu judicii aliena invadere, is judex appellatur, qui nusquam reperitur.* „ At Ecclesia, „ inquit *Febronius* (29), semper subsistit, & semper subsistet, licet Concilium eam re„ præsentans non semper actu collectum se„ deat. Unde negare, quod ad futurum Con„ cilium appellari possit, ideo quia pro tunc „ illud non est congregatum, esset negare, „ quod eo tempore subsistat Ecclesia. Non „ dispare fundamento alius sustinebit tem„ pore feriarum non posse appellari ad Par„ lamentum, quasi eo tempore Parlamen„ tum non existat. „ Neque animadvertit, hocce responsum, quod damnatus Auctor *Institutionum Catholicarum de Sancta Sede* (30) sæcu-

(28) *Lib. VI.*
(29) T. II. *pag.* 465.
(30) *Cap.* XLIII.

ſæculo elapſo excogitavit ; fuiſſe a me in *Antifebronio* (31) contritum . Si eo uti voluit, cur ad ea, quibus falſum illud & inſulſum oſtendi, omnino ſiluit? Audiat iterum me , ac cooptatam a ſe de exiſtente Eccleſia *Janſeniani* illius Inſtitutoris conjectationem caſſam & futilem tandem agnoſcat. Exiſtit utique Eccleſia ; at qui ad futurum Concilium provocant , non Eccleſiam exiſtentem appellant, quæ ſolum diſperſa eſt , ſed in Concilium cogendam , quæ non exſtante Concilio non exſtat . Vinn' videre? Norunt utique appellantes a Conſtitutione *Unigenitus* , eam a diſperſa Eccleſia adcipi probarique . Cur ergo ad Concilium provocant ? niſi quia diſperſæ Eccleſiæ tribunal extat, non tamen exſtat coactæ . Hoc ergo cum illo ſe commiſſuros, etſi falſo, quum ſperent, ac ſaltem ſe ſua provocatione obtenturos jactent, ut dum celebretur Concilium , impune ſentiant , quod libet , diſperſam Eccleſiam rident , cogendam poſtulant . Ipſa quam inijcit *Parlamenti* mentio , id manifeſtius oſtendit . Quid cum Eccleſia Senatum illum *Febronius* confert? Eccleſiam uti oportet cum natione, Senatum cum Concilio', comparet . Tum enim vero ſe ludere in verbis intelliget . Si enim Senatus non feriaretur ſolum , ſed quo demum tempore habendus eſſet , ignoraretur , nec fortaſſe , niſi

(31) L. c. *num.* VIII. *pag.* 385.

ſi quinquaginta aut centum poſt annos illius cogendi ſpes adfulgeret ; quis niſi inſanus Senatum ſerio appellaret? At natio , cujus Senatus vicem ſupplet, exiſteret. Quid tum? qui ad Senatum provocat , non nationem ipſam diſperſam appellat, quæ non extante Senatu una exſtat, ſed Nationem in Senatu judicantem , quæ ſane non exſtat, niſi Senatus exiſtat. Quamobrem licet Eccleſia exiſtat, eadem , quæ indicabam , ex appellationibus ad futurum Concilium incommoda, ac mala proficiſcentur. Inquirendum adhuc ſupererit, quemadmodum *Zallweinius*, (32) monet, *quid antiquior dicat Eccleſiæ diſciplina , quid aliquoties Canones , ad quos ipſi Galli toties provocant , quid ſolus Eccleſiæ , an expediat pro bono illius admittere tales appellationes , an non inde ſequatur contemptus ſummi Pontificis , an non inde detur occaſio ridendi omnes cenſuras Eccleſiaſticas , vilipendendi omnia judicia Pontificis , contemnendi illius decreta ; Brevia , Bullas , Conſtitutiones , protrahendi proceſſus veluti in immenſum hodiernis præcipue temporibus , quibus celebratio Concilii generalis ſi non impoſſibilis , certe difficillima futura eſſet .*

IV. Manifeſta hæc ſunt. *Febronius* tamen inſtat (33): *Seriem appellationum a Papa ad Concilium omnium Nationum, & ex omni fere ævo , dedit* Febronius Cap. VI. §. 10. Ex *Antif. Vind. T. IV.* Gc *hoc*

(32) *T. IV. pag. 324.*

hoc catalogo (*qui modico labore duplo auctior reddi posset*) *juste concluditur*, semper, & ubique *existimatum fuisse easdem appellationes* (*secluso abusu*) *ordini* & *juribus Ecclesiæ esse conformes*. Dele primum ea verba *ex omni fere ævo*, *semper*: falsa sunt illa atque amplificata. An *ex omni fere ævo* adferri appellationes possunt, quarum seriem *Fridericus* II. ducit anno MCCXXXIX.? Sed hoc mitto. Jureconsultum se *Febronius* fingit. Audiat igitur, quid Jureconsulto *Vigorio*, qui primus easdem appellationes objecerat *Duvallius* reposuerit. *respondeo*, inquit (34), *enumeratas appellationes non esse jura*, *sed facta*, *ad quæ non respondet Jurisconsultus*, & quæ *nullam vim habent*, *nisi quatenus jure fieri constat*, *quod tamen heic non demonstrat Vigorius*, *qui cum litibus dijudicandis magnam ætatis partem consumpserit*; *non potest*, *opinor*, *ignorare*, *litigantes sæpius pro iniustis & frivolis appellationibus ære multari*: Eadem *Febronius* sibi dicta habeat: Neque enim mihi vacat de singulis diligentius differere. Actum agerem post ea, quæ in *Antifebronio* (35) animadverti, nec *Febronius* in sua defensione adtingere ausus est (36). Duo tamen addam, quæ sola *Febronium* ad incitas redigent. Ex quo ap-

(34) *l. c. pag.* 627.
[35] *n. V. pag.* 378.
(36) ea tamen conferri pervelim cum iis, quæ de istiusmodi appellationibus disputavit Archiepiscopus *Surrentinus*

appellationes a ſæculo XIII. invectas non diffitemur, is generale Concilium Pontifice præſtantius a tertio decimo jam ſæculo habitum fuiſſe argutatur [37]. Perperam omnino. Nam ante *Piſanum* Concilium a. 1409. veræ appellationes ſchiſma anteceſſerunt, judiciorum inſtaurandorum petitiones dicendæ potius ſunt, quam veræ aut ex præconcepta Concilii ſupra *Romanos* Pontifices præſtantia derivatæ appellationes. Ad Concilium nempe Reges, aliique provocarunt, ſive, inquit *Zallweinius* (38), ut ſuis cauſſis melius conſulerent, & benigniorem ſententiam obtinerent, ſive ut judicia Pontificum eliderent. Quare *Fridericus* II. quum ſe a *Lugdunenſi* quoque Concilio damnatum cognoviſſet, per ſuum legatum appellavit ad Concilium proxime futurum GENERALIUS. Vna *Philippi Pulcri*, ceterorumque ejus temporis *Gallorum* provocatio appellationis nomine deſignari non iniuria poteſt; ſed quum ea non modo ad generale Concilium interjecta fuerit, ſed etiam *ad verum legitimum futurum*

mus Philippus Anaſtaſius in opere, cui titulum fecit: *Suprema* Romani *Pontificis Poteſtas, propugnata*, Beneventi 1723. *lib. I. cap. VI. pag.* 225. *ſeqq.*; cum primis autem adeundus Eminentiſſimus de *Biſſy* in documento Paſtorali a. 1728. 2 pag. 125.

(37) T. II. p. 466. *Sufficit, univerſaliter notam & receptam fuiſſe formulam appellationis a Papa ad Concilium, ad hoc ut argui poſſit & concludi ad majoritatem hujus & reſpectivam obedientiam illius, per totam Eccleſiam pro vera ac legitime agnitam.*

(38) T. *IV. pag.* 325.

ſummum Pontificem (*Boniſacium* nempe VIII. verum illi negabant eſſe Pontificem; nihil ad excellentiorem præ legitimi Pontificis auctoritate Concilii poteſtatem facit. *Gerſo* certe, quem res ſub *Philippo* in *Galliis* geſtæ latere non poterant, in Tractatu *an liceat in cauſſis fidei a ſummo Pontifice appellare, & judicium ejus declinare?* diſerte ait [39]: *dixerunt olim ante Concilium generale* Piſanum (a. 1409.) & Conſtantienſe, *quod nullo modo licebat appellare ad Concilium, & adlegant jura ſua pro ſe valde, ſicut eis videtur, expreſſa*. Mirum autem eſſet, *Gerſonem* ſi *Philippi* appellationem veram habuiſſet a legitimo Pontifice provocationem, generali illa atque infinita loquendi ratione uſum fuiſſe: *dixerunt olim ante Concilium &c.* ſed ubi primum Concilii Pontifice præſtantioris dogma erupit, appellationes quoque novam veluti rationem induerunt, atque ad forenſem formam ſe ſe tandem adcommodarunt.

V. Illud quoque obſervari maxime velim, inanes ad *Febronii* perficienda conſilia eſſe ad generalem Synodum appellationes. Quorſum enim in iſtiuſmodi commendandis appellationibus ſpectat? Ut ſcilicet *Romanus* Pontifex, ni *prætenſa*, quod ipſe ait (40), & *immodica jura ſua* dimittat, atque ubi renuat, interim appellatione ad futurum Concilium

(39) *Conſid. VIII.*
(40) *T. II. pag. 542.*

cilium eorum uſus aut interdicatur, aut certe coerceatur. Verum fruſtra omnia. " In „ eo enim, inquit *Thomaſſinus* (41), ſita „ eſt tota hallucinatio catholicorum Doctorum, paucorum adverſus plures, novorum „ adverſus veteres (in his paucis, noviſque *Vigorius*, Richerius, *Dupinius*, ac „ *Febronius*) ipſorummet adverſus ſeipſos „ inteſtino diſſidio altercantium, quod auctoritatem unam indiſcretam, & individuam Pontificis, & Epiſcoporum, Sedis „ Apoſtolicæ & Eccleſiæ Catholicæ, Papæ „ & Concilii, capitis & corporis diſſecare, „ & ſibi collidere auſi ſint. Ex adverſo autem id obtinuit a cunabulis Eccleſiæ, id „ obtinet etiam nunc, & ipſis cernentibus, „ ac mirantibus obtinet invictiſſime, ut una „ illa ſit Eccleſiæ Catholicæ nunc per caput ſolum, nunc per corporis concentum „ cum capite ſe ſe exerens, una, inquam, „ & indivulſa auctoritas. Non alia enim „ non minor aut major, ſed una indiſcretaque reſidet in Eccleſiæ corpore, & in „ capite auctoritas ". Quamobrem Concilium, ad quod appellatur, aliud eſſe non poteſt quam cujus caput ſit ipſe Pontifex. Anne vero fieri poſſit, ut hujuſmodi Concilium, quæ *Romanus* Pontifex jura a tot ſæculis exercet, *prætenſa*, *& immodica* declaret, eaque dimittere Pontificem jubeat?

(41) *Diſſ.* XVIII. *in Syn. Rom. an.* 532. *n.* 78.

Ipſi ſunt Canones, inquit *Gelaſius*(42), *qui appellationes totius Eccleſiæ ad hujus Sedis examen voluere deferri; ab ipſa vero numquam prorſus appellari ſanxerunt; ac per hoc illam de tota Eccleſia judicare, ipſam ad nullius commeare judicium, nec de ejus umquam præceperunt judicio judicare, ſententiamque illius conſtituerunt non oportere diſſolvi, cujus potius ſequenda decreta mandarunt*: utique canones non *Pſeudo-Iſidoriani*, ſed longe antiquiſſimi, quum a *Gelaſio* citentur. Hi ergo primum Canones Concilio infringendi eſſent: ſed quis de Concilio, quod veluti caput Pontifex regat, id ſuſpicetur? Appelletur igitur, inquiet *Febronius*, ad Concilium liberum, cui Pontifex minime præſit; nempe ad Concilium ακεφαλον, ad Concilium, quod cum Eccleſiæ capite collidatur, ad Concilium, quod Eccleſiaſticæ communionis juribus adverſetur: cui bono? Num tale Concilium ad coercendam *Romani* Pontificis poteſtatem aptum erit? Vereor equidem, ne inani ſpe *Febronius* fallatur. Recolat animo, quem exitum habuerit latrocinium *Epheſinum*, quem Concilia *Ariminenſe*, *Baſileenſe*, & recentius *Piſanum*, quod a capite diſſiderent, nec lætiora de ſuo illo Concilio ſibi eſſe ſperanda conijciat. Fallitur etiam, ſi aut Pontificem hoc appellationis genere a ſuis perſequendis juribus deterritum iri, aut Fideles illa, dum a Con-

(42) *Commonit. ad Fauſtum.*

a Concilio, quod *nuſquam eſt*, & *neſcitur quando futurum ſit* (43), definiantur, non agnituros exiſtimat. Diſcat etiam tantum pro appellationibus ſtudium ne ipſis quidem *Gallis* probari poſſe. Licet enim adverſus *Innocentium* XI. *Achilles* de *Harlay* Procurator Regius appellationis libellum emiſerit, *Fevretus* tamen (44) animadvertit, *Gallos*, quum inutilem eſſe atque emortuam ex hoc ipſo capite, quod ad *futurum* Concilium provocet, iſtam appellandi formam pervidiſſent, paullatim ab ea deflexiſſe, atque appellationes *ab abuſu*, ut quæ uti præſens, ita efficacius auxilium eſſent, libentius cooptaſſe. Appellantes autem a Conſtitutione *Unigenitus*, homines ſcilicet orthodoxis inviſos, atque adeo execrabiles non moror.

[43] Verba ſunt *Pii* II. in Bulla *Execrabilis*.
[44] *de l' Abus l.* I. *cap.* II. *n.* 16. *ſeqq.*

CAPUT V.

Quæ de ſubtrahenda Romano *Pontifici obedientia pluribus in locis præſertim vero in epiſtola de hoc ipſo argumento ſcripta* Febronius *ingerit, veluti fallaciarum plena, quinimmo ſchiſmatica exploduntur.*

I. METam adtigimus, in quam omnia demum ſtudia *Febronius* collineat. Nam quæ hactenus ab eo propoſita vidimus inſtaurandæ, quam perditam putat, libertatis Eccleſiaſticæ adminicula, aditum quidem, præſertim ſi omnia colligantur, ſchiſmati pandunt, certos tamen habent fines, quibus ſi forte contineantur, immenſum illud ſchiſmatis malum vix parient. Verum *Febronius* in apertum jam tandem ſchiſma erumpit, omnique pudore poſito Principes, Epiſcopos, populos ad ſubtrahendam *Romano* Pontifici obedientiam commovet. Ac pluribus quidem in locis ſeditioſus homo tantum facinus ſuadere non veretur, nuſquam tamen tanto niſu, tantaque contentione, uti in prolixa illa, qua defenſionis ſuæ volumen claudit, epiſtola, *de ſubtractione obedientiæ* Romano *Pontifici debitæ* (1); quin etiam in ejus fronte (proh! ſcelus!) illa Apoſtoli verba (2) inſcri-

(1) *T. II. pag. 589. 616.*
[2] II. *Theſſ. III. 6e*

inſcribere veritus non eſt: *denunciamus vobis Fratres in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non ſecundum traditionem, quam adceperunt a nobis*. Tantæ hoc capite audaciæ occurrendum eſt, tantus compeſcendus heic furor. Sed antea quæ ſit *Febronii* ſententia, videamus, cum ne quid ſibi nos calumnioſe adfingere voluiſſe conqueratur, tum etiam ut diſputationis, quam inituri ſumus, gravitas atque adeo neceſſitas intelligatur. „ Quotieſcumque, inquit ille (3), „ conſtat de manifeſta incompetentia, aut „ injuſtitia mandati, & reſcripti, ſive illa „ oriatur *ex errore facti*, ſive *juris*, ſive *ex* „ *inordinato adfectu* ad commoda & præcel„ lentiam Papalis Curiæ . . . remedium om„ nium fere graviſſimum eſt *ſubtractio obe„ dientiæ*". Verum hanc *Febronius* non ſatis vult *abſolutam* eſſe, quæ *omne commercium cum* Romana *Curia ſuſpendat*; ſatis erit (4), *ſi inhibeatur omnis ad* Romanam *Curiam recurſus pro quibuſvis gratiis obtinendis, uti & quæcumque ad eamdem tranſmiſſio pecuniarum*. Immo " dantur (5) & *partiales* „ ſubtractiones, quæ non tam ex novis, quam „ a multo jam tempore perdurantibus par„ ticularibus gravaminibus oriuntur. Etenim quæ-

(3) T. II. pag. 593.
(4) ibi pag. 895.
(5) ibi pag. 601.

„ quævis natio, quivis Princeps ſemper po-
„ teſt ſe ſubtrahere injuſtis Romanæ Curiæ
„ vexationibus, quæ nullo temporis lapſu
„ palliari poſſunt. Tales omni jure dici
„ poſſunt graves illæ pecuniarum exactiones,
„ quæ a *Romana* Dataria pro collatione be-
„ neficiorum, pro diſpenſationibus, aliiſque
„ gratiis exiguntur.... Quod ſi vero (6)
„ Papa ab iiſdem deſiſtere, & moderatæ
„ taxæ vacationum officialium ſuæ Cu-
„ riæ adquieſcere recuſaret, ſicque conſue-
„ tas bullas, brevia, aut litteras expedire
„ nollet, poſſent Epiſcopi, aliique Ordina-
„ rii, propter inde naſcentem neceſſitatem
„ arctatis legitime providendo, elargiri om-
„ nes gratias, diſpenſationes ac beneficia,
„ quæ ſibi Pontifices noviori jure reſerva-
„ runt". Hujuſmodi eſt etiam *ſubtractio juris confirmandi Epiſcopos* (7), *jus* quoque *appellationum*, & cetera humani juris ſive ea conſenſu tacito, ſive expreſſo pacto Romanæ Sedi adiecta fuerint (8). Ac generatim „ ſi de legitimo remedio (9) queratur
„ adverſus injuſtas negationes, in his & ſi-
„ milibus exorbitantibus propoſitionibus fun-
„ datas, reſpondebimus, eis occurrendum
„ eſſe *per temporarias aut etiam perpetuas ſubtra-*

(6) *ibi pag.* 602.
(7) *ibi pag.* 601.
(8) T. I. *cap.* IX. §. *IV. n.* 6. *pag.* 717.
(9) T. II. *pag.* 605.

„ *tractiones illius juris, de quo agitur*. Tales
„ autem prohibitiones, inquit, & negatio-
„ nes (10) . . . . non impediunt, quomi-
„ nus Papa agnoſcatur tamquam *Caput Ec-*
„ *cleſiæ*, nolque diſpoſiti ſimus ad ei qua
„ tali exhibendum omne obſequium, præ-
„ ſtandamque obedientiam, quam *ab omni-*
„ *bus* fidelibus tamquam pater communis
„ jure exigere valet. Hoc operabitur talis
„ obedientiæ ſubtractio, ut aut pro futuro
„ neget, aut ſaltem ſuſpendat uſum & e-
„ xercitium certorum jurium, in quorum
„ poſſeſſione ſummi Pontifices non niſi a
„ paucis ſæculis exiſtunt, quæque Religio-
„ ni & puriori diſciplinæ, ſi non officiunt,
„ ſaltem nihil proſunt. Quare Princeps,
„ dum juſta ex cauſſa Papæ talem negatio-
„ nem obedientiæ denunciat, ei nihilomi-
„ nus declarabit, quod ſe ab ejuſdem &
„ Sanctæ Sedis communione non ſeparet;
„ quod in *Rom.* Pontifice ſucceſſorem divi
„ *Petri* & primum Eccleſiæ Epiſcopum re-
„ vereatur; quod in eo numquam non ob-
„ ſervaturus ſit Primatum, quem Dominus
„ noſter Jeſus Chriſtus *Petro* contulit, qui-
„ que ab hoc ad ejus ſucceſſores tranſiit;
„ quod denique ei, quidcumque demum e-
„ venerit, in vinculo caritatis conſtanter
„ adhæſurus ſit. Sic perſtabit ſuum *Petro*
pri-

(10) *ibid. pag.* 595.

„ privilegium . . . . Quod ſi Pontifex (11)
„ hoſtilem animum publice indueret [uti
„ fieret in aperto bello] cenſerem , *quod*
„ *hæc hoſtilitas duraret*, omnia in eo ſtatu
„ repoſita cenſeri , quo forent Papa mortuo
„ aut captivo . . . . Quod autem tales ru-
„ pturæ (12) non eveniant ſine quadam pu-
„ blica commotione , haud ægre judicabi-
„ tur. His in circumſtantiis habent Ultra-
„ montani ſuos undique emiſſarios, ad præ-
„ veniendum populos in ſui gratiam , ſubin-
„ de etiam ad eorum animos a ſuo Princi-
„ pe alienandos . Illis itaque ora præclu-
„ denda ſunt , & ſollicite curandum , ne
„ per ſiniſtras inſinuationes ſubditorum ani-
„ mos in tranſverſum , forte etiam in re-
„ bellionem deducant , ſive genuinas reſti-
„ tuendæ priſtinæ & laudabilis diſciplinæ
„ cauſſas celando, ſive falſas ſuggerendo . .
„ . . . Ut Principi adverſus *Romanam* Cu-
„ riam procedendi ratio, in ſacris Canoni-
„ bus fundata, omni ſcandalo , etiam pha-
„ riſaico, vacet, juvabit ſubinde Univerſi-
„ tates conſuli , harumque reſponſa in pu-
„ blicum edi. “

II. Horret animus, dum ab Auctore, qui ſe Catholicum vocat, immo & ad conjungendos cum Catholica Eccleſia Proteſtantes ſe adlaborare prædicat , ſcripta ea recolit ,

quæ

(11) *ibid. pag.* 596.
[12] *ibid. pag.* 598.

quæ a Schiſmaticorum procaciſſimo ſi prodiiſſent, ferenda vix eſſent. Sed jam ipſam horum confutationem adgrediamur, a *ſubtractionibus obedientiæ* quas *partiales* adverſarius appellat, initio ducto. *Romano* Pontifici injuſta præcipienti parendum non eſſet, obedientiam vero injuſtis mandatis urgenti etiam reſiſtenſtum maxima conſenſione docent Theologi & Canoniſtæ ex iis ipſis, qui Pontificiam auctoritatem ſtrenue propugnarunt. In his Cardinalis *Jacobatius* (13), Cardinalis item *Turrecremata* (14), *Bellarminus*, aliique, quos in *Antifebronio* indicatos habes (15). Verum ut id abſque ſchiſmatis nota fiat, multa animadvertenda ſunt, curandaque, quæ *Febronius* non ſolum non adtigit, ſed etiam excluſit. Primo igitur in cauſſam inquirendum cur obedientia *Romano* Pontifici denegetur. *Fieri* enim poteſt, ut aliquis Princeps *Romam* exempli gratia pecunias ex Regno ſuo deportari vetet quod cum Pontifice uti Principe bellum gerat. Huc ſpectat, quod ipſe *Febronius* indicat (16) his verbis: Ludovicus *XI*: *per litteras ſuas Patentes de* 16. *Aug.* 1478. *quemlibet ad* Romanam *Curiam recurſum*, *& pecuniarum ad eamdem tranſmiſſionem iterum interdixit*, *ex quo*

Papa

[13] *De Concil. lib. VIII. artic.* III.
(14) *Samm. Eccleſ. lib.* II. *cap.* 106.
(15) T. I. *Introduct. Cap.* III. *n.* I. *pag.* XLI. & T. II. *lib.* IV. *cap.* 1. *n.* 14. *pag.* 316. *ſeq.*
(16) T. II. *pag.* 394.

Papa adverſus Mediceos & Venetos Regis fœderatos, arma ſumpſiſſet. Similem inhibitionem die 16. Auguſti an. 1510. *publicari fecit* Ludovicus *XII. poſtquam* Julius *Papa II. ei bellum declaraſſet*. Quum enim, (ut *Henricus* II. ajebat, quum & ipſe ob bellum contra *Octavium Farneſium* ſocioſque *Gallos* a *Julio* III. indictum graviſſimis pœnis conſtitutis a. MDLI. vetuiſſet ne ſua pecunia *Romam* deferretur) rerum omnium, ac præcipue belli nervus in pecunia conſiſtat, immanis futurum hoc dementiæ, ſi ſuis ſuorumque viribus hoſtium vires ſuſtentaret. Tunc enim vero nihil eſſet, unde Schiſmaticus is Princeps diceretur. Nam quemadmodum *Cajetanus* tradit (17), *nolle pertinaciter obedire ſummo Prntifici non eſt ſchiſma, ſed nolle ſubeſſe ſibi* UT CAPITI TOTIUS ECCLESIÆ *eſt ſchiſma*. Porro Princeps, qui belli cauſſa edicit, ne ex ſua ditione ad *Romanum* Pontificem pecuniæ deferantur, non illum ut caput totius Eccleſiæ ſpectat, ſed veluti hoſtem. Verumtamen aliter conſtituendum, ſi ſublatæ obedientiæ cauſſa ex ipſa rei præceptæ juriſque Pontificii natura enaſcatur.

III. Atque in hanc quidem præcipue animum intendamus oportet, ne ſchiſmati occaſio præbeatur. Monet *Febronius* (18), *Papæ concedi minime poſſe, aut debere, ut propter*

(17) *in* 2. 2. D. Th. *q.* 39. *artic.* 2.
(18) *T. II. pag.* 604.

pter opiniones ſuæ Curiæ proprias ac ſingulares, ſeu propter prætenſiones nondum eliquatas, cuiquam juſtitiam bullarum neget, protrahatve; monet (19), Romanæ Curiæ *conſervationem illius auctoritatis, quam ſibi quibuſlibet modis in Eccleſia Occidentali paravit, & de cujus minutione, & ſubtractione inpræſentiarum agimus, multo magis cordi eſſe, quam propagationem veræ fidei, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ puritatem. Ceterum audax eſt eadem Curia & præſumptuoſa. Igitur fortiter ei reſiſtendum & conſtanter*, monet (20), *aut pro futuro negandum, aut ſaltem ſuſpendendum uſum & exercitium certorum jurium*, in quorum *poſſeſſione ſummi Pontifices nonniſi a paucis ſæculis exiſtunt, quæque Religioni & puriori diſciplinæ, ſi non officiunt, ſaltem nihil proſunt*. Verum quid ſi quæ ipſi ſunt *opiniones Curiæ propriæ ſingulares, prætenſiones nondum eliquatæ, conſervatio auctoritatis* QUIBUSLIBET MODIS *in Occidentali Eccleſia paratæ*, jura denique, *in quorum poſſeſſione Summi Pontifices nonniſi a paucis ſæculis exiſtunt*, quid inquam, ſi certa ſint jura divini Primatus ab ipſo Primatu ſine piaculo non disjungenda? Nonne his *Romanæ* Curiæ *prætenſionibus* adcenſet ipſe (21) collationem Beneficiorum, confirmationem Electionum, jus appellationum? Atqui quid his

(19) *ibid. pag.* 614.
(20) *ibid. pag.* 595.
[21] *T. I. pag.* 717.

his juribus Primatui ex divina inſtitutione, Eccleſiæque conſenſu magis ſadfixum, ut in ſuperioribus diſſertationibus luculentiſſime comprobavimus (22)? Quonam ergo pacto qui

(22) Unum tamen heic non omittam quod ad confirmandarum Electionum jus pertinet. „ Quum circa medium „ ſæculi proxime elapſi, inquit *Febronius* (T. II. *pag.* 605.) „ domus *Braganting* jugum *Hiſpaniarum* excuſſiſſet, Curia Romana Epiſcopis a novo *Portugalliæ* Rege *Johanne* „ IV. nominatis proviſiones, ſeu confirmationis bullas per „ continuos decem annos recuſare perrexit; inde contigit, „ ut vacantibus in eodem regno fere omnibus ſedibus Epiſcopalibus, unus tantum in illo remaneret Epiſcopus. „ Hoc factum improbaverunt non ſolum regni *Portugalliæ* „ Univetſitates omnes, ſed etiam ea de re tunc conſultus „ Cleri *Gallicani* conventus anni 1650. Illud autem remedium, ſi diutius *Romæ* in denegando perſtitiſſet, jure „ proditum tunc temporis fuiſſe teſtantur Acta publica, „ ut per canonice factas Electiones vacantibus Eccleſiis „ provideri Rex curaret, Electique ſacrarentur per Epiſcopos aliunde quæſitos, abſque *Romani* Pontificis confirmatione. Vid. Acta Cleri *Gallicani* ann. 1650. & 1651. Ego vero *Febronio* auctor ſum, ut librum conſulat duobus poſt annis ann. nempe 1653. *Pariſiis* editum hoc titulo: *Belatus ovium* atque a tribus *Luſitanici* Regni Ordinibus *Innocentio* X. oblatum. Referuntur in eo Academiarum Catholicarum ea de re quinque conſilia ad *Febronii* ſententiam ſatis adcommodata. Verum quantum ab illis amplectendis addictiſſima ſemper *Romanæ* Sede *Luſitaniæ* abfuit! En *Luſitaniæ proteſtationem*, cujus memoriam nulla umquam temporum injuria delebit, ſplendorem nullæ *Febronii* tenebræ obfuſcabunt. Extat illa indicati operis pag. 245. „ Fatetur *Luſitaniæ* non aliunde Eccleſiis ſuis remedium eſſe petendum, niſi a divina ſuprema numinis „ providentia. Certum enim illud, eſſe ſummum Pontificem *Romanum* Caput Eccleſiæ & Chriſti Vicarium eſſe, in quo fons & caput totius poteſtatis & juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſitum eſt; quam immediate a Chriſto „ adceperit, ut ab eo in omnes alios inferiores Prælatos „ derivaretur, tanta ſubordinatione, ut poſſit pro ſuo „ arbitrio contrahere, augere minuere, revocare; quin „ alte-

qui hæc Pontifici denegarit poterit, quemadmodum *Febronius* ſuadet, *ei nihilominus declarare, quod in Rom. Pontifice ſucceſſorem divi* Petri *& primum Eccleſiæ Epiſcopum reve-*

„ alterius Principis ſæcularis auctoritatem timeat, revereatur-
„ turve; immo & ipſos compeſcere & frænare poſſit, ſi
„ audeant regimen ſpirituale interturbare, aut evertere;
„ nec enim ad eos quidquam ſpiritualis poteſtatis pertinet,
„ niſi quod Eccleſias poſſunt ac debent tueri, & conſervare. Quin dubitari minime poteſt etſi varii eligendi
„ Epiſcopos variis temporibus modi in Eccleſiaſticis hiſtoriis reperiantur; Eos omnes & conſenſu ſaltem tacito
„ & permiſſivo Pontificum fuiſſe, qui eos vel adprobabant,
„ vel permittebant, vel tolerabant, quod intelligerent, id
„ tunc ſtatui Eccleſiæ convenire. Conſtat item, tempori-
„ bus illis Eccleſiæ primitivæ hanc poteſtatem Pontificis
„ propriam fuiſſe, a quo tamen permiſſa populis, & Cle-
„ ro pariter, poſtea Clericis, populi tantum conſenſu re-
„ quiſito; & quamquam procedente tempore, aliqui ſe
„ Principes in has electiones intruſerint, vel conceſſione
„ Pontificum, uti Reges *Gallie*, *Caſtelle*, *Portugallie*,
„ vel proprio arbitrio, & citra Pontificis licentiam, num-
„ quam jus illud ſibi adſerere recte poterant. Idcirco na-
„ ſcentis Eccleſiæ principio illud iis Apoſtoli, & Papæ
„ ademerunt, & contravenientes pœnis Eccleſiaſticis acerbe punierunt, donec illo prorſus abſtinuerunt, & ex
„ integro ſibi Pontifices vindicarunt: qui ademptum Prin-
„ cipibus, Clero & Populo Eccleſiarum conceſſerunt.
„ Deinde capitula ex eorumdem conſenſu Pontificum ha-
„ buerunt uſque ad *Bonifacii* VIII. & *Clementis* V. tem-
„ pora, qui ſibi reſervare eam poteſtatem cœperunt certis eam eventis vindicantes. Donec *Innocentius* IV. ex
„ regula Cancellariæ ſibi ac ſucceſſoribus eligendi poteſta-
„ tem omnino adjudicavit. Unde manifeſte liquet, hujuſ-
„ modi jus creandi & conſecrandi Epiſcopos ſummorum
„ ſemper Pontificum fuiſſe, ac in illis, & ab illis exſti-
„ tiſſe; quamvis autem poſt illam regulam Cancellariæ in
„ multis adhuc Regibus ea facultas nominandi ac præſen-
„ tandi Epiſcopos permanſiſſet, vel ex privilegio, vel ex
„ permiſſione, ſemper tamen hujuſmodi præſentatio & no-
„ minatio pendens & ſubordinata Pontificibus fuit, quæ

„ eam

retur; quod in eo numquam non obſervaturus ſit Primatum, quem Dominus noſter Jeſus Chriſtus Petro *contulit, quique ab hoc ad ejus ſucceſſores tranſiit?* (23) An Primatum agnoſcat *Petro* a Jeſu Chriſto collatum, qui jura neceſſario cum Primatu connexa detrectet, atque illa de medio tollere ſtudeat? Qui igitur id faciat, quum ſubeſſe *Romano* Pontifici in iis nolit, quæ ut Primas, caputque totius Eccleſiæ ſibi jure vindicat, ſchiſmaticus ſit, oportet.

IV. At quid ſi in illis ipſis juribus exercendis fines a Chriſto præſtitutos Pontifex præ-

„ eam poſsunt admittere, vel tollere, ac perinde niſi Pon-
„ tifex Epiſcopos a Regibus præſentatos probet, & confir-
„ met, ac expeditis ut volet diplomatis ac bullis decla-
„ ret, aut roboret, nulla ratione poſsunt a ſolis Principi-
„ bus ſuſtineri, nec a ſolo Clero & populo conſecrari, &
„ confirmari. Adparet item, poteſtatem illam Capitulis
„ collatam eligendi & creandi Epiſcopos, exſtinctam pror-
„ ſus illa reſervatione Cancellarianæ regulæ fuiſse. Itaque
„ creatio Epiſcoporum, qui a Regibus nominantur, &
„ proponuntur, *confirmatio* ſimpliciter appellari nequit;
„ hæc enim olim cadebat ſuper electionem illam, quæ
„ deſiit ob Cancellariæ regulam. Tandem conſtat, pote-
„ ſtatem interdum conceſsam, antiquis temporibus, Pa-
„ triarchis, Metropolitanis, Conciliis, Capitulis, ad crean-
„ dos vel confirmandos Epiſcopos, hodie nullam, & fun-
„ ditus periiſse, quum ex conſenſu ſummi Pontificis omni-
„ no penderet. At vero hodie iſte conſenſus revocatus
„ eſt, & reſervatio facta a Pontifice omnem ad eum ju-
„ riſdictionem reduxit, atque adeo nulla niſi in eo pote-
„ ſtas creandi & confirmandi Epiſcopos invenitur a quo
„ neceſse eſt, illam ceteri mutuentur. Quum igitur adla-
„ ta hactenus doctrina vera ſit, rogat *Luſitanis* &c. „
De *Luſitanis* quæſo *Febronius* deinceps ſileat.

(23) *T. II. pag. 596.*

prætergrediatur, aliaque ſibi adroget, quæ injuſta ſunt, & veterem diſciplinam everſunt? Primum ajo, cum *Victoria* (24): „ non „ ſpectat ad ſubditos determinare, aut exa„ minare, quid poſſit Papa, aut quid non „ poſſit, & quomodo teneatur parere, vel „ non. Probatur, quia Sacrilegium eſt di„ ſputare de potentia Principis, & præci„ pue Papæ 17. *quæſtion.* 4. §. *committitur & ſeq.* Secundo, quia hoc ipſum deter„ minare quæ ſit poteſtas ſpiritualis alicujus „ eſt juriſdictio, & eſt pars gubernationis, „ quæ non ſpectat ad ſubditos, ſaltem erga „ ſuperiores; ergo hoc non convenit illis. „ Tertio, quia profecto hoc eſſet in tur„ bationem & diſſolutionem Eccleſiaſticæ „ hierarchiæ, & auctoritatis, ſi quilibet „ poſſet dicere, *Papa non poteſt*: & hoc mo„ do eximeret ſe a mandatis Papæ, & eſſet „ manifeſtum nutrimentum inobedientiæ, & „ Schiſmatum, & hæreſum. Immo hinc „ natæ ſunt hæreſes, ut ait *Cyprianus*, quod „ Sacerdoti Dei, vel Papæ non obeditur, „ ſed quilibet audet dicere quod Papa ma„ le facit, & quod non poteſt facere: & „ ideo etiamſi Papa erraret, melius eſſet, „ ut in omnibus illi pareatur, quam per „ hoc, quod unus habeat licentiam non „ parendi Papæ in uno caſu forſan ratio„ nabili, dare occaſionem, ut alii non pa-

„ rent

(24) *Relect. IV. de pot. Papæ & Conc. prop.* 16.

„ reant etiam in juſtis, & honeſtis,„ Ajo deinde, in dubiis legitimo Pontifici parendum eſſe, uti omnes conſentiunt: *Guigo Viennenſis* Archiepiſcopus, & Apoſtolicæ Sedis Legatus coacto apud ſuam Metropolim Provinciali Concilio, cui intererant S. *Hugo Gratianopolitanus*, & S. *Godefridus Ambianenſis* Epiſcopi privilegium de inveſtituris a *Paſchali* II. per vim licet extortum a. MCXII. reſcidit, datiſque ad Pontificem litteris decretorum ſuorum confirmationem omnium nomine petiit, addita comminatione: *ſi quod minime credimus, aliam viam adgredi cœperitis, & noſtræ paternitatis aſſertiones roborare nolueritis; propitius ſit nobis Deus, quia nos a veſtra obedientia repelletis.* Verum *Natalis Alexander* (25), Epiſcopos illos *in eo peccaſſe* non dubitat, *quod* Romano *Pontifici minas intentarint, ſe ab ejus* OBEDIENTIA *receſſuros, niſi ſtatuta confirmaret: quod*, inquit PESSIMI *ſane exempli eſt*. Qua in re *Natalis Alexander* ſibi conſentientem, atque adeo ducem habuit *Carnotenſem Ivonem* illorum temporum æqualem, qui ad *Henricum* Abbatem ea de re ita ſcripſit (26): „ Quia „ verenda patris debemus potius velare quam „ nudare; familiaribus & caritatem redo„ lentibus litteris admonendus mihi videtur „ ut ſe judicet, aut factum ſuum retractet.

„ Quod

[25] *Diſſ.* IV. *in Sæc.* XII. *artic.* 12.
(26) *Ep.* CCXXXIII.

„ Quod ſi fecerit, referamus Deo gratias"; „ ac gaudeat nobiſcum omnis Eccleſia, quæ „ graviter languet, dum caput ejus laborat „ tanta moleſtia. Si autem in hoc languo„ re inſanabiliter ægrotaverit, NON EST NO„ STRUM JUDICARE DE SUMMO PONTIFICE. Ha„ bemus enim Evangelicam ſententiam, quæ „ ſecuros hos (al. nos) facit: *Super Ca„ thedram* Moyſi *ſederunt ſcribæ & Phariſæi. Quæ dicunt, ſervate & facite: ſecundum vero „ opera eorum nolite facere*. Uult enim hæc „ ſententia præcepta præſidentium ad cathe„ dram pertinentia obedienter impleri(etiam„ ſi tales ſint, quales erant Phariſæi) non „ eos factioſa conſpiratione a ſuis ſedibus „ removeri. Si vero ea præcipua, quæ ſint „ contra doctrinam Evangelicam & Apo„ ſtolicam, ibi non eſſe eis obediendum „ exemplo docemur *Pauli* Apoſtoli, qui „ *Petro* ſibi prælato non recte incedenti ad „ veritatem Evangelii in faciem reſtitit, „ non tamen eum abjecit. „ Agebatur tamen de privilegio, quod plerique ſimoniæ incuſabant. Quid ergo dixiſſet Ivo de mandatis, quæ maxima auctoritate, Eccleſiarum confeſſione, longo ſæculorum uſu nituntur?

V. Fac nunc de injuſtitia & abuſu liquido conſtare. Principibus tamen ante Eccleſiæ judicium ejuſmodi mandatis reſiſtere non licebit. *Victoria* in his ſaltem, quæ ad univerſalem Eccleſiæ ſtatum ſpectant, gene-

ralis Concilii decretum poſtulat: tum ait (27): " facta tali declaratione, & decreto Con-
„ cilii, ſi Papa contrarium mandaret, poſ-
„ ſent vel Epiſcopi, vel Concilium provin-
„ ciale per ſe reſiſtere tali mandato, vel eti-
„ am implorare Principes, ut auctoritate eo-
„ rum reſiſterent ſummo Pontifici, impedien-
„ do exequutionem mandatorum ejus. "
Immo " non ſolum liceret, inquit, non
„ parere talibus mandatis, ſed etiam facto
„ & vi, ſi opus eſſet, reſiſtere illis, & im-
„ pedire armis exequutionem illorum man-
„ datorum: & maxime intercedente publi-
„ ca auctoritate, ut principis, & compre-
„ hendere, & punire exequutores talium
„ mandatorum; ſemper tamen ſervato mo-
„ deramine inculpatæ tutelæ, non excedendo
„ de reverentiam, nec negando aliquo pa-
„ cto auctoritatem illius, ſed ſolum adle-
„ gando, quod hoc eſt injuſtum, & in de-
„ trimento Eccleſiæ ". Quæro nunc ex *Febronio*, num Jurium, quæ *Pſeudo-Iſidorianæ* diſciplinæ ab eo tribuuntur, poſt ea, quæ in eorum defenſionem hoc opere propoſuimus, iniquitas & abuſus pateat omnibus? Quæro an aliquod generale Concilium eam diſciplinam improbarit, ac Pontifici ejus ſervandæ facultatem ademerit? Quæro quid ſi potius *Tridentinum* Concilium eam confirmarit, ſublatis Pontifice adſentien-

(27) *l. c. prop.* 20.

tiente, atque adeo urgente, quibuſdam, quæ cupiditas hominum invexerat, vitiis? Vocem illam nunc exerat ſeditionis plenam, ſubtractæ obedientiæ *medio rite compelli Aulicos redire ad ſua officia, atque ad auferendum gravamina, quæ ſi non hoſtili, ſaltem ambitioſo animo, liberis Eccleſiis intulerunt* (28). Tantam audaciam repellam, dicamque non modo eo uti non licere, ſed ſchiſmaticum præterea fore, qui illo uteretur. Quum enim iſthæc obedientiæ ſubtractio eo ſpectet, ut aut *pro futuro negent* Principes, *aut ſaltem ſuſpendant uſum & exercitium certorum Jurium, in quorum poſſeſſione ſummi Pontifices nonniſi a paucis*, ut ipſe ait, *ſæculis exiſtunt* (29), non ſingularia facta & abuſus ea obedientiæ negatio petit, ſed ipſa *Romanorum* Pontificum jura, quæ & a remotioribus, quam ipſe putat, ſæculis revera exercuerunt, vel certe ſi Eccleſiæ bonum id antea poſtulaſſet, exercere pro ſuprema ipſorum auctoritate ſemper potuiſſent; & ubi illis ab Eccleſiæ conſenſu ea adceſſiſſent, nefas eſt, ab ea revocari, multoque magis per vim, ac Principum edicta. Itaque qui *Romanis* Præſulibus ea de cauſſa reſiſteret, ut coacti juribus ſuis cederent, peccaret utique primum injuſta alienorum jurium invaſione; deinde Primatui, ad quem illa re-

(28) T. I. *cap.* IX. §. *IV. n.* 6. *pag.* 717.
(29) T. *II. pag.* 595.

ferri par eſt, ſeſe ſubducere ſchiſmaticorum more adgrederetur. At exempla *Febronius* profert, *queis Catholici Reges & boni Principes* (30) *eo* ſubtractæ obedientiæ remedio *uſi fuere* (31). Meminerit tamen (quod ſæpius monui), ex factis, niſi perpetua quadam atque uniformi ſerie, aliiſque circumſtantiis juventur, perperam jus comprobari. Nego deinde factis, quæ ex recentiorum ſæculorum annalibus promit, id ſtatui, quod ipſe præcipue ſpectat, non enim plerique, ſaltem in caſibus, qui ibi indicantur, Principes jura ipſa Pontificum adorti ſunt, neque eos ad ſe illis abdicandos cogere voluerunt, ſed vim, quam peculiari aliquo *Romani* Pontificis mandato ſibi ſuiſque illatam, aliorum fere ſuaſu, conſiliis, ac machinationibus, opinabantur, vi propulſare ſe poſſe exiſtimarunt. His igitur exemplis obedientiæ negationem, quæ inani quodam veteris diſciplinæ reſtituendæ obtentu Pontificia jura molia-

(30) *Febronius* ſe *Catholicorum* Regum exempla prolaturum ſpondet; quid ergo deinde narrat (*ibid. p.* 595.) *Variis Parlamentorum Arreſtis de die* 24. *Julii* 13. *&* 27. *Auguſti, nec non* 30. *Sept. an.* 1591. *quæ referuntur* cit. cap. 20. Libert. Eccles. Gall. *inhibitum fuiſſe, omnem ad* Romanam *Curiam recurſum vo quibuſvis gratiis obtinendis, uti & quæcunque ad eam.em tranſmiſſio pecuniarum?* Num quo tempore ea Senatus *Henrico* IV. addictiſſimi decreta prodibant, *Catholicus* erat *Henricus* IV. qui ſolum a. 1593. menſe Majo de Catholicæ Eccleſiæ dogmatibus edoceri petiit, ac 25. Julii ſolemnem demum noſtræ Fidei profeſſionem emiſit?

(31) *T. II. pag.* 593.

moliatur evertere, fruſtra *Febronius* ſe confirmaturum ſperat.

VI. Quid autem de *plenaria* ab obedientia Pontificis defectione, ad quam *Febronius* tandem nos adducere ſtudet? " Equidem, „ inquit ille (32), diverſæ ſententiæ viden„ tur fuiſſe Patres Concilii *Turonenſis*, anno „ 1510. adverſus *Julium* Pontificem in *Gal„ lia* celebrati, apud Harduinum *T. IX. col.* „ 1557. ubi ad quæſtionem a Rege propo„ ſitam: *An ob Pontificis odium notorium*, „ *& adgreſſionem injuſtam, liceat Principi ſe „ ſubtrahere ab obedientia hujuſmodi Pontificis, „ adtento etiam, quod Pontifex concitavit alios „ quoſdam Principes & Communitates, immo „ & tentavit cogere ad invadendas terras & „ dominia ejuſdem Principis, qui potius bene„ volentia Sedis Apoſtolicæ dignus fuit?* Con„ cluſum per Concilium, Principem ab o„ bedientia Papæ ſe ſubducere ac ſubtrahe„ re: non tamen *in totum & indiſtincte*, „ ſed pro tuitione tantum ac defenſione ju„ rium ſuorum temporalium ". Ipſe tamen *Turonenſibus* Patribus, quos tamen plerique Regis timore fractos in ea, quæ ediderunt, decreta conſenſiſſe tradunt (33), multo ſapientior continenter addit: *Verius omnis cum eo correſpondentia, omne commercium ruptum cen-*

(32) *T. II. pag. 597.*
(33) Vide Spondanum ad eum annum num. 8.

cenſetur. Heu! *Verius?* Paullo antea (34) dum de *partialibus*, quas vocat, *ſubtractionibus obedientiæ* loqueretur, dixerat, illis *Papæ integrum relinqui exercitium jurium Primatus ei* DIVINITUS *adtributus*; dum ergo *omnem cum eo correſpondentiam, omne commercium rumpi* nunc ſuadet, *Papæ exercitium jurium* quoque *Primatus* ei DIVINITUS *adtributorum* auferendum eſſe contendit. Vult igitur, eo rem deduci, ut Eccleſia a Pontifice etiam ut *Capite ſuo* deficiat. En ſchiſma. At enim *omnia in eo ſtatu reponi* contendit (35), *quo forent Papa mortuo, aut captivo*: ubi autem heic ſchiſma? Non heic certe ſchiſma, ubi voluntaria non eſt omnis cum *Romano* Pontifice commercii intermiſſio: ibi vero quis ſchiſma non videat, ubi quis ſua ſponte a *Romano* Præſule tanquam Eccleſiæ capite ſe prorſus ſejungit? eamque potiſſimum ob cauſſam, ut ſi redintegranda communio ſit, antea Pontifex ſua in membra Capitis jura miſſa faciat? Atqui exempla non deſunt, quibus *Febronii* auſus ſuſtentetur. " Talem „ inquit, [36], rupturam plenariam refert „ *Arnoldus Lubecenſis Hiſt. lib. III. Cap. 7.* „ inter *Fridericum* I. Imp. & *Urbanum* Pa„ pam: Fridericus *Imp.* inquit, *videns* Ur„ bani III. *obſtinatum erga ſe animum, clau-*

ſis

(34) T. II. pag. 596.
(35) *Ibid.*
(36) T. II. pag. 567.

„ *ſit omnes vias Alpium, & omnium circum-*
„ *quaque Regionum, ut nemo pro quolibet ne-*
„ *gocio adire poſſet Sedem Apoſtolicam*. Sic
„ nulli relationi ad *Romanam* Curiam reli-
„ ctus locus . . . Quum anno 1527. *Caro-*
„ *lus* V. Imp. Papam *Clementem* VII. *Romæ*
„ captivum teneret, *Ludovicus* XII. *Galliæ*,
„ & *Henricus* VIII. *Angliæ* Reges inter ſe
„ convenerunt de non admittendis a dicto
„ Pontifice mandatis quoad uſque ejus de-
„ tentio duraret “. O inconſideratum ſui-
que plane immemorem inſtituti Scriptorem! Promiſerat antea, ſe exemplis acturum, quæ *Catholici Reges* & *boni Principes* edidere. Numquid his Principibus, niſi pudorem omnino abjecerit, *Fridericum* adnumerabit? Cur ergo non etiam *Henricum* illum *Angliæ* Regem in medium adtulit, qui ſimilia adverſus *Alexandrum* III. molitus eſt? Sed ut omnes intelligant, quanta impietate *Fridericus* fuerit, ea tantum recolant, quæ de hac *Friderici* cum *Urbano* III. contentione *Spondanus* ex ipſo *Arnoldo Lubecenſi* deſcripſit (37). “ Pontifex ut zelator pro de-
„ fenſione S. R. E. conſtanter agens, nec
„ terreni imperii metuens Principatum, quæ
„ ſui juris erant, intrepidus requireret. Ar-
„ guebat enim præcipue de tribus Impera-
„ torem, videlicet de Patrimonio Comitiſ-
„ ſæ *Matbildis*, quod ab eo injuſte detine-

„ ri

(37) *ad ann.* 1186. 2.

„ ri conquerebatur; deinde de exuviis Epi-
„ ſcoporum morientium, quas idem inique
„ rapiebat; poſtremo de ſtipendiis Abbatiſ-
„ ſarum, dum videlicet plurimas expellens
„ ſub prætextu depravatæ earum vitæ, mi-
„ nime alias in illarum locum ſufficiebat,
„ ſed proventus ſibi uſurpabat. Etſi vero
„ has Pontificis reprehenſiones non libenter
„ Imperator audiret, patienter tamen ſuſti-
„ nebat, quia de coronatione filii ſui *Hen-*
„ *rici* in Imperatorem inſtanter agebat. Qu-
„ um autem Pontifex, prædeceſſoris ſui
„ *Lucii* exemplum ſequutus, omnino recu-
„ ſaſſet filium promovere, niſi prius pater
„ ſe abdicaret; ſed & *Volcmarum* canonice
„ electum *Trevirenſem* Archiepiſcopum, con-
„ tra ejuſdem Imperatoris voluntatem con-
„ ſecraſſet: tunc demum excandeſcente Im-
„ peratore, manifeſtiſſima inter eos facta
„ eſt diſciſſio “. Hæccine exempla ſunt, quæ Principibus noſtris, ut prolapſam diſciplinam inſtaurent, *Febronius* ob oculos ponit? Num ætatis noſtræ Principes eos eſſe putat, quos *Lutherus* indicabat, dum diceret (38): *Noſtri Principes emendationem Eccleſiarum inſtituunt, ſed eo prætextu ſpoliant, rapiunt, expilant Eccleſias, adipemque Monaſteriorum & Collegiorum diripiunt ipſi*, ut illis

[38] *Comm.* in Gen. *cap.* 45. T. VI. *Lat. Wit.* Fol. 517.

lis istiusmodi exempla proponantur? Heic enimvero adversario irascerer, nisi alterum illud *Ludovici* XII. & *Henrici* VIII. exemplum cachinnos commoveret. Ea sane *Ludovicus*, & *Henricus* pacti sunt, quæ *Febronius* refert; at cur? Ut *Caroli* V. qui *Clementem* VII. in *Hadrianæa* arce captivum detinebat, conatibus obsisterent, sibique, & Pontifici consulerent; Pontifici quidem, ut hac conventione excitatus Imperator de eo liberando citius cogitaret; sibi vero, ne forte quid ipsorum juribus adversum, *Clemens* a *Carolo* coactus suo Chirographo munita in lucem emitteret. Diserta sunt initæ duos inter Reges pactionis verba (39):
„ Item quum non conveniret, ut aliquem
„ effectum habeat metu coacta potestas, &
„ ad aliorum libidinem per vim & injuriam expressa auctoritas, ad alterius damnum, & detrimentum prolata . . : paciscuntur . . . quod quæcumque decreta,
„ mandata, sive sententiæ, bullæ . . . .
„ processerint, aut emanaverint a summo
„ Pontifice DURANTE ET MANENTE CAPTIVITATE SUA, unde . . . . damnum
„ aut gravamen alteri Principum prædictorum, suis Regnis aut subditis subsequi,
„ provenire, aut contingere possit . . . .
„ neque ipsi parebunt, aut obedient eisdem
. . . . de

(39) *apud.* Pith. *Preuves des libertez. de l' Eglise Gallic. T. II. edit.* 1651. *in fol. p.* 404. *seq.*

„ . . . .de prædictis AD ADCELERANDAM „ SUMMI PONTIFICIS LIBERATIONEM „ convenientes “. Tum ſuum Locumtenentem omnibus facultatibus muniunt, *ſuper prædictis*, & aliis quibuſcumque STATUM SEDIS APOSTOLICÆ, ET PRISTINAM DIGNITATEM *ejuſdem veteri more & inſtituto conſervandam, & innovationem quamcumque ea in re* PER CÆSAREM *fiendam reſiſtendam, & impediendam concernentibus*. Aptum certe exemplum, quo Principes ad coercendam Pontificis majeſtatem, atque omnimodam ei denegandam obedientiam ſcilicet ad ſchiſma incitentur?

VII. Negat tamen *Febronius* ſchiſma hinc exoriturum. “ Imprimis, inquit (40), non „ inducetur tale ſchiſma ex parte *Epiſcoporum*; hi ſua recipientes *Romano* Pontifici citra difficultatem relinquent, quæ „ ad Primatum proprie ſpectant. Sed nec „ ex parte *Principum*: qui unum hoc volunt, ne Papa ſe immiſceat temporalibus „ Regnorum, & ut ſervet Canones, quorum ipſi cuſtodes conſtituti ſunt. Nihil „ ergo his in circumſtantiis ſupereſt, quam „ ut (quod abſit) ipſe Papa faceret ſchiſma “. Nempe ut in ſuperiore opere dixerat (41): “ ſi (quod Deus avertat) fiat „ ſciſſio in Eccleſia, & quæratur, num ea

„ ſe

(40) *T. II. pag. 148.*
[41] *T. I. Cap. IX. §. 7. n. 5. pag. 732.*

„ ſe teneat ex parte Papæ, an ex parte
„ Epiſcoporum, recurrendum erit ad prin-
„ cipia & exempla, quæ Patres Concilii
„ *Baſileenſis* propoſuerunt, & oppoſuerunt
„ *Eugenio* Papæ, Concilium ob metum re-
„ formationis diſſolvere molienti, apud
„ Harduinum *Concil. T. VIII. col.* 1319.
Scilicet: *Si duo ad certum tempus, vel ad*
„ *aliquod complendum opus ſocietatem iniiſſent,*
„ *& alter eorum ante tempus vel operis finem*
„ *velit ſocietatem dimittere, alter autem uſque*
„ *ad finem temporis vel operis perdurare, quis*
„ *horum cenſendus eſt Societatis ſciſſor ac divi-*
„ *ſor? Si duobus ſervis mandat dominus, ut*
„ *in agrum laboratum vadant uſque ad fru-*
„ *ctuum tempus, & alter in via retrocedit,*
„ *alius autem in agro laborans uſque ad meſ-*
„ *ſem perſeveret, quis eorum alter alterum*
„ *deſerere, & quis domini mandatis obtempe-*
„ *rare dicendus eſt? Et ſi recedens perſeve-*
„ *ranti dicat: Recede & tu, ne ſit diviſio*
„ *inter nos; an debet ille recedere, & potius*
„ *conſervo quam domino parere? Nemo eſt*
„ *tam hebetis ſenſus, qui iſta non dijudicet.*
„ . . . . . *Nunc igitur qui habet oculos, vi-*
„ *deat, quis diviſionem, ſciſſuram, rixam,*
„ *contentionem, novitatem ac ſcandalum fa-*
„ *ciat?* Pergunt deinde Patres, falſo ſibi
„ adfingi, quod ſummum Pontificem con-
„ temnant, declarantes, paratos ſe eſſe ad
„ reverentiam, S. *Petri ſucceſſori* debitam,

„ ipſi

„ ipſi exhibendam: *Dummodo a corpore Ec-*
„ *cleſiæ, extra quam non eſt ſalus, ſe nolit*
„ *ſegregare*“. Ad hæc *Ballerinius* recte animadvertit (42): “ Auctoritas *Baſileenſium*,
„ qui *Eugenium* certum Pontificem dese-
„ rentes in apertum ſchiſma proruperunt,
„ *Febronio* nihilum prodeſt, & multo mi-
„ nus ratio, qua iidem *Baſileenſes* ſchiſma-
„ tis notam dilueturi, ſciſſuræ cauſſam in
„ *Eugenium* diſſolutionem Concilii decer-
„ nentem rejecerunt: quum ex celebri S.
„ *Auguſtini* ſententia præcidendæ unitatis
„ & ſchiſmatis conficiendi nulla ſit juſta
„ neceſſitas & ratio, nec ſchiſma proprie
„ dictum cadere queat in Papam, qui ali-
„ quos a ſua communione ſegregat, ſed in
„ eos qui a Papa communionis centro ſe
„ dividunt“. Profecto ſi *Febronii* & *Baſileenſium* argumentum quidquam efficit, non erit, cur *Græci*, cur *Lutherani*, cur ceteri hæretici eo uti nequeant ad ſchiſmatis notam a ſe abſtergendam, ac *Romanorum* Pontificum ambitione, ac pervicacia, non ſuo ipſorum vitio inductum ſchiſma conqueantur; quemadmodum *Romanæ* Eccleſiæ ab *Ultrajectinis* ſchiſmaticis ſæpe objectum non ſine lacrymis adceperimus. Itaque *Febronio* hortator ſum, ut a generali hac in *Romanum* Pontificem ſeditione excitanda ſerio abſtineat. Eorum quæſo meminerit, quæ S. *Iræ-*

(42) de *poteſt. Eccles. pag.* 220.

Irenæus ſcripſit (43): *Judicabit autem & eos, qui ſchiſmata operantur, qui ſunt inanes, non habentes Dei dilectionem ſuamque utilitatem potius conſiderantes, quibus unitatem Eccleſiæ, & propter modicas & quaslibet cauſſas magnum & glorioſum Corpus Chriſti conſcindunt, & dividunt, & quantum in ipſis eſt, interficiunt; pacem loquentes, & bellum operantes, vere liquantes calicem, & camelum tranſglutientes; nulla enim ab eis tanta poteſt* FIERI CORRECTIO (diſciplinæ), *quanta eſt ſchiſmatis pernicies.*

(43) *lib. IV. adv. hær. cap.* 33.

RESPONSIONIS CLAUSULA.

Atque heic noſtris diſſertationibus finis imponendus foret. Earum tamen aliqua veluti anacephaleoſis ſubjungenda videtur, non quæ *Febronii* ſyſtema ob oculos ponat (id enim primæ diſſertationis capite ſecundo præſtitimus), ſed ipſum operis auctorem *Febronium* veluti exprimat. Id autem ut adcuratius exſequar, *quæſtionem facti* ſubtexere libet, in qua quis *Febronius* ſit, declaretur.

QUÆSTIO FACTI.

In qua quis Febronius *ſit*, *diſquiritur*.

QUÆSTIUNCULA I. *Cujas* Febronius *ſit*?

RESP. *Germanus* eſt; ſed ad *Gallos* tranſfuga, ad *Gallos* inquam illos qui *Richerianum* Eccleſiæ ſyſtema Conciliis, Patribus, atque adeo ipſi Chriſto adverſum (1), ad ſacrorum anathematum vim declinandam (2), ad fovenda ſchiſmata (3), ad ipſam Politicæ majeſtatis dignitatem evertendam (4) pro-

[1] Confer. primam *Antifebronii vindicati* diſſertationem.
(2) Vide diſſertationem XI. cap. 5.
(3) Recole nuper dicta diſſ. XII. cap. 5.
(4) Adi *Antifebronii* Introductionem T. I. *cap.* 3. *n.* 2. *pag.* 82. *ſeqq.* *Cæſen. edit.* & *cap.* VI. *n.* 4. *pag.* 227. *ſeqq.*

propugnant : qui Conſtitutionem *Unigenitus* calumniis , conviciiſque proſcindunt [5] : qui *Ultrajectinam* pſeudo-Synagogam non abſolvunt modo, ſed etiam laudibus efferunt (6).

(5) Conſule *diſſ. V. cap. 6. T. II. Antiſebr. vindic. pag. 417. ſeqq.*

(6) Legeſis eamdem diſſ. quinctam *cap. 6. pag. 444. ſeqq.*

QUÆSTIUNCULA II. *Cuinam ſæculo* Febronio *ſit adſcribendus?*

RESP. Non illepidæ hujuſce dubitationis occaſionem præbet *Lutheranus* Catechiſta *Babrdtius* in eo libello , quem in hujus tomi præfatione commemoravi. *Jugeons*, inquit ille [pag. 58.] *de l' exactitude de* Febronius *par le titre de ſon ouvrage : il porte* de ſtatu Eccleſiæ , *ſans doute de l' Etat* ACTUEL , *& on n' y voit , que de vieilles hiſtoires . . . . Si* ſtatus *ſignifie autre choſe, que* ſituation , ètat , *ou l Egliſe ſe trouve , c' eſt un barbariſme* . Quid ergo? Vivit utique hoc noſtro ſæculo XVIII. *Febronius* ; quum tamen de *ſtatu Eccleſiæ* acturus & *Aliacenſi*, Cardinali *Juliano*, *Gerſone* , *Cuſano*, ceteriſque potiſſimum XV. ſæculi Scriptoribus Eccleſiæ ſtatum nobis effingat pro illius ſæculi conditione fortaſſe verum , ſed a noſtris temporibus perquam alienum ,

inter XV. ſæculi Scriptores ablegandus potius videatur, quam noſtro adſcribendus.

QUÆSTIUNCULA III. *Cujuſnam communionis* Febronius *ſit?*

RESP. Catholicum illum omnino videri velle. Heus tamen! cum heterodoxis in proterenda *Romani* Pontificis auctoritate (1), in amplificandis *Romanæ* Curiæ abuſibus (2), in parando Monachorum cœtibus publico odio [3] plane conſentit. In illos præterea indulgentiſſimus cauſſas, cur a nobis ſeceſſerint, a *Romanorum* Pontificum tyrannide adcerſit (4); cœlibatum, cui maxime

(1) Sæpe eum in *Antifebronio*, tum in hoc noſtro opere animadverti *Febronium* in ea, quæ nobis cum illo eſt de *Romani* Pontificis primatu controverſia, non multum a Proteſtantibus abludere; plura quoque ab his, ut a *Marco Antonio* de *Dominis*, a *Melanchthone*, a *Calvino* mutuari.

(2) Vide diſſertationem X. præſertim cap. 2. & 5.

[3] Legeſis ejuſdem diſſ. X. caput quartum.

(4) Audi *Febronium* T. I. cap. VIII. §. 8. pag. 669. *Inter querelas Proteſtantium adverſus Papam negari non poteſt, aliquas fuiſſe juſtas & fundatas. Hoc agnovit Concilium* Tridentinum *per reformationem, quam in Eccleſiam introduxit occaſione novarum hæreſum:* ac paullo poſt pag. „ 670.]„ Fatentur *Proteſtantes* fatales illas ſciſſiones, ſæculi XVI. in Eccleſia numquam orituras fuiſſe, ſi *Romani* Pontifices ſtetiſſent intra fines legitimi Primatus. Lenſant *Preſervatif contre la reunion avec le Siege de* Rome. *Tom. IV. Lettre* 5. *pag.* 213. Idem agnoſcunt *Catholici*. Vid. cap. VI. §. 13. Declarant Proteſtantes, quod „ ſi de perfecta ſe inter & Catholicos quoad omnes fidei „ articulos concordia conveniretur, ſola autem *Romani* Pon-

xime infenſi ſunt, de medio tolli, ac Dominici Corporis communionem ſub utraque ſpecie (quod illi percupiunt) ſumi adſentitur (5); negat (quod dixerat P. *Zechius*) ſublata apud Proteſtantes credendi regula induci *Indifferentiſmum*, hinc *Libertiniſmum*, tandem *Atheiſmum* (6): prohibet *dari* Jeſuitis *exercitium continuum cum nervo belli*; ne

„ Pontificis Monarchia, & exorbitans illius poteſtas (in „ cujus *æqua* diminutione illi omnem, quæ ſupereſt, fu„ turæ concordiæ ſpem ponunt. (Schilter *de libert. Eccles. „ German. lib. VII. cap.* 14. §. 22.) pertinaciter ſuſtine„ ri vellet, perpetuum inde reunioni futurum abſtaculum „ neque unquam ſibi jus vivendi extra immeritum illud „ jugum auferri poſſe. Vid. Academiæ *Goettingenſis Ephe„ merides anni* 1758. *die* 30. *Martii pag.* 364. Item *anni* 1759. die 22. *Martii pag.* 307. „

(5) Confer diſſertationem *I. cap.* 3. *pag.* 94. *ſeqq.*

(6) T. II. pag. 145. Exaggerando, inquit, *perdit ſe ipſum* Zechius. An *extorre facta omni fidei regula inducereetur Dei negatio? Nonne vero* Deus *etiam naturali ratione nobis innoteſcit? Nonne ſublatis illis fidei regulis, quas tenent ultra proteſtanticam Catholici, remaneret adhuc una ſacra ſcilicet Scriptura, qua ſervata nullus evadet libertinus?* Cependant, inquit Bahrdtius [pag. II.) Zech *raiſonne ſelon l' experience. Des qu' un Catholique èclairè a perdu ſa foi, il va juſqu' a l' athèiſme:* Boſſuet a *mis ce point en èvidence dans ſes avertiſſ. aux Prot.*, & Febronius *qui aime les ouvrages Philoſophiques, trouvera ſa condamnation dans le Dictionnaire Encyclopedique* Art. *Unitaire. Il „ finit* cet Article par une rèflexion, dont la veritè le fe„ ra ſentir a tout Lecteur intelligent. La Religion Catho„ lique, Apoſtolique & Romaine eſt inconteſtablement la „ ſeule bonne, la ſeule ſûre, & la ſeule vraie. Mais cet„ te Religion exige en meme-temps de ceux que l' em„ braſſent, la ſoumiſſion la plus entiere de la raiſon. Lor„ ſqu' il ſe trouve dans cette communion un homme d' un „ eſprit inquiet, remuant, & difficile a contenter, il co-

qui converti nolent [Proteſtantes], *exſcindantur ferro, crementur rogis &c.* (7).

„ mence d' abord a s' etablir juge de la verité des dogmes, „ qu' on lui propoſe à croire; & ne trouvant point dans „ cet objet de la foi un degrè d' evidence, que leur na- „ ture ne comporte pas, il ſe fait *Proteſtant*. S' apercevant bientòt de l' incoherance des principes, qui caracteriſſent le Proteſtantiſme, il cherche dans le Socinianiſme une ſolution a ſes doutes, & a ſes difficultès, & „ il devient Socinien. Du Socinianiſme au Deiſme, il n' „ y a qu' une nuance tres-impercetible, & un pas a faire. „ Il fait. Mais comme le Deiſme n' eſt lui mème qu' „ une Religion inconſequente, il ſe prècipite inſenſiblement dans le Pyrrhoniſme; ètat violent, & auſſi humiliant pour l'amour propre, qu' incompatible avec la nature de l' eſprit humain. Enfin il finit par tomber dans „ l'Athèiſme, etat vraiment cruel, & qui aſſure a l' homme une malheureuſe tranquillitè, a laquelle on ne peut „ gueres eſpèrer de le voir renoncer.„ T. 17. *pag.* 200. *edit. de* Neuchatel 1765.

(7) T. *II. pag.* 148.

Quæstiuncula IV. *Quam ob cauſſam* Febronius *ſuum opus ſuſceperit?*

Resp. Si ipſum audimus, *pax Eccleſiarum primarius finis eſt quem ſibi propoſuit* (1). Vehemens nihilominus ſuſpicio oritur, *Febronium* alio ſpectaſſe. Ea certe in medium adfert, quæ neutri parti probari umquam poſſint, immo & ad Proteſtantes a *Romana* Eccleſia magis magiſque diſiungendos faciant (2).

Quæ-

(1) T. *I.* in *Præfat. ſub fin.*

(2) Conſule *Antiſebronium Introduct. cap. I. ſeq.* & ejuſdem *Antiſebronii vindicati* diſſertationem primam *cap.* 3. & 4.

QUÆSTIUNCULA V. *Quænam ſint hujus Scriptoris dotes eximiæ?*

RESP. Sexdecim omnino ſunt, eæque Scriptore dignæ, qui ſuum eſſe credit [T. *II. pag.* 338.) *his de rebus agere & ſcribere* JURE *&* MORE DOCTORUM, ſeu ſi cum *Hieronymo* adverſus *Helvidium* dicere malis, *quaſi de ſublimi in totum orbem ferre ſententiam*. Singulas percenſebo.

I.

FEBRONIUS ECCLESIASTICI REGIMINIS CORRUPTOR EST, ATQUE ADEO EVERSOR.

Negat ſcilicet cum *Puffendorffio* Eccleſiam eſſe ſtatum (1); claves non *Petro*, ſed Eccleſiæ datas eſſe cum *Abulenſi* adfirmat [2], ut non Monarchicum, ſed Ariſtocratico-democraticum cum *Ritherio* Eccleſiæ regimen reapſe ſtatuat (3); Epiſcopos omnes, atque adeo Apoſtolos auctoritate pares prædicat (4) excepto *Petri* ejuſque ſucceſſorum primatu, qui tamen non Juriſdictionis ſit,

(1) Vide *Antifebronium* vindicatnm T. *I. diſſ. I. cap. II. pag.* 57. *& diſſ.* II. *cap.* I.

(2) Confer. eumdem *Antifebronium vindicatum diſſ. I. cap.* 2. *pag.* 61. *& diſſ. II. cap.* 2.

(3) *ibid. diſſ. I. cap. II. pag.* 69. & *diſſ. II. cap.* 4. *pag.* 346. *ſeqq.*

(4) Adi *diſſ. III. cap.* 3. *pag.* 443.

ac poteſtatis, ſed directionis (5) etiam in fidei materia erroribus obnoxiæ (6), neque univerſam Eccleſiam ſibi ſubijciat in generalibus Conciliis coactam (7) ſed ſingulas tantum Chriſtiani orbis Eccleſias, quin tamen quidquam in eas immediate poſſit (8), non appellationes ſuſcipere (9), non leges edere, quarum vis ex Epiſcoporum, Principumque conſenſione pendeat (10), non anathemata infligere, niſi de præſumpto ſaltem Eccleſiæ adſenſu (11) &c.

(5) Conſule *Antifebronium vindicatum* T. II. *diſſ.* IV. *cap.* 2.
(6) Ibidem *diſſ. V. cap.* 2.
(7) Ibidem *diſſ. IV. cap.* 3. 5. 6.
(8) Vide Caput IV. ejuſdem IV. diſſertationis
(9) Confer. T. *III. diſſ. VIII. cap.* 5.
(10) Ibid. *diſſ. VI. cap. I.*
(11) Lege T. IV. *Antifebronii vindicati diſſ. XI. cap.* 5.

I I.

FEBRONIUS ABSURDISSIMORUM DOGMATUM EDITOR.

Primum eſto, quod ſupra indicavi, Eccleſiam non eſſe ſtatum (1). Secundum, Eccleſiam poſſe Primatum transferre a *Ro-*

mano

(1) Febron. T. I. Cap. II. §. 12. n. 6. pag. 127. Vide etiam *Antifebronium Caſen. edit. T. I. diſſ. I. cap. I. n.* 3. *pag.* 296. *ſeqq.*

mano ad alium Episcopum (2). Tertium, Concilia generalia ABSOLUTE necessaria esse (3). Quartum, *indeclinabilem in materiis fidei auctoritatem* ILLIS SOLIS *inhærere* (4). Quinctum: *parum firma est illorum* (Catholicorum scilicet omnium, & *Gallorum* præsertim) *sententia, qui a plurima parte Episcoporum, definitioni Romani Pontificis extra Concilium adhærentium, ultimatum, & irrefragabile judicium constitui existimant* (5). Sextum; *Excommunicatio, qua summus Pontifex per se suaque Primatiali auctoritate scandalosum vel hæreticum Præsulem excommunicat, non est actus jurisdictionis proprie talis* (6). Septimum: *divisio potestatis Episcopalis in eam, quæ est* ordinis, *& quæ* jurisdictionis, *seu verius dilaceratio Episcopalis dignitatis a Christi instituto aliena est* (7). Octavum: Romani *eos, qui famosam* Clementis XI. *Constitutionem* [Unigenitus] *tanquam universæ Ecclesiæ decretum non agnoscunt, contra omne jus & fas, contra perpetuum Ecclesiæ morem, ut hæreticos & schismaticos habent & tractant* (8). Nonum. Regi *Galliarum* ubi de Constitu-

(2) Febronius T. I. *cap.* II. §. 3. Confer *Antifebronium* Cæsen. *edit.* T. II. *diss.* II. *cap.* I. *pag.* 11. *seqq.*

(3) *Febron.* T. I. *cap.* VI. §. 7. *pag.* 404. Vide *Antifebronium* T. II. *diss.* II. *cap.* II. *pag.* 288.

(4) Febronius *l. c.*

(5) Febronius T. I. *cap.* VI. §. 8. *pag.* 413.

(6) Febron. T. I. *cap.* II. §. II. *pag.* 145.

[7] Febr. T. I. *cap.* VII. §. I. *n.* 9. *pag.* 540.

(8) Febr. T. II. *pag.* 72.

ſtitutionis *Unigenitus* natura & indole agitur, credendum magis, quam *Clementi* XIII.; majore hic, quam ille *cum præventione loquitur* (9). Decimum. Eccleſia *Romana* atque adeo univerſa poſt *Iſidorianas* Decretales quoddam diſciplinæ genus cooptavit, *quod Evangelicam, a Chriſto inſtitutam, & ab Apoſtolis obſervatam diſciplinam eradicavit* (10).

(9) ibid. Vide *Antifebron. vindicatum* T. II. *diſſ. V. cap. 6. n. 5. pag. 436. ſeq.*

(10) Febron. T. II. *pag.* 308. Conſer. *Antifebr. vindic.* T. III. diſſ. VI. *cap. IV. n.* 3.

III.

FEBRONIUS LEGITIMÆ DISCIPLINÆ PROFLIGATOR.

Legitimam dico diſciplinam, quæ antiquiſſimis ante *Iſidorianas* Decretales ſæculis viguit, de appellationibus ad Apoſtolicam Sedem, de cauſſis majoribus *Romano* Pontifici reſervatis atque in his de Epiſcoporum confirmatione, atque depoſitione, de Conciliis ſine *Romani* Pontificis adſenſu non celebrandis, aliiſque id genus non paucis. Hæc enimvero diſciplina eſt, quam *Febronius* omni niſu conatur convellere (1).

F E-

[1] Vide diſſertationem IX. *Antifebron. vindic. cap. IV. n.* 5.

IV.

FEBRONIUS JURIS CANONICI, QUOD TRIBUS, AUT QUATUOR PAGELLIS CONTINEATUR, EGREGIUS CONDITOR.

Nonne, inquit Febronius (1) *præſtaret hujuſmodi compilationes* [decreti, & decretalium] . . . *oblivioni tradere, ſubrogato* PURO *canonum corpore*? . . . . *Reducatur* ergo (2) diſciplina & regimen *Eccleſiæ*, *juxta votum ac deſiderium* Tridentinorum *Patrum ad terminos quatuor primorum Conciliorum, & omnia ſalva erunt* (3), marſupium cum primis; Canones enim quatuor primorum Conciliorum pauciſſimis pagellis comprehendentur.

[1] T. II. *pag.* 436.
[2] *ibid. pag.* 553.
[3] Confer. omnino Antifebron. *vindic.* T. III. *diſſ. VI. cap. IV. num.* II.

V.

FEBRONIUS LIBERTATIS ECCLESIASTICÆ, QUAM ECCLESIA CHRISTI HACTENUS IGNORAVIT, ADSERTOR.

Libertatem Eccleſiaſticam in eo *Febronius* potiſſimum collocat, ut *Romani* Pontificis

ficis juriſdictionem reſpuat. Hæccine libertas eſt, quam Chriſti ſponſa non exhorreſcat? [1]

(1) Vide *Antiſebronium* vindicatum T. IV. *diſſert.* X. *cap.* 3.

V I.

FEBRONIUS SCHISMATIS INCENTOR.

Quid magis ſchiſmaticum, quam in id adlaborare, ut Principes, Epiſcopi, populi debitam *Romano* Pontifici obedientiam denegent? At ne alia indicem *Febroniani* operis loca, nonne id unum *Febronius* ſuadere nititur in epiſtola *de ſubtractione obedientiæ* Romano *Pontifici debitæ*? (1)

(1) T. II. *pag.* 589. Confer. *Antiſebronium vindicatum* T. IV. *diſſ.* XII. *cap.* 5.

V I I.

FEBRONIUS PESSIMUS DISPUTATOR

Exemplis opus non eſt. Utrumque quod contra eum ſcripſimus, opus, illa abunde ſuppeditat (1).

F E-

(1) Quamobrem mirum non eſt, *Febronium* dialecti-

cam

cam duce P. *Floriano Dalham Scholarum Piarum* in tractatu *de ratione recte judicandi* tam acriter insectatum fuisse (*T. II. pag. 342. seqq.*). Hinc scilicet timebat sibi a dialecticorum syllogismis; illinc hæreticorum, qui nihil magis quam dialecticam artem formidant, miserebatur. At *Dalhami* sui pace dictum esto, quæ pro dialecticæ in Teologicis rebus usu non *Canus* solum, aliique paullo antiquiores Scholastici, sed magnus *Petavius* in Prolegomenis, *Tournelius*, *Gottus*, ceterique Scholastico-dogmaticæ Theologiæ institutores tradiderunt, ejusmodi sunt, ut nemo prudens refragari illis possit. S. *Basilius* mille *Febroniis* præstat; ejus autem hæc sunt (ad cap. I. Isaiæ): *facultas dialectica muri instar est dogmatibus, quod ea non sinit facile diripi, & quorumlibet incursioni patere*. Confer. *Benedictinum Gerbertum* in eo libello, quem *de ratione Exercitiorum scholasticorum* inscripsit (*cap. VII. & VIII.*)

VIII.

FEBRONIUS VANUS MULTIJUGIS, AC RECONDITIORIS CUJUSDAM LITTERATURÆ OSTENTATOR.

Non uno loco *Febronius* hanc suam litteraturam jactat. Quamobrem *Babrdt Lutherani*, & Jesuitæ *Kleineri* libros adversus se scriptos, adscito *Auli Jordani* nomine, comparans ait [1], *magis hac in parte ingenuum esse hunc* Catechistam, *quam* Jesuitam. *Ille sinceritatem scopi, pietatem, pro Ecclesiæ salute curiositatem*, ERUDITIONEM Febronio *recognoscit, iste vero scopum larvatum, impietatem, temeritatem, Ecclesiæ perturbationem, partis Episcopalis unicum studium, parum*

(1) T. I. *Append. IV. pag. 87.*

rum ERUDITIONIS *ex penu propria eidem objectat.* (2)

(2) Fatendum tamen eſt, *Babrdtium* nonnihil de ſuis hiſce laudibus poſtea recantaſſe. In *Gallico* enim libello, quem ſæpius appellavi, ait (pag. 61.): *ce ſeroit une injuſtice manifeſte de déſavouer, qu' il n' y ait d' excellentes choſes dans vôtre livre. Mais* 1. *elles ne ſont rien la reunion . . .* 2. *elles ne ſont pas de vous.* 3. *ceque vous y mêlez du votre, eſt exceſſif, & des lors vicieux.* Verum ne id quidem ſatis, *Babrdtius* infra ſuam de *Febrônii* litteratura mentem explicatius aperit. *Quant a votre erudition*, inquit ille (*pag.* 80.) *elle a paru ſi inutile, & ſi inſipide a votre traducteur Francois, qu' il l' a ſupprimée. Les Gazettes des dernieres années ſont a peu pres le quart de vos deux volumes, ſans qu' on puiſſe voir, pour quoi elles y ſont &c.* Animadvertenda autem cum primis adnotatio, quam *Babrdtius* heic ſubiicit. *Si on raſſemble ce que quelques Catholiques ont ecrit en faveur des quatre articles du Clergé de* France (Maimburgius cum primis, Dupinius, Natalis Alexander, & pſeudo-Boſſuetius); *ce que d' autres ont écrit pour refuter les decretales d'* Iſidore (ut Fleurius, & Gacinius), *pour corriger le decret de* Gratien; *ce que les Proteſtans & quelques Catholiques ont dit contre* Rome (vide Antifebronium T. I. *Introduct. cap. VI.* & Antifebron. *vindic. T. I. diſſ.* I. *cap. V.*) *on verra, que* Febronius *n'eſt qu' une tres-mauvaiſe compilation de tout cela; & que ſes deux volumes, ne renferment pas un mot, qui merite une attention nouvelle.*

IX.

FEBRONIUS IN PATRES, VETERES ROMANOS PONTIFICES, IPSAMQUE TRIDENTINAM SYNODUM INJURIOSUS ET CONTUMELIOSUS.

Ampullatæ Patrum loquutiones [1]; id gene-

(1) Febr: T. I. *cap.* III. §. 8. *pag.* 191.

generatim dictum ; de *Hieronymo* vero notat *verba utcumque turgida* (2). *Plura ſuſceperunt* (SS. *Leo* & *Gregorius* M.) *quam in Regula ipſi facturi fuiſſent , & eorum prædeceſſores fecerunt* (3). Idem S. *Gregorius pontificiam auctoritatem extendere nititur* (4). „ *Ante falſas decretales Pontificia auctoritas* „ *ægre intra ſuos fines continebatur , ſic ferente humanæ conditione infirmitatis* , quæ a ma„ gna ſublimitate ſæpe augetur , & ſuperio„ ri poteſtati plerumque incitamenta addit „ ad ſe ſe altius efferendum cum depreſſio„ ne . . . . . Talium argumentorum haud „ pauca , ſive adtentata , ſive in effectum „ redacta , hoc ipſo Tractatu exhibemus , „ ex ſæculo II. in *Victore* Cap. IX. §. 7. „ n. 2. Sæculo III. in *Stephano* Cap. VI. „ §. 9. Sæculo V. in *Innocentio I.* Cap. V. „ §. 2. n. 2. in *Bonifacio* I. ſeu potius *Zo„ ſimo* Cap. V. §. 6. n. 5. in *Leone* M. „ Cap. IV. §. 11. n. 2. item Cap. V. §. „ 4. n. 3. litt. d. in *Gelaſio* Cap. V. §. 8. „ n. 1. Sæculo VI. in *Gregorio* M. Cap. V. „ §. 4. n. 9. " Animadverte autem hos omnes Pontifices Sanctorum Catalogo adſcriptos eſſe (5).

De

(2) *ibi pag.* 193.
(3) Idem *T. II. pag.* 271.
(4) Idem ibid. *pag.* 636.
(5) Idem *T.* I. *cap. VIII.* §. 3. *pag.* 647. Mitto quæ paſſim contra S. *Grego.ium* VII. confert injuriarum plauſtra. Vide *Antiſebr. vindic. T.* I. *diſſ.* II. *cap.* 5. *pag.* 388. *ſeqq.*

De *Tridentina* vero Synodo ſatis ſit adſcribere, quæ in utriuſque Tomi *Febroniani* indicibus leguntur: *In multis diſpoſitionem Iſidorianarum Decretalium ſequitur . . . Hinc emendationes patitur* (6). *Hoc Concilium levioribus tantum diſciplinæ malis remedium tulit, relictis gravioribus . . . . In eo Epiſcoporum cauſſa ſat male habita* [7].

[6] In Indice tomi primi V. *Tridentinum* Concilium.
(7) T. II. *pag.* 645. Confer *Antifebr. vindicat.* T. I. *diſſ.* I. *cap.* IV. *pag.* 115. *ſeq.*

X.

FEBRONIUS MONACHORUM, ET JESUITARUM CUM PRIMIS OSOR IMMANISSIMUS.

Piget id recitatis *Febronii* locis confirmare ſatis de his diximus cum in *Antifebronio* (1) tum in *Antifebronio vindicato* (2).

(1) T. IV. *lib. V.* cap. I. *pag.* 220. *ſeqq.*
(2) C. I. *diſſ.* I. *cap.* IV. *pag.* 110. *ſeqq.* & T. IV. *diſſ.* X. *cap.* 4.

FE-

X I.

FEBRONIUS FESTIVUS AC LEPIDUS HOMO EST, QUI ASPERITATEM STILI ADVERSARIIS OBIICIAT, IPSE IN EOS INCLEMENTISSIMUS.

„ Singulas has quæſtiones, inquit *Jo-*
„ *hannes a Calore*, ſeu larvatus *Febronius*
„ (1) . . . ex genuinis monumentis diluci-
„ dat J. *Febronius*, ea propter a ſuis ad-
„ verſariis probris & miris ſchomatibus im-
„ petitur . . . Inter hos *Gregorius Trauriwein*
„ . . . . Neque fere mitiores in eum ſunt
„ *Sappel*, *Kauffmans*, & alii, per & pro-
„ pter turpe hoc agendi ſcribendique genus
„ propriæ exiſtimationis jactura apud viros
„ honeſti amantes ſatis mulctati. Non mi-
„ nor Evangelicæ manſuetudinis & Chri-
„ ſtianæ caritatis, quam veritatis habenda
„ eſt ratio. Caritas autem in corde puro,
„ patiens eſt, benigna eſt, non irritatur,
„ non æmulatur, non agit perperam, ut-
„ que addit *Auguſtinus* lib. contra Litteras
„ Petiliani Cap. XXIX. n. 31. *ſine ſuper-*
„ *bia de veritate præſumit*, *ſine ſævitia pro*
„ *veritate certat*. Hæc magnus ille non ve-
„ ritatis minus quam Caritatis Doctor &
„ ſcripto & opere monſtravit. Etenim in

(1) Febr. T. II. *pag.* 157. *ſeq.*

„ ſuis adverſus *Manichæos*, *Pelagianos*, *Do-*
„ *natiſtas*, alioſque tam ſibi quam Eccleſiæ
„ adverſarios adſiduis conflictationibus id
„ ſemper diligentiſſime cavit, ne quem-
„ piam eorum injuriis aut conviciis læde-
„ ret atque exaſperaret. Qui ſecus ſcriben-
„ do & diſputando fecerit, is profecto nec
„ veritatem ſibi præcipue cordi eſſe, nec
„ caritatem ſectari ſe oſtendit. "

Non renuo, quamquam aliqua eſſent in hanc rem adnotanda (2). At quid ipſe tantus *veritatis* & *caritatis* præco? Recito *Babrdtii* verba [3]. " Je ſais, comment vous
„ traitez vos adverſaires les plus ſages, &
„ les plus moderès. *Zacharie* ne fait, que
„ dèclamer, & battre air. *T. II. pag.* 567.
„ (4). *Froben*, n'eſt que un jeune homme,

tan-

[2] Confer *Petavium* in *Elencho Theriacæ* Vincentii Lerinis *cap. XXIX.*

[3] Similia ſunt illa ([T. II. *pag.* 349.): *innumeris* Zaccariæ *allegationibus*, *ſeu verius cavillationibus*, - - - - - - - - - *quanta temeritate Jeſuita Bibliothecarius librum* Febronii *manifeſtæ impietatis* [quod nuſquam mihi excidit] *in apertum contemptum*, & *crudelem dilacerationem* Romanæ *Curiæ conſcriptum dixerit*, *eamque ſeditioſum nominaverit* - - - *Juſte metuebat* [ibid. pag. 341.] *ne ſua ſcripta extra* Italiam SIBILIS EXCIPERENTUR.

[4] *Italos* ſæpe *Febronius* laceſſit. *Cupiditas* inquit T. II. *pag.* 118., *a ſacris Canonibus omnium malorum*, *ſive moris*, *ſive doctrinæ*, *radix eſſe dicitur*: *hæc præcipue regnat apud* Italos, *ex æquo gloriæ*, *dominatur*, *atque pecuniæ cupidos*, *ne quid dicam de cupiditate obſcena*. O inſignem hominis caritatem! Sed ne mirere Lector: Italia *RR. Pontificibus magis quam aliæ terræ ſubiecta* (T. II. pag. 657.)

Eadem

„ tandis que *Febronius* eſt un docteur achevè. *T. I. app.* 2. *p.* 1. 2. C' eſt un mau-
„ vais genie, un eſprit Italien ib. 12. [5].
„ Les docteurs de l' univerſitè de *Cologne*
„ ſont des flatteurs du Pape, des calomnia-
„ teurs. *T. II. pag.* 20. 21. *Zech* eſt un ſa-
„ vant, mais un *Jeſuite*, c' eſt a dire un
„ homme ennemi des ſciences, de l' Egli-
„ ſe, de la paix, de la veritè &c. *T. II.*
„ *pag.* 113. *Kleiner* n' enſeigne le droit que
„ pour corrompre le Clergè, & les peu-
„ ples. *Il enſeigne des choſes, qu' il ne croit*
„ *pas lui mème. Il forme les jeunes clercs a*
„ *l' irreligion, & les empèche d' etre chrè-*
„ *tiens. T. I. App.* 3. *pag.* 31. Moi mème
„ tout Proteſtant que je ſuis, & dès lors
„ hèretique a vos yeux, je vaux cent fois
„ mieux que lui. *T. I. App.* 4. *pag.* 87.
„ *Kauffmans* eſt un *Sophiſte*, un *chicaneur*,
„ un *Calomniateur*. *Index tom. II. &c.*

Eadem de cauſſa quid conviciorum in *Romanos* non jactat blandus *Febronius?* Pergit ille eo loco: *Hæc* [cupiditas] Romæ *in ſancta urbe ad ſcandalum populorum reſidet, a multis palam, ab hypocritis clam exercita: unde & vulgo* Romani *dicuntur* boni Catholici, peſſimi Chriſtiani; *atque notum illud cujuſdam, Doctoris.* Romæ fui, & fidem ſervavi. *Romanos* alibi [*T. II. pag.* 571.] *vindicativos vocat.*

XII.

FEBRONIUS CALUMNIARUM ARCHITECTUS.

Exempla dedi in utroque opere. Unum aut alterum heic repetam. Quid calumniari erit, niſi ſit, quod in Præfatione ſecundi voluminis de *Eugenio* IV. falſo dicitur, eum *in quadam Bulla ad omnes fideles directa*, quæ nuſquam exſtat niſi in *Febroniani* cerebri Archivo, *ſcripſiſſe: Papam poſſe totum Jus Canonicum deſtruere, & novum conſtituere?* At *Bulæus* id narrat (*T. V. pag.* 754.) En novam calumniam. Ne verbum quidem eo loci *Bulæus* habet de *Eugenio* IV. Sed de hoc alibi dictum (1).

Calumnia quoque eſt, eaque inſignis, *Romanos* Pontifices Epiſcopis ademiſſe *votum deciſivum in Conciliis generalibus* (2).

Calumnia eſt, concordata *Germaniæ* a *Romanis* reſervari (3) &c. &c. &c.

[1]
(2) Febr. T. II. *pag.* 32.
[3] *Ibid. pag.* 492.

XIII.

FEBRONIUS PATRES, ALIOSQUE, QUOS APPELLAT AUCTORES, FŒDE OBTRUNCAT.

Quei hoc? *Febronius*, inquit ipse in notis ad *Judicium Academicum Colonienſe* (1), *ubique ſumma fidelitate indicat fontes, & auctores ſuos*. At nihil hoc mendacius dictum umquam fuit. Vide quæſo, ut innumera alia præteream paſſim in *Antifebronio vindicato* a me notata, & pauca tantum exempla indicem ex *Italico Antifebronio*, *Danielis Papebrochii* dictum turpiſſime mutilatum (2). *Innocentii* I. locum unius vocis mutatione interpolatum (3), S. *Bernardi* de *Romanis* appellationibus ſententiam inſigni infidelitate corruptam [4]. Mitto alias harum ſimiles fraudes, de quibus in *Antifebronii* introductione agitur (5).

(1) Febr. T. II. *pag.* 72.
[2] Antifebr. T. I. *Introduct. cap. V. pag.* 165.
(3) Antifebr. T. III. *lib.* II. *cap.* 3. *pag.* 430.
(4) Ibid. T. *III. cap.* 7. *pag.* 620. *ſeq.*
(5) T. I. *Introduct. cap. V. pag.* 167. *ſeqq.*

XIV.

FEBRONIUS PSEUDO PROPHETA.

Audi Vaticinantem *Febronium* (1). „ Neque ex hac diſtinctione [*S. Sedis & Cu-*
„ *riæ*], neque ex juſta reſiſtentia, ſed nec
„ ex licita ſubtractione obedientiæ in ſu-
„ premam Pontificis majeſtatem periculum
„ redundat. ¡Vidi *Juſtini Febronii* epiſtolam
„ *de ſubtractione obedientiæ*, Romano *Ponti-*
„ *fici debitæ*. In ea ex hiſtoria Eccleſiaſti-
„ ca plura referuntur talium ſubtractionum,
„ & æquiſſimarum quidem, exempla, e
„ quibus nulla Eccleſiæ damna, nullæ Re-
„ rumpublicarum perturbationes ſequutæ.
„ Commovetur quidem his illico Curia;
„ ſed, durante ex adverſo reſiſtentia, ve-
„ lum *Sedenti* detrahitur, diſſipantur paul-
„ latim iniqua Curialiſtarum ſtudia; cauſſa
„ ad terminos æqui deducitur, ſicque honor
„ *Sedis* ſalvatur". LUSITANIA (en vaticinium) VEL ACTU DAT, VEL PROPEDIEM DABIT ILLUSTRE HUJUS REDUCTIONIS EXEMPLUM. Ita ille anno 1770. aut ſi vis 1769. At norunt omnes, quodnam *Exemplum Luſitaniæ* dederit. *Illuſtre* equidem dedit, ſed amicæ, & Rege Fideliſſimæ dignæ cum CLEMENTE XIV. conciliationis.

[1] *Febr. T. II. pág.* 329.

FEBRONIUS SECUM IPSO INEPTE CONFLIGIT.

Tomus Primus Febronii *cum tomo primo pugnat.*

I.

„ Reformatio a Cu-
„ ria *Romana* NUM-
„ QUAM NON impe-
„ dita fuit."
T. I. pag. 487. §. XV.
& *p.* 496.

„ *Alexandro* VI.
„ monſtro Pontificis,
„ an. 1505. defuncto,
„ congregati in Con-
„ clavi pro eligendo
„ ſucceſſore Cardina-
„ les jure jurando ſe
„ ſe obligaverint ad
„ reformandam per
„ eum, qui Pontifex
„ eligendus eſſet Ec-
„ cleſiam in Genera-
„ li Concilio poſt
„ biennium celebran-
„ do."
T. I. cap. VI. §. *XV.*
n. 5. *pag.* 501.

II.

„ Indulgentiæ con-
„ ceduntur ſine di-
„ ſcretione aut Ca-

II.

„ Abuſus, qui in
„ his (Indulgentiis)
„ irrepſerunt, ex ſu-

„ nonico motivo ;
„ cum manifeſta in-
„ fractione pœniten-
„ tialis diſciplinæ.“
T. I. pag. 483.

„ perſtitione, ſgno-
„ rantia, quæſtu, ſu-
„ blati ſunt.“
T. I. Append. IV. pag. 112.

III.

„ Poſt *Tridentinum*
„ Epiſcoporum juri-
„ ſdictio quaſi poſtli-
„ minio reſtituta.“
T. I. cap. II. §. 10. n. 3. pag. 141.

III.

„ Vere *Thuanus*
„ *hiſt. lib. VI.* ſcribit:
„ *Epiſcoporum poteſtas*
„ in Concilio Tri-
„ dentino *non ſolum*
„ *non aucta., ſed ex*
„ *ea multum deliba-*
„ *tum eſt* . . . Fertur
„ etiam *Philippus II.*
„ *Hiſpaniæ* Rex ea
„ occaſione dixiſſe :
„ Prælatos, qui *Tri-*
„ *dentum* iverunt ut
„ EPISCOPI, inde re-
„ diiſſe ut PARO-
„ CHOS.“
T. I. cap. I. §. 8. n. 11. pag. 61.

IV.

„ Interim nos tem-
„ peramento utimur,

IV.

„ *Romano* Pontifi-
„ ci non competit
juri-

„ In quo præivit *Natalis Alexander cit. Tom. VIII. pag.* 427. „ ... *Summi Pontificis Primatum, non* honoris *dumtaxat, ſed* poteſtatis & auctoritatis, *immediate a Chriſto ſuper omnes Eccleſias particulares inſtitutum, & adceptum, pariter profitemur, & colimus.*“

T. I. cap. VI. §. 16. *n.* 4. *pag.* 518.

V.

„ Nullus hæreticorum exiſtimabit „ ſe *altimato* & *infallibiliter* damnatum, niſi per univerſale Concilium. „ Ita ſane ex noſtra „ ſententia.“

T. I. cap. VI. §. 8. *n.* 2. *pag.* 418.

„ juriſdictio proprie „ talis in omnes Eccleſias.“

T. I. cap. V. §. 4. *pag.* 297.

Nota. Conatur quidem *Febronius* (*T. I. p.* 147. *& p.* 297.) *auctoritatem* inter & *juriſdictionem* aliquid diſcriminis ſtatuere; at quodnam inter *Poteſtatem*, *& juriſdictionem* inveniet?

V.

„ Vim illam ultimam & ineluctabilem *unitate* & *conſenſione* conſtare; „ id quoque valere „ quocumque modo „ ſe illa conſenſio „ declaraverit, ſive „ Concilia congregentur, ſive non „ congregentur.“

T. I. cap. VI. §. 8. *n.* 5. *pag.* 422.

Sen-

V I.

„ Sententia, licet
„ in ſe veriſſima,
„ quod Primatus cum
„ omni ſuo jure, au-
„ ctoritate Eccleſiæ,
„ alio transferri va-
„ leat, non placet
„ *Romanis*."
T. I. cap. II. §. 3. n. 6. pag. 103.

V I.

„ Ad hanc Eccle-
„ ſiam (*Romanam*)
„ propter potiorem
„ principalitatem, *ne-*
„ *ceſſe eſt* omnem con-
„ venire Eccleſiam."
T. I. cap. II. §. V. p. 109.

V I I.

„ Quod autem is, qui
„ Eccleſiæ totius ca-
„ put erat in urbē to-
„ tius orbis dominam
„ pervenerit, ibique
„ ſedem fixerit ſuam,
„ ſingulari divinæ
„ providentiæ conſi-
„ lio factum videtur:
„ ut ſcilicet ipſe e-
„ jusque ſucceſſores
„ inde, quaſi ex ſu-
„ blimi loco exeu-
„ bias agere, & mu-
„ neris ſui partes
„ commodius imple-
„ re poſſent."

V I I.

„ *Sedi ſenioris* Ro-
„ mæ, *quod urbs il-*
„ *la imperaret Patres*
„ *jure privilegia tri-*
„ *buerunt*, inquiunt
„ Patres Concilii
„ *Chalcedonenſis* anni
„ 451. Can. 28. Poſ-
„ ſunt hæc non mi-
„ nus adcipi de &
„ pro cauſſa fixatio-
„ nis Primæ Sedis
„ in urbe orbis do-
„ mina, quam de ju-
„ ribus Patriarchali-

T.

T. I. cap. II. §. 3. *n.* 6. *pag.* 102.

„ bus eidem poſtea
„ adtributis.“
ibid.

VIII.

„ Non fuerunt in
„ aciem deducti, ni-
„ ſi viri graves, &
„ pii, quos OMNES
„ Eccleſiæ pro tali-
„ bus agnoſcunt.“
T. I. Append. III. *pag.* 86.
Supra dixerat: *ſtudio abſtinuit a Scriptoribus Proteſtantibus.*
ibid. pag. 41. *ſeq.*

VIII.

Atqui toto opere paſſim appellat *Puſfendorfium*, *Pfaffium*, *Schilterum*, *Vonder Hardt*, Baronem de *Senckenberg*, Academiæ *Goettingenſis* Ephemerides &c. Num hoſce viros graves & *pios* OMNES Eccleſiæ agnoſcunt? aut hi non ſunt inter Proteſtantes adcenſendi?

IX.

„ Rite infertur,
„ etiam ex hoc lo-
„ co S. *Matthæi* elu-
„ ceſcere, & probari
„ *Primatum Petri*, ſed
„ talem, qui fines
„ *directorii* & *formæ*
„ non egrediatur.
T. I. cap. I. §. 2. *n.* 6. *p.* 19.

IX.

„ Inter hos *nudi*
„ *directorii* fines jura
„ Primatus non ſub-
„ ſiſtunt, exigit am-
„ plius aliquid con-
„ ſervatio Unitatis
„ in Eccleſia, non
„ ſemper in Conci-
„ liis congregata,

Hæc

„ quam pro funda-
„ mento & princi-
„ pio Primatus po-
„ nimus.“
T. I. *cap.* II. §. 4. *n.* 2. *pag.* 106.

X.

„ Hæc ſumma Pon-
„ tificiorum *reſerva-*
„ *torum*, quæ in Pri-
„ matu fundantur,
„ defluentium partim,
„ immo UT PLURI-
„ MUM immediate ex
„ jure divino, par-
„ tim deductorum ex
„ convenientia hujus
„ juris & inſtituti,
„ partim ab Eccleſia
„ ad melius eſſe ad-
„ jectorum.
T. I. cap. II. §. 3. *n.* 10. *pag.* 108.

X I.

„ Nulla lege di-
„ vina aut humana
„ convocatio Univer-

X.

„ Habet univerſa-
„ lis Primatus ſua
„ jura, partim ex jure
„ *divino*, partim ex
„ *humano*, IMO PLU-
„ RA ex hoc quam
„ ex illo.“
T. I. *cap.* II. §. 7. *n.* 9. *pag.* 126.

X I.

„ Talem ſcilicet
„ hic S. Martyr (*Cy-*
„ *prianus*) præter-pro-
ſa-

„ ſalium Concilio-
„ rum ſummo Pon-
„ tifici reſervatur.“
T. I. *cap.* VI. §. 2.
pag. 371.

„ pter fatebatur prin-
„ cipatum ſummi Pon-
„ tificis in *univerſali*
„ Eccleſia, qualem
„ *Cyprianus* gerebat
„ in *Africana*, qui
„ æqualitatem & li-
„ bertatem Epiſco-
„ porum *Africæ* non
„ infirmabat, ſed jus
„ ſolum dabat Con-
„ cilia convocandi,
„ illiſque præſidendi,
„ Coepiſcopos fra-
„ terne admonendi,
„ ſimiliaque, quæ
„ *Romano* Pontifici
„ *per totam* Eccleſiam
„ competunt, in ſua
„ *Africana* exercendi
„ eo ſemper ſalvo,
„ quod *Stephani* R.
„ P. univerſalis Pri-
„ matus ſit ex inſti-
„ tutione Chriſti, *Cy-*
„ *priani* e contra hu-
„ manæ ordinatio-
„ nis.“
T. I. *cap.* II. §. II.
n. 1. *pag.* 146.

Qui

XII.

„ Quilibet Episco-
„ pus TANQUAM JU-
„ DEX FIDEI a Deo
„ & ab Ecclesia con-
„ stitutus, conformi-
„ ter ad ea, quæ *Cap.*
„ IV. §. 2. tradidi-
„ mus, judicabit de
„ perniciosis doctri-
„ nis in sua diœcesi
„ natis, seu in eam
„ invectis. Damna-
„ buntur hæreticæ
„ doctrinæ, earum-
„ que fautores pri-
„ mum in Synodis
„ Episcopalibus. . .
„ Habebitur etiam
„ talis doctrina pro-
„ scripta non in il-
„ la tantum diœcesi
„ & provincia "
T. I. *cap.* VI. §. 8. *n.* 4. *pag.* 420.

XII.

Singuli Ecclesiæ Pastores & Rectores, extra Concilium veritatum revelatarum, *respectu universalis Ecclesiæ* sunt tantum pro sua quisque parte, *Custodes & Testes*; constat autem, quantum interfit inter *Testem*, & *Judicem*.

T. I. *cap.* VI. §. 8. *n.* 13. *p.* 428.

Tomus primus Febronii

I.

De *Richerio*, & *Paullo Sarpio* hæc *Febronius: illos fuisse Ossores Papatus, & inimicos Pontificum, qui* Lutherum & Calvinum *habuerunt ductores.*

T. I. *App.* I. *pag.* 777.

cum secundo pugnat

I.

„ Habuit revera
„ *Sarpius* illud cum
„ Protestantibus com-
„ mune votum, ut
„ minueretur excessi-
„ va auctoritas *Ro-*
„ *mani* Pontificis, &
„ emendarentur abu-
„ sus Curiæ; atta-
„ men non cum pari
„ excessu, neque eo-
„ dem fine, quo id
„ optabant & quæ-
„ rebant Acatholici.
„ Fra *Paolo* in nullo
„ suorum operum,
„ sive de Interdicto
„ *Veneto* scriberet, si-
„ ve de Beneficiis
„ Ecclesiasticis, sive
„ de Inquisitione, si-
„ ve de Concilio *Tri-*
„ *dentino* nunquam
„ adversus legitimam
„ summi Pontificis
„ potestatem dispu-
„ tavit; abusus ta-

Ta-

„ xavit, hoſque au-
„ ferri voluit, & ut
„ hi revera auferren-
„ tur, Papæ humilia-
„ tionem, tamquam
„ medium hunc in
„ finem aptum, op-
„ tavit. Boni & ma-
„ gni viri eſt noſſe
„ abuſus, qui in Re-
„ ligionem irrepſere,
„ eos non ſilere dum
„ tempus eſt & oc-
„ caſio loquendi, il-
„ lis quantum in no-
„ bis eſt, mederi.“
T. II. *Apolog. artic.* I. *n.* 1. *pag.* 165.

II.

Tales translationis (Primatus a Papa ad alium Epiſcopum) legitimæ cauſſæ defuiſſe videntur.

T. I. *cap.* II. §. 3. *n.* 6. *p.* 103.

II.

Itane vero? *At Eccleſiæ damnant plurimum a Miniſtris Papæ.* Quænam magis legitima cauſſa exſpectetur?

T. II. *pag.* 633.

Sy-

Tomus ſecundus Febronii

I.

„ Syſtema politi-
„ cum Curiæ magis
„ a Romano mini-
„ ſterio ſuſtinetur,
„ quam bonis Pon-
„ tificibus probe-
„ tur.“
T. II. *Flor. ſparſ. cap.* VIII. §. 8. *pag.* 562.

II.

„ Mira res! *Ro-*
„ *mana* Curia Con-
„ ſtitutionem Unige-
Antif. Vind. T. IV.

cum ſecundo pugnat

I.

„ Nunc decipitur
„ (*a miniſtris*) ſum-
„ mus Pontifex, ſed
„ ſe ipſum & alios
„ decipit, quando
„ eum iis, qui ſin-
„ gulari erga Eccle-
„ ſiam merito præ-
„ diti non ſunt, ab-
„ ſque informatione,
„ bullarum expedi-
„ tionem aut earum
„ ſaltem exequutio-
„ nem præcedente
„ diſpenſat ſuper plu-
„ ralitate beneficio-
„ rum.“
T. II. *in not. ad Jud. Colon. pag.* 62.

II.

„ Conſtitutio *Uni-*
„ *genitus* certiſſimum
„ eſt univerſalis Ec-

„ nitus dogmaticum
„ *Univerſalis Eccleſiæ*
„ Decretum eſſe ad-
„ firmat: *Gallica* Na-
„ tio (cui præ reli-
„ quis omnibus de
„ adceptatione hujus
„ Bullæ per omnes
„ Eccleſias, uti præ-
„ tenditur, facta con-
„ ſtare deberet) id
„ negat: in Brevi
„ Apoſtolico, a *Cle-*
„ *mente* XIII. die 23.
„ Jan. an. 1765. ad
„ *Leodienſem* Epiſco-
„ pum ſub annulo
„ Piſcatoris dato, hoc
„ inter alia ſcribit
„ Pontifex: *Illud au-*
„ *tem ſummopere no-*
„ *bis placuit, quod in*
„ *eodem Edicto Con-*
„ *ſtitutioni* Unigeni-
„ tus *ſuam adſeruerit*
„ *auctoritatem, eique ut*
„ DOGMATICO *hujus*
„ *Sanctæ Sedis &* UNI-
„ VERSÆ ECCLESIÆ
„ DECRETO *omnimo-*
„ *dam profiteris deberi*
„ cleſiæ judicium,
„ cui ſinguli fideles
„ corde & animo ad-
„ hærere tenentur...
„ Hinc inferimus
„ *Queſnellum* [ſi Bul-
„ læ *Unigenitus* Ec-
„ cleſiæ pars notabi-
„ lis poſitive conſen-
„ ſit, ceteris per or-
„ bem tacite ſeu ſi-
„ lentio conſentien-
„ tibus; quod factum
„ probat *Colletus l. c.*
„ *pag.* 112. *ſeqq.*] dum
„ quatuor *Galliæ* E-
„ piſcopos ſententiæ
„ ſuæ patronos, &
„ cum ipſo appellan-
„ tes habuit, non de-
„ bere dici *prudenter*
„ *Clementi* XI. immo
„ verius univerſali
„ Eccleſiæ obſtitiſſe."
T. II. *Apolog. artic.* III. *n.* 10. *p.* 195.

„ *ab omnibus obedien-*
„ *tiam.* Ex altera parte
„ Rex Chriſtianiſſi-
„ mus in Edicto de
„ 24. Maii 1766.
„ ita effatur: *la Ma-*
„ *jeſtè s' eſt toujours*
„ *occupèe a empècher*
„ *par l' execution des*
„ *loix de ſon royau-*
„ *me, qu' un zèle in-*
„ *diſcret ne ſe portat*
„ *a abuſer de la Con-*
„ *ſtitution* Unigenitus
„ *en lui attribuant la*
„ *denomination, le ca-*
„ *ractère & les effets*
„ *de regle de foi, que*
„ *l' Egliſe ne lui a*
„ *pas donnès*. Cui
„ credemus? Cui co-
„ gnita magis ſunt
„ quæ in *Gallia* a-
„ guntur? Uter am-
„ borum majore vel
„ minore cum præ-
„ ventione loquitur?
„ Si autem in tanta
„ [ut minimum di-
„ cam] rerum & fa-
„ ctorum ambiguita-

„ te, *Romani*, eos,
„ qui famoſam hanc
„ *Clementis* XI. Con-
„ ſtitutionem tanquã
„ univerſæ Eccleſiæ
„ decretum non agno-
„ ſcunt, contra om-
„ ne jus & fas, con-
„ tra perpetuum Ec-
„ cleſiæ morem, ut
„ hæreticos & ſchi-
„ ſmaticos habent &
„ tractant, qui pru-
„ dens, ex altera
„ parte, Chriſtianiſ.
„ ſimo Monarchæ
„ vertet male, ſi fa-
„ nioribus principiis
„ Canonicis innixus,
„ potioreque utens
„ jure in hos Roma-
„ næ ſententiæ ſecta-
„ tores, tanquam ve-
„ ros ſchiſmatis fau-
„ tores ſæviat. "

T. II. in not. ad Ja-
dic. Colon. p. 71.

XVI.

FEBRONIUS BARBARARUM ELEGANTIARUM PATER.

Specimen ſit hic indiculus cum verborum tum phraſium, quibus *Febronius* paſſim utitur.

Abyſſus gen. maſc.
Appertinentiæ
Aviſamenta
Canonizavit
Cauſalis, *ragione*
In CONFORMITATEM *horum principiorum*
Te conjuro, *vi ſcongiuro vi prego*
Continuet eum legere
Courtiſani
De, & cum illis
Dedicitæ juriſprudentiæ
Ejus Deſcendentes
Detorquerunt
(Pontificem) dicere facit
Effective facit
Eſſe informatum
Horrendior
In, & pro quibus
Ingenia fortia
Inſubſiſtentia
Liga
Maxima, *principio*, *maſſima*
Practicari

Prælentire
Prætendit, ſe non teneri
Prætenſa auctoritas
Loquitur cum PRÆVENTIONE
Probavit concludenter
Reclamare libertatem
Febronio eruditionem RECOGNOSCIT
Reflectant prudenter
Reflexiones Febronii
Fecit REGISTRARI
Cum profundo reſpectu
Schiſmaticati
Si ſic Romanis SUCCEDERET &c.
Concilium non SINE TURBINE finivit, *non ſenza turbamento* &c. &c. &c.

Tanta porro barbaries eo magis mira nobis adcidit, quod *Febronium* Theologis Scholaſticis cum le *Gendrio* inconcinnam orationem, ac ſtili barbariem exprobraſſe (1) animadvertimus. Quid porro ſi vere ſcripſit *Babrdtius*, *Febronianum* opus ab amico fuiſſe emendatum? [2] Quot quantiſque illud, quum primum a Scriptoria Auctoris menſa ad correctoriam delatum fuit, ſtatuiſſe barbariſmis exiſtimabimus.

(1) *T. I. Cap. I. §. I. n. 5: pag. 6.*

(2) pag. 84. *Un de vos amis a taché de polir votre ouvrage mais il a mal reuſſi; il a dit lui-même, qu' il l' avoit lechè comme les ours lèchent leurs petits, pour en corriger la difformitè. Son ſtyle, qu' il a mêlè ſouvent, contraſte toujours avec le votre, quoiqu' il ſoit lui-même fort peſant.*

QUÆ-

QUÆSTIUNCULA VIII. *An* Febronius *in ſecundo volumine ſtrenuum primi vindicem ſe præbuerit.*

RESP. 1. Plurima eorum, quæ in *Antifebronio* refutaram, fuiſſe a *Febronio* in altero volumine, caute diſſimulata (1); 2. in iis ipſis, quæ defendere adgreſſus eſt, eum præcipua a me adlata argumenta aut præteriiſſe, aut pervertiſſe; plerumque vero hoc defenſionis genere uſum, ut vel quæ in primo volumine dixerat, confidentiſſime iteraret, vel ad illud ipſum volumen Lectores amandaret, vel integra, quæ videram, ac confutaram, *Natalis*, *Baluzii*, *Petri* de *Marca* loca recitaret; vel novis, iiſque acrioribus *Romanam* Curiam criminationibus laceſſeret [2]. Num vero id ſit vindicis muneri ſatisfacere Lectores dijudicent.

(1) Id docebit elenchus, quem mox ſubijciam, rerum a *Febronio* in ſua reſponſione præteritarum.

[2] Conſule *Antifebronium vindicatum*, hæc ſingulis fere paginis occurrent.

COROLLARIUM. *Febronius* Scriptor eſt, qui abijci omnino debeat, definiri ſatis non poſſit.

ELENCHUS

Rerum a Febronio *in* Antifebronii *confutatione ſuique operis defenſione omnino præteritarum.*

„ Qui arguitur in pluribus, & in dilu-
„ tione criminum aliqua prætermittit, quid-
„ quid tacuerit, confitetur “
S. HIERONYMUS *ad Pammach adverſ. errores Johann. Hieroſol.*

I. Cauſſa *fundamentalis*, cur *Græci* in ſchiſma relapſi ſint, non fuit (quod *Febronius* dixerat *Cap. VIII.* §. 8. *n.* 7.) Rom. Pont. Primatus *qualem voluiſſent Itali* [*Antiſ. T. I. Introd. cap. I. n.* 2.]

II. Ne cauſſa ob quam Proteſtantes a nobis ſeceſſerunt, ab *exceſſiva* Rom. Pont. *poteſtate* cum *Febronio* cap. VIII. §. 8. n. 3. repeti poteſt (*Introd. cap.* I. *n.* 3. *&* 4.)

III. *Lutherani*, contra quam *Febronius* ait *App.* IV. pag. 101. ſacrarum imaginum cultui *idolatriæ* labem etiamnum obijciunt (*Introd. cap.* I. *n.* 5.)

IV. Nec Proteſtantibus uſus calicis concedi poteſt (quod *Febronius App.* IV. *p.*135. *diſciplinæ* obtentu adfirmat), niſi errores ea ſuper re ſuos abijciant; & eos, ut concederetur, ab illis reapſe non diſceſſuros experien-

rientia nos docet (Introd. *cap.* I. *n.* 5.)

V. In *Tridentino* Concilio , quidquid *Febronius* obganniat , (vide ejus Indicem V. *Trident. Concil.*) fuit *plena Epiſcoporum libertas circa materiás politico-diſciplinares* (Introd. *Cap.* II. *n.* 6.)

VI. S. *Auguſtinus* , dum *plenaria Concilia a poſterioribus emendari* adſeruit , non eſt , quemadmodum *Febronius* dixerat cap. *V* II. §. 5. *n.* 5. , de generalibus Conciliis loquutus [Introd. *cap.* II. *n.* 7.]

VII. *Tridentinum* Concilium falſo *Febronius* indicavit *cap. V.* §. 2. *n.* 6. *fuiſſe variis modificationibus* , *ac reſtrictionibus in Polonia* receptum (Introd. *cap.* II. *n.* 7.)

VIII. Errat *Febronius* , dum *Toletanum* Concilium quæ *Juliani* ſcripta *Benedictus* II. damnaverat, ea probaſſe (*cap.* IX. §. 2. *n.* 9.) pronunciat (*Introd. cap.* II. *n.* 8.)

IX. *Febronii* ſyſtema Principum auctoritatem evertit. (Introd. *cap.* III.)

X. Epiſcopi in *Galliis* plurimum ab ea libertate abſunt , quam *Febronius* ſæpiſſime jactat (Introd. *cap.* III. *n.* 5.)

XI. *Gallicani* Epiſcopi ab oſtentanda ad *Febronii* ſententiam a. 1682. declaratione , ſunt maxime alieni (Introd. *cap.* IV. *n.* 10.)

XII. Quæ *Febronius* ex *Gallicana* P. *Danielis* hiſtoria de S. *Ludovico* narrat (*cap.* IX, §. IX. *n.* 13. *& alibi*), ſunt ab eo infideliter deſcripta (Introd. *cap. V. n.* I.)

XIII. *Danielis Papebrochii* locum *Febronius* (*cap.* VIII. §. 5. *n.* 5.) turpiter depravavit (*Introd. cap. V. n.* 2.)

XIV. *Andream Maſium*, & *Georgium Caſſandrum* iis *Febronius* laudibus extollit (*cap.* IX. §. 9. *n.* 12.) quas eos minime meruiſſe indubia prodant monumenta (*Introd. cap. V. n.* 3.)

XV. *Conſilium de emendanda Eccleſia* non fuit uti cum *Lutherano Schelhornio Febronius* contendit (*cap.* IX. §. IX. *n.* 13.) a *Paullo* IV. damnatum, quod illud *Romanæ* Curiæ diſpliceret (*Introd. cap. V. n.* 4.)

XVI. *Clemens* V. non fuit, quemadmodum *Febronio* viſum eſt (*cap. VI.* §. 15. *n.* 1.) in reformandis Eccleſiæ vitiis ſegnis (*Introd. cap. V. n.* 6.)

XVII. Neque *Alexander* V., quod illi *Febronius* [*cap. VI.* §. 15. *n.* 2.) crimini vertit [*Introd. cap. V. n.* 7.]

XVIII. Multo minus, quidquid *Febronius* (*cap. VI.* §. 15. *n.* 3.) repugnet, *Martinus* V. (*Introd. cap V. n.* 8.)

XIX. Ab eadem *Febronii* (*l. c. n.* 4.) adcuſatione *Eugenium* IV. omnia ſuæ ætatis monumenta abſolvunt (*Introd. cap. V. n.* 9.)

XX. *Baſileenſibus* a *Febronio* (ibid.) laudatis nihil minus, quam *Reformatio* aut congruebat, aut etiam cordi fuit (*Introd. cap. V. n.* 10.)

XXI. *Julius* II., & *Leo* X. a perjurii cu-

jus

Jus eos *Febronius* (*l. c. n.* 5.) adcuſat, crimine vindicantur (*Introd. cap. V. n.* 11.)

XXII. *Petrus Alliacenſis* cujus *Febronius* ſæpiſſime urget auctoritatem, non is Theologus fuit, in cujus verba jurandum ſit (*Introd. cap. VI. n.* 3.)

XXIII. *Johannes Gerſon*, quo potiſſimum duce *Febronius* gloriatur, plura docuit quæ nec ſatis Catholicis dogmatibus congruunt, nec Principum auctoritati conſulunt (*Introd. cap. VI. n.* 4.)

XXIV. Cardinalis *Cuſanus* nec ſibi ſemper argumentando conſtabat, & eorum quæ adverſus R. P. dignitatem ſcripſerat, aliquam cecinit palinodiam (*Introd. cap. VI. n.* 5.)

XXV. *Almaini axiomata* Principum dignitatem convellunt (*Introd. cap. VI. n.* 6.)

XXVI. *Thuanus* in iis quæ *Romanis* Pontificibus paſſim obiicit, fide dignus haud eſt (*Introd. cap. VI. n.* 7.)

XXVII. Quæ de *Tridentino* Concilio epiſtolæ *Franciſco Vargas* tribuuntur, eæ multis ſunt nominibus ſuſpectæ [*Introd. cap. VI. n.* 7.]

XXVIII. *Johannes Launojus*, ex cujus promptuariis *Febronius* maxime profecit, quo majoris apud hæreticos eſt auctoritatis, eo minoris eſſe apud Catholicos debet (*Introd. cap. VI. n.* 10.)

XXIX. Neque aliud de *Dupinio*, quem ſæ-

pe *Febronius* exſcribit, ferendum judicium [*ibid.*]

XXX. Decem *gravamina* admodum veriſimile eſt univerſæ nationi *Germanicæ* fuiſſe ab editore *Goldaſto* falſo adjudicata (*Introd. cap. VI. n.* 13.)

XXXI. *Capitalem hanc quæſtionem* de forma Eccleſiæ Monarchica *in Concilio* Tridentino *agitatam* fuiſſe *Febronius* (*cap.* I. §. 8.) falſo affirmat neque (quod in defenſione ait *in Florib. ſpars. cap.* I. §. 4. *pag.* 372.) mihi umquam in mentem venit, *id tantum actum* INDIRECTE. Nec *directe*, neque *indirecte* ea de re diſputatio ulla fuit in *Tridentino* Concilio, ſed de Epiſcoporum inſtitutione, quæ cujuſque modi ſtatuatur, ad alteram illam quæſtionem *de forma Eccleſiæ Monarchica* nihil facit [*T.* I. *diſſ.* I. *cap.* 2. *n.* 5.)

XXXII. Sanctorum Patrum de Monarchici regiminis præſtantia ſententiæ; editæ a Deo pro eodem Monarchico regimine ſignificationes; Eccleſiæ ſymbola a Chriſto Domino exhibita, argumento ſunt, Monarchicum eſſe Catholicæ Eccleſiæ regimen. Num hæ *Philoſophicæ* rationes ſunt, quas quod *huc minime quadrent*, a ſe *prætermitti Febronius* in defenſione ait (*pag.* 347.)? Eas certe intactas reliquit (*diſſ.* I. *cap.* 3.)

XXXIII. *Abulenſis* dogma, quod *Febronius* inculcat (*cap.* I. §. 6.) Principibus infeſtum

ſtum maxime eſt (*diſſ. cap.* 4. *n.* 13.)

XXXIV. In Actorum loco (*cap.* XI. 18.) vidit *Febronius* (*cap.* I. §. 7. *n.* 6.) certe caligantibus oculis, totius Eccleſiæ regendæ poteſtatem Apoſtolis omnibus, non uni *Petro* concreditam [*diſſ.* I. *cap.* 6. *n.* 10.)

XXXV. Ex Epiſtola ad *Galatas* præeuntibus *Lutbero*, *Marcantonio* de *Dominis* &c. *Febronius* (*cap.* I. §. 7. *n.* 2.) ſtatuit, *clare ſatis erui Apoſtolorum in poteſtate æqualitatem*; ſed egregie fallitur (*diſſ.* I. *cap.* VI. *n.* 14.)

XXXVI. Singulari *Gallos* injuria adficit *Febronius*, dum (*cap.* II. §. 3. *pag.* 98.) ex *articulis Smalcaldæ* (*Lutbero* præſide) *propoſitis* colligendum ait, fuiſſe ſæculo XVI. *conſtantiſſimam ſententiam regni* Galliæ, *jure tantum humano, non divino* Romanum *Pontificem habere primatum* (*Ant.* T. II. *diſſ.* II. *cap.* I. *n.* 3. *pag.* 13.)

XXXVII. *Febronius*, qui in eamdem *Smalcaldicorum* articulorum ſententiam *Cuſanum* conſenſiſſe ſcribit (*ibid.*) diſſimulare non debuit, quæ *Cuſanus* pro oppoſita, veraque ſententia poſtea docuit (*ibid. pag.* 15.)

XXXVIII. Falſo *Febronius* ait (*ibid. n.* 6. *p.* 103. *Benedictum* XIV. *non exprimere in quo ſenſu dici poſſit, ſupremam Eccleſiæ Monarchiam jure tantum humano* Romanæ *Sedi adnexam eſſe* [*ib. p.* 12.]

XXXIX. Falſa *Febronii* ſententia eſt, ac præterea ob peculiare, cui ipſe nititur, fun-

da-

damentum erronea, posse Primatum Ecclesiæ auctoritate a *Romana* ad aliam Sedem transferri (*ibid. n.* 4. *seqq. pag.* 16. *seqq.*)

XL. Quæ de Primatus natura officiisque *Febronius* tradit, ex damnatis *Dupinii* de *antiqua Ecclesiæ disciplina* dissertationibus fere verbatim descripta sunt (*ibid. n.* 8.)

XLI. *Hieronymus* in epist. ad *Evagrium* non jurisdictionem Episcopis parem tribuit, ut contendit *Febronius* [*cap. VII.* §. I. *n.* 3.] sed parem tantum ordinis potestatem (*diss.* II. *cap. VII. n.* 5.)

XLII. Quæ ex Ss. Greg. *Nazianzeno*, & *Basilio* Febronius (*cap.* III. §. I. *n.* 1.) de Ss. *Cypriano*, & *Athanasio* recitat, ea non efficiunt, æqualem omnibus Episcopis in universam Ecclesiam esse *jurisdictionis* auctoritatem etiam in causis Fidei (*diss.* II. *cap.* VII. *n.* 7.)

XLIII. Numquam *Augustinus* parem in *Carthaginensi* & *Romano* Episcopis auctoritatem agnovit (*diss.* II. *cap. VII. n.* 10.)

XLIV. Frustra *Febronius* ex *Zosimi* ep. V. colligit (*cap. V.* §. 2. *n.* 9.) *Romanos* Pontifices Canonibus ita obnoxios, ut eos justa de causa nequeant abrogare (*diss.* II. *cap. VIII. n.* 8.)

XLV. Librum diurnum *Romanorum* Pontificum inconsulto *Febronius* appellat (*cap. V.* §. 2. *n.* 10.) quum in eo plura legere sit, quæ ipsius systema prorsus convellant

[*diss.*

[*diſſ.* II. *cap.* VIII. *n.* 8. *pag.* 197.]

XLVI. *Hadrianum* VI. Pontificiæ infallibilitatis hoſtem *Febronius* (*cap.* I. §. 10.) falſo exhibet (*diſſ.* II. *cap.* 12. *n.* 4.)

XLVII. Eccleſiæ *Græcæ* de Pontificis Rom. infallibilitate ſententiam ex *Nechite* ſchiſmatico homine nos colligere ſatis ridicule (*cap.* I. § 10. *n.* 1.) *Febronius* jubet (*diſſ.* II. *cap.* 10. *n.* 7. *pag.* 262. *ſeqq.*)

XLVIII. *Beſſarionis* quoque auctoritatem ad id fruſtra urget (*diſſ.* II. *cap.* 10. *n.* 7. *pag.* 268.)

XLIX. Ad Conciliorum generalium confirmandam auctoritatem iis, quæ de *Licinio* & *Conſtantino* animadvertit *Euſebius* inepte *Febronius* (*cap.* VI. §. 12. *n.* 1.) utitur (*diſſ.* II. *cap.* XI. *n.* 7. *pag.* 304.)

L. Quæ ad *Theſſalonicenſem Anaſtaſium* vi primatus *Leo* M. ſcribebat, ad Patriarchæ jus *Febronius* (*cap.* III. §. 5. *n.* 3.) perperam detorquet (*diſſ.* III. *cap.* I. *n.* 3.)

LI. Ex lege 45. Cod. Theodoſ. relationes æque ac ad C Politanos Epiſcopos, atque ad *Romanos* Pontifices pertinuiſſe *Febronius* (*cap.* III. §. 7. *pag.* 187.) perperam colligit (*diſſ.* III. *cap.* I. *n.* 5. *pag.* 354.)

LII. *Gratiani* decretum fuiſſe ab *Innoc.* II. *Lateranenſibus* Patribus propoſitum falſo *Febronius* adſerit (*cap.* II. §. 8. n. 6.) neque id narrat *Ordericus Vitalis*, quum ille hujus rei teſtem appellat (*diſſ.* III. *cap.* 3. *n.* 7.)

LIII.

LII De Rom. Pont. apocriſariis, eorumque auctoritate plura *Febronius* ſcripſit (*cap.* II. §. 10. *n.* 1.) a veritate aliena (*T. III. lib.* I. *cap.* I. *n.* 6.)

LIV. *Uſque ad medium ſæculum* XII. *rariores fuiſſe ad Pontificem recurſiones* Febronius dum ait (*cap.* III. §. 7. *n.* 5. graviter hallucinatur (*lib.* I. *cap.* I. *n.* 7.)

LV. Cauſſarum graviorum relationes ad *Romanos* Pontifices ut arbitros, non ut judices miſſa fuiſſe *Febronius* adfirmat (*cap. IV.* §. I. *n.* 1.), ſed falſitatis a S. *Leone* M. arguitur (*lib.* I. *cap.* II. *n.* 6.)

LVI. Vicarios Apoſtolicos, quos *Sergius*, & *Job.* VIII. mittendos in *Gallias* & *Germaniam* decreverant, *Gallicani* Epiſcopi detrectarunt, ſed non ea de cauſſa, quam *Febronius* (*cap.* IV. §. I. *n.* 41.) comminiſcitur (*lib.* I. *cap.* 2. *n.* 11.)

LVII. Dum *Febronius* (*cap.* IV. §. 2. *pag.* 231.) Cardinales ob ſymbolum fidei in *Rhenſi* Concilio adverſus *Gilberti Porretani* errores excanduiſſe narrat, multiplicis fraudis convincitur (*lib.* I. *cap.* §. *n.* 20.)

LVIII. Quod in Concilio *Cabcedonenſi* Legati retulerint, *Eutychen regulariter fuiſſe a proprio damnatum Epiſcopo Flaviano*, *Febronium* non juvat, hinc arguentem (*cap. IV.* §. 2. *n.* 2.) *cauſſas Fidei non eſſe reſervatum ſummi Pontificis* (*lib.* I. *cap.* 3. *n.* 21. *pag.* 114.)

LIX.

LIX. Negat *Febronius* (*cap.* IV. §. 9. *n.* 1.) ſæc. XIV. *uſitatum* morem Epiſcopis fuiſſe, ut ſe *Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia* Epiſcopos inſcriberent; ſed fallitur (*lib.* I. *cap.* 4. *n.* 19. *pag.* 777.

IX. *Febronius* (*cap.* IV. §. 6. *n.* I. diſciplinam, quæ quarto ſæculo ſuper Epiſcoporum translationibus vigebat, nos ex *Carthaginienſi* Concilio a. 398. ab eruditioribus viris rejecto colligere, critices ſæpius oſtentatæ immemor jubet (*lib.* I. *cap.* V. *n.* 10.)

LXI. Nec minus ridicule teſtem diſciplinæ, quæ ſexto ſæculo obtinebat, canonem a *Gratiano* 36. caus. 7. q. I. ad latum, fictitium ſcilicet, & ex *Iſidoriana* officina depromptum (*ibid.*) citat [*ibid.* *pag.* 220.)

LXII. Quæ *Nicolaus* I. de Epiſcoporum depoſitione ſtatuit manifeſto oſtendunt, nullum eſſe argumentum, quo a Synodis inconſulto *Romano* Pontifice Epiſcopos deponi potuiſſe *Febronius* (*cap.* IV. §. 8. *n.* 4.) inculcat (*lib.* I. *cap.* VI. *n.* 15. *pag.* 293.)

LXIII. Patribus Concilii *Tricaſſini*, quos inter *Hincmarus*, *Febronius* adverſatur, dum Epiſcoporum abſque Apoſtolicæ Sedis adſenſu a Synodis minime deponendorum diſciplinam *novam* appellat (*cap.* IV. §. 8. *n.* 4.) atque a *Nicolao* V. introductam (*lib.* I. *cap.* 6. *n.* 20. *pag.* 314.)

LXIV. *Febronii* axioma (l. c.) *ubi eſt conſenſus, ibi quoque deliberandi atque diſſentien-*

tiendi facultatem ſapponi ad Pontificiarum legum vim enervandam fruſtra profertur (*lib. II. cap. 3. n. 6. pag.* 431.)

LXVI. *Juſtinianus* Nov. CXXIII. quidquid *Febronius* contendat (*cap. V.* §. *VI. pag.* 328.) nihil Divino appellationum juri adverſum ſtatuit; neque licet ſtatueret, audiendus eſſet (*lib.* III. *cap. VII. n.* I. *ſeq.*)

LXVII. *Febronius* [*ibid.*] Capitula *Hadriani* I. tradita *Ingilramo* adverſus appellationes profert, quum illa has manifeſtiſſime adprobent [*l. c. n.* 5.]

LXVIII. *Febronius* [*l. c.* §. 7. *n.* 3.] S. *Bernardum* appellationes ad *Romanam* Sedem improbaſſe per ſummam S. Doctoris injuriam cavillatur (*l. c. n. 6. pag.* 621.)

LXIX. *Febronius* (*l. c. n.* 7.) *Benedicto* XIV. tribuit, quæ doctiſſimus Pontifex ſe ab aliis intellexiſſe diſerte adfirmat (*l. c. n.* 7. *pag.* 623.)

LXX. *Eugenio* IV. violatæ *Baſileenſibus* fidei crimen *Febronius* (*cap. VI.* §. 16. *n.* 8.) nullo fundamento impingit (*T.* IV. *lib.* IV. *cap.* 4. *n.* 13.)

LXXI. *Febronius*, dum *Sarpio* auctore narrat (*cap. VII.* §. *6. n. 6.*) *Lovanienſes* & *Colonienſes* in Synodo *Tridentina* decreto, quo aliqua crimina *Romano* Pontifici reſervabantur, interceſſiſſe, & falſum refert, & *Sarpio* ipſi adverſatur (*lib. V. cap.* I. *n.* 2. *pag.* 203.)

LXXII. S. *Gregorii* Magni exemplis *Febro-*

bronii in S. *Gregorium* VII. audax obiurgatio (*cap. VII. §. 3. n. 4.*) retunditur (*lib. V. cap. I. n. 4. pag. 215.*)

LXXIII. *Febronius Gregorium* IV. quod se *Fratrem* a *Gallis* Episcopis vocatum, non *patrem* quereretur, reprehendens (*cap. VII. §. I. n. 7.*) antiquis exemplis refellitur (*lib. V. cap. 2. n. 1. pag. 245.*)

LXXIV. *Alliacensis*, *Gersonis*, & *Almaini*, quorum maxime *Febronius* dogmatibus nititur, testimoniis Cardinalium dignitas adversus *Febronium* (*cap. VII. §. 5.*) propugnatur (*lib. V. cap. 2. n. 2.*)

LXXV. *Febronius* ad *Ansanos* Patres frustra provocat (*cap. VII. §. 3. n. 8.*) ut Pontificia pro *Cluniacensibus* Monachis diplomata in invidiam adducat (*Lib. V. cap. 2. n. 3.*)

LXXVI. *Baronii* de *Glabri* narratione sententiam *Febronius* (*Cap. VII. §. 3. n. 8.*) infideliter recitat (*Lib. V. cap. 2. n. 4.*)

LXXVII.; immo & ipsius *Glabrii* testimonio insigniter abutitur [ibid. *pag. 261.*]

LXXVIII. Quamquam & aliud *Febronius* heic peccat, quod primum *Glabri* narrationem absque critico examine susceperit, deinde quum eam certissimis argumentis falsitatis argui a *Petro* de *Marca*, & *Thomassino* adcepisset, illam tamen in secunda editione minime deleverit (*ibid. n. 5.*)

LXXIX. Quod *Romani* Pontifices in Beneficiorum collatione jus sibi reservarunt, vetu-

vetuſtioris ævi exemplis contra *Febronium* confirmatur (*lib. V. cap.* III. *n.* 8.)

LXXX. S. *Leonis* M. ſententiam falſa *Febronius* interpretatione [*cap.* IX. §. 7.] corrupit [*T. IV. Append. n.* 5. *pag.* 332.]

Sed piget alia perſequi, quæ ex *Antifebronio* excerpenda ſupereſſent. Finem igitur faciam *Febronium* iis adloquens verbis, quibus S. *Hieronymus Johannem Hieroſolymitanum* redarguit.

SI RESPONDISTI, CUR MAXIMA, ET PLURIMA DE IIS, QUÆ TIBI OBJECTA SUNT, RELIQUISTI? SI NON RESPONDISTI, UBI EST ILLA APOLOGIA TUA, IN QUA GLORIARIS APUD SIMPLICES?

S. Hieronymus ad Pammach adverſ. errores Joh. Hieroſol.

Finis Tomi Quarti.

INDICULUS

Errorum, qui typorum vitio in tertium Volumen irrepſerunt.

pag.	ERRATA	CORRIGE
V	*Eærum rigines*	*Eærum origines*
11	Epiſcopis potuerit	Epiſcopis potuiſſe
25	*ac diminutionem*	*ad diminutionem*
27	Sancto Papæ	Sancti Papæ
29	ad Synodum illa	ad Synodum illam
46	*quod univerſali*	*quod univerſalis*
49	laute tamen	caute tamen
59	id poſſit, qui	id Rom. Pontifex poſſit, qui
60	ſummo ille	ſummos ille
63	NOVIS leges	NOVAS leges
ibid.	alrerius	alterius
64	peſſumando	peſſumdando
67	At recte	Et recte
72	legis neglecta	legis neglectu
73	inviſa legi	inviſæ legi
75	æque una ratione	eæque hac una ratione
78	Quod enim	quid enim
80	*Quem Eccleſiæ*	*Quum Eccleſiæ*
ibid.	*congrue*	*congrus*
83	minus aptum	minus aptum, quam
ibid.	exemplo	exemplum
84	Nec veritas eſt	nec veritus eſt
88	inhærere veſtigiis	inhæſere veſtigiis
ibid.	ſuſpicari poſſent	ſuſpicati poſſet
92	*ideo ſe*	*ideo te*
93	*niſi ignem*	*ſi ignem*
94	*Giereuſi*	*Gieſenſi*
96	fierint	fierine
97	net	adtinet
200	*Plettemborg*	*Plettemberg*
204	INFENDE	INFANDA
207	NEC FECIT	NEC FACIT
220	eos, quo	eos, qui.
216	mentis adponere	menſis adponere

ibid.

ibid.	ET PENES	ET PANES
121	tam tamquam	tamquam
128	Epiſcop-	Epiſcopi
132	mexime	maxime
151	governent	gouvernent
ibid.	par que	par qui
152	& tamen ſpargat	nec tamen ſpargat
153	ſtatui ne	ſtatuiſſe
157	non efficiam	non efficiant
158	QUAM ORIENTALES	QUUM ORIENTALES
172	*translatum iri exemplum*	*translatum iri exemplo*
180	elle beille	elle brille
186	& ipſe moram	& ipſe noram
188	aut ſtrepitum	aut ſtrepitu
200	divinum. Primatus	divinum Primatus
204	Illa hæc	Illa heic
223	tuo gratiæ	tuæ gratiæ
231	minus ejus	minus eorum
233	*eorum*	*ut eorum*
245	*Innocentii* III.	*Innocentius* III.
255	conſtitutis	conſtitutos
260	Simoniacus	Simoniacas
261	*eſſent luminare*	*eſſent ad luminare.*
ibid.	*ſiquis Epiſcopis*	*ſiquis Epiſcopus*
262	*quartam*	*quartum*
265	annichilari	annihilare
268	ſuio rdinis	ſui ordinis
274	præſidiis	prædiis
275	Eccleſiaſticorum	Eccleſiaſticorum (diviſionem)
279	ſtatutu	ſtatuto
280	B. *Petro*	B. *Petri*
286	*& Canoniti*	*& Canonicis*
289	conatus obſtitint	conatibus obſtitiſſe
291	dignitate conſulat	dignitati conſulat
300	moderationem	moderatiorem
324	quæ illos	quæ illas
336	auctoritate	auctorizatæ
353	Interdum electione	Interdum electiones
366	incenſam	incenſum
395	legitime ne	legitima ne
418	in titulo capitis, Romani *Pontificis*	Romani *Pontificis poteſtas*
429	ſed *Cypriani*	ſed *Cyprianus*
441	in pleniori Synodi	in pleniori Synodo

443 *hoc nobis*	*hoc nolis*
485 *Natalem Alexandri*	*Natalem Alexandrum*
487 Pontificem appellatione	Pontificem appellationem
ibid. Natalis Alexandri	*Natalis Alexander*
ibid. ſequitur ius	*ſequitur jus*
502 *Gallicanos*	ad *Gallicanos*
ibid. poſtularent	poſtularunt
504 ab *Arrianos* intruſo *Alexandrinæ*	ab *Arrianis* intruſo *Alexandrinæ* ſedi
507 quem Pontificis	quam Pontificis
ibid. conſacerdotibus ſui	*conſacerdotibus ſuis*

91 965896

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

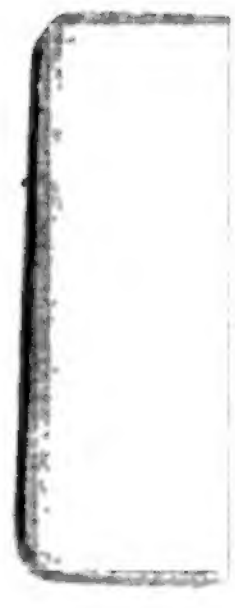

Digitized by Google

Digitized by Google